อำนาจและการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนชายแดนไทย-ลาว: กรณีศึกษา หมู่บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

โดย

นพวรรณ เชื้อโชติ

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาสหวิทยาการ
วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Ref. code: 25645724300016KJI

อำนาจและการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนชายแดนไทย-ลาว: กรณีศึกษา หมู่บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

โดย

นพวรรณ เชื้อโชติ

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาสหวิทยาการ
วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Ref. code: 25645724300016KJI

THE POWER AND THE CONSTRUCTION OF MEANING OF LOCAL TOURISM IN THE THAI-LAO BORDER COMMUNITY: A CASE STUDY OF PAKSAENG VILLAGE, PA-LAN SUBDISTRICT, NA-TAN DISTRICT, UBON RATCHATHANI PROVINCE

BY

NOPPAWAN CHUACHOTE

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF THE DOCTOR OF PHILOSOPHY IN INTEGRATED SCIENCE

COLLEGE OF INTERDISCIPLINARY STUDIES

THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2021

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

Ref. code: 25645724300016KJI

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วิทยาลัยสหวิทยาการ

ดุษฎีนิพนธ์

ของ

นพวรรณ เชื้อโชติ

เรื่อง

อำนาจและการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนชายแดนไทย-ลาว: กรณีศึกษา หมู่บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ

เมื่อ วันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

ประธานกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ _____
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติ มงคลชัยอรัญญา)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์หลัก _____
(ศาสตราจารย์ ดร.กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์)

กรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ _____
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุสา สุทธิสาคร)

กรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ _____
(รองศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง)

กรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ _____
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี ขุนทองจันทร์)

คณบดี _____
(รองศาสตราจารย์ ดร.สายฝน สุเอียนทรเมธี)

Ref. code: 25645724300016KJI

หัวข้อดุษฎีนิพนธ์	อำนาจและการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนชายแดนไทย-ลาว: กรณีศึกษา หมู่บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี
ชื่อผู้เขียน	นพวรรณ เชื้อโชติ
ชื่อปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สหวิทยาการ)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร.กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 2) อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และ ศึกษาความสำคัญของอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่มีต่อผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง โดยมี วัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ (ก) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับผู้มีอำนาจ (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง) ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และวิเคราะห์/พิจารณาว่า ใครเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด/มีอำนาจเหนือผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (ข) เพื่อศึกษา แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ ระดับของอำนาจ และวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจ ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง โดยพิจารณาจากการให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

วิธีการวิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ 4 วิธีการ ได้แก่ 1) การวิจัยเอกสาร 2) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม 3) การสัมภาษณ์เชิงลึก และ 4) การสนทนากลุ่ม ที่ทำการวิเคราะห์ผ่าน 3 แนวคิด ประกอบด้วย 1) แนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น 2) แนวคิดเรื่องอำนาจกับ

การพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่น และ 3) แนวคิดเรื่องการประกอบสร้าง/กำหนดสร้างและการรื้อสร้างความหมาย สำหรับผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มบุคคลทั้ง 4 กลุ่ม คือ 1) ชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านและคณะสงฆ์) 2) หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด) 3) ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง และ 4) นักท่องเที่ยว โดยได้มีการคัดเลือกตัวแทนของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง (ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย) แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 12 คน และทำการคัดเลือกแบบสุ่มอีกจำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 26 คน

ข้อค้นพบจากการศึกษา ประกอบด้วย ประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ประกอบด้วย 5 ความหมาย ได้แก่ (1) ความหมายที่แสดงถึงอุปสงค์ของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (2) ความหมายที่แสดงถึงความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเอง และระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (3) ความหมายที่แสดงถึงการสร้างรายได้ให้กับผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (4) ความหมายที่แสดงถึงการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาว (หมู่บ้านปากแซง-หมู่บ้านปากตะพาน เมืองละครเพ็ง แขวงสาละวัน) และ (5) ความหมายที่แสดงถึงการเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในจัดกิจกรรมการพัฒนา/ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แสดงถึงเกียรติภูมิของภาคประชาชนและหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ และ จังหวัด นอกจากนี้ ความหมายทั้ง 5 ยังแฝงไว้ด้วย ความหมายที่หลากหลายของความเป็นจริง (หรือ ความหลากหลายของการตีความ) ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายทั้ง 5 ความหมาย สำหรับความหมายทั้ง 5 เกิดขึ้นจากการกระทำการของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ได้แก่ (1) การร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการกระทำการที่อยู่ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (2) การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากการขัดเกลาทางสังคมผ่านการปลูกฝัง/อบรม การเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้ (3) การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากแรงจูงใจกระทำการที่มีความสอดคล้องกับบรรทัดฐาน/หลักปฏิบัติของกลุ่ม/สังคม (4) การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากการตระหนักถึงความเป็นสมาชิกของผู้คนในสังคม โดยการเข้ามามีส่วนร่วม และ/หรือการให้ความสำคัญกับชุมชนทั้งในเชิงอุดมการณ์และการปฏิบัติ และ (5) การกระทำการที่อาศัยความสามารถ/อัตลักษณ์/คุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

2) ผลการศึกษาอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และความสำคัญของอำนาจดังกล่าวที่มีต่อผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

2.1) หากพิจารณาในเชิงปฏิฐานนิยม จะพบว่า ผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง คือผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องทั้งสี่กลุ่ม แต่มีการใช้อำนาจ/มีบทกระทำการในระดับที่มากน้อยแตกต่างกันออกไปตามเหตุการณ์/สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ส่วนผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด คือ ชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านและคณะสงฆ์) หากพิจารณาจากภาพรวมทั้งหมด แต่หากพิจารณาจากแต่ละการกระทำการ/เหตุการณ์/สถานการณ์ จะพบว่า ผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด คือ ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องที่มีบทบาทหรือมีความสำคัญมากที่สุดในการกระทำการ/เหตุการณ์/สถานการณ์นั้นๆ

2.2) อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง จำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (ทั่วไป) ที่ส่วนใหญ่มักจะถูกขับเคลื่อนด้วยบทบาท/การกระทำในเชิงบวกของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม และ อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม กลุ่มที่สอง คือ อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของความเป็นจริง (หรือ ความหลากหลายของการตีความ) ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายทั้ง 5 ความหมาย ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ ลักษณะของอำนาจและระดับของอำนาจทั้งสองกลุ่ม มีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันไป

2.3) แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงโดยการให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น ประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ (1) แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล สมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน คณะผู้นำหมู่บ้าน และการบูรณาการอำนาจระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซง หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวท้องถิ่นในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าโอทอปของหมู่บ้านปากแซง โดยสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 1, 8, 12 และ 16 (2) แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซงองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และการบูรณาการระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซง และหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาลในการพัฒนา/ปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวของ

หมู่บ้านปากแซง โดยสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 2, 4, 9, 10, 11, 16 และ 17 (3) แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซง เจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัด และหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนด้านการท่องเที่ยว โดยสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 3, 4, 8, 10, 11, 12, 14, 15 และ 16 (4) แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของคณะผู้นำชุมชนและชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงในการแก้ไขปัญหาการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง โดยสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 11 และ 16

คำสำคัญ: อำนาจ, การกำหนดสร้างความหมาย, การท่องเที่ยวท้องถิ่น, หมู่บ้านปากแซง

Dissertation Title	THE POWER AND THE CONSTRUCTION OF MEANING OF LOCAL TOURISM IN THE THAI-LAO BORDER COMMUNITY: A CASE STUDY OF PAKSAENG VILLAGE, PA-LAN SUBDISTRICT, NA-TAN DISTRICT, UBON RATCHATHANI PROVINCE
Author	Noppawan Chuachote
Degree	Doctor of Philosophy (Integrated Science)
Major Field/Faculty/University	Integrated Science College of Interdisciplinary Studies Thammasat University
Dissertation Advisor	Professor Kitipat Nontapattamadul, Ph.D.
Educational Year	2021

ABSTRACT

This research aims to 1) study the construction of meaning of local tourism in Paksaeng Village 2) to study the power to construct the meaning of local tourism of Paksaeng Village and to study the importance of power in constructing the meaning of local tourism in Paksaeng Village towards the involved actors, with the following sub-objects: (a) to study the authorities (the actors) in constructing the meaning of local tourism in Paksaeng Village and analyze/considerate that who has the most power/power over the other involved actors in constructing the meaning of local tourism in Paksaeng Village; (b) to study the origin/source of power nature of power level of power and the purpose of the exercise of power in constructing the meaning of local tourism in Paksaeng Village by considering the importance of the authorities to construct the meaning of local tourism in Paksaeng Village of those involved; and 3) to study the guidelines for supporting the development of local tourism in Paksaeng

Village that emphasize the power to construct the meaning of local tourism in Paksaeng Village.

The research used four qualitative study methods: 1) document research, 2) participant observation, 3) in-depth interviews, and 4) group discussions. The analysis was conducted through the three concepts, consisting of 1) the concept of local tourism development, 2) the concept of power and local development and local tourism, and 3) the concept of construction and reconstructing the meaning. For informants/volunteers in this research, referring to the involved actors in the context of local tourism in Paksaeng Village, which consists of 4 groups of people: 1) Paksaeng Village Community (villagers and monks), 2) the local government agencies (sub-district, district, and provincial levels), 3) the private sector and stakeholders in tourism development at Paksaeng Village and 4) the tourists. The representatives of those involved in the action (research participants) have been specifically selected for 12 persons and randomly selected and 14 persons, a total of 26 persons.

The findings from the study included the following issues:

1) The meaning of local tourism of Paksaeng Village consists of 5 meanings: (1) The meaning represents the demand for local tourism in Paksaeng Village. (2) The meaning represents the relationship and participation between the Paksaeng Village community itself and between the Paksaeng Village community and local government agencies. (3) The meaning represents the income generation for the actors involved in the context of local tourism of Paksaeng Village. (4) The meaning represents the international relations between the Thai-Laos border communities (Paksaeng Village - Paktapan Village, Lakornpeng District, Salavan Province). (5) The meaning represents the potential area to organize activities for development/supporting local development and/or development of local tourism that shows the prestige of local people and local government agencies in the sub-district, the district, and the province. In addition, there are the five various meanings of reality (or the variety of interpretations) that reflect the problems of local tourism in Paksaeng Village are overlap within the five meanings. The five meanings arise from the roles/actions of the involved actors in the context of local tourism of Paksaeng Village, consisting of 5 processes as follows: (1) Joint targeting of actions within the context of local tourism

in Paksaeng Village. (2) Actions influenced by socialization through cultivation/training teaching and knowledge transfer. (3) Actions influenced by motivative actions that are consistent with group/social norms/practices. (4) Actions that are influenced by awareness of people's membership in society by participating and/or an ideological and practical emphasis on the community; and (5) Action based on individual abilities/identities/characters capable of responding to the needs of society.

2) The results of the study on the power to construct the meaning of local tourism in Paksaeng Village and the importance of such power to the involved actors are as follows:

2.1) If considering in terms of positivism, is found that the person who has the power to construct the meaning of local tourism in Paksaeng Village that involved in the four groups, but whose powers/acts differed greatly according to the relevant events/situations in the context of local tourism of Paksang Village. The most powerful people are Paksaeng Village communities (villagers and monks) if considering the overall picture. But if considering each action/event/situation, it will be found that the person with the most authority is the relevant actor who plays a role or is the most important in that action/incident/situation.

2.2) The power to construct the meaning of local tourism in Paksaeng Village, can be classified into two groups. The first group is the power to construct the meaning of local tourism in Paksaeng Village (general) that is most often driven by the positive roles/actions of the involved actors, consisting of (a) the power that exists in religion sacred and supernatural. (b) the power as the resource/the power in economism and (c) the dominating power through local development/local tourism through capitalism. The second group is the powers that produce the various meanings of reality (or the variety of interpretations) that reflect the problems of local tourism in Paksaeng Village are overlap within the five meanings. The information about the origin/the source of power, the features of power, and the level of power of both groups have different detail.

2.3) The guidelines for supporting the development of local tourism in Paksaeng Village by focusing on the power to construct the meaning of local tourism of Paksaeng Village consist of 4 main guidelines as follows: (1) The guidelines for

supporting the development of local tourism in Paksaeng Village that focus to the authority of the district community development Office of Na-tan, the members of the product group, the group of leaders of Paksaeng Village and the integration of power between Paksaeng Village community, relevant local government agencies, local entrepreneurs and local tourists to develop a group of manufacturers and distributors of OTOP products of Paksaeng Village This reflects the sustainable development goals in articles 1, 8, 12 and 16. (2) The guidelines for supporting the development of local tourism in Paksaeng Village that focus on the power of Paksaeng Village community, Pa-lan Subdistrict Administrative Organization, and the integration of power between Paksaeng Village communities and local government agencies in Natal District in the development/improvement of tourism landscapes, tourism facilities and tourism activities of Paksaeng Village that reflects the sustainable development goals in articles 2, 4, 9, 10, 11, 16 and 17. (3) The guidelines for supporting the development of local tourism in Paksaeng Village that focus on the power of the Paksaeng Village community, the abbot and temple committee, and the involved local government agencies in establishing the community's rules for tourism that reflect the sustainable development goals in articles 3, 4, 8, 10, 11, 12, 14, 15 and 16. (4) The guidelines for supporting the development of local tourism in Paksaeng Village that emphasize the power of community leaders and villagers of Paksaeng Village in solving the problem of organizing concerts and beer gardens during the festival of Paksaeng Temple that reflects the sustainable development goals in articles 11 and 16.

Keywords: power, construction of meaning, local tourism, Paksaeng Village

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความเมตตากรุณาอย่างสูงยิ่งจากท่านศาสตราจารย์ ดร.กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์ ที่ท่านได้ให้ความกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้กำลังใจ ให้คำชี้แนะ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของงานวิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง และแม้ว่าท่านติดภารกิจมากมาย ท่านก็ยังสละเวลาให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาหรือมีข้อสงสัย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยตระหนักได้ถึงความมีเมตตาและความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติ มงคลชัยอรัญญา ที่ท่านได้ให้ความกรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.อุสา สุทธิสาคร ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี ขุนทองจันทร์ และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยมาศ รุ่งมณี (กรณีการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์) ที่ท่านได้ให้ความกรุณารับเป็นกรรมสอบดุษฎีนิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้เนื้อหาในดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดปากแซง คณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซง ชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซงทุกท่าน และตัวแทนของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในเขตอำเภอนาตาล ที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ให้กำลังใจและให้คำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานวิจัยนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณ คุณยาย (ของผู้วิจัย) ขอบพระคุณพี่ป้อม (ริยา) เจ๊ดา (ธิดาวรรณ) เขียน (แม้นเขียน) น้องเปา (นิพิฐพนธ์) น้องฝน (นันทิดา) รวมถึงพี่ๆ น้องๆ ทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนาม ที่คอยเป็นห่วงและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการทำดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วง

ขอกราบขอบพระคุณพ่อและแม่ (คุณสุวิชชัยและคุณนีรนุช เชื้อโชติ) ที่ผู้ศึกษาเคารพรักอย่างสูงยิ่ง ซึ่งท่านทั้งสองเป็นผู้สนับสนุนทุนการศึกษาและค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้กับผู้วิจัย เป็นผู้คอยสนับสนุนและให้กำลังใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอแสดงความกตัญญูกตเวทิตาคุณแด่ท่านทั้งสองมา ณ โอกาสนี้ด้วย สำหรับคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยขอน้อมถวายแด่พระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้วิจัยเคารพนับถือ ส่วนข้อบกพร่องในงานวิจัยนั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับผิดแต่เพียงผู้เดียวและยินดีที่จะรับฟังคำชี้แนะเพื่อประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยและพัฒนาตนเองต่อไป

นพวรรณ เชื้อโชติ

Ref. code: 25645724300016KJI

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญตาราง	(22)
สารบัญภาพ	(23)
รายการสัญลักษณ์และคำย่อ	(24)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของการวิจัย	1
1.1.1 ความสำคัญและเหตุผลในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว	2
1.1.2 ความสำคัญและเหตุผลในการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชายแดนไทย-ลาว	5
1.1.3 ความสำคัญและเหตุผลในการเลือกพื้นที่ศึกษาหมู่บ้านปากแซง	6
1.2 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านปากแซง	10
1.3 คำถามวิจัย	11
1.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	12
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	13
1.5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา	13
1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา	14
1.6 ข้อสันนิษฐานของการวิจัย	14

Ref. code: 25645724300016KJI

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 15
1.7.1 ประโยชน์ทางตรง 15
1.7.2 ประโยชน์ทางอ้อม 17
1.8 คำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย 17
1.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย 18

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรม 19

2.1 แนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น 19
2.1.1 การพัฒนาอย่างยืนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว 20
2.1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว 21
2.1.3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น: โครงการ “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” 23
2.2 แนวคิดเรื่องอำนาจกับการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่น 26
2.2.1 อำนาจ 27
2.2.2 ความสำคัญของอำนาจ 35
2.3 แนวคิดเรื่องการประกอบสร้าง/กำหนดสร้างและการรื้อสร้างความหมาย 40
2.3.1 การประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมาย 40
2.3.2 การรื้อสร้างความหมายด้วยวิธีการวิพากษ์ 46
2.4 ประเด็นสำคัญของการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 54
2.4.1 ประเด็นที่หนึ่ง: “ความรู้” ในฐานะที่เป็น “การพัฒนา” ที่มีอำนาจและผลประโยชน์แอบแฝง 55
2.4.2 ประเด็นที่สอง: การให้ความช่วยเหลือและการเข้าแทรกแซงการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นโดยภาครัฐบาล 56
2.4.3 ประเด็นที่สาม: การพิจารณา “อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยว/อำนาจในการพัฒนาท้องถิ่น-อำนาจในการพัฒนา/จัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่น” จากกรณีศึกษา 59

บทที่ 3 วิธีการวิจัย 61

3.1 พื้นฐานของการศึกษา: กระบวนทัศน์วิพากษ์ 61

3.2 การพิจารณาสถานการณ์และความน่าสนใจของพื้นที่ศึกษา 62
3.3 ช่วงเวลาและสถานการณ์ของการศึกษา 68
3.3.1 ช่วงแรก: ช่วงก่อนเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 68
3.3.2 ช่วงที่สอง: ช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์/บริบทแวดล้อม หรือปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง 70
3.3.3 ช่วงที่สาม: ช่วงหลังเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 จนถึงปัจจุบัน เป็นช่วงเริ่มดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น ณ หมู่บ้านปากแซง (และอาณาบริเวณใกล้เคียง หรือ อาณาบริเวณเชื่อมโยงกับหมู่บ้านปากแซง) อย่างจริงจัง (อย่างเป็นรูปธรรม) 72
3.4 ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร และขั้นตอนหรือแผนงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล 76
3.4.1 กลุ่ม/ประเภทของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร 76
3.4.2 ขนาดตัวอย่าง การคำนวณ และการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร 77
3.4.3 ขั้นตอนหรือแผนงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล 78
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 79
3.5.1 แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง 79
3.5.2 แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง 79
3.5.3 แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลจากผู้ประกอบการภายในหมู่บ้านปากแซง 80
3.5.4 แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 80
3.5.5 แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง 81
3.6 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 81
3.6.1 การวิจัยเอกสาร 81
3.6.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม 82

Ref. code: 25645724300016KJI

3.6.3 การสัมภาษณ์ 82
3.6.4 การสนทนากลุ่ม 83
3.7 การพิจารณาความน่าเชื่อถือของงานวิจัย 83
3.7.1 การตรวจสอบด้วยวิธีการโยงสามเส้า (triangulation) 83
3.7.2 การตรวจสอบกับแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ (referential adequacy) 87
3.7.3 การวิเคราะห์หาแบบแผนที่แตกต่างกันออกไป (negative case analysis) 87

บทที่ 4 การกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 89

4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (Interpretive schemes fit for knowledge) 90
4.1.1 ความหมายที่แสดงถึงอุปสงค์ของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 90
4.1.2 ความหมายที่แสดงถึงความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเองและระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น 97
4.1.3 ความหมายที่แสดงถึงการสร้างรายได้ให้กับผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 103
4.1.4 ความหมายที่แสดงถึงการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาว (หมู่บ้านปากแซง-หมู่บ้านปากตะพาน เมืองละครเพ็ง แขวงสาละวัน) 108
4.1.5 ความหมายที่แสดงถึงการเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการจัดกิจกรรมการพัฒนา/ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แสดงถึงเกียรติภูมิของภาคประชาชน และหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ และ จังหวัด 111
4.2 การกระทำการในภาพรวม (ทั่วไป) ที่ก่อให้เกิดความหมาย/เป็นส่วนหนึ่งของความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (Obligations and legitimations) 117
4.2.1 ชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านและคณะสงฆ์) 117
4.2.2 หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น 120

4.2.3 ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยว 122
4.2.4 นักท่องเที่ยว 123
4.3 การกระทำการที่แสดงออกชัดเจนถึงความชอบธรรมระหว่างผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงผ่านการบูรณาการทางสังคมร่วมกัน (Legitimately ordered interpersonal relations) 123
4.3.1 การกระทำการระหว่างคณะกรรมการวัดปากแซง กับกลุ่มของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงที่เข้ามาช่วยงานวัดและกลุ่มของผู้ประกอบการภายในเขตวัดปากแซง 124
4.3.2 การกระทำการของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของวัดปากแซง 125
4.3.3 การกระทำการระหว่างคณะกรรมการวัดปากแซง (และคณะสงฆ์)/ชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (ในภาพรวม) 127
4.4 การร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการกระทำการที่อยู่ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (Interpretive accomplishment) 128
4.4.1 การปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมการท่องเที่ยว 128
4.4.2 เป้าหมายหรือแนวคิดในการจัดตั้งกฎกติกาและการแก้ไขปัญหาทางการท่องเที่ยว 133
4.5 การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากการขัดเกลาทางสังคมผ่านการปลูกฝัง/อบรม การเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้ (Socialization patterns, educational goals) 136
4.5.1 การขัดเกลาทางสังคมในบุคคลทั่วไปเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 136
4.5.2 การขัดเกลาทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจงเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 136
4.6 การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากแรงจูงใจกระทำการที่มีความสอดคล้องกับบรรทัดฐาน/หลักปฏิบัติของกลุ่ม/สังคม (Motivations for actions that conform) 141

4.6.1 แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว 141
4.6.2 แรงจูงใจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น 142
4.6.3 แรงจูงใจของภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 142
4.6.4 แรงจูงใจของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านและคณะสงฆ์) 143
4.7 การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากการตระหนักถึงความเป็นสมาชิกของผู้คนในสังคม โดยการเข้ามามีส่วนร่วม และ/หรือการให้ความสำคัญกับชุมชนทั้งในเชิงอุดมการณ์และการปฏิบัติ (Social memberships) 144
4.8 การกระทำการที่อาศัยความสามารถ/อัตลักษณ์/คุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคม (Interactive capabilities –personal identity) 145
4.8.1 ความสามารถในด้านการทำอาหาร/แปรรูปอาหารการทอผ้า (ผ้าทอ/ผ้าย้อม) และเครื่องจักรสาน 145
4.8.2 ความสามารถในการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน 146
4.8.3 ความสามารถในการฟ้อนรำ 147
4.8.4 ความสามารถ/คุณลักษณะของผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซง 148
4.9 ความหมายที่หลากหลายของความเป็นจริง (หรือ ความหลากหลายของการตีความ) ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายทั้ง 5 ความหมาย 149
4.9.1 ความหมายที่หลากหลายของวัตถุประสงค์ของการเดินทางเข้ามายังหมู่บ้านปากแซง กรณีของกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 1 149
4.9.2 ความหมายที่หลากหลายของความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเอง กรณี การบริหารจัดการศูนย์โอทอปของหมู่บ้าน ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 2 149
4.9.3 ความหมายที่หลากหลายของเหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและการชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3 151
4.9.4 ความหมายที่หลากหลายของของการทำบุญกฐิน วัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3 152

4.9.5 ความหมายที่หลากหลายของของการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3 153

บทที่ 5 อำนาจ การกำหนดสร้างความหมาย การท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง 154

5.1 อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ 156
5.1.1 อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือ/ความเชื่อในศาสนาพุทธ 156
5.1.2 อำนาจที่ดำรงอยู่ในการเคารพนับถือ/ความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค 157
5.1.3 อำนาจที่ดำรงอยู่ในการเคารพนับถือ/ความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของหอแสง (เจ้าแสง) ผีปู่ตาและวิญญาณต่างๆ 158
5.2 อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม 161
5.3 อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม 165
5.4 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของความเป็นจริง (หรือ ความหลากหลายของการตีความ) ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายทั้ง 5 ความหมาย 169
5.4.1 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของวัตถุประสงค์ของการเดินทางเข้ามายังหมู่บ้านปากแซง กรณีของกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 1 169
5.4.2 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเอง กรณี การบริหารจัดการศูนย์โอทอปของหมู่บ้าน ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 2 170
5.4.3 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของเหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและการชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัดที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3 171

5.4.4 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของการทำบุญกฐิน วัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3 177
5.4.5 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3 179
5.5 วิเคราะห์ความสำคัญของอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่มีต่อผู้มีอำนาจหรือผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง (ภาพรวม) ด้วยทุนทางสังคมเชิงวิพากษ์: การเปลี่ยนรูปของทุนทางสังคมที่ดำรงอยู่ในอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 181
5.5.1 ชุมชนหมู่บ้านปากแซง 182
5.5.2 หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด) 190
5.5.3 ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 193
5.5.4 นักท่องเที่ยว 196
5.6 วิเคราะห์ลำดับความสำคัญของกลุ่มผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง (ด้านอุปทานของการท่องเที่ยว) ผ่านการใช้อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 199

บทที่ 6 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 203

6.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าโอทอปของหมู่บ้านปากแซง 204
6.1.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการเพิ่มพูนทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาด และการหาสถานที่จัดจำหน่ายเสริม เพื่อให้การจำหน่ายสินค้าโอทอปของชุมชนดำเนินการขายสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง 204

6.1.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการปรับปรุงการบริหารจัดการบุคลากร (สมาชิก) ภายในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนของหมู่บ้านปากแซง 208
6.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนา/ปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง 210
6.2.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการเสนอและก่อสร้าง/ตกแต่งซุ้มประตูหมู่บ้านท่องเที่ยว 210
6.2.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการก่อสร้างศาลาชมวิวพร้อมห้องน้ำในเขตพื้นที่สาธารณะ 210
6.2.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดถนนสายวัฒนธรรม 211
6.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนด้านการท่องเที่ยว 212
6.3.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องขยะ 212
6.3.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการเข้าวัด 214
6.3.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการรับบริจาคเงินของวัดปากแซง 215
6.4 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการแก้ไขปัญหาการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง 217
6.5 การอธิบายการสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 218

6.5.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าโอทอปของหมู่บ้านปากแซง 219
6.5.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนา/ปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงที่สะท้อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน 223
6.5.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนด้านการท่องเที่ยวที่สะท้อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน 226
6.5.4 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการแก้ไขปัญหาการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง 230

บทที่ 7 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะของการวิจัย 232

7.1 การดำรงอยู่ของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนหมู่บ้านปากแซง 232
7.1.1 กระบวนการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 233
7.1.2 ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 234
7.2 อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 235
7.2.1 ผู้ที่มีอำนาจ และ ผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 235
7.2.2 แหล่งกำเนิด/ที่มา ลักษณะ และระดับของอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 237
7.2.3 การให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องทั้งในฐานะของผู้ใช้อำนาจและในฐานะของผู้สนองตอบต่ออำนาจ 239

7.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างยั่งยืน โดยการให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 241
7.3.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าโอทอปของหมู่บ้านปากแซง 241
7.3.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนา/ปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง 242
7.3.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนด้านการท่องเที่ยว 242
7.3.4 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซง โดยมีคณะผู้นำหมู่บ้านเป็นหลักในการออกหน้าเจรจาไกล่เกลี่ย/ดำเนินการแก้ไขปัญหาของการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง 243
7.4 การตอบ/อธิบายข้อสันนิษฐานของการวิจัย 246
7.4.1 ข้อสันนิษฐานแรก: คณะชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซง เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 246
7.4.2 ข้อสันนิษฐานที่สอง: การที่คณะชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงสามารถรวมกลุ่มในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านปากแซงหรือเพื่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น เกิดขึ้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติและ/หรือความสัมพันธ์กันตามแบบแผนอื่นที่พบในพื้นที่การวิจัย 247
7.4.3 ข้อสันนิษฐานที่สาม: คณะชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงส่วนใหญ่ ได้รับอิทธิพลของการท่องเที่ยวในกระแสหลัก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบการตลาดเสรีเป็นหลัก 247

7.5 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย 248
7.5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนา/ปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง 249
7.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎกติกาชุมชนด้านการท่องเที่ยว 250
7.5.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 250

รายการอ้างอิง 252

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก การพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ 269
ภาคผนวก ข ลักษณะทางภูมิศาสตร์และปฏิทินชุมชนของหมู่บ้านปากแซง 271
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง (แบบสุ่ม) 275
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง (แบบเฉพาะเจาะจง) 278
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลจากผู้ประกอบการภายในหมู่บ้านปากแซง 289
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง 294
ภาคผนวก ช แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง 303
ภาคผนวก ซ รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร (นามสมมติ) 306

ประวัติผู้เขียน 308

Ref. code: 25645724300016KJI

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	การกระทำเชิงการสื่อสารโดยมีองค์ประกอบเชิงโครงสร้างของโลกแห่งชีวิต (the structural components of the lifeworld) และกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (reproduction processes) เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การปลดปล่อยตัวตน/สังคม	53
4.1	สรุปการอธิบายรูปแบบ กระบวนการและเป้าหมายของการขัดเกลาทางสังคมในการพัฒนาผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงผ่านการปลูกฝัง/อบรม การเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้	139

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	18
2.1	โลกความสัมพันธ์ของการกระทำการสื่อสาร (World-Relations of Communicative Acts)	51
3.1	ความสัมพันธ์ของกระบวนทัศน์และแนวทาง/ทฤษฎีที่สัมพันธ์กับกระบวนทัศน์ที่จะนำมาใช้ในการศึกษา	62
4.1	การกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง	89
5.1	อำนาจ การกำหนดสร้างความหมาย การท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง	155
6.1	แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของหมู่บ้านปากแซง	203

Ref. code: 25645724300016KJI

รายการสัญลักษณ์และคำย่อ

สัญลักษณ์/คำย่อ	คำเต็ม/คำจำกัดความ
อำนาจ	อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง
ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง	ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง
ท่าด่าน	ท่าเรือด่านชายแดน หมู่บ้านปากแซง
เพิน (ภาษาอีสาน)	สรรพนามเรียกบุรุษที่ 2 และ 3 (เช่น คุณ, เธอ, เขา, ท่าน ฯลฯ)
เลา (ภาษาอีสาน)	สรรพนามเรียกบุรุษที่ 2 และ 3 (เช่น คุณ, เธอ, เขา, ท่าน ฯลฯ)

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของการวิจัย

เป็นที่ทราบกันดีว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาซึ่งการสร้างงานและสร้างรายได้จำนวนมหาศาลให้กับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) และจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว มีแนวโน้มที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ทางการท่องเที่ยวโดยการหลีกเลี่ยงสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความแออัดและหันมาให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้กับบ้านหรือที่อยู่อาศัยของตนมากกว่า (Bank of Thailand, 2021) ดังนั้น “แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น” และ “แหล่งท่องเที่ยวเมืองรอง” จึงได้รับความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในการรองรับหรือตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนายังไม่คลี่คลาย

การท่องเที่ยวท้องถิ่น มีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงเทศกาล การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ฯลฯ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความโดดเด่นของทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมประกอบกับการที่ผู้คนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองเห็นคุณค่าของทรัพยากรทั้งสองและนำมาสร้างสรรค์คุณค่าโดยการนำเสนอเป็นแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจหรือน่าศึกษาว่า ผู้คนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองเห็นคุณค่า/คุณประโยชน์ของทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างไรและนำมาสร้างสรรค์ผ่านการกระทำการต่างๆ ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นได้อย่างไร ที่ทำให้เกิดความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากที่กล่าวมา จะพบว่าการกระทำการของบุคคล/กลุ่มบุคคล ก่อให้เกิดการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่น ซึ่งการกระทำการให้บรรลุผลได้นั้น จะต้องอาศัยอำนาจที่ดำรงอยู่ในการกระทำการเป็นตัวขับเคลื่อนจึงจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับ “อำนาจและการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่น” เพื่อจะได้ทราบถึงกระบวนการภายในที่ก่อให้เกิดความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นและสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Ref. code: 25645724300016KJI

สำหรับการเลือกหัวข้อศึกษา “อำนาจและการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนชายแดนไทย-ลาว กรณีศึกษา หมู่บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี” เกิดจากการพิจารณาถึงความสำคัญและเหตุผลในการศึกษา 3 ประการ ประการแรก คือ ความสำคัญและเหตุผลในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ประการที่สอง คือ ความสำคัญและเหตุผลในการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชายแดนไทย-ลาว และประการที่สาม คือ ความสำคัญและเหตุผลในการเลือกศึกษาหมู่บ้านปากแซง

ความสำคัญและเหตุผลในการศึกษาประการแรกและประการที่สอง เปรียบเสมือนกับปัจจัยภายนอกที่ช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นบริเวณชายแดน ซึ่งในอดีตพื้นที่แห่งนี้มักจะถูกมองในเชิงลบ ว่าเป็นพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญ มีการลักลอบขนส่งและค้าขายยาเสพติดและสินค้าผิดกฎหมาย เป็นแหล่งซ่องสุมยาเสพติดและเป็นแหล่งลักลอบในการค้ามนุษย์ (อาร์ม พรมสุวรรณ, 2552; สร้อยมาศ รุ่งมณี, 2559) จวบจนกระทั่งปัจจุบันปัญหาเหล่านี้ในพื้นที่ชายแดนยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ แต่พื้นที่ชายแดนในทุกวันนี้ กลับกลายเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งหลายประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มหรือการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาและช่วยสร้างอำนาจในการต่อรองกับประเทศมหาอำนาจอย่างสาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกา หรือ สหพันธรัฐรัสเซีย ที่กำลังแผ่ขยายอิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจ ดังนั้น ภาครัฐบาลจึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนในฐานะที่เป็นพื้นที่ในเชิงยุทธศาสตร์ที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพเมียนมาร์ ราชอาณาจักรกัมพูชาและสหพันธรัฐมาเลเซีย

ส่วนความสำคัญและเหตุผลในการศึกษาประการที่สาม เปรียบเสมือนการย้อนกลับมาพิจารณาถึงปัจจัยภายในที่ได้รับการกระตุ้นและชี้นำจากปัจจัยภายนอก (ความสำคัญและเหตุผลในการศึกษาประการแรกและประการที่สอง) ที่สะท้อนให้ผู้วิจัยตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งซึ่งดำรงอยู่และดำเนินอยู่ภายในท้องถิ่น เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการส่งเสริมให้การพัฒนาท้องถิ่นดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการของผู้คนในชุมชนและมีความสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

1.1.1 ความสำคัญและเหตุผลในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านเชื้อชาติ ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนความคล้ายคลึงกันในด้านภาษา (สนมพรรณ วรวิเชียรวงษ์, 2544) สำหรับบริเวณพื้นที่ชายแดนไทย-ลาวนี้ เป็นแหล่งกำเนิดและเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยชุมชนชายแดนไทย-ลาว ที่มีความสัมพันธ์มาจากรากฐานทางประวัติศาสตร์ร่วมทางชาติพันธุ์ กล่าวคือ ชุมชนชายแดนไทย-ลาวนี้ มีการก่อตั้งเป็นชุมชน

Ref. code: 25645724300016KJI

สองฝั่งโขงก่อนการเกิดรัฐชาติหรือก่อนที่จะมีการขีดเส้นแบ่งพรมแดนรัฐชาติ ดังเช่นในปัจจุบัน โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวยังคงดำรงอยู่โดยสะท้อนผ่านวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชน (ศิริพร ทองคณารักษ์, 2551)

นอกเหนือจากเรื่องความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์และวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในเขตชุมชนชายแดนไทย-ลาวแล้ว ยังมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในรูปแบบของความร่วมมือระหว่างรัฐที่เป็นรูปธรรมหลายด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสัมพันธ์ด้านการเมืองและความมั่นคง ประกอบไปด้วย เรื่องการเมือง เรื่องการทหาร เรื่องการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนไทย-ลาว เรื่องการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรื่องการอำนวยความสะดวกด้านการสัญจรของประชาชน เรื่องความร่วมมือด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ 2) ด้านความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ ประกอบไปด้วย เรื่องการค้าไทย-ลาว เรื่องการลงทุน เรื่องความร่วมมือด้านแรงงาน เรื่องการท่องเที่ยว เรื่องไฟฟ้าและพลังงาน เรื่องการพัฒนาเครือข่ายคมนาคม เรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย เรื่องการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่องโครงการพระราชดำริ เรื่องโครงการโรงเรียนเพื่อนมิตรไทย-ลาว เรื่องการอัญเชิญผ้ากฐินพระราชทาน 4) ด้านการเยือนและกิจกรรมของพระราชวงศ์ และ 5) ด้านความสัมพันธ์ทางการทูต (กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ, 2559)

ด้วยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและความร่วมมือระหว่างสองประเทศ จะพบว่า ประเทศไทยมักจะเป็นฝ่ายที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและสังคม สาเหตุที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมักจะได้รับความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ นั้น เนื่องจากว่า ในอดีตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีสถานะเป็นประเทศวงนอก (ภัสราวดี นิติเขตต์ปรีชา, 2544) หากเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่มีสถานภาพทางการพัฒนาที่ดีกว่าอย่างเช่นประเทศไทย

ปัจจุบัน แม้โลกจะก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ที่หลายประเทศต่างมีการพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด แต่ภาพลักษณ์ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสายตาของนานาประเทศนั้น ต่างมองว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังคงเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนา โดยสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวถูกจัดอันดับว่าเป็น 1 ใน 10 ของประเทศที่ยากจนที่สุดในโลก (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2560) ดังนั้น ด้วยสถานภาพและลักษณะของการพัฒนาประเทศ อันเนื่องจากการมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ล้าสมัยประกอบกับการขาดระบบและขาดปัจจัยในการพัฒนาอย่างเหมาะสม จึงส่งผลให้สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความจำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศไทยด้วยเช่นเดียวกัน ที่ให้การพึ่งพาในด้านสินค้าอุปโภคบริโภค การศึกษา ตลอดจนเงินทุนและเทคโนโลยีในด้านต่างๆ แก่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ณัฏฐิรา กระแสร์สาร, 2544; ภัสราวดี นิติเขตต์ปรีชา, 2544)

Ref. code: 25645724300016KJI

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ทราบกันดีว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น เป็นเรื่องของผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ในเชิงรูปธรรม นามธรรม ผลประโยชน์ทางตรงหรือผลประโยชน์ทางอ้อมก็ตาม ดังนั้น การสร้างมิตรไมตรีหรือความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ย่อมเป็นเรื่องที่ดีและเป็นประโยชน์มากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในลักษณะของความขัดแย้ง

หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในเชิงผลประโยชน์ จะพบว่า มีความโดดเด่นในเรื่องของความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจ โดยประเทศไทยมักจะเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้า (สนมพรรณ วรวิเชียรวงษ์, 2544; พิมสิริ พิชวงค์, 2553; กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2560) ทั้งนี้ เนื่องจากว่า ชาวลาวนิยมความทันสมัยในสินค้าจากประเทศไทย โดยเฉพาะสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน จำพวกเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า หรือสินค้าเบ็ดเตล็ดต่างๆ ที่มียี่ห้อหรือมีป้ายฉลากสินค้าของประเทศไทย ซึ่งมักจะได้รับความนิยมมากในชุมชนชาวลาวที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตรงข้ามกับจังหวัดชายแดนของประเทศไทย และการที่สินค้าจากประเทศไทยได้รับความนิยมจากชุมชนชาวลาวนั้น ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการที่ชุมชนชาวลาว ได้รับอิทธิพลจากการโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านสื่อต่างๆ ที่มาจากประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นรูปที่เสมือนภาพถ่ายจำพวก โปสเตอร์ แผ่นป้ายโฆษณา สัญญาณเสียงโฆษณาจากคลื่นโทรศัพท์และคลื่นวิทยุของประเทศไทยที่เผยแพร่เข้าไปยังฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นต้น (ชลิศา รัตรสาร, 2549)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แม้จะเป็นประเทศหนึ่งที่จัดอยู่ในกลุ่มของประเทศยากจน และอยู่ในฐานะของประเทศที่เป็นฝ่ายรับความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ ในการพัฒนา แต่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็ยังเป็นหนึ่งในประเทศที่มีลักษณะที่โดดเด่นหรือมีความสำคัญในเชิงภูมิศาสตร์หลายประการ มีรายละเอียด ดังนี้ 1) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอยู่ท่ามกลางกลุ่มประเทศอาเซียน และมีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สหภาพเมียนมาร์ และ ราชอาณาจักรกัมพูชา จึงมีความได้เปรียบในการเป็นประตูทางการค้าไปสู่ประเทศต่างๆ เหล่านั้น 2) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ทางด้านชีวภาพ ด้านพลังงานไฟฟ้าและทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเหมาะแก่การเป็นฐานผลิตด้านอุตสาหกรรมในอนาคต 3) หากพิจารณาถึงความสำคัญในเชิงอุตสาหกรรมในมุมมองของนักลงทุนและผู้ประกอบการจากต่างชาติ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเหมาะสำหรับเป็นฐานในการผลิตให้กับประเทศอื่นเนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่มีราคาถูก (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2560) และจากลักษณะสำคัญดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างประเทศกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการค้าและการลงทุนตลอดจนการกระจายสินค้าออกสู่ประเทศเพื่อนบ้าน

Ref. code: 25645724300016KJI

จากที่กล่าวมา การสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน สามารถสรุปได้ ดังนี้

(1) ด้านเศรษฐกิจ การทำการค้ากับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยประเทศไทยมักจะได้เปรียบในด้านดุลการค้าทั้งการค้าระหว่างประเทศและการค้าชายแดน นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นเป็นเส้นทางกระจายสินค้าออกสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สหภาพเมียนมาร์ และราชอาณาจักรกัมพูชา หรือแม้กระทั่งการที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นแหล่งผลิตพลังงานไฟฟ้าที่สำคัญในการเข้ามาเสริมกำลังการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย เป็นต้น

(2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม การให้ความสำคัญในระดับรัฐเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในด้านสังคมและวัฒนธรรมบริเวณพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว นั้น ก่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของประเพณีวัฒนธรรมร่วมรากและก่อให้เกิดการธำรงรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนสองฝั่งโขง และการที่ชุมชนสองฝั่งโขงมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น ย่อมเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาของทั้งสองประเทศ (คนึงภรณ์ วงเวียน, 2543)

(3) ด้านความมั่นคง การที่ประเทศไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศต่างๆ ไม่เพียงแต่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเท่านั้น แต่รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านในเขตภูมิภาคอาเซียน ย่อมเป็นหลักประกันความมั่นคงในการรวมตัวกันต่อรองกับประเทศมหาอำนาจที่ต้องการเข้ามาแทรกแซงระบบการเมือง เศรษฐกิจและการบริหารประเทศ

1.1.2 ความสำคัญและเหตุผลในการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชายแดนไทย-ลาว

ความสำคัญและเหตุผลในการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชายแดนไทย-ลาว สามารถจำแนกได้ 2 ประเด็น คือ 1) ความสำคัญของภาคการท่องเที่ยวในภาพรวม และ 2) ความสำคัญของการท่องเที่ยวชายแดนไทย-ลาว สำหรับประเด็นแรก เป็นการพิจารณาถึงความสำคัญในมิติทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก กล่าวคือ ภาคการท่องเที่ยวมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งในการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นมูลค่าจำนวนมหาศาล[1] ไม่ว่าจะเป็น การสร้างรายได้ด้านภาษีให้กับประเทศ การลงทุนและการกระจายรายได้ในธุรกิจภาคบริการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว อาทิ เช่น ธุรกิจสถานพักแรม ธุรกิจอาหาร/เครื่องดื่ม ธุรกิจการขนส่งทางบกและทางอากาศ ธุรกิจบริการกีฬา/นันทนาการ เป็นต้น (กรุงเทพธุรกิจ, 2560)

---

[1] ยกตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2559 ภาคการท่องเที่ยวสร้างมูลค่าเพิ่มกว่าร้อยละ 17 ของ GDP หรือ คิดเป็นมูลค่ากว่า 2.51 ล้านล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ, 2560)

Ref. code: 25645724300016KJI

ส่วนความสำคัญของการท่องเที่ยวชายแดนไทย-ลาว ในประเด็นที่สอง เป็นการให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนในฐานะพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์ในด้านการค้าและการลงทุน ด้านร่วมมือ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในด้านต่างๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกในยุคปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือหรือการรวมกลุ่มระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา ดังเช่น กรณีของการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุน รวมไปถึงการพัฒนาที่นำไปสู่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านอื่นๆ เช่น การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างภูมิภาคอาเซียน (นฤพนธ์ เลิศกาญจนาพร และคณะ, 2558; ณัฏฐินี ทองดี และ กนก บุญศักดิ์, 2559)

สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมและมีโอกาสเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนได้ คือ การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เนื่องจากบริเวณพื้นที่พรมแดน ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างประเทศไทยและกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา หรือ เวียดนาม นั้น มีความเป็นอัตลักษณ์ในด้านชาติพันธุ์ ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา (ศาสนาพุทธ) วิถีชีวิต ตลอดจนการมีทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้น ทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่นี้ จะกลายเป็นจุดดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค (ดลฤทัย โกวรรธนะกุล และคณะ, 2559)

1.1.3 ความสำคัญและเหตุผลในการเลือกพื้นที่ศึกษาหมู่บ้านปากแซง

ความสำคัญและเหตุผลในการเลือกพื้นที่ศึกษาหมู่บ้านปากแซง เป็นการพิจารณาจากสาระสำคัญ 3 ประการ ประการแรก คือ การพิจารณาจากปัจจัยภายในชุมชนที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ประการที่สอง คือ การพิจารณาจากปัจจัยภายนอกชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และประการที่สาม คือ การพิจารณาจากสภาพปัญหาของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.3.1 การพิจารณาจากปัจจัยภายในชุมชนที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

(1) การพิจารณาจากปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์[2]

หมู่บ้านปากแซง เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง ทำให้มีบรรยากาศหรือทิวทัศน์ที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ หมู่บ้านปากแซงยังเป็นจุด

---

[2] โปรดดูรายละเอียดและภาพประกอบในภาคผนวก ข – (1) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

ยุทธศาสตร์สำคัญในเชิงเศรษฐกิจและสังคม เพราะมีการนำเข้าและส่งออกสินค้าและมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้า-ออก ระหว่างประเทศ

จากการประชุมหารือร่วมกันระหว่างรัฐบาลไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แสดงให้เห็นว่า มีความเป็นไปได้ที่ทั้งสองประเทศ จะดำเนินโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจร่วมกันในอนาคตข้างหน้า เช่น การจัดตั้งตลาดประชารัฐไทย-ลาวเพื่อจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นและสินค้าโอท็อป การยกระดับด่านท้องถิ่นเป็นด่านสากล เป็นต้น[3]

(2) การพิจารณาจากปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม[4]

ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง มีวิถีการดำเนินชีวิตโดยยึดถือหลักประเพณีฮีต-คอง (ฮีต 12 คอง 14)[5] ที่ยึดโยงกับหลักธรรมและวิถีปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา มีการจัดงานประจำปีครั้งใหญ่ประจำหมู่บ้าน คือ งานประเพณีบุญเดือนสาม หรือ งานเฉลิมฉลองพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อที่จัดระหว่าง วันขึ้น 9 ค่ำ ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 เป็นประจำทุกปี[6] นอกจากนี้ ยังมีการประกอบพิธีกรรมเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดหรือส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

(3) การพิจารณาจากปัจจัยด้านการรวมกลุ่มของชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลและลงพื้นที่ภาคสนามในเบื้องต้น พบว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านปากแซง สามารถรวมกลุ่มกันได้อย่างเข้มแข็งในระดับหนึ่ง สังเกตได้จากบริบทแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านปากแซง เช่น ความร่วมมือร่วมใจในการจัดระบบระเบียบบริเวณที่อยู่อาศัย ความเป็นเครือญาติและความรู้จักมักคุ้นซึ่งกันและกันอย่างทั่วถึงของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง การให้ความร่วมมือในการจัดงานประจำปีของวัดบ้านปากแซง หรือ งานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนที่จัดโดยหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

---

[3] อ้างอิงจาก รายงานการประชุมของสำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี ใน หนังสือ อบ. ๐๐๑๗.๒/ว ๒๙๕๙ (หน้า ๕-๖)

[4] โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ข – (2) ปฏิทินชุมชนของหมู่บ้านปากแซง ประกอบ

[5] คำว่า “ฮีต” หมายถึง จารีต ความประพฤติ ประเพณีที่ดีงาม ส่วนคำว่า “คอง” หมายถึงแนวทางปฏิบัติที่ดีงาม ระหว่างบุคคลในครอบครัวและบุคคลภายนอก

[6] งานวัดปากแซง มีการจัดจำหน่ายสินค้านานาชนิด มีบริการเครื่องเล่น เกมส์ชิงรางวัล การจัดแสดงเพลงลูกทุ่ง ฯลฯ

1.1.3.2 การพิจารณาจากปัจจัยภายนอกชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

(1) การพิจารณาจากปัจจัยด้านนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนหมู่บ้านปากแซง จะมีมากที่สุดในช่วงงานประเพณีบุญเดือนสาม ช่วงวันขึ้นปีใหม่และวันสงกรานต์ รองลงมาจากช่วงเทศกาล คือ ช่วงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เนื่องจากเป็นช่วงวันหยุดราชการ ส่วนวันปกติธรรมดามักจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนน้อย

ข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าจำนวนวันที่จัดงานเทศกาลประเพณี วันสำคัญทางศาสนา และวันหยุดสุดสัปดาห์ เมื่อรวมกันแล้ว จะมีเพียงไม่กี่วันต่อปีที่ถือเป็นโอกาสทางการค้าขายของผู้ประกอบการท้องถิ่นในการจำหน่ายสินค้าและบริการ ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นมีรายได้ไม่สม่ำเสมอ และสำหรับประเด็นปัญหานี้ นับว่าเป็นโจทย์สำคัญประการหนึ่ง ที่ควรจะต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาทางออกหรือเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการท้องถิ่นโดยเฉพาะผู้ประกอบการที่เป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

(2) การพิจารณาจากปัจจัยด้านผลกระทบจากการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 ที่มีต่อหมู่บ้านปากแซงและการมีศูนย์บริการจุดผ่านแดนถาวรตั้งอยู่ในอาณาเขตของหมู่บ้านปากแซง

ประเด็นนี้ เป็นการพิจารณาถึงผลกระทบจากการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 ที่อาจจะเกิดขึ้นกับหมู่บ้านปากแซง และจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีทั้งผลกระทบในด้านบวกและด้านลบ ด้านที่เป็นบวกคือ เศรษฐกิจเกิดการขยายตัวทั้งในด้านการค้าและการลงทุน ผู้คนในท้องถิ่นมีอาชีพและรายได้จากการทำงานภายในท้องถิ่น มีการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐานให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น เป็นต้น (ผกายมาศ พรหมประสิทธิ์, 2552) ส่วนด้านที่เป็นลบ คือ ปัญหาต่างๆ ที่ติดตามมาเช่นปัญหาอาชญากรรม การค้ายาเสพติด และการค้ามนุษย์เพิ่มสูงขึ้น ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าจากจีนและเวียดนามซึ่งมีต้นทุนการผลิตและแรงงานที่ถูกกว่าส่งผลให้สินค้าไทยถูกแย่งชิงตลาดการค้า นอกจากนี้ ยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อมติดตามมาด้วย เช่น ปัญหาการกำจัดขยะ มลภาวะจากน้ำเสีย ปัญหาเกิดมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการขนส่ง เป็นต้น (อาร์ม พรมสุวรรณ, 2552) ดังนั้น การเตรียมการพัฒนาชุมชน ควรดำเนินไปบนพื้นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อป้องกันและลดผลกระทบในด้านลบที่จะเกิดขึ้น

Ref. code: 25645724300016KJI

1.1.3.3 การพิจารณาจากสภาพปัญหาของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

(1) ปัญหาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้คนภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซง

ปัญหาดังกล่าวนี้ เป็นเรื่องของการที่บุคคลภายในชุมชน/สังคมไม่สามารถแสดงสิทธิของตนได้อย่างเต็มที่ในการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา ซึ่งมีที่มาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ครอบครัวที่มีภรรยาหรือสามีเป็นชาวลาว กลุ่มคนหรือครอบครัวที่มีอาชีพหรือรายได้ที่ไม่มั่นคง กลุ่มคนผู้พิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มคนที่ไม่มีเครือข่ายความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจภายในท้องถิ่น เป็นต้น บุคคลเหล่านี้ ไม่กล้าที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากนัก เนื่องจากเกรงว่าจะนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะในกรณีที่การเข้าร่วมนั้นเป็นการขัดแย้งต่อบุคคล/กลุ่มบุคคลผู้มีอำนาจเหนือกว่าตน เช่น การแบ่งปันผลประโยชน์ภายในกลุ่ม การเข้าร่วมชุมนุมประท้วงต่อต้านภายในชุมชน เป็นต้น

(2) ปัญหาเรื่องความขัดแย้งภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซง

สำหรับประเด็นปัญหานี้ เป็นประเด็นที่สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์การชุมนุมขับไล่อดีตเจ้าอาวาสวัดปากแซง หรือพระครูพุทธวราธิคุณ ซึ่งปัจจุบันท่านได้มรณภาพแล้ว และสืบเนื่องมาจากการมรณภาพของท่าน ความขัดแย้งภายในชุมชนในประเด็นดังกล่าว ได้บรรเทาไปมาก แต่ยังคงมีประเด็นขัดแย้งในเรื่องของยอดเงิน การเปิดเผยรายละเอียดการใช้จ่ายเงิน และการบริหารจัดการเงินของวัดปากแซงที่ยังต้องนำมาพิจารณาถกเถียงและหาข้อสรุปภายในชุมชนต่อไป

(3) ปัญหาเรื่องการจัดการขยะภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซง

ปัจจุบัน หมู่บ้านปากแซง ประสบปัญหาการจัดการขยะภายในชุมชน โดยเฉพาะขยะในช่วงงานประจำปีวัดปากแซง ที่มีขยะมูลฝอยจำนวนมาก สำหรับงานประจำปีวัดปากแซง ในปี พ.ศ. 2561 ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 23-31 มกราคม ก็เช่นเดียวกัน ในปีนี้ เป็นปีแรกที่มีการนำขยะไปทิ้งที่บ่อขยะทางด้านทิศเหนือของหมู่บ้าน เนื่องจากขยะมูลฝอยล้นบ่อขยะเดิม และจากการพูดคุยในเบื้องต้นกับชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง พบว่า ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวเป็นอย่างมาก ทั้งขยะที่ส่งกลิ่นเหม็น แมลงวันที่นำพาเชื้อโรคและความสกปรก ซึ่งบินมารบกวนทั้งในเวลากลางวันละกลางคืน ชาวบ้านบางคนจำเป็นต้องกางมุ้งเพื่อกันแมลงวันรบกวนทั้งในเวลาที่รับประทานอาหารและในเวลานอน

(4) ปัญหา/อุปสรรคเรื่องทัศนียภาพบริเวณหาดทรายริมแม่น้ำโขงถูกบดบัง ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำโขงของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ปัญหาดังกล่าวนี้ ส่งผลให้บรรยากาศงานเทศกาลสงกรานต์ของหมู่บ้านปากแซงไม่ครึกครื้นและไม่สนุกสนานดังเช่นเคย เนื่องจากในช่วงฤดูแล้งในอดีต เคยปรากฏหาดทรายกลางแม่น้ำโขง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวจากสองฟากฝั่งทั้งจากฝั่งประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจำนวนมากลงไปเล่นน้ำคลายร้อนหรือพักผ่อนหย่อนใจ อีกทั้งกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายอาหารและค้าขายหรือให้เช่าอุปกรณ์เครื่องเล่นต่างๆ มักจะไปตั้งร้านค้าอยู่บริเวณริมหาดทราย แต่ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ในปัจจุบัน ผู้คนไม่นิยมลงไปเล่นน้ำ เนื่องจากระดับน้ำในแม่น้ำโขงสูงขึ้นจนท่วมบริเวณหาดทราย อันเป็นผลกระทบมาจากการสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำโขงของสาธารณรัฐประชาชนจีน

(5) ปัญหาเกี่ยวกับสินค้า บริการและการจัดจำหน่ายเพื่อการท่องเที่ยว

ในประเด็นนี้ ประกอบไปด้วยปัญหา 3 เรื่อง เรื่องแรก คือ ปัญหาของผู้ประกอบการจำหน่ายอาหารและ/หรือเครื่องดื่ม ซึ่งเป็นเรื่องของสถานประกอบการหรือจุดจำหน่ายอาหารหรือเครื่องดื่มที่ยังไม่ถูกหลักสุขอนามัย เรื่องที่สอง คือ ปัญหาการจำหน่ายสินค้าที่พบเห็นได้ทั่วไปและมีวิธีการจัดจำหน่ายที่ขาดความน่าสนใจ กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์สินค้า เป็นผลิตภัณฑ์ที่ขาดเอกลักษณ์และความดึงดูดใจ สามารถพบเห็นได้ทั่วไปตามท้องตลาด และเรื่องที่สาม คือ ปัญหาเรื่องผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้านการบริการ กล่าวคือ หมู่บ้านปากแซงยังขาดการให้บริการในด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ มีความหลากหลายและมีความเหมาะสมกับทำเลที่ตั้งของหมู่บ้าน

1.2 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านปากแซง

จากการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลของ อ่อนสี แก้วเนตร (2536, น.14-15) อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปากแซง ระบุว่า ไม่ปรากฏแน่ชัด ว่าหมู่บ้านปากแซง มีความเป็นชุมชนหรือหมู่บ้าน หรือก่อตั้งขึ้นมาตั้งแต่เมื่อใด แต่สันนิษฐานตามการบอกเล่าของผู้อาวุโสของหมู่บ้านว่าอาจจะมีการเข้ามาตั้งรกรากภายหลังจากที่พรานเซรษฐบุตรได้เข้ามาพบพระพุทธรูป ณ หมู่บ้านแห่งนี้[7] เมื่อมีผู้คนอพยพเข้ามามากขึ้น ประกอบกับบริเวณริมฝั่งห้วยแซง ซึ่งเป็นลำห้วยของหมู่บ้านมีต้นไม้ชนิด

---

[7] ควาญช้าง เข้ามาคล้องช้างและพบพระพุทธรูป (พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) อยู่ในป่า และได้ชักชวนชวนชาวบ้านมาช่วยกันถางป่าเพื่อนำพระพุทธรูปออกมาและชักชวนชาวบ้านมาบูรณะวัดขึ้นมาใหม่ (อ่อนสี แก้วเนตร, 2536, น.2)

Ref. code: 25645724300016KJI

หนึ่งขึ้นเป็นจำนวนมาก ที่ชาวบ้านเรียกว่า “ต้นแซง” และตั้งแต่นั้นมา จึงมีการตั้งหัวหน้าบ้านและผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ ดังนี้

“1) พระยาชุมพูธิราช 2) นายสีหราช 3) นายนันทะไชย (แต่งตั้งตามทางราชการ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2530) 4) นายไกยราช 5) นายจันทะครูลบ 6) นายเสน ทองโสภา 7) นายบุญ เคนงาม 8) นายกุ เกตุงาม 9) นายอ่อนสา หาญทองไชย 10) นายเดช นนทะใส 11) นายเส็ง เคนงาม 12) นายดา โคตรนนท์ 13) นายพนม ทองโสภา (กำนันตำบลพะลาน) 14) นายสินศักดิ์ จันทร์อุตส่าห์ (กำนันตำบลพะลาน) 15) นายกาญจน์ ฑีฆะ 16) นายกฤษณะ วิลามาศ และ 17) นางจำปี คุณพาที” (อ่อนสี แก้วเนตร, 2536, น.14-15; 2561, น.19-20)

นอกจากนี้ ในเอกสารดังกล่าว ยังได้ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2526 หมู่บ้านปากแซงได้รับการจัดตั้งให้เป็น หมู่บ้าน ปชต. ไทย-ลาว (หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-ลาว) ปี พ.ศ. 2528 ได้รับจัดตั้งให้เป็นหมู่บ้าน อพป. (หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง) และในปี พ.ศ. 2529 ได้รับคัดเลือกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอเนื่องจากมีหาดทรายสวยงาม

ปัจจุบัน หมู่บ้านปากแซง มีผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้หญิง คือ นางจำปี คุณพาที (ผู้ใหญ่บ้านลำดับที่ 17) ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากได้รับคะแนนความนิยมจากชาวบ้าน ประกอบกับความเชื่อของชาวบ้านที่ว่าอยากจะลองให้ผู้หญิงทำหน้าที่ผู้นำหมู่บ้านดูบ้าง เพราะจากอดีตที่ผ่านมาจะพบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้ชายมักจะมีเหตุให้เกิดการเสียชีวิตก่อนวัยหรือเวลาอันควรตามความเชื่อของชาวบ้านเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน (คุณสุธี, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2563)

1.3 คำถามวิจัย

1.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงเป็นอย่างไร และมีการกำหนดสร้างความหมายขึ้นมาอย่างไร

1.3.2 อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เป็นอย่างไร และ มีความสำคัญต่อผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง อย่างไร โดยมีประเด็นคำถามย่อยดังนี้

Ref. code: 25645724300016KJI

(ก) ใครเป็นผู้ที่มีอำนาจ[8]และ ใครเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด[9] ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

(ข) อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น มีที่มา[10]และมีลักษณะอย่างไร[11]เป็นการอำนาจในระดับใด[12] มีการใช้อำนาจด้วยวัตถุประสงค์ใด

(ค) การให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องทั้งในฐานะของผู้ใช้อำนาจและในฐานะของผู้รับใช้หรือสนองตอบต่ออำนาจนั้นเป็นอย่างไร

1.3.3 จะมีแนวทางอย่างไร ในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงโดยการให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

1.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.4.1 เพื่อศึกษาการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง[13]

1.4.2 เพื่อศึกษาอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และ ศึกษาความสำคัญของอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่มีต่อผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง โดยมี วัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

(ก) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับผู้มีอำนาจ (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง) ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และวิเคราะห์/พิจารณาว่า ใครเป็นผู้ที่มี

---

[8] บุคคล/กลุ่มบุคคล/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

[9] มีอำนาจมากที่สุด/มีอำนาจเหนือผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

[10] แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ

[11] พิจารณาจากประเภท ลักษณะ หรือ รูปแบบของอำนาจ

[12] พิจารณาจากบริบทในเชิงพื้นที่-เขตการปกครอง เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับประเทศ เป็นต้น หรืออาจจะพิจารณาจากบทบาทหรือความสำคัญของอำนาจ

[13] องค์ประกอบและวิธีการประกอบ/กำหนดสร้างความหมาย

Ref. code: 25645724300016KJI

อำนาจมากที่สุดหรือมีอำนาจเหนือผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

(ข) เพื่อศึกษา 1) แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ 2) ลักษณะของอำนาจ 3) ระดับของอำนาจ 4) วัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจ ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง โดยพิจารณาจากการให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง

1.4.3 เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ จำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ พื้นที่ศึกษาหลัก และ พื้นที่ศึกษารอง มีรายละเอียด ดังนี้

1.5.1.1 พื้นที่ศึกษาหลัก

พื้นที่ศึกษาหลัก คือ บริเวณพื้นที่อยู่อาศัย หมู่ที่ 3 บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

1.5.1.2 พื้นที่ศึกษารอง

พื้นที่ศึกษารอง คือ พื้นที่ศึกษาที่อยู่นอกขอบเขตของพื้นที่ศึกษาหลัก เป็นพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยง**กับ**การพัฒนาท้องถิ่นหรือการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวหมู่บ้านปากแซง สามารถจำแนกได้ ดังนี้

(1) พื้นที่ภายนอกเขตหมู่บ้านปากแซงแต่อยู่ในเขตอำเภอนาตาล ได้แก่ พื้นที่ในหมู่บ้านอื่นๆ (ยกเว้นหมู่บ้านปากแซง) ในตำบลพะลาน และพื้นที่ของหมู่อื่นๆ ที่อยู่เขตตำบลนาตาล ตำบลกองโพน และ ตำบลพังเคน

(2) พื้นที่ภายนอกเขตอำเภอนาตาล-อำเภอใกล้เคียง พื้นที่ในเขตอำเภอใกล้เคียงกับอำเภอนาตาล ที่จะกล่าวถึงในงานวิจัยนี้ ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอเขมราฐ และ พื้นที่ในเขตอำเภอโพธิ์ไทร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับหมู่บ้านปากแซงและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในเขตอำเภอนาตาล

Ref. code: 25645724300016KJI

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาของงานวิจัยนี้ จำแนกได้ 3 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1.5.2.1 ส่วนแรก เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง โดยใช้กระบวนทัศน์วิพากษ์ในการศึกษาร่วมกับแนวคิดทฤษฎีการกำหนดสร้างความหมายตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยาและสัญวิทยา ซึ่งจะทำการพิจารณาจากช่วงเวลาและสถานการณ์ของการศึกษาเป็นหลัก

1.5.2.2 ส่วนที่สอง เป็นการศึกษาถึง อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และ ศึกษาถึงความสำคัญของอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่มีต่อผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง สำหรับเนื้อหาส่วนนี้ จะให้ความสำคัญกับการพิจารณาจาก “แนวคิดที่ 2.2 แนวคิดเรื่องอำนาจกับการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่น” เป็นหลัก

1.5.2.3 ส่วนที่สาม เป็นการศึกษาถึงแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง สำหรับเนื้อหาในส่วนนี้ จะให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงนำเสนอหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซงเป็นสำคัญ

1.6 ข้อสันนิษฐานของการวิจัย

1.6.1 คณะชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซง เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

1.6.2 การที่คณะชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซง สามารถรวมกลุ่มในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านปากแซงหรือเพื่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น เกิดขึ้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติและ/หรือความสัมพันธ์กันตามแบบแผนอื่นที่พบในพื้นที่การวิจัย

1.6.3 คณะชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงส่วนใหญ่ ได้รับอิทธิพลของการท่องเที่ยวในกระแสหลัก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบการตลาดเสรีเป็นหลัก

Ref. code: 25645724300016KJI

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่องอำนาจและการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1.7.1 ประโยชน์ทางตรง

ประโยชน์ทางตรง เป็นประโยชน์สำหรับชุมชนหมู่บ้านปากแซง หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด) ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง มีรายละเอียด ดังนี้

1.7.1.1 ประโยชน์สำหรับชุมชนหมู่บ้านปากแซง

การได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดความหมายของการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง จะช่วยให้ชาวชุมชนหมู่บ้านปากแซงเกิดการตระหนักรู้ถึงความหมาย ความสำคัญ [14]และคุณค่า [15] ของชุมชนที่ตนอยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น นอกจากการตระหนักรู้ของชุมชน นอกเหนือจากการตระหนักรู้ในด้านความหมาย ความสำคัญและคุณค่าของชุมชนแล้ว ชุมชนยังได้ตระหนักรู้ว่า ใครหรือคนกลุ่มใดเป็นที่เป็นผู้มีอำนาจกำหนดความหมายหรือชี้นำในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เพราะในกรณีที่การกำหนดความหมายของการท่องเที่ยวมิได้ถูกกำหนดขึ้นจากชุมชนผู้เป็นคนในพื้นที่หรือคนในท้องถิ่น ชุมชนย่อมเสื่อมโทรมลงเนื่องจากการมุ่งเน้นการใช้พื้นที่และทรัพยากรเพื่ออำนวยผลประโยชน์ให้กับคนเฉพาะกลุ่ม และหากเป็นเช่นนี้ ชุมชนสามารถที่จะนำข้อมูลจากการศึกษามาเป็นฐานข้อมูลและนำประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความเป็นธรรมและธำรงรักษาสภาพแวดล้อมรวมถึงทรัพยากรประเภทต่างๆของชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ตลอดจนการนำข้อมูลดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงจากการริเริ่มและมีส่วนร่วมโดยชุมชน ซึ่งเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชุมชนเอง

---

[14] ความสำคัญ ในที่นี้หมายถึง ความสำคัญของทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ภายในหมู่บ้านปากแซง

[15] คุณค่า ในที่นี้ หมายถึง ความภาคภูมิใจ ความรักและหวงแหนภูมิลำเนาหรือท้องถิ่นที่อยู่อาศัย ตลอดจนการอนุรักษ์และสร้างสรรค์สิ่งดีงามภูมิลำเนาหรือท้องถิ่นที่อยู่อาศัย

Ref. code: 25645724300016KJI

1.7.1.2 ประโยชน์สำหรับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นฐานข้อมูลสำคัญให้กับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เช่น โรงเรียนบ้านปากแซง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (ปากแซง) ด่านพรมแดนถาวรบ้านปากแซง องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน ที่ว่าการอำเภอนาตาล ด่านศุลกากรเขมราฐ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อการกำหนดยุทธศาสตร์ในเชิงบูรณาการการทำงานในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะการพัฒนาหมู่บ้านปากแซง ซึ่งเป็นหมู่บ้านหมู่บ้านบริเวณชายแดนไทย-ลาว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่ใกล้เคียงที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

1.7.1.3 ประโยชน์สำหรับภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สามารถนำมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนทางธุรกิจของภาคเอกชน (ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดย่อม) ทั้งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมอื่นๆ ในพื้นที่หมู่บ้านปากแซงหรือบริเวณใกล้เคียงในอาณาบริเวณชายแดนไทย-ลาว อีกทั้ง ข้อมูลดังกล่าว ยังช่วยให้คำนึงถึงแนวทางปฏิบัติหากมีความประสงค์ที่จะเข้ามาทำธุรกิจในพื้นที่แห่งนี้ ซึ่งเป็นการพิจารณาว่า อะไร/สิ่งใดควรปฏิบัติ อะไร/สิ่งใดไม่ควรปฏิบัติ หรือมีความจำเป็นที่จะต้องติดต่อ ปฏิสัมพันธ์หรือสร้างเครือข่ายกับบุคคลกลุ่มใดในชุมชนจึงจะช่วยการประกอบธุรกิจเริ่มต้นได้และดำเนินไปได้อย่างลุล่วง เพราะหากนักลงทุน ผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกระทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายให้กับชุมชนหมู่บ้านปากแซงและ/หรืออาณาบริเวณใกล้เคียง การประกอบธุรกิจนั้นย่อมต้องหยุดดำเนินการหรือปิดตัวลงไปอันเนื่องมาจากการต่อต้านจากชุมชนท้องถิ่น ผู้เกี่ยวที่ได้รับผลเสียหาย และ/หรือองค์กรอิสระ เช่น องค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม องค์กรสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

1.7.1.4 ประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว

ในกรณีที่มีการนำผลการวิจัย และแนวทาง/ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยนี้นำไปประยุกต์ใช้ ที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวโดยตรง อย่างน้อย ก็ย่อมส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความสะดวกสบายในการเดินทางและการเข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซงมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่าง กรณีของการใช้อำนาจที่ก่อให้เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น การก่อสร้าง/ปรับภูมิทัศน์ที่นักพักผ่อนบริเวณวัดปากแซง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การเทคอนกรีตบริเวณที่จอดรถของนักท่องเที่ยว เป็นต้น จากที่กล่าวมา จะพบว่าประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลประโยชน์

ที่ย้อนกลับมาสู่ชุมชน หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับชุมชนหมู่บ้านปากแซงในท้ายที่สุด โดยเฉพาะในด้านรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากการเข้ามาใช้บริการของนักท่องเที่ยว

1.7.2 ประโยชน์ทางอ้อม

ประโยชน์ทางอ้อมของการศึกษาครั้งนี้ อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานและ/หรืออาจจะเกิดขึ้นจากผลลัพธ์ของการดำเนินงานที่สืบเนื่องมาจากประโยชน์ทางตรง ซึ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นทางอ้อมนั้น อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ทางตรงทั้ง 3 กลุ่ม (กลุ่มที่ 1 ชุมชนหมู่บ้านปากแซง กลุ่มที่ 2 หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด) และ กลุ่มที่ 3 ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางอ้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง) ยกตัวอย่างเช่น การเข้ามาลงทุนสร้างสถานีบริการน้ำมันบริเวณชายแดนไทย-ลาว ใกล้เคียงกับพื้นที่ของหมู่บ้านแซงเพื่อรองรับการค้าและการท่องเที่ยว ได้ก่อให้เกิดการจ้างงานภายในท้องถิ่น ซึ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยตรง คือ ผู้ประกอบได้รับผลกำไรจากการประกอบการ ส่วนผลประโยชน์ทางอ้อมที่เกิดขึ้นคือชาวชุมชนหมู่บ้านปากแซงหรือชาวชุมชนในอาณาบริเวณใกล้เคียง ได้ยึดประกอบเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม ถือเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ภายในท้องถิ่น ไม่จำเป็นต้องเดินทางไปทำงานหรือแสวงหารายได้ในตัวเมืองที่มีค่าครองชีพสูงและกำลังตกอยู่ในสภาวะที่มีปัญหาประชากรแออัดเป็นต้น (Richards & Hall, 2000, p. 299)

ประโยชน์ทางอ้อมอีกประการหนึ่ง คือ การที่ข้อมูลดังกล่าวได้ให้ประโยชน์ในฐานะที่เป็นองค์ความรู้ประกอบการศึกษาการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวหรือการพัฒนาชุมชนชายแดนไทย-ลาว โดยเฉพาะผู้ที่สนใจศึกษาในพื้นที่ภาคอีสานตอนล่าง

1.8 คำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

(1) การกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง หมายถึง การกระทำการเชิงการสื่อสารหรือการกระทำการ (ระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป) ที่อยู่ใน/ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

(2) กระทำการเชิงการสื่อสารหรือการกระทำการ (ระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป) ที่อยู่ใน/ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง หมายถึง การกระทำการที่ก่อให้เกิด เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิด หรือส่งเสริมให้เกิดความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง โดยมีอำนาจดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นตัวขับเคลื่อนการกระทำการให้บรรลุผล

(3) ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง หมายถึง ความหมายที่เกิดจากการวิเคราะห์เพื่อหาโครงสร้างการรับรู้เกี่ยวกับกระทำการเชิงการสื่อสารหรือการกระทำการที่อยู่ใน/ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง

Ref. code: 25645724300016KJI

(4) การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมที่อยู่ใน/ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง หมายถึง การกระทำการที่อยู่ใน/ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ได้รับการยอมรับจากผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องว่าเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติทางสังคมและมีการปฏิบัติซ้ำอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบันจนกระทั่งกลายเป็นรูปแบบหรือแบบแผนของการปฏิบัติ เช่น การจัดงานประเพณี/วัฒนธรรมภายในหมู่บ้านปากแซง การปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาพุทธในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น

(5) อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง หมายถึง อำนาจที่ดำรงอยู่ภายในตัว และ/หรือดำรงอยู่ภายในสังคม/บริบทแวดล้อมของผู้กระทำการ/กลุ่มบุคคลผู้กระทำการ ที่ผู้กระทำการ/กลุ่มบุคคลผู้กระทำการนำมาใช้ในการกระทำการที่อยู่ในบริบท/ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงเพื่อให้การกระทำการบรรลุผลสำเร็จ

1.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

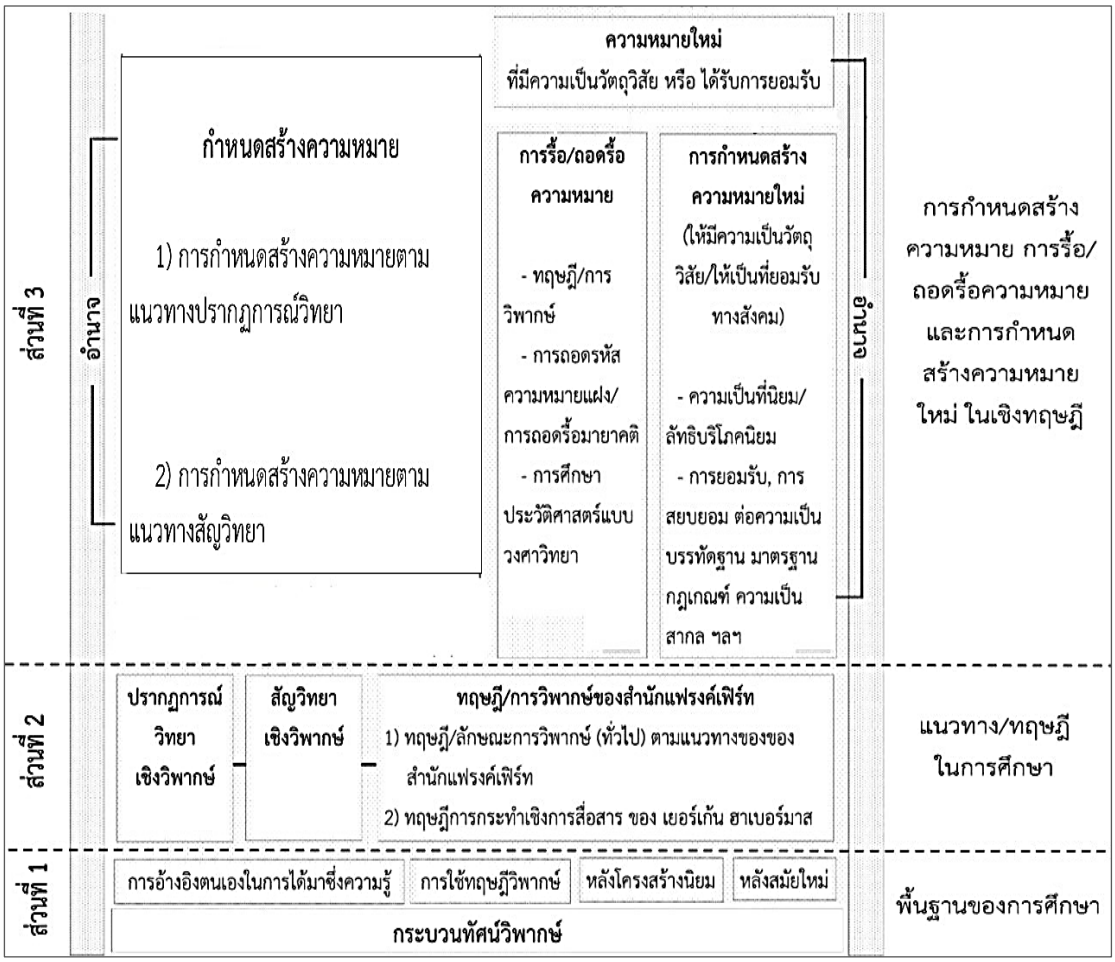

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

Ref. code: 25645724300016KJI

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอแนวคิดหลักสามประการ ที่จะนำมาใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย (1) แนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น (2) แนวคิดเรื่องอำนาจกับการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่น และ (3) แนวคิดเรื่องการประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมาย ซึ่งได้นำเสนอไว้ในหัวข้อ 2.1-2.3 ตามลำดับ ส่วนหัวข้อที่ 2.4 เป็นการนำเสนอประเด็นสำคัญของการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น

แนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น ประกอบด้วย 3 ประเด็นสำคัญ ประเด็นแรก เป็นการอธิบายเกี่ยวกับ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน[16]กับการพัฒนาการท่องเที่ยว” โดยมุ่งแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ครอบคลุมการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามกระแสนิยมของโลก อันเป็นเป้าหมายที่ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติต่างเห็นพ้องต้องกันในการนำหลักการและเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาประเทศ ประเด็นที่สอง เป็นการอธิบายเกี่ยวกับ “องค์ประกอบของการท่องเที่ยว” ซึ่งถือว่าเป็น “องค์ความรู้ในขั้นพื้นฐาน” ที่มีความสำคัญต่อ “การกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยว” และ ประเด็นที่สาม เป็นการอธิบายและการวิพากษ์เกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนา/โครงการ “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” สำหรับโครงการ/แนวทางการพัฒนาดังกล่าวนี้ เป็นการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นของภาครัฐบาลผ่านกรมพัฒนาชุมชน ที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญา อาชีพ เศรษฐกิจ ตลอดจนการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นให้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

---

[16] โปรดดูรายละเอียดใน ภาคผนวก ก - (1) การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Ref. code: 25645724300016KJI

2.1.1 การพัฒนาอย่างยั่งยืนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

ปัจจุบัน ประเทศต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาคของโลกต่างให้ความสำคัญกับการนำแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) มาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งดำเนินการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับหลักการและเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development goals: SDGs) ในระดับสากลที่กำหนดโดยองค์การสหประชาชาติ ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายหลักในการพัฒนาทั้งสิ้น 17 ประการ มีระยะเวลาดำเนินการ 15 ปี[17] (United Nations Development Programme, 2018) เป็นเป้าหมายที่มีความครอบคลุมมิติของการพัฒนาในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในระดับปัจเจกบุคคล การพัฒนาในระดับสังคม การพัฒนาในระดับประเทศ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับโลก

การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (World Tourism Organization and United Nations Development Programme, 2017, p. 20) หรือรู้จักกันในนามของ “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ที่มีลักษณะเป็นชุดของหลักการ[18] ซึ่งเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายและวิธีการบริหารจัดการในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ในแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่และเพื่อการพัฒนาสืบเนื่องต่อไปในอนาคต (Hunter, 1997)

เนื่องจากภาคการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อมิติของการพัฒนาในภาพรวม ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และด้วยเหตุนี้ องค์การสหประชาชาติจึงได้มอบหมายให้องค์กรการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization หรือ UNWTO)[19] และ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations

---

[17] เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development goals: SDGs) เริ่มกำหนดใช้เมื่อเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) และมีกำหนดการสิ้นสุดในเดือนสิงหาคม ปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) (โปรดดูรายละเอียด ในภาคผนวก ก – (2) เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ)

[18] การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนก่อตัวขึ้นมาโดยได้รับอิทธิพลจากกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ปรากฏอยู่ในรายงานบรันท์แลนด์ (Brundtland) ในปี ค.ศ. 1987 (พ.ศ. 2530) และจากกระแสดังกล่าว ส่งผลให้มีการศึกษา มีงานวิจัย ตลอดจนชุดข้อมูลหรือองค์ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับหลักการและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเผยแพร่ออกมาเป็นจำนวนมาก (Hunter, 1997)

[19] องค์กรการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ UNWTO) เป็นองค์กรระหว่างประเทศในสังกัดขององค์การสหประชาชาติ มีฐานะเป็นองค์กรนำร่องที่รับผิดชอบในเรื่องการ

Ref. code: 25645724300016KJI

Development Programme หรือ UNDP)[20]ร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน[21]เพื่อให้การพัฒนา (ในภาพรวม) บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประผลให้ได้ภายใน ปี ค.ศ. 2030 (World Tourism Organization and United Nations Development Programme, 2017, p. 4)

สำหรับประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติและเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับภาคการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ก็ย่อมจะได้รับอิทธิพลจากแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในระดับสากลเช่นนี้ และจะต้องดำเนินการพัฒนาทั้งในเชิงแนวคิดและการปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในตามข้อตกลง/ข้อกำหนดขององค์การสหประชาชาติ

2.1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวนั้น นิยมอ้างถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 5 ประการ ตามทรรศนะของ ชารอน ดิคแมน (Sharron Dickman) (The classic five ‘A’s of tourism/destination) (Roday et al., 2009, p. 15-17) มีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) หมายถึงการที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก ปลอดภัย ทั้งในเรื่องของเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พาหนะในการเดินทาง ความสะดวกในการเดินทาง และในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่มีความเหมาะสม

ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับสากล โดยคำนึงถึงมิติการพัฒนาที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ (The World Tourism Organization (UNWTO), 2018)

[20] โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme หรือ UNDP) เป็นเครือข่ายการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติที่เชื่อมโยงทั่วทุกภูมิภาคของโลก เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาด้วยความรู้ ประสบการณ์ และทรัพยากร เพื่อช่วยให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม (United Nations in Thailand, 2018)

[21] องค์กรการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนหรือการทำให้ผู้คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นหลัก (World Tourism Organization and United Nations Development Programme, 2017, p. 20)

Ref. code: 25645724300016KJI

องค์ประกอบที่ 2 ที่พักที่มีความเหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) หมายถึง การมีสถานที่พักที่มีความเหมาะสม มีความสะอาด ตามหลักสุขอนามัย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเตียงนอน ผ้าปูที่นอน เครื่องนอน ห้องน้ำสะอาด ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในที่พัก สำหรับที่พักนักท่องเที่ยวนั้น มีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นเต็นท์ กระท่อม โฮมสเตย์ บ้านพัก รีสอร์ท โรงแรม ฯลฯ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก เช่น การไปเที่ยวทะเล นักท่องเที่ยวบางคน/บางกลุ่มอาจจะไปพักที่โรงแรม บางกลุ่มอาจจะไปพักที่รีสอร์ท หรือ โฮมสเตย์ เป็นต้น หรือ การไปเที่ยวป่า/เดินป่า อาจจะมีการกางเต็นท์ หรืออาจจะพักในบ้านพักนักท่องเที่ยวในเขตวนอุทยาน เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 3 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) เช่น มีร้านอาหารไว้บริการที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ มีระบบการติดต่อสื่อสารที่ดี มีระบบการกำจัดขยะมูลฝอยที่ดี มีตู้ฝาก/ถอน/ทำรายการทางการเงิน มีระบบไฟสำรอง/ระบบตัดไฟอัตโนมัติ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว บริการส่งพัสดุ บริการจองตั๋วเครื่องบิน/เรียกรถบริการ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 4 แหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) องค์ประกอบนี้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ผู้คนเดินทางมาท่องเที่ยว ทั้งนี้ สามารถจำแนกแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (natural attractions) เช่น ทะเล ภูเขา น้ำตก เป็นต้น 2) สถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (human-made attractions) เช่น สวนสนุกสวน สวนน้ำ เมืองหิมะ สวนสาธารณะ เป็นต้น 3) สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (cultural attractions) เช่น งานแสดงสินค้า งานเทศกาลเฉลิมฉลอง โรงละคร พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน/โบราณวัตถุ อนุสรณ์สถาน หรือสถานที่/สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นต้น 4) สถานที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นการพบปะ/ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social attractions) เช่น สถานที่พบปะ/ปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนท้องถิ่น สถานที่พบปะระหว่างกลุ่มเพื่อนหรือญาติพี่น้อง เป็นต้น[22(2)]

องค์ประกอบที่ 5 กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดความบันเทิงใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน หรือ เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมกับแหล่งท่องเที่ยว/บรรยากาศการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ การสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย[23(2)] เพื่อดึงดูด

---

[22] ในกรณีนี้ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว คือ การพบปะสังสรรค์/การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล/กลุ่มคน

[23] เหมาะสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมในการท่องเที่ยว

Ref. code: 25645724300016KJI

ความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งในเรื่องของ อายุ เพศ ความสนใจ หรือมีภูมิหลังทางสังคมที่มีความแตกต่างกัน

นอกเหนือจากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวทั้ง 5 ประการ ตามทรรศนะของชารอน ดิคแมน (Sharron Dickman) แล้ว Roday et al. (2009, p. 16-17) ได้เพิ่มองค์ประกอบที่ 6 ของการท่องเที่ยว คือ การจัดสรร/จัดหากำหนดการเดินทางที่มีความเหมาะสม/เฉพาะเจาะจงสำหรับนักท่องเที่ยว/กลุ่มนักท่องเที่ยว (Affordability) โดยอธิบายว่า องค์ประกอบที่ 6 ที่ได้เพิ่มเข้าไปนี้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการท่องเที่ยวให้ประสบผลสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 6 การจัดสรร/จัดหากำหนดการเดินทางที่มีความเหมาะสม/เฉพาะเจาะจงสำหรับนักท่องเที่ยว/กลุ่มนักท่องเที่ยว (Affordability) สำหรับองค์ประกอบที่ 6 ได้ ให้ความสำคัญกับเรื่องของ “การจัดการท่องเที่ยว” ให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้คน/ผู้ประกอบการในพื้นที่ท่องเที่ยว ภาครัฐบาล (ที่เกี่ยวข้อง) และที่สำคัญคือผู้ประกอบการ/ผู้จัดการท่องเที่ยว เช่น บริษัทนำเที่ยว/ผู้จัดแพ็คเกจการท่องเที่ยว ที่ควรสร้างสรรค์แพ็คเกจที่มีความหลากหลาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามลักษณะของกลุ่มนักท่องเที่ยว วันหยุดพักผ่อนของนักท่องเที่ยว ลักษณะ/สภาพ/สภาพการณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็น ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจของผู้คน/ผู้ประกอบการในพื้นที่ท่องเที่ยวและภาครัฐบาล (ที่เกี่ยวข้อง) ตลอดจนความพึงพอใจของบริษัทนำเที่ยว/ผู้จัดแพ็คเกจการท่องเที่ยว

สำหรับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวทั้ง 6 ประการนี้ มักจะถูกนำไปใช้ในการสร้างคู่มือ/มาตรฐานการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย ของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ หรือมาตรฐานการท่องเที่ยวต่างๆ ของกรมการท่องเที่ยว ได้แก่ มาตรฐานที่พัก มาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐานกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว มาตรฐานและสถานประกอบการ เป็นต้น

2.1.3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น: โครงการ “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี”

โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นโครงการที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อหลักการหรือแนวทางการพัฒนาที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในเรื่องของการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนทั้งในระดับประเทศและเศรษฐกิจฐานรากในระดับชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้การดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีนี้ ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาสินค้า OTOP จากยุคผลักดัน

Ref. code: 25645724300016KJI

สินค้า OTOP แบบเดิม ที่มีการขายสินค้าออกสู่ภายนอกชุมชน มาเป็น OTOP ยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับการขายสินค้าอยู่ในชุมชน โดยฐานลูกค้ามาจากการท่องเที่ยว/การท่องเที่ยวท้องถิ่นเป็นหลัก (กรมพัฒนาชุมชน, 2561, น. 2-3)[24]

2.1.3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ[25]

"...(1) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดรายได้กับชุมชน โดยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง กระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง

(2) เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางในการท่องเที่ยว (กระแสหลัก เมืองรอง ชุมชน) ให้มีความโดดเด่นมีความพร้อมบนอัตลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

(3) เพื่อสร้างและพัฒนาบุคลากร ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้มีขีดความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ และนำมาต่อยอดการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสม..."

2.1.3.2 เป้าหมายของโครงการ[26]

ประชาชนได้รับการพัฒนาอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง โดยเชื่อมโยงชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 3,273 หมู่บ้าน กับเส้นทางการท่องเที่ยวกระแสหลัก เมืองรอง และแอ่งท่องเที่ยว ให้เกิดรายได้ที่กระจายไปสู่ผู้ประกอบการ กลุ่มต่างๆ ในชุมชน และประชาชนเกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่ม Quadrant D[27]เพิ่มขึ้น จำนวน 64,570 ผลิตภัณฑ์ ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (Strength with in) และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งอย่างแท้จริง

---

[24] หน้า 2-3 ในคู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

[25] หน้า 3 ใน คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

[26] ดูเชิงอรรถที่ 24

[27] กรมพัฒนาชุมชนได้จำแนก ผลิตภัณฑ์ OTOP ออก เป็น 4 กลุ่ม เพื่อวางกลยุทธ์ในการพัฒนา มีรายละเอียด ดังนี้ กลุ่ม A เป็นกลุ่มสินค้าดาวเด่นสู่สากล สินค้าที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ มักจะเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ราคาสูงและสามารถผลิตได้ปริมาณมาก กลุ่ม B เป็นกลุ่มสินค้าในเชิงอนุรักษ์ หรือเป็นสินค้าที่สร้างคุณค่าให้กับกลุ่มลูกค้าเฉพาะ สินค้าที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ มักจะเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีราคาสูง แต่ผลิตได้ในปริมาณน้อย เพื่อตอบสนองลูกค้าเฉพาะราย กลุ่ม C เป็นกลุ่มสินค้าที่พัฒนาเข้าสู่ตลาดการแข่งขัน สินค้าค้าในกลุ่มนี้ มักจะเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีราคาต่ำ และสามารถผลิตได้ในปริมาณมาก และ กลุ่ม D เป็นกลุ่มสินค้าที่ปรับตัวเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานการผลิต สินค้ากลุ่มนี้ เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีราคาต่ำ แต่ผลิตได้ในปริมาณน้อย (สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมพัฒนาชุมชน, 2558, น. 56)

Ref. code: 25645724300016KJI

ในส่วนของขั้นตอนการดำเนินงาน สถานที่ดำเนินการ ระยะเวลาการดำเนินการ งบประมาณ ตัวชี้วัดโครงการ และผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีนั้น โปรดดูรายละเอียดใน หนังสือที่ มท 0408.3/ว0897 เรื่อง การดำเนินงานโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง ในหน้า (๒-๘) ที่ หรือ ศึกษารายละเอียดของโครงการฉบับสมบูรณ์ ใน คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งเป็นเอกสารแนบในหนังสือราชการฉบับนี้

2.1.3.3 วิพากษ์โครงการ "ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี"

โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ภาครัฐบาลเป็นผู้กำหนด ทั้งในเชิงแนวคิดและแนวทางปฏิบัติ หากมองอย่างผิวเผิน ดูราวกับว่าจะเป็น "โครงการใหม่" แต่แท้จริงแล้ว โครงการดังกล่าว เกิดขึ้นมาจากการปรับปรุงข้อบกพร่องของแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่นในรูปแบบที่เคยดำเนินการมาก่อน เช่น การเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดจำหน่ายสินค้า OTOP จากเดิมที่เน้นการผลักดันสินค้าออกสู่ภายนอกชุมชนที่มีต้นทุนและรายจ่ายค่อนข้างสูงและไม่คุ้มทุนในการดำเนินธุรกิจหากสินค้าประเภทนั้นไม่เป็นที่นิยมในตลาด โดยเปลี่ยนมาเป็นการให้ความสำคัญกับการจัดจำหน่ายสินค้าภายในชุมชนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งหรือองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวท้องถิ่น[28]

การวางกลยุทธ์ของการจัดจำหน่ายสินค้า OTOP เช่นนี้ นับเป็นกลยุทธ์ในเชิงตั้งรับ โดยมุ่งหวังให้ผู้ผลิตสินค้าเกิดความเสียหายหรือเกิดการขาดทุนน้อยที่สุด ในกรณีที่เหตุการณ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ กล่าวคือ เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้ผลิตสินค้า ผลิตสินค้าในปริมาณที่คาดว่าจะจัดจำหน่ายได้จริงในแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น โดยพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือน ประกอบกับปริมาณการซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวต่อวัน หรือผลิตตามรายการสั่งซื้อที่ได้รับ

โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีนี้ เป็นโครงการที่เริ่มวางแผนในช่วงปลายปี พ.ศ. 2560 และเริ่มดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงต้นปี พ.ศ. 2561 ดังนั้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการ จึงยังไม่เป็นที่ประจักษ์ชัด ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบติดตามและประเมินผลในลำดับต่อไป อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวได้ปลุกกระแสการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่นให้กับชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ หรือชุมชนใกล้เคียงแม้จะไม่ได้เป็นหมู่บ้านหรือชุมชนที่อยู่ในโครงการก็ตาม โดยผลกระทบในเชิงบวกอย่างน้อยที่สุดที่จะเกิดขึ้นจากโครงการนี้ คือ การช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดการตื่นตัวและตระหนักรู้ถึงความสำคัญและคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ใน

---

[28]กลุ่มลูกค้าหลัก คือ นักท่องเที่ยวท้องถิ่น ผู้คนภายในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียง หรือผู้มาเยือนที่ให้ความสนใจในสินค้า/ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

Ref. code: 25645724300016KJI

ชุมชนไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ตลอดจนการตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมภายในชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น สามารถสรุปข้อดีและข้อเสียของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ได้ ดังนี้

(1) ข้อดีของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

(1.1) เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ช่วยจุดประกาย หรือกระตุ้น/ปลุกเร้าให้ผู้คนในชุมชนเกิดการตระหนักรู้และมีส่วนร่วมในเชิงปฏิบัติเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนไปพร้อมๆ กัน

(1.2) ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการหรือปฏิบัติตามแนวทางของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สามารถนำแนวทางดังกล่าว มาพัฒนาต่อยอด/ประยุกต์ใช้ในเชิงสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเพื่อชุมชนอย่างแท้จริงต่อไปในอนาคต

(1.3) ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ จะได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือในด้านต่างๆ จากกรมพัฒนาชุมชน เช่น การสนับสนุนในด้านงบประมาณ การอบรมให้ความรู้หรือคำแนะนำ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

(2) ข้อเสียของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

(2.1) รูปแบบ ภาพลักษณ์ และผลิตภัณฑ์ของการจัดการท่องเที่ยวที่เน้นการนำเสนอถึง “ความเป็นท้องถิ่น” มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในภาพรวม เช่น การจัดตกแต่งสถานที่ท่องเที่ยว การนำเสนอผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น เป็นต้น ทำให้ขาดความเป็นเอกลักษณ์และความน่าสนใจหรือขาดความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

(2.2) ภาครัฐบาล ซึ่งดำเนินการผ่านกรมพัฒนาชุมชน เป็นผู้ชี้นำและเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว แม้ชุมชนจะเข้าไปมีส่วนร่วม หากแต่ไม่ได้เป็นผู้ที่คิดและกำหนดทิศทางเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งบางครั้งผลประโยชน์ที่ได้อาจจะไม่ได้ตอบสนองความต้องการของผู้คนในชุมชนอย่างแท้จริง

2.2 แนวคิดเรื่องอำนาจกับการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่น

แนวคิดเรื่องอำนาจกับการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่น เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับ “อำนาจ” ผ่านผู้กระทำการ (agents) ทั้งในฐานะที่เป็นผู้ใช้อำนาจและ/หรือเป็นผู้ที่รับใช้หรือสนองตอบต่ออำนาจที่เกิดขึ้น/ดำรงอยู่ในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่น

Ref. code: 25645724300016KJI

การวิเคราะห์อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นในงานวิจัยนี้ จะต้องอาศัยความรู้พื้นฐาน (ความรู้ที่เป็นองค์ประกอบหลัก) ในเรื่อง “อำนาจ” ผสานกับองค์ความรู้ในเรื่อง “การพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่น” สำหรับความรู้ในเรื่อง “การพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่น” ได้นำเสนอไว้แล้วใน “หัวข้อ 2.1 แนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น” ส่วนความรู้ในเรื่อง “อำนาจ” ที่กำลังจะนำเสนอต่อไปนี้ เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอำนาจ และในเบื้องต้นเป็นการอธิบาย/ทำความเข้าใจว่า “อำนาจคืออะไร เป็นอย่างไร และมีความสำคัญอย่างไร” ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในข้อ “2.2.1 อำนาจ และ ข้อ 2.2.2 ความสำคัญของอำนาจ”

นอกเหนือจากความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอำนาจแล้ว ผู้วิจัยได้เพิ่มแนวคิดเรื่อง “ทุน” ของปิแอร์ บูดิเยอร์ (Pierre Bourdieu) ที่อธิบายไว้ในข้อ 2.2.1.2 เพื่อขยายความการอธิบายเรื่องอำนาจ ในมุมมองของการเปลี่ยนรูปของ “ทุนทางสังคม” ซึ่งจะพิจารณาจาก “การกระทำการที่อยู่ใน/ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง”

2.2.1 อำนาจ

2.2.1.1 ความหมาย ประเภท ลักษณะ/รูปแบบของอำนาจ

จากการศึกษาการให้ความหมายของ “อำนาจ” พบว่า มีการให้ความหมายที่คล้ายคลึงกัน และโดยมากมักจะเริ่มอธิบายความหมายของอำนาจตามทัศนะของแม็กซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ที่อธิบายว่า “อำนาจ คือ ความเป็นไปได้หรือโอกาสที่บุคคลหนึ่งหรือจำนวนหนึ่ง จะกระทำการตามเจตจำนงของตน/กลุ่มของตน เพื่อให้บรรลุผลตามเจตจำนง (ความตั้งใจ) ของตน/กลุ่มของตนได้ แม้จะถูกต่อต้านโดยบุคคลอื่นก็ตาม” (โคเชอร์, 2537, น. 28; Bruce and Yearley, 2006, p. 241, Schaefer, 2012, p. 371)

นอกเหนือจากการให้ความหมายเกี่ยวกับอำนาจแล้ว สมเกียรติ วันทะนะ (2550, น. 196-197) ยังได้ขยายความเกี่ยวกับอำนาจตามทัศนะเวเบอร์ ว่าประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ส่วน ส่วนแรก คือ อำนาจที่หมายถึง “อำนาจทางสังคม (social power)” ซึ่งเป็นอำนาจที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพแวดล้อมของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ส่วนที่สองคนที่มีอำนาจอำนาจเหนือผู้อื่น หมายถึง คนที่สามารถทำให้ความต้องการหรือเจตนารมณ์ของตนบรรลุผลได้ ส่วนที่สาม การดำรงอยู่ในสังคม/ความสัมพันธ์ทางสังคมย่อมมีการต่อต้านขัดขืนต่ออำนาจและตราบที่การต่อต้านขัดขืนไม่ประสบผลสำเร็จ อำนาจนั้นก็ยังคงดำรงอยู่ต่อไป แต่ในกรณีที่การต่อต้านขัดขืนประสบความสำเร็จ อำนาจเดิมย่อมถูกหักล้างและถูกแทนที่ด้วยอำนาจใหม่ และส่วนที่สี่สาเหตุที่ทำให้บุคคลมีอำนาจนั้น เกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น อำนาจที่มาจากความแข็งแรงของร่างกาย เงินตรา สติปัญญา เป็นต้น

Ref. code: 25645724300016KJI

ความหมายของอำนาจตามทัศนะของเวเบอร์ มักจะถูกนำมาใช้ในการอ้างอิงความหมายของคำว่า “อำนาจ” อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานในการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจสำหรับนักคิด/นักทฤษฎีในรุ่นถัดมาอีกด้วย นอกจากความหมายของอำนาจตามทัศนะของเวเบอร์แล้ว ยังมีการให้ความหมายและการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจในลักษณะ/รูปแบบที่มีความหลากหลายที่สัมพันธ์กับวิถีการดำรงอยู่ของมนุษย์ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ตลอดจนบริบทหรือสถานการณ์ทางสังคมของมนุษย์ ณ ช่วงเวลานั้น ทั้งนี้ พบได้จากงานศึกษาของนักวิชาการไทยหลายท่าน ได้แก่ ยศ สันตสมบัติ (2535) สมเกียรติ วันทะนะ (2550) อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) ธีรยุทธ บุญมี (2557) และไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2561) ซึ่งสามารถอธิบายได้ ในข้อ (1)-(5) ส่วนในข้อ (6) นั้น เป็นการเสริมรายละเอียดแนวคิดเรื่องอำนาจของมิเชล ฟูโกต์ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) ยศ สันตสมบัติ (2535, น. 184-187) อธิบายถึงการแบ่งประเภท และ/หรือ การแบ่งลักษณะ/รูปแบบของอำนาจอย่างกว้าง ประกอบด้วย

(1.1) อำนาจที่มีความศักดิ์สิทธิ์ (อำนาจอิสระ) หมายถึง ความสามารถในการกระทำการบางอย่าง ซึ่งเป็นอำนาจที่มีอยู่ในเทพผู้ศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์ สสารวัตถุ ปรากฏการณ์ธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม อำนาจอาจเป็นสิ่งที่เราเชื่อว่ามีอยู่ในจินตภาพไร้ตัวตน เช่น วิญญาณ พระเจ้า กฎแห่งกรรม หรือเป็นคุณภาพแฝงเร้นอยู่ในตัวมนุษย์ เช่น วีรบุรุษนักรบ กษัตริย์ที่เปรียบเสมือนกับสมมติเทพ อำนาจอาจเป็นสิ่งที่เชื่อว่ามีอยู่ในปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างๆ เช่น ฟ้าดิน แม่น้ำ ภูเขาไฟ ต้นไม้ ฯลฯ อำนาจอาจอยู่ในตัวของวัตถุสสารซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวเองหรือถูกสร้างขึ้นมาให้มีความศักดิ์สิทธิ์ เช่น ราชบัลลังก์ ดาบอาญาสิทธิ์ พระพุทธรูป เครื่องรางของขลังต่างๆ

(1.2) อำนาจทางสังคมการเมือง หมายถึง อำนาจที่แฝงเร้นอยู่ในกระบวนการทางสังคมที่เปี่ยมด้วยพลัง เช่น เพลงปลุกใจ สุนทรพจน์ที่เร้าอารมณ์ หรือพิธีกรรมต่างๆ

(2) สมเกียรติ วันทะนะ (2550, น. 196-197) อธิบายถึง การแบ่งประเภท และ/หรือ การแบ่งลักษณะ/รูปแบบของอำนาจตามทัศนะของนักคิด/นักทฤษฎีชาวตะวันตกที่ศึกษาเกี่ยวกับอำนาจ มีรายละเอียด ดังนี้

(2.1) อำนาจบังคับ (compulsory power) ตามทัศนะของโรเบอร์ต ดาห์ล (Robert Dahl: ค.ศ. 1915-2014) หมายถึง อำนาจที่บุคคลหนึ่ง (A) มีต่ออีกบุคคลหนึ่ง (B) โดยตรงผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ระบุตัวตนได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นโฉมหน้าที่หนึ่งของอำนาจ

(2.2) อำนาจเชิงสถาบัน (institutional power) ตามทัศนะของบาครัช และ บารัตซ์ (Peter Bachrach: ค.ศ. 1918-2007, and Morton S. Baratz: ค.ศ. 1924-1998) ประกอบด้วย ก) อำนาจบังคับตามทัศนะของโรเบอร์ต ดาห์ล โดยให้ความสำคัญกับอำนาจใน

Ref. code: 25645724300016KJI

ฐานะที่เป็นความสามารถในการตัดสินใจ (decision-making) (โฉมหน้าที่หนึ่ง) ข) อำนาจในฐานะที่เป็น "ความสามารถในการยับยั้งไม่ให้เกิดการตัดสินใจ" (non decision-making) ซึ่งเป็นโฉมหน้าที่สองของอำนาจ โดยบุคคลหนึ่ง (A) มีความสามารถในการยับยั้ง/บังคับมิให้อีกบุคคลหนึ่ง (B) เข้ามาสร้างความเสียหายให้กับตนได้ ทั้งนี้ บุคคลหนึ่ง (A) มิได้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับ อีกบุคคลหนึ่ง (B) แต่เป็นความสัมพันธ์โดยอ้อม ที่กระจายตัวอยู่ในสถาบันต่างๆ ทางสังคม

(2.3) อำนาจเชิงโครงสร้าง (structural power) ตามทัศนะของลูคซ์ (Steven Lukes: ค.ศ. 1941-ปัจจุบัน) เป็นโฉมหน้าที่สามของอำนาจที่หมายถึงความสามารถในการทำให้ผู้อื่นคล้อยตามโดยการควบคุมความคิดและความต้องการของอีกฝ่าย ผ่านการปฏิสัมพันธ์ในฐานะตัวบุคคลที่ชัดเจนในตำแหน่งโครงสร้างทางสังคม โดยบุคคลต่างตระหนักรู้ผ่านการปลูกฝังทางสังคมในความไม่เท่าเทียมกันที่ดำรงอยู่ภายในโครงสร้างทางสังคม

(2.4) อำนาจเชิงผลิต (productive power) ตามทัศนะของฟูโกต์ (Michel Foucault: ค.ศ. 1926-1984) เป็นอำนาจที่ส่งผลให้/ทำให้บุคคลรู้สึกว่าจะต้องควบคุมตนเองในการดำรงชีวิตผ่านการสร้างความมีวินัยให้เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลโดยที่บุคคลไม่รู้สึกว่าตนเองถูกบังคับ (โดยรัฐมุ่งหวังให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย โดยที่รัฐในฐานะผู้ปกครองประเทศไม่จำเป็นที่จะต้องเข้าไปจัดการหรือปราบปรามแต่อย่างใด) ดังนั้น อำนาจประเภทนี้จึงเป็นอำนาจในเชิงบวกหรืออำนาจที่สร้างผลผลิตหรือสร้างความเป็นตัวตนให้กับบุคคลในสังคมสมัยใหม่

(3) อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) อธิบายการแบ่งประเภท และ/หรือ การแบ่งลักษณะ/รูปแบบของอำนาจในเชิงผลประโยชน์ ประกอบด้วย

(3.1) กลุ่มที่มองอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร[29] ประกอบด้วย ก) แม็กซ์ เวเบอร์ (Max Weber: ค.ศ. 1864-1920) ให้ความหมาย "อำนาจ" ในฐานะที่เป็น "ความเหนือกว่า" ในการควบคุมสิ่งต่างๆ (เช่น คน สถานการณ์ ทรัพยากร ฯลฯ) ให้เป็นไปตามต้องการ จึงจำแนก อำนาจออกเป็น 2 แบบ คือ 1) อำนาจที่ชอบธรรม (authority) เป็นอำนาจที่ได้รับการยอมรับทางสังคม ประกอบด้วย อำนาจบังคับตามกฎหมาย (legal domination) อำนาจบังคับตามประเพณี (traditional domination) อำนาจบังคับตามบารมี (charismatic domination) และ 2) อำนาจที่ใช้กำลังบังคับ (coercive power) ซึ่งเป็นอำนาจที่ขาดความชอบธรรม (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553, น. 210;

---

[29] "ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของอำนาจในฐานะที่เป็นเสมือนสิ่งของหน่วยหนึ่งหรือทรัพยากรหนึ่งที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติและสามารถนำมายึดถือเป็นคุณสมบัติส่วนหนึ่งของตัวมนุษย์และสังคมได้ภายใต้เงื่อนไขบางประการ" (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553, น. 209)

Ref. code: 25645724300016KJI

Schaefer, 2012, p. 371)[30]และเนื่องจากการให้ความหมายของเวเบอร์มีข้อจำกัดอยู่ที่การให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากเกินไป (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553, น. 211; Hansen, 2001, p. 102-109)[31]โดยมองข้ามลักษณะเชิงโครงสร้าง ดังนั้น นักสังคมวิทยารุ่นถัดมาอย่าง ทัลคอต พาร์สัน จึงให้ความสนใจกับอำนาจที่ผูกติดอยู่กับโครงสร้างของระบบสังคม (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553, น. 211) ข) ทัลคอต พาร์สัน (Talcott Parsons: ค.ศ. 1902-1979) อธิบายว่า อำนาจไม่ใช่เรื่องของการใช้กำลังหรือการบังคับ หรือผูกติดอยู่กับสถานภาพของปัจเจกบุคล แต่อำนาจนั้นผูกติดอยู่กับโครงสร้างของระบบสังคม เพราะถือเป็นสำนึกในคุณค่าและผลประโยชน์ในการจัดสรรกิจกรรมและทรัพยากรเพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษย์ สำหรับประเด็นนี้ เป็นการกล่าวถึงอำนาจรัฐว่ามีพื้นฐานมาจากสำนึกร่วมกันของสังคม (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553, น. 211)

(3.2) กลุ่มที่มองอำนาจจากแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคม ประกอบด้วย ก) คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx: ค.ศ. 1818-1883) อธิบายว่า ความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นเงื่อนไขของการกำหนดความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชนชั้น (นายทุนและแรงงาน) ในระบบทุนนิยม และดำรงอยู่ภายใต้ความขัดแย้ง และภายใต้สภาวการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความพยายามในการปรับสมดุลของอำนาจ เช่น การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายต่อรองของชนชั้นแรงงานเพื่อต่อรองอำนาจกับชนชั้นนายทุน เป็นต้น (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553, น. 212) ข) อันโตนิโอ กรัมชี (Antonio Gramsci: ค.ศ. 1891-1937) มาร์กซิสต์ในรุ่นต่อมาได้ขยายความเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจไปสู่ความสัมพันธ์เชิงอุดมการณ์ของอำนาจ เพราะเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป ชนชั้นแรงงานหรือชนชั้นกลางไม่สนใจในการต่อต้านหรือขัดแย้งกับนายทุนแม้จะตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ทั้งนี้ สันนิษฐาน

---

[30] Schaefer (2012, p. 371) เป็นรายการอ้างอิงเสริมในข้อ 3.1) กลุ่มที่มองอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร ตามการแบ่งประเภท และ/หรือ ลักษณะ/รูปแบบของอำนาจ ของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553, น. 209-214) โดย Schaefer (2012, p. 371) ได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับอำนาจตามทัศนะของแม็กซ์ เวเบอร์ (Max Weber)

[31] Hansen (2001, p. 102-109) เป็นรายการอ้างอิงเสริมในข้อ 3.1ก) กลุ่มที่มองอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร - แม็กซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ตามการแบ่งประเภท และ/หรือ ลักษณะ/รูปแบบของอำนาจ ของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) โดย Hansen (2001, p. 102-109) ระบุว่า เวเบอร์ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะพิเศษในตัวบุคคล หรือสิ่งที่เรียกว่า “บารมี (charisma)” ในฐานะที่เป็น อำนาจพิเศษหรืออำนาจที่มีความเหนือกว่า (extraordinary power) การใช้อำนาจโดยทั่วไป กล่าวคือ การที่บุคคลมีบารมี (พรสวรรค์หรือคุณลักษณะพิเศษภายในตัวบุคคลที่ได้รับการยอมรับ ยกย่อง เชื่อถือ) จะช่วยในการส่งเสริมการใช้อำนาจของบุคคลให้มีประสิทธิภาพหรือเกิดผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น

Ref. code: 25645724300016KJI

ว่า ชนชั้นแรงงานหรือชนชั้นกลางอาจจะตกอยู่ภายใต้อุดมการณ์ครอบงำทางวัฒนธรรมแบบทุนนิยม อันเป็นที่มาของลัทธิบริโภคนิยม ซึ่งกรัมชีเรียกว่าอุดมการณ์อำนาจที่ครอบงำ (hegemony) ซึ่งถูกตอกย้ำผ่านการโฆษณาและภาคปฏิบัติการในชีวิตประวัน (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553, น. 212) กรัมชีอธิบายว่า อุดมการณ์อำนาจที่ครอบงำ หรือ “การครองความเป็นใหญ่” (ผู้แปล: สุรพงษ์ ชัยนาม) คือ การคำนึงถึงผลประโยชน์และแนวโน้มของชนชั้นอื่นๆ ที่จะดึงมาร่วมอยู่ภายใต้อิทธิพลของชนชั้นที่ครอบครองความเป็นใหญ่ ซึ่งหมายถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีดุลยภาพการประนีประนอมในระดับหนึ่งหรือก็คือ การยอมเสียสละผลประโยชน์รองเพื่อรักษาผลประโยชน์หลักของฝ่ายที่มุ่งครองความเป็นใหญ่ (สุรพงษ์ ชัยนาม, 2557, น. 123)[32] ค) ซี ไรท์ มิลล์ (C. Wright Mills: ค.ศ. 1916-1962) ศึกษาเกี่ยวกับอำนาจของชนชั้นนำในสังคมอเมริกัน ได้แก่ นักธุรกิจชั้นนำ กลุ่มการเมือง และผู้นำกลุ่มทางการทหาร มิลล์อธิบายว่า การรวมกลุ่มของกลุ่มชนชั้นนำทั้งสามนั้นไม่ได้อยู่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีมุมมองทางด้านวัฒนธรรม จิตวิทยาและมีพื้นฐานทางสังคมร่วมกันอีกด้วย (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553, น. 212-213) นอกจากนี้ มิลล์ยังได้วิเคราะห์ว่า กลุ่มอำนาจทั้งสามที่รวมตัวกัน ขาดซึ่งความรู้สึกผิดชอบ (accountability) ต่อประชาชน แต่พึ่งพากันเพื่อการกุมอำนาจอย่างสมบูรณ์อันจะนำมาซึ่งหาผลประโยชน์ของตนเอง/กลุ่มของตนเองแต่เพียงเท่านั้น (สุภางค์ จันทวานิช, 2555, น. 99)[33]

(3.3) กลุ่มที่มองอำนาจในแง่ของความจริงและความรู้ โปรดดูรายละเอียดโดยย่อในข้อ (2.4) อำนาจเชิงผลิต (productive power) ตามทัศนะของฟูโกต์ หรือในข้อ (6) รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวอำนาจในทัศนะของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ประกอบ

(4) ธีรยุทธ บุญมี (2557) อธิบายการแบ่งประเภท และ/หรือ การแบ่งลักษณะ/รูปแบบของอำนาจตามแนวคิดหลักในวงการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย

(4.1) อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม (Economism) คือ อำนาจที่เป็นเสมือนการครอบครองสิ่งของหรือทรัพย์สมบัติต่างๆ หรือ เป็นเสมือนสิทธิแบบหนึ่งซึ่งเปลี่ยนมือได้

---

[32] อ้างอิงเสริมในข้อ 3.2ข) กลุ่มที่มองอำนาจจากแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคม-อันโตนิโอ กรัมชี (Antonio Gramsci) ตามการแบ่งประเภท และ/หรือ ลักษณะ/รูปแบบของอำนาจของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553, น. 209-214) โดย การอธิบายถึงการให้ความหมายเกี่ยวกับอุดมการณ์อำนาจที่ครอบงำ (hegemony) ของอันโตนิโอ กรัมชี

[33] อ้างอิงเสริมในข้อ 3.2ค) กลุ่มที่มองอำนาจจากแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคม-ซี ไรท์ มิลล์ (C. Wright Mills) ตามการแบ่งประเภท และ/หรือ ลักษณะ/รูปแบบของอำนาจ ของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553, น. 209-214)

Ref. code: 25645724300016KJI

หรือสามารถที่จะทำสัญญาแลกเปลี่ยนและประนีประนอมได้ (โปรดดูรายละเอียดในข้อ (3.1) ประกอบ เนื่องจากมีการแบ่งประเภท/ลักษณะ/รูปแบบของอำนาจในลักษณะเดียวกัน)

(4.2) อำนาจในสายธารมาร์กซิสม์ (Marxism) เป็นอำนาจที่อยู่ในลักษณะของการกดขี่ทางชนชั้น (class domination) ซึ่งเกิดขึ้นมาจากการครอบครองปัจจัยการผลิตและผลผลิต (โปรดดูรายละเอียดในข้อ (3.2) ประกอบ เนื่องจากมีการแบ่งประเภท/ลักษณะ/รูปแบบของอำนาจในลักษณะเดียวกัน)

(4.3) อำนาจในทัศนะของ มิเชล ฟูโกต์ โปรดดูรายละเอียดโดยย่อในข้อ (2.4) อำนาจเชิงผลิต (productive power) ตามทัศนะของฟูโกต์ หรือ ในข้อ (6) รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวอำนาจในทัศนะของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ประกอบ

(5) ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2561, น.(8)-(9)) อธิบายถึงการแบ่งประเภทและ/หรือ การแบ่งลักษณะ/รูปแบบของอำนาจตามระยะหรือช่วงเวลาของการศึกษา ประกอบด้วย 1) อำนาจในฐานะที่เป็นการกดขี่ ขูดรีด เอารัดเอาเปรียบ (exploitation) แบบจารีตในทฤษฎีมาร์กซิสต์ 2) อำนาจในฐานะที่เป็นการครอบงำ (domination) ตามแนวคิดของอันโตนิโอ กรัมชี และ 3) อำนาจในฐานะที่เป็นเรื่องของการสร้างตัวตน (subjectification) ในแบบของมิเชล ฟูโกต์ ในรูปของชีวอำนาจ (bio-power)

(6) รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวอำนาจในทัศนะของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault): การปกครองชีวญาณ/การบริหารจัดการชีวิต

มิเชล ฟูโก (2540, น. 115-120) [34] อธิบายว่า แนวคิดเรื่องศิลปะแห่งการปกครองเป็นความพยายามในการสร้างและกระจาย “ความรู้” ของรัฐในฐานะผู้ปกครองเพื่อให้พลเมืองของตนนั้นปฏิบัติตนในฐานะเป็นผู้รับใช้ของผู้ปกครอง เช่น การพยายามให้พลเมืองหรือประชากรของรัฐมีความขยันและมีวินัยในการทำงาน (การรับใช้รัฐ/ผู้ปกครอง) เป็นต้น เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นและความรู้ทางสถิติเกี่ยวกับการดำรงชีวิต[35]ของประชากรได้รับการพัฒนา ส่งผลให้รัฐต้องเข้ามาแทรกแซงวิถีการดำรงชีวิตของประชากรเพื่อให้รัฐดำรงอยู่ได้อย่างเป็นปกติภายใต้การควบคุมประชากรของรัฐ เช่น การจัดสวัสดิการ การให้ความรู้/ความรู้ในเรื่องเพศ สุขอนามัย หรือพฤติกรรม

---

[34]รายการอ้างอิง “มิเชล ฟูโก, 2540” เป็นการแปลและเรียบเรียงโดย ธเนศ วงศ์ยานนาวา ในวารสารสังคมศาสตร์ปีที่ 30 ฉบับที่ 3 หน้า 114-120 ซึ่งแปลและเรียบเรียงจาก Michel Foucault. “On Governmentality.” Ideology and Consciousness (London) No. 6 Autumn 1979

[35] อัตราการเกิด/การตาย อัตราการเกิดโรคระบาด ฯลฯ

Ref. code: 25645724300016KJI

การบริโภค เป็นต้น ดังนั้น ประชากรจึงเป็น subject ของความต้องการ และเป็น object ในการที่รัฐเข้ามาแทรกแซงหรือทำสิ่งต่างๆให้/การควบคุมของรัฐ (มิเชล ฟูโก, 2540, น. 115-120)

สำหรับยุทธวิธีและเทคนิคใหม่ของศิลปะแห่งการปกครองนี้ ฟูโกต์อธิบายว่าคือชีวอำนาจ (bio-power) หรือ อำนาจในการบริหารจัดการชีวิตประชาชน (governmentality) ซึ่งหมายถึง “อำนาจที่ทำให้ชีวิตและกลไกต่างๆ ของชีวิตถูกนำมาคิดคำนวณอย่างเปิดเผย พร้อมทำให้ความรู้-อำนาจ มาสัมพันธ์กันในฐานะที่เป็นตัวขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงชีวิตของมนุษย์” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2561, น. 97) โดยถูกนำมาใช้เพื่อการสร้างสังคมแบบบรรทัดฐานหรือสังคมที่มีความเป็นปกติธรรมดา สามารถจำแนกได้ 2 แบบ แบบแรก คือการรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่การจัดระเบียบร่างกายมนุษย์ ส่วนแบบที่สอง เป็นอำนาจที่เข้าไปจัดการชีวิตประจำวันของคนในสังคมในวงกว้าง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2561, น. 96-99)

ธีรยุทธ บุญมี (2557, น. 178-179) ได้แนะนำวิธีการศึกษาอำนาจตามแนวคิดของฟูโกต์ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงได้ มีรายละเอียด ดังนี้ 1) การศึกษาอำนาจในระดับท้องถิ่น ไม่ควรมุ่งเฉพาะการศึกษาอำนาจที่ชอบธรรมหรืออำนาจแบบรวมศูนย์ แต่ควรศึกษาเทคนิควิธีของอำนาจ 2) ควรมุ่งการวิเคราะห์ไปที่การกด/ครอบงำ การกระทำต่อร่างกายของคน ควบคุมพฤติกรรมท่าทาง ท่วงทำนองของคน 3) การวิเคราะห์ควรมุ่งให้ความสนใจไปที่กระบวนการอันซับซ้อนที่ตัวตนหรือ กระบวนการที่ทำให้บุคคลกลายเป็นวัตถุของอำนาจ 4) ควรพิจารณาว่าอำนาจไม่ใช่สมบัติของบุคคลหรือกลุ่ม อำนาจไม่ใช่วัตถุที่หยุดนิ่ง แต่เป็นการทำงานที่หมุนเวียนอยู่ในองคาพยพของสังคมในลักษณะของห่วงโซ่เครือข่าย ดังนั้น บุคคลจึงไม่ใช่ตัวแทนของอำนาจแต่เป็นผลพวงมาจากการสร้างของอำนาจ และ 5) อำนาจสัมพันธ์กับความรู้ โดยการหมุนเวียนของอำนาจ จะต้องอาศัยการผลิตวาทกรรมในรูปแบบของความรู้ออกมาหมุนเวียนในสังคม

2.2.1.2 แนวคิดเสริมในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจ: “ทุน” ของ ปิแอร์ บูดิเยอร์ (Pierre Bourdieu)

ปิแอร์ บูดิเยอร์ (Pierre Bourdieu) อธิบายว่า “ทุน” (capital) ที่ปัจเจกบุคคลมีนั้น เป็นเงื่อนไขในการสืบทอดทางชนชั้นและทำให้บุคคลมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ ทุนยังสามารถเปลี่ยนรูปได้ผ่านการยอมรับทางสังคม ทั้งนี้ บูดิเยอร์ ได้จำแนกทุนออกเป็น 4 ประเภท (รุ้งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2556, น. 29-43) ได้แก่

(1) ทุนทางเศรษฐกิจ (economic capital) หมายถึง ทุนในทรรศนะของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) รวมถึงการครอบครองในเชิงเศรษฐกิจ สิทธิในทรัพย์สินหรือทุนที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้อย่างทันทีทันใด

Ref. code: 25645724300016KJI

(2) ทุนทางวัฒนธรรม (cultural capital) แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ 2.1) ทุนที่รวมอยู่ในฮาบิตุส (embodied state) คือ แนวกิริยาของร่างกายและจิตใจที่คงทนถาวร มักปรากฏในรูปของวัฒนธรรม และต้องใช้เวลาในการก่อตัว หรืออาจจะเป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เช่น ลักษณะทางพันธุกรรม เป็นต้น ทุนประเภทนี้ สามารถเปลี่ยนรูปได้ เช่น การเปลี่ยนเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างที่เห็นชัด คือ การเป็นดาราภาพยนตร์/ละครโทรทัศน์ ที่จะต้องมีหน้าตา รูปร่าง บุคลิกลักษณะที่ดีเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่จะนำมาซึ่งรายได้ (ทุนที่รวมอยู่ในฮาบิตุส เปลี่ยนรูปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ) และหากมองในทางกลับกันจากตัวอย่างนี้ ทุนทางเศรษฐกิจก็สามารถเป็นรูปให้เป็นทุนที่รวมอยู่ในฮาบิตุสได้ เช่น การใช้เงินในการทำศัลยกรรมหรือปรับแต่งรูปร่างหน้าตาเพื่อความสวยงาม หรือเพื่อเข้าสู่วงการบันเทิง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนรูปของทุนดังกล่าว เป็นสิ่งที่จะต้องอาศัยระยะเวลาและเงื่อนไขทางสังคมอื่นๆ ประกอบด้วย 2.2) ทุนที่ถูกทำให้อยู่ในรูปของวัตถุหรือที่เป็นรูปธรรม (objectified state) ซึ่งนิยามได้ว่า เป็นทุนที่มีคุณสมบัติสัมพันธ์กันทุนวัฒนธรรม ทุนชนิดนี้ ถูกทำให้อยู่ในรูปของสื่อและสิ่งของ และการสะสมสิ่งของบางประเภทนั้นสามารถสื่อถึงความเป็นชนชั้นได้ เช่น การสะสมภาพวาด หนังสือ สิ่งของตกแต่งบ้าน (เช่น แจกันโบราณ เครื่องลายคราม ฯลฯ) ย่อมสื่อถึงความเป็นชนชั้นสูง (ชนชั้นปกครอง/ชนชั้นผู้ครอบงำ) ที่ดูดี มีการศึกษาและมีรสนิยมทางการบริโภคที่รุ่มรวย ดูดีมีระดับตามแบบอย่างชนชั้นเจ้านายในสมัยโบราณหรือชนชั้นสูงของชาติตะวันตก ขณะเดียวกันทุนประเภทก็สามารถส่งผ่านหรือเปลี่ยนรูปมาเป็นทุนทางเศรษฐกิจได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากสิ่งของ/ของสะสมเหล่านั้น ต่างเป็นสิ่งที่มีราคาค่างวดหากทำการจำหน่ายออกไป 2.3) ทุนที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน (institutionalization state) หมายถึงทุนอยู่อยู่ในรูปของการทำให้เป็นรูปธรรมผ่านสถาบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนรูป/ส่งผ่านไปเป็นทุนประเภทอื่นได้ เช่น การเปลี่ยนรูปไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจและสังคม หรือการที่ทุนทางเศรษฐกิจและสังคม เปลี่ยนรูปมาเป็นทุนประเภทนี้ ยกตัวอย่างเช่น การใช้จ่ายเงินในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในสถาบันการศึกษาต่างประเทศ โดยในเบื้องต้น นอกจากจะใช้ความสามารถส่วนบุคคลของผู้ศึกษาในการสอบเข้าแล้ว ยังต้องใช้เงินจำนวนมากเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาจนจบหลักสูตร (ทุนทางเศรษฐกิจ-A) ไม่เพียงเท่านั้น ยังต้องขอหนังสือรับรองจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวผู้ศึกษา (ทุนทางสังคม-A) และเมื่อสำเร็จการศึกษาโดยการยอมรับจากสถาบันการศึกษาต่างประเทศ (ทุนที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน) ผู้ศึกษาคนดังกล่าวนั้น จึงได้รับการปรับตำแหน่งสู่ระดับที่สูงขึ้น (ทุนทางสังคม-B) และได้รับเงินเดือนพร้อมทั้งเงินประจำตำแหน่งที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งโดยรวมแล้ว เพิ่มเป็น 3 เท่า จากเงินที่เคยได้รับต่อเดือน (ทุนทางเศรษฐกิจ-B) และถ้าพิจารณาด้วยกรณีเดียวกันนี้ หากปรับเปลี่ยนจากการใช้ทุนของตนเองในการศึกษา (ทุนทางเศรษฐกิจ-A) มาเป็นการได้รับทุนการศึกษาเต็มจำนวน ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการเป็นที่รู้จัก/มีความใกล้ชิดกับกรรมการพิจารณาให้ทุนทางการศึกษา จาก “ทุนทางเศรษฐกิจ-A” จะกลายเป็น “ทุนทางสังคม-X” ทันทีที่มีการเปลี่ยนเงื่อนไขปัจจัยนี้

Ref. code: 25645724300016KJI

(3) ทุนทางสังคม (social capital) ทุนทางสังคมของปัจเจกบุคคล ขึ้นอยู่กับขนาดของเครือข่ายความสัมพันธ์ที่สามารถระดมมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงปริมาณของทุนที่ปัจเจกบุคคลเป็นเจ้าของและแสดงความเป็นเจ้าของอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย 3.1) ทรัพยากรที่มีความสัมพันธ์กับสมาชิกของกลุ่มและเครือข่ายของสังคม เป็นผลรวมของความสัมพันธ์ (ขนาดของเครือข่ายความสัมพันธ์) ระหว่างตัวแสดงอย่างมีประสิทธิภาพ 3.2) การรวมตัวกันของความรู้ความเข้าใจและการยอมรับ (cognition and recognition) ซึ่งเป็นคุณลักษณะเชิงสัญลักษณ์ และสามารถเปลี่ยนรูปไปเป็นทุนสัญลักษณ์ได้ (symbolic capital) และ/หรือสามารถเปลี่ยนรูปไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจได้ - โปรดพิจารณาจากตัวอย่างเรื่อง “ทุนการศึกษา” ในข้อ 2.3) ทุนที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน (institutionalization state)

(4) ทุนสัญลักษณ์ (symbolic capital) เช่น การรู้สึก/ได้รับการยอมรับว่ามีศักดิ์ศรี สถานภาพ อำนาจ การเป็นคนที่มีคุณงามความดี ทุนทางการเมือง ฯลฯ ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากทุนทางเศรษฐกิจหรือการเสียสละที่สังคมยอมรับและให้ความสำคัญ เช่น การบริจาคเงินสนับสนุนให้กับมูลนิธิเพื่อดูแลคนยากไร้ ทุพพลภาพ และได้ประกาศนียบัตรแห่งคุณงามความดี ผู้คนในสังคมยกย่อง (การเปลี่ยนรูป/ส่งผ่านจากทุนทางเศรษฐกิจเป็นทุนสัญลักษณ์และทุนทางสังคม) หรือการที่ผู้ชายที่มีร่างกายแข็งแรงคนหนึ่งต่อสู้กับโจรที่กระชากกระเป๋าจากหญิงชรา และเมื่อเรื่องราวถูกเผยแพร่ออกไป ชายผู้นั้นจึงกลายเป็นผู้กล้าหาญที่สังคมยกย่อง ชื่นชม ทำให้เขาเกิดความภาคภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรีของเป็นเองในนามของคุณความดี (การเปลี่ยนรูป/ส่งผ่านจาก ทุนทางวัฒนธรรม-ทุนที่รวมอยู่ในฮาบิตุส (embodied state) ซึ่งในที่นี้คือ ความสูงใหญ่/ความแข็งแรงทางด้านร่างกายที่สืบทอดทางพันธุกรรม เปลี่ยนมาเป็นทุนสัญลักษณ์และทุนทางสังคม)

2.2.2 ความสำคัญของอำนาจ

พิจารณาจากความหมายของอำนาจตามทัศนะของแม็กซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ว่า “อำนาจ คือ ความเป็นไปได้หรือโอกาสที่บุคคลหนึ่งหรือจำนวนหนึ่งจะกระทำการตามเจตจำนงของตน/กลุ่มของตน เพื่อให้บรรลุผลตามเจตจำนง (ความตั้งใจ) ของตน/กลุ่มของตนได้ แม้จะถูกต่อต้านโดยบุคคลอื่นก็ตาม” จากความหมายดังกล่าวนี้ สามารถพิจารณาความสำคัญของอำนาจได้จากมุมมองผู้ใช้อำนาจ[36] ได้แก่ บุคคลทั่วไป กลุ่มบุคคล (ทั้งที่มีสถานะและ/หรือบทบาทที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ) องค์การ-องค์กรภาครัฐบาล องค์กรภาคเอกชน ฯลฯ

บุคคล/กลุ่มบุคคลผู้ใช้อำนาจเหล่านี้ ต่างมีความต้องการที่จะมีอำนาจและใช้อำนาจให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตน และเป็นที่ทราบกันดีว่า อำนาจดำรงอยู่ในทุกความสัมพันธ์ทาง

---

[36] “บุคคลหนึ่ง/บุคคลจำนวนหนึ่ง” ที่ปรากฏในความหมายของอำนาจ

Ref. code: 25645724300016KJI

สังคม[37] เช่น การใช้อำนาจของภาครัฐบาลในการกำกับควบคุมภาคประชาชนหรือองค์การ/องค์กรต่างๆ การใช้อำนาจของภาคประชาชนผ่านการรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อเรียกร้องหรือคัดค้านการดำเนินการของภาครัฐบาลหรือภาคเอกชน การใช้อำนาจของภาคเอกชนผ่านการครอบครองทุน/ทรัพยากร/ผลประโยชน์ต่างๆ เพื่อต่อรองกับบุคคล กลุ่มบุคคล ภาครัฐบาล หรือภาคเอกชนด้วยกันเอง เป็นต้น

การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “อำนาจ” ช่วยให้เราคิดถึงระบบสังคม ตลอดจนช่วยในการทำความเข้าใจการทำงานของระบบทางสังคม (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553, น. 209) ทั้งนี้จะอธิบายถึงความสำคัญของอำนาจโดยจำแนกตามกลุ่มบุคคลผู้ใช้อำนาจ (และเป็น “ผู้รับใช้/สนองตอบต่ออำนาจ” ในขณะเดียวกัน) ทั้ง 4 กลุ่ม อย่างไรก็ตาม การอธิบายความสำคัญของอำนาจโดยจำแนกตามกลุ่มบุคคลทั้ง 4 กลุ่มนี้ เป็นการอธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของอำนาจภายในกลุ่มโดยยกมาแต่เพียงบางประเด็นที่สำคัญ (ในภาพรวม) เท่านั้น เนื่องจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในกลุ่มบุคคลทั้ง 4 กลุ่ม มีหลากหลายชุดความสัมพันธ์และมีความสลับซับซ้อน (ยังไม่รวมความสัมพันธ์ภายนอกกลุ่ม)

2.2.2.1 ความสำคัญของอำนาจ (ภายในกลุ่ม) ในระดับองค์การ/องค์กรภาครัฐบาลและองค์กรภาคเอกชน[38]

อำนาจในองค์การ/องค์กรในระบบการบริหารราชการ ที่ให้ความสำคัญกับสายบังคับบัญชาในองค์การ/องค์กร ที่ข้าราชการ/พนักงานราชการ จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา[39]อย่างเคร่งครัด และหากปฏิบัติหน้าที่ได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ย่อมส่งผลให้องค์การ/องค์กรราชการดำเนินงานขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ สำหรับองค์กรเอกชนก็เช่นเดียวกัน หากพนักงาน/บุคลากรที่อยู่ในองค์กรต่างตระหนักรู้และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ ย่อมส่งผลให้องค์กรมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้

---

[37] โปรดดู รายละเอียดในข้อ 2.2.1.1 ความหมาย ประเภท ลักษณะ/รูปแบบของอำนาจประกอบ

[38] อธิบายรวม 2 กลุ่ม (องค์การ/องค์กรภาครัฐบาลและองค์กรภาคเอกชน)

[39] โดยทั่วไป ผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับที่สูงกว่า สื่อถึงการเป็นผู้ที่มีอำนาจและความรับผิดชอบสูงกว่า แต่ในบางกรณี ผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับที่สูงกว่าอาจจะไม่ได้มีอำนาจหรือความรับผิดชอบที่สูงกว่าผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับที่ต่ำกว่าก็เป็นไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทแวดล้อมในสถานการณ์นั้นๆ เช่น ความรับผิดชอบ/บทบาทหน้าที่เฉพาะกิจ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ คุณลักษณะของบุคคลด้านบารมีหรือความอาวุโส เป็นต้น

Ref. code: 25645724300016KJI

นอกเหนือจากเรื่องของการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้แล้ว การตระหนักรู้และเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจที่ดำรงอยู่ในองค์การ/องค์กร ยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การ/องค์กรวางตนในความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานที่นอกเหนือเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ หากดำเนินไปอย่างเหมาะสมย่อมส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลเป็นไปอย่างราบรื่น ถือเป็นการช่วยให้องค์การ/องค์กรมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2.2 ความสำคัญของอำนาจ (ภายในกลุ่ม) ในระดับกลุ่มบุคคล

กลุ่มบุคคล มีทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มที่เป็นทางการได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีการจดทะเบียนโดยถูกต้องตามกฎหมาย เช่น มูลนิธิ สมาคม หรือกลุ่มที่สังกัดภายใต้สถาบัน องค์การ/องค์กร ที่เป็นที่ยอมรับทางสังคม ส่วนกลุ่มบุคคลที่ไม่เป็นทางการ เช่น ครอบครัว กลุ่มคน ชมรม สมาคมต่างๆ ที่รวมตัวกันด้วยความสมัครใจ และไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมาย เช่น กลุ่มเพื่อนร่วมรุ่ม ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มงานอดิเรกต่างๆ เป็นต้น การรวมตัวกันในรูปแบบกลุ่มทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการย่อมมีวัตถุประสงค์และ/หรือผลประโยชน์[40]ร่วมกันบ้างไม่มากก็น้อย

การรวมตัวกันในระดับกลุ่มนั้น ไม่ใช่ว่าทุกคนภายในกลุ่มจะมีความเท่าเทียมกันโดยสมบูรณ์ ถึงแม้ว่านโยบายของกลุ่มจะระบุว่าทุกคนภายในกลุ่มมีสิทธิเท่าเทียมกันหมดก็ตาม ซึ่งในความจริงแล้ว ไม่ได้เป็นเช่นนั้น เนื่องจากว่าบุคคลแต่ละคนที่มารวมตัวกันในระดับกลุ่มนั้น มีพื้นฐานและบริบทแวดล้อมในการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน ทั้งในด้าน ฐานะทางสังคม ทรัพย์สินเงินทอง ทรัพยากร ค่านิยม/การปลูกฝังทางสังคมวัฒนธรรม ความสามารถพิเศษเฉพาะบุคคล/พรสวรรค์ส่วนบุคคล ความถนัดเฉพาะบุคคล ประสบการณ์ ความอาวุโส ความน่ายกย่องเชื่อถือ เป็นต้น สำหรับพื้นฐานและบริบทแวดล้อมในการดำรงชีวิตดังกล่าวนี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยส่งเสริมสถานะในการรวมกลุ่มของบุคคล เช่น เกษตรกรผู้หนึ่ง (A) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำเกษตรแบบปลอดสารพิษมาช้านาน โดยให้ความสำคัญกับการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเพาะปลูกพืชผล ซึ่งช่วยให้เขามีกำไรในระดับที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและยังสามารถเก็บเงินสำรองไว้สำหรับการลงทุนและขยายการลงทุนในฤดูกาลต่อๆ ไป การกระทำของเกษตรกรผู้นี้ (A) ถือว่าเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรในท้องถิ่น เมื่อเกษตรกรในท้องถิ่นแห่งนี้ มีความประสงค์ที่จะรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในการพัฒนาผลผลิตและเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรภายในท้องถิ่น เช่น การต่อรองราคาในการจำหน่ายผลผลิต การต่อรองราคาในการจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เครื่องมือทางการเกษตร เพื่อไม่ให้เกษตรกรในท้องถิ่นถูกกดราคาหรือเสียเปรียบพ่อค้าคนกลางหรือผู้จัดจำหน่าย

---

[40] ผลประโยชน์ในเชิงรูปธรรมและนามธรรม

Ref. code: 25645724300016KJI

เป็นต้น ดังนั้น เมื่อเกษตรกรในท้องถิ่นรวมกลุ่มกัน จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เกษตรกร (A) เป็นผู้นำกลุ่มของเกษตรกรท้องถิ่น

จากตัวอย่างของเกษตรกร (A) ที่ได้รับการลงประชามติจากเกษตรกรท้องถิ่นให้เป็นผู้นำกลุ่มนั้น แสดงให้เห็นถึง "ความสำคัญของอำนาจภายในกลุ่ม" ดังนี้ คือ 1) อำนาจที่มาจากสมาชิกภายในกลุ่มในการเลือกผู้นำกลุ่ม 2) อำนาจที่ผู้นำกลุ่มได้รับ[41] เพื่อที่จะสร้างคุณประโยชน์ ปกป้องผลประโยชน์ และสร้างสรรค์พัฒนากลุ่มและสมาชิกในกลุ่มให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือดำเนินไปในทิศทางที่กลุ่มคาดหวังไว้ และจากที่ได้กล่าวมา เป็นการอธิบายถึงความสำคัญของอำนาจอย่างคร่าวๆ ทั้งนี้ ยังมีอำนาจภายในกลุ่มอีกหลายประการที่ไม่อาจนำมากล่าวได้หมด เช่น การที่สมาชิกผู้หนึ่ง (B) ของกลุ่มกับมีความสามารถในการเจรจาไม่ว่าจะเป็นการต่อรอง การมีมิตรไมตรีกับเพื่อนสมาชิกภายในกลุ่ม แต่สมาชิกผู้นี้ (B) ไม่ได้อยู่ในสถานะหรือตำแหน่งผู้นำกลุ่ม อย่างไรก็ตาม สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่ก็ยังให้ความเคารพ เชื่อถือและไว้วางใจสมาชิกผู้นี้ ส่งผลให้เรื่องที่เขานำเสนอต่อสมาชิกในกลุ่มได้รับการเห็นชอบเป็นส่วนใหญ่ และจากสถานการณ์นี้จะเห็นว่าสมาชิกผู้นี้ (B) เป็นผู้ที่ใช้อำนาจ[42]ด้วยเช่นเดียวกัน โดยการใช้ความสามารถในการชักจูงหรือโน้มนำให้สมาชิกภายในกลุ่มเห็นคล้อยตามได้

2.2.2.3 ความสำคัญของอำนาจในระดับปัจเจกบุคคล

เป็นที่ทราบกันดีว่า การใช้อำนาจจะเกิดขึ้นได้ จะต้องอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คนขึ้นไป จากความสำคัญของอำนาจ (ภายในกลุ่ม) ในระดับองค์การ/องค์กรภาครัฐบาลและองค์กรภาคเอกชน และ ความสำคัญของอำนาจ (ภายในกลุ่ม) ในระดับกลุ่มบุคคลที่ได้อธิบายในข้างต้นนั้น ในด้านหนึ่งย่อมสะท้อนถึงการใช้อำนาจในระดับบุคคล ไม่ว่าเป็นการทำงานร่วมกันในองค์การ/องค์กรหรือการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ ซึ่งต่างก็มีเรื่องของความต้องการและการสนองตอบต่อความต้องการในระดับปัจเจกบุคคลเป็นพื้นฐาน

อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจและการสนองตอบต่ออำนาจในหลายกรณีที่แม้จะเป็นการใช้อำนาจระหว่างปัจเจกบุคคล (บุคคลแต่ละคน) แต่กลับส่งผลต่อการใช้อำนาจ/การ

---

[41] เป็นอำนาจที่มาจากการยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ในฐานะตัวแทนการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์/ความคาดหวังของกลุ่มเพื่อการเผชิญหน้ากับสถานการณ์/สภาวะแวดล้อมภายนอกกลุ่ม

[42] อำนาจที่มาจากคุณลักษณะพิเศษภายในตัวบุคคลเช่นนี้ จัดอยู่ในขอบข่ายความหมายของ คำว่า "บารมี (charisma)" บางครั้งผู้ที่ใช้อำนาจในลักษณะนี้ อาจจะไม่รู้สึกตัวว่าตนเองกำลังใช้อำนาจอยู่ หากตระหนักแต่เพียงว่าเป็น "การแสดงออกของตน" ในรูปแบบหนึ่งเท่านั้น

Ref. code: 25645724300016KJI

สนองตอบต่ออำนาจของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์การ/องค์กรต่างๆ อีกหลายกลุ่ม แม้ว่าจะเป็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลก็ตาม

สำหรับหัวข้อความสำคัญของอำนาจในระดับปัจเจกบุคคลนี้ จะให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจและการตอบสนองต่ออำนาจที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลเท่านั้น ซึ่งมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจและการสนองตอบต่ออำนาจเพื่อตัวบุคคลเป็นหลัก เช่น บุคคล (A) มีเพื่อนสนิทเป็นเจ้าของร้านอาหาร (B) ที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง หากผู้ใดมีความประสงค์ที่จะเข้ามารับประทานอาหารภายในร้านแห่งนี้ จะต้องทำการจองโต๊ะล่วงหน้าอย่างน้อยหนึ่งสัปดาห์ตามกฎที่ทางร้านได้กำหนดไว้ แต่บุคคล (A) มีความประสงค์ที่จะเข้ามารับประทานอาหาร ณ ร้านแห่งนี้ ภายในวันนี้ บุคคล (A) จึงได้ติดต่อจองโต๊ะกับพนักงานฝ่ายต้อนรับลูกค้า แต่พนักงานฝ่ายต้อนรับลูกค้าได้ปฏิเสธไปเนื่องจากบุคคล (A) ไม่ได้จองล่วงหน้าอย่างน้อยหนึ่งสัปดาห์ เมื่อถูกปฏิเสธการจองโต๊ะ บุคคล (A) จึงติดต่อไปยังเพื่อนที่เป็นเจ้าของร้านอาหาร (B) ในเชิงการสอบถามถึงความเป็นไปได้ที่บุคคล (A) จะได้รับสิทธิ์ เมื่อเพื่อนที่เป็นเจ้าของร้านอาหาร (B) ได้ทราบเรื่องดังกล่าว จึงดำเนินการให้บุคคล (A) ได้รับสิทธิ์ในการเข้าไปรับประทานอาหารในวันนั้น ทั้งนี้ การที่เจ้าของร้านอาหาร (B) อำนวยความสะดวกให้บุคคล (A) อาจจะเนื่องมาผลประโยชน์หรือความพึงพอใจบางประการในความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อนของคนทั้งสอง[43]และในความสัมพันธ์เช่นนี้ จะเห็นว่า บุคคล (A) มีอิทธิพลต่อการกระทำของเจ้าของร้านอาหาร (B) กล่าวคือ บุคคล (A) ได้ใช้อำนาจที่ดำรงอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน (อำนาจแฝง) ในฐานะของ “ความเป็นเพื่อน (สนิท)” โดยได้รับอำนาจ (การได้รับสิทธิ์ในการเข้าไปรับประทานอาหาร) ผ่านการใช้อำนาจของเจ้าของร้านอาหาร (B) (อำนาจในระดับกลุ่มเชิงโครงสร้าง)[44]

กล่าวโดยสรุป คือ 1) หากพิจารณาที่บุคคล (A) ในฐานะขององค์ประธาน (A-subject) บุคคล (A) ได้แสดงให้เห็นการใช้อำนาจในระดับปัจเจกบุคคล (ในกรณีนี้ คือการใช้อำนาจ “ระหว่างบุคคล”) โดยการใช้อำนาจแฝงเพื่อประโยชน์/เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของตน โดยมีเจ้าของร้านอาหาร (B) เป็นผู้ตอบสนองต่ออำนาจแฝง ซึ่งผลของการตอบสนองต่ออำนาจแฝงของเจ้าของร้านอาหาร (B) นั้น ส่งผลให้บุคคล (A) ได้รับอำนาจจากเจ้าของร้านอาหาร (B) นั่นคือ สิทธิ์ในการเข้าไปรับประทานอาหารในวันนั้น และ 2) หากพิจารณาที่เจ้าของร้านอาหาร (B) ในฐานะขององค์

---

[43] บุคคลทั้งสองอาจจะเคยมีผลประโยชน์ร่วมกันมาก่อน เช่น การที่บุคคล (A) เคยให้การช่วยเหลือ/ให้ผลประโยชน์แก่เจ้าของร้านอาหาร (B) มาก่อน เป็นต้น

[44] การใช้อำนาจระหว่าง “เพื่อน” มักจะอยู่ในลักษณะของ “อำนาจแฝง” ซึ่งมักจะไม่ปรากฏเด่นชัดว่าเป็น “การใช้อำนาจ” เนื่องจาก ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน โดยเฉพาะ “เพื่อนสนิท” ในกรณีดังกล่าวนี้ เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างก็มีความเท่าเทียมกันในความสัมพันธ์ ไม่มีใครที่มีความเหนือกว่าใครในการรับรู้ของคนทั้งสอง

Ref. code: 25645724300016KJI

ประธาน (B-subject) จะพบว่าในด้านหนึ่ง การที่เจ้าของร้านอาหาร (B) ตอบสนองต่อความต้องการ/อำนาจแฝงของบุคคล (A) ก็เพื่อสนองความต้องการ/ผลประโยชน์ของเจ้าของร้านอาหาร (B) ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในเชิงคุณค่า เช่น ความจรรโลงใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อน ความมีน้ำใจ/มีเมตตา การได้รักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อน การได้สร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน เป็นต้น

จากการอธิบายความสำคัญของอำนาจโดยการแบ่งตามกลุ่มของผู้ใช้อำนาจ/ผู้รับใช้อำนาจทั้ง 4 กลุ่ม มุ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจภายในองค์การ/องค์กรภาครัฐบาลและภาคเอกชน กลุ่มบุคคลและการใช้อำนาจภายในความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล ซึ่งดำเนินไปเพื่อการสนองตอบความต้องการ การดำรงอยู่ การรักษา และการขับเคลื่อนหรือการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนทั้งภายในและภายนอก (กลุ่มของผู้ใช้อำนาจ/ผู้รับใช้อำนาจหรือผู้สนองตอบต่ออำนาจ) ตลอดจนการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ/องค์กรภาครัฐบาล/ภาคเอกชน กลุ่มบุคคลและความต้องการในระดับปัจเจกบุคคล

2.3 แนวคิดเรื่องการประกอบสร้าง/กำหนดสร้างและการรื้อสร้างความหมาย

2.3.1 การประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมาย

แนวคิดเรื่องการประกอบสร้าง/การกำหนดสร้างความหมาย ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 2 แนวทางหลัก คือ การประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมายตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยา และ การประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมายตามแนวทางสัญวิทยา มีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1.1 การประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมายตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยา

สำหรับงานวิจัยนี้ อาศัยแนวคิดของ เอ็ดมุนด์ ฮูสเซิร์ล (Edmund Husserl) อัลเฟรด ชูทส์ (Alfred Schutz) ปีเตอร์ เบอร์เกอร์ (Peter Berger) และ ธอมัส ลัคแมน (Thomas Luckmann) มีรายละเอียด ดังนี้

(1) การประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมายตามทรรศนะของเอ็ดมุนด์ ฮูสเซิร์ล (Edmund Husserl) และ อัลเฟรด ชูทส์ (Alfred Schutz)

การศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยา ริเริ่มโดย เอ็ดมุนด์ ฮูสเซิร์ล (Edmund Husserl) ฮูสเซิร์ล เป็นลูกศิษย์ของ ฟรานซ์ เบรนทาโน (Franz Brentano)[45] ซึ่งเป็นผู้วางรากฐาน

---

[45] ฟรานซ์ เบรนทาโน (Franz Brentano) มีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ. 1838 - 1917 เบรนทาโนเป็นนักคิดที่จัดอยู่ในฝ่ายประสบการณ์นิยม เขาให้ความสำคัญกับการหยั่งรู้ โดยเขาได้อธิบายถึงการ

Ref. code: 25645724300016KJI

การศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาให้กับฮูสเซิร์ล เบรนทาโนเป็นนักคิดในฝ่ายประสบการณ์นิยม เขาให้ความสนใจกับการศึกษาจิตสำนึกที่มีความมุ่งหมายโดยธรรมชาติ หรือ การหยั่งรู้ (intentional nature of consciousness) (Groenewald, 2004)

สำหรับการศึกษาของฮูสเซิร์ล เขาศึกษาจิตสำนึกที่มีความมุ่งหมาย (Husserl's intentional consciousness) ซึ่งแตกต่างไปจากการศึกษาจิตสำนึกของเบรนทาโน กล่าวคือ ฮูสเซิร์ลศึกษาจิตสำนึกที่มีความจงใจ[46] หรือความมุ่งหมายในการรับรู้อย่างเฉพาะเจาะจง การรับรู้เช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อองค์ประธาน (subject) จะต้องตระหนักถึงบางสิ่งบางอย่าง ที่ฮูสเซิร์ลเรียกว่า สิ่งที่มุ่งหมาย (intentional object) หรือสิ่งที่ถูกรับรู้ตามทรรศนะของฮูสเซิร์ล เมื่อองค์ประธานมีสิ่งที่มุ่งหมายแล้วย่อมก่อให้เกิดการกระทำอย่างเฉพาะเจาะจง (particular intentional acts) หรือการกระทำอย่างมีความหมาย/ก่อให้เกิดความหมาย (Heiskala, 2011)

ฮูสเซิร์ลอธิบายการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาว่าเป็นการศึกษาในสิ่งที่มนุษย์รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสของตน ส่วนสิ่งที่ถูกรับรู้นั้น สามารถจำแนกได้ 2 แบบ แบบแรก เป็นสิ่งที่มนุษย์เห็นและรู้สึก แบบที่สอง เป็นสิ่งที่มีความพิเศษ เหนือปกติธรรมดา ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์รับรู้แต่ไม่สามารถอธิบายได้ เช่น พลังในเชิงจิตวิญญาณ (spiritual force) (สุภางค์ จันทวานิช, 2555, น. 116) สำหรับฮูสเซิร์ลแล้ว เขาไม่ได้ให้ความสำคัญกับวัตถุ/สิ่งที่ดำรงอยู่อย่างอิสระภายนอกโลกแห่งการรับรู้ โดยเขาอธิบายว่า บุคคลสามารถยืนยันถึงสิ่งที่ปรากฏอยู่ในการรับรู้ซึ่งอยู่ภายในจิตสำนึกของตนเอง (เป็นประสบการณ์ของแต่ละบุคคล/เฉพาะบุคคล) ดังนั้น การรับรู้ที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล จึงถือเป็นการรับรู้ที่มีความสมบูรณ์อยู่แล้วภายในตัวบุคคล ด้วยความเข้าใจเช่นนี้ ฮูสเซิร์ลจึงเรียกปรากฏการณ์วิทยาของตนว่าเป็นปรากฏการณ์บริสุทธิ์ (pure phenomena) และในการจำกัด/ให้ความหมายของการรับรู้โลกแห่งชีวิตโดยมุ่งความสำคัญให้มาอยู่ที่ตัวบุคคลนั้น เป็นวิธีการลดรูป (reduction) ให้กับการรับรู้โลกแห่งชีวิต (Groenewald, 2004)

ฮูสเซิร์ลเชื่อว่า การศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาของเขาเท่านั้นที่จะช่วยให้การศึกษาปรัชญารอดพ้นจากภาวะวิกฤติและกลายเป็นศาสตร์ที่มีความเข้มข้นด้วยการศึกษากระบวนการในการสร้างความหมายของจิตสำนึกของมนุษย์ที่มีต่อโลกรอบตัว (the enactment of consciousness/intentionality) (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2557) กล่าวคือ เป็นความพยายามของฮูสเซิร์ลที่จะทำให้การศึกษาปรัชญาซึ่งมีความเป็นนามธรรม นั้น มีความเป็นระบบและสามารถพิสูจน์

หยั่งรู้ว่าเป็นการรับรู้จากภายในและการหยั่งรู้นั้นเป็นสิ่งที่ได้รับมาจากประสบการณ์ กล่าวคือ จะต้องมีประสบการณ์เป็นพื้นฐานในการหยั่งรู้ (ลักษณวัต ปาละรัตน์, 2552)

[46] ไม่ใช่ความมุ่งหมายโดยธรรมชาติของจิตสำนึกหรือการเกิดการรับรู้ขึ้นเองของจิตสำนึก (การหยั่งรู้) ของเบรนทาโน

Ref. code: 25645724300016KJI

และการแสวงหาความรู้ตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยานั้น ในที่สุด จะทำให้เราตระหนักรู้ในโลกแห่งชีวิตและความเป็นมนุษย์อย่างที่ถ่ายโยงผ่านตัวตนในเชิงวัตถุ เปลี่ยนผ่านมาสู่โลกแห่งอัตวิสัย (กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, 2558)

สำหรับแนวคิดปรากฏการณ์วิทยานี้ ได้รับการพัฒนาต่อโดย อัลเฟรด ชูทส์ (Alfred Schutz) ลูกศิษย์ของฮูสเซิร์ล และสนใจเรื่องชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับฮูสเซิร์ล ซึ่งชูทส์ (Schutz, 1960) อธิบายว่า การศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยา มีความจำเป็นที่จะต้องหาโครงสร้างของปรากฏการณ์หรือแบบฉบับของการศึกษาเนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมีข้อจำกัดในการรับรู้ โดยคนคนหนึ่งไม่อาจจะจินตนาการถึงโครงสร้างของปรากฏการณ์ในภาพรวมได้ทั้งหมด กล่าวคือ คนผู้หนึ่งมีข้อจำกัดในการรับรู้ ไม่อาจที่จะให้ข้อมูลในเรื่องๆ หนึ่งหรือปรากฏการณ์หนึ่งอย่างครอบคลุมได้ จำเป็นต้องอาศัยการรับรู้บุคคลร่วมปรากฏการณ์หรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องภายในสังคมเป็นผู้ให้ข้อมูลด้วย เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่า เรื่องราวหรือปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาเป็นสิ่งที่มีการรับรู้ร่วมกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไร ดังนั้น ชูทส์พยายามอธิบายการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาที่มีความเป็นอัตวิสัยให้มีความเป็นวัตถุวิสัย โดยการศึกษาสามัญสำนึกร่วมของคนในสังคม (the common-sense knowledge of everyday life) เพื่อหารูปแบบ/แบบฉบับของการกระทำซึ่งเป็นที่ยอมรับและเข้าใจร่วมกันของคนในสังคม การมีความรู้ความเข้าใจในสามัญสำนึกร่วมของคนในสังคมจะทำให้เราสามารถทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ แม้เราจะมองไม่เห็นและ/หรือไม่อาจสัมผัสกับสิ่งต่างๆ/เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ก็ตาม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2558ก)

ชูทส์ระบุว่ามีองค์ประกอบหลัก 3 ประการที่จะทำให้เข้าใจระเบียบสังคมในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 1) สามัญสำนึก (common sense) คือ ความรู้ที่เราสะสมไว้เกี่ยวกับการตีความและการกระทำตามแบบของตัวเราหรือกลุ่มเราเอง 2) การจัดประเภท (typification) คือ การจัดแบ่งสิ่งต่างๆ และบุคคลเป็นประเภทตามประสบการณ์ของเรา รวมทั้ง การจัดกิจกรรมในชีวิตประจำวันและแบบแผนการใช้ชีวิต และ 3) ภาวะตอบสนองกัน (reciprocity) คือ การคาดคะเนว่าคนอื่นก็รับรู้โลกทางสังคม เช่นเดียวกับที่เรารับรู้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2555, น. 119) และด้วยความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบหลักทั้ง 3 ประการนี้ นำไปสู่การอธิบายวิธีการศึกษาปรากฏการณ์วิทยาของอัลเฟรด ชูทส์ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สังเกตศึกษาข้อเท็จจริงและเหตุการณ์ภายใต้ความเป็นจริงทางสังคมอย่างระมัดระวัง 2) กำหนดสร้างแบบฉบับหรือแบบแผนของพฤติกรรมที่มีเป้าหมายเฉพาะของปัจเจกบุคคลหรือชุดของการกระทำในชุดของบริบทที่แตกต่างหลากหลาย 3) พัฒนาและเชื่อมโยงแบบแผน-รูปแบบการกระทำทั้งหลายของผู้กระทำการที่เกิดขึ้น 4) ให้การอธิบายความเห็นที่มีต่อจิตสำนึกที่ถูกกำหนดสร้าง โดยอธิบายถึงแบบฉบับของแรงจูงใจ เป้าหมาย และ/หรือจุดมุ่งหมายที่สะท้อนถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, 2558, น. 193)

Ref. code: 25645724300016KJI

ปรากฏการณ์วิทยาเป็นแนวทางการศึกษาที่เน้นวิธีการให้บุคคลอธิบายเรื่องราวและประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลประสบมาที่เป็นการรับรู้ความหมายในขณะที่มีสติสัมปชัญญะ โดยการศึกษาโครงสร้างของประสบการณ์ประเภทต่างๆ ที่มุ่งตอบคำถามใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ประสบการณ์ของบุคคลคืออะไรและบุคคลนั้นให้ความหมายต่อโลกและประสบการณ์ของเขาอย่างไร และ 2) เราจะสามารถรู้ได้ว่าประสบการณ์ของบุคคลอื่นที่เราเข้าไปรับรู้นั้น เราไปรับรู้ได้อย่างไร ทั้งนี้ จะต้องอาศัยการนิยามจากขอบเขตของการศึกษา แนวคิด วิธีการ และผลลัพธ์ (ชนิดา จิตตรุทธะ, 2557)

(2) การประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความจริงทางสังคมตามทรรศนะของปีเตอร์ เบอร์เกอร์ (Peter Berger) และ ธอมัส ลัคแมน (Thomas Luckmann)

ปีเตอร์ เบอร์เกอร์ (Peter Berger) และ ธอมัส ลัคแมน (Thomas Luckmann) อธิบายว่า ความจริง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ความจริงเชิงวัตถุวิสัย (objective reality) คือ สิ่งที่ยอมรับกันเป็นแบบแผนจนกลายเป็นสถาบัน (institutionalization) หรือ เป็นสิ่งที่ถูกทำให้เกิดความชอบธรรม (legitimation) หรือทำให้ความหมายของสิ่งนั้นมีความเป็นวัตถุวิสัย (objectivation of meaning) และ 2) ความจริงเชิงจิตวิสัย (subjective reality) คือ ความรู้/ความหมายที่อยู่ภายในตัวบุคคลที่เกิดจากการขัดเกลาทางสังคมทั้งในระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ ซึ่งการขัดเกลาในระดับปฐมภูมินั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก ที่ก่อให้เกิดโลกพื้นฐาน (base world) หรือเป็นความรู้/ความหมาย/การรับรู้ ในเชิงจิตวิสัยเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต[47(2)] ส่วนการขัดเกลาในระดับทุติยภูมินั้น คือการใส่โลกส่วนตัว (sub-world) ของแต่ละคนเข้าไปในการรับรู้โลกทางสังคมที่มีสถาบันทางสังคมกำกับ/ควบคุมอยู่ (institution-based sub worlds) เช่น การมีบทบาทเฉพาะหรือมีการใช้คำศัพท์เฉพาะบทบาทหน้าที่ภายใต้โลกทางสังคมที่มีสถาบันทางสังคมกำกับ/ควบคุมอยู่ ความรู้ดังกล่าวนี้ สามารถรักษาไว้ได้ผ่านการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนกับผู้ที่อยู่ในโลกแบบเดียวกันอย่างต่อเนื่อง ส่วนการเปลี่ยนความรู้นั้นคือการเปลี่ยนโลกส่วนตัว ซึ่งเกิดขึ้นได้ยากเพราะเป็นความรู้ที่ถูกปลูกฝังจนกลายเป็นอัตลักษณ์แห่งตัวตน สำหรับแนวคิดเรื่อง “ความเป็นจริงที่ถูกสร้างโดยสังคม” ของเบอร์เกอร์และลัคแมน ตามแนวทางการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาที่ใช้หลักวิภาษวิธีในการอธิบายความเป็นจริงทางสังคมนั้น หมายถึง การที่มนุษย์สังเคราะห์โลกธรรมชาติกับโลกทางสังคมเข้าด้วยกัน ซึ่งก่อให้เกิดความจริงทางสังคมของบุคคลขึ้นมา (สุภางค์ จันทวานิช, 2555, น. 122-125)

วิธีการศึกษาการประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมายตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยา คือ การมุ่งแสวง “โครงสร้างหรือแบบฉบับของปรากฏการณ์/ข้อมูล” ในประเด็นที่

---

[47] แต่ละสังคมย่อมมีการขัดเกลาหรือปลูกฝังความรู้/ความหมายในขั้นพื้นฐาน (โลกพื้นฐาน) ในฐานะที่เป็นความรู้ในเชิงจิตวิสัยที่แตกต่างกันออกไป

Ref. code: 25645724300016KJI

ต้องการศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นหรือยืนยันว่า ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยมีการรับรู้ร่วมกันหรือมีความเข้าใจตรงกัน (สามัญสำนึกร่วม) ในปรากฏการณ์หรือประเด็นของข้อมูลนั้นๆ สำหรับการมุ่งแสวงหาโครงสร้างหรือแบบฉบับของปรากฏการณ์/ข้อมูลดังกล่าวนี้ เป็นทรรศนะของชูทส์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้การรับรู้ของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยแต่ละคนที่มีลักษณะของความเป็นอัตวิสัย ให้กลายเป็นสิ่งที่มีลักษณะของความเป็นวัตถุวิสัยขึ้นมา

2.3.1.2 การประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมายตามแนวทางสัญวิทยา

ประกอบด้วยแนวคิดของเฟอร์ดินองส์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) อธิบายได้ ดังนี้

(1) การประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมายตามทรรศนะของ เฟอร์ดินองส์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure)

เฟอร์ดินองส์ เดอ โซซูร์ อธิบายว่า กระบวนการสร้างความหมาย (signification) จะเกิดขึ้นได้ จะต้องมี ตัวอ้างอิง (reference) กับตัวสัญญะ (sign) ซึ่งประกอบด้วยรูปสัญญะ (signifier) และความหมายสัญญะ (signified)[48]และสำหรับกระบวนการสร้างความหมายตามทรรศนะของโซซูร์นั้น ประกอบวิธีการต่างๆ ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2560, น. 413-414)

(1.1) การเทียบเคียงเชิงโครงสร้างกับสัญญะตัวอื่นๆ จึงจะทราบว่าสัญญะตัวที่เราต้องการทราบนั้น เป็นอย่างไร

(1.2) การเปรียบเทียบความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม มีลักษณะคล้ายกับการเทียบเคียงเชิงโครงสร้างกับสัญญะตัวอื่นๆ แต่ต่างกันที่คู่ของการเทียบเคียงนั้น เป็นสิ่งที่มีลักษณะตรงกันข้าม

(1.3) การจัดระบบสัญญะแบบ paradigmatic และ systematic ซึ่ง โซซูร์เห็นว่าความหมายจะเกิดขึ้นจากการจัดระบบของสองส่วนนี้ หากการจัดระบบเปลี่ยน ความหมายก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย สำหรับการจัดระบบสัญญะแบบ paradigmatic คือ ชุดสัญญะที่มีตัวเลือกในหมวดหมู่เดียวกัน ส่วนการจัดระบบสัญญะแบบ systematic คือ ชุดสัญญะที่เป็นการเชื่อมโยง/ผสานความสัมพันธ์จากตัวเลือกภายในระบบ

---

[48] กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน (2560, น. 413-414) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญญะและความหมายสัญญะว่า 1) เป็นสิ่งที่ปราศจากหลักเกณฑ์มากำหนดความสัมพันธ์ (arbitrary) 2) เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ ไม่มีที่มาที่ไปของความเชื่อมโยง (unmotivated) 3) ไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ แต่ต้องอาศัยการเรียนรู้ทางสังคม (unnatural)

Ref. code: 25645724300016KJI

(1.4) ความสัมพันธ์ของตัวบทกับบริบท โดยโซซูร์เห็นว่า ความหมายนั้นบรรจุอยู่ใน “ตัวบท (text)” สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขของ “บริบท (context)”

สำหรับโซซูร์นั้น เห็นว่าความหมายสัญญะมีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่งมีเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปเหมือนวัฏจักรชีวิต แต่สิ่งที่โซซูร์ให้ความสนใจก็คือ “ความหมายที่หลงเหลืออยู่” โดยการตั้งคำถามว่า ใครมีอำนาจที่จะเข้าไปกำหนดหรือใส่ความหมายใหม่ให้กับความหมายที่หลงเหลืออยู่ดังกล่าวนั้น เพื่อให้ความหมายที่หลงเหลืออยู่ทำหน้าที่เป็น “สัญญะ” ให้กับ “ความหมายใหม่” (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2560, น. 414)

(2) การประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมายตามทรรศนะของ โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes)

โรล็องด์ บาร์ตส์ ได้ต่อยอดแนวคิดของโซซูร์ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาถึงสิ่งแฝงเร้น เช่น จารีตปฏิบัติ หรือ อุดมการณ์หลักทางสังคม ที่แฝงอยู่ใน “สิ่งที่ถูกกำหนดสร้างโดยสังคม” ไม่ว่าจะเป็น การพูด การใช้ภาษา วาทกรรม ภาพเขียน ภาพถ่าย ภาพยนตร์ กีฬา การแสดง หรือ สิ่งต่างๆ ที่สื่อความหมายได้ ซึ่งบาร์ตส์ มองว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคมนั้นเป็น “ความชัดเจนลวง/จอมปลอม” หรือที่บาร์ตส์เรียกว่า “มายาคติ” และตามทรรศนะของบาร์ตส์นั้น มายาคติ คือ ระบบของการสร้างความหมายให้กับสิ่งต่างๆ ที่ถูกกำหนดสร้างโดยสังคม และก่อนที่จะมีการกำหนดสร้างความหมายในระดับของมายาคติได้ จะต้องอาศัยความเข้าใจในระบบสัญญะของภาษาที่ดำรงอยู่มาก่อนหน้านี้[49] (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2555, น. 131-133) ดังนั้น การสร้าง/กำหนดสร้างความหมายในระดับของมายาคติ จึงเป็นการกำหนดสร้างความหมายในขั้นที่สอง (secondary signification) ทั้งนี้ สามารถทำการสรุป “การสื่อความหมาย” ตามทรรศนะของบาร์ตส์ ได้ว่า “ความหมาย” แบ่งออกเป็น 2 แบบ แบบแรก คือ ความหมายในขั้นต้น หรือ ความหมายโดยตรง (denotation) เป็นความหมายตรงตัว/ตามตัวภาษา มีลักษณะของความเป็นวัตถุวิสัย ส่วนแบบที่สองเป็นความหมายโดยนัย (connotation) มีลักษณะเป็นอัตวิสัย หรือ บางครั้งถูกมองว่า เป็นการตีความที่ถูกใส่ความหมายเชิงสังคม/วัฒนธรรมเอาไว้ (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2560, น. 425) นอกนี้ บาร์ตส์ยังให้ความสำคัญกับ “อำนาจ” ในฐานะที่เป็นตัวแปรหลักในการเปลี่ยนความหมายแบบที่สอง ที่มีลักษณะเชิงอัตวิสัย ให้เป็นความหมายที่มีความเป็นวัตถุวิสัย หรือความหมายแบบแรกอีกด้วย[50] (กาญจนา แก้วเทพ, 2556)

---

[49] ระบบของภาษาตามทรรศนะของ เฟอร์ดินน็องส์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) หรือ ความหมายขั้นต้น (primary signification)

[50] การใช้อำนาจทำให้เกิดการยอมรับหรือเป็นที่ยอมรับ

Ref. code: 25645724300016KJI

2.3.2 การรื้อสร้างความหมายด้วยวิธีการวิพากษ์

ทฤษฎีวิพากษ์ ริเริ่มโดย แม็กซ์ ฮอไคเมอร์ (Max Horkheimer) แห่งสำนักแฟรงค์เฟิร์ท ฮอไคเมอร์ ได้นำแนวคิดแบบวิภาษวิธีของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) มาพัฒนาต่อยอดสู่การวิพากษ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์/คตินิยมทางสังคมที่ถูกครอบงำด้วยวิธีการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ที่ยึดหลักของความเป็นเหตุผลอันสืบเนื่องมาจากยุคแห่งความสว่างไสวทางปัญญา (Enlightenment) สำหรับทฤษฎีวิพากษ์นั้น มีลักษณะของการศึกษาแบบสหวิทยาการ (Payne, 2010, p. 153) และมุ่งเน้นให้ปัจเจกบุคคลหรือคนในสังคมได้ใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัย (judgement)[51] ประเด็นปัญหาหรือประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างอิสระ อย่างไรก็ตาม การใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยดังกล่าวนั้น จะต้องมาจากเจตจำนงหรือความประสงค์ของปัจเจกบุคคลหรือคนในสังคมอย่างแท้จริง เพื่อแสวงหาทางออกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาให้กับคนในสังคมนั้นๆ (Fuchs, 2016, p. 240) การวิพากษ์ สามารถกระทำได้หลายวิธีการด้วยกัน เช่น การปฏิเสธ การต่อต้าน การยกเลิก การไม่เห็นด้วย การวิพากษ์วิจารณ์ การคาดหวัง หรือการคิดในแนวทางที่แตกต่างไปจากเดิมเพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งจะเป็นการวิพากษ์ต่อสิ่งที่มีอยู่/ดำรงอยู่และ/หรือครอบงำสังคมอยู่ เช่น ระบบ/แบบแผนทางความคิดและ/หรือระบบ/แบบแผนการกระทำทางสังคมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น[52] (Dant, 2003)

ทฤษฎีวิพากษ์มีลักษณะสำคัญต่างๆ ดังนี้ 1) การปฏิเสธสำนักคิดปฏิฐานนิยม 2) การปฏิเสธวิธีการพิจารณาที่เน้นแยกข้อเท็จจริงออกจากคุณค่า ดังเช่นกระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยม 3) การมีพันธะผูกพันต่อการปลดปล่อยมนุษยชาติให้พ้นจากการทารุณ การกดขี่ข่มเหง การเอารัดเอาเปรียบและการครอบงำทุกรูปแบบ 4) การเน้นย้ำความสำคัญของการเป็นตัวแทนมนุษย์ (human agency) ในความสัมพันธ์ทางสังคม (กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, 2554, น. 30) และ 5) ดำรงอยู่ในฐานะของการวินิจฉัยต่อสภาวะของวิกฤต (crisis diagnosis) ของสังคมร่วมสมัยซึ่งเป็นกระบวนการในการเปิดเผยถึงลักษณะที่ขัดแย้งในตัวเองจากภายในสภาพสังคมที่เป็นอยู่ และชี้ให้เห็นสิ่งที่ควรจะเป็นแต่ยังไม่ได้เป็นหรือเป็นสิ่งที่ยังไม่ได้เกิดขึ้น ทว่าดำรงอยู่ภายในสภาพสังคมซึ่งกำลังเกิดวิกฤตนั้น โดยการแสดงให้เห็นซึ่งศักยภาพของการขับเคลื่อนในการหาหนทางความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนแปลง (สุรัช คมพจน์, 2557, น. 145)

---

[51] ทฤษฎีวิพากษ์ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของ อิมมานูเอล ค้านท์ (Immanuel Kant) ที่ให้ความสำคัญกับการเข้าใจในตนเอง (self-knowledge) (Payne, 2010, p. 153)

[52] อีกนัยหนึ่ง หมายถึง การปลดปล่อยมนุษย์ให้หลุดพ้น/เป็นอิสระจากสิ่งที่ครอบงำมนุษย์อยู่

Ref. code: 25645724300016KJI

จากคุณลักษณะของทฤษฎีวิพากษ์ในข้างต้น แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ปรากฏชัดเจนภายใต้คุณลักษณะดังกล่าว โดยเฉพาะประโยชน์ในการนำทฤษฎีวิพากษ์มาประยุกต์ใช้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือการพัฒนาสังคมอย่างเป็นประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม การนำทฤษฎีวิพากษ์มาประยุกต์ใช้ในสังคมที่ต้องการการพัฒนาหรือเรียกร้องให้เกิดการพัฒนานั้น อย่างน้อยที่สุด ผู้คนในสังคมควรจะมีการตระหนักรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาของสังคมที่ตนดำรงอยู่อย่างแท้จริง และควรจะมีการคิดต่อยอดในเชิงวิพากษ์เพื่อร่วมแสวงหาทางออกให้กับสังคมที่ตนอยู่อาศัย และภายหลังจากที่บุคคลได้พิจารณาถึงสภาพปัญหาภายในตัวตน/สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสังคมแล้ว บุคคลควรพิจารณาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับ “ลักษณะของการดำรงอยู่ในสังคมร่วมสมัย” ก่อนการคิดในเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นทางสังคม ดังนี้ 1) การพิจารณาและการทำความเข้าใจว่าปัจเจกบุคคลที่ดำรงอยู่ในสังคม ไม่จำเป็นที่จะต้องถูกครอบงำ ถูกจำกัดหรือถูกบังคับโดยข้อจำกัด/ข้อบังคับ/ข้อกำหนด/หลักการปฏิบัติต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคม กล่าวคือ บุคคลที่ดำรงอยู่ในสังคม สมควรที่จะมีสิทธิและความสามารถในการคิดและการกระทำตามเจตจำนง/ความประสงค์ที่แท้จริงของตน (Dant, 2003) 2) การพิจารณาและการทำความเข้าใจว่า ข้อจำกัด/ข้อบังคับ/ข้อกำหนด/หลักการปฏิบัติต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคม ไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติหรือเกิดขึ้นจากพลังที่เหนือธรรมชาติ หากแต่เป็นการร่วมกันผลิตสร้างความจริงภายในสังคมของตนขึ้นมา และทำให้พวกเขาต้องยึดถือและปฏิบัติตาม หรือ ดำรงอยู่ภายใต้ความจริงทางสังคมที่พวกเขาสร้างขึ้นมา เมื่อเวลาผ่านไปจะกลายเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่จะสืบทอดวิถีการดำรงชีวิตสู่ผู้คนในสังคมจากรุ่นสู่รุ่น (Bonefeld, 2014, p. 5) 3) การพิจารณาโดยการตั้งคำถามต่อข้อจำกัด/ข้อบังคับ/ข้อกำหนด/หลักการปฏิบัติต่างๆที่ดำรงอยู่ในสังคมว่าเป็นสิ่งที่ขัดแย้ง (เป็นอุปสรรค) ต่อการดำรงอยู่อย่างมีอิสระ (อย่างที่ควรจะเป็น) ของปัจเจกบุคคล/บุคคลอื่นในสังคมหรือไม่ 4) การพิจารณาว่าสังคมในปัจจุบัน (สังคมร่วมสมัย) ไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นในด้านวัตถุดังเช่นทุนนิยมในสมัยก่อนที่เน้นให้ความสำคัญกับปัจจัยในเชิงเศรษฐกิจ หากแต่หันมาให้ความสำคัญกับประเด็นในการผลิตซ้ำทางด้านวัฒนธรรม การบูรณาการทางสังคมและการขัดเกลาทางสังคม เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วมทางสังคม การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม เป็นต้น (มณีมัย ทองอยู่, 2557, น. 159; Dant, 2003) 5) การพิจารณาและการทำความเข้าใจว่าบุคคล/สังคมสามารถที่จะปฏิเสธในสิ่งที่บุคคล/สังคมไม่เห็นชอบหรือไม่ยอมรับได้ (Dant, 2003)

2.3.2.1 ทฤษฎีการกระทำเชิงการสื่อสาร (The theory of communicative action) ของ เยอร์เก้น ฮาเบอร์มาส (Jurgen Habermas)

ทฤษฎีการกระทำเชิงการสื่อสารของ เยอร์เก้น ฮาเบอร์มาส (Jurgen Habermas) เป็นรูปแบบหนึ่งของการวิพากษ์ที่กระทำผ่านการสื่อสาร ซึ่งนับว่าเป็นแนวทางการศึกษารูปแบบใหม่ในการแสวงหาทางออกหรือแก้ไขปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากแนวคิดในเรื่อง

Ref. code: 25645724300016KJI

เหตุผลนิยมที่ใช้ศึกษาสังคมสืบเนื่องกันมา[53]ทฤษฎีการกระทำเชิงการสื่อสารของฮาเบอร์มาสนั้น เป็นทฤษฎีที่มีคุณลักษณะที่เป็นไปตามแบบแผนของทฤษฎีวิพากษ์ โดยการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการเข้าไปสลายความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แฝงอยู่ในอุดมการณ์/คตินิยมทางสังคม (ideology) (Roderick, 1986) ทั้งนี้ เพื่อให้มนุษย์ดำเนินชีวิตในสังคมด้วยความตระหนักรู้มิใช่การถูกครอบงำหรือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาโดยไม่มีการตั้งคำถาม/ท้าทายต่อสิ่งที่ปฏิบัติ ซึ่งในบางครั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นอาจเป็นสิ่งที่ล้าสมัย ไม่เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบันในบริบทสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด และนั่นอาจทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์ไม่ราบรื่นหากไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคติ/บรรทัดฐาน/วิถีปฏิบัติทางสังคมที่มนุษย์ยึดถือสืบเนื่องมาจากอดีต

ในการวิพากษ์ของฮาเบอร์มาสนั้น เป็นการวิพากษ์การครอบงำในระบบทุนนิยมที่เปลี่ยนจากการครอบงำทางเศรษฐกิจมาสู่การครอบงำในระดับของความคิดในรูปของความเป็นเหตุเป็นผลเชิงกลไกหรือเชิงเครื่องมือ (instrumental rationality) กล่าวคือ มนุษย์ถูกครอบงำด้วยวิธีคิดของความเป็นเหตุเป็นผลตามหลักการวิทยาศาสตร์ประกอบกับการพัฒนาและการขยายตัวทางด้านเทคโนโลยีที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งนายทุนเป็นผู้ครอบครองสิ่งเหล่านี้และกลายเป็นผู้ครอบงำสังคมผ่านระบบทุนนิยม ดังนั้น ฮาเบอร์มาสจึงเห็นว่า ในปัจจุบัน จำเป็นต้องปลดปล่อยโลกและชีวิตของมนุษย์ให้พ้นจากการครอบงำด้วยระบบทุนนิยม โดยเปลี่ยนฐานการต่อสู้ในเรื่องปัจจัยการผลิต มาเป็นปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมของการสื่อสารและการตีความ กล่าวคือ ทุนนิยมไม่ใช่ปัจจัยการผลิตอีกต่อไปแต่กลายมาเป็นระบบสังคม ดังนั้น จึงต้องมีการวิพากษ์สังคมเพื่อแสวงหาแนวทางปลดปล่อยมนุษย์จากระบบสังคมทุนนิยม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2558ข, น. 41-42)

ฮาเบอร์มาส ได้จัดวางสถานะตนเองให้ดำรงอยู่ในสังคมสมัยใหม่ ซึ่งถูกวิถีแห่งความเป็น “ระบบ” เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ความเป็น “ระบบ”[54] ที่ได้กล่าวมา

---

[53] สำหรับฮาเบอร์มาสแล้ว เขาเชื่อว่าแนวคิดเรื่องการปลดปล่อยจะสามารถนำมาใช้เพื่อการแก้ปัญหาของสังคมในยุคสมัยใหม่ได้ กระทำได้โดยการวิพากษ์โดยให้มีการสื่อสารอย่างเสรี (Payrow Shabani, 2003)

[54] “ความเป็นระบบ” หมายถึง สิ่งที่ขอบเขตหรือมีความจำกัด มีรูปแบบคงที่หรือมีรูปแบบที่ก่อให้เกิดการคิด/การกระทำซ้ำได้ การที่ความเป็นระบบเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตนั้นมีข้อดี คือ การเข้ามาช่วยให้มนุษย์มีความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินชีวิตและ/หรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมของมนุษย์ ส่งผลให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสะดวกต่อการควบคุมทางสังคมในกรณีที่เกิดเหตุการณ์หรือวิกฤตการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นภายในสังคม ส่วนข้อเสีย คือ ระบบเป็นสิ่งที่มีขอบเขตและความจำกัด ซึ่งมีความย้อนแย้งกับธรรมชาติของมนุษย์และบริบททางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น เมื่อเวลาผ่านไป ความระบบดังกล่าว ได้กลายเป็นสิ่งที่เข้ามาบังคับ/

Ref. code: 25645724300016KJI

นี้มักจะปรากฏอยู่ในรูปของ “ความรู้” (knowledge)[55(2)] และมักจะเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อน (การพัฒนา) สังคมและการธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นสังคม ดังนั้น ในการวิพากษ์สังคมของฮาเบอร์มาส อีกนัยหนึ่งจึงหมายถึงการวิพากษ์ต่อ “ความรู้” ที่ดำรงอยู่สังคมสมัยใหม่ สำหรับ “ความรู้” ในทรรศนะของฮาเบอร์มาสนั้นเป็นสิ่งที่แฝงไว้ด้วยผลประโยชน์ โดยเขาได้จำแนกความรู้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ความรู้ที่เป็นกลไก (instrumental knowledge) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสามารถในการพยากรณ์ เป็นตัวแทนของผลประโยชน์ในการควบคุมธรรมชาติและเทคโนโลยี 2) ความรู้จากการตีความ (hermeneutical knowledge) เป็นตัวแทนของผลประโยชน์ในด้านการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างอัตวิสัยร่วม (intersubjectively shared world) และ 3) ความรู้ที่นำไปสู่การปลดปล่อย (emancipatory knowledge) เป็นผลประโยชน์ที่สามารถลบล้างภาพลวงตาที่เกิดจากการมองโลกในเชิงวัตถุ (กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, 2554, น. 32-33)

จากการจำแนกความรู้ของฮาเบอร์มาสทั้ง 3 ประเภท สามารถนำมาความรู้มาจัดกลุ่มได้ 2 กลุ่ม กลุ่มแรก เป็นความรู้ในโลกสมัยใหม่ที่มีความจำกัดต่อวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ ประกอบด้วย ความรู้ที่เป็นกลไก (instrumental knowledge) และ ความรู้จากการตีความ (hermeneutical knowledge) กลุ่มที่สอง เป็นความรู้ที่ทำให้หลุดพ้นจากความรู้หรือความจำกัดในโลกสมัยใหม่ ซึ่งก็คือ ความรู้ที่นำไปสู่การปลดปล่อย (emancipatory knowledge) สำหรับความรู้ในกลุ่มที่สองนี้ จะเกิดขึ้นได้ จะต้องอาศัยการวิพากษ์ความรู้ในกลุ่มที่หนึ่ง และสำหรับฮาเบอร์มาสแล้วเขาเสนอการวิพากษ์ผ่านการกระทำในเชิงการสื่อสาร (communicative action) โดยมุ่งแสวงหาหนทางการปลดปล่อยให้ให้กับมนุษย์ในระดับสังคม

การกระทำในเชิงการสื่อสาร (communicative action) ตามทรรศนะของฮาเบอร์มาส เป็นการนำกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นระบบที่ครอบคลุมวิถีการดำเนินชีวิต

กดขี่ต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ ดังนั้น การวิพากษ์จึงเข้ามามีบทบาทในการช่วยให้มนุษย์ได้ก้าวออกมาจากระบบทางสังคมที่เต็มไปด้วยข้อจำกัด

[55] การที่ “ความเป็นระบบ” ปรากฏอยู่ในรูปของ “ความรู้” นั้น เนื่องมาจาก สิ่งต่างๆ ที่ก่อตัว/ถูกประกอบสร้างขึ้นมาเป็นระบบนั้น เป็นสิ่งหรือเรื่องราวที่ผ่านการคิดใคร่ครวญ ผ่านการหล่อหลอมจากรากฐานและกระบวนการทางวัฒนธรรม ตลอดจนการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขสืบเนื่องมาจากอดีตผ่านการประเมิน การตรวจสอบ การทดลองปฏิบัติใช้ ตราบจนกระทั่งการได้รับการยอมรับสู่การปฏิบัติใช้ในระดับสังคมอย่างเป็นทางกาเช่น กฎหมาย นโยบาย ข้อกำหนด ข้อปฏิบัติในระดับต่างๆ เป็นต้น สิ่งต่างเหล่านี้ ได้กลายเป็นสิ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้ เข้าใจ และสามารถนำมาปฏิบัติเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมในแต่ละยุคสมัย

Ref. code: 25645724300016KJI

ของมนุษย์ในสังคม[56]และได้นำโลกแห่งชีวิต (lifeworld)[57]ที่ประกอบด้วย ความเป็นวัฒนธรรม (culture) ความเป็นสังคม (society) และความเป็นตัวตนของบุคคล (person) ที่หล่อหลอมอยู่ภายในตัวผู้กระทำการทางสังคม (ในเชิงประสบการณ์) มาเป็นรากฐานของการรับรู้/เรียนรู้และทำความเข้าใจการกระทำในเชิงการสื่อสาร

หัวใจสำคัญของการกระทำเชิงการสื่อสาร คือ การที่ผู้พูดสามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจ (understanding) (Mangion, 2011, p.302) อันจะนำไปสู่การตัดสินใจ (ในระดับของการสื่อสาร) เพื่อการปลดปล่อยทางสังคม (ในระดับของการกระทำ) ดังนั้น การนำเสนอจึงต้องเริ่มจากการอธิบายว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในสถานการณ์การของการสื่อสารได้ ซึ่งหมายถึง การย้อนกลับมาพิจารณาที่ตัวของผู้พูดและผู้ฟัง

ในการอธิบายเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในสถานการณ์การของการสื่อสาร จะนำภาพที่ 2.1 ของฮาเบอร์มาส (Habermas, 1987) ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในการรับรู้ของผู้กระทำการสื่อสาร[58]ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจระหว่างผู้สื่อสารนั้น จะมีภาษาซึ่งเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร สำหรับการกระทำการสื่อสารและการรับรู้/เรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่สื่อสาร (objects) ได้นั้น เกิดจาก 1) โลกภายใน (internal world) ของผู้สื่อสารที่สั่งสม

---

[56] วิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยทั่วไป นับตั้งแต่แรกเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไม่อาจแยกจากความเป็นสังคมหรือระบบทางสังคมได้

[57] ฮาเบอร์มาสอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับ โลกปฏิสัมพันธ์ของชีวิต (โลกแห่งชีวิต - lifeworld) โดยพิจารณาจากมุมมองของผู้กระทำผ่านแนวคิดทางด้านมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ 3 แนวคิด ประกอบด้วย 1) แนวคิดทางสังคมวิทยาของเอมิลล์ เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบูรณาการทางสังคม (social integration) และความสมานฉันท์ภายในสังคม (social solidarity) ซึ่งฮาเบอร์มาสเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวจะช่วยให้มนุษย์เกิดความเข้าระหว่างกันในการกระทำเชิงการสื่อสาร 2) แนวจิตวิทยาสังคมของ จอร์จ เฮอร์เบิร์ต มี้ด (George Herbert Mead) ซึ่ง มี้ดเห็นว่า การสร้างตัวตน/บุคลิกภาพ (personality) ของมนุษย์นั้น เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม/ขัดเกลาทางสังคม (socialization) 3) แนวคิดปรากฏการณ์วิทยาของเอ็ดมุนด์ ฮูสเซิร์ล และ อัลเฟรด ชูทส์ (Edmund Husserl and Alfred Schutz) ซึ่งฮาเบอร์มาสได้นำมาเชื่อมโยงกับการกระทำเชิงการสื่อสาร เพื่อจะแสดงให้เห็นถึงหน่วยเชิงโครงสร้างของโลกปฏิสัมพันธ์ของชีวิต (องค์ประกอบเชิงโครงสร้างของโลกแห่งชีวิต - the structural components of lifeworld) (สุรัช คมพจน์, 2557, น. 163-164)

[58] ผู้กระทำที่ 1 (A1) และ ผู้กระทำที่ 2 (A2) ต่างสลับบทบาทระหว่างการเป็นผู้พูดและผู้ฟัง (ภาพที่ 2.1)

Ref. code: 25645724300016KJI

ความรู้/เรื่องราวต่างๆ ในเชิงประสบการณ์ (Habermas, 1987, p. 118) ซึ่งผู้กระทำจะนำมาใช้[59]เพื่อการกระทำการสื่อสาร 2) โลกแห่งชีวิต (lifeworld) ซึ่งเป็นบริบททางสังคมและการหล่อหลอมตัวตน (ขัดเกลาทางสังคม) ของผู้กระทำการสื่อสาร และ 3) โลกภายนอก (external world) เป็นบริบทที่เกิดขึ้นภายนอกของผู้กระทำการสื่อสาร ที่นำมาผนวกในบริบทของการกระทำการสื่อสาร ซึ่งจะก่อให้เกิดโลก/การรับรู้ในบริบทของการสื่อสารร่วมกันระหว่างผู้กระทำการสื่อสารแต่ละฝ่าย (social world) และก่อให้เกิดโลก/การรับรู้-เรียนรู้เข้าใจร่วมกันในประเด็นที่ต้องการสื่อสาร/ภารกิจของการสื่อสาร (objective world)

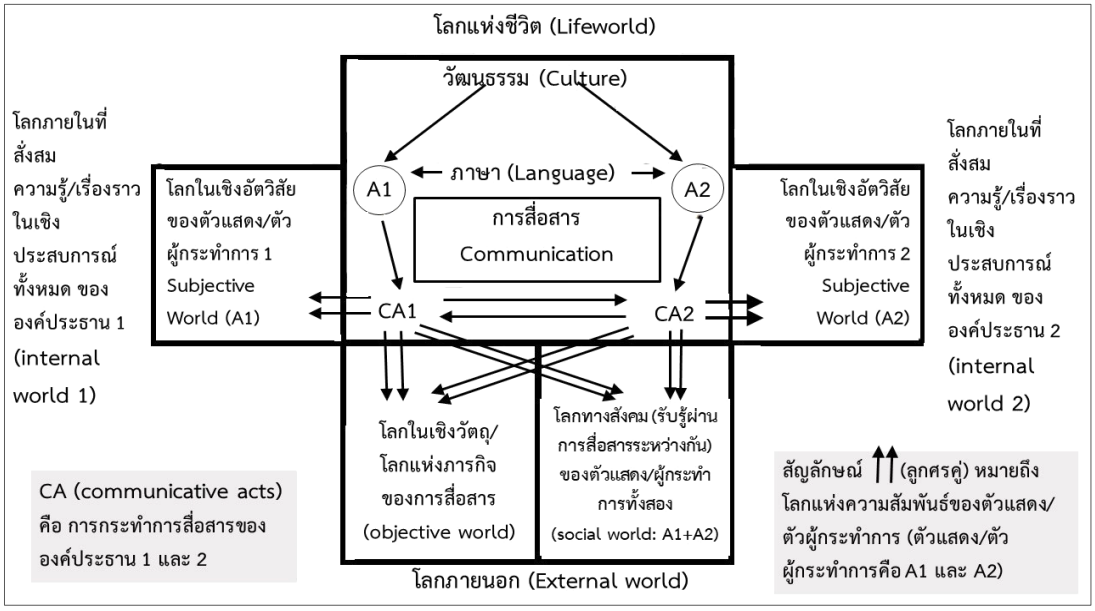

ภาพที่ 2.1 โลกความสัมพันธ์ของการกระทำการสื่อสาร (World-Relations of Communicative Acts)[60]

ฮาเบอร์มาสเสนอว่า การกระทำเชิงการสื่อสารที่จะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารได้นั้น จะต้องกระทำการสื่อสารตามวิธีปฏิบัติ (การสื่อสาร) ที่มีความเป็นสากล (universal pragmatics)[61]ซึ่งเขาเป็นผู้กำหนดหลักปฏิบัติดังกล่าวขึ้นโดยอ้างอิงหลักการสื่อสารตามหลัก

---

[59] การนำความรู้/เรื่องราวต่างๆ ในเชิงประสบการณ์ ที่สั่งสมไว้ในโลกภายใน (internal world) โดยการรู้/ระลึกได้ ซึ่งจะปรากฏอยู่ภายในโลก/การรับรู้ของตัวผู้กระทำการสื่อสาร (subjective world)

[60] ที่มา: แปลและดัดแปลงจาก Habermas, 1987, p. 127

[61] ฮาเบอร์มาส (Habermas, 1979, pp. 2-3) อธิบายว่า พื้นฐานของการสื่อสารในการสร้างความเข้าใจระหว่างกัน มี 4 ประการ ได้แก่ 1) การพูดโดยการออกเสียง/เปล่งเสียง (อย่างชัดเจน) ในการพูดเพื่อสร้างความเข้าใจ (uttering something understandably) 2) การพูดเพื่อทำให้ผู้ฟังเกิด

Ref. code: 25645724300016KJI

ภาษาศาสตร์ (the conditions of linguistic communication) โดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) ความสามารถของผู้กระทำการสื่อสารในการใช้ภาษาตามหลักไวยากรณ์ (grammatical competence) 2) ความสัมพันธ์ของผู้กระทำการสื่อสารกับความจริงภายนอก (การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งที่สื่อสารและบริบทของสิ่งที่สื่อสาร) (a relation to an external reality - the objective world) 3) ความสัมพันธ์ของผู้กระทำการสื่อสารกับความจริงภายใน (a relation to an inner reality) (เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับสิ่งที่เขาพูด หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับเจตจำนงของเขา เป็นต้น) 4) ความจริงที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคม (a normative reality) (เช่น ค่านิยมทางสังคม บรรทัดฐานทางสังคม กฎเกณฑ์ทางสังคม เป็นต้น) (Mangion, 2011)

ในลำดับถัดมาจะเป็นการอธิบายเกี่ยวกับการนำผลลัพธ์/ข้อสรุปที่ได้จากการกระทำเชิงการสื่อสาร (consensus) ที่มาจากการยอมรับของผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายนำมาสู่การปฏิบัติผ่านระบบ/กระบวนทางสังคมโดยอาศัยการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมและโลกแห่งชีวิตทางสังคมของผู้กระทำการ ระบบ/กระบวนการทางสังคมดังกล่าวนี้ เป็นระบบ/กระบวนการที่ดำรงอยู่มาก่อนและครอบวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งมนุษย์ดำรงอยู่อย่างคุ้นชินสืบเนื่องจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันจากรุ่นสู่รุ่น และสำหรับการนำผลลัพธ์/ข้อสรุปที่ได้จากการกระทำเชิงการสื่อสาร นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อปลดปล่อยหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับสังคม จะต้องนำผลลัพธ์/ข้อสรุปที่ได้จากการกระทำเชิงการสื่อสารเข้าสู่ระบบ/กระบวนการทางสังคมที่ครอบมนุษย์อยู่ เพื่อให้การปลดปล่อยในเชิงปฏิบัติสัมฤทธิ์ผล

การนำผลลัพธ์/ข้อสรุปที่ได้จากการกระทำเชิงการสื่อสารเข้าสู่กระบวนการทางสังคม[62] คือ การที่คนในสังคมทำให้ผลลัพธ์/ข้อสรุปที่ได้จากการกระทำเชิงการสื่อสารมีความเป็นระบบ/แบบแผน (scheme) (สัญลักษณ์ ก) โดยการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ ขั้นตอน ตลอดจนการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับชอบในการปฏิบัติเพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้จากการกระทำเชิงการสื่อสารบรรลุผล (สัญลักษณ์ ข และ ค) ซึ่งต้องอาศัยการกระทำการสื่อสารทางสังคมอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอนจนกว่าจะได้แบบแผนที่มีความสมบูรณ์[63]การกระทำการทางสังคมร่วมกันเช่นนี้ มีรากฐานทาง

ความเข้าใจ (giving [the hearer] something to understand) 3) ผู้พูดจะต้องเข้าใจในสิ่งที่ตนเองพูด/สื่อสารออกไป (making himself thereby understandable) 4) ผู้พูดจะต้องสร้างความเข้าใจร่วมกับบุคคลอื่น (coming to understand with another person) เป็นการพิจารณาว่าผู้ฟังมีความเข้าใจสอดคล้องกับผู้พูดหรือเจตจำนงในการพูด/การสื่อสารหรือไม่ อย่างไร

[62] โปรดดูตารางที่ 2.1 ประกอบการอธิบาย

[63] แบบแผนที่มีความสมบูรณ์ ในที่นี้ หมายถึง แบบแผนที่มีความพร้อมในการนำไปปฏิบัติใช้มากที่สุด ซึ่งผู้คนในสังคม (ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง) รับรู้/เข้าใจตรงกันและยอมรับในการนำไปปฏิบัติใช้

Ref. code: 25645724300016KJI

สังคมและตัวตนของบุคคลในการขับเคลื่อนการกระทำ โดยรากฐานที่มาจากตัวตน ได้แก่ การพัฒนา การปลูกฝัง การเรียนรู้ หรือ การขัดเกลาทางสังคมในรูปแบบต่างๆ (สัญลักษณ์ ช) การที่บุคคลให้ความสำคัญกับอุดมการณ์และ/หรือการมีส่วนร่วมกับสังคม (สัญลักษณ์ ซ) และ ความสามารถของบุคคลในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (สัญลักษณ์ ฌ) ส่วนรากฐานทางสังคมที่ดำเนินไปควบคู่ไปกับรากฐานที่มาจากตัวตนของบุคคลนั้น ได้แก่ แรงจูงใจทางสังคม (สัญลักษณ์ ฉ) ที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมทางสังคมในการปฏิบัติหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม (สัญลักษณ์ ง และ จ) เพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติการทางสังคมขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม (สัญลักษณ์ ก ข และ ค)

ตารางที่ 2.1

การกระทำเชิงการสื่อสารโดยมีองค์ประกอบเชิงโครงสร้างของโลกแห่งชีวิต (the structural components of the lifeworld) และ กระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (reproduction processes) เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การปลดปล่อยตัวตน/สังคม

องค์ประกอบเชิงโครงสร้างของโลกแห่งชีวิต / กระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม	วัฒนธรรม (culture)	สังคม (society)	บุคคล (person)
การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (cultural reproduction)	แบบแผนการตีความ เป็นแบบแผนที่มาจากสิ่ง/เรื่อง/ประเด็น ที่ผ่านการเห็นชอบร่วมกันของคนในสังคม (interpretive schemes fit for consensus - valid knowledge) ก	การเห็นชอบ/ยอมรับร่วมกันในสิ่ง/เรื่อง/ประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อหากล่าวอ้างเพื่อหาข้อยุติ (legitimations) ง	รูปแบบของการขัดเกลาทางสังคม, เป้าหมายของการพัฒนาบุคคลในสังคม (ในเชิงการศึกษา) (การปลูกฝัง/อบรม การเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้ (socialization patterns, educational goals) ช
การบูรณาการทางสังคม (social integration)	พันธกิจ/ภาระหน้าที่/ความรับชอบของคนในสังคม/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อสิ่ง/เรื่อง/ประเด็นที่ผ่านการเห็นชอบร่วมกันของคนในสังคม (obligations) ข	การทำให้สิ่ง/เรื่อง/ประเด็น ที่ผ่านการเห็นชอบ/ยอมรับร่วมกัน กลายเป็นหลักปฏิบัติ/แบบแผนในการปฏิบัติของคนในสังคมอย่างเหมาะสม (มีความถูกต้อง ชอบธรรม เป็นที่ยอมรับทางสังคม/เป็นสิ่งไม่ขัดต่อหลักกฎหมายและ/หรือหลักปฏิบัติทางสังคม) (legitimately ordered interpersonal relations) จ	ความเป็นสมาชิกของสังคม (การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคม, การให้ความสำคัญกับความเป็นสังคมทั้งในเชิงอุดมการณ์และการดำเนินตามหลักปฏิบัติทางสังคม) (social memberships) ซ
การขัดเกลาทางสังคม (socialization)	การที่คนในสังคมร่วมกันกำหนดเป้าหมาย (การกำหนดความหมาย/เกณฑ์ของการบรรลุผลสำเร็จ) ที่จะเป็นการบ่งชี้ว่า สิ่ง/เรื่อง/ประเด็น ที่ผ่านการเห็นชอบร่วมกันของคนในสังคมนั้นประสบผลสำเร็จ (interpretive accomplishment) ค	แรงจูงใจในการกระทำที่มีความสอดคล้องกับบรรทัดฐาน/หลักปฏิบัติทางสังคม (motivations for actions that conform to norms) ฉ	ความสามารถในการโต้ตอบสื่อสาร/การตอบสนองต่อสังคม/ต่อความต้องการของสังคม (เป็นเรื่องของความสามารถในระดับบุคคลหรือเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของบุคคล แต่ละบุคคลย่อมมีไม่เท่ากัน/ไม่เหมือนกัน) (interactive capabilities - personal identity) ฌ

ที่มา: แปลและดัดแปลงจาก Habermas, 1987, p. 142

ตลอดจนมีความเหมาะสมสำหรับสถานการณ์ สถานที่และเวลาในขณะนั้น หากมีการปรับปรุงแก้ไขจะต้องมีการนำมาพิจารณาร่วมกัน ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในสังคม

Ref. code: 25645724300016KJI

2.3.2.2 สัญวิทยาเชิงวิพากษ์

สัญวิทยาเชิงวิพากษ์สำหรับงานวิจัยนี้ คือ การวิพากษ์การกำหนดสร้าง/กระบวนการกำหนดสร้างความหมายตามแนวทางสัญวิทยา เพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึง อำนาจ หรืออุดมการณ์หลักที่อยู่แฝงอยู่ภายใต้ "สิ่ง/สัญญะ" (ที่ถูกกำหนดสร้างโดยสังคม) ที่ดำรงอยู่หรือแสดงให้เห็นในชีวิตประจำวัน จากการอธิบายถึงการกำหนดสร้างความหมายตามแนวทางสัญวิทยาทั้งในทรรศนะของโซซูร์และบาร์ตส์ ในข้อ 2.3.1.2 นั้น ในด้านหนึ่ง จะสังเกตว่า ในการกำหนดสร้าง/กระบวนการกำหนดสร้างความหมายนั้น มีการย้อนแย้งหรือมีการต่อต้านอยู่ภายใน

ในขณะเดียวกัน หากพิจารณาสัญวิทยาเชิงวิพากษ์ตามทรรศนะของบาร์ตส์ ซึ่งเขาให้ความสำคัญกับมายาคติ และได้อธิบายถึงมายาคติว่า เป็นสิ่งที่อยู่ในสนามการต่อสู้ทางความหมายตลอดเวลา กล่าวคือ ที่ใดมีมายาคติ ที่นั่นย่อมมีมายาคติต่อต้านอยู่ด้วย (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2560, น. 427) ดังนั้น สิ่งต่อต้านที่ดำรงอยู่ในการกำหนดสร้างความหมาย (โดยการกำหนดสร้างทางสังคม) ย่อมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความย้อนแย้งที่ดำรงอยู่ และหากสิ่งที่เข้าไปต่อต้านหรือสิ่งที่มาย้อนแย้งการดำรงอยู่ของความหมาย ได้รับการเสริมให้เกิดพลัง (ถูกทำให้มีความสำคัญ/มีบทบาทมากขึ้น) ด้วย "อำนาจ" ย่อมส่งผลให้ความหมายที่ดำรงอยู่มาก่อนถูกหักล้างไปและถูกแทนที่ด้วยความหมายใหม่ ที่อาศัยอำนาจในการกำหนดสร้างขึ้นมาตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้อำนาจดังกล่าวนั้น

ดังนั้น ในการวิพากษ์สิ่งที่ถูกกำหนดสร้างขึ้นโดยสังคม ตามทรรศนะของบาร์ตส์ คือ การวิเคราะห์ถึงสิ่งที่ถูกกำหนดสร้างโดยสังคม ในฐานะที่เป็น "สัญญะ" โดยการพิจารณาว่า 1) ใครเป็นผู้ใช้อำนาจในการกำหนด "สัญญะ" นั้นขึ้นมา และ 2) ทำการวิเคราะห์ความหมายโดยตรง (denotation) และความหมายโดยนัย (connotation) ของ "สัญญะ" นั้น คืออะไรและเป็นอย่างไร สำหรับการกระทำในลักษณะดังกล่าวนี้ คือ การกระทำในเชิงวิพากษ์ซึ่งเปรียบเสมือนกับการผ่าแยก "สัญญะ" เพื่อเผยให้เห็นถึงมายาคติในฐานะที่เป็นอำนาจและอุดมการณ์[64]ตลอดจนองค์ประกอบอื่นๆ ที่ถูกมากำหนดสร้างให้เป็น "สัญญะ"

2.4 ประเด็นสำคัญของการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถจำแนกประเด็นสำคัญของการศึกษาได้ 3 ประเด็น ประกอบด้วย ประเด็นที่หนึ่ง: "ความรู้" ในฐานะที่เป็น "การพัฒนา" ที่มีอำนาจและ

---

[64] มายาคติในทรรศนะของบาร์ตส์ คือ ระบบ ระเบียบ และ รูปแบบวิธีการสร้างความหมายแบบหนึ่ง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2555, น. 131)

Ref. code: 25645724300016KJI

ผลประโยชน์แอบแฝง ประเด็นที่สอง: การให้ความช่วยเหลือและการเข้าแทรกแซงการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นโดยภาครัฐบาล และ ประเด็นที่สาม: การพิจารณา "อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยว/อำนาจในการพัฒนาท้องถิ่น-อำนาจในการพัฒนา/จัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่น" ทั้งสามประเด็นนี้ เป็นประเด็นที่มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน โดยประเด็นที่หนึ่งมีลักษณะในเชิงกลยุทธ์ของการใช้อำนาจ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดในเรื่องของศิลปะการปกครอง (Governmentality) ของมิเชล ฟูโกต์ กล่าวคือ เป็นเรื่องของการที่ผู้ที่มีอำนาจจะดำเนินการหรือมีวิธีการอย่างไร เพื่อทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ตามแนวทางที่ผู้มีอำนาจต้องการ/กำหนดไว้ ส่วนประเด็นที่สอง มุ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจและบทบาทของภาครัฐที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาในบริบทของสังคมไทย ซึ่งชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมและศักยภาพในการพัฒนาชุมชนในรูปแบบขององค์กรชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

2.4.1 ประเด็นที่หนึ่ง: "ความรู้"[65] ในฐานะที่เป็น "การพัฒนา" ที่มีอำนาจและผลประโยชน์แอบแฝง

ความต้องการของผู้กระทำการหนึ่ง[66] ที่ต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่นนั้น มักจะมาจากเรื่องความต้องการผลประโยชน์บางประการ ในอดีตที่พบเห็นการใช้อำนาจที่มีความเด่นชัด คือการใช้กำลังบังคับหรือการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างเพื่อสนองความต้องการของผู้มีอำนาจตามแนวคิดของมาคิอาเวลลีที่ให้ความสำคัญกับอาณาเขตของเจ้าผู้ปกครอง ส่วนแนวคิดการใช้อำนาจที่แตกต่างไปจากมาคิอาเวลลีนั้น เป็นการใช้อำนาจในลักษณะที่นุ่มนวลกว่าเพื่อสนองความต้องการของผู้มีอำนาจ กล่าวคือ เป็นเรื่องของศิลปะแห่งการปกครอง ที่รัฐใช้ในการควบคุม จัดการชีวิตของพลเมืองเพื่อความสงบเรียบร้อยของรัฐ ซึ่งดำเนินการผ่าน "ความรู้" ที่รัฐให้พลเมืองพึงยึดถือปฏิบัติ (มิเชล ฟูโก, 2540)[67] สำหรับความรู้ดังกล่าวนี้ มักจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อทั้งตัวของพลเมืองเอง ซึ่งดำเนินสอดคล้องไปกับเป้าประสงค์ของรัฐ เช่น การรณรงค์ให้เด็กไปฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคร้ายที่จะเกิดกับตัวเด็ก เพื่อลดอัตราการติดเชื้อและอัตราการเสียชีวิต ซึ่งถือเป็นการ

---

[65] "ความรู้" ในที่นี้ สามารถตีความได้หลายรูปแบบ เช่น สิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่งที่พึงกระทำ หลักการ หลักปฏิบัติ

[66] บุคคล กลุ่มบุคคล องค์การ องค์กร ประเทศ ฯลฯ

[67] แปลและเรียบเรียงโดย ธเนศ วงศ์ยานนาวา ในวารสารสังคมศาสตร์ปีที่ 30 ฉบับที่ 3 หน้า 114-120 ซึ่งแปลและเรียบเรียงจาก Michel Foucault. "On Governmentality." Ideology and Consciousness (London) No. 6 Autumn 1979)

Ref. code: 25645724300016KJI

ควบคุม/จัดการกับการดำเนินชีวิตของพลเมืองของรัฐในด้านสุขภาพ ที่ส่งผลต่อการวางแผนประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศ เป็นต้น

ในส่วนของกรณีศึกษา ที่พบว่า "ความรู้" ในฐานะที่เป็น "การพัฒนา" ที่มีอำนาจและผลประโยชน์แอบแฝงในบริบทของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เช่น การให้ความช่วยเหลือจากองค์กรในระดับโลก (จากประเทศที่พัฒนาแล้ว) ที่เข้ามาช่วยวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในประเทศนามิเบีย ในกรณีศึกษา ของ Lacey and Ilcan (2015) ซึ่งถือเป็นการเข้าแทรกแซงการดำเนินงานในเขตการท่องเที่ยวของประเทศนามิเบียโดยชอบธรรม ในนามของ "ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว"[68] งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยที่มุ่งสร้างความตระหนักรู้ให้เห็นถึง "กลไก/วิธีการในการเข้ามาครอบงำของประเทศที่พัฒนาแล้วผ่านองค์ความรู้ในการพัฒนา" โดยเฉพาะการสร้างการตระหนักรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่นในประเทศนามิเบีย ที่เปิดรับ/ยอมรับความช่วยเหลือจากประเทศที่พัฒนาแล้วโดยไม่คิดระแวดระวังถึงผลกระทบในระยะยาว ในการเข้ามาแทรกซึมหรือขยายอิทธิพลในมิติของการพัฒนาหรือการดำรงชีวิตของชาวนามิเบีย

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของ Tennberg et al. (2014) ที่แสดงให้เห็นถึงการนำเอา "การพัฒนาอย่างยั่งยืน" ในฐานะที่เป็น "ความรู้หรือสิ่งที่พึงปฏิบัติ" (ผู้คนให้การยอมรับ) มาใช้เป็น "เครื่องมือ" ในการจำกัด/ควบคุมการใช้ทรัพยากร ระหว่างประเทศ/เขตการปกครองต่างๆ ในเขต Barents ใช้ทรัพยากรร่วมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น การกล่าวอ้างหรือบังคับใช้แนวทาง/วิธีปฏิบัติ/หลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในที่ประชุมเพื่อควบคุมประเทศที่ตักตวง/ใช้ทรัพยากรร่วมมากกว่าประเทศอื่นๆ ที่อยู่ในเขต Barents เช่น การใช้มาตรการเก็บภาษี การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2.4.2 ประเด็นที่สอง: การให้ความช่วยเหลือและการเข้าแทรกแซงการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นโดยภาครัฐบาล

ในบริบทของสังคมไทย การให้ความช่วยเหลือและการเข้าแทรกจากภาครัฐบาลในการพัฒนาท้องถิ่น/การพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นนั้น นับว่ามีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการพัฒนาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องจากว่า ภาครัฐบาลนั้น มีทรัพยากรที่มีความพร้อมและมีศักยภาพมากกว่าชุมชนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ ด้านเครือข่ายความสัมพันธ์ ด้านบุคลากร ฯลฯ อันสืบเนื่องมาจากหน้าที่ของภาครัฐบาลในด้านการพัฒนาที่ดำเนินการผ่านส่วนราชการต่างๆ ทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากมุมมองของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนแล้ว ย่อมมิอาจละเลยบทบาทหรือความสำคัญของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นซึ่งถือเป็นรากฐานและหัวใจหลักของการพัฒนาชุมชนไปได้ (ประเวศ วะสี, 2551) เพราะหากรัฐบาลดำเนินการ

---

[68] รูปแบบหนึ่งของ "ความรู้" ในฐานะของสิ่งที่เป็นประโยชน์

Ref. code: 25645724300016KJI

พัฒนาชุมชนท้องถิ่นแบบเหมารวม โดยมิได้คำนึงถึงความต้องการของผู้คนในชุมชนท้องถิ่น(แต่ละแห่ง) อย่างแท้จริงแล้ว การดำเนินงานพัฒนาของภาครัฐบาลย่อมไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร เนื่องจาก การพัฒนาดังกล่าว ไม่อาจตอบสนองความต้องการของผู้คนในชุมชนได้อย่างแท้ จริง อีกทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่น เพราะผู้คนในชุมชนจะไม่เข้าใจว่า สิ่งภาครัฐดำเนินการพัฒนาให้กับพวกเขานั้น เป็นประโยชน์ต่อพวกเขาอย่างไร หรือแท้จริงแล้วเป็นไปเพื่อประโยชน์ของใครหรือบุคคลกลุ่มใดกันแน่

ปัจจุบัน จะพบว่าภาครัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับ “การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน” มากยิ่งขึ้นในการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ เช่น การสอบถามและจัดประชุมร่วมกับภาคประชาชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินโครงการพัฒนา โดยมีทั้งนักวิชาการ ภาคเอกชน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมประชุมหารือเพื่อแสวงหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นระยะ ตลอดจนการดำเนินโครงการพัฒนาสิ้นสุด อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานพัฒนาที่ริเริ่มโดยภาครัฐบาลนั้น ก็ยังไม่อาจที่จะเรียกว่าเป็นการตอบโจทย์ของการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยแท้จริงได้ เพราะการที่จะเรียกว่าการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้นั้น จะต้องดำเนินกระบวนการพัฒนาโดยชุมชนอย่างแท้จริงและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ภาครัฐบาล ควรวางตัวในฐานะของผู้สนับสนุนในสิ่งที่ชุมชนขาดแคลนหรือต้องการปัจจัยบางอย่างเพื่อการพัฒนาอย่างแท้จริง แต่มิควรเข้าไปแทรกแซง[69]ในโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้น/ดำเนินการโดยองค์กรชุมชน ยกตัวอย่างกรณีศึกษาของ กนกกานต์ แก้วนุช และ คณะ (2556) ที่นำเสนอยุทธศาสตร์[70]ให้กับภาครัฐบาล เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ในเบื้องต้นที่จะช่วยผลักดันให้ชุมชนสร้างกระบวนการพัฒนาชุมชนโดยชุมชนและเพื่อการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เจริญก้าวหน้า

จากกรณีศึกษาของ กนกกานต์ แก้วนุช และ คณะ (2556) แสดงให้เห็นถึงแนวทางเบื้องต้น (3 ยุทธศาสตร์) ที่รัฐบาลควรให้การสนับสนุนชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งอันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนด้วยองค์กรชุมชนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามในการพัฒนาท้องถิ่น/พัฒนาด้านการท่องเที่ยว มิใช่ว่าชุมชนในท้องถิ่นของประเทศไทยจะมีศักยภาพ มีความ

---

[69] การดำเนินในลักษณะที่ชุมชนไม่พึงประสงค์และสร้างผลกระทบเชิงลบต่อชุมชน

[70] ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์หลัก คือ 1) การเสริมสร้างความตระหนักต่อบทบาทสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 2) การเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติตามบทบาทสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และ 3) การเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติตามบทบาทสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (กนกกานต์ แก้วนุช และ คณะ, 2556)

Ref. code: 25645724300016KJI

ต้องการ หรือ มีความพร้อมในการดำเนินงานพัฒนาในฐานะขององค์กรชุมชนไปเสียทั้งหมด หลายชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทยยังขาดความพร้อมและศักยภาพในหลายด้าน ดังจะเห็นได้จากกรณีศึกษาของ ชัยรัตน์ จุสปาโล (2561) จากงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวภายใต้อัตลักษณ์และวิถีของท้องถิ่นลุ่มน้ำทะเลสาบ: นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา” ที่ระบุว่ากลุ่มชุมชนท่องเที่ยวรอบลุ่มน้ำและกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว ยังขาดศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวในหลายเรื่อง โดยเฉพาะในเรื่องของความสามารถในการบริหารจัดการ การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำ การประสานงานเพื่อร่วมมือกันในการเชื่อมแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงมุ่งให้ความสำคัญกับอำนาจหรือบทบาทของภาครัฐเป็นหลักเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยนำเสนอ 5 ยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนา[71]

นอกจากนี้ ยังมีกรณีศึกษาของ จันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) ในงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง” ซึ่งได้แสดงให้เห็นเช่นเดียวกันว่า ชุมชนยังขาดศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการในการพัฒนาชุมชน โดยงานวิจัยระบุว่า ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นที่หนานมดแดงนั้น ยังขาดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง นอกจากนี้ ชาวบ้านยังขาดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รู้แต่เพียงข้อปฏิบัติเบื้องต้นในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น และสำหรับงานวิจัยนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะ โดยให้ความสำคัญกับอำนาจและบทบาทของภาครัฐในการเข้ามาแทรกแซงหรือเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา เช่น การเสนอให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาอบรมโดยจัดเป็นกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ สร้างความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้กับชาวบ้านและเยาวชน การเสนอให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการและวางแผนอย่างเป็นระบบ เนื่องจากเห็นว่าภาครัฐมีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การเสนอให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาเป็นผู้ประสาน พูดคุยกับผู้นำชุมชน ประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ ทั้งเรื่องของ

---

[71] ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน และสินค้าบริการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์วิถีไทย 2) การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสร้างจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) การสร้างความสมดุลกลุ่มนักท่องเที่ยวผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่มและการสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และ 5) ส่งเสริมการบูรณาการการจัดการการท่องเที่ยวของภาครัฐเอกชนและชุมชนรวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศ (ชัยรัตน์ จุสปาโล, 2561)

Ref. code: 25645724300016KJI

การปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ การคัดแยกขยะ รวมถึงการตรวจสอบความเสื่อมโทรมของธรรมชาติในพื้นที่ของแต่ละสถานประกอบการ เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาจะพบว่า อำนาจและบทบาทของภาครัฐนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น ดังนั้น จึงเกิดการตั้งคำถามในลำดับต่อไปว่า “ภาครัฐควรดำเนินบทบาทอย่างไร และมากน้อยเพียงใดในการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” ซึ่งคำตอบที่สามารถอธิบายต่อคำถามดังกล่าวนี้ คือ ภาครัฐควรพิจารณาและหารือร่วมกับชุมชน เพื่อศึกษาความต้องการของผู้คนในชุมชน ประกอบกับการพิจารณาสถานะและศักยภาพของชุมชนว่า มีทรัพยากรต่อการพัฒนามากหรือน้อยเพียงใด และมีความเข้มแข็งมากน้อยเพียงใดในการดำเนินงานพัฒนา แล้วจึงดำเนินการช่วยเหลือตามความเหมาะสม หากชุมชนมีมีความอ่อนแอ ไม่เข้มแข็ง ไม่สามารถรวมตัวกันเพื่อดำเนินงานพัฒนาได้ ภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทหลัก (ภายใต้มติเห็นชอบของผู้คนในชุมชน) ในการดำเนินงานพัฒนาควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ส่วนชุมชนที่มีศักยภาพ มีความเข้มแข็ง มีความพร้อมและเคยดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบขององค์กรชุมชนมาแล้ว ภาครัฐก็ควรลดบทบาทในการเข้าแทรกแซงการดำเนินงานพัฒนาของชุมชน และพยายามให้การสนับสนุนปัจจัยในการพัฒนาในสิ่งที่ชุมชนมีความต้องการหรือมีความขาดแคลน เป็นต้น

2.4.3 ประเด็นที่สาม: การพิจารณา “อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยว/อำนาจในการพัฒนาท้องถิ่น-อำนาจในการพัฒนา/จัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่น” จากกรณีศึกษา

ประเด็นนี้ เป็นการพิจารณาจากกรณีศึกษาในบริบทของการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่งจากข้อมูลในกรณีศึกษาที่ได้รวบรวมมานั้น พบว่า ข้อมูลมีความโน้มเอียงหรือมีความใกล้เคียงกับข้อมูลที่ระบุไว้ในประเด็นที่สอง ที่ระบุว่าภาครัฐเป็นผู้ที่มีอำนาจ (มาก) และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น (รวมถึงอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วย) โดยเฉพาะหน่วยงานส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานพัฒนาชุมชนส่วนท้องถิ่น เป็นต้น จะเห็นได้จากกรณีศึกษาของ จำปา ทองโสภา และ คณะ (2560) ในงานวิจัยเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หาดทรายสูง บ้านลาดเจริญ ตำบลนาแวง อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ที่ระบุว่าชุมชนบ้านลาดเจริญได้จัดตั้งชุมชนที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวและยังคงดำเนินอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยการเข้ามาสนับสนุนของภาครัฐ เพราะเห็นว่าเป็นชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในงานวิจัยระบุว่า ชุมชนบ้านลาดเจริญเป็นชุมชนเข้มแข็งบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง ดังนั้น การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวจึงอาศัยความร่วมมือของชุมชนเป็นหลัก แต่เมื่อพิจารณาจากภาคีเครือข่ายของชุมชนแล้ว จะพบว่าอิงอาศัยความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาแวงเป็นหลัก ตลอดจนภาคีเครือข่ายอื่นๆ ของภาครัฐบาลที่มี

Ref. code: 25645724300016KJI

ความเข้มแข็ง เช่น ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 2205 การศึกษานอกระบบ องค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นต้น สำหรับกรณีศึกษาดังกล่าวนี้ แม้จะเป็นความต้องการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาของชุมชน แต่ไม่ได้ริเริ่มจากแนวความคิดของชุมชนอย่างแท้จริง แต่การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมก็เพราะความเชื่อมั่นว่าชุมชนสามารถรวมตัวกันเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้ การการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของท้องถิ่น ภาคเครือข่าย ตลอดจนการสนับสนุนที่ดีจากภาครัฐส่วนท้องถิ่น และจากงานวิจัยดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า ภาครัฐส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีอำนาจและมีบทบาทมากที่สุดในการพัฒนาหรือการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่น

นอกจากกรณีศึกษาของ จำปา ทองโสภา และ คณะ (2560) ที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทและความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานภาครัฐบาลส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวหรือการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นแล้ว ยังมีกรณีศึกษาของ กรกนก เกิดสังข์ (2560) ในงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเชิงกลยุทธ์: กรณีศึกษา ตำบลบางใบไม้ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” กรณีศึกษาของ ทิพาพร ไตรบรรณ์ (2557) ในงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา หมู่บ้านอรัญญิก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” กรณีศึกษาของ อรัญยา ปฐมสกุล และคณะ (2560) ในบทความเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลท่าชนะ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ที่มุ่งให้ความสำคัญกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่นในการเข้ามามีอำนาจ เข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยเห็นได้ชัดจากสถานการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบันตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ ในเชิงกลยุทธ์ที่ระบุไว้ในกรณีศึกษา

Ref. code: 25645724300016KJI

บทที่ 3
วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ทำการศึกษาผ่านกระบวนทัศน์วิพากษ์ โดยอาศัยแนวทางการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยา สัญวิทยา และการวิพากษ์/ทฤษฎีวิพากษ์เป็นหลักในการศึกษา และสำหรับบทนี้ เป็นการอธิบายประเด็นสำคัญต่างๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการวิจัย ประกอบด้วย (1) พื้นฐานของการศึกษา: กระบวนทัศน์วิพากษ์[72] (2) การพิจารณาสถานการณ์และความน่าสนใจของพื้นที่ศึกษา (3) ช่วงเวลาและสถานการณ์ของการศึกษา (4) ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร และขั้นตอนหรือแผนงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล (5) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (6) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และ (7) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของงานวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 พื้นฐานของการศึกษา: กระบวนทัศน์วิพากษ์

กระบวนทัศน์วิพากษ์ เป็นกระบวนทัศน์ที่มีความหลากหลายในภววิทยาและญาณวิทยา โดยมีภววิทยาแบบสัจนิยมเชิงวิพากษ์ สัจนิยมเชิงประวัติศาสตร์ และสัมพัทธนิยม[73] มีญาณวิทยาแบบทัศนพิสัยนิยมผสานกับสัมพัทธนิยม และมีวิธีวิทยาที่ให้ความสำคัญกับวิภาษวิธีและ

---

[72] เป็นการอธิบายถึงภาพรวมของกระบวนทัศน์วิพากษ์ ส่วนแนวทาง/ทฤษฎีในการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยา สัญวิทยา การวิพากษ์/ทฤษฎีวิพากษ์ โปรดดูรายละเอียดใน หัวข้อ 2.3 แนวคิดเรื่องการประกอบสร้าง/กำหนดสร้างและการรื้อสร้างความหมาย ในบทที่ 2

[73] “สัจนิยมเชิงวิพากษ์ (critical realism)” มีความเชื่อว่ามีความจริงดำรงอยู่บนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมนุษย์ไม่อาจรับรู้และเข้าไปควบคุมปรากฏการณ์ทางสังคมได้ทั้งหมด เนื่องจากมีข้อจำกัดในการรับรู้ ดังนั้น จะต้องแสวงหาข้อมูลในขอบข่ายที่กว้างขวางเพื่อให้ได้ทราบข้อมูลมากที่สุด “สัจนิยมเชิงประวัติศาสตร์ (historical realism)” มีความเชื่อว่า ความจริงเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาและดำรงอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เมื่อเวลาเปลี่ยนไป ความจริงก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย “สัมพัทธนิยม (relativism)” มีความเชื่อว่า ความจริงมีหลากหลายรูปแบบ เกิดขึ้นจากจิตของมนุษย์บนพื้นฐานของประสบการณ์ ความจริงดังกล่าวนี้อาจจะเกิดขึ้นจากปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนร่วมกันสร้างความจริงขึ้นมาก็ได้ ไม่มีลักษณะของความเป็นสามัญการ/วัตถุวิสัย สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและบริบทแวดล้อม (พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2557, น. 26)

Ref. code: 25645724300016KJI

การสนทนา (พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2557, น. 37) ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้ 1) การใช้ทฤษฎีวิพากษ์ (critical theory) 2) การใช้ปรัชญาปฏิบัตินิยมที่ให้ความสำคัญกับการอ้างอิงตัวเองในการได้มาซึ่งความรู้ (self-referential forms of knowledge acquisition) คือ การที่บุคคลเรียนรู้เพื่อเข้าใจตนเองจากมุมมองที่แตกต่าง ตีความและทำความเข้าใจความหมายเพื่อสร้างทางเลือกในการหาทางออกให้กับประเด็นปัญหา 3) การใช้แนวคิดหลังโครงสร้างนิยม (post-structuralism) เป็นการใช้เพื่อถอดรื้อโครงสร้าง หรือ การใช้วิธีแบบวงศาวิทยาของฟูโกต์ และ 4) หลังสมัยใหม่ (postmodernism) เน้นการวิพากษ์ความรู้จากระบบเหตุผล และ เผยให้เห็นสิ่งอื่นที่ๆ ถูกกดทับนอกเหนือไปจากระบบเหตุผล (พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2557, น. 38)

จากข้อมูลของกระบวนทัศน์วิพากษ์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับแนวคิด/ทฤษฎีของการศึกษา เรื่อง อำนาจและการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนชายแดนไทย-ลาว กรณีศึกษา หมู่บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกระบวนทัศน์วิพากษ์ (โปรดดูรายละเอียดในภาพที่ 3.1)

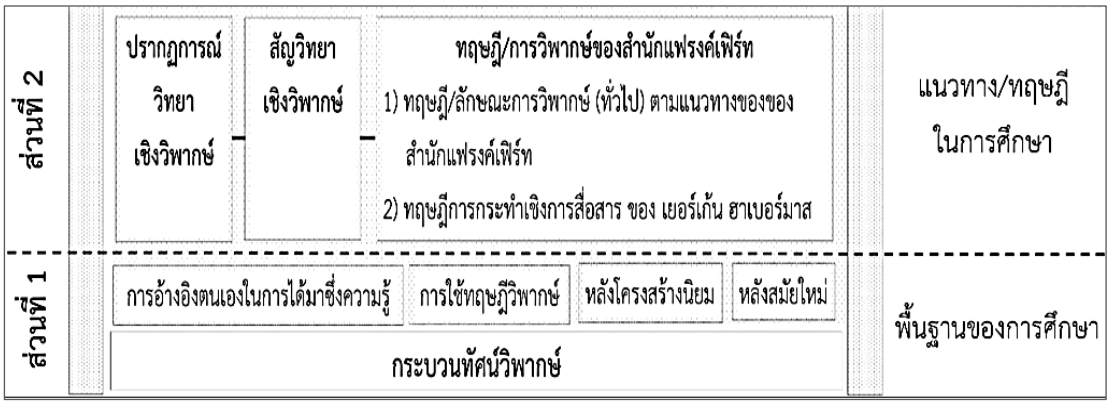

ภาพที่ 3.1 ความสัมพันธ์ของกระบวนทัศน์และแนวทาง/ทฤษฎีที่สัมพันธ์กับกระบวนทัศน์ที่จะนำมาใช้ในการศึกษา

3.2 การพิจารณาสถานการณ์และความน่าสนใจของพื้นที่ศึกษา

สำหรับพื้นที่ศึกษา หมู่บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่ศึกษาที่ผู้ศึกษาให้ความสนใจ เนื่องจากได้ทราบข่าวสารว่า คณะรัฐมนตรี (ในสมัยรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ได้มีมติเห็นชอบหลักการภายใต้กรอบข้อเสนอแผนโครงการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 ข้ามแม่น้ำโขงเชื่อมระหว่างอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี กับเมืองละคอนเพ็ง แขวงสาละวัน ในการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่จังหวัดสุรินทร์ ในช่วงวันที่ 29-30 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 โดยหมู่บ้านปากแซง เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้ที่ได้รับการ

Ref. code: 25645724300016KJI

กำหนดให้มีการก่อสร้างสะพาน[74] และนับจากปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน แม้จะยังไม่มีการดำเนินการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว (อุบลราชธานี-สาละวัน) อย่างเป็นรูปธรรม แต่ภาครัฐบาลก็ได้มีการส่งตัวแทนเข้ามาศึกษาและติดตามเรื่องดังกล่าวอยู่บ้างเป็นระยะ และแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลจากรัฐบาลในสมัยของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร พรรคเพื่อไทย มาเป็นรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จากการทำรัฐประหารเมื่อ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 แต่เรื่องการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว (นาตาล-ละคอนเพ็ง) ก็ยังเป็นเรื่องที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการดำเนินการและติดตามอยู่เป็นระยะ[75]

---

[74] ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบจากการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจร (ในสมัยรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ที่จังหวัดสุรินทร์ ในช่วงวันที่ 29-30 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 โดยคณะกรรมการร่วมรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดนไทย-ลาวของทั้งสองประเทศ ได้ระบุถึงพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้ในการก่อสร้างอยู่ 3 จุด (การกำหนดจุดก่อสร้างสะพาน ในปี พ.ศ. 2556) มีรายละเอียด ดังนี้จุดที่ 1 ที่บริเวณบ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล ห่างจากด่านพรมแดนถาวรบ้านปากแซง 1 กิโลเมตร จุดที่ 2 ที่บริเวณ บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล ห่างจากด่านพรมแดนถาวรบ้านปากแซง 1.8 กิโลเมตร และจุดที่ 3 ที่บ้านนาหินโหง่น ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล

[75] การตรวจเยี่ยมพื้นที่ในการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว (นาตาล-ละคอนเพ็ง) ของตัวแทนจากรัฐบาล

- วันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2556 นางเตือนใจ สินธุวณิก ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี เดินทางมาตรวจพื้นที่จุดก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง ทางทิศใต้ หมู่ที่ 3 บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี และได้ระบุว่า นายกรัฐมนตรี (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) เห็นสมควรที่จะทำการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 ณ เขตหมู่บ้านปากแซง และกล่าวยืนยันว่าจะมีการดำเนินการก่อสร้างแน่นอน (สำนักข่าว ไอ.เอ็น.เอ็น. จำกัด, 2556)

- วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2556 นายจารุพงศ์ เรืองสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและคณะได้เดินทางไปสำรวจพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำโขง บริเวณบ้านนาหินโหง่น (หนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับการคาดหมายว่าจะดำเนินการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านปากแซง โดยห่างจากหมู่บ้านปากแซงประมาณ 7.5 กิโลเมตร) ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำไปเป็น ข้อมูลประกอบการพิจารณาเตรียมกำหนดจุดในการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี, 2556; คนอุบลรักกัน, 2556)

Ref. code: 25645724300016KJI

ผู้ศึกษาได้เริ่มทำการสำรวจพื้นที่แห่งนี้ครั้งแรกในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 ในเบื้องต้น มีความต้องการทราบว่า ชุมชนจะมีการปรับตัวต่อการพัฒนาอันเนื่องมาจากการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 ในพื้นที่หมู่บ้านแห่งนี้หรือพื้นที่หมู่บ้านใกล้เคียงอย่างไร หากการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 ดำเนินการสร้างอย่างเป็นรูปธรรมและเสร็จสมบูรณ์

การที่ผู้ศึกษาทำการเลือกพื้นที่ศึกษาหมู่บ้านปากแซง ไม่ได้เลือกศึกษาหมู่บ้านอื่นในตำบลพะลาน อย่างเช่น บ้านนาหินโหง่นที่ได้รับการคาดหมายว่าจะมีการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 เช่นกัน เนื่องจากว่า

1) การเป็นหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 และเป็นที่ตั้งของศูนย์บริการจุดผ่านแดนถาวรบ้านปากแซง

2) หมู่บ้านปากแซง เป็นที่ประดิษฐานของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อหรือพระโต ซึ่งเป็นเปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของคนท้องถิ่น 2 ฝั่งโขง ไม่ว่าเป็นชาวไทยหรือชาวลาวที่อยู่ฝั่งตรงข้าม โดยผู้คนต่างเดินทางเข้ามาสักการะพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและทำบุญในรูปแบบต่างๆ ณ วัดปากแซง และจากการที่มีผู้คนจำนวนมากเข้ามาทำบุญสักการะ ส่งผลให้ผู้ประกอบการ ณ บริเวณวัดปากแซง สามารถสร้างรายได้จากการประกอบการ ซึ่งมีลักษณะของการท่องเที่ยวในเชิงศาสนา

3) หมู่บ้านปากแซง เป็นหมู่บ้านชายแดนไทย-ลาว และด้วยลักษณะของพื้นที่ชายแดนซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า เป็นพื้นที่ที่มีความทับซ้อน คลุมเครือของเรื่องราวหรือประเด็นต่างๆ (Chumnanmak et al., 2016; สร้อยมาศ รุ่งมณี, 2559; อรุษา ปัญญากดแก้ว, 2559) เช่น ในเรื่องของชาติพันธุ์ทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม กฎหมาย การเมือง และเศรษฐกิจ ดังนั้น การศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นหรือหมู่บ้านแห่งนี้ จำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจบริบทของความทับซ้อนที่เกิดขึ้นให้ได้ ซึ่งนับว่าเป็นความท้าทายในเชิงวิชาการในการจำแนกแยกแยะเรื่องราวต่างๆ เพื่อการทำความเข้าใจสถานการณ์และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้ได้อย่างตรงจุด

ในการสำรวจพื้นที่หมู่บ้านปากแซง ผู้ศึกษาเริ่มจากการศึกษาภาพรวมของชุมชน ได้แก่ การศึกษาและสำรวจลักษณะทางกายภาพของชุมชน เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ สถานที่ตั้งของ

- วันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2559 นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ตรวจดูพื้นที่โครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-แขวงสาละวัน) แต่ยังไม่สรุปจุดก่อสร้างชัดเจน ในการลงพื้นที่ครั้งนี้ ได้มีการรับฟังข้อมูลเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้และความเหมาะสมของโครงการก่อสร้างสะพาน โดยมีการเสนอให้พิจารณาพื้นที่ 2 จุด คือ 1) บริเวณบ้านปากแซง และ 2) บริเวณบ้านนาหินโหง่น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจะพิจารณาจากพื้นที่ที่อยู่ใกล้เมืองและพื้นที่ที่อยู่ช่วงแม่น้ำโขงแคบที่สุด เพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและลดค่าใช้จ่ายด้านงบประมาณ (กรมทางหลวง; วอยซ์ ทีวี (Voice TV), 2559)

Ref. code: 25645724300016KJI

สถานที่สำคัญในชุมชน ลักษณะบ้านเรือนและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ประเพณีและวัฒนธรรมของคนในชุมชน ศาสนาและความเชื่อ ความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยได้มีการพูดคุยในเบื้องต้นกับผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงบางส่วน ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 และ ในช่วงต้นเดือน มกราคม พ.ศ. 2558 ซึ่งได้ทำการพูดคุยในเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้และถือครองที่ดินกับกระแสข่าวการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 เพื่อศึกษาว่าชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงในเรื่องใด มีความตื่นตัวต่อกระแสข่าวดังกล่าวหรือไม่ มีการเตรียมการอย่างไรในการรองรับความเจริญที่กำลังคืบคลานเข้ามาสู่ชุมชน หรือมีนายทุนเข้ามาขอซื้อที่ดินบริเวณที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านแห่งนี้หรือไม่ เป็นต้น

จากข้อมูลที่ได้พูดคุยในเบื้องต้นกับผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น พบว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงภายในหมู่บ้านในเรื่องการถือครองที่ดินอันเนื่องมาจากกระแสข่าวการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 แต่อย่างใด จะมีก็เพียงแต่ ความต้องการของคนในชุมชนที่อยากจะให้มีการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 ขึ้นมา อันเนื่องมาจากความต้องการที่อยากจะให้ชุมชนมีความเจริญหรือมีการพัฒนามากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งชาวบ้านบางคนก็ได้แสดงความคิดเห็นว่า มีความต้องการให้หมู่บ้านเจริญขึ้น เพื่อจะได้มีอาชีพหรือรับจ้างทำงานที่ไม่ไกลจากหมู่บ้านของตนนัก หรือบางคนก็อยากที่จะให้หมู่บ้านเจริญขึ้นแต่ไม่ได้คำนึงถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ส่งผลให้โครงการขาดความต่อเนื่อง และในปัจจุบันยังไม่มีการดำเนินการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทยลาวแห่งที่ 6 อย่างเป็นรูปธรรม จะมีก็เพียงแต่การเข้ามาสำรวจและศึกษาความเป็นไปได้ของตัวแทนจากรัฐบาลแต่เพียงเท่านั้น สำหรับเรื่องการสร้างสะพานมิตรภาพไทยลาว แห่งที่ 6 (นาตาล-ละคอนเพ็ง) ยังไม่ได้มีการล้มเลิกไป โดยสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนประชาชนลาวได้ขอความร่วมมือจากทางรัฐบาลไทย ในเรื่องการส่งเสริมความเชื่อมโยงในภูมิภาค ว่าขอให้ฝ่ายรัฐบาลไทยสนับสนุนการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 ที่เชื่อมระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับแขวงสาละวันของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนประชาชนลาว เมื่อครั้งที่ รองนายกรัฐมนตรี นายสมคิด จาตรุศรีพิทักษ์นำคณะรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจ พร้อมภาคเอกชนไทยเดินทางเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนประชาชนลาวอย่างเป็นทางการตามคำเชิญของนายสมดี ดวงดี รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเงินของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนประชาชนลาว ระหว่างวันที่ 23-25 พฤษภาคม พ.ศ. 2560[76]

---

[76] อ้างอิงจากหนังสือราชการของกระทรวงการต่างประเทศ เลขที่หนังสือ กต ๑๓๐๓/๑๓๑๕ ณ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ เรื่อง ผลการเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอย่างเป็นทางการของรองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) หน้า ๒

Ref. code: 25645724300016KJI

ภายหลังจากที่นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ตรวจดูพื้นที่โครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 6 (นาตาล-ละคอนเพ็ง) เมื่อ วันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2559 รวมถึงการไปเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวของนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี ระหว่างวันที่ 23-25 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันที่จะสานต่อความร่วมมือความร่วมมือทวิภาคีในสาขาต่างๆ โดยเฉพาะความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนการผลักดันนโยบายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความเชื่อมโยงด้านต่างๆ นั้น อีกประมาณ 3 สัปดาห์ถัดมา หรือประมาณปลายเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560[77] กรมทางหลวงได้มีการประกาศเพื่อเชิญชวนผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจเข้าร่วมปฐมนิเทศโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี - สาละวัน) ใน วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 หลังจากนั้น ได้มีการจัดประชุมคณะกรรมการกำกับร่วมระหว่างประเทศ (ไทย – สปป. ลาว) ครั้งที่ 1 เพื่อพิจารณาตำแหน่งทางเลือกสะพานและโครงข่ายโครงการ ในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ณ ห้องประชุมสวัสดิ์วรวิถี อาคารพหลโยธิน กรมทางหลวง กรุงเทพมหานคร จากนั้นได้มีการเชิญชวนผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจเข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1 ในวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2560 เพื่อร่วมพิจารณาถึงความเหมาะสมในด้านต่างๆ ของโครงการก่อสร้างสะพาน และจากการประชุมดังกล่าว พบว่า หมู่บ้านปากแซง ไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ศึกษาในโครงการ/โครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี - สาละวัน) อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่ได้รับการกำหนดให้เป็นพื้นศึกษาที่จะดำเนินการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี - สาละวัน) นั้น (กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม, 2560ก, น.3) มีระยะทางไม่ห่างจากหมู่บ้านปากแซงมากนัก โดยมีระยะห่าง

---

[77] จากการที่นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ตรวจดูพื้นที่โครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 6 (นาตาล-ละคอนเพ็ง) เมื่อ วันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2559 นั้น กรมทางหลวงได้มีการศึกษารวบรวมข้อมูลและดำเนินการร่วมกับบริษัทที่ปรึกษามาอย่างต่อเนื่อง และได้เริ่มประชาสัมพันธ์โครงการผ่านเว็บไซต์ www.6thkhongriverbridge.com การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ การประชาสัมพันธ์ผ่านป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ การประชาสัมพันธ์ผ่านใบปลิวโครงการ โดยการเดินสายลงพื้นที่ไปยังหน่วยงานราชการต่างๆ หอการค้าจังหวัดอุบลราชธานี และชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องใน วันที่ 27-28 เมษายน พ.ศ. 2560 วันที่ 30 มิถุนายน วันที่ 4 กรกฎาคม วันที่ 27 กรกฎาคม และ วันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ตลอดจนการประสานงานเบื้องต้น และการลงพื้นที่ร่วมกับผู้แทนคณะกรรมการกำกับ สปป. ลาว เพื่อสำรวจจุดที่ตั้งสะพาน และพื้นที่ตามแนวเส้นทางเลือกของโครงการ เพื่อพิจารณาตำแหน่งทางเลือกสะพานและโครงข่ายโครงการ โดยดำเนินการใน วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2560 (กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม, 2560ข; กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม, 2561)

Ref. code: 25645724300016KJI

ประมาณ 8-15 กิโลเมตร และเป็นที่แน่ชัดว่า การก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี - สาละวัน) ย่อมส่งผลกระทบต่อชาวชุมชนหมู่บ้านปากแซงทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น กรมทางหลวงจึงได้ร่วมมือกับบริษัทที่ปรึกษาเอกชน ประกอบไปด้วย บริษัท เอพชิลอน จำกัด บริษัท แพลนโปร จำกัด บริษัท ดีเคด คอนซัลแตนท์ จำกัด บริษัท อินเด็กซ์ อินเตอร์เนชั่นแนล กรุ๊ป จำกัด บริษัท เอเชีย แล็ป แอนด์ คอนซัลแตนท์ จำกัด หน่วยงานราชการส่วนจังหวัดอุบลราชธานี หน่วยงานส่วนท้องถิ่นอำเภอเขมราฐ อำเภอนาตาล เช่น อำเภอเขมราฐ อำเภอนาตาล องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน องค์การบริหารส่วนตำบลนาตาล องค์การบริหารส่วนตำบลนาแวง และส่วนราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินหารือ สร้างความเข้าใจร่วมกับประชาชนและเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างสะพาน โดยจัดการประชุมครั้งที่ 1 ณ วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ซึ่งแบ่งการประชุมออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ทั้งนี้ ได้มีการสรุปผลการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1 เป็นที่เรียบร้อย ซึ่งความคิดเห็นจากการประชุมในครั้งนี้ในเรื่องของการเลือกพื้นที่ก่อสร้างยังไม่เป็นเอกฉันท์ แต่การเลือกรูปแบบของสะพาน ที่ประชุมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การสร้างสะพานในรูปแบบของสะพานคานคอนกรีตมีความเหมาะสมกว่าสะพานในรูปแบบอื่น

จากที่ได้กล่าวมา เป็นการกล่าวถึงความน่าสนใจของพื้นที่ศึกษาและการติดตามสถานการณ์สำคัญ (แต่เพียงบางส่วนเท่านั้น)[78] ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาหมู่บ้านปากแซง และกระทบที่มีต่อการศึกษา “อำนาจและการกำหนดความหมายของการท่องเที่ยว” ซึ่งเป็นหัวข้อศึกษาของงานวิจัยครั้งนี้

การที่สะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี - สาละวัน) ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง[79]นั้น ไม่ได้ส่งผลให้พื้นที่ศึกษาหมู่บ้านปากแซงถูกลดทอนคุณค่าหรือความสำคัญลงไป ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเสนอในย่อหน้าที่ 3 ของบทที่ 3 ว่าเพราะเหตุใด หมู่บ้านแห่งนี้จึงควรแก่การศึกษาเพื่อการพัฒนา ดังนั้น การตั้งโจทย์ในการวิจัย เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ถึงปัจจัยภายในชุมชน โดยพิจารณาว่าหมู่บ้านปากแซงแห่งนี้มีอะไรหรือมีสิ่งใดที่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนาชุมชนโดยการสร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับชุมชนอย่างยั่งยืนได้ โดยพิจารณาทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ในการแสวงหาวิธีเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านปากแซงนี้ เป็นที่คาดหมายว่า จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเป็นแนวทางให้ชุมชนได้ตระหนักถึงการพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนเพื่อรองรับความเจริญที่กำลังกระจายตัวเข้ามาสู่ชุมชน เช่น ผู้คนและความเจริญที่หลั่งไหลเข้ามาในพื้นที่

---

[78] โปรดดูรายละเอียดเกี่ยวกับความคืบหน้าของโครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ณ ปัจจุบัน ใน หัวข้อ 3.3 ช่วงเวลาและสถานการณ์ของการศึกษา

[79] ณ ปัจจุบัน คือ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2561

Ref. code: 25645724300016KJI

มากขึ้นที่เกิดจากการดำเนินการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวหรือจากการที่สะพานสร้างเสร็จสมบูรณ์ เป็นต้น

การพิจารณาจากปัจจัยภายในชุมชน แล้วแสวงหาวิธีการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ย่อมมีความมั่นคงมากกว่า “การมุ่งหวังรอให้การพัฒนาเกิดขึ้น” หรือ การเป็นฝ่ายที่ “รอความเจริญที่จะเกิดขึ้นในอนาคต” แต่เพียงอย่างเดียว ดังเช่น ความเจริญที่เข้ามาสู่ท้องถิ่นจากกรณีของโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 ซึ่งย่อมไม่อาจคาดการณ์ได้ว่าจะมีสิ่งใดเกิดขึ้น เช่น อุปสรรคต่างๆ ที่จะทำให้การดำเนินโครงหยุดชะงัก เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้ใดคาดเดาได้ ดังนั้น การพัฒนาอย่างยั่งยืนจากปัจจัยภายในที่มีอยู่ภายในชุมชน จึงเป็นสิ่งที่มีข้อดีหลายประการ ประการแรก คือ การที่ชุมชนสามารถควบคุมและจัดการการพัฒนาด้วยตนเองได้ สามารถสร้างมูลค่าและคุณค่าให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกที่เปรียบเสมือนเหรียญสองด้านซึ่งมีทั้งด้านที่เป็นประโยชน์และด้านที่เป็นโทษต่อชุมชน ประการที่สอง คือ การที่ชุมชนให้ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนา ถือเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการต่อรอง/ต่อต้านกับอำนาจที่เข้ามารุกล้ำหรือแสวงหาผลประโยชน์จากชุมชนในทางมิชอบ นอกจากนี้ ยังเป็นการเสริมสร้างรากฐานของชุมชนให้มีความมั่นคงเพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

3.3 ช่วงเวลาและสถานการณ์ของการศึกษา

ผู้ศึกษาได้จำแนกช่วงเวลาของการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงใหญ่ เพื่อทำการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในนามของ “การพัฒนา” ทีเกิดขึ้นกับหมู่บ้านปากแซงและพื้นที่ใกล้เคียง ประกอบด้วย ช่วงแรก: ช่วงก่อนเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 ช่วงที่สอง: ช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์/บริบทแวดล้อม หรือปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง และ ช่วงที่สาม: ช่วงหลังเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 จนถึงปัจจุบัน เป็นช่วงเริ่มดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น ณ หมู่บ้านปากแซง (และอาณาบริเวณใกล้เคียง หรือ อาณาบริเวณเชื่อมโยงกับหมู่บ้านปากแซง) อย่างจริงจัง (อย่างเป็นรูปธรรม) มีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 ช่วงแรก: ช่วงก่อนเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560

ในช่วงนี้ เป็นช่วงเวลาที่หมู่บ้านปากแซงยังไม่ได้มีการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง (อย่างเป็นรูปธรรม) มากนัก ประกอบด้วย 3 ช่วง (ย่อย) คือ

Ref. code: 25645724300016KJI

3.3.1.1 ช่วงก่อน ปี พ.ศ. 2555

ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2555 เป็นช่วงที่การท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง ดำเนินไปตามลักษณะของการท่องเที่ยวท้องถิ่นทั่วไป กล่าวคือ ผู้ที่เข้ามาเยือนหรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือน ณ หมู่บ้านแห่งนี้ โดยมาก มักจะมาด้วยความศรัทธาต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ในลักษณะของการเดินทางมาเพื่อเคารพสักการะ อธิษฐานขอพร ทำบุญตักบาตรตามกำลังศรัทธา หรือมาเพื่อปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะในช่วงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันหยุดสุดสัปดาห์ และสำหรับช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามามากที่สุดคือ คือ ช่วงงานวัดปากแซงหรืองานบุญเดือนสาม ที่มักจะจัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมีนาคม ในช่วงนี้ มักจะมีการว่าจ้างคณะหมอลำ และ/หรือคณะนักร้องลูกทุ่ง เข้ามาจัดแสดง และได้มีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมากเข้ามาค้าขายสินค้า เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าจำพวกอาหารและเครื่องดื่ม และสินค้าเบ็ดเตล็ดต่างๆ เพื่อหารายได้เสริม ทำให้บรรยากาศงานทำบุญวัดปากแซง มีความครึกครื้นและสร้างความสนุกสนานให้กับผู้มาทำบุญหรือผู้มาเที่ยวงานวัด นอกจากช่วงงานทำบุญวัดปากแซงแล้ว ยังมีช่วงวันสงกรานต์ ที่มีผู้ประกอบการเข้ามาค้าขายสินค้านานาชนิดเป็นจำนวนมาก ซึ่งขณะนั้น ในช่วงฤดูแล้ง แม่น้ำโขงจะลดระดับลงและมองเห็นหาดทรายปรากฏกลางแม่น้ำโขง (ก่อนการสร้างเขื่อนในประเทศจีน) ส่งผลให้ผู้คนจากฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ข้ามฝั่งมาทำบุญวันสงกรานต์ที่วัดปากแซง ร่วมสนุกในการละเล่นสาดน้ำ ตลอดจนการทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจบริเวณริมหาดทราย

3.3.1.2 ช่วงปี พ.ศ. 2555-2559

ในช่วงนี้ มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 2 เรื่อง เรื่องแรก เริ่มเกิดขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2556 คือ การที่ระดับน้ำในแม่น้ำโขงไม่ลดลงระดับลงจนปรากฏหาดทรายเหมือนเช่นเดิม ทั้งนี้เป็นผลกระทบมาจากการสร้างเขื่อนในประเทศจีน ทำให้บรรยากาศเทศกาลสงกรานต์ ณ หมู่บ้านปากแซง ไม่ครึกครื้นดังเช่นในอดีต ทั้งในด้านของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเป็นจำนวนน้อยและการที่ผู้ประกอบการท้องถิ่นขาดรายได้ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ (สำนักข่าว ไอ.เอ็น.เอ็น, 2557) เรื่องที่สอง คือ การที่คณะรัฐมนตรี (ในสมัยรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) มีมติเห็นชอบในการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ซึ่งเป็นมติเห็นชอบจากการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่จังหวัดสุรินทร์ ในช่วงวันที่ 29-30 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 และมีการติดตามเป็นระยะ แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินการก่อสร้างอย่างเป็นรูปธรรม จนกระทั่ง มีการเปลี่ยนรัฐบาล (จากการรัฐประหาร) มาเป็น

Ref. code: 25645724300016KJI

สมัยของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี คนปัจจุบัน จึงได้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในนามของ “โครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน)”[80]

3.3.1.3 ช่วงเดือนมกราคม - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560

กรมทางหลวงได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้กับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและหอการค้าจังหวัดอุบลราชธานีทราบเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ในวันที่ 27 – 28 เมษายน พ.ศ. 2560 (ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 1)

3.3.2 ช่วงที่สอง: ช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์/บริบทแวดล้อม หรือปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง สามารถลำดับเหตุการณ์ ได้ดังนี้

3.3.2.1 รองนายกรัฐมนตรี นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์และคณะ ไปเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อสานต่อความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านต่างๆ

รองนายกรัฐมนตรี นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์และคณะได้ไปเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 23-25 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 ตามคำเชิญของนายสมดี ดวงดี รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเงินของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อยืนยันการสานต่อความร่วมมือในสาขาต่างๆ โดยเฉพาะความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนการผลักดันนโยบายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความเชื่อมโยงในด้านต่างๆ ทั้งระดับทวิภาคีและอนุภูมิภาค

3.3.2.2 กรมทางหลวงดำเนินงานโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

ในช่วงนี้ เริ่มจากการที่กรมทางหลวงได้ดำเนินการประสานงานเบื้องต้นและลงพื้นที่ร่วมกับผู้แทนคณะกรรมการกำกับ สปป. ลาว เพื่อสำรวจจุดที่ตั้งสะพานและพื้นที่ตามแนวเส้นทางเลือกของโครงการ ในวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2560 หลังจากนั้น ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประชุมสัมมนาและรายละเอียดของโครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ให้กับหน่วยงานราชการและชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง (ลงพื้นที่

---

[80] โปรดดูสถานการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ/โครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ช่วง พ.ศ. 2555-2559 ใน หัวข้อ 3.2 การพิจารณาสถานการณ์และความน่าสนใจของพื้นที่ศึกษา

Ref. code: 25645724300016KJI

ประชาสัมพันธ์ ครั้งที่ 2 และ 3)[81]ในวันที่ 30 มิถุนายน และ วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 นอกจากนี้ กรมทางหลวงยังได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นทาง โดยการออกหนังสือราชการถึงผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประชาสัมพันธ์ต่อโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการชี้แจงหารือและหาข้อยุติร่วมกับกับภาคประชาชน/ชุมชนท้องถิ่น/ผู้คนที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับผลกระทบจากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) โดยเริ่มจากการปฐมนิเทศโครงการ ในวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ณ โรงแรมสุนีย์แกรนด์ โฮเทลแอนด์คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์[82]

หลังจากนั้น กรมทางหลวงได้มีการเข้าพบหน่วยงานราชการต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการอีกครั้ง ในวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 (ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ ครั้งที่ 4) ก่อนดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการกำกับร่วมระหว่างประเทศ (ไทย - สปป. ลาว) ครั้งที่ 1 เพื่อพิจารณาตำแหน่งทางเลือกสะพานและโครงข่ายโครงการ ในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ณ ห้องประชุมสวัสดิ์วรวิถี อาคารพหลโยธิน กรมทางหลวง กรุงเทพมหานคร จากนั้น ได้มีการลงพื้นที่แจกใบปลิวประชาสัมพันธ์โครงการและดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่างๆ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง โดยประชาสัมพันธ์ผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ร่วมกับการแจกใบปลิว (ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ ครั้งที่ 5) ในวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ก่อนที่จะมีการจัดการประชุมสัมมนากลุ่มย่อย ใน วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ณ หอประชุมที่ว่าการอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เวลา 8.30-11.30 น. และ ณ หอประชุมอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เวลา 13.00-16.00 น. เพื่อพิจารณาแนวเส้นทางเลือกและรูปแบบทางเลือกสะพานของโครงการ เมื่อได้ข้อสรุปจากการประชุม กรมทางหลวงจึงนำข้อสรุปและข้อคิดเห็นที่พิจารณาร่วมกับภาคประชาชนไปศึกษาความเหมาะสมด้านสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานในเชิงปฏิบัติต่อไป หลังจากการประชุมสัมมนากลุ่มย่อยครั้งที่ 1 (วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2560) อีกประมาณ 5 เดือนถัดมา กรมทางหลวงได้จัดประชุมสัมมนาร่วมกับภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้องอีกครั้ง (ช่วงเช้า เวลา 9.00-12.00) เพื่อสรุปผลการคัดเลือกรูปแบบทางเลือกที่เหมาะสม เช่น ในเรื่องของจุดก่อสร้างสะพาน รูปแบบของสะพาน อาคารด่านพรมแดน จุดสลับทิศทางจราจร รูปแบบของถนนเชื่อมระหว่างสะพานกับทางหลวงหมายเลข 13 ฝั่ง สปป.ลาว **รู**ปแบบของถนนเชื่อมระหว่างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 กับทางหลวงหมายเลข 2112 เป็นต้น พร้อมกับ การจัดประชุมคณะกรรมการกำกับร่วมระหว่าง

---

[81] ประชาสัมพันธ์โดยบุคคลในการลงพื้นที่ และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่างๆ - โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม (2561, น. 32)

[82] กรมทางหลวงทำหนังสือราชการเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ณ วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2560 สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานีรับเรื่องดังกล่าว วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2560 และเริ่มปรากฏตามสื่อต่างๆ ประมาณวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป

Ref. code: 25645724300016KJI

ประเทศ (ไทย – สปป. ลาว) ครั้งที่ 2 เพื่อนำเสนอผลการคัดเลือกตำแหน่งที่ตั้งสะพานและโครงข่ายที่เหมาะสมของโครงการ (กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม, 2561, น. 32)

3.3.2.3 สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จัดประชุมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนชายแดนบ้านปากแซง จังหวัดอุบลราชธานี

สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จัดประชุมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนชายแดนบ้านปากแซง จังหวัดอุบลราชธานี ในเขตท้องที่ตำบลกองโพน ตำบลพะลาน ตำบลพังเคน และตำบลนาตาล อำเภอนาตาล ซึ่งจัดขึ้น ในวันพุธที่ 29 พฤศจิกายน 2560 ณ หอประชุมที่ว่าการอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีนายนพดล ห้วยอำพัน เป็นประธานในการเปิดงาน (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2560ก) ส่วนวัตถุประสงค์ของการจัดงานนั้น โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติม ใน กรมโยธาธิการและผังเมือง (2560ข)

3.3.3 ช่วงที่สาม: ช่วงหลังเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 จนถึงปัจจุบัน เป็นช่วงเริ่มดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น ณ หมู่บ้านปากแซง (และอาณาบริเวณใกล้เคียง หรือ อาณาบริเวณเชื่อมโยงกับหมู่บ้านปากแซง) อย่างจริงจัง (อย่างเป็นรูปธรรม)

ช่วงเวลานี้ดำเนินไปควบคู่กับบริบท/สถานการณ์ความคืบหน้าในการดำเนินงานของโครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) สำหรับการพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น ณ หมู่บ้านปากแซง (และอาณาบริเวณใกล้เคียง หรือ อาณาบริเวณเชื่อมโยงกับหมู่บ้านปากแซง) ในช่วงหลังเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 จนถึงปัจจุบัน สามารถอธิบายได้โดยลำดับ ดังนี้

3.3.3.1 หมู่บ้านปากแซง เป็นส่วนหนึ่งในโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง[83]ภายใต้การดำเนินงานของกรมพัฒนาชุมชน

(1) ช่วงการเตรียมพร้อมก่อนพิธีเปิดศูนย์ OTOP:

- กรมพัฒนาชุมชน ได้จัดการอบรมนักเล่าเรื่องชุมชน บ้านปากแซง ระหว่างวันที่ 11-14 กรกฎาคม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่น (นครปากแซง สุดเขตแดนสยาม, 2561ก)

---

[83] หมู่บ้านปากแซง จัดเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวกลุ่มเส้นทางที่ 7 “วิถีชีวิตริมแม่น้ำโขง” เส้นทางนี้ประกอบด้วยหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ 1) บ้านโนนหินกอง ตำบลโดมน้อย อำเภอสิรินธร 2) บ้านตามุย ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม 3) บ้านสองคอน ตำบลสองคอน อำเภอโพธิ์ไทร 4) บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล (กรมพัฒนาชุมชน, 2561)

Ref. code: 25645724300016KJI

- ช่วงปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561 เริ่มมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของหมู่บ้านในเชิงการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้อักษร “ออนซอน นครปากแซง” โดยใช้ไม้ไผ่เป็นฉากหลังกั้นตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำโขง พร้อมทั้งตกแต่งด้วยอุปกรณ์หาปลาซึ่งเป็นวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นริมแม่น้ำโขง เป็นต้น สำหรับการตกแต่งดังกล่าวนี้ เป็นการจัดทำขึ้นเพื่อความสวยงามเพื่อให้เข้ากับบรรยากาศริมแม่น้ำโขง ซึ่งยังไม่เป็นทางการมากนัก

- ในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2561 นางจำปี คุณภาที ผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) และคณะชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง ร่วมทำความดีด้วยการทำความสะอาดถนนรอบหมู่บ้านปากแซง เนื่องในโอกาสวันแม่แห่งชาติ (ปากแซงแห่งความหลัง, 2561ข) และสำหรับช่วงวันที่ 14-16 สิงหาคม พ.ศ.2561 เป็นช่วงก่อนวันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี นายสฤษดิ์ วิฑูรย์ จะเดินทางมามอบรางวัลหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2561) ทางด้านของชุมชนหมู่บ้านปากแซงพร้อมหน่วยงานราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง จึงได้ร่วมกันจัดสถานที่ จัดเตรียมงานโดยการเตรียมสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชนมาจัดแสดงในโอกาสดังกล่าวนี้ด้วย นอกจากนั้น ยังได้มีการปรับภูมิทัศน์บริเวณท่าเรือ บริเวณแนวผนังกั้นตลิ่งริมฝั่งแม่น้ำโขง และบริเวณศูนย์ OTOP หมู่บ้านปากแซงเพื่อเตรียมนำเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ตลอดจนการรองรับการจัดกิจกรรมสำคัญต่างๆ ที่จะจัดขึ้นภายในหมู่บ้านปากแซง โดยมีการจัดทำป้ายตัวอักษรที่มีสีสันสวยงาม และรูปภาพที่สะท้อนถึง “ความเป็นหมู่บ้านปากแซง” และ “ความเป็นแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น ชายแดนไทย-ลาว ลุ่มแม่น้ำโขง” (นครปากแซง สุดเขตแดนสยาม, 2561ค; ปากแซงแห่งความหลัง, 2561ค)

- วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี นายสฤษดิ์ วิฑูรย์ และคณะได้เดินทางมาเป็นประธานและมอบรางวัลเพื่อเป็นเกียรติให้กับหมู่บ้านปากแซงในฐานะที่เป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว และได้กล่าวถึงความประสงค์ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวว่า อยากจะให้จังหวัดอุบลราชธานีนี้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกประมาณสามแสนคนต่อปี (จาก 1.2 คนเป็น 1.5 ล้านคน) โดยมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีดึงดูดให้นักท่องเที่ยวได้อยู่ท่องเที่ยวภายในจังหวัดเป็นระยะเวลานานขึ้น และมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวดึงดูดการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ นายสฤษดิ์ วิฑูรย์ ยังได้เยี่ยมชมสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง โดยมีนายมงคล ปัตลา และคณะให้การต้อนรับและนำชมสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (นครปากแซง สุดเขตแดนสยาม, 2561ง)

- การซ้อมใหญ่ก่อนพิธีเปิด หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว 8 เส้นทาง 10 หมู่บ้าน ในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2561: มีการจัดแถว/จัดตำแหน่งผู้แสดงเต้นรำบทเพลงพื้นถิ่น/เพลงลูกทุ่ง ณ บริเวณหน้า ศูนย์ OTOP หมู่บ้านปากแซง (ปากแซงแห่งความหลัง, 2561ง)

Ref. code: 25645724300016KJI

(2) ช่วงวันงานพิธีเปิดศูนย์ OTOP: จะเห็นได้จากการที่หมู่บ้านปากแซงมีการทำพิธีเปิดหมู่บ้าน OTOP ในวันศุกร์ที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2561 โดยมี นายมงคล ปัตลา พัฒนาการจังหวัดอุบลราชธานี เป็นประธานในพิธีเปิดหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว ณ ศูนย์ OTOP หมู่บ้านปากแซง ในวันเปิดงานนี้ มีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนของหมู่บ้านปากแซงและหมู่บ้านสองคอนเป็นหลัก [84] สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนของหมู่บ้านปากแซง ได้แก่ ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีจากธรรมชาติ ผ้าขาวม้า สไบ ผ้าซิ่น หรืองานหัตถศิลป์หลากรูปแบบ ได้แก่ เกวียน จักรยานจากลวดดัด หวด กระติ๊บข้าว แก้วจากกระบอกไม้ไผ่ รวมถึงการแปรรูปอาหารต่างๆ เช่น กล้วย-เผือก-มันฉาบตำกล้วย แจ่วบองผง ปลาส้ม ส้มปลาต่อน ส้มผัก-ผักดอง ปลาจ่อม ข้าวต้มมัด ธัญพืชเพื่อสุขภาพ กล้วยตากอบน้ำผึ้ง เป็นต้น ส่วนสินสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนของหมู่บ้านสองคอนนั้น ได้แก่ กระติบข้าวซ้อนตักปลา อุปกรณ์ชุดทอผ้า กระเป๋าจากซองกาแฟ ถักพรมสายรุ้ง เสื้อย้อมคราม เสื้อย้อมสีธรรมชาติ ผ้าซิ่นฝ้ายทอมือ ผ้าขาวม้าผ้าฝ้าย ผ้าซิ่นฝ้ายย้อมคราม หมอนขิด ปลาร้า ปลาโขงแดดเดียว หน่อไม้ดอง ส้มไข่ปลา ข้าวต้มมัด ปลาร้าสับ ถั่วต้ม และมันเทศนึ่ง (บีทริปส์นิวส์; ชญาภา (Chayapha); วีเคเบิลทีวีอุบล ข่าวสารท้องถิ่น, 2561)

(3) ช่วงหลังจากวันงานพิธีเปิดศูนย์ OTOP:

- คณะชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง มีการซ้อมใหญ่เพื่อทำการถ่ายทำหนังสือประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ในโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีการซ้อมใหญ่ในวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2561 โดยมี นางเพ็ญศรี จุมพล พัฒนาการอำเภอนาตาล และสื่อมวลชนเข้าร่วมชมพิธีซ้อมและบันทึกวีดิทัศน์บรรยากาศงานซ้อมใหญ่ ก่อนดำเนินการถ่ายทำหนังสือประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจริงในวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2561 (นครปากแซง สุดเขตแดนสยาม, 2561จ; 2561ฉ; 2561ช)

- ตัวแทนชุมชนหมู่บ้านปากแซง นำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนสินค้า OTOP ที่เมืองทองธานี ระหว่างวันที่ 5-9 ตุลาคม พ.ศ. 2561 (นครปากแซง สุดเขตแดนสยาม, 2561ฌ, 10 ตุลาคม)

3.3.3.2 ความคืบหน้าในการดำเนินงานโครงการ/โครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน)

- วันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ได้ลงพื้นที่ตรวจและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน พร้อมทั้งได้รับฟังการบรรยายสรุปผลการศึกษาความเหมาะสมทางด้านเศรษฐกิจ วิศวกรรม และผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในการสำรวจ ออกแบบโครงการสะพานมิตรภาพไทย – ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี – สาละวัน) เพื่อนำเสนอ

---

[84] ในงานเปิดหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวนี้ จัดรวมกันระหว่าง 2 หมู่บ้าน ระหว่างหมู่บ้านปากแซง อำเภอนาตาลและหมู่บ้านสองคอน อำเภอโพธิ์ไทร (สถานที่จัด ณ ศูนย์ OTOP หมู่บ้านปากแซง)

ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา (สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2561; News NBT THAILAND, 2561)

- ภายหลังจากการประชุมสรุปผลการกำหนดจุดการก่อสร้างสะพานและการสรุปผลการคัดเลือกรูปแบบขององค์ประกอบต่างๆ[85]ของโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) และภายหลังจากที่นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ได้ลงพื้นที่ตรวจติดตามความก้าวหน้า และเห็นชอบในการดำเนินงานของโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 เมื่อระยะเวลาผ่านไปประมาณ 2 เดือน กรมทางหลวงจึงได้ประกาศเชิญผู้เกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือมาตรการป้องกัน แก้ไข และลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม (กลุ่มย่อยครั้งที่ 2) ณ หอประชุมอำเภอนาตาล ตำบลนาตาล อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ใน วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2561

3.3.3.3 เหตุการณ์สำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง

- มีการซ้อมเต้นรำของชุมชนหมู่บ้านปากแซง ก่อนพิธีเปิดโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนต่อประชาชนในพื้นที่ชายแดนครั้งที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2561 (ปากแซงแห่งความหลัง, 2561ก)

- ในวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 มีการจัดงานพิธีเปิดโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนต่อประชาชนในพื้นที่ชายแดนครั้งที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2561 (People to People Connectivity) ซึ่งจัดขึ้น ณ บริเวณลานหน้าศูนย์บริการจุดผ่านถาวรบ้านปากแซง โดยมี นายนพดล ห้วยอำพัน นายอำเภอนาตาล เป็นประธานในพิธีเปิดงาน (นครปากแซง สุดเขตแดนสยาม, 2561ข)

- ตัวแทนชุมชนหมู่บ้านปากแซง ทำการซ้อมเต้นรำ เพื่อไปแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ณ บ้านปากตะพาน เมืองละคอนเพ็ง แขวงสาละวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่จะจัดขึ้นในวันอาทิตย์ที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2561 (นครปากแซง สุดเขตแดนสยาม, 2561ซ)

- การจัดประเพณีไหลเรือไฟ เนื่องในวันออกพรรษา วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งชาวบ้านร่วมมือร่วมใจกันจัดทำ ทั้งเรือไฟแบบโบราณและเรือไฟไฮเทค (ปากแซงแห่งความหลัง, 2561จ)

- การจัดแข่งเรือยาว ในงานประเพณีเชื่อมสัมพันธ์สองฝั่งโขงไทย-ลาว ประจำปี พ.ศ. 2561 ณ ท่าน้ำบ้านปากแซง ระหว่างวันที่ 27-28 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งมีการทำพิธี

---

[85] โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติม ใน กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม (2561, น. 18-30) ประกอบ

Ref. code: 25645724300016KJI

เปิด ณ วันที่ 27 ตุลาคม เวลา 9.00 น. บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง หมู่บ้านปากแซง โดยมี พันจ่าเอกเทพศิรินทร์ อิ่มใจ ปลัดอาวุโส รักษาการแทนนายอำเภอนาตาล เป็นประธานในพิธีเปิดงาน ในการจัดงานดังกล่าวนี้ มีองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน นำโดย นายไมตรี ป้องกัน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน เป็นเจ้าภาพและผู้สนับสนุนหลักในการจัดงาน และสำหรับฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นำโดย นายหนูไชย จันดาวง รองเจ้าเมืองละครเพ็ง ได้นำส่วนราชการหลายภาคส่วน และคณะผู้แข่งเรือ เข้าร่วมพิธีและเข้าร่วมแข่งขัน ดังเช่นที่เคยปฏิบัติมาเป็นประจำทุกปี ส่วนผลการแข่งขันนั้น คณะผู้แข่งขันจากหมู่บ้านปากแซง เป็นฝ่ายชนะ (คมข่าวทั่วไทย คมชัดลึก, 2561ก[86]; นครปากแซง สุดเขตแดนสยาม, 2561ญ)

- งานทอดกฐินสามัคคี ณ วัดปากแซง (วัดพระโต) ระหว่างวันที่ 3-4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 (นครปากแซง สุดเขตแดนสยาม, 2561ฎ)

- งานบุญข้าวเม่า ถวายพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ประจำปี ๒๕๖๑ จัดขึ้น ณ วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 โดยชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธา ได้จัดเตรียมข้าวเม่าและอาหารคาวหวานถวายเพลพระสงฆ์ ณ วัดปากแซง (วัดพระโต) (นครปากแซง สุดเขตแดนสยาม, 2561ฏ)

3.4 ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร และขั้นตอนหรือแผนงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในหัวข้อนี้ จะจำแนกการอธิบายเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) กลุ่ม/ประเภทของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร 2) ขนาดตัวอย่าง การคำนวณ และการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร 3) ขั้นตอนหรือแผนงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

3.4.1 กลุ่ม/ประเภทของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร

สำหรับผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกได้ 4 กลุ่ม/ประเภท ดังนี้

3.4.1.1 ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน/ชาวบ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้าน และคณะสงฆ์วัดปากแซง

3.4.1.2 ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด) ประกอบด้วย

---

[86] การแข่งขัน มีทั้งหมด 4 ประเภท ประกอบด้วย เรือประเพณีไม่เกิน 40 ฝีพาย (ถ้วย ก) 10 ฝีพาย จำนวน 13 ลำ เรือประเพณีไม่เกิน 10 ฝีพาย (ถ้วย ข) จำนวน 20 ลำ เรือทั่วไปขนาดจิ๋ว 10 ฝีพาย (ถ้วย ก) จำนวน 20 ลำ และเรือ จิ๋ว 10 ฝีพาย (ถ้วย ข.)

Ref. code: 25645724300016KJI

(1) ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครจากหน่วยงานราชการภายในหมู่บ้านปากแซง ได้แก่

(1.1) ตัวแทนจากโรงเรียนบ้านปากแซง: ครูอาจารย์/นักเรียน

(1.2) ตัวแทนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง: แพทย์/บุคลากร/เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

(2) ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครจากหน่วยงานราชการภายนอกหมู่บ้านปากแซง ได้แก่

(2.1) ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน

(2.2) ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล

3.4.1.3 ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครจากภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง ประกอบด้วย ตัวแทนของกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายในเขตวัดปากแซง ตัวแทนของกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายบริเวณท่าเรือด่านชายแดน ตัวแทนของกลุ่มผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่น/สินค้าโอท็อปของชุมชนหมู่บ้านปากแซง ตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการให้บริการเรือขนส่งข้ามฟาก

3.4.1.4 ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครจากกลุ่มของนักท่องเที่ยว ซึ่งในที่นี้ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง

3.4.2 ขนาดตัวอย่าง การคำนวณ และการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร

สำหรับงานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ หรือใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพแต่เพียงอย่างเดียว จะไม่ใช้การคำนวณกลุ่มอาสาสมัคร/ผู้ให้ข้อมูล ดังเช่นงานวิจัยเชิงปริมาณ (อย่างเดียว) หรืองานวิจัยแบบผสานวิธีวิจัยระหว่างเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ โดยงานวิจัยนี้ จะทำการคัดเลือกหรือการขอความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร โดยอาศัยวิธีการ 2 แบบ คือ

3.4.2.1 การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (โดยความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร) เป็นการคัดเลือกหรือการขอความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 12 คน โดยพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ หรือ ความสำคัญของบุคคลผู้นั้น ในฐานะตัวแทนของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร เพื่อต้องการข้อมูลในประเด็นสำคัญที่มีความเฉพาะเจาะจง เช่น ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนบ้านปากแซงในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง จะต้องทำการสัมภาษณ์ตัวแทนของบุคลากรจากโรงเรียนบ้านปากแซง เป็นต้น

3.4.2.2 การคัดเลือกแบบสุ่ม ภายใต้กลุ่ม/ประเภทของผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนมาก (โดยความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล) เป็นการขอความร่วมมือจากผู้มีส่วนร่วม/อาสาสมัครในการวิจัย ที่ผู้วิจัยสุ่มเลือกมาจำนวน 14 คน จากกลุ่มของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องทั้งสามกลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม

ชุมชนหมู่บ้านปากแซง กลุ่มภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง และกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลในประเด็นทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้กระทำการนั้นๆ ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

3.4.3 ขั้นตอนหรือแผนงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล

รายละเอียด/เนื้อหาของการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น สามารถอธิบายเป็นลำดับขั้นตอนได้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนหรือแผนงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) สำรวจพื้นที่ศึกษาหมู่บ้านปากแซงเพื่อสังเกตการณ์ (พื้นที่ศึกษาหลัก) และพื้นที่ศึกษาอาณาบริเวณใกล้เคียง (พื้นที่ศึกษารอง) ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เช่น การสังเกตการณ์ถึงลักษณะและจำนวนของนักท่องเที่ยว/การสังเกตการณ์ในเรื่องขององค์ประกอบการท่องเที่ยวท้องถิ่น[87] การสังเกตการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ เช่น การย้ายสถานที่ประกอบการ การปรับภูมิทัศน์ของสถานที่ เป็นต้น ทั้งนี้เป็นการกระทำร่วมกับการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารประวัติหมู่บ้านปากแซงและประวัติพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความคืบหน้าของโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ข่าวสารในเรื่องการบริหารจัดการเงินวัดปากแซง ข่าวสารการจัดกิจกรรมภายในหมู่บ้านปากแซง เป็นต้น สำหรับการสำรวจพื้นที่ศึกษาหลักและพื้นที่ศึกษารอง รวมถึงการวิจัยเอกสารนี้ เป็นการกระทำที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันมาอย่างต่อเนื่อง

(2) ภายหลังจากการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์และผ่านการประเมินจริยธรรม ผู้วิจัยจะให้น้ำหนักหรือให้ความสำคัญกับการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้คนในชุมชนท้องถิ่นหมู่บ้านปากแซง นักท่องเที่ยว ตัวแทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น ส่วนช่วงเวลาที่เข้าไปเก็บข้อมูล/นัดหมายนั้น จะเป็นช่วงเวลากลางวัน ระหว่าง 9.00 น.- 17.00 น.และมีการเว้นช่วงวัน/สลับวันและช่วงเวลา รวมถึงการเปลี่ยนตำแหน่งในการเก็บข้อมูลภายในชุมชน

(3) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ มาจำแนก “บท” ของวิทยานิพนธ์ในส่วนของผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และจำแนก/จัดหมวดหมู่เนื้อหาออกประเด็นย่อยจากข้อมูลที่ได้รับ พร้อมทั้งใส่รายละเอียดของเนื้อหาและการอ้างอิงข้อมูลให้เหมาะสม/สอดคล้องกับประเด็นย่อยที่ถูกกำหนดกรอบของเนื้อหาภายใต้ “บท” ในส่วนของผลการศึกษา หากข้อมูลไม่เพียงพอ ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม (วิธีการ: สังเกตการณ์ สัมภาษณ์ (เชิงลึก) สนทนากลุ่ม วิจัยเอกสาร)

---

[87] โปรดดู ข้อ 2.1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว ในบทที่ 2 ประกอบ

Ref. code: 25645724300016KJI

ตามเนื้อหาที่ขาดหายไป และปรับแก้งานภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จนกว่าเนื้อหาจะมีความครบถ้วนสมบูรณ์ในระดับที่จะนำมาสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ได้ (ภายใต้ความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา)

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บและรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ร่วมวิจัยทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลจากภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง มีรายละเอียด ดังนี้

3.5.1 แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง

ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่มาจากการคัดเลือกแบบสุ่ม ซึ่งแสดงไว้ในภาคผนวก ค รายละเอียดของประเด็นคำถาม มุ่งแสวงหาคำตอบ/ศึกษาถึงภาพรวมของการศึกษาก่อนที่จะมีการตั้งคำถามอย่างเฉพาะเจาะจงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นหน่วยงานราชการ หรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องอื่นๆ สำหรับประเด็นคำถามดังกล่าวนี้ ประกอบด้วยประเด็นคำถามสำคัญ 5 ประเด็น ประเด็นแรก เป็นการการตั้งคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ของชุมชนหมู่บ้านปากแซงต่อสถานการณ์การก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ประเด็นที่สอง เป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับการเมืองในระดับท้องถิ่น อำนาจภายในชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านปากแซง ประเด็นที่สาม เป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านปากแซงของคนในชุมชน ประเด็นที่สี่ เป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านปากแซง และ ประเด็นที่ห้า เป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับอำนาจของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่เข้ามากำหนดความหมายของการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

3.5.2 แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง

ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง สำหรับแบบสัมภาษณ์นั้น จะมีประเด็นคำถามที่มีความเฉพาะเจาะจงโดยขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่เฉพาะของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในภาคผนวก ง ซึ่งประกอบด้วย 5 แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 1: แบบสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านปากแซงคนปัจจุบัน

Ref. code: 25645724300016KJI

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 2: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนคณะสงฆ์วัดปากแซง

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 3: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของคณะกรรมการหมู่บ้านปากแซง

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 4: แบบสัมภาษณ์นักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซง

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 5: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของชุมชนหมู่บ้านปากแซงในด้านการนำเสนอสื่อ/ข่าวสารของหมู่บ้านปากแซงสู่สาธารณะ

3.5.3 แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลจากผู้ประกอบการภายในหมู่บ้านปากแซง

ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครจากผู้ประกอบการภายในหมู่บ้านปากแซง ที่มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและไม่เฉพาะเจาะจง สำหรับแบบสัมภาษณ์นั้น จะมีประเด็นคำถามที่มีความเฉพาะเจาะจง โดยขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่เฉพาะของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในภาคผนวก จ ซึ่งประกอบด้วย 2 แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 1: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของผู้ให้บริการเรือขนส่งข้ามฟาก ณ ท่าเรือบ้านปากแซง

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 2: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของผู้ประกอบการค้าขายเขตวัดปากแซงและภายในเขตหมู่บ้านปากแซง

3.5.4 แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง สำหรับแบบสัมภาษณ์นั้น จะมีประเด็นคำถามที่มีความเฉพาะเจาะจง โดยขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่เฉพาะของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในภาคผนวก ฉ ซึ่งประกอบด้วย 4 แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 1: แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปากแซง

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 2: แบบสัมภาษณ์พัฒนาการอำเภอศรีเมืองใหม่ (อดีตพัฒนาการอำเภอนาตาล)

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 3: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน

Ref. code: 25645724300016KJI

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 4: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง

3.5.5 แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง

ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครทั่วไปจากกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง ที่มาจากการคัดเลือกแบบสุ่ม โดยมีรายละเอียดที่แสดงไว้ในภาคผนวก ช ประกอบด้วย 1) ประเด็นคำถามทั่วไป เป็นคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเดินทาง ความถี่ในการเดินทาง ภูมิลำเนา/สถานที่ที่อยู่อาศัย ฯลฯ 2) ประเด็นคำถามเฉพาะ เป็นคำถามที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้อง/มีความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในมุมมองของนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการพัฒนาด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

3.6 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ ใช้ 4 วิธีการ คือ 1) การวิจัยเอกสาร 2) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม 3) การสัมภาษณ์ และ 4) การสนทนากลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

3.6.1 การวิจัยเอกสาร

เป็นการรวบรวมข้อมูลและเอกสารสำคัญต่างๆ และนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวของหมู่บ้านแซง ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 ซึ่งมีความคืบหน้ามาเป็นระยะ ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ประเภทต่างๆ เอกสารสำคัญของหน่วยงานราชการ เช่น เอกสารการประชุมของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว (หมู่บ้านปากแซง, จังหวัดอุบลราชธานี) เอกสารการประชุมของกระทรวงการต่างประเทศเกี่ยวกับความสัมพันธ์รหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนลาว เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย 1) แนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น 2) แนวคิดเรื่องอำนาจกับการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวท้องถิ่น และ 3) แนวคิดเรื่องการประกอบสร้าง/กำหนดสร้างและการรื้อสร้างความหมาย รวมทั้งการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชายแดนไทย-ลาว โดยศึกษาจากงานวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดนไทย-ลาว และ

Ref. code: 25645724300016KJI

ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ซึ่งมีหลายด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านความมั่นคง เป็นต้น

3.6.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

เนื่องจากผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบกับความสนใจในการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น/แหล่งท่องเที่ยวท้องภายในจังหวัดอยู่เสมอ และมักจะเดินทางไปท่องเที่ยวและสังเกตความเปลี่ยนแปลงของท่องเที่ยวภายในจังหวัดซึ่งรวมถึงวัดปากแซงด้วยเช่นเดียวกัน

การสังเกตของผู้วิจัย จะมุ่งความสนใจไปที่การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด ดังนั้น ตั้งแต่แรกเริ่มที่ได้เข้ามาศึกษาในระดับปริญญาเอกในช่วงปี พ.ศ. 2556-2557 และได้ทราบข่าวสารว่าจะมีการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ณ หมู่บ้านปากแซง จึงทำให้ผู้ศึกษาให้ความสำคัญกับการสืบค้นและติดตามข้อมูลข่าวสารของหมู่บ้านท่องเที่ยวแห่งนี้ ประกอบกับการศึกษาในรายวิชาของหลักสูตรที่กระตุ้น/ผลักดันให้ผู้วิจัยเริ่มลงพื้นที่ศึกษาอย่างจริงจังเพื่อทำการเก็บข้อมูล เพื่อที่จะได้ทราบถึงข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการพัฒนาท้องถิ่น/พัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง 2) การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทัศนคติ และความต้องการของคนในชุมชน ว่าแท้จริงแล้วพวกเขาคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการพัฒนาการพัฒนาท้องถิ่น/พัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง 3) การศึกษาว่า ชุมชนหมู่บ้านปากแซงมีความเข้มแข็ง สามารถรวมตัวกันเพื่อต่อต้านสิ่งที่เข้ามาคุกคามชุมชนได้หรือไม่ อย่างไร 4) การศึกษาในประเด็นเรื่องของการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชน หมู่บ้านปากแซง ว่าพวกเขาได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/พัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง อย่างไร 5) การศึกษาถึงอำนาจที่เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่น/พัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง และ 6) การศึกษาถึงความต้องการและความคิดเห็นของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น/พัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

3.6.3 การสัมภาษณ์

เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่มซึ่งมีประเด็นคำถามหลัก เช่นเดียวกับประเด็นทั้ง 6 ในข้อ 3.6.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ส่วนประเด็นคำถามย่อย (เชิงลึก) นั้น จะมีความแตกต่างกันไปตามกลุ่มของผู้ให้ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ บทบาทหน้าที่ และการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มนั้นต่างมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ดังนั้น เมื่อได้ทราบข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลกลุ่มหนึ่งย่อมก่อให้เกิดการตั้งประเด็นคำถามเพื่อสอบถามบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจะดำเนินเช่นนี้เรื่อยไป จนกว่าจะได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วน

Ref. code: 25645724300016KJI

3.6.4 การสนทนากลุ่ม

เป็นการศึกษาโดยการพูดคุยและสัมภาษณ์ในลักษณะของกลุ่มบุคคลในประเด็นหลักเช่นเดียวกับประเด็นทั้ง 6 ในข้อ 3.6.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม บางครั้งเป็นการถกเถียงในประเด็นหลักทั้ง 6 หรือบางครั้ง อาจจะมีการพูดคุย ตั้งคำถามในประเด็นย่อยที่เกิดขึ้นมาใหม่จากวงสนทนา โดยต่างคนต่างก็แสดงความคิดเห็นของตน ซึ่งก่อให้เกิดข้อมูลที่ความหลากหลายและเป็นประโยชน์ สำหรับการศึกษาโดยการสนทนากลุ่มนี้ จะนำมาใช้สำหรับกลุ่มชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย ณ หมู่บ้านปากแซง เนื่องจากบริบทแวดล้อมมีความเอื้ออำนวยต่อการสนทนากลุ่ม ซึ่งแตกต่างจากการเข้าไปขอข้อมูลจากหน่วยงานรัฐบาลส่วนท้องถิ่น ที่มีบรรยากาศการทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทางการ ต้องอาศัยการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เฉพาะผู้ให้ข้อมูลจากส่วนงานแต่เพียงอย่างเดียว กล่าวคือ การรวมกลุ่มการให้ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐบาลนั้น เป็นไปได้ยากกว่า เพราะแต่ละคนต่างก็ปฏิบัติหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบในเวลาทำงาน

3.7 การพิจารณาความน่าเชื่อถือของงานวิจัย

การพิจารณาความน่าเชื่อถือของงานวิจัยนี้ สามารถพิจารณาได้จากวิธีการดังต่อไปนี้ คือ การตรวจสอบด้วยวิธีการโยงสามเส้า (triangulation) และ การตรวจสอบกับแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ (referential adequacy) และ การวิเคราะห์หาแบบแผนที่แตกต่างออกไป (negative case analysis) มีรายละเอียด ดังนี้ (กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, 2554, น. 179-188)

3.7.1 การตรวจสอบด้วยวิธีการโยงสามเส้า (triangulation)

การตรวจสอบด้วยวิธีการโยงสามเส้าที่จะนำมาใช้ในงานวิจัยนี้ คือ การเปรียบเทียบจากข้อมูลหลายๆ แหล่ง การเปรียบเทียบจากการเก็บข้อมูลหลากหลายวิธี และการเปรียบเทียบจากแนวคิดหลายชุด สามารถอธิบายได้ ดังนี้

3.7.1.1 การเปรียบเทียบจากข้อมูลหลายๆ แหล่ง

แหล่งข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ประกอบด้วยแหล่งข้อมูลในด้านสถานที่ ประเภทของข้อมูล และแหล่งข้อมูลที่มาจากบุคคล/กลุ่มบุคคล ซึ่งเป็นการพิจารณาว่า การเก็บข้อมูลในสถานที่ที่แตกต่างกันนั้น ข้อมูลที่ได้รับในประเด็นการศึกษาเรื่องเดียวกันมีความสอดคล้องกันหรือตรงกันหรือไม่ อย่างไร

ตัวอย่าง (สมมติ): สมมติให้ประเด็นของการศึกษาการคือ “การสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการจัดงานแสดงสินค้า OTOP”

การเปรียบเทียบจากข้อมูลหลายๆ แหล่ง (สมมติ): ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าหาข้อมูล โดยเริ่มจาก 1) การสืบค้นเอกสาร (ที่เปิดเผย) ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และจากเอกสารระบุว่า งบประมาณสนับสนุนการจัดงานแสดงสินค้า OTOP นั้น เป็นจำนวน 20,000 บาท 2) การไปสัมภาษณ์พัฒนาชุมชนอำเภอ เกี่ยวกับงบประมาณสนับสนุนการจัดงานแสดงสินค้า OTOP ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน ซึ่งพัฒนาชุมชนอำเภอระบุว่า องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานได้ให้งบประมาณสนับสนุนเป็นจำนวน 20,000 บาท และ 3) การสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับงบประมาณสนับสนุนการจัดงานแสดงสินค้า OTOP ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านกล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานได้ให้งบประมาณสนับสนุนเป็นจำนวน 20,000 บาท จากตัวอย่างจะเห็นว่า ข้อมูลที่ได้ทราบจากแหล่งข้อมูลที่ความแตกต่างกันทั้ง 3 แหล่ง ทั้งในด้านสถานที่ ประเภทของข้อมูล และบทบาทหน้าที่ของบุคคลผู้ให้ข้อมูลนั้น เป็นข้อมูลที่ตรงกัน ดังนั้น จึงสามารถเชื่อถือได้ว่า “องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานได้ให้งบประมาณสนับสนุนเป็นจำนวน 20,000 บาท สำหรับการจัดงานแสดงสินค้า OTOP”

3.7.1.2 การเปรียบเทียบจากการเก็บข้อมูลหลากหลายวิธี

วิธีการเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ มีหลากหลายวิธีด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการวิจัยเอกสาร ดังนั้น ในการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูล จึงหมายถึงการตรวจสอบข้อมูลจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างน้อย 3 วิธี

ตัวอย่าง (สมมติ): ยกตัวอย่างเช่น “ประเด็นการศึกษาเรื่องระดับน้ำในแม่น้ำโขง ณ หมู่บ้านปากแซง ท่วมเต็มตลิ่งในช่วงฤดูแล้งในเดือนเมษายน ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการปล่อยน้ำจากเขื่อนในประเทศจีน”

การเปรียบเทียบจากการเก็บข้อมูลหลากหลายวิธี (สมมติ): สำหรับประเด็นดังกล่าวนี้ เป็นข้อมูลที่ผู้ศึกษาค้นพบจากการรายงานข่าวของสำนักงานข่าวท้องถิ่นผ่านระบบอินเตอร์เน็ต (วิธี-ก) และเพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นจริงผู้ศึกษาจึงได้ลงพื้นที่ไปสำรวจและพบว่าแม่น้ำโขงท่วมตลิ่งในช่วงเดือนเมษายนจริง (วิธี-ข) และเพื่อทำความเข้าใจข้อมูลดังกล่าวอย่างละเอียดมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้ไปสอบถาม/สัมภาษณ์ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง (วิธี-ค) และได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมว่า เป็นผลกระทบมาจากเขื่อนในประเทศจีนที่ทำให้ระดับน้ำในแม่น้ำโขงท่วมเต็มตลิ่ง เพราะในอดีต ระดับน้ำจะลดลงจนเห็นหาดทรายอยู่กลางแม่น้ำโขง และในช่วงเทศกาลสงกรานต์ในอดีตชาวบ้านและนักท่องเที่ยว มักจะลงไปเล่นน้ำและพักผ่อนหย่อนใจบริเวณหาดทราย นอกจากนี้ประชาชนทั้งสองฟากฝั่งแม่น้ำโขง ยังสามารถเดินข้ามฝั่งเพื่อมาท่องเที่ยวหรือไปมาหาสู่กันในช่วงเทศกาลสงกรานต์อีกด้วย จากวิธีการศึกษาทั้ง 3 วิธี วิธี-ก คือ การวิจัยเอกสาร วิธี-ข คือ การสังเกตการณ์ และ วิธี-ค คือ การสัมภาษณ์ โดยทั้ง 3 วิธีในฐานะที่เป็นการตรวจสอบสามเส้า สามารถ

Ref. code: 25645724300016KJI

ยืนยันความถูกต้องของประเด็นการศึกษาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และแสดงให้เห็นว่าข้อมูลในประเด็นดังกล่าวมีมีความน่าเชื่อถือ

3.7.1.3 การเปรียบเทียบจากแนวคิดหลายชุด

การเปรียบเทียบจากแนวคิดหลายชุด เป็นการพิจารณาว่า การใช้แนวคิด/ทฤษฎีที่แตกต่างกัน ในการศึกษาประเด็นเดียวกัน จะให้คำตอบหรือผลลัพธ์ที่เหมือน/คล้ายคลึงกันหรือสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร

ตัวอย่าง (สมมติ): ยกตัวอย่าง เช่น การใช้ทฤษฎีการกระทำเชิงสื่อสารของฮาเบอร์มาส และ การใช้สัญวิทยาเชิงวิพากษ์ วิเคราะห์ “กระบวนการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นหมู่บ้านปากแซง ผ่านการจัดงานเปิดศูนย์ OTOP”

การเปรียบเทียบจากแนวคิดหลายชุด (สมมติ): หากเป็นทฤษฎีการกระทำเชิงการสื่อสาร จะให้ความสำคัญกับ “การประชุม/การประชาคมหมู่บ้าน” ในการมีส่วนร่วมหรือร่วมแสดงออกในการจัดงาน เช่น

ผู้ใหญ่บ้านได้ไปประชุมกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (พัฒนาชุมชนอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน โรงเรียนบ้านปากแซง ฯลฯ) และมีมติให้ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง เป็นหมู่บ้านหลัก (เจ้าภาพ) ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในวันงานเปิดศูนย์ OTOP จากมติดังกล่าว ผู้ใหญ่บ้านจึงจัดประชุม/ประชาคมหมู่บ้าน เพื่อหารือและขอความร่วมมือจากชาวบ้านและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ เกี่ยวกับการเป็นเจ้าภาพและจัดสรรการทำกิจกรรมต่างๆ โดยอธิบายว่า เป็นนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการพัฒนา/การท่องเที่ยวท้องถิ่น ทั้งนี้ ชาวบ้านต่างเห็นด้วยและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และได้มีการหารือ ประชุมและถกเถียงว่า จะจัดกิจกรรมอะไรอย่างไร และใครเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องนั้นๆ ผลจากการประชุมหารือ สรุปได้ว่า ใครรับผิดชอบการจัดกิจกรรมในด้านไหนและอย่างไร เช่น โรงเรียนบ้านปากแซง รับผิดชอบเรื่องการแสดงร่ายรำพื้นเมือง/พื้นถิ่น คณะกรรมการหมู่บ้านและกลุ่มชาวบ้านเป็นผู้จัดสถานที่ ปรับปรุงภูมิทัศน์ กลุ่มสตรีเป็นผู้รับผิดชอบจัดแสดงงานหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นต้น

จากตัวอย่างงานเปิดศูนย์ OTOP หากวิเคราะห์จากทฤษฎีการกระทำเชิงสื่อสารของฮาเบอร์มาส จะพบว่า เป็นมติร่วมของชาวบ้านในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในวันงานเปิดศูนย์ OTOP อย่างไรก็ตาม จะพบว่า “อำนาจที่อยู่เบื้องหลัง” มติดังกล่าวนี้ คือ อำนาจของรัฐบาล (เช่น การสนับสนุนงบประมาณ การให้สิทธิพิเศษบางประการกับท้องถิ่น การสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมต่างๆ) ในนามของ “นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการพัฒนา/การท่องเที่ยวท้องถิ่น”

หากวิเคราะห์จากสัญวิทยาเชิงวิพากษ์ของ โรล็องด์ บาร์ตส์ จากการจัดกิจกรรมต่างๆ ในงานเปิดศูนย์ OTOP จะพบว่าอุดมการณ์ “การพัฒนาท้องถิ่น/ส่งเสริมวิถีแห่งความ

เป็นท้องถิ่น[88]” จะอยู่ในฐานะที่เป็น “มายาคติ” ในการสร้างสรรกิจกรรมต่างๆ ในวันเปิดงาน OTOP ซึ่งดำเนินการผ่านอำนาจของรัฐบาลเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายหรือผลประโยชน์ทั้งในภาครัฐบาล (ทุกระดับที่เกี่ยวข้อง) ชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ จะพบว่า ความหมายโดยตรง (denotation) ของการจัดกิจกรรมต่างๆ ในงานเปิดศูนย์ OTOP คือ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชน ส่วนความหมายโดยนัย (connotation) คือ การกระทำเพื่อผลประโยชน์บางประการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย[89]

จากการวิเคราะห์จากทฤษฎีการกระทำเชิงสื่อสารของฮาเบอร์มาส และสัญวิทยาเชิงวิพากษ์ของ โรล็องด์ บาร์ตส์ พบว่ามีความสอดคล้องกันในเรื่อง “อำนาจของรัฐบาล” ที่อยู่เบื้องหลังการจัดกิจกรรมต่างๆ ในงานเปิดศูนย์ OTOP และหากนำแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาทั้งของฮูสเซิร์ลและชูทส์มาพิจารณาร่วมด้วย จะพบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดสัญวิทยาเชิงวิพากษ์ของโรล็องด์ บาร์ตส์ ในเรื่อง “ความเป็นวัตถุวิสัยและอัตวิสัย” โดย ความหมายโดยตรง (denotation) มีลักษณะของความเป็นวัตถุวิสัย ส่วนความหมายโดยนัย (connotation) มีลักษณะของความเป็นอัตวิสัย นอกจากนี้ จะเห็นว่าพื้นฐานของการกระทำเชิงการสื่อสารและสัญวิทยาเชิงวิพากษ์นั้น ต่างมีแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาทั้งของฮูสเซิร์ลและชูทส์เป็นพื้นฐานของแนวคิด/ทฤษฎีอีกด้วย

จากตัวอย่างของประเด็นการศึกษาเรื่อง “กระบวนการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นหมู่บ้านปากแซง ผ่านการจัดงานเปิดศูนย์ OTOP” ที่ได้กล่าวมานั้น มีความน่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง เนื่องจากเป็นการอธิบายผ่านแนวคิด/ทฤษฎี ทั้ง 3 ชุด ที่มีความเชื่อมโยงและมีความสอดคล้องกัน สังเกตได้จากผลการวิเคราะห์ที่มี “ลักษณะร่วม” และมีการอธิบายในความหมายที่ใกล้เคียงกัน

---

[88] ตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศของรัฐบาล โดยเชิดชู “ความเป็นท้องถิ่น” เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

[89] ผลประโยชน์ของรัฐบาลส่วนท้องถิ่น เช่น การสร้างผลงานในการพัฒนาท้องถิ่น การสร้างภาพลักษณ์/ชื่อเสียงในฐานะผู้นำในการดำเนินการ ผลประโยชน์ของผู้คนในชุมชน (มีความแตกต่างกันไปตามเหตุผลของแต่ละคน) เช่น การได้รับการยอมรับจากชุมชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรม การสร้าง/รักษาไว้ซึ่งคุณค่าในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับชุมชน เป็นต้น

Ref. code: 25645724300016KJI

3.7.2 การตรวจสอบกับแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ (referential adequacy)

แหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้สำหรับงานวิจัยนี้ จะให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลอ้างอิงในการศึกษาภาคสนาม เนื่องจากการศึกษาภาคสนามมีความเป็นวัตถุวิสัยน้อยกว่าการศึกษาในด้านแนวคิด/ทฤษฎีในเชิงวิชาการ[90] ทั้งนี้ สามารถจำแนกแหล่งอ้างอิงที่มีความน่าเชื่อถือ (ภาคสนาม) ออกได้ 2 ประเภท คือ

3.7.2.1 แหล่งอ้างอิงจากหน่วยงานราชการ ได้แก่ 1) หนังสือราชการ/ประกาศของทางราชการจากหน่วยงานหรือส่วนราชการต่างๆ เช่น หนังสือเชิญประชุมของสำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี หนังสือราชการของกรมพัฒนาชุมชน หนังสือราชการของกรมทางหลวง เป็นต้น 2) เอกสารนำเสนอความรู้เพื่อประชาชนของหน่วยงานราชการ เช่น คู่มือการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เอกสารประกอบการประชุม โครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) 3) คู่มือในการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ เช่น คู่มือการบริหารโครงการ OTOP เป็นต้น และ 4) ข้อมูลข่าวสารในเว็บไซต์/สื่ออิเล็กทรอนิกส์/สื่อประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการ ที่นำเสนอหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ เช่น การประชาสัมพันธ์เชิญชวนเข้าร่วมประชุมผ่านเว็บไซต์ การประกาศการดำเนินงาน/กำหนดจุดก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ผ่านป้ายไวนิล หรือแผ่นป้ายในรูปแบบต่างๆ เอกสารแผ่นพับนำเสนอรายละเอียดโครงก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) เป็นต้น

3.7.2.2 แหล่งอ้างอิงจากหลักฐานเชิงประจักษ์ ได้แก่ 1) การที่ผู้ศึกษาไปพบเห็นเหตุการณ์/สถานการณ์ด้วยตนเอง เช่น การสังเกตการณ์ภายในพื้นที่ศึกษา หมู่บ้านปากแซง การสังเกตการณ์ ณ แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น ภายนอกหมู่บ้านปากแซง (ภายในขอบเขตของพื้นที่ศึกษา) เป็นต้น 2) ข้อมูล/ข่าวสารที่มีภาพถ่ายหรือวีดิทัศน์ประกอบ เช่น สำนักงานข่าวท้องถิ่นเผยแพร่วีดิทัศน์ในงานเปิดศูนย์ OTOP หมู่บ้านปากแซง การเผยแพร่ภาพในงานพิธีเชื่อมสัมพันธ์สองฝั่งโขง (ไทย-สปป.ลาว) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

3.7.3 การวิเคราะห์หาแบบแผนที่แตกต่างกันออกไป (negative case analysis)

เป็นการแสวงหาข้อแตกต่างของข้อมูลให้พบ ภายในขอบเขต/ประเด็นของการศึกษา หากไม่พบชุดข้อมูลที่แตกต่างกัน ก็สามารถใช้ข้อค้นพบที่ได้ในประเด็นภาพรวม/ข้อมูลส่วนใหญ่สรุปการศึกษาในประเด็นนั้นๆ ได้ แต่หากพบข้อมูลที่มีความแตกต่างขึ้นมาในประเด็นที่ศึกษา แม้

---

[90] เอกสารอ้างอิงในเชิงวิชาการสำหรับงานวิจัยนี้ มีทั้งเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ที่มีความน่าเชื่อถือ ทั้งในรูปแบบของหนังสือ บทความในหนังสือ บทความวารสาร บทความวารสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยพยายามพิจารณาจากสำนักพิมพ์ที่เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศไทยและระดับสากล และพิจารณาจากผู้แต่ง/ผู้เขียนที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่นำเสนอ

Ref. code: 25645724300016KJI

เป็นเพียงส่วนน้อย ก็ไม่อาจสรุปได้ทั้งหมด/สรุปได้อย่างสมบูรณ์ว่า ภายใต้ขอบเขตของการศึกษาในประเด็นนั้น เป็นไปตามข้อมูลส่วนใหญ่ ยกตัวอย่างเช่น ข้อสรุปที่ว่า “นักท่องเที่ยวที่เข้ามายังหมู่บ้านปากแซงเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด” เพราะข้อมูลส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษามีลักษณะเช่นนั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งหาผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังหมู่บ้านปากแซง และได้พบว่า มีกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่นับถือศาสนาอื่นเข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซงจริง ดังนั้น ข้อสรุปดังกล่าวจึงไม่อาจนำมาใช้สรุปสำหรับการศึกษาในประเด็นนี้ได้

Ref. code: 25645724300016KJI

บทที่ 4
การกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

การกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เกิดจากบทบาท/การกระทำการของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ดำเนินผ่านกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมเป็นหลัก (Habermas, 1987, p.142) โดยกระบวนการในการกำหนดสร้างความหมาย มีพื้นฐานมาจากการพูดคุย/ปรึกษาหารือกันทั้งในระดับกลุ่มบุคคล ระดับชุมชนหรือในระดับสังคม ที่ก่อให้เกิดการกระทำในเชิงปฏิบัติในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

ภาพที่ 4.1 การกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (Interpretive schemes fit for knowledge)

การหาแบบแผน/ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง อาศัยวิธีการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาที่มุ่งแสวงหาโครงสร้างการรับรู้ของกลุ่มผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง [91] (Schutz, 1960) ซึ่งก่อให้เกิดความหมายที่มีความแตกต่างกัน 5 ความหมาย ตามลำดับ คือ (1) ความหมายที่แสดงถึงอุปสงค์ของการท่องเที่ยว (2) ความหมายที่แสดงถึงความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้คนภายในชุมชนด้วยกันเองและระหว่างผู้คนภายในชุมชนกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (3) ความหมายที่แสดงถึงการสร้างรายได้ให้กับผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (4) ความหมายที่แสดงถึงการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาว (หมู่บ้านปากแซง-หมู่บ้านปากตะพาน เมืองละครเพ็ง)และ (5) ความหมายที่แสดงถึงการเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในจัดกิจกรรมการพัฒนา/ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แสดงถึงเกียรติภูมิของภาคประชาชนและหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ และ จังหวัด อธิบายได้ดังนี้

4.1.1 ความหมายที่แสดงถึงอุปสงค์ของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

การที่จะเรียกบุคคลที่เข้ามายังหมู่บ้านปากแซงว่า นักท่องเที่ยว จะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของบุคคลในการเดินทางเข้ามาว่ามีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวหรือไม่ (Stoddard, 1988, p. 108; McCabe, 2009, p. 32) ดังนั้น อุปสงค์ของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในงานวิจัยนี้ จึงหมายถึง ความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังวัด/หมู่บ้านปากแซง ซึ่งจำแนกได้ 2 ประการ ดังนี้

4.1.1.1 การเข้ามากราบไหว้บูชาพระพุทธรูปและมาทำบุญตามหลักปฏิบัติหรือพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาทั่วไปและ/หรือการเข้ามากราบไหว้บูชา การอธิษฐานขอพร การบนบานและการแก้บนต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค

(1) ลักษณะของความเชื่อถือศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค) ของนักเที่ยวเชิงศาสนาพุทธ/ผู้มาเยือนที่นับถือศาสนาพุทธ

นักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือนที่วัดปากแซงส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ โดยมีทั้งผู้ที่มีความเชื่อ และผู้ที่ตั้งข้อสงสัย (การเชื่ออย่างไม่สนิทใจ) ต่อความศักดิ์สิทธิ์

---

[91] ความหมายแต่ละความหมายที่มีลักษณะเป็นแบบแผนของการตีความ

Ref. code: 25645724300016KJI

ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค ซึ่งผู้ที่มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนใหญ่ก็มักจะตอบสนองต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในรูปแบบของการผลิตซ้ำความเชื่อด้วยวิธีการต่างๆ

กรณีที่มีผู้นับถือศาสนาพุทธที่ตั้งข้อสงสัย (การเชื่ออย่างไม่สนิทใจ) ต่อความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาคที่เข้ามาไหว้พระ/ทำบุญที่วัดปากแซงนั้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าอาจจะมีผู้ที่ไม่เชื่อถือศรัทธาต่อความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาคเลยสาเหตุประการหนึ่งอาจจะเนื่องมาจากการอธิษฐานขอที่ไม่ได้สมความปรารถนา แต่จากการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตั้งข้อสงสัย (การเชื่ออย่างไม่สนิทใจ) ต่อความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาคนั้นมีการให้สัมภาษณ์ในลักษณะของการประนีประนอม กล่าวคือ การเลือกที่จะไม่ตอบโดยสมบูรณ์/อย่างเด็ดขาดว่าตนไม่มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค เนื่องจากไม่อยากให้ข้อมูลขัดแย้งกับกลุ่มของผู้เชื่อ/ผู้ศรัทธา และไม่อยากไปลบหลู่ดูหมิ่นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดังเช่นกรณีการให้ข้อมูลของคุณยายอ่อนจันทร์ ดังนี้

“ยายก็ไปกราบขอพร ถ้าเรายังไม่ได้ (สมปรารถนา) เราก็คิดว่า ท่านยังไม่พร้อมที่จะให้[92] ยายก็ต้องว่าอย่างนี้ แต่จริงๆ ยายก็สงสัย คิดไปในทางตรงข้าม[93]อยู่นั่นแหละแต่เราจะไปพูดให้คนอื่นฟังแบบนั้นไม่ได้ เพราะที่คนเขาฟังที่เขาเชื่อเขาจะมาว่าเรา” (คุณยายอ่อนจันทร์, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบริเวณวัดปากแซงตามจุดพักผ่อนต่างๆ ในบริเวณวัด ดังนั้น ด้วยบรรยากาศที่มีผู้คนเดินผ่านไปมาอย่างต่อเนื่องที่สามารถได้ยินการสัมภาษณ์ได้อย่างชัดเจน อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวบางคนไม่กล้าที่จะให้ข้อมูลที่แสดงออกอย่างชัดเจนว่าตนไม่มีความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาคเลย ยกเว้นในกรณีของนักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือนหมู่บ้านปากแซงที่นับถือศาสนาอื่นที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวในเชิงศาสนาพุทธที่สามารถให้คำตอบอย่างชัดเจนว่าตนไม่มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค ทั้งนี้เนื่องมาจากข้อห้ามทางศาสนา ดังเช่นกรณีของนักท่องเที่ยวที่นับถือศาสนาคริสต์ที่เข้ามายังหมู่บ้านปากแซงเพื่อรับประทานอาหาร/เลือกซื้อสินค้า และชมบรรยากาศบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง

---

[92] ในที่นี้สามารถแปลความหมายได้หลายอย่างในบริบทของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ เช่น มีกรรมเก่ามาบังทำให้คำอธิษฐานไม่สัมฤทธิ์ผล ยังไม่ถึงเวลาที่สมควรจะได้ หรือ ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในดวงชะตา (รูปแบบหนึ่งของการสะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องกรรม) เป็นต้น

[93] ความคิดที่ว่าพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อไม่มีความศักดิ์สิทธิ์

Ref. code: 25645724300016KJI

(2) ลักษณะทั่วไป (ที่สะท้อนวัตถุประสงค์) ในการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาจากกิจกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่วัดปากแซงในภาพรวมแล้ว[94] มักจะเป็นการเดินทางเข้ามาเพื่อกราบไหว้บูชาพระและ/หรือมาทำบุญที่วัดตามหลักธรรมคำสอนหรือวิถีปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนทั่วไป[95] ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว มีลักษณะผสมผสานระหว่างความเชื่อถือศรัทธานาสนาพุทธและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อการยกระดับจิตใจ การจรรโลงใจ เพื่อความสุขและความเป็นสิริมงคลในการดำรงชีวิตโปรดดูการให้ข้อมูลของน้องวันวิสาประกอบดังนี้

> . . . ค่ะ โดยส่วนตัวนะคะก็เป็นคนที่ชอบทำบุญอยู่แล้ว พอได้เห็นข้อมูลจากอินเตอร์เน็ตที่เราจะมาเที่ยว[96]นี่น่ะค่ะ เราก็พบว่า ชาวอุบล มีความนับถือพระเจ้าใหญ่องค์ตื้ออยู่ เราก็เลยอยากที่จะเข้ามาสักการะ ได้มาเห็นกับตาด้วยตนเอง แล้วก็ได้มาทำบุญตามที่ตั้งใจไว้ด้วยอ่ะค่ะ ใช่ค่ะ ก็ส่วนตัวก็นับถือศาสนาพุทธอยู่แล้วชอบทำบุญไม่ว่าจะเดินทางไปจังหวัดไหนๆ ถ้ามีพระที่ศักดิ์สิทธิ์เราก็จะเข้าไปกราบไหว้ทำบุญอย่างนี้น่ะค่ะ เพราะถ้าได้ไปไหว้พระทำบุญเราก็จะรู้สึกสบายใจค่ะ . . . (น้องวันวิสา, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

การให้ข้อมูลของน้องวันวิสาในฐานะตัวแทนของนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาพุทธ แสดงให้เห็นว่าการเดินทางมายังหมู่บ้านปากแซงนั้น เป็นการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในฐานะของพุทธศาสนิกชนทั่วไปเพื่อความสบายใจ อันเป็นเหตุที่นำมาซึ่งความสุขในการดำรงชีวิต ส่วนการได้ทราบข่าวสารเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ และได้มีโอกาสเข้ามาไหว้พระ/ทำบุญอันเนื่องมาจากความเชื่อ/ความเข้าใจว่าพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อมีความศักดิ์สิทธิ์ตามที่เคยได้ยินได้ฟังมานั้น สะท้อนให้เห็นว่าเป็นการกระทำที่นำมาซึ่งความเป็นสิริมงคลในการดำรงชีวิต

---

[94] นักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือนยังวัดปากแซงที่นับถือศาสนาพุทธ ทั้งผู้ที่มีความเชื่อ ผู้ที่เกิดข้อสงสัย และผู้ที่ไม่มีความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค

[95] การถวายดอกไม้ธูปเทียน การปิดทองพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ (องค์จำลอง) การสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา การรดน้ำ/ประพรมน้ำมนต์เพื่อความเป็นสิริมงคล การถวายสังฆทาน การตักบาตรร้อยแปด การเสี่ยงเซียมซี การรดน้ำมนต์ขอพรจากพระสงฆ์ การเติมน้ำมันตะเกียง การบริจาคเงินสมทบทุนช่วยเหลือวัดในด้านต่างๆ (ค่าน้ำ ค่าไฟ ก่อสร้าง/บูรณปฏิสังขรณ์ตัวอาคาร ฯลฯ) ปล่อยปลา เป็นต้น

[96] กรณีญาติชวนเดินทางมาท่องเที่ยว

Ref. code: 25645724300016KJI

สำหรับลักษณะทั่วไป (ที่สะท้อนวัตถุประสงค์) ในการเดินทางเข้ามาของท่องเที่ยวที่เข้ามายังหมู่บ้านปากแซง มีลักษณะเช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาทั่วไป ดังที่ปรากฏในการศึกษาของ Kaelber (2005) และ Wang et al., (2016) ที่อธิบายว่า การที่นักท่องเที่ยวเข้ามายังต้องการแสวงหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ต้องการพัฒนาตนเอง/การปลดปล่อย/จรรโลงทางด้านจิตใจ/จิตวิญญาณ ต้องการสำนึกผิด/สารภาพบาป ต้องการสร้างบุญกุศล ต้องการผ่อนคลายทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือ ต้องการในการหลบเลี่ยงจากวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่เป็นแรงผลักดัน (push factors) ให้กับนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา ส่วนปัจจัยที่เป็นแรงดึงดูด (pull factors) ให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนานั้น คือ ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม เช่น ประวัติศาสตร์ ประเพณีปฏิบัติทางศาสนา สถาปัตยกรรมทาง ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทางการท่องเที่ยว

(3) การผลิตซ้ำความเชื่อถือศรัทธาในศาสนาพุทธและ/หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค)

สำหรับนักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือนหรือผู้ที่มีความเชื่อถือศรัทธาที่มีประสบการณ์โดยตรงหรือมีความเชื่อว่าตนได้รับพรจากอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค ก็มักจะทำการผลิตซ้ำความเชื่อ เช่น การแก้บน การเผยแพร่เรื่องราวให้บุคคลอื่นได้รับรู้ผ่านสื่อ/ช่องทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เมื่อผู้ที่ได้ยินได้ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค โดยเฉพาะผู้ที่ประสบกับความทุกข์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจก็จะเกิดความคาดหวังที่จะได้รับพร และอยากที่จะเดินทางเข้ามาอธิษฐานขอพรต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาคที่วัดปากแซงโปรดดูการให้ข้อมูลของคุณวสุ ประกอบ ดังนี้

> . . . ส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องการบนบาลศาลกล่าวนะ เช่น แต่งงานแล้วมีบุตรยาก ก็มาบน มาขอพรขอบุตรขอลูกจากท่าน (พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) ส่วนใหญ่แล้วก็จะสมหวังนะ อีกอย่างหนึ่งก็พวกมาบนบาน พวกไปสอบแข่งขันน่ะ ส่วนมากพวกนี้เขาก็จะประสบผลสำเร็จ ส่วนใหญ่เมื่อประสบความสำเร็จแล้ว เขาก็จะเอาของมากราบมาไหว้ท่านตามที่บนบานไว้ . . . (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

ส่วนผู้ที่เข้ามาอธิษฐานขอพรต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค แต่ยังไม่ได้รับพรตามที่ขอก็จะไม่พูดหรือแสดงออกอย่างชัดเจนว่าพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาคไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการลบหลู่ดูหมิ่นและก่อให้เกิดความอัปมงคลในชีวิต[97] นอกจากนี้ หากแสดงออกอย่างชัดเจนว่าพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาคไม่มีความ

---

[97] ด้วยการปลูกฝังทางสังคมวัฒนธรรมในบริบทของสังคมไทยในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ว่าหากไม่เชื่อ ก็ไม่ควรที่จะลบหลู่ดูหมิ่นโดยการกล่าววาจาหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่

ศักดิ์สิทธิ์ ก็จะกลายเป็นการขัดแย้งกับกลุ่มของผู้ที่มีความเชื่อถือศรัทธาและอาจจะกลายเป็นการก่อปัญหาลุกลามใหญ่โตขึ้นมา (คุณยายอ่อนจันทร์, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563)

ในทางตรงข้าม จะพบว่า ความหวังที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะสนองตอบในอนาคตเป็นความหวังที่ยังรอคอยได้ ทำให้การรอคอยเป็นการกระทำที่สะท้อนถึงการผลิตซ้ำศรัทธาไปในตัว และยิ่งรอก็ยิ่งธำรงรักษาความขลังของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นให้ยั่งยืนยิ่งขึ้น[98]

ดังนั้น เพื่อเป็นการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมหรือเพื่อไม่ให้เป็นการก่อปัญหาให้กับตนเอง[99] ผู้ให้ข้อมูลในฐานะของนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาพุทธ ดังเช่น กรณีของคุณยายอ่อนจันทร์ จึงต้องอ้างเหตุผลที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับการผลิตซ้ำความเชื่อในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาคแม้จะมีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์อย่างไม่สนิทใจก็ตาม เช่น มีกรรมมาบัง หรือ ยังไม่ถึงเวลาที่เหมาะสม เป็นต้น

(4) ข้อสรุปของการประกอบ/กำหนดสร้างชุดความหมายว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอมาในข้างต้นนี้ จะพบว่าการประกอบ/กำหนดสร้างชุดความหมายว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์ที่ดึงดูดการท่องเที่ยว เกิดขึ้นจาก (1) ความเชื่อถือศรัทธา[100] (2) ความต้องการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มบุคคลซึ่งมีทั้งกลุ่มผู้ที่มีความเชื่อถือ/

เหมาะสมออกไป ไม่เช่นนั้นจะก่อให้เกิดให้โทษต่อตนเอง ประกอบกับ เรื่องราวความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์การให้คุณให้โทษของพระพุทธรูปบางองค์หรือพญานาคถูกผลิตซ้ำมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่สร้างการรับรู้ให้กับผู้คนจำนวนมาก โดยเฉพาะการนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ในแต่ยุคสมัย ดังนั้น ด้วยอิทธิพลของคำสอน เรื่องเล่า และสื่อต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการแสดงออกในเชิงพฤติกรรมของมนุษย์ จึงส่งผลให้ผู้ที่ไม่มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ไม่กล้าที่จะแสดงออกในเชิงคัดค้านหรือต่อต้าน

[98] การเน้นย้ำความหมายของความศรัทธาในที่นี้ หมายถึง การคิด/กระทำเพื่อแสดงถึงความศรัทธาระหว่างรอให้คำอธิษฐานสัมฤทธิ์ผล เช่น การคิด/พูดในทางกุศล การทำบุญเพิ่มมากขึ้น การสวดมนต์/การปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง/เพิ่มขึ้นจากปกติ เป็นต้น

[99] กรณีที่พูด/แสดงออกอย่างชัดเจนว่าตนไม่มีความเชื่อถือ/ศรัทธา แล้วเกรงว่าจะเกิดเรื่องร้าย/สิ่งไม่ดีกับตนเอง

[100] แสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น การแก้บน การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ

Ref. code: 25645724300016KJI

ศรัทธาในระดับที่มากน้อยแตกต่างกันไป[101] และ (3) การปลูกฝังทางวัฒนธรรมที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์/สิ่งที่เหนือธรรมชาติในบริบทของสังคมไทยภายใต้วาทกรรม “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ที่มีส่วนเข้ามากำกับพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งในรูปแบบของการคิด การพูด และการกระทำที่ส่งเสริมความต้องการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคม (รวมถึงองค์ประกอบข้อ 2) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ประการถือเป็นการผลิตซ้ำและ/หรือส่งเสริมการผลิตซ้ำความหมายของความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

4.1.1.2 การเข้ามายังวัดปากแซงหรือหมู่บ้านปากแซงด้วยวัตถุประสงค์อื่นๆ

(1) ลักษณะของการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวด้วยวัตถุประสงค์อื่นๆ

การที่มีนักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือนเข้ามายังวัดปากแซงหรือหมู่บ้านปากแซงด้วยวัตถุประสงค์อื่นๆ นั้น มีรากฐาน/เป็นผลสืบเนื่องมาจากการผลิตซ้ำความหมาย (ย่อย) ในข้อที่ 4.1.1.1 เป็นหลัก[102] สำหรับวัตถุประสงค์อื่นๆ ที่นักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือนเข้ามายังวัดปากแซง/หมู่บ้านปากแซงนั้น ยกตัวอย่าง เช่น การมากับเพื่อน/ติดตามกลุ่มเพื่อน (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563) การเข้ามาโดยความบังเอิญหรือไม่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า[103]การเข้ามาซื้ออาหาร/เครื่องดื่ม/ผลิตภัณฑ์ต่างๆ (ในเขตวัดปากแซง ตลาดเช้าวันพุธ ฯลฯ) การเข้ามาชมบรรยากาศบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง เป็นต้น (คุณพรพรรณ, สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม; คุณสินี, สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2563)

“บางทีก็เข้ามาซื้อของที่วัดปากแซงอยู่ค่ะ ถ้าอย่างไปกินตำกล้วยนี่จะนั่งทานอยู่ร้านแต่พวกกล้วยฉาบมันฉาบก็จะซื้อกลับไปฝาก แต่ส่วนใหญ่ก็จะมาซื้อกลับไปทานค่ะ ศูนย์โอทอป ก็ยังเปิดขายอยู่นะคะ อาทิตย์ก่อนๆ ยังลงไปซื้อหมวกสานอยู่เลยค่ะ” (คุณพรพรรณ, สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2563)

การมีอาหารและเครื่องดื่มจำหน่ายภายในแหล่งท่องเที่ยว ช่วยเติมเต็มองค์ประกอบของการท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพราะเป็นการช่วยเพิ่มอรรถรส ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเดินทางและนิยมการบริโภคและช่วยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเกิดการ

---

[101] แสดงออกในรูปแบบต่างๆ (พิจารณาในกรณีของผู้ที่มีความเชื่อน้อย/ไม่เชื่ออย่างสนิทใจ) เช่น การไม่พูด/แสดงออกโดยตรงว่าตนเองไม่เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ การใช้น้ำเสียงในระดับที่เบาในการให้สัมภาษณ์ การพูดถึงเรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นเพื่อปิดบังความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อของตนที่อยู่ในระดับน้อย เป็นต้น

[102] ด้วยเหตุผลที่มีนักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือนเข้ามายังวัดปากแซงเพื่อมาไหว้พระ/ทำบุญอย่างต่อเนื่องจึงส่งผลให้ผู้ประกอบการเห็นโอกาสในการสร้างรายได้ในการค้าขายสินค้า/บริการเพื่อรองรับ/สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว (น้องพาขวัญ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2563)

[103] เช่น การขับรถผ่านเส้นทางไปยังวัดปากแซง/หมู่บ้านปากแซง แล้วเกิดความสนใจใคร่รู้ อยากจะแวะเข้ามาชมบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

Ref. code: 25645724300016KJI

ขยายตัวทั้งในด้านการดึงดูดนักท่องเที่ยวและในด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะในภาคการผลิตในระดับท้องถิ่น (Boyne et al., 2003, p. 132; Richards, 2012, p. 20)

อย่างไรก็ตาม อาหารและเครื่องดื่มที่จำหน่ายภายในเขตวัดหรือหมู่บ้านปากแซง ก็ไม่ได้เป็นปัจจัยหลักหรือไม่ได้มีอัตลักษณ์/ความโดดเด่นเพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (food tourism) ได้ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ทั่วไปที่มีจำหน่ายตามท้องตลาด ดังนั้น นักท่องเที่ยวจึงอยู่ในฐานะของ “ผู้บริโภค” ซึ่งไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มของนักท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Buiatti, 2011, p. 94)

ส่วนวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามาตามกลุ่มเพื่อนนั้น มีแรงจูงใจหลักคือสังคมกลุ่มเพื่อน เพราะนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ เข้ามาเพราะต้องการทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกับกลุ่มเพื่อนผ่านการท่องเที่ยว (เชิงศาสนา) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและต้องการเป็นที่ยอมรับภายในกลุ่ม ซึ่งประเด็นนี้ มีความสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวของ Van Vuuren & Slabbert (2011) และ Juvan et al. (2017) โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ มักจะเข้ามาไหว้พระ/ทำบุญ จากนั้น จึงไปเดินเลือกซื้ออาหาร/เครื่องดื่ม หรือซื้อสินค้าที่จำหน่ายภายในเขตวัด และเข้ามานั่ง/เดินรับประทานอาหารร่วมกับชมบรรยากาศริมฝั่งแม่น้ำโขง

การที่นักท่องเที่ยว เข้ามาซื้ออาหาร/เครื่องดื่ม หรือสินค้าต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวนับว่าเป็นการผลิตซ้ำ/ส่งเสริมการผลิตซ้ำแบบแผนการดำรงอยู่ของกิจกรรมที่ประกอบสร้างเป็นส่วนหนึ่งการท่องเที่ยวท้องถิ่นของวัดปากแซง/หมู่บ้านปากแซง โดยเฉพาะการมีสินค้าประจำถิ่นหรือสินค้าโอท็อปก็จะยิ่งส่งเสริมการผลิตซ้ำความหมายหรือทำให้มีความสลับซับมากยิ่งขึ้น[104] และหากกรณีที่สินค้าได้รับความนิยมสูง การผลิตซ้ำความหมายก็ย่อมจะมีความเข้มข้นและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น[105] แต่ในกรณีของผลิตภัณฑ์/สินค้าที่จำหน่าย ณ หมู่บ้านปากแซงยังไม่ได้มีการพัฒนาอยู่ในระดับดังกล่าวนั้น เพราะยังขาดซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ทั้งในด้านตัวผลิตภัณฑ์และคุณภาพของผลิตภัณฑ์

(2) ข้อสรุปของการประกอบ/กำหนดสร้างชุดความหมายว่าด้วยการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวด้วยวัตถุประสงค์อื่นๆ ที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ในเรื่องศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ชุดความหมายนี้ มีรากฐานมาจากการท่องเที่ยวในเชิงศาสนาพุทธหรือชุดความหมายที่ว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเกิดจากองค์ประกอบ 2 ประการร่วมกัน คือ (1) ความพึงพอใจ

---

[104] การเชื่อมโยง/ซ้อนทับไปสู่ความหมายอื่นๆ เช่น การสร้างรายได้ให้กับชุมชน การเป็นเอกลักษณ์/การสร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้าน/หน่วยงานงานราชการส่วนท้องถิ่น ฯลฯ

[105] หมายถึง การผลิตและการบริโภคอย่างต่อเนื่อง

Ref. code: 25645724300016KJI

ของนักท่องเที่ยวที่ได้มาสัมผัสบรรยากาศริมฝั่งแม่น้ำโขง และ (2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสินค้า/บริการที่จัดจำหน่ายในเขตวัดปากแซง/หมู่บ้านปากแซง โดยองค์ประกอบทั้งสองประการนี้มักจะถูกกผลิตซ้ำร่วมกับชุดความหมายว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์ เช่น การเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ที่นำเสนอการท่องเที่ยววัดปากแซงร่วมกับสินค้าโอทอปของหมู่บ้าน การถ่ายภาพ/คลิปวีดีโอส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยว ณ วัดปากแซง ได้แก่ การไหว้พระ/ทำบุญ/ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การเดินเลือกซื้อสินค้าที่จำหน่ายในเขตวัดปากแซง การเดินชมบรรยากาศริมฝั่งแม่น้ำโขงและถ่ายภาพกับจุดถ่ายรูป เป็นต้น

4.1.2 ความหมายที่แสดงถึงความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเองและระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้คนภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและระหว่างผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญในการกำหนดสร้างความหมายผ่านการผลิตซ้ำและ/หรือส่งเสริมการผลิตซ้ำความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวในวันธรรมดาทั่วไป วันหยุดสุดสัปดาห์ วันสำคัญทางศาสนา งานเทศกาลประจำปี งานกิจกรรมพิเศษ งานพิธีกรรมของชุมชนหมู่บ้านปากแซง[106]โดยสามารถอธิบายลักษณะของความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

4.1.2.1 ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้คนภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซง

ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้คนในชุมชนในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง สามารถจำแนกการอธิบายได้ออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซง และความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านปากแซงและคณะสงฆ์วัดปากแซง มีรายละเอียด ดังนี้

(1) ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชาวบ้านภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซง

ลักษณะความสัมพันธ์แบบเครือญาติ : ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ สังเกตได้

---

[106] งานเทศกาลประจำปี (เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลปีใหม่ งานวัดปากแซง) งานกิจกรรมพิเศษ (งานพิธีเปิดโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ) งานพิธีกรรมของชุมชนหมู่บ้านปากแซง (พิธีเลี้ยงปู่ตา พิธีกรรมตามประเพณีฮีต12 พิธีกรรมทางศาสนาของวัดปากแซง) เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวท้องถิ่นโดยพิจารณาจากรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงเทศกาล

Ref. code: 25645724300016KJI

จากนามสกุลที่เหมือนกันในแต่ละครัวเรือนและจากการให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าชาวบ้านบางกลุ่มเป็นเครือญาติของตน และแม้จะไม่ใช่เครือญาติกันโดยตรง แต่ก็มีการแสดงถึงความสนิทสนมหรือความรู้จักมักคุ้น โดยใช้คำขึ้นต้นในการเรียกขานแบบเครือญาติ เช่น แม่ ตา ยาย เจ๊ ป้า พ่อใหญ่ แม่ใหญ่ ฯลฯ ดังเช่นการเรียกขานกันในหมู่บ้านชนบทในเขตภาคอีสานทั่วไป และจากที่ได้อธิบายมา สามารถยกตัวอย่างความสัมพันธ์ของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงที่ทำงานอยู่ในชุมชนเรือประกอบ ตามคำบอกเล่าของน้องธันวา ดังนี้

"ครับที่ไปกับเรือ เขาเรียก แก็ตเรือครับ เป็นญาติของผมทั้งหมดครับ ชื่อยายมั่น ยายแสง แล้วก็ยายสาย (นามสมมติ) ครับ ก็จะแบ่งกันครับ ก็สลับกันครับ หรือไปพร้อมกันก็ได้ครับ ที่ไปนะครับ ก็เพื่อเวลารอจอดเรือแล้วเอาเชือกไปผูก ทิ้งสมออย่างนี้ครับ" (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางเครือญาติของชุมชนหมู่บ้านปากแซงเป็นพื้นฐานสำคัญของการมีส่วนร่วมในการกระทำการเชิงสังคม ในบริบทของชุมชนเรือหมู่บ้านปากแซง และสำหรับบริบทของการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในภาพรวมนั้น ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับกลุ่มชุมชนเรือ ที่มักจะขับเคลื่อนการกลุ่มการพัฒนาด้วยระบบเครือญาติ เพราะต้องอาศัยความสนิทสนมและความไว้วางใจในรูปแบบของความร่วมมือและความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในการดำเนินงาน (คุณนภา, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2563)

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ก็ไม่ได้เป็นชุดการปฏิสัมพันธ์ชุดเดียวที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น แต่ยังมีปัจจัยเงื่อนไขอื่นๆ ประกอบ เช่น การเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มเครือญาติด้วยกันอย่างลงตัวและทุกหน่วยย่อยของเครือญาติ เห็นพ้อง/ยอมรับการแบ่งปันและเอื้อประโยชน์ดังกล่าว

ความสัมพันธ์และการกระทำเชิงสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของชาวบ้านภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงที่เอื้อให้เกิดผลประโยชน์ต่อกัน : สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงในภาพรวมนั้น ถือว่าอยู่ในระดับที่สามารถรวมตัวกันได้ในระดับหนึ่ง ในการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการทำกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมในลักษณะเฉพาะกิจเป็นรายกรณีไปอย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมดังกล่าว ยังไม่มีความมั่นคงหรือเข้มแข็งเพียงพอในการจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการ/ดูแลผลประโยชน์ของชุมชนที่เกิดจากการท่องเที่ยวท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาวดังเช่น ปัญหาในการบริหารจัดการศูนย์โอทอปของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภววิสัยของการยังผลประโยชน์ต่อกันนั้น มีความสลับซับซ้อนและมีความจริงที่อาจจะมีความขัดแย้งไม่ลงตัวของผลประโยชน์

นอกเหนือจากเรื่องการรวมกลุ่มการค้าขายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในลักษณะของกลุ่มชุมชนแล้ว ชุมชนหมู่บ้านปากแซงยังมีการรวมกลุ่มอาชีพในระดับชุมชนและการ

Ref. code: 25645724300016KJI

รวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น เช่น กลุ่มชุมชนเรือหมู่บ้านปากแซง กลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้าง การรวมกลุ่มฟ้อนรำของชุมชนหมู่บ้านปากแซงการรวมกลุ่มเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพิธีกรรมตามความเชื่อของผู้คนในชุมชนและการมีส่วนร่วมกับโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล หรือในระดับอำเภอ ซึ่งชาวบ้านปากแซงส่วนใหญ่ต่างให้ความร่วมมือ/มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอมาในประเด็นนี้ จะพบว่าความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในบริบทของการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการท่องเที่ยวท้องถิ่นยังผนึกแน่นด้วยการต่างให้ผลประโยชน์ต่อกัน โดยเฉพาะประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและคณะสงฆ์วัดปากแซง

ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและคณะสงฆ์วัดปากแซงเป็นความสัมพันธ์ที่ดำเนินไปได้ด้วยดี สาเหตุประการหนึ่งเนื่องมาจากชาวบ้านต่างตระหนักรู้ถึงความเป็นเจ้าของชุมชนโดยมีความใกล้ชิดผูกพันกับวัดปากแซงมาจากรุ่นบรรพบุรุษ ประกอบกับการที่ชาวบ้านปากแซงบางคน เช่น ผู้นำหมู่บ้าน ผู้อาวุโสของหมู่บ้าน หรือผู้ที่ชาวบ้านให้การนับถือ ได้เข้าไปเป็นคณะกรรมการวัดปากแซง นอกจากนี้เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ก็เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีสามารถที่จะเข้าไปพบปะ ปรึกษาหารือพูดคุยกับท่านได้โดยสะดวก ด้วยเหตุนี้ เมื่อวัดจัดงาน/กิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงศาสนา/นักท่องเที่ยวทั่วไป ผู้นำหมู่บ้านจะประสานขอความร่วมมือกับชาวบ้านมาช่วยงานวัด ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี

“เพิน (เจ้าอาวาส) กะเป็นผู้เว่านำง่าย บ่ได้ถือเนื้อถือโต เข้าไปยามใด๋ เพินกะเว่านำโลด ว่ามีหยังน้อ เพินกะเว่านำคุยนำ เพินกะบ่ถือยศถือเกียรติเพินนั่นหนา เพินกะเป็นธรรมดาเป็นกันเอง” (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563)

คุณภาพของความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ร่วมกันภายในชุมชนอย่างสันติ : เมื่อพิจารณาจากชุดความสัมพันธ์ทั้งสองจะพบว่า เมื่อจะมีการจัดงาน/กิจกรรมต่างๆ ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น ชาวบ้านมักจะมีการประชุมปรึกษาหารือทั้งในระดับกลุ่มและ/หรือการประชาคมในระดับหมู่บ้าน ก่อนการดำเนินงาน/ลงมือทำ ซึ่งในการประชุม/ประชาคมชาวบ้านก็มักจะมีการแสดงความคิดเห็นทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย/โต้แย้ง แตกต่างกันไป แต่ในภาพรวมแล้วก็อยู่ในระดับที่สามารถตกลงกันได้และสามารถร่วมมือกันดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นฐานความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติและความรู้จักมักคุ้นซึ่งกันและกันของผู้คนในชุมชนเป็นหลักหากเป็นงานในระดับชุมชนหรือระดับหมู่บ้านในส่วนงานของฆราวาสก็จะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำหรือเป็นแกนหลักในการดำเนินงาน แต่

Ref. code: 25645724300016KJI

หากเป็นการจัดงานในกิจการของวัด/ของพระสงฆ์ ก็จะมีคณะกรรมการวัดเป็นหลักในการดำเนินงาน[107] (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563; น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

"ครับ ถ้าเกิดปัญหาการประท้วงก็มีการแบบว่าเอาแต่ละฝ่ายครับมาคุยกัน ก็จะมีการประชุมแล้วก็ไกล่เกลี่ยกันนะครับว่า เรื่องนี้มันเกิดได้ยังไง อะไรผิด อะไรถูกน่ะครับ ก็ไกล่เกลี่ยกันก็เสร็จครับ" (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

การไกล่เกลี่ยที่ลงตัว หรือทุกฝ่ายพึงพอใจ สะท้อนคุณภาพของความสัมพันธ์ในเครือญาติ/ชุมชน คุณภาพนี้สามารถสังเกตได้จาก การประนีประนอมต่อปัญหา/ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเพื่อให้ความสัมพันธ์ภายในชุมชนเกิดความสงบสุขหรืออยู่ในภาวะปกติ เช่น การที่กลุ่มของอดีตผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงยอมรับต่อการชี้แจงรายละเอียดการใช้จ่ายเงินของคณะกรรมการวัดปากแซงในที่ประชุม[108]แม้ว่าการชี้แจงนั้นจะไม่ได้แสดงรายการใช้จ่ายอย่างละเอียดก็ตาม (คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563) หรือการที่ชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านยินยอมให้ความร่วมมือกับผู้นำหมู่บ้านด้วยความเต็มใจและเห็นผลเป็นรูปธรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการท่องเที่ยวท้องถิ่น[109]เป็นต้น (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563)

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอมาในหัวข้อ 4.1.2.1 นี้สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนและระหว่างชาวบ้านภายในชุมชนด้วยกันเอง ที่สามารถรวมตัวกันได้เป็นอย่างดีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นและแม้จะมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นบ้างแต่ก็สามารถที่จะไกล่เกลี่ยปัญหาหรือยอมความกันได้

4.1.2.2 ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้าน/คณะสงฆ์) กับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาลนั้น ในภาพรวมถือว่าดำเนินไปได้ด้วยดีซึ่งอยู่ในลักษณะของการถ้อยทีถ้อยอาศัยหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ "การต่างสนองประโยชน์ซึ่งกันและกัน" โดยเฉพาะกับหน่วยงานราชการที่มีสถานที่ทำการอยู่ในเขตหมู่บ้านปากแซง เช่น โรงเรียนบ้านปากแซง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง เป็นต้น (คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563; คุณพรพรรณ, สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2563)

---

[107] ผู้ใหญ่บ้านเป็นหนึ่งในคณะกรรมการวัดโดยตำแหน่ง

[108] นายอำเภอนาตาลเป็นประธานการประชุม

[109] พบในหลายกิจกรรมทั้งในกิจกรรมในเชิงศาสนา กิจกรรมที่จัดร่วมกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กิจกรรมภายที่จัดขึ้นภายในชุมชน (กิจกรรมจิตอาสา การจัดงานทำบุญภายในหมู่บ้าน/ตาม ฯลฯ)

Ref. code: 25645724300016KJI

(1) ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (โดยเฉพาะหน่วยงานในเขตอำเภอนาตาล)ให้ความร่วมมือ อำนวยประโยชน์ หรือให้ความช่วยเหลือกิจการ/งานของของชุมชนหมู่บ้านปากแซง

เนื่องจากหมู่บ้านปากแซง เป็นหมู่บ้านที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุบลราชธานี (วัดปากแซง, พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) ดังนั้น ในกรณีที่วัดจัดงาน/กิจกรรมต่างๆ ที่ดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา เช่น การจัดงานวัดปากแซง งานทำบุญหรือพิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ก็มักจะเข้ามามีส่วนร่วม/หรือมีบทบาทในการเข้ามาช่วยเหลือให้การจัดงานดำเนินไปด้วยความราบรื่น[110] เช่น การเข้ามารักษาความปลอดภัยในช่วงการจัดงานวัดปากแซงของตำรวจในเขตอำเภอนาตาล กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 227 กองกำลังสุรนารี การเข้ามาให้บริการด้านสุขภาพ/การปฐมพยาบาลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซงและโรงพยาบาลอำเภอนาตาลในระหว่างการจัดงาน การช่วยประสานงานในด้านต่างๆ ของบุคลากรจากองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานและสำนักงานอำเภอนาตาล เป็นต้น (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563)

(2) ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ชุมชนหมู่บ้านปากแซงให้ความร่วมมือ อำนวยประโยชน์ หรือให้ความช่วยเหลือกิจการ/งานของของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (โดยเฉพาะหน่วยงานในเขตอำเภอนาตาล)

นอกจากนี้ ในส่วนของชาวบ้านหมู่ปากแซงเองก็ได้ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชส่วนท้องถิ่นส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วม/มีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาท้องถิ่น/พัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล การมีส่วนร่วม/สนับสนุนการจัดงานประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแข่งเรือที่องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานเป็นภาพในการจัดงาน การเข้าร่วม/มีส่วนร่วมในพิธีเปิด/ในโครงการพัฒนาท้องถิ่นที่สำนักงานอำเภอ[111] เป็นต้น(คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563; คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563) ซึ่งในประเด็นนี้ สะท้อนให้เห็นว่า คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพกับหน่วยงานราชการท้องถิ่น เพราะเมื่อควบคุมคุณภาพความสัมพันธ์ได้ดี ทำให้สามารถเข้าถึงทรัพยากร

---

[110] คณะกรรมการวัดปากแซงทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานต่างๆ หรือการเข้ามาในฐานะจิตอาสาหรือเข้ามาช่วยเหลือด้วยความสมัครใจของบุคลากรจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

[111] เช่น โครงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนต่อประชาชนในพื้นที่ชายแดน โครงการตลาดประชารัฐ ตลาดนัดสองฝั่งโขง

Ref. code: 25645724300016KJI

ได้ดี เช่น การได้รับการบริจาคสิ่งของจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเมื่อเกิดวิกฤต/ภัยพิบัติการได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านที่ได้รับงบประมาณ/เข้าร่วมโครงการพัฒนาของภาครัฐบาลเป็นต้น

สำหรับบทบาทของคณะสงฆ์วัดปากแซง ที่นำโดยเจ้าอาวาสวัดปากแซงนั้น ท่านมักจะให้การสนับสนุนการจัดงาน/กิจกรรมที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นจัดขึ้นและให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อประโยชน์อื่นๆ ของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นภายในหมู่บ้านปากแซง ยกตัวอย่างเช่น การสนับสนุนงบประมาณให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการจัดงานแข่งเรือ การสนับสนุนงบประมาณสร้างโรงจอดรถให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง

> . . . ที่เป็นงานแข่งเรือนั่นบ่ อบต.เขาเป็นคนจัด หลวงพ่อไม่ไปยุ่ง แต่หลวงพ่อส่งเสริมเขาเออ เป็นเงินรางวัล ก็คือส่งเสริมให้เขา หลวงพ่อก็ให้หมดนั่นล่ะ ก็เป็นค่าอุปกรณ์ ค่าเงินรางวัล หลวงพ่อก็ให้ ก็ปีละ 20,000 ขั้นต่ำก็ 2 หมื่นกว่า บางทีก็ 3 หมื่น ก็แล้วแต่งานเล็กงานใหญ่ ก็จะถามว่าเขาจัดใหญ่ไหม เออ ถ้ามันไม่พอก็พวกเงินรางวัลอะไรนั่นก็ให้แจ้งหลวงพ่อ เขาก็รักษาระเบียบประเพณีไว้หลวงพ่อก็สนับสนุน . . . (พระไพศาล, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2563)

> . . . หลวงพ่อท่านก็สนับสนุนงบมาน่ะค่ะ เพื่อสร้างโรงจอดรถสร้างกันสาดกันน้ำฝนอะไรอย่างนี้น่ะค่ะ คือส่วนที่ รพสต.ได้รับ ส่วนโรงพยาบาลนาตาลนี่ก็ได้อยู่ค่ะเหมือนกับสมทบทุนสร้างอาคารอย่างนี้น่ะค่ะ...ตอนนี้อาคารเสร็จแล้วค่ะ เปิดใช้แล้วทางโรงพยาบาลก็มาขอสนับสนุนงบจากวัดบ่อยอยู่นะคะ ก็ ท่านก็ให้ตลอดแล้วก็มีการระดมทุนต่างๆ ร่วมด้วยค่ะ . . . (คุณพรพรรณ, สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2563)

การรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เป็นพื้นฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งประเด็นนี้ มีความสอดคล้อง กับการศึกษา Wilson et al. (2001) และ Lun et al. (2016) ที่ระบุว่าความร่วมมือหรือการสนับสนุนจากภาครัฐบาลส่วนท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้/ส่งเสริมเสริมให้การท่องเที่ยวท้องถิ่น/การท่องเที่ยวในเขตชนบทประสบความสำเร็จ

(3) ข้อสรุปของการประกอบ/กำหนดสร้างชุดความหมายว่าด้วยความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเองและระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

ชุดความหมายนี้ มีรากฐานมาจากการท่องเที่ยวในเชิงศาสนาพุทธหรือชุดความหมายที่ว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการผลิตซ้ำบทบาทกระทำการเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่าง (1) ชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเอง และ (2) ชุมชนหมู่บ้านปากแซงกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ในลักษณะของการมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยหรือ

ช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งกันและกันตามวาระโอกาสที่ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นอันนำมาซึ่งผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มบุคคลทั้งสองฝ่าย

4.1.3 ความหมายที่แสดงถึงการสร้างรายได้ให้กับผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในความหมายของการสร้างรายได้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการผลิตซ้ำความหมายในข้อ 4.1.1 เป็นหลัก และจากการศึกษา พบว่า การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ช่วยในการสร้างรายได้/ส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) วัดปากแซง 2) ผู้ประกอบการท้องถิ่น (ชุมชนหมู่บ้านปากแซงและในละแวกใกล้เคียง) และ 3) ผู้ประกอบการภายนอกมีรายละเอียด ดังนี้

4.1.3.1 การสร้างรายได้ให้กับวัดปากแซง

รายได้ของวัดปากแซงที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงศาสนา นับว่าเป็นแหล่งที่มาของรายได้หลักของวัดปากแซง ซึ่งมาจากการท่องเที่ยวในวันธรรมดาทั่วไปและการท่องเที่ยวในวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลประจำปีต่างๆ[112] ทั้งนี้ เนื่องจากวัดปากแซงเป็นวัดที่มีชื่อเสียง มีผู้คนเข้ามาทำบุญ/บริจาคเงินต่อปีเป็นจำนวนมาก เฉลี่ยประมาณปีละ 10 ล้านบาท (คุณสุธี, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม; คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

"เงินในวัดมันเยอะเนาะ แต่ละปีๆ มันก็เยอะ ไม่รู้กี่ล้านต่อกี่ล้าน" (คุณสุธี, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2563)

> . . . ตั้งแต่พระครูพุทธวราธิคุณ เข้ารับตำแหน่งเจ้าอาวาสตั้งแต่ปี 2541 จนถึงปัจจุบัน ทางวัดมีรายได้จากการทำบุญตามประเพณีทุกปี ซึ่งมีพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อประดิษฐานอยู่ที่วัดเป็นที่เคารพนับถือของชาวพุทธทั้งชาวไทยและชาวลาว ทางวัดมีรายได้จากการทำบุญทุกปี มีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 10 ล้านบาท . . . (กรุงเทพธุรกิจ, 2558)

4.1.3.2 การสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการท้องถิ่น (ชุมชนหมู่บ้านปากแซงและในละแวกใกล้เคียง)

(1) การสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการ/ผู้ค้าขายรายย่อยในเขตวัดปากแซง

ในความหมายนี้ คือ การสร้างรายได้/ส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการ/ผู้ค้าขายรายย่อยในเขตวัดปากแซง ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการทั่วไป คือ ผู้ประกอบการประจำที่ค้าขายอาหารและ/หรือข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ และ 2) กลุ่มผลิตภัณฑ์โอทอปของชุมชน

---

[112] ค่าเช่าพื้นที่ การทำบุญบริจาค บูชาวัตถุมงคล ฯลฯ

Ref. code: 25645724300016KJI

หมู่บ้านปากแซง (และหมู่บ้านอื่นๆ ในละแวกใกล้เคียง)[113] ซึ่งเป็นกลุ่มที่จำหน่ายเฉพาะผลิตภัณฑ์โอทอปของชุมชนโดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล/จังหวัดอุบลราชธานี

รายได้ของผู้ประกอบการ/ผู้ค้าขายรายย่อยในเขตวัดปากแซงทั้งผู้ประกอบการทั่วไปและกลุ่มผลิตภัณฑ์โอท็อปของชุมชนมักจะมาจากกลุ่มนักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือนที่วัดปากแซงเป็นหลัก (น้องพาขวัญ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2563) นอกเหนือจากรายได้ที่ได้รับจากการที่มีลูกค้าเข้ามาอุดหนุนที่หน้าร้านแล้ว ผู้ประกอบการ/ผู้ค้าขายรายย่อยบางรายยังมีผู้มารับซื้อสินค้าจำพวกผลไม้แปรรูป (ทอด/ฉาบ) เพื่อนำไปจำหน่ายต่ออีกทอดหนึ่ง โปรดดูการให้สัมภาษณ์ของน้องพาขวัญ ผู้ประกอบการในเขตวัดปากแซงประกอบ ดังนี้

> . . . เป็นร้านขายผลไม้ค่ะ ที่มีไอติมด้วยน่ะค่ะ ก็เป็นร้านที่ตั้งอยู่ประจำเลยค่ะ ขายตลอดทั้งปี ร้านของหนูตั้งอยู่ตรงนี้ที่เดียวเลย ไม่ได้มีการไปตั้งที่อื่น คือขายเฉพาะตรงนี้เลยค่ะ แต่อย่างร้านข้างๆ คือ ร้านกล้วยฉาบมันฉาบ เขาก็จะมีคนมารับไปขายต่ออีกทอดหนึ่ง ซึ่งตรงนี้ที่ร้านก็เป็นปัญหาค่ะ เพราะรายได้มันไม่สม่ำเสมอค่ะ . . . (น้องพาขวัญ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2563)

(2) การสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้ประกอบธุรกิจ/ห้างร้าน

ตามปกติ รายได้ของกลุ่มผู้ประกอบการท้องถิ่น เช่น ร้านขายของชำ ร้านขายอุปกรณ์การเกษตร สถานีบริการน้ำมัน มักจะมาจากชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก ดังนั้นการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงจึงมีส่วนช่วยส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการท้องถิ่น (หมู่บ้านปากแซงและในละแวกใกล้เคียง) โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล เช่น งานปีใหม่ งานสงกรานต์ งานวัดปากแซง ที่มักจะมีลูกค้า/ผู้เข้ามาซื้อสินค้าและบริการที่มาท่องเที่ยว (เชิงศาสนา) ณ วัดปากแซง[114]มากกว่าปกติ โดยเฉพาะสถานีบริการน้ำมันหรือร้านขายของชำที่ตั้งอยู่บริเวณถนนสายหลักที่ใช้ในการเดินทางไปกลับวัดปากแซง ซึ่งเป็นที่สะดุดตาและมีความสะดวกต่อการเข้าถึงสินค้าและบริการ

(3) การสร้างรายได้ให้กับกลุ่มชุมชนเรือและเรือส่วนบุคคล

การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ช่วยส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มชุมชนเรือ ทั้งชุมชนเรือของหมู่บ้านปากแซงและชุมชนเรือของหมู่บ้านปากตะพาน (เรือลาว) โดยมีรายได้บางส่วนมาจากการที่มีนักท่องเที่ยวชาวลาวเข้ามาไหว้พระทำบุญที่วัดปากแซง[115] ในวัน

---

[113] ในที่นี้จะให้ความสำคัญ/กล่าวถึงเฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์โอทอปของชุมชนหมู่บ้านปากแซง

[114] กลุ่มลูกค้าที่ใช้ยานพาหนะส่วนบุคคลในการเดินทาง เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ฯลฯ

[115] พิจารณาในบริบทของการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

ธรรมดาทั่วไป แต่สำหรับในช่วงงานวัดปากแซง (งานบุญเดือนสาม) ชุมชนเรือทั้งสอง จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากวันธรรมดาทั่วไป เนื่องจากจะมีนักท่องเที่ยวชาวลาวเดินทางมาทำบุญและท่องเที่ยวงานวัดปากแซงมากกว่าปกติ โดยการซื้อบัตรเข้างานในการข้ามฝั่งมาเที่ยวที่วัดปากแซง[116]

"วันธรรมดา ชาวลาวเดินทางมาวัดปากแซงแบบไป-กลับ ประมาณ 15-20 คนต่อวัน ช่วงงานวัดปากแซง[117] ชาวลาวเดินทางไป-กลับประมาณ 900-1,000 คนต่อวันครับ" (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2563)

ดังนั้น หากพิจารณาในบริบทการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง จะพบว่าในวันธรรมดานั้น ชุมชนเรือหมู่บ้านปากแซง จะมีรายได้จากการที่นักท่องเที่ยวชาวลาวเดินทางมายังวัดปากแซงประมาณ 1,500-2,000 บาท/วัน ในวันปกติธรรมดา และ จะมีรายได้ประมาณ 72,000-80,000 บาท/วัน ในช่วงงานวัดปากแซง (บุญเดือนสาม)

นอกจากการให้บริการเรือขนส่งข้ามฟากแล้ว ยังมีการให้บริการเรือนำเที่ยวของกลุ่มชุมชนเรือหมู่บ้านปากแซง และเรือส่วนบุคคลของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง ซึ่งถือเป็นรายได้เสริมพิเศษนอกเหนือจากการให้บริการเรือโดยสารข้ามฟาก โดยราคาในการให้บริการ จะมีราคาแตกต่างกันไปตามขนาดของเรือและจำนวนนักท่องเที่ยว

> . . . แต่ก็จะมีของหมู่บ้านปากแซง ของชุมชนเรือ ที่จัดขึ้นมานำเที่ยวชมเกาะดอนต่างๆ.ถ้าเป็นเรือลำใหญ่ รับเหมาต่อรอบนี่น่าจะอยู่ที่ 1000 บาท ครับ แบบว่าล่องไปเหนือหมู่บ้านและล่องกลับมาที่เดิม เรือหางยาวนี่จะถูกหน่อยก็ประมาณครึ่งนึงอาจจะ 500 บาท ครับ แล้วแต่จะตกลงกัน ที่พาไปเที่ยวที่ผมโปรโมทให้ชุมชนก็จะมีดอนนกยูง ก็เป็นประติมากรรมหินก็คล้ายๆ หินระโงก คล้ายๆ กับเครื่องเล่นของเด็กๆ น่ะครับ มีประมาณ 4 ที่ครับ ก็จะมีดอนพิมาย ดอนนกยูง ใกล้หาดชมดาวครับ ไปหาดชมดาวแล้วก็ขึ้นมา ก็แบบว่าถ้านักท่องเที่ยวอยากจะไปไหนเราก็พาไปน่ะครับ ก็ไม่เกินบริเวณหาดชมดาว-ปากแซง ประมาณนี้ครับ ในราคา 1,000 บาท . . . (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

---

[116] คณะกรรมการวัดปากแซงได้ประสานงานกับตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจน้ำ นรข. หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานราชการของเมืองละคอนเพ็ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่เกี่ยวข้องในการจัดทำและจำหน่ายบัตรเดินทางมาเที่ยวงานให้กับชาวลาวที่ต้องเดินทางข้ามฝั่งมา (เฉพาะช่วงงานวัดปากแซง) (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

[117] ช่วงงานวัดปากแซงราคาค่าโดยสารเรือของผู้ใหญ่ลดราคาจาก 50 บาท เหลือ 40 บาท

Ref. code: 25645724300016KJI

4.1.3.3 การสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการภายนอก

การสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการภายนอก หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง การเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ซึ่งมีทั้งในรูปแบบที่มีความชอบธรรมและไม่ชอบธรรม การแสวงหาประโยชน์ที่มีความชอบธรรมได้การเข้ามาแสวงหาประโยชน์ (การสร้างรายได้) โดยสุจริต ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ขัดกับหลักประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น หรือไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน ส่วนการแสวงหาประโยชน์ในทางที่ไม่ชอบธรรมนั้นเป็นไปในทางตรงกันข้าม ดังนั้น การสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการภายนอกในกรณีที่เกิดปัญหาหรือเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมนั้น อีกนัยหนึ่งอาจจะหมายถึงการแสวงหาประโยชน์ในทางที่ไม่ชอบธรรม ดังเช่น กรณีของผู้ประกอบธุรกิจคอนเสิร์ตและลานเบียร์ที่จะนำไปอธิบายต่อไปในข้อ (2) การสร้างรายได้ผู้ประกอบการภายนอกที่มาเช่าพื้นที่นอกเขตวัดปากแซง

การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ได้สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการภายนอกโดยตรง โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลประจำปี เช่น งานปีใหม่ งานวัดปากแซง และงานสงกรานต์ สำหรับผู้ประกอบการภายนอกในที่นี้ หมายถึง ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการที่เป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงหรือในละแวกใกล้เคียงที่เข้ามาค้าขาย/ทำธุรกิจ ซึ่งมักจะเข้ามาค้าขาย/ทำธุรกิจในช่วงเทศกาล โดยผู้ประกอบการเหล่านี้มักจะมาจากต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

(1) การสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการภายนอกที่มาเช่าพื้นที่ในเขตวัดปากแซง

การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงช่วยเสริมสร้างรายได้เป็นผู้ประกอบการที่มักจะมาเช่าพื้นที่วัดปากแซงในการค้าขาย/ทำธุรกิจในช่วงงานปีใหม่ งานสงกรานต์ และงานวัดปากแซง ได้แก่ ผู้ประกอบการค้าขายวัตถุดิบในการประกอบอาหาร (ส่วนใหญ่วัตถุดิบท้องถิ่น เช่น ผักต่างๆ กบ ปลา เห็ด ฯลฯ) อาหารริมทางพร้อมรับประทาน เสื้อผ้า ของเล่น ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ฯลฯ ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นทีในเขตวัดปากแซงในการแสดงคอนเสิร์ตของนักร้องลูกทุ่ง ผู้ประกอบการเครื่องเล่นสนาม (เช่น ชิงช้าสวรรค์ ม้าหมุน เกมส์โยนตะกร้า ปาเป้า เป็นต้น ฯลฯ)

> . . . ผู้ประกอบการเขามาเช่าที่ เราก็จะมีคณะกรรมการจัดผัง เราก็จัดเป็นบริเวณ อย่างเช่น พวกเสื้อผ้าก็จะอยู่ โซนนึง พวกอาหารก็โซนนึง โซนของเล่น โซนมหรสพ เราก็จะจัดเป็นโซนไป ผมเป็นคนจัดโซนตรงนั้น ค่าเช่าที่นี่มันก็ตลอดงาน เริ่มตั้งแต่ 1,500 บาท – 5,000 บาท มันแล้วแต่โซนใกล้นักท่องเที่ยวด้วย การที่มีนักร้องลูกทุ่งเข้ามานี่ วัดไม่ได้เป็นคนประสาน คนจัด เขาจัดของเขาเองต่างหาก เราจะเอาค่าเช่าที่คืนละ 10,000 บาท คนจัดนี่ เขามาจากที่อื่น เขาตระเวนจัดตามงานต่างๆ คนจัดเขาชื่อเฮียศรัณย์ (นามสมมติ) แต่ละปีก็ไม่ซ้ำนะ เขามาเช่าที่เราไว้ บางคืนเขาก็ให้คนอื่นมาจัดก็มี คือเขามาเช่าที่วัดและเขาเข้ามาจัดเองของเขา เราไม่เกี่ยว กำไรขาดทุน เป็น

เรื่องของเขา เราเอาเฉพาะค่าเช่าที่ เขาจะมีการเก็บค่าตั๋ว บัตรละ 100 บาท . . . (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

(2) การสร้างรายได้ผู้ประกอบการภายนอกที่มาเช่าพื้นที่นอกเขตวัดปากแซง

ในที่นี้หมายถึง ผู้ประกอบการภายนอกที่มาเช่าพื้นที่ภายนอกวัดปากแซง ซึ่งเป็นพื้นที่เอกชน (พื้นที่ของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง) ในการจัดลานเบียร์และคอนเสิร์ตในช่วงงานวัดปากแซง โดยใช้ชื่อ “งานวัดปากแซง” ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิญชวน ซึ่งมีจำนวน 3 ลานเบียร์ โดยมีนักท่องเที่ยวหรือผู้คนโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มคนที่ชื่นชอบในบรรยากาศของการท่องเที่ยวกลางคืนในรูปแบบลานเบียร์[118] เข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมากเต็มพื้นที่ลานเบียร์ทั้งสาม ซึ่งสะท้อนถึงการสร้างรายได้/กำไรเป็นจำนวนมากให้กับผู้จัด อย่างไรก็ตาม ก็มีคณะกรรมการวัดและชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงบางส่วนไม่เห็นด้วย เนื่องจากเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะธุรกิจลานเบียร์มีลักษณะเป็นธุรกิจอบายมุขซึ่งขัดแย้งกับหลักคำสอนละหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ยังเกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอีกมาก เช่น ปัญหาเสียงดังรบกวนมายังเขตวัดปากแซง ปัญหาการทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่น ปัญหาภาพลักษณ์ในการจัดงานวัดปากแซง เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าการผลิตซ้ำความหมายของการท่องเที่ยวในชุมชนหมู่บ้านปากแซงนี้ มีส่วนที่ขมุกขมัว สีเทาๆ ผสมปนเปอยู่[119] ไม่ใช่เป็นภาพที่โปร่งใส สวยงาม หรือดำเนินไปเป็นเส้นตรง ดังเช่น ธุรกิจคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซงที่มีการแสวงประโยชน์ของผู้ประกอบการภายนอกในบางกิจการที่ไม่พึงประสงค์สำหรับชุมชน

ข้อสรุปของการประกอบ/กำหนดสร้างชุดความหมายที่แสดงถึงการสร้างรายได้ให้กับผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง : ชุดความหมายนี้ มีรากฐานมาจากการท่องเที่ยวในเชิงศาสนาพุทธหรือชุดความหมายที่ว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดการประกอบ/กำหนดสร้างชุดความหมายนี้ผ่านการผลิตซ้ำของบทบาทกระทำการในรูปแบบของการประกอบการธุรกิจเพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ

---

[118] คอนเสิร์ต วงดนตรี การดื่มเบียร์/สุรา/เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สาวเชียร์เบียร์ ฯลฯ

[119] นอกจากนี้ ยังมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมเสี่ยงโชคต่างๆ ซึ่งมีลักษณะเข้าข่ายการพนัน หรือธุรกิจที่จำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น แผ่น CD/DVD ภาพยนตร์และเพลง เสื้อ กระเป๋า ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ร้านค้าเหล่านี้ไม่ได้ก่อปัญหาความเดือดร้อนให้กับชุมชนดังเช่นธุรกิจคอนเสิร์ตและลานเบียร์ ที่ก่อปัญหาอย่างโจ่งแจ้ง แต่อยู่ในลักษณะของร้านค้าขายทั่วไป ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่สามารถประนีประนอม/ยอมรับได้ เนื่องจากนักสินค้าดังกล่าวมีราคาถูก (กว่าของที่มีลิขสิทธิ์) จึงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวท้องถิ่น ประกอบกับผู้ประกอบการได้จ่ายค่าเช่าพื้นที่อย่างถูกต้องภายใต้บริบทการค้าขายแบบชั่วคราวภายในท้องถิ่นในช่วงเทศกาล

Ref. code: 25645724300016KJI

สำหรับการประกอบการธุรกิจภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น ถือเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเติมเต็ม/เสริมสร้างองค์ประกอบและบรรยากาศทางการท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและช่วยเสริมสร้างการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอีกด้วย

4.1.4 ความหมายที่แสดงถึงการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาว (หมู่บ้านปากแซง-หมู่บ้านปากตะพาน เมืองละครเพ็ง แขวงสาละวัน)

การผลิตซ้ำความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาว : การผลิตซ้ำความหมายการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง ยังมีการประกอบสร้างจากพลังนอกชุมชนเข้ามาหนุนสร้าง ทั้งนี้ เนื่องจากหมู่บ้านปากแซง เป็นหมู่บ้านชุมชนชายแดนไทย-ลาว ดังนั้น หากพิจารณาจากบริบททางประวัติศาสตร์ ชาวไทยและชาวลาวโดยเฉพาะผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณชุมชนชายแดนสองฟากฝั่งแม่น้ำโขงนั้นต่างมีบรรพบุรุษ มีภาษาและสังคมวัฒนธรรมร่วมกัน และยังคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์แบบเครือญาติระหว่างกันจนถึงปัจจุบัน เช่น การแต่งงานข้ามประเทศ (ไทย-ลาว) การไปเยี่ยมญาติพี่น้อง การไปร่วมงาน/พิธีการสำคัญข้ามประเทศ

“ก็คือ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บางทีคนทางนี้มาเป็นเขยทางโน้น บางทีคนทางโน้นมาเป็นสะใภ้ทางนี้นี่คือความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว” (แผนที่ชีวิต, 2561)[120]

นอกจากความสัมพันธ์ดังกล่าวแล้ว ผู้แทน/หัวหน้าจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (จากประเทศไทย) มักจะพยายามรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์กับกลุ่มหน่วยงานราชการ ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเฉพาะด้านฝั่งเมืองละคอนเพ็ง แขวงสาละวัน เช่น การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีเดินทางไปเชื่อมความสัมพันธไมตรี ระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงสาละวัน การที่ทีมงานส่วนราชการอำเภอนาตาลนำเครื่องใช้ในสำนักงานไปมอบให้กับส่วนราชการเมืองละคอนเพ็ง การที่ผู้ใหญ่บ้านปากแซงไปร่วมงานบุญสำคัญต่างๆ ที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือการเข้าร่วมเป็นเกียรติในพิธีมงคลสมรสของลูกสาวผู้ใหญ่บ้านปากตะพาน การที่เจ้าอาวาสวัดปากแซงไปร่วมงานสมโภชที่วัดปากตะพาน เป็นต้น

ด้วยรากฐานของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคมวัฒนธรรมร่วมกัน[121] หรือคล้ายคลึงกันของผู้คนในเขตชุมชนชายแดนไทย-ลาว รวมไปถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนลาวของบุคคล/กลุ่มบุคคลสำคัญในระดับต่างๆ ทั้งในระดับ

---

[120] เจ้าอาวาสได้ให้สัมภาษณ์/ประชาสัมพันธ์เชิญชวนมางานวัดปากแซงผ่านรายการโทรทัศน์แผนที่ชีวิต

[121] บรรพบุรุษ ภาษา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม วิถีการดำรงชีวิต ฯลฯ

Ref. code: 25645724300016KJI

หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดไปจนกระทั่งถึงระดับประเทศ นับเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่สะท้อนออกมาในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงได้ มีรายละเอียด ดังนี้

4.1.4.1 พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและวัดปากแซงในฐานะที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนชายแดนไทย-ลาว[122]

เป็นที่ทราบกันดีว่า หมู่บ้านปากแซง เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวในเชิงศาสนา โดยมีพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองอันเป็นที่เคารพสักการะของชุมชนชายแดนไทย-ลาวและวัดปากแซง ที่เป็นสิ่งดึงดูดใจหลักทางการท่องเที่ยวดังนั้น จึงส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างต่อเนื่องทั้งในวันปกติธรรมดา วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ วันสำคัญทางศาสนาตลอดจนงานเทศกาลสำคัญประจำปีต่างๆ ดังนั้น พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อจึงเปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของทั้งชาวไทยและชาวลาว เพราะถึงแม้จะอยู่กันคนละประเทศแต่ยังมีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจหรือเคารพศรัทธาใน “พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อองค์เดียวกัน” และถึงแม้จะมีแม่น้ำโขงมากั้นกลางแบ่งอาณาเขตประเทศแต่ก็ไม่อาจขวางกั้นความเคารพศรัทธาที่มีต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อได้ ดังนั้น จึงมีนักท่องเที่ยวชาวลาวเป็นจำนวนมากเข้ามาทำบุญที่วัดปากแซง โดยเฉพาะในช่วงบุญเดือนสามที่วัดมีการจัดงานวัดปากแซงหรืองานนมัสการพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ

> . . . ญาติโยมพุทธศาสนิกชนที่มาร่วมแสวงบุญในงานนมัสการพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อวัดพระโตบ้านปากแซงอาตมาภาพขอเชิญชวนพุทธศาสนิกชน ที่ไม่ว่าจะเป็นทางต่างประเทศก็ดี ก็คือ สปป.ลาว ซึ่งอยู่ตรงนี้ก็คืออยู่ตรงข้ามกับบ้านปากตะพาน เมืองละครเพ็ง แขวงสาละวัน แต่ว่าส่วนมากเขาก็คือจะมาตั้งแต่ (มาจาก) เวียงจันทน์ จากแขวงอัตตะปือ จากแขวงหลวงน้ำทา อือ เขาเคยมาประจำทุกปี มาไหว้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ. . . (NBTUBON, 2561)[123]

ทั้งนี้ สามารถกล่าวได้ว่า “พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ” เปรียบเสมือนสิ่งที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในเขตชุมชนชายแดนไทย-ลาว ผ่าน “ความเคารพ/ความศรัทธา” ของผู้คนทั้งฟากฝั่งแม่น้ำโขง และนอกเหนือจากความเคารพ/ความศรัทธาในพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อแล้ว

---

[122] คำว่า ศูนย์รวมจิตใจของชุมชนชายแดนไทย-ลาว ตีความหมายว่า คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและคนลาวนอกชุมชน ร่วมกันเป็นเจ้าของ หรือต่างเปิดพื้นที่กว้าง ๆ ให้ผู้ที่ศรัทธา (หรือยึดกติกาเดียวกัน) เข้ามาร่วมกันมีส่วนแบ่งในทรัพยากร (ทรัพยากรในความหมายกว้าง ทรัพยากรทางจิตวิญญาณ/จิตใจ ทรัพยากรทางสังคม ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ฯลฯ)

[123] เจ้าอาวาสวัดปากแซงได้ให้สัมภาษณ์/ประชาสัมพันธ์เชิญชวนมางานวัดปากแซงผ่านรายการโทรทัศน์แผนที่ชีวิต

Ref. code: 25645724300016KJI

วัดปากแซงยังเป็นสถานที่ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในครอบครัว โดยการเป็นสถานที่นัดหมายพบเจอของครอบครัวโดยเฉพาะครอบครัวของผู้ที่มาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีบุตรหลานเข้ามาทำงานที่ประเทศไทย โดยบิดามารดามักจะมานัดพบบุตรหลานที่ลานวัดปากแซงในช่วงที่มีงานเทศกาลสำคัญประจำปีต่างๆ ที่บุตรหลานได้มีโอกาสหยุดงานพักผ่อนและกลับมายังภูมิลำเนา

> . . . ทางเชิงวัฒนธรรมกะจะมีพระเจ้าใหญ่เป็นหลักค่ะ ปากแซงกะคือพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ กะคือจะมีงานประจำปีที่ขึ้นชื่อ บ่ว่าสิเป็นทางไทยทางต่างประเทศ คือ สปป.ลาว ค่ะ เพิ่นกะมาร่วมงานประจำปีทุกปี นอกจากนั้นล่ะบ่ว่าสิเป็นคน สปป.ลาว เพินไปทำงานกรุงเทพฯ พ่อแม่เพินอยู่ฝั่งนั้น ฝั่ง สปป.ลาว เพินจะมาเจอกันตอนงาน คือช่วงงานนี่ ทางพ่อแม่เพินจะมาพบลูกอยู่พิ (อยู่ที่นี่) ลานวัดหรือว่าศาลาวัดของวัดพระโต เพินจะมาเจอกันอยู่ที่นั่น พบกันกะคืนนึงสองคืนแม่กะกลับไปลูกกะไปทำงานต่อล่ะกะคือหนึ่งในจุดนี้นำที่กะสามารถมาพบปะกันได้ พ่อแม่ลูกพบกันได้ . . . (Ubon News, 2562)[124]

4.1.4.2 การจัดงานประเพณี พิธีการและกิจกรรมสำคัญต่างๆ

เนื่องจากหมู่บ้านปากแซง เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงศาสนา เป็นหมู่บ้านชายแดน รวมถึงเป็นที่ตั้งของด่านชายแดนไทย-ลาว (พื้นที่ยุทธศาสตร์) ดังนั้น จึงมักจะมีการจัดพิธีการ/ โครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่สะท้อนถึงการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาวอยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น การจัดงานประเพณีแข่งเรือยาวเชื่อมสัมพันธ์สองฝั่งโขง (มีการจัดการแข่งขันเปตองเชื่อมสัมพันธ์ไทย-ลาวร่วมด้วยในงานแข่งเรือ) การจัดพิธีเปิด/การสนับสนุนประชารัฐ ตลาดนัดสองฝั่งโขงที่จัดขึ้นทุกเช้าวันพุธ[125] การจัดพิธีเปิดโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนต่อประชาชนในพื้นชายแดน (people to people connectivity) โปรดดูคำประกาศของปลัดอาวุโสอำเภอนาตาลในพิธีเปิดงานประเพณีแข่งเรือประจำปี พ.ศ. 2562 ที่ระบุถึงวัตถุประสงค์ของการจัดงานเพื่อการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาว มีรายละเอียด ดังนี้

> . . .ตามที่ท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ จึงได้ทราบถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดงาน ถือเป็นโอกาสอันดีที่จะช่วยส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันดีงามของชาวตำบลพะลาน การจัดงานประเพณีแข่งเรือครั้งนี้ น่าสนุกและน่าติดตามและจะเกิดประโยชน์สูงสุดด้านการสร้าง

---

[124] การให้ข้อมูลของผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านปากแซงผ่านสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านท่องเที่ยวของกรมพัฒนาชุมชน

[125] ตลาดนี้ มีมาก่อนที่รัฐบาลจะเข้ามาสนับสนุนในนามของตลาดประชารัฐ

Ref. code: 25645724300016KJI

ความรักความสามัคคีให้บังเกิดขึ้นในหมู่คณะของชาวพี่น้องตำบลพะลานและพี่น้องทุกคนที่มาร่วมงานในครั้งนี้ ตลอดจนสร้างความรักความสามัคคี ระหว่างพี่น้องประชาชนชาวไทย และพี่น้องประชาชนชาวลาว จึงขอแสดงความชื่นชมยินดีมา ณ ที่นี้ . . . (Suebphongsua, 2562)[126]

ข้อสรุปของการประกอบ/กำหนดสร้างชุดความหมายที่แสดงถึงการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาว (หมู่บ้านปากแซง-หมู่บ้านปากตะพาน เมืองละครเพ็ง แขวงสาละวัน) : ชุดความหมายนี้ มีรากฐานมาจากการท่องเที่ยวในเชิงศาสนาพุทธ หรือชุดความหมายที่ว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์ ประกอบกับการได้รับอิทธิพลมาจากการมีบริบททางประวัติศาสตร์ในเชิงสังคมวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างผู้คนในเขตชุมชนชายแดนไทย-ลาว ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการผลิตซ้ำบทบาทกระทำการ ทั้งในรูปแบบของการแสดงออกที่ตอบสนองต่อความเชื่อถือศรัทธาในศาสนาพุทธและ/หรือพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีการดำรงชีวิต เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้คนในเขตชุมชนชายแดนไทย-ลาว ในบริบทของการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

จากข้อมูลที่นำเสนอมา จะพบว่าความหมายที่แสดงถึงการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาว จากกรณีศึกษาหมู่บ้านปากแซง ที่นำเอานำเอาความเชื่อมโยง/จุดร่วมทางด้านภูมิศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านสังคมวัฒนธรรม ที่ผู้คนทั้งสองประเทศมีร่วมกันที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีมาใช้เพื่อกำหนดสร้าง/แสดงให้เห็นถึงความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phakphian & Khechornsart (2020) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคู่แฝดไทย-สปป.ลาว โดยนำความเชื่อมโยง/จุดร่วมมาใช้เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาทางด้านการศึกษา ส่วนการศึกษาของโสภี อุ่นทะยา (2557) ก็เช่นเดียวกัน ที่นำเอาความเชื่อมโยง/จุดร่วมดังกล่าวมาสร้างความหมายในเชิงคุณค่าในรูปแบบของวาทกรรมที่นำมาซึ่งผลประโยชน์ให้กับผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในรูปแบบต่างๆ

4.1.5 ความหมายที่แสดงถึงการเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการจัดกิจกรรมการพัฒนา/ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แสดงถึงเกียรติภูมิของภาคประชาชนและหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ และ จังหวัด

จากการศึกษาการจัดงาน/กิจกรรมหรือพิธีการสำคัญต่างๆ ทั้งการจัดงานโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพและการจัดงานโดยหน่วยงานราชการเป็นเจ้าภาพ จะพบว่านิยมมาจัด

---

[126] กล่าวโดยปลัดอาวุโสอำเภอนาตาลในพิธีเปิดงานประเพณีแข่งขันเรือยาวส่งเสริมการท่องเที่ยว (วันที่ 19 ตุลาคม 2562)

Ref. code: 25645724300016KJI

ณ บริเวณหมู่บ้านปากแซง โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณลานวัดปากแซง และพื้นที่ท่าเรือด่านชายแดนหรือศูนย์บริการจุดผ่านแดนถาวรบ้านปากแซงเนื่องด้วยเหตุผลหลายประการด้วยกัน ดังนี้

4.1.5.1 พื้นที่บริเวณวัดปากแซง

การจัดงาน/กิจกรรมหรือพิธีการสำคัญต่างๆภายในเขตวัดปากแซงนั้น ส่วนมากเป็นการจัดงาน/กิจกรรมหรือพิธีการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัด[127]และพิธีกรรมทางศาสนา เช่น งานขึ้นปีใหม่ งานวัดปากแซง (สมโภชพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ บวชชีพราหมณ์ ฯลฯ) งานสงกรานต์ พิธีบายศรีสู่ขวัญพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและคณะสงฆ์วัดปากแซง (บุญเอาพระขึ้น) บุญข้าวเม่า เป็นต้น[128] ที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ ได้แก่

(1) พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพสักการบูชาของผู้คนในเขตชุมชนชายแดนไทย-ลาว โดยเฉพาะในเขตอำเภอนาตาล-เขมราฐและฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอีกฟากหนึ่งของแม่น้ำโขงตรงข้ามกับเขตอำเภอนาตาลและอำเภอเขมราฐ ดังนั้น จึงส่งผลให้วัดปากแซงเป็นศูนย์รวมจิตใจของของผู้คนในชุมชน[129] โดยเมื่อจะต้องมีการจัดงานตามวาระโอกาสต่างๆ พื้นที่อาณาบริเวณของวัดปากแซง จึงเป็นสถานที่แรกที่ผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานนึกถึงเพื่อใช้ในการจัดงาน โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ศาสนาและสังคมวัฒนธรรม[130] ดังเช่น การจัดพิธีเปิดโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง (ปากแซง-สองคอน) การจัดสอบระดับนักธรรม/หรือธรรมศึกษา เป็นต้น

(2) วัดปากแซงเป็นวัดที่มีชื่อเสียงในระดับอำเภอและบริเวณวัดปากแซงมีลักษณะเป็นพื้นทีลานกว้าง เหมาะสำหรับจัดงาน/กิจกรรมที่รองรับผู้คนได้เป็นจำนวนมาก และเป็นพื้นที่เคยใช้จัดงาน/กิจกรรมหรือพิธีการสำคัญต่างๆ ของชุมชนอยู่บ่อยครั้งเช่น งานปีใหม่ งานวัดปากแซง งานสงกรานต์ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานเป็นเจ้าภาพจัดงานในระดับอำเภอ พิธีเปิดโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง (ปากแซง-สองคอน) ที่จัดโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ โปรดดูตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ของคุณธีระ ประกอบ ดังนี้

---

[127] และ/หรือผลประโยชน์ของวัด

[128] รวมถึงการทำบุญต่างๆ ตามวิถีการดำรงชีวิตแบบฮีต 12 เช่น บุญข้าวสาก บุญข้าวประดับดิน บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญกฐิน ฯลฯ

[129] เป็นวิถีปฏิบัติสืบเนื่องมาจากอดีต ที่ชุมชนท้องถิ่นมักจะให้ความสำคัญกับวัดในฐานะที่เป็นศูนย์/ศูนย์รวมจิตใจของผู้คนในชุมชน

[130] รวมถึงงานที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่บรรจุประเพณีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนในท้องถิ่นเอาไว้ด้วยเช่นเดียวกัน

Ref. code: 25645724300016KJI

> . . . นอกจากนี้ก็จะมีวันสงกรานต์ อบต. พะลานเป็นเจ้าภาพระดับอำเภอ เราไปจัดที่วัดปากแซงเป็นประจำทุกปี มีกองโพน นาตาล พังเคน จะเข้ามาร่วม มามีการจัดขบวนฟ้อนรำประกวด มีขบวนแห่ แล้วก็มีนางนพมาศ...เราจัดรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ รดน้ำผู้สูงอายุ มีการแสดงงานประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ให้ผู้สูงอายุ มีการเลี้ยงพระเพลที่วัด ช่วงบ่ายก็ประกวดขบวนแห่ 4 ตำบล นางนพมาศ คณะฟ้อน อย่างนี้น่ะครับ ก็มีท่านนายอำเภอมาเป็นประธาน . . . (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563)

(3) วัดปากแซงอยู่ติดกับริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งช่วยส่งเสริมบรรยากาศทางการท่องเที่ยวและการจัดงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีความสงบร่มรื่น เหมาะสำหรับการที่นักท่องเที่ยวจะนั่งชมทิวทัศน์และบรรยากาศบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง สาเหตุประการหนึ่งที่ผู้จัดงานพิธีเปิดโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง เลือกใช้พื้นที่บริเวณวัดปากแซงในการจัดงานนั้น เนื่องมาจากการที่วัดปากแซงเป็นสถานที่ดึงดูดใจหลักทางการท่องเที่ยวในเชิงศาสนา และผู้มาร่วมงานสามารถมองเห็นทัศนียภาพบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเหมาะสมสำหรับรูปแบบการจัดงานของโครงการใน “วิถีชีวิตริมแม่น้ำโขง” ดังการให้สัมภาษณ์ของคุณจำปีผู้ใหญ่บ้านปากแซง ดังนี้

> . . . วิถีชีวิตของคนในชุมชน จะมีตามความเป็นอยู่ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก หลังจากเสร็จหน้าไฮ่หน้านา (ฤดูทำนา) นี่ จะมีการรับจ้างค้าขาย ความเป็นอยู่นี่กะคือพึ่งตัวเอง การทำมาหากินตามริมแม่น้ำโขงนี่ กะสิมีการหาปลา หลังจากน้ำลดนี่กะสิมีการปลูกผักตามริมโขง ล่ะกะมีการปลูกฝ้าย ทอเป็นเส้นล่ะกะมาทอเป็นผ้าเป็นผืน คือแม่ใส่นี่หละ . . . (การให้ข้อมูลของผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านปากแซง) (Ubon News, 2562)[131]

4.1.5.2 พื้นที่บริเวณท่าเรือด่านชายแดนและศูนย์บริการจุดผ่านแดนถาวรบ้านปากแซง

พื้นที่สำคัญอื่นๆ ภายในเขตหมู่บ้านปากแซง ที่มักจะใช้ในการจัดงาน/กิจกรรมหรือพิธีการสำคัญ ได้แก่ บริเวณท่านด่านและศูนย์บริการจุดผ่านแดนถาวรบ้านปากแซง ซึ่งเคยใช้เป็นพื้นที่ในการจัดงานประเพณีแข่งยาวสองฝั่งโขง พิธีเปิดตลาดประชารัฐไทย-ลาว สองฝั่งโขง และกิจกรรมสำคัญอื่นๆ สำหรับเหตุผลที่หน่วยงานราชการ ซึ่งในที่นี้คือ องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน ในฐานะเจ้าภาพในการจัดประเพณีแข่งเรือ และ สำนักงานอำเภอนาตาลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน ในฐานะเจ้าภาพจัดพิธีเปิดตลาดประชารัฐไทย-ลาว สองฝั่งโขง นั้น เนื่องจากเหตุผลต่างๆ ซึ่งสามารถจำแนกการอธิบายตามการจัดงาน มีรายละเอียดดังนี้

---

[131] สื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้านท่องเที่ยว ของ กรมพัฒนาชุมชน

Ref. code: 25645724300016KJI

(1) การจัดประเพณีแข่งเรือ

การจัดงานประเพณีแข่งเรือยาวเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาวสองฝั่งโขง (ตำบลพะลาน-เมืองละครเพ็ง) จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และมีการจัดแข่งขันเปตองสองแผ่นดินไทย-ลาว โดยมี ชมรมมิตรภาพนาตาลสัมพันธ์ หอการค้าอำเภอนาตาล และองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานร่วมกันจัดงานขึ้น ในการจัดงานจะใช้พื้นที่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงฝั่งท่าเรือด่านชายแดนในการจัดพิธีเปิด และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับบริเวณท่าเรือด่านชายแดนซึ่งเชื่อมเป็นทางเชื่อมโยงกับทางเดินไปวัดปากแซงในการให้ผู้ประกอบการมาเช่าพื้นที่เพื่อประกอบการค้าขายเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศในการงานแข่งเรือส่วนการจัดแข่งขันเปตอง (เชื่อมสัมพันธ์ไทย-ลาว) จะใช้ พื้นที่บริเวณข้างศูนย์บริการจุดผ่านแดนถาวรบ้านปากแซงในการจัดการแข่งขัน

> . . . ที่มาของการจัดงานแข่งเรือคือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้ประชาชนมีรายได้ และส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้สืบต่อไปอย่างนี้ครับ ให้ลูกหลานเด็กๆ หรือคนรุ่นหลังได้เรียนรู้ประวัติการแข่งเรือ เพราะมันไม่ใช่ว่าจะมีการจัดทั่วไป จะมีแต่ในเขตลุ่มแม่น้ำ เช่น แม่น้ำโขง ถ้าไปในตัวจังหวัด (อุบลราชธานี) นี่ต้องเป็นแม่น้ำมูล ก็เป็นประเพณีดั้งเดิมที่มีการจัดกันทุกปีเนาะ แต่ถ้างานแข่งเรือนี่ (ผู้ประกอบการค้าขาย) จะมาติดต่อที่ อบต.พะลาน จะเป็นกองช่างไปวัดพื้นที่เป็นล็อคให้ แล้วก็มาจ่ายที่คลัง จองที่ค้าขายงานแข่งเรือ ตรงนี้ก็จะมีรายได้ . . . (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563)

สาเหตุที่องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานเลือกใช้พื้นที่ดังกล่าวในการจัดงาน (การแข่งเรือและการแข่งขันเปตอง) เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับบริบทของประเพณีแข่งเรือที่จะต้องทำการแข่งขันอยู่บริเวณแม่น้ำ ซึ่งในที่นี้คือบริเวณแม่น้ำโขง ส่วนการแข่งขันเปตองในฐานะที่เป็นกิจกรรมเสริมของงานประเพณีแข่งเรือได้จัดการแข่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง และในฐานะที่องค์การบริการส่วนตำบลพะลานเป็นเจ้าภาพจึงต้องจัดงานที่เขตของประเทศไทย ซึ่งในที่นี้คือหมู่บ้านปากแซง นอกจากนี้ การจัดอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงยังแสดงให้เห็นถึงบริบทของความสัมพันธ์ของชาวไทยและชาวลาว ซึ่งแม้จะเป็นพลเมืองคนละประเทศแต่ความสัมพันธ์ ความผูกพัน หรือความเป็นเครือญาติกันที่ดีต่อกันระหว่างชาวไทยและชาวลาวนั้น ยังคงดำเนินไปด้วยดีเสมอมา

(2) การจัดพิธีเปิดตลาดประชารัฐไทย-ลาว สองฝั่งโขง

ก่อนที่จะมีโครงการตลาดประชารัฐไทย-ลาว สองฝั่งโขงที่จัดโดยสำนักงานอำเภอนาตาลและองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานเข้ามาสนับสนุน ได้มีการค้าขายในรูปแบบตลาดบริเวณท่าเรือด่านชายแดน หรือบริเวณหน้าศูนย์บริการจุดผ่านแดนถาวรบ้านปากแซงมาก่อนที่จัดขึ้นทุกเช้าวันพุธ ดังนั้น การจัดงานพิธีเปิดตลาดประชารัฐจึงจัดขึ้นบริเวณศูนย์บริการจุดผ่านแดนถาวรบ้านปากแซง เนื่องจาก (1) อยู่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ตลาดเดิม (2) มีการสร้างอาคาร

Ref. code: 25645724300016KJI

ศูนย์บริการจุดผ่าแดนถาวรใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลานคอนกรีตกว้างเหมาะสมสำหรับการจัดงานและการรองรับผู้คนที่เข้าร่วมพิธีเปิดงาน และ(3) พื้นที่จัดงานอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งสอดคล้องเหมาะสมกับชื่อพิธีเปิดงาน คือ “ตลาดประชารัฐ ตลาดนัดสองฝั่งโขง” (4) พื้นที่จัดงานแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาว เนื่องจากมีผู้บริหาร/ผู้ปกครองจากแขวงสาละวัน/เมืองละครเพ็งเข้าร่วมเป็นเกียรติในพิธีเปิดงาน นอกจากนี้ พิธีเปิดงานและตลาดประชารัฐที่จัดขึ้น ณ บริเวณท่าเรือด่านชายแดน ยังแสดงให้เห็นว่า ประชาชนชาวลาว สามารถเข้าถึงตลาดประชารัฐได้หรือสามารถที่จะเดินข้ามฝั่งเข้ามาทำการซื้อ-ขายสินค้าได้อย่างสะดวก

> . . . โดยเฉพาะภาคประชาชนและเอกชนรัฐเป็นเพียงผู้จัดหาพื้นที่ให้เท่านั้นนะครับ ดังนั้น ถ้าพี่น้องประชาชนมีความตั้งใจ มีความจริงใจที่จะดำเนินการตรงนี้ ผมเชื่อว่าประชาชนจะต้องได้รับประโยชน์อย่างแน่นอน โดยเฉพาะเรื่องด้านเศรษฐกิจที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้นแล้วก็ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่จะไปค้าขายในที่ต่างๆ น้ำมันเราก็ไม่ต้องไปอะไรเสียมากมาย จุดตรงนี้นะครับ เป็นจุดที่มีการค้าระหว่างประเทศหรือการค้าชายแดนอยู่แล้วนะครับเพราะฉะนั้น น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เป็นการเสริมให้พี่น้องประชาชนมีช่องทางจำหน่ายนะครับแล้วก็เพิ่มรายได้ . . . (8 โมงเช้า ข่าว NBT, 2559)[132]

(3) กิจกรรมสำคัญอื่นๆ

สำหรับกิจกรรมสำคัญอื่นๆ ที่จัดหรือเกิดขึ้นบริเวณท่าเรือด่านชายแดนและศูนย์บริการจุดผ่านแดนถาวรบ้านปากแซงนั้น โดยมากมักจะเป็นการต้อนรับหัวหน้า/ผู้บริหารส่วนราชการทั้งจากประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยลาวที่เดินทางเข้ามาปฏิบัติภารกิจยังหมู่บ้านปากแซงหรือในบริเวณใกล้เคียง เช่น การตรวจเยี่ยม/ตรวจราชการของนายศุภศิษย์ กอเจริญยศ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อเพื่อปรับปรุงการก่อสร้างถนนขึ้นลงแพขนานยนต์ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงบ้านปากแซงจากถนนลูกรังเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การเดินทางมาเพื่อเชื่อมสัมพันธไมตรีของคณะหัวหน้า/ผู้บริหารส่วนราชการจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นต้น

กรณีการเข้าตรวจเยี่ยม/ตรวจราชการของรองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ณ พื้นที่บริเวณด่านชายแดน หมู่บ้านปากแซงนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาด่านชายแดนหมู่บ้านปากแซงกล่าวคือ เป็นมุมมองของการใช้พื้นที่เพื่อส่งเสริมการ

---

[132] การให้สัมภาษณ์ของปลัดจังหวัดอุบลราชธานี ประธานในพิธีเปิดตลาดประชารัฐ (9 มีนาคม 2559) ผ่านรายการข่าวทางโทรทัศน์

Ref. code: 25645724300016KJI

พัฒนาทางด้านเศรษฐกิจบริเวณชายแดนส่วนตัวอย่างที่ 2 แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ด่านชายแดนเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนั้น เมื่อมีผู้เดินทางมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยการนั่งเรือมาจากฝั่งบ้านปากตะพานมายังประเทศไทย ก็จะต้องมาขึ้นฝั่งที่ท่าเรือด่านชายแดนหมู่บ้านปากแซง และจากกรณีนี้ เป็นมุมมองของการใช้พื้นที่เพื่อการต้อนรับแขก/บุคคลสำคัญที่มาเยือนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากข้อมูลเกี่ยวกับความหมายที่แสดงถึงการเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในจัดกิจกรรมการพัฒนา/ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แสดงถึงเกียรติภูมิของภาคประชาชนและหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดที่ได้นำเสนอมา สามารถกล่าวได้ว่า การจัดงานประเพณี พิธีการ หรือกิจกรรมสำคัญต่างๆ ในบริเวณเขตพื้นที่ของหมู่บ้านปากแซง ได้สร้างความภาคภูมิใจและ/หรือสร้างเกียรติภูมิให้กับภาคประชาชนและหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ และ จังหวัดในฐานะที่เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวท้องถิ่นในเชิงศาสนาและวัฒนธรรม เป็นพื้นที่แห่งการเชื่อมสัมพันธไมตรี และเป็นพื้นที่ในเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมร่วมกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวที่แสดงถึงการเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในจัดกิจกรรมการพัฒนา/ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แสดงถึงเกียรติภูมิของภาคประชาชนและหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด พบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Anuar & Harun (2018) ที่ศึกษาศักยภาพของเมืองในเขตพื้นที่ชายแดน ระหว่างอำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส และ เมืองรันเตา ปันจัง รัฐ กลันตัน ประเทศมาเลเซีย เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในรูปแบบของการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน และพบว่าพื้นที่ทั้งสองเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพที่จะดำเนินการพัฒนาได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในเขตพื้นที่ดังกล่าวเพิ่มขึ้นหลายเท่าโดยกระทำร่วมกับการจัดระบบรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ชายแดน ที่จะนำมาซึ่งการสร้างงานสร้างรายได้ การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ และการสร้างชื่อเสียง/ความภาคภูมิใจให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sirivejjabhandu (2019) ที่ศึกษาเกี่ยวอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวและการตลาดในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยและในเขตลาวตอนกลาง ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญ/ศักยภาพของพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งความสำคัญของพื้นที่ในฐานะที่เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวและในฐานะของพื้นที่ที่นำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านการเชื่อมโยงเส้นทางเศรษฐกิจ (การค้า/การท่องเที่ยว) อันนำมาซึ่งเกียรติยศชื่อเสียงและความภาคภูมิใจให้กับผู้คนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

Ref. code: 25645724300016KJI

ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นและในระดับประเทศ ดังจะเห็นได้จากการที่ภาครัฐบาลได้กำหนดแผนการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวอย่างที่ชัดเจนโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษเพื่อรองรับการขยายตัว/การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ข้อสรุปของการประกอบ/กำหนดสร้างชุดความหมายที่แสดงถึงการเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในจัดกิจกรรมการพัฒนา/ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แสดงถึงเกียรติภูมิของภาคประชาชนและหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ และ จังหวัด : ชุดความหมายนี้ มีรากฐานมาจากการท่องเที่ยวในเชิงศาสนาพุทธหรือชุดความหมายที่ว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์ ประกอบกับทำเลที่ตั้งเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ (ไทย-สปป.ลาว) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการผลิตซ้ำบทบาทกระทำการในรูปแบบของการแสดงออกในการใช้พื้นที่ในเชิงสัญลักษณ์ภายใต้บริบทของการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

4.2 การกระทำการในภาพรวม (ทั่วไป) ที่ก่อให้เกิดความหมาย/เป็นส่วนหนึ่งของความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (Obligations and legitimations)

ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงทั้ง 5 นี้ เกิดขึ้นได้จากการกระทำการของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านและคณะสงฆ์) หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซงและนักท่องเที่ยว โดยแต่ละฝ่ายล้วนมีการกระทำที่ก่อให้เกิดความหมาย/เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงทั้งสิ้น แต่มีการกระทำการในระดับที่มากน้อยแตกต่างกันไปตามบริบท/สถานการณ์แวดล้อม

หากกล่าวในเชิงทฤษฎี สามารถกล่าวได้ว่า การกระทำการดำรง/กระจายตัวอยู่ในแต่ละกระบวนการ/แต่ละความหมายที่เกิดขึ้น โดยมีการกระทำการในเชิงบวก/เชิงสร้างสรรค์ที่เป็นตัวขับเคลื่อนความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในภาพรวม โดยสามารถยกตัวอย่างประกอบการอธิบายได้ ดังนี้

4.2.1 ชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านและคณะสงฆ์)

ประกอบด้วย บทบาทที่เกิดจากสามัญสำนึกร่วม/ความเชื่อ/ค่านิยม และบทบาทที่เกิดจากหน้าที่การงานมีรายละเอียด ดังนี้

Ref. code: 25645724300016KJI

4.2.1.1 การกระทำการที่เกิดจากสามัญสำนึกร่วม/ความเชื่อ/ค่านิยม

เกิดจากการผลิตซ้ำผ่านการขัดเกลาทางสังคมของผู้คนภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงที่ก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหนและความภาคภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นของตนซึ่งก่อให้เกิดบทบาทที่สะท้อนถึงองค์ประกอบทั้งหมดของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง โดยการปกป้องดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัย เช่น ริมฝั่งแม่น้ำโขง ดอนปู่ตา พื้นที่สาธารณะอื่นๆ ฯลฯและทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนเช่น พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ วัดปากแซง นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดบทบาทการผลิตซ้ำความเคารพบูชาและความเชื่อถือศรัทธาในศาสนาพุทธ พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและวัดปากแซงด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การทำบุญ การถวายภัตตาหารการร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดปากแซง การช่วยเหลืองาน/กิจการภายในวัด การบอกเล่า/เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ เป็นต้น

4.2.1.2 การกระทำการที่เกิดจากหน้าที่การงาน/การประกอบอาชีพ

สามารถพิจารณาได้จากหน้าที่การงาน/การประกอบอาชีพของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงที่เชื่อมโยงกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (ท้องถิ่น) สามารถอธิบายได้ ดังนี้

(1) ด้านการจัดสรรความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

เป็นการพิจารณาถึงบทบาทในการประกอบอาชีพของชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงที่ให้บริการด้านยานพาหนะในการรับ-ส่ง ผู้โดยสารที่ต้องการเข้า-ออกจากหมู่บ้านปากแซง และการให้บริการดังกล่าวนี้ ครอบคลุมไปถึงการให้บริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้ามาที่วัดปากแซง/หมู่บ้านปากแซงด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งการให้บริการ ได้แก่ รถจักรยานยนต์รับจ้าง และการให้บริการเรือข้ามฟากและเรือนำเที่ยวของชุมชนเรือหมู่บ้านปากแซง

(2) ด้านการจัดสรรที่พักที่มีความเหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยว

เป็นการพิจารณาถึงบทบาทในการจัดหาที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งในกรณีของนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มาประกอบพิธีกรรมหรือมาปฏิบัติธรรมในลักษณะข้ามคืน จะเป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการวัดโดยการอนุญาตของเจ้าอาวาสในการจัดหาที่พักให้กับนักท่องเที่ยวเชิงศาสนา แต่ในกรณีที่เป็นนักท่องเที่ยวทั่วไปที่ต้องการมาพักบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านปากแซง ก็จะมีชาวบ้านหรือผู้คนท้องถิ่น[133]ที่รู้จักสถานที่พักในละแวกใกล้เคียงเป็นผู้แนะนำ

(3) ด้านการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว

พิจารณาจาก ผู้กระทำการหลัก 3 กลุ่ม ที่ปฏิบัติหน้าที่/ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว

---

[133] บทบาทที่อยู่ก้ำกึ่งระหว่างบทบาทที่เกิดจากสามัญสำนึกร่วม/ความเชื่อ/ค่านิยม และบทบาทที่เกิดจากหน้าที่การงาน/การประกอบอาชีพ

Ref. code: 25645724300016KJI

กลุ่มแรก คณะกรรมการวัดและคณะสงฆ์วัดปากแซง : เป็นผู้จัดสรร/ก่อสร้างและดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวภายในเขตวัดปากแซง เช่น การก่อสร้าง/จัดหาศาลาที่นั่งพักผ่อน การจัดสรร/ดูแลระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา ระบบห้องน้ำ การดูแล/การจัดการขยะมูลฝอยภายในบริเวณวัด เป็นต้น

กลุ่มที่สอง กลุ่มของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงที่มาช่วยงานที่วัด/ดูแลสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (คณะของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) : เป็นผู้ดูแลและบริหารจัดการโรงทาน (จัดหา/จัดทำอาหาร) ทำความสะอาดโรงครัวและห้องน้ำ และดูแลความสะอาดภายในวัดบริเวณที่รับชอบในส่วนของฆราวาส

กลุ่มที่สาม กลุ่มของผู้ประกอบการที่เป็นชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซง : ประกอบด้วย (1) ผู้ประกอบการค้าขายในเขตวัดปากแซง (2) ผู้ประกอบการร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อในเขตชุมชนหมู่บ้านปากแซง (3) ผู้ประกอบการขายอาหาร/ร้านอาหารนอกเขตวัดปากแซง ผู้ประกอบการทั้งสามกลุ่มนี้ ให้บริการในด้านอาหาร เครื่องดื่ม และข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวได้

(4) ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

มีลักษณะคล้ายคลึงกับบทบาท/การกระทำการด้านการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวทีมีการบริหารจัดการดูแลโดยคณะกรรมการวัดและคณะสงฆ์วัดปากแซงเป็นหลัก[134] กล่าวคือ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดหา/จัดตกแต่ง/ดูแลรักษาปูชนียสถานปูชนีวัตถุ อาคารสถานที่ วัตถุ/สิ่งของ/เครื่องใช้ต่างๆ ฯลฯที่อยู่ภายในวัด นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เกี่ยวกับการประสานงานและบริหารจัดการกิจการงานต่างๆ ของวัดให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ส่วนสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวรองลงมาคือทัศนียภาพริมฝั่งแม่น้ำโขงนั้น เป็นบทบาท/การกระทำการของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงที่จะต้องช่วยกันดูแลรักษาร่วมกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม และในส่วนของการค้าขายสินค้า/บริการต่างๆ ในเขตวัดปากแซงนั้น จะเป็นบทบาทของผู้ประกอบการ[135]ที่จัดเตรียมสินค้า/บริการเพื่อนำมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว

---

[134] พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและวัดปากแซง เป็นสิ่งดึงดูดใจหลักของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

[135] พิจารณาเฉพาะผู้ประกอบการที่เป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

(5) ด้านการจัดสรร/จัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

หากพิจารณาตามกลุ่มของกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) กิจกรรมการไหว้พระ/ทำบุญ/ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดปากแซง (2) กิจกรรมการเดินเลือกซื้อสินค้า/บริการบริเวณวัดปากแซง และ (3) กิจกรรมการล่องเรือนำเที่ยว จะพบว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในวัด/ในเขตพุทธาวาส (กิจกรรมที่ 1) เป็นบทบาทการจัดเตรียม/การจัดการของคณะกรรมการวัด คณะสงฆ์วัดปากแซงและคณะ เป็นหลัก ส่วนกิจกรรมที่ 2 เป็นบทบาทของผู้ประกอบการค้าขายในเขตวัดปากแซง ซึ่งได้อธิบายไว้ในข้อ (2.4) และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการล่องเรือนำเที่ยว เป็นบทบาทของชุมชนเรือหมู่บ้านปากแซงและผู้ประกอบการเรือหายาวในการจัดเตรียม/ให้บริการแก่นักท่องท่องเที่ยวผู้มาติดต่อ

4.2.2 หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

การกระทำการ/บทบาทของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในภาพรวมแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในฐานะของภาคีเครือข่ายที่ช่วยเสริมสร้างรากฐานในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่แสดงออกผ่านการมีส่วนร่วมและการให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนหมู่บ้านปากแซง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

4.2.2.1 โรงเรียนบ้านปากแซงและสถาบันการศึกษาต่างๆ ในเขตอำเภอนาตาล

หากพิจารณาจากความหมายที่แสดงถึงอุปสงค์ของการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นภาพรวม จะพบว่าโรงเรียนบ้านปากแซงและสถาบันการศึกษาต่างๆ ในเขตอำเภอนาตาลมีบทบาทในฐานะที่เป็นภาคีเครือข่ายสนับสนุนชุมชนหมู่บ้านปากแซงในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการท่องเที่ยวท้องถิ่นเช่น ในช่วงงานวัดปากแซง คณะกรรมการวัดจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังโรงเรียนบ้านปากแซงและสถาบันการศึกษาต่างๆ ในเขตอำเภอนาตาล เพื่อขอความร่วมมือด้านกำลังคนในการช่วยจัดสถานที่และช่วยเหลือในกิจการของวัดในด้านต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือ เช่น การส่งคณะครูและนักเรียนเข้ามาช่วยงานของวัดในช่วงที่วัดจัดงาน/กิจกรรมสำคัญ เป็นต้น

> . . . บางครั้งก็จะมีเด็กนักเรียนก็มีก็เป็นจิตอาสาลงมาช่วยก็มี เช่น โรงเรียนบ้านปากแซง โรงเรียนพะลานพิทยาคม โรงเรียนพังเคนพิทยา ก็เป็นจิตอาสามา ส่วนมากเขาจะมาแบบใส่ชุดของ รด. มา ใช่ครับเป็นมัธยมทั้งสองโรงเรียน ทีนี้เรื่องการทำความสะอาดหลังจากเสร็จงาน ก็จะมีนักเรียนจากโรงเรียนบ้านนาตาลใต้ ก็จะมาช่วยทำความสะอาด เช่น เก็บขยะอะไรต่างๆ . . . (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

สำหรับโรงเรียนบ้านปากแซงซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านปากแซงนับว่าเป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดหรือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้น นอกจากจะเข้าไปมีส่วนร่วม/ช่วยเหลือในช่วงการจัดงาน/กิจกรรมสำคัญของวัดปากแซงแล้ว ด้วยบทบาทหน้าที่

ในการบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอนให้เข้ากับวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นโดยการจัดให้มีกิจกรรมภาคปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังให้เยาวชนมีคุณธรรม/จริยธรรม เกิดความรัก/ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563)

4.2.2.2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง

บทบาทของบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง (ภายใต้การดูแลของโรงพยาบาลนาตาล) ที่มีต่อชุมชนหมู่บ้านปากแซงนั้น อยู่ในฐานะของภาคีเครือข่ายที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น การส่งบุคลากรเข้ามาตั้งจุดให้บริการด้านสุขภาพในช่วงที่วัดมีการจัดงาน/กิจกรรมสำคัญ การส่งบุคลากรเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง การเข้ามาประจำจุดตรวจ/คัดกรองสุขภาพบริเวณท่าเรือด่านชายแดนในช่วงที่เกิดโรคระบาด การส่งบุคลากรเข้ามาประจำจุดให้บริการสุขภาพในช่วงงานเทศกาลสำคัญต่างๆ ที่จัดขึ้นในเขตหมู่บ้านปากแซง เป็นต้น (คุณพรพรรณ, สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2563)

เนื่องจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง มีสถานที่ตั้งอยู่ในเขตของหมู่บ้านปากแซง ดังนั้น จึงมีสถานที่รองรับการให้บริการสุขภาพในขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยวในกรณีที่เกิดอาการบาดเจ็บ/เจ็บป่วยกะทันหัน

4.2.2.3 ตำรวจ ทหารหรือผู้รักษา/ดูแลความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยภายในเขตอำเภอนาตาล

สำหรับบทบาทของตำรวจ ทหารหรือผู้รักษา/ดูแลความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยภายในเขตอำเภอนาตาลนั้น อยู่ในฐานะของภาคีเครือข่ายที่ช่วยดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนในช่วงงานวัดปากแซงและในช่วงที่วัดจัดงานทำบุญหรือพิธีการสำคัญที่มีทั้งกำลังทหารและกำลังตำรวจเข้ามาดูแลความสงบตลอดช่วงเวลาที่มีการจัดงาน (9 วัน 9 คืน)

ส่วนในช่วงวันปกติธรรมดานั้น จะมีตำรวจตระเวนชายแดนและกองกำลังสุรนารีที่ประจำอยู่บริเวณทางเข้าหมู่บ้านปากแซงและบริเวณท่าเรือด่านชายแดนที่คอยลาดตระเวนตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายในเขตพื้นที่ชายแดน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวในเรื่องความปลอดในการเดินทางเข้ามายังหมู่บ้านปากแซง

4.2.2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และสำนักงานอำเภอนาตาล

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานและสำนักงานอำเภอนาตาลนั้น อยู่ในสถานะของภาคีเครือข่ายแกนนำในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ทั้งนี้เนื่องมาจากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลและพัฒนา

ท้องถิ่นทั้งในระดับตำบลและในระดับอำเภอ และส่วนใหญ่องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานและสำนักงานนาตาลอำเภอมักจะได้รับโครงการและงบประมาณเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเขตปกครอง ดังนั้น หมู่บ้านปากแซง ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับจังหวัด จึงมักจะได้รับการการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนา เช่น การจัดโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนต่อประชาชนในพื้นที่ชายแดน (People to People Connectivity) ที่จัดโดยสำนักงานอำเภอนาตาล การจัดโครงการตลาดประชารัฐ ตลาดนัดสองฝั่งโขง ที่จัดโดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานอำเภอนาตาลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานเป็นผู้จัด การจัดประเพณีสงกรานต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในเขตพื้นที่ของหมู่บ้านปากแซง เป็นต้น

4.2.2.5 สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล

มีบทบาทหน้าที่/ความรับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการท่องเที่ยวท้องถิ่น ดังนั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลจึงอยู่ในสถานะของภาคีเครือข่ายแกนนำในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งเป็นการรับนโยบาย/โครงการจากกรมพัฒนาชุมชนมาดำเนินงานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการท่องเที่ยวท้องถิ่น เช่น โครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทางโครงการสัมมาชีพชุมชน เป็นต้น นอกจากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในงานหลักแล้ว เมื่อชุมชนหมู่บ้านปากแซงมีการจัดงาน/กิจกรรมสำคัญ หัวหน้าหน่วยงานมักจะเป็นตัวแทนไปร่วมงานอยู่เสมอ เช่น งานสวดอภิธรรมและพระราชเพลิงศพอดีตเจ้าอาวาสวัดปากแซง การจัดประเพณีสงกรานต์ ณ หมู่บ้านปากแซง พิธีเปิดโครงการเปิดโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนต่อประชาชนในพื้นที่ชายแดน (People to People Connectivity) ณ หมู่บ้านปากแซง เป็นต้น (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563)

4.2.3 ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

ในกรณีที่วัดมีการจัดงาน/กิจกรรมสำคัญ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการห้างร้านต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอและในระดับตำบล จะมีส่วนร่วมในการทำบุญ เช่น การบริจาคเงินและปัจจัยต่างๆ ในช่วงงานทำบุญหรือวันสำคัญทางศาสนา การเข้ามาเป็นจิตอาสาช่วยงานภายในวัด การเข้ามาทำบุญตั้งโรงทาน เป็นต้น

สำหรับผู้ประกอบการบางราย หากมีความคิดเห็นว่า การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามายังวัดปากแซงอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นประโยชน์ต่อการทำธุรกิจ ผู้ประกอบการรายดังกล่าวก็จะกระทำการเผยแพร่/ผลิตซ้ำความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ/พญานาคและกระทำการเผยแพร่/ผลิตซ้ำเกี่ยวกับความน่าสนใจ/ความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง เช่น ทัศนียภาพ/บรรยากาศ/จุดชมวิวผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น อาหารเครื่องดื่ม ฯลฯ

4.2.4 นักท่องเที่ยว

การกระทำการของนักท่องเที่ยว คือ การตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง และเป็นผู้กระทำกิจกรรมต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ในกรณีที่นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจเมื่อได้มาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง ก็จะกระทำการเผยแพร่/ผลิตซ้ำความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ/พญานาคและกระทำการเผยแพร่/ผลิตซ้ำเกี่ยวกับความน่าสนใจ/ความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงในเรื่องของทัศนียภาพ/บรรยากาศ/จุดชมวิว ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น อาหาร เครื่องดื่ม ฯลฯ ด้วยเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น การถ่ายภาพกับจุดชมวิว/จุดเช็คอินริมฝั่งแม่น้ำโขงและบรรยายถึงบรรยากาศที่สงบร่มรื่นของแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์และความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อจากประสบการณ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

สรุปการอธิบายบทบาท/การกระทำการของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องที่ก่อให้เกิดการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง : จากการอธิบายบทบาท/การกระทำการของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่มนี้ จะพบว่า การที่ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นหมู่บ้านปากแซง ทั้ง 5 ความหมายเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้นั้นเกิดขึ้นจากการกระทำซ้ำ (ผลิตซ้ำ) ของการกระทำการ/รูปแบบของการกระทำการที่เกี่ยวข้องภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งบทบาท/การกระทำการดังกล่าวนี้ คือสิ่งที่ก่อให้เกิดกระบวนการของการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ในข้อ 4.3-4.8 มีรายละเอียด ดังนี้

4.3 การกระทำการที่แสดงออกชัดเจนถึงความชอบธรรมระหว่างผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงผ่านการบูรณาการทางสังคมร่วมกัน (Legitimately ordered interpersonal relations)

การกระทำการที่ได้อธิบายเป็นภาพรวมไว้ในข้อ 4.2 นั้น ส่วนใหญ่เป็น การกระทำการในเชิงบวก หรือ การกระทำการที่พึงปฏิบัติทางสังคม ที่สะท้อนถึงความชอบธรรมในระดับหนึ่ง[136] เพราะ การที่ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงดำรงอยู่มาได้จากอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น อาศัยการกระทำการในเชิงบวกหรือ การกระทำการที่มีความชอบธรรม (ในระดับหนึ่ง) เป็นหลักในการขับเคลื่อนการกำหนดสร้างความหมาย

---

[136] เป็นการกระทำในเชิงบวกในฐานะสิ่งที่พึงปฏิบัติทางสังคมทั่วไป ไม่ได้แสดงให้เห็นความชอบธรรมอย่างโดดเด่นหรือชัดเจน

Ref. code: 25645724300016KJI

สำหรับรายละเอียดที่จะนำเสนอในหัวข้อที่ 4.5 นี้ เป็นการกระทำการของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่**มี**ความโดดเด่นหรือแสดงออกชัดเจนถึงความชอบธรรม ซึ่งพบในด้านอุปทานของการท่องเที่ยว โดยสามารถนำตัวอย่างที่พบจากการศึกษามาอธิบายได้ ดังนี้

4.3.1 การกระทำการระหว่างคณะกรรมการวัดปากแซง กับกลุ่มของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงที่เข้ามาช่วยงานวัดและกลุ่มของผู้ประกอบการภายในเขตวัดปากแซง

4.3.1.1 กระทำการระหว่างคณะกรรมการวัดปากแซงกับกลุ่มของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงที่เข้ามาช่วยงานวัด

การตัดสินใจในการให้กลุ่มของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงหรือกลุ่มของคุณวิมล (ประมาณ 5-6 คน) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเข้ามาช่วยงานวัดในการดูแลโรงทาน ภัตตาหารเช้า ภัตตาหารเพล รวมถึงการดูแลความสะอาดภายในวัดในเขตของฆราวาสนั้น เป็นการปรึกษาหารือและตัดสินใจของเจ้าอาวาสร่วมกับคณะกรรมการวัดปากแซงในการอนุญาตให้กลุ่มของคุณวิมลเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ ซึ่งทางวัดมีการตกลงกับคุณวิมลในส่วนของค่าแรง รวมถึงค่าอาหารหรือค่าวัตถุดิบต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบอาหาร โดยคุณวิมลจะแจ้งรายละเอียดค่าใช้จ่ายให้เจ้าอาวาสได้รับทราบเพื่อขอทำการเบิกจ่าย (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

การกระทำการดังกล่าว เป็นการกระทำที่มีความชอบธรรมทั้งในเรื่องการสรรหากลุ่มบุคคลเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โดยบุคคลที่เจ้าอาวาสอนุญาตให้เข้ามาทำหน้าที่นั้น ก็เป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ด้วยกันเอง) ที่มีความโดดเด่นหรือมีความชำนาญในด้านการทำอาหาร ซึ่งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นต่างก็เป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกันทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะเป็นการเปิดโอกาสในการสร้างรายได้ให้ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง (ชุมชนท้องถิ่น) การเปิดโอกาสให้ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้/ร่วมดูแล/ปฏิบัติหน้าที่ในกิจธุระของวัดประจำหมู่บ้าน ทั้งนี้ เป็นไปเพื่อการสนองตอบต่อศรัทธาของชาวบ้าน และเพื่อการมีส่วนร่วมช่วยกันดูแลวัดในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นภายในวัด ชาวบ้านจะได้ร่วมรับรู้และช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4.3.1.2 การกระทำการระหว่างคณะกรรมการวัดปากแซงกับกลุ่มของผู้ประกอบการภายในเขตวัดปากแซง

เป็นความสัมพันธ์ในเชิงผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจที่ดำเนินไปด้วยความชอบธรรม เพราะการอนุญาตให้ผู้ประกอบการเข้ามาค้าขายสินค้าในเขตวัดปากแซงนั้น เป็น

สิทธิ์/อำนาจในการตัดสินใจของเจ้าอาวาสวัดปากแซงตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็ได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและชอบธรรม

ประโยชน์ที่วัดปากแซงจะได้รับมากที่สุดนั้นคือ การเสริมสร้างบรรยากาศและการเติมเต็มองค์ประกอบให้กับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ณ วัดปากแซง อันเนื่องมาจากการเข้ามาค้าขายสินค้าของผู้ประกอบการและการแสดงออกในการช่วยเหลือ/ส่งเสริมชาวบ้านทั้งในเขตหมู่บ้านปากแซงและในละแวกใกล้เคียงให้มีอาชีพและรายได้ส่วนผลประโยชน์ที่วัดปากแซงได้รับรองลงมา คือ การมีรายได้จากค่าเช่าพื้นที่ของผู้ประกอบการ

ประเด็นถัดมาที่สะท้อนถึงความชอบธรรม คือ การที่คณะกรรมการวัดปากแซงมีการพูดคุย/ปรึกษาหารือและตกลงร่วมกับผู้ประกอบการประจำเกี่ยวกับการกำหนดราคาค่าเช่าพื้นที่ค้าขายที่มีความแน่นอนในราคา 300 บาทต่อเดือน (ไม่รวมช่วงงานเทศกาล) โดยถือว่าเป็นราคาที่มีความเหมาะสม (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563; พระไพศาล, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2563) ซึ่งแตกต่างจากในอดีตในสมัยที่พระครูพุทธวราธิคุณดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ที่ให้ผู้ประกอบการบริจาคค่าเช่าพื้นที่ค้าขายตามกำลังศรัทธา ที่อาจจะนำมาซึ่งการทำลายความสัมพันธ์อันเนื่องมาจากความไม่ไว้วางใจหรือความคลางแคลงใจระหว่างผู้ประกอบการประจำและคณะกรรมการวัดปากแซงในระยะยาวได้[137]

4.3.2 การกระทำการของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของวัดปากแซง

เป็นผลสืบเนื่องมาจากความหมาย “ความหมายที่ 3: ความหมายที่แสดงถึงการสร้างรายได้ให้กับผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง” ซึ่งวัดปากแซงเป็นวัดใหญ่ มีผู้คนเข้ามาทำบุญ/บริจาคเงินต่อปีเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้วัดมียอดเงินบริจาคในแต่ละปีไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท และด้วยจำนวนเงินที่มากเช่นนี้ ก่อให้เกิดข้อสงสัยจากภาคประชาชนหรือผู้คนในชุมชนในการบริหารจัดการเงินของวัด[138] ดังนั้น ภาคประชาชนหรือผู้คนในชุมชน (ชุมชนหมู่บ้านปากแซงและในละแวกใกล้เคียง) จึงเรียกร้องให้คณะกรรมการวัดปากแซงชี้แจงการบริหารจัดการด้านการเงินของวัดอยู่เป็นระยะ

> . . . ก็เท่าที่รู้ มีช่วงนึงก็จะมีปัญหาอยู่ค่ะ ก็มีชุมชนมีชาวบ้านมาขอให้กรรมการวัดก็ได้ทำการชี้แจง โดยให้อำเภอเข้ามาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้ ก็ล่าสุดคือเมื่อประมาณปีที่แล้ว และเราในส่วนของหน่วยงานก็ไปร่วมประชุมด้วย แต่ก็เรียบร้อยแล้วนะ ผ่านไปได้ด้วยดีค่ะ

---

[137] ยกตัวอย่างเช่น กรณีการจ่ายเงินค่าเช่าน้อยที่ก่อให้เกิดการครหา/ติฉินนินทา เป็นต้น

[138] มีปัญหาสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยที่พระครูพุทธวราธิคุณเป็นเจ้าอาวาส (ปัจจุบันมรณภาพ) โดยมีการตั้งข้อสงสัย ร้องเรียน และมีการชุมนุมประท้วงเกิดขึ้น

Ref. code: 25645724300016KJI

> ก็เหมือนกับว่า เรื่องบางเรื่อง เขาไม่ได้ชี้แจงรายละเอียดเยอะน่ะค่ะ ไม่ได้เอาอะไรทุกเรื่องมาชี้แจงให้ใครรู้หมดน่ะ แต่เขาก็มีตามที่ว่าอยู่ แต่ว่าอาจจะไม่ได้ชี้แจงให้สาธารณชนทราบโดยทั่วกันทั้งหมดทุกรายการอะไรอย่างนี้น่ะ เวลาแจ้งเขาก็จะแจ้งแบบรวมๆ แต่ว่าด้วยความที่ไม่เข้าใจของคนในชุมชนนี่มันก็เกิดเรื่องขึ้น แต่พอได้มีการทำหนังสือชี้แจงนี่ ชี้แจงความโปร่งใสในช่วงปีที่แล้วน่ะค่ะ ก็ไม่มีอะไรนะผ่านไปด้วยดี . . . (คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563)

เหตุการณ์การตั้งข้อสงสัยหรือร้องเรียนเรื่องการบริหารจัดการเงินของวัดปากแซง ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกรณีของปี พ.ศ. 2562 ตามคำบอกเล่าของคุณสุดาเท่านั้น แต่ก่อนหน้านี้ คือช่วงที่อดีตเจ้าอาวาสวัดปากแซง พระครูพุทธวราธิคุณ ดำรงตำแหน่ง ชาวบ้านบางส่วนก็มีการตั้งข้อสงสัยต่อการบริหารจัดการเงินของวัด และไม่เคารพเชื่อถือศรัทธาในตัวของอดีตเจ้าอาวาส นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงขับไล่อดีตเจ้าอาวาส สาเหตุส่วนหนึ่งเนื่องมาจากเหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและทางวัดได้แจ้งว่ากล้องวงจรปิดของวัดภายในวิหารเสียหมดทุกตัว นอกจากนี้ ยังมีการอ้างสาเหตุว่าอดีตเจ้าอาวาสมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหลายประการและนำเงินของวัดไปใช้ในการเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องของตน

เหตุการณ์การณ์ชุมนุมประท้วงขับไล่อดีตเจ้าอาวาส สะท้อนถึงการจัดการธรรมาภิบาลชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดการผลิตซ้ำทุนทางสังคมวัฒนธรรมที่ยั่งยืน โดยพระที่มีตำแหน่งก็สามารถที่จะถูกตรวจสอบหรือถูกจัดระเบียบได้ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนไม่ได้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าอาวาส แต่มีอำนาจในการจัดการกับเจ้าอาวาสที่ไม่สามารถรักษาธรรมาภิบาลได้เช่นเดียวกัน

> . . . คือมันเป็นแบบนี้ วงจรมันมีทุกตัวไง แต่เวลาไฟไหม้นั่น วงจร (กล้องวงจรปิด) มันหายหมดเลย คือกล้องวงจรมันมีทุกมุมนะ แล้วทำไมวันนั้นมันต้องเป็นอุบัติเหตุทุกตัวเลย ไม่เห็นสักรายการเลย กล้องที่วางในพระที่ไฟไหม้นั่น มันจะเป็นไปได้ยังไงที่มันหายหมดทุกตัว เออ พอไฟไหม้พระแล้วเขาก็ขับไล่ไง (ขับไล่อดีตเจ้าอาวาส) . . . (คุณสุธี, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2563)

เพื่อบรรเทาปัญหาการตั้งข้อสงสัยของผู้คนในชุมชนทั้งในหมู่บ้านปากแซงและในละแวกใกล้เคียง เจ้าอาวาส (ปัจจุบัน) จะมีการแจ้งให้ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงหรือผู้คนในชุมชนทราบล่วงหน้าก่อนการใช้เงินจำนวนมากเพื่อกิจการ/การดำเนินงานของวัด โดยบอกกล่าวผ่านผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อนำไปแจ้งให้กับชาวบ้านได้ทราบในการประชุม/ประชาคมหมู่บ้าน ในกรณีที่ชาวบ้านไม่เห็นด้วยจะได้แจ้งกับเจ้าอาวาสได้ทันก่อนการดำเนินงานจริง

> . . . เรื่องเงินเดี๋ยวนี้ทางวัดนี่ถ้าท่านจะปรับปรุงอะไรของวัดนี่ ท่านก็จะแจ้งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านก็จะไปประชุมชาวบ้านแจ้งให้รับทราบ ว่าตอนนี้วัดจะก่อสร้างจะทำโน่นนี่นะ จะก่อเจดีย์รึว่าจะปรับปรุงถนน ที่ผ่านมาจะปรับปรุงถนน ก็ขอดินหมู่บ้าน ก็ทาง

> หมู่บ้านก็ให้ ก็เป็นดินของหมู่บ้าน มาจากการประชาคม ชาวบ้านก็อนุญาต คือ เรื่องเงินนี่วัดเป็นคนจ่าย (บริหารจัดการ) ส่วนดินนี่เป็นของหมู่บ้าน (วัตถุดิบ) . . . (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563)

ในกรณีที่มีชาวบ้านหรือมีผู้ตั้งข้อสงสัยในการบริหารจัดการด้านการเงินของวัดปากแซง ตัวแทนของคณะกรรมการวัดได้แจ้งให้ทราบว่า ข้อมูลบัญชีการใช้จ่ายเงินของวัดดังกล่าวนี้เป็นข้อมูลที่สามารถเปิดเผยและตรวจสอบได้

> . . . จริงๆ ข้อมูลการเงินวัดของเรานี่ มันเป็นข้อมูลเปิดเผยไม่ใช่ข้อมูลลับ พองานเสร็จปุ๊บเราก็จะรายงานทุกส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการการจัดงาน เสร็จแล้วรายรับรายจ่ายระหว่างปีหลังจากการจัดงานเราก็จะรายงาน ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รายงานเจ้าคณะจังหวัด โดยรายงานบัญชีรายรับรายจ่ายของเราสามารถตรวจสอบได้เลย . . . (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลบัญชีที่ทางวัดได้เปิดเผย อาจจะไม่ได้แสดงรายละเอียดปลีกย่อยว่ามีการนำไปใช้จ่ายอย่างไรดังที่คุณสุดาได้อธิบายไว้ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องของผู้ร้องเรียนหรือผู้ตั้งข้อสงสัย ว่าจะเชื่อถือในข้อมูลดังกล่าวหรือไม่ และจะดำเนินการตรวจสอบในเชิงลึกหรือไม่อย่างไร

4.3.3 การกระทำการระหว่างคณะกรรมการวัดปากแซง (และคณะสงฆ์)/ชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (ในภาพรวม)

กระทำการดังกล่าว ดำเนินไปในลักษณะของความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกันในฐานะของภาคีเครือข่ายที่ก่อให้เกิด/มีส่วนให้เกิด (การกำหนดสร้าง) ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงยกตัวอย่างเช่น การที่คณะกรรมการวัดปากแซงสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างอาคาร/สิ่งปลูกสร้างให้กับโรงเรียนบ้านปากแซงและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง (คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563; คุณพรพรรณ, สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2563) การสนับสนุนงบประมาณหรืออำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ในการจัดงานประเพณี/กิจกรรมต่างๆ ของตำบล/ชุมชนไม่ว่าเป็นประเพณีประเพณีแข่งเรือและประเพณีสงกรานต์ที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน การจัดพิธีเปิดโครงการสำคัญต่างๆ ของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563; คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563)

จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมแล้ว ความสัมพันธ์ดังกล่าว ไม่มีปัญหาใดเกิดขึ้นในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความสัมพันธ์ดังกล่าวนั้นดำเนินไปผ่านความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในรูปแบบของภาคีเครือข่ายซึ่งก่อให้เกิดบทบาทกระทำการในลักษณะที่มีความชอบธรรม

Ref. code: 25645724300016KJI

4.4 การร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการกระทำการที่อยู่ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (Interpretive accomplishment)

เป็นการร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการกระทำการที่อยู่ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง[139]ระหว่างผู้กระทำที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกิดจากความคิดเห็น/ความเห็นชอบร่วมกันหรือการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำการของบุคคลกลุ่มน้อย บุคคลกลุ่มมาก กลุ่มสังคม กลุ่มชุมชน ฯลฯ ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัด ทั้งการกระทำถูกให้ความหมายในด้านบวกและด้านลบ ยกตัวอย่างเช่น การที่ผู้ประกอบการรายย่อยที่จำหน่ายสินค้าผิดกฎหมาย (จำพวกสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์) เข้ามาเช่าพื้นที่และทำการค้าขายในช่วงงานวัดปากแซง การที่องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานร่วมวางแผนแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนหมู่บ้านปากแซงและชุมชนหมู่บ้านในเขตตำบลพะลานในการจัดประเพณีแข่งเรือยาวในเขตหมู่บ้านปากแซง เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยนี้ จะนำเสนอตัวอย่างการร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการกระทำการในเชิงบวก ซึ่งเป็นการกระทำการที่ขับความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงและในที่นี้ หมายถึง การกระทำการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง โดยมีชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซงเป็นหลักและ/หรือให้ความร่วมมือในเป้าหมายการกระทำการเพื่อประโยชน์ของชุมชน ประกอบด้วยเป้าหมายในด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ด้านการจัดตั้งกฎ-กติกาทางการท่องเที่ยว และด้านการพัฒนาสินค้า/ผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นเพื่อจัดจำหน่ายและส่งเสริมการท่องเที่ยว สามารถอธิบายได้ ดังนี้

4.4.1 การปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมการท่องเที่ยว

การปรับปรุงภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ที่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าควรจะมีการก่อสร้าง/จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง มีรายละเอียด ดังนี้

4.4.1.1 การก่อสร้าง/จัดทำ/ตกแต่งซุ้มประตูทางเข้าที่แสดงถึงการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว

แนวคิดในการก่อสร้าง/จัดทำ/ตกแต่งซุ้มประตูทางเข้าที่แสดงถึงการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงนั้น เป็นแนวคิดที่ได้รับความเห็นชอบจากผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน

---

[139] อีกนัยหนึ่ง หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความหมายหรือเป็นส่วนหนึ่งของความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

ปากแซง ที่อยากจะให้มีการก่อสร้าง/จัดตกแต่งเพื่อให้ผู้คนทราบว่าหมู่บ้านปากแซงเป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทางดังเช่นหมู่บ้านท่องเที่ยว (ท้องถิ่น) อื่นๆ ที่มีการจัดทำซุ้มประตูทางเข้า ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเคยเสนอแนวคิดดังกล่าวให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานทราบเพื่อของบประมาณในการจัดสร้าง แต่ปัจจุบันยังไม่ได้รับการอนุมัติงบประมาณหรือยังไม่ได้มีการดำเนินการแต่อย่างใด (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563)

> . . . นอกจากนั้นก็จะมีในส่วนของ อบต.พะลานเข้าร่วมในส่วนที่มีการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านร่วมกับหัวหน้าส่วนงานทุกเดือน เพราะอยากให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของการเข้ามาต่อยอด เพราะว่าช่วงนั้น ผู้ใหญ่บ้าน เขาก็คุยอยู่ว่า เขาอยากทำซุ้มประตูทางเข้าหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านแหล่งท่องเที่ยวนี่แหละ โดยงบ อบต. ซึ่งเขาเสนอไปแบบนี้...คือเขาจะทำซุ้มประตูให้มันดูดี ให้คนผ่านไปผ่านมาเขารับรู้ว่าหมู่บ้านเราเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว . . . (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563)

4.4.1.2 โครงการก่อสร้างศาลาชมวิวและห้องน้ำโดยงบประมาณของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

โครงการก่อสร้างศาลาชมวิวและห้องน้ำ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานรับผิดชอบ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน ได้ดำเนินเรื่องของบประมาณไปที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และปัจจุบันอยู่ระหว่างการเสนอขอโครงการซึ่งยังไม่ได้รับการอนุมัติงบประมาณ

> . . . ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง ท่านนายกได้ของบไปที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยเราของบประมาณไปเกี่ยวกับทำห้องน้ำ ซึ่งงบที่เราขอไปนั้นยังไม่ทราบผล ทางเราก็ขอไปครับ ปีที่แล้วก็ขอไป แล้วก็จะมีโครงการก่อสร้างศาลาชมวิว ตรงทางลงท่าน้ำมุมทางทิศตะวันออกทางทิศใต้ของวัด คือทางเราขอไปแล้ว แต่งบประมาณยังไม่ได้ ห้องน้ำ ขอไป 635,000 บาท ศาลาชมวิวนี่ของบไป 1,550,000 มีแค่นี้แหละครับที่เราขอไปที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ขอไปพร้อมกันประมาณมกรา ปี 61 . . . (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563)

สำหรับโครงการนี้ ชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซง ต่างก็มีมติเห็นชอบด้วยเช่นเดียวกัน เพราะคิดว่าโครงการก่อสร้างดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง ทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านสัญลักษณ์[140]

---

[140] เช่น การเป็นจุดนัดพบ/จุดสังเกต การเป็นจุดถ่ายรูป ฯลฯ

Ref. code: 25645724300016KJI

> . . . คือ ริมโขงน่ะครับ ควรจะมียื่นออกไปเป็นจุดชมวิวพัก เหมือนกับทางนครพนม หรือมุกดาหารที่เขาทำจุดชมวิว มีไฟตอนกลางคืน ตอนนี้เราก็ยังไม่มีครับ แต่ถ้าเป็นพวกริมโขงหน้าวัดก็น่าจะขยายพื้นที่หน้าวัดออกไปครับ ในช่วงบริเวณปล่อยปลาถึงบริเวณท่าด่านน่ะครับ ถ้ามีแบบว่าหน่วยงานรัฐเข้ามาช่วยก็จะสามารถดึงนักท่องเที่ยวมาได้เยอะครับ แต่สองสามปีมานี้ได้ยินว่ารัฐมีโครงการรัฐจากทางอำเภอเขาคุยกันเหมือนกันครับแต่ก็ยังไม่มีการทำอะไรเป็นรูปเป็นร่างครับ . . . (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

เมื่อได้รับความเห็นชอบจากชุมชน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน ร่วมกับตัวแทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและคณะผู้นำหมู่บ้าน จึงได้ร่วมกันมาดูสถานที่และกำหนดจุดที่จะทำการก่อสร้าง เพื่อที่องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานจะได้จัดทำเอกสาร/หนังสือเสนอโครงการเพื่อขอรับงบประมาณต่อไป (คุณนภา, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2563)

4.4.1.3 โครงการปรับปรุงอาคารสถานที่และการก่อสร้างจุดชมวิวของวัดปากแซง

เรื่องการปรับปรุงอาคาร/สถานที่/ก่อสร้างจุดชมวิวในอาณาเขตพื้นที่ของวัดปากแซงนั้น มาจากการประชุมปรึกษาหารือของคณะกรรมการวัดปากแซงเป็นหลัก เนื่องจากเป็นสิทธิ์ของทางวัดในการบริหารจัดการดูแล อย่างไรก็ตาม กรณีที่มีเป็นเรื่องสำคัญ ผู้ใหญ่มักจะแจ้งชาวบ้านให้ได้รับทราบผ่านการประชุม/ประชาคมหมู่บ้านว่าวัดจะมีการต่อเติมหรือรื้อถอนสิ่งใดภายในวัด เนื่องจากผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงต่างมีความรัก ความผูกพันและความหวงแหนปูชนียสถานและปูชนียวัตถุของชุมชนและต่างคนต่างก็มีความติดเห็นที่แตกต่างกันไปทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยโดยเฉพาะการรื้อถอนเคลื่อนย้ายสิ่งสำคัญภายในวัด (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563)

(1) การทำให้พื้นที่บริเวณวัดมีความโปร่งโล่งและการจัดทำที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

การปรับปรุงด้านอาคารสถานที่ได้แก่ การตัดต้นไม้บริเวณหอแสง เพื่อทำให้พื้นที่เปิดโล่ง นอกจากนี้ คณะกรรมการวัด ยังมีแนวคิด/โครงการที่จะรื้อถอนอาคารบริเวณหอแสงเพื่อทำที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

> . . . ของเรานี่ หนึ่งล่ะ เราจะต้องทำให้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อนี่ให้เด่นขึ้น คำว่าเด่นขึ้นนี่ อะไรที่ไม่จำเป็นก็เอาออก เจ้าอาวาสรูปเดิมท่านมุงจนมืดมิดไปหมด พูดง่ายๆ คือพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อก็เลยไม่เด่น ก็พึ่งได้ทำในส่วนของหอแสง พึ่งได้ตัดต้นไม้ออก แล้วก็อาคารอยู่รอบหอแสง ก็วางแผนกับเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันอยู่ว่าอะไรที่ไม่จำเป็นเราก็จะเอาออกเหมือนกัน เพราะว่าประโยชน์ใช้สอยมันไม่ค่อยมี ก็จะทำสถานที่ให้มันโล่งแล้วก็

ทำที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว จะทำหอประชุม นี่คือโครงการในอนาคตครับ . . . (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

สำหรับการปรับปรุงวัด ตามที่รายละเอียดที่คุณวสุ ได้อธิบายนี้ ปัจจุบัน (ณ วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2564) ได้มีการดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้วด้วยงบประมาณของวัดปากแซง

(2) การปรับปรุงจุดจำหน่ายสินค้าบริเวณลานวัดปากแซง

เป็นโครงการที่เจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัด วางแผนร่วมกันที่จะจัดทำสถานที่ขายของให้มีความเป็นสัดส่วนหรือมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น โดยจัดทำในรูปแบบของเต็นท์ขายของให้ผู้ประกอบการเข้ามาเช่าเพื่อจำหน่ายสินค้า แต่ปัจจุบันทางวัดยังไม่มีงบประมาณในการดำเนินการ โปรดดูการให้ข้อมูลของคุณวสุ ตัวแทนคณะกรรมการวัดปากแซงประกอบดังนี้

> . . . คือที่ว่ามีโครงการจะทำก็คือ ทำในลักษณะเต็นท์นั่นแหละ ทำให้เขาเช่า เหมือนกับงานปีใหม่ที่เขาทำอยู่ทุ่งศรีเมืองนั่น แต่ว่าตอนนี้ วัดเรายังไม่มีงบประมาณที่จะทำได้ เพราะว่าจะทำเราก็ต้องทำให้สัมพันธ์กับพื้นที่วัดของเราด้วย ถามว่าท่านจะปรับปรุงไหม ท่านก็จะปรับปรุงไปเรื่อยๆ พวกเราก็จะประชุมปรึกษาหารือกันตามงบประมาณที่เรามีไง . . . (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

แนวคิดการจัดทำเต็นท์ขายของ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการโดยเฉพาะการเข้ามาเช่าพื้นที่ค้าขายในช่วงเทศกาลประจำปี เพราะการจัดทำเต็นท์ ช่วยในเรื่องการกันแดด/ฝน ได้ดีกว่าการกางร่มขายของหรือเพิงขายของที่ผู้ประกอบการเป็นผู้จัดทำ/จัดหามาเอง นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างความเป็นระเบียบทั้งในด้านภาพลักษณ์ในการจัดงาน และการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากการแบ่งโซนร้านค้าอย่างเป็นระบบและการมีทางเดินที่เป็นระบบ ซึ่งช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความน่าดึงดูดใจมากยิ่งขึ้น

(3) การก่อสร้างจุดชมวิวโดยงบประมาณของวัดปากแซง

เป็นโครงการที่มาจากการปรึกษาหารือร่วมกันของคณะกรรมการวัดปากแซงในการก่อสร้างจุดชมวิวโดยคาดหวังให้เป็นทั้งจุดชมวิวและเป็นจุดถ่ายรูป/จุดเช็คอินที่มองเห็นสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) (รองบประมาณในการก่อสร้าง) ที่แสดงถึงสัญลักษณ์ของการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง

> . . . เราจะสร้างจุดชมวิวให้มันรับกับสะพาน ซึ่งไม่เกี่ยวกันกับศาลาของ อบต.ครับ ตรงที่เขาจะทำ อยู่นอกเขตวัด ไม่เกี่ยวกับของเรา เขาก็มีที่ของเขาต่างหากของเรานี่ เราจะทำจุดชมวิวพร้อมกับรูปปั้นพญานาคพอได้มองเห็นทิวทัศน์สำหรับเช็คอินถ่ายรูป ให้มันติดกับวิวสะพานแค่นั้นแหละ . . . (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

แนวคิดในการก่อสร้างจุดชมวิวและรูปปั้นพญานาคของวัดปากแซงนั้น เป็นแนวคิดที่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงอยากจะให้มีการก่อสร้างด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ทั้งในด้านการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและความเป็นเอกลักษณ์และสัญลักษณ์ของชุมชน และปัจจุบันการก่อสร้างจุดชมวิวเสร็จสิ้นแล้วและได้มีการก่อสร้างศาลาและอนุสรณ์สถานของอดีตเจ้าอาวาสเพิ่มเติมและปัจจุบันอยู่ระหว่างการก่อสร้างใกล้จะแล้วเสร็จ

การผลิตซ้ำสัญญะของความศรัทธา : สำหรับการก่อสร้างศาลาชมวิวและรูปปั้นพญานาคของวัดปากแซงนั้น ถือเป็นการผลิตซ้ำสัญญะของความศรัทธา ที่มีความเชื่อมโยงกับความยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจไปพร้อมๆ กัน ขณะเดียวกันก็ผลิตซ้ำทุนทางวัฒนธรรมไปพร้อมกันด้วย ตราบเท่าที่ชุมชนภาคภูมิใจในการอุบัติขึ้นของศาลานี้ และยิ่งดูแลให้ดียิ่งขึ้น ก็จะยิ่งเป็นการสร้างความต่อเนื่องของความหมายการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของหมู่บ้านปากแซง ฯลฯ ซึ่งปัจจุบัน (ณ วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2564) ได้มีการก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์แล้วโดยงบประมาณของวัดปากแซง พร้อมกันนั้น ทางวัดได้ใช้งบประมาณในการก่อสร้างอนุสรณ์สถานของอดีตเจ้าอาวาสวัดปากแซง (ปู่/ญาท่านโก่ม ปู่/ญาท่านโนม) เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รำลึกถึง/เพื่อเป็นที่เคารพศรัทธาในฐานะที่ท่านทำคุณประโยชน์ให้กับวัดและชุมชน นอกจากนี้ การสร้างอนุสรณ์สถานยังเป็นปูชนียสถาน/วัตถุในเชิงสัญลักษณ์ที่เสริมสร้างความหมายและคุณค่าของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงทั้งในด้านความเลื่อมใสศรัทธาและในด้านการดึงดูดการท่องเที่ยว

4.4.1.4 การจัดถนนสายวัฒนธรรม

โครงการถนนสายวัฒนธรรม เป็นโครงการที่เจ้าอาวาสวัดปากแซงมีความตั้งใจที่จะดำเนินการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น สำหรับการจัดถนนสายวัฒนธรรมนี้ นิยมจัดขึ้นภายในหมู่บ้านท่องเที่ยวหลายแห่ง โดยแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบที่จัดถนนสายวัฒนธรรมเช่นนี้ ได้แก่ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย บ้านภู จังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น

“โครงการที่ว่าจะทำตอนนี้ก็กำลังคุยกันอยู่ หลวงพ่อว่าจะทำถนนสายวัฒนธรรมอย่างเช่น 15 วัน ออกไปรับบิณฑบาตครั้งนึงอย่างนี้” (พระไพศาล, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2563)

“เห็นด้วย หน่วยงานที่ควรจะให้ความร่วมมือนอกจากชุมชนแล้ว ควรจะเป็น อบต. ที่ควรเข้ามาช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพราะจะทำให้คนในชุมชนมีรายได้ ทั้งค้าขายและท่องเที่ยว ทำให้คนรู้จักมากขึ้น” (คุณวินัย, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

สาเหตุที่เจ้าอาวาสวัดปากแซง มีแนวคิดที่จะทำโครงการถนนสายวัฒนธรรมนั้น สาเหตุส่วนหนึ่งเนื่องมาจากนโยบาย/แนวคิดในการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสที่มุ่งเน้นในการสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับประชาชน (พระไพศาล, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2563) การที่ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นชอบและ

Ref. code: 25645724300016KJI

สนับสนุน (คุณกมล; คุณวินัย, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564) ประกอบกับ การได้เห็นคณะนางรำของชุมชนหมู่บ้านปากแซงมีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ต่อการซ้อมและแสดงให้นักท่องเที่ยวได้รับชมในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ (คุณนภา, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2563) และกระแสนิยมที่หมู่บ้านหรือชุมชนหลายแห่ง โดยเฉพาะหมู่บ้าน/ชุมชนท่องเที่ยวภายในเขตจังหวัด/อำเภอใกล้เคียงที่ส่วนใหญ่ได้จัดทำโครงการถนนสายวัฒนธรรมไปแล้ว[141]

โครงการถนนสายวัฒนธรรมนี้ เป็นโครงการที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของหมู่บ้านปากแซงในรูปแบบแตกต่างออกไปจากเดิม (จากที่หมู่บ้านปากแซงเคยมี) และหากจะดำเนินอย่างเป็นรูปธรรม จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งหมู่บ้านปากแซงเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อมและศักยภาพที่จะดำเนินการในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นศักยภาพของชุมชนที่สามารถรวมตัวกันเพื่อการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ ภาคีเครือข่ายในเขตอำเภอนาตาลที่มั่นคงเข้มแข็ง ความเคารพศรัทธาที่มีต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและวัดปากแซงของประชาชนชาวอำเภอนาตาล ประชาชนชาวลาวฝั่งตรงข้ามหมู่บ้านปากแซง ตลอดจนนักท่องเที่ยวและผู้มีจิตศรัทธาที่พร้อมจะเข้ามาทำบุญตักบาตรหากทราบว่าทางวัดมีการจัดกิจกรรมทำบุญที่วัดปากแซง

แนวคิดการจัดถนนสายวัฒนธรรมนี้เป็นแนวคิดในการนำทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคมมาผลิตซ้ำใหม่ เนื่องจากจะต้องอาศัยความเชื่อถือ/ศรัทธาในศาสนาพุทธและ/หรือพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค ประกอบกับความร่วมมือระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซง กับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง[142] (เช่น คนในชุมชนให้ความร่วมมือ ออกมาตักบาตรโดยพร้อมเพรียง ฯลฯ) มานำเสนอเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในเชิงศาสนาพุทธในนามของกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในเชิงคุณธรรม-จริยธรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับหมู่บ้านปากแซงผ่านการจัดถนนสายวัฒนธรรม

4.4.2 เป้าหมายหรือแนวคิดในการจัดตั้งกฎกติกาและการแก้ไขปัญหาทางการท่องเที่ยว

เป้าหมายหรือแนวคิดในการจัดตั้งกฎกติกาทางเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง เกิดจากปัญหาทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย ปัญหาเรื่องการจัดการขยะ ปัญหาการปฏิบัติตนในการเข้ามาภายในวัด และปัญหาเรื่องการบริหารจัดการศูนย์โอทอปของชุมชน สามารถอธิบายได้ ดังนี้

---

[141] เช่น บ้านหนองขุ่น อำเภอม่วงม่วงสามสิบ ถนนสายวัฒนธรรม ถนนสายวัฒนธรรมที่จังหวัดอำนาจเจริญ ถนนสายวัฒนธรรมชายแดนไทย-ลาว ที่ด่านชายแดนช่องเม็ก อำเภอสิรินธร เป็นต้น

[142] เช่น เครือข่ายผู้นำหมู่บ้านและหน่วยงานราชการส่วนท้องในเขตอำเภอนาตาลเขมราฐ เครือข่ายชาวบ้านและผู้นำชุมชนเมืองละคอนเพ็งแขวงสาละวัน เป็นต้น

Ref. code: 25645724300016KJI

4.4.2.1 การจัดตั้งกฎกติกาในการจัดการขยะ

แหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านปากแซง ประสบปัญหาขยะเช่นเดียวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ โดยปัญหาที่เกิดขึ้นมักจะมาจากนักท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยเฉพาะในช่วงที่มีการจัดงานจัดงาน/เทศกาลสำคัญ เช่น การจัดงานปีใหม่ งานวัดปากแซง งานสงกรานต์ งานประเพณีแข่งเรือ เป็นต้น

"ปัญหาก็คือ เรื่องขยะที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามา เขาไม่ค่อยทิ้งลงถังขยะ เขาก็มาทิ้งตามพุ่มไม้ครับ ก็คือหลังจากที่เสร็จงานนี่ล่ะครับ เรื่องขยะ เป็นปัญหาหลักอันดับหนึ่งในทุกสถานที่ที่จัดงานครับ" (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการที่เข้ามาเช่าพื้นที่ในการจำหน่ายสินค้าและบริการทั้งในช่วงวันปกติธรรมดาและในช่วงเทศกาลนั้น ส่วนใหญ่มักจะช่วยกันเก็บขยะและดูแลความสะอาดบริเวณพื้นที่ที่ตนค้าขายให้มีความสะอาดอยู่เสมอเพื่อดึงดูดลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึงมักไม่ใช่ผู้ก่อปัญหาหลักที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะ

ในช่วงงานเทศกาล เช่น งานปีใหม่ งานวัดปากแซง หรือ งานสงกรานต์ที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมากนั้น มักจะมีปริมาณขยะเป็นจำนวนมากด้วยเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในช่วงงานปีใหม่และงานสงกรานต์ องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน จะเข้ามาช่วยมาในการจัดการขยะ แต่ในช่วงงานวัดปากแซง ที่มีระยะเวลาในการจัดงาน 9 วัน 9 คืนนั้น ทางคณะกรรมการวัดได้มีการจ้างกลุ่ม/คณะชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงในการจัดการขยะระหว่างช่วงเวลาในการจัดงานตามมติที่มาจากความเห็นชอบหรือการหารือร่วมกับชุมชน

> . . . ในช่วงงานปีใหม่ งานสงกรานต์ ในเรื่องขยะนี่ อบต. เขาจะมาช่วย แต่ช่วงงานนมัสการพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ เราก็จะจ้างคนในหมู่บ้านนั่นหละเขาเก็บขยะเอาไปทิ้งบ่อขยะ ซึ่งเป็นบ่อขยะของหมู่บ้านครับ เราทำเป็นบ่อกลบ ที่ตรงนั้นไม่มีมลภาวะครับ เพราะเราขุดหลุมลึกกว่าเดิม พอเสร็จแล้วเราก็กลบทันที คือมีคนรับผิดชอบอยู่ คนที่เราจ้างนี่แหละ คือปีนึงก็ตก 35,000 นะ เฉพาะงานนมัสการพระเจ้าใหญ่ คือ การจัดจ้างนี่ก็ผ่านที่ประชุมใหญ่ของหมู่บ้านด้วย ก็ตกลงกันว่าใครจะรับหน้าที่ ก็แจ้งไปว่า ให้มาดูแลเรื่องความสะอาด งบประมาณเท่านี้เท่านี้นะ จะวางแผนยังจัดยังไง ทำยังไง ทางวัดเราก็บริการถุงดำ ถุงขยะ . . . (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

จากการให้สัมภาษณ์ของคุณวสุ แสดงให้เห็นว่าชุมชนหมู่บ้านปากแซง (คณะกรรมการวัดและชาวบ้านปากแซง) มีวิธีการจัดการปัญหาขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ดีในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าว เกิดขึ้นเฉพาะในช่วงเทศกาลเท่านั้น ไม่รวมวันปกติธรรมดา วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดในวันสำคัญทางศาสนาทั่วไป ดังนั้น ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องจึงมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าควรจะมีการจัดตั้งกฎกติกาและการแก้ไขปัญหาในการจัดการ

Ref. code: 25645724300016KJI

ขยะของชุมชน เช่น การจัดแบ่งเวรในการดูแลเรื่องการทิ้งขยะตามจุดต่างๆ การจัดเตรียมถุงขยะและถังขยะไว้ใกล้เคียงบริเวณที่นักเที่ยวนิยมไปทิ้ง การจัดทำป้ายรณรงค์ในการทิ้งขยะลงถังโดยติดตั้งไว้ในตำแหน่งที่เป็นจุดสังเกตของนักท่องเที่ยว การช่วยกันรักษาความสะอาดภายในชุมชนโดยเฉพาะบริเวณที่ตนอยู่อาศัย เป็นต้น (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563; พระไพศาล, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2563) อย่างไรก็ตาม กฎกติกา จะไม่มีความหมาย ถ้าคนในหมู่บ้านปากแซงไม่ปฏิบัติตามหรือไม่ให้ความร่วมมือในเชิงปฏิบัติ

4.4.2.2 การจัดตั้งกฎกติกาในเรื่องการปฏิบัติตนภายในวัด

การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกันว่าควรจะมีการจัดตั้งกฎกติกาในการปฏิบัติตนภายในวัดนั้น มีสาเหตุมาจากการที่นักท่องเที่ยว/บุคคลภายนอกที่เข้ามายังวัดปากแซง โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่เข้ามาภายในวัดแล้วแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือมีการแสดงออกที่ไม่เคารพต่อสถานที่

“คืออย่างนี้ จะมีปัญหาก็พวกเด็กวัยรุ่นที่เข้ามา คือเด็กสมัยนี้เข้ามาวัดนี่ ไม่ค่อยให้ความเคารพต่อสถานที่เท่าที่ควร คือพูดคุยหยอกล้อกันเสียงดัง แต่งตัวไม่เหมาะสม คือเข้ามาอย่างนี้นะเหมือนไม่ได้ตั้งใจเข้ามาไหว้พระ แต่ที่มาคือเหมือนกับเป็นพวกที่มาตามกลุ่มเพื่อนเข้ามาเฉยๆ” (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

จากปัญหาดังกล่าวนี้ ทางคณะกรรมการวัด ซึ่งในที่นี้คือ ไวยาวัจกร ได้เป็นผู้เข้ามาดูแลเรื่องนี้ โดยการเป็นผู้แนะนำในการประกอบพิธีกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมภายในวัด และจัดเตรียมผ้านุ่งสำหรับให้นักท่องเที่ยวที่เป็นผู้หญิงได้เปลี่ยนในกรณีใส่กางเกง/กระโปรงที่สั้นเหนือเข่า (พระไพศาล, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม; คุณนภา, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2563)

4.4.2.3 การจัดตั้งกฎกติกาในเรื่องการบริหารจัดการศูนย์โอทอปของชุมชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้ง 3 ประการ ในการบริหารจัดการศูนย์โอทอปของหมู่บ้าน ได้แก่ ปัญหาในด้านผลิตภัณฑ์ ปัญหาในด้านความต้องการส่วนบุคคลของสมาชิก และปัญหาในด้านการแบ่งงาน/แบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม ได้สะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนหมู่บ้านปากแซงควรจะมีการจัดตั้ง/ระบุกฎกติกาในการจัดการศูนย์โอทอปของหมู่บ้านอย่างน้อย 2 เรื่อง

เรื่องแรก คือการวางกฎกติการ่วมกันเกี่ยวกับเรื่องสินค้าที่นำมาขาย เพราะในกรณีของหมู่บ้านปากแซงนั้น ยังมีจุดอ่อน ในเรื่องของความหลากหลายและความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้า/ผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบกับสมาชิกในกลุ่มมักจะนำสินค้าส่วนตัวเข้ามาขาย ซึ่งขัดกับหลักการและการจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่ม เรื่องที่สอง คือ การวางกฎกติการ่วมกันในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เพราะยังมีจุดอ่อนในเรื่องของการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

Ref. code: 25645724300016KJI

4.5 การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากการขัดเกลาทางสังคมผ่านการปลูกฝัง/อบรม การเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้ (Socialization patterns, educational goals)

รูปแบบของการผลิตซ้ำผ่านการขัดเกลาทางสังคมในการพัฒนาผู้คนในสังคมผ่านการปลูกฝัง/อบรม การเรียนการสอน และการถ่ายทอดความรู้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง สามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ คือ (1) การขัดเกลาทางสังคมในบุคคลทั่วไปและ (2) การขัดเกลาทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

4.5.1 การขัดเกลาทางสังคมในบุคคลทั่วไปเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

การขัดเกลาทางสังคมในบุคคลทั่วไป หมายถึง การขัดเกลาทางสังคมที่บุคคลทั่วไปพึงได้รับจากสังคมทั้งในระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นการปลูกฝังเรื่องราวประวัติความเป็นมา ความรัก ความหวงแหน การอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนหมู่บ้านปากแซงตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปัจจุบันผ่านสถาบันทางสังคมต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา ฯลฯ

สำหรับการขัดเกลา/ปลูกฝังในเรื่องดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดจิตสำนึกและ/หรือการรับรู้ร่วมร่วมกันถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งก่อให้เกิดการลงมือปฏิบัติ/เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนโดยปราศจากข้อสงสัยหรือการตั้งคำถามเช่น การเรียนการสอนเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน (เช่น การพานักเรียนโรงเรียนบ้านปากแซงไปเก็บขยะบริเวณวัดปากแซง ฯลฯ) การอบรมสั่งสอนโดยพ่อแม่ผู้ปกครองตั้งแต่ในช่วงวัยเด็กเกี่ยวประประวัติความเป็นมาของวัดปากแซง การอพยพย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานของบรรพบุรุษ การอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี/วัฒนธรรมของชุมชนหมู่บ้านปากแซง เป็นต้น การพาลูกหลาน เด็ก/เยาวชนไปวัดเพื่อสวดมนต์/ปฏิบัติธรรม เป็นต้น (คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563)

4.5.2 การขัดเกลาทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจงเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

การขัดเกลาทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจงในที่นี้ หมายถึง การอบรม/การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นตามภารกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้บรรยากาศของการจัดงานหรือกิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดี สำหรับการขัดเกลาทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจงนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากการขัดเกลาทางสังคมในบุคคลทั่วไปที่ก่อให้เกิด

Ref. code: 25645724300016KJI

บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นผ่านการขัดเกลาทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการต่างๆ ดังนี้

4.5.2.1 การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้คนในชุมชนในฐานะผู้เข้าชม

การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนหมู่บ้านปากแซงในฐานะผู้เข้าชม ถือเป็นการมีส่วนร่วมในขั้นพื้นฐานที่ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการจัดงาน/จัดกิจกรรมให้ดำเนินไปอย่างสมบูรณ์หรือมีความครึกครื้นมากยิ่งขึ้น เพราะหากชุมชนจัดกิจกรรมแล้วชุมชนไม่ให้ความสนใจเข้าร่วม การจัดงาน/กิจกรรมดังกล่าวนั้น ก็จะกลายเป็นสิ่งที่ปราศจากความหมายและเสื่อมคุณค่า แต่จะการจัดกิจกรรมดังกล่าวนั้น จะกลายสภาพเป็นวัตถุที่มีไว้รองรับผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ยกตัวอย่างเช่น การที่ภาคเอกชน/ผู้ประกอบมาเช่าพื้นที่พื้นที่ชุมชนหมู่บ้านปากแซงในการการจัดงาน/กิจกรรม ดังเช่น การที่ผู้ประกอบการเช่นพื้นที่ของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงบางราย เพื่อจัดเวทีคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดต่อวัตถุในการจัดงานวัดหลายประการ ทั้งเรื่องสิ่งอบายมุข และเรื่องการลดทอนคุณค่าของการจัดงานที่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563; พระไพศาล, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2563)

ตัวอย่างของการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงในฐานะที่เป็นผู้เข้าชมได้แก่ งานประเพณีแข่งเรือยาวสองฝั่งโขง การเข้าร่วมเป็นเกียรติรับชมในพิธีเปิดโครงการต่างๆ ของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เช่น พิธีเปิดโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนต่อประชาชนในพื้นที่ชายแดน (People to People Connectivity) พิธีเปิดโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทางพิธีเปิดตลาดประชารัฐตลาดนัดสองฝั่งโขง เป็นต้น

สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนหมู่บ้านปากแซงในฐานะผู้เข้าชมนี้ นอกจากจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศของงาน/กิจกรรมให้เป็นที่น่าสนใจหรือน่าดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเนื่องจากบรรยากาศหนาแน่นไปด้วยผู้เข้าชมงานแล้ว ยังส่งผลให้ผู้คนภายในชุมชนเกิดการรับรู้รับทราบถึงแบบแผนทางวัฒนธรรม/กระบวนการของชุมชน ซึ่งการรับรู้ดังกล่าว จะถูกสั่งสมไว้ในตัวบุคคลในรูปแบบของประสบการณ์เพื่อที่จะนำไปถ่ายทอดสู่ผู้อื่นต่อไป

4.5.2.2 การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้คนในชุมชนในฐานะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานของชุมชน

การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในฐานะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานของชุมชนนั้น เป็นการแสดงออกถึงความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและความต้องการทำเพื่อประโยชน์ของชุมชนในฐานะสมาชิกของชุมชนคนหนึ่ง การกระทำเช่นนี้ ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีกันภายในชุมชน อันเป็นรากฐานสำคัญของชุมชนเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

Ref. code: 25645724300016KJI

ตัวอย่างของการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้คนในชุมชนในฐานะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานของชุมชนเช่น การเป็นตัวแทนของเจ้าอาวาสในการประสานงานเพื่อประโยชน์ของวัด การปฏิบัติหน้าที่ช่วยงานวัดในฐานะในช่วงงานวัดปากแซง เช่น การบริการเสิร์ฟน้ำแก่แขกชั้นผู้ใหญ่ การร่วมเป็นคณะกรรมการดูแลการรับเงิน/การบริจาคตามจุดต่างๆ ภายในวัด ฯลฯ การเข้าร่วมเป็นจิตอาสาในการทำความสะอาดวัด การเข้าร่วมดูแลการจัดเตรียมอาหารและการทำความสะอาดที่โรงทานของวัด การร่วมเป็นกรรมการในงานประเพณีแข่งเรือ เป็นต้น (คุณวสุ, สัมภาษณ์,6 เมษายน 2563; คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563)

4.5.2.3 การเป็นตัวแทนของชุมชนในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นจัดขึ้น

โครงการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นที่เห็นได้ชัดเจนในการเข้ามาพัฒนาทักษะของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงที่มีความสามารถเฉพาะทาง/ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เห็นเป็นรูปธรรม คือ โครงการพัฒนาที่จัดโดยสำนักงานพัฒนาชุมชน (ดำเนินการผ่านสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีและสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล)[143] เช่น การส่งแกนนำชาวบ้านไปศึกษาดูงานการท่องเที่ยวชุมชนที่บ้านภู จังหวัดมุกดาหาร การเดินทางไปอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการเล่าเรื่องชุมชน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่สำนักงานอำเภอนาตาลและโรงแรมในตัวจังหวัดอุบลราชธานี การนำเสนอ/ออกร้านแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เมืองทองธานี เป็นต้น (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563; น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

การพัฒนา/เพิ่มพูนทักษะบุคลากรเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการการท่องเที่ยวท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชน มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ให้บุคลากรแกนนำได้นำทักษะความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานและนำทักษะ/ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาอบรมไปเผยแพร่/จัดอบรมให้กับกลุ่มชาวบ้านปากแซงที่มีความสนใจในทักษะในการจัดทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น การที่แกนนำปราชญ์ชุมชนได้นำความรู้ในเรื่องการทอผ้ามาถ่ายทอดให้กับชาวบ้านปากแซงผู้สนใจจำนวน 20 ครัวเรือนโดยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานพัฒนาชุมชนในโครงการสัมมาชีพชุมชน/หมู่บ้านสัมมาชีพ (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563)

> . . . ทีแรกก็จะเป็นการอบรมสร้างการรับรู้ก่อน มีอบรมแล้วก็ไปดูงาน ตอนอบรมไปดูงานนี่ ไปอบรมที่อำเภอ เสร็จแล้วเราก็ไปดูงาน 1 รถบัส แล้วก็ไปบ้านภู ก็จะเอาพวกกลุ่ม OTOP ที่เขาทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ไปอบรม การอบรมที่อำเภอนี่ก็มีประมาณ 4 หลักสูตร

---

[143] โครงการสัมมาชีพชุมชน โครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง

Ref. code: 25645724300016KJI

> นอกจากนี้ยังมีโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชน ซึ่งมีงบประมาณมาให้ ซึ่งทางเราก็คัดเลือกหมู่บ้านปากแซง โดยเขาให้หาปราชญ์ชุมชน 5 คน เช่น ด้านทอผ้า ด้านการแปรรูปอาหาร เพราะหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ยังไม่มีในเรื่องทอผ้าและทางเราก็เลยสนับสนุน ขบวนการนี้ก็คือ เอาปราชญ์ชุมชน 5 คนนี้มาอบรม ก็มีพี่สมใจ (เจ๊ใจ) เป็นแกนนำ เป็นหัวหน้าทีมวิทยากรปราชญ์สัมมาชีพ เมื่อกลับมาแล้วก็มาสอนอีก 20 ครัวเรือน . . . (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563)

นอกจากนี้ยังมีการเข้าร่วมพิธีเปิดโครงการตลาดประชารัฐ ตลาดนัดสองฝั่งโขง ที่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง ได้มีส่วนร่วมโดยการนำสินค้าของตนเข้าไปร่วมขายเพื่อให้พิธีเปิดงานดำเนินไปด้วยความสมบูรณ์ โปรดดูข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของน้องธันวา ประกอบ ดังนี้

> . . . ของผมเหรอครับ ที่เอาไปจำหน่ายวันนั้นก็มีสตรอเบอรี่นะครับบูทหนึ่งก็เอาไปจัดเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนครับ เป็นพวกกล้วยฉาบ พวกตำกล้วยครับที่เอาจัดแสดงในวันนั้น กล้วยฉาบนะครับเป็นป้าทำครับก็ช่วยกันทำ อีกบูทนึงเป็นตำกล้วยครับเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนไปจัดแสดงไปจัดวางด้วยครับ . . . (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

จากที่ได้อธิบายเกี่ยวกับรูปแบบและเป้าหมายของการขัดเกลาทางสังคมในการพัฒนาผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงผ่านการปลูกฝัง/อบรม การเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้ในข้างต้นสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1

สรุปการอธิบายรูปแบบ กระบวนการและเป้าหมายของการขัดเกลาทางสังคมในการพัฒนาผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงผ่านการปลูกฝัง/อบรม การเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้

รูปแบบการขัดเกลาทางสังคม	**กระบวนการขัดเกลาทางสังคม**	**เป้าหมายของการขัดเกลาทางสังคม**
1. การขัดเกลาทางสังคมในบุคคลทั่วไป		
	- การปลูกฝังเรื่องราวประวัติความเป็นมา ความรัก ความหวงแหน การอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปัจจุบันผ่านสถาบันทางสังคมต่างๆ	- เพื่อให้ผู้ที่ถูกขัดเกลาตระหนักรู้และสืบทอดแบบแผนวัฒนธรรมทางสังคมของชุมชนท้องถิ่นให้คงอยู่จากรุ่นสู่รุ่นซึ่งจะทำให้ผู้ถูกขัดเกลาเกิดความรัก ความหวงแหน และเกิดความต้องการที่จะอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น

Ref. code: 25645724300016KJI

ตารางที่ 4.1

สรุปการอธิบายรูปแบบ กระบวนการและเป้าหมายของการขัดเกลาทางสังคมในการพัฒนาผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงผ่านการปลูกฝัง/อบรม การเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้ (ต่อ)

รูปแบบการขัดเกลาทางสังคม	**กระบวนการขัดเกลาทางสังคม**	**เป้าหมายของการขัดเกลาทางสังคม**
	(เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา)	
2. การขัดเกลาทางสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง		
	- การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในฐานะผู้เข้าชม	- เพื่อก่อให้เกิดการรับรู้รับทราบถึงแบบแผนทางวัฒนธรรม/กระบวนการของชุมชนและช่วยเสริมสร้างบรรยากาศของกิจกรรมให้เป็นที่น่าสนใจหรือน่าดึงดูดใจเนื่องจากบรรยากาศเต็มไปด้วยผู้คน
	- การเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานของชุมชน	- เพื่อก่อให้เกิดรักความความสามัคคีกันภายในชุมชน อันเป็นรากฐานสำคัญของชุมชนเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
	- การเป็นตัวแทนของชุมชนในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นจัดขึ้นเช่น (1) การเป็นตัวแทนของชุมชนในฐานะผู้ที่มีความสามารถเฉพาะทาง/มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเข้าอบรมพัฒนาทักษะเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/พัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น (สนง.พัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล)	- เพื่อพัฒนา/เพิ่มพูนทักษะบุคลากรแกนนำของท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นสู่การถ่ายทอด/เผยแพร่องค์ความรู้ให้กับชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซงเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น - เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสนใจหรืออยากจะมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างเป็นรูปธรรมในรุ่นถัดไป

ตารางที่ 4.1

สรุปการอธิบายรูปแบบ กระบวนการและเป้าหมายของการขัดเกลาทางสังคมในการพัฒนาผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงผ่านการปลูกฝัง/อบรม การเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้ (ต่อ)

รูปแบบการขัดเกลาทางสังคม	กระบวนการขัดเกลาทางสังคม	เป้าหมายของการขัดเกลาทางสังคม
	(2) การนำสินค้าร่วมจัดแสดงในพิธีเปิดตลาดประชารัฐ (อบต. พะลาน, สนง.อำเภอนาตาล) - การเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานของชุมชน	- เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมและความสามัคคีของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงในการร่วมจัดงานที่จัดขึ้นภายในชุมชน - เพื่อก่อให้เกิดรักความความสามัคคีกันภายในชุมชน อันเป็นรากฐานสำคัญของชุมชนเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

4.6 การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากแรงจูงใจกระทำการที่มีความสอดคล้องกับบรรทัดฐาน/หลักปฏิบัติของกลุ่ม/สังคม (Motivations for actions that conform)

ในประเด็นนี้ จะให้ความสำคัญกับการอธิบายถึงแรงจูงใจของผู้คนภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงเป็นหลัก เนื่องจากข้อมูลบางส่วนที่ได้อธิบายไว้ในข้างต้นแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจของผู้กระทำการต่างๆ ดังนี้

4.6.1 แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว

แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่มีความหลากหลาย ซึ่งแปรผันไปตามสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและวาระโอกาสที่เกิดขึ้น

หากพิจารณาในภาพรวมของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (ทั่วไป)[144] จะพบว่า (1) ความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ และ (2) วัดปากแซงในฐานะอันเป็นที่เป็นสถานที่ประดิษฐานของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและเป็นสถานที่ทำบุญและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาทั่วไปนั้น ก่อให้เกิดการตอบสนองต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการยกระดับจิตใจหรือต้องการมีความรู้สึกสงบสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความคาดหวังที่จะได้ประสบความสำเร็จจากการขอพรต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ส่วนแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มาด้วยวัตถุประสงค์

[144] การท่องเที่ยวในวันปกติธรรมดาทั่วไป

Ref. code: 25645724300016KJI

อื่นๆ นั้น ส่วนใหญ่นั้นเป็นแรงจูงใจที่มาจาก (1) บรรยากาศ/ทัศนียภาพริมฝั่งแม่น้ำโขง (2) การจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหาร/เครื่องดื่ม/ข้าวของเครื่องใช้ของผู้ประกอบการบริเวณลานวัดปากแซง อย่างไรก็ตาม แรงจูงใจทั้งสองนี้ นอกจากจะก่อให้เกิดกิจกรรมการเข้ามาเลือกซื้อสินค้า/บริการและการเข้ามานั่งชมบรรยากาศริมฝั่งแม่น้ำโขงแล้วมักจะก่อให้เกิดกิจกรรมการเข้ามาสักการบูชา/อธิษฐานขอพรต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อหรือการไหว้พระ ทำบุญ/ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาทั่วไปร่วมด้วยเช่นเดียวกัน

ในกรณีของการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล/กิจกรรมสำคัญ แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว มักจะมุ่งไปที่ความหมายของเทศกาล/กิจกรรมสำคัญนั้นๆ เช่น แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานประเพณีแข่งเรือ ก็จะมุ่งมาชมการแข่งเรือยาว หรือเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกองเชียร์ที่คอยให้กำลังใจผู้เข้าแข่งขัน หรือบางรายก็มีแรงจูงใจจากการออกร้านของผู้ประกอบการในการจำหน่ายสินค้า/บริการนานาชนิดในงานประเพณีแข่งเรือ เป็นต้น

4.6.2 แรงจูงใจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

หากพิจารณาแรงจูงใจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในฐานะตัวแทนของรัฐบาลส่วนกลางที่มีบทบาทหน้าที่เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นจะพบว่า เป็นแรงจูงใจที่มาจากเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติหน้าที่เพื่อการพัฒนา/ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นให้ดำเนินไปอย่างยั่งยืนในระยะยาวอันจะนำมาซึ่งชื่อเสียงและเกียรติภูมิของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

4.6.3 แรงจูงใจของภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

แรงจูงใจของภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงเป็นเรื่องของผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ในช่วงงานเทศกาลประจำปี (ปีใหม่งานวัดปากแซง สงกรานต์ ฯลฯ) ที่ผู้คนจากทั่วทุกสารทิศต่างเข้ามาทำบุญ สักการบูชาและขอพรต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อดังนั้น จึงก่อให้เกิดโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อหรือต้องการมาทำบุญที่วัดปากแซงเพื่อความเป็นสิริมงคล ก็มักจะเข้ามาช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยในช่วงที่วัดจัดงานเทศกาล/กิจกรรมสำคัญหรือในช่วงที่มีผู้คนเข้ามาเป็นจำนวนมาก เช่น การเข้ามาถวายปัจจัยต่างๆ ให้แก่วัด หรือการเข้ามาทำบุญจัดตั้งโรงทานเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเชิงศาสนา ซึ่งช่วยส่งเสริมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

สรุปแล้ว แรงจูงใจของภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นมาจากแรงจูงใจในเรื่องของผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (การสร้างรายได้) ความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ความต้องการทำบุญเพื่อความสุขทางด้านจิตใจและเพื่อการประชาสัมพันธ์ทางธุรกิจผ่านกิจกรรมการกุศลของผู้ประกอบการทั้งภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและภายนอกชุมชนหมู่บ้านปากแซง

4.6.4 แรงจูงใจของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านและคณะสงฆ์)

แรงจูงใจของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงทั้งชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและคณะสงฆ์วัดปากแซงมีรากฐานมาจากการปลูกฝังหรือการขัดเกลาทางสังคมที่ก่อให้เกิดสามัญสำนึกร่วมของผู้คนในชุมชน ประกอบด้วย

(1) สำนึกร่วมในความเคารพศรัทธาที่มีต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ หอแสง และวัดปากแซงในฐานะที่เป็นปูชนียสถานและปูชนียวัตถุทางพระพุทธศาสนาและตามความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์

(2) สำนึกร่วมในความรัก ความผูกพันกับภูมิลำเนาท้องถิ่นซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกรัก หวงแหนและภาคภูมิใจในทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

(3) สำนึกร่วมในบทบาทหน้าที่รับผิดชอบหรือบทบาทหน้าที่ที่ควรจะกระทำในฐานะสมาชิกของหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ด้วยรากฐานที่มาจากสามัญสำนึกร่วมของชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านและคณะสงฆ์) ทั้งสามประการนี้ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นแรงจูงใจหนึ่งที่ก่อให้เกิดบทบาท/การกระทำการที่ก่อให้เกิดความหมายและ/หรือทำให้ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงดำรงอยู่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

สำหรับแรงจูงใจอีกประการหนึ่งที่สะท้อนถึงความคาดหวังของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นนั้น คือ การที่หมู่บ้านปากแซงได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกๆ ด้าน มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งในระดับประเทศและในระดับนานาชาติ ตลอดจนการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่องอันจะนำซึ่งการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับผู้คนในชุมชน

Ref. code: 25645724300016KJI

4.7 การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากการตระหนักถึงความเป็นสมาชิกของผู้คนในสังคม โดยการเข้ามามีส่วนร่วม และ/หรือการให้ความสำคัญกับชุมชนทั้งในเชิงอุดมการณ์และการปฏิบัติ (Social memberships)

การที่ชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซงตระหนักถึงความเป็นสมาชิกของสังคม/ชุมชน โดยการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น เกิดจากการขัดเกลาทางสังคมเป็นหลัก โดยมีการปลูกฝังให้เกิดความรักและหวงแหนท้องถิ่นที่อยู่อาศัยซึ่งก่อให้เกิดสำนึกร่วมและก่อให้เกิดบทบาทการกระทำในการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น

เหตุผลที่ชาวบ้านปากแซงบางกลุ่ม เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น มีเหตุผลที่แตกต่างกันไป ได้แก่

(1) ต้องการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมในการอยู่ร่วมกันในลักษณะพึ่งพาซึ่งกันหรือถ้อยทีถ้อยอาศัย ไม่เช่นนั้นหากปฏิเสธไม่ยอมเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ก็มักจะถูกมองว่าเป็นบุคคล/ครอบครัวที่มีความแปลกแยกหรือถูกกีดกันออกจากสังคม/ชุมชนที่อยู่อาศัย เช่น การที่ชาวบ้านบางคนไม่สามารถเข้าร่วมงานทำบุญของหมู่บ้านได้เนื่องจากติดธุระแต่ก็ยังนำเงินหรือปัจจัยต่างๆ เข้ามาสนับสนุน การที่ชาวบ้านบางคนเลือกไปงานทำบุญ/เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านเฉพาะช่วงเวลาที่ตนสะดวกโดยให้เหตุว่า “ไปให้เขาเห็นหน้า” เพื่อแสดงว่าตนก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแม้จะไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ก็ตาม

(2) อยากเข้ามามีส่วนร่วมเพราะความสนใจหรือความต้องการส่วนบุคคล เช่น ความต้องการแสดงความสามารถในการฟ้อนรำ ความต้องการแสดงความสามารถในด้านการทำผลิตภัณฑ์ชุมชน ความต้องการที่จะได้รับเกียรติในฐานะตัวแทนของชุมชน ความต้องที่จะทำบุญ ความต้องการให้ชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของตน ความต้องการสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อผลประโยชน์ส่วนบุคคล (เช่น ผลประโยชน์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ผลประโยชน์ทางธุรกิจ ฯลฯ) ความต้องการนำเสนอผลิตภัณฑ์/สินค้าและบริการของตนให้เป็นที่รู้จัก เป็นต้น

. . . ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประสานว่าอยากมีส่วนร่วมก็มาร่วมกัน เพราะว่าวัดเรานี่เป็นวัดใหญ่ เขมราฐเขามีถนนคนเดิน บ้านเรานี่เราก็อยากมีเหมือนกัน หมายถึงแต่ละหมู่บ้านนี่ เขาก็มีกลุ่มฟ้อนกลุ่มรำเนาะ เขาก็อยากแสดง เขาไม่มีงานแสดงนั่นหนา เขาก็อยากมาแสดงบ้านเราเขาก็อยากเปิดตัวว่าเออนี่เราก็ทำเป็น เราก็ทำได้ เขาก็ดีใจเด๊ะ แล้วก็ได้เงินด้วย ช่วยค่าน้ำมัน . . . (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563)

4.8 การกระทำการที่อาศัยความสามารถ/อัตลักษณ์/คุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคม (Interactive capabilities –personal identity)

หากพิจารณาจากชาวบ้านภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซง จะพบว่ามีบุคคลที่มีความสามารถ/อัตลักษณ์/คุณลักษณะเฉพาะที่สามารถเข้ามาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะแกนนำเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงได้ โดยจะเห็นได้จากการที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลได้คัดเลือกผู้ที่มีความสามารถในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ที่มีความสามารถเฉพาะทางที่ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงเพื่อเข้าร่วมอบรมในโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง และโครงการสัมมาชีพชุมชน ได้แก่ ผู้ที่มีความสามารถในด้านการทำอาหาร/แปรรูปอาหาร ความสามารถในการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน ความสามารถในด้านการทอผ้า และความสามารถในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและพิธีกรรมตามความเชื่อของและลำดับถัดไปจะเป็นการอธิบายว่าความสามารถ/คุณลักษณะเฉพาะต่างๆ ของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงนี้

4.8.1 ความสามารถในด้านการทำอาหาร/แปรรูปอาหารการทอผ้า (ผ้าทอ/ผ้าย้อม) และเครื่องจักรสาน

ความสามารถทั้งสามด้านนี้ ช่วยส่งเสริมองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น การทำผลไม้แปรรูป การทอผ้า/ย้อมผ้า (เสื้อ ผ้าพันคอ ผ้าซิ่น เสื้อผ้าย้อมคราม) การทำเครื่องจักรสาน (หวด กระติบข้าว) การทำตำกล้วย/ส้มตำการทอผ้า/ย้อมผ้าการทำของหวาน/ไอศกรีม การชงเครื่องดื่มต่างๆ การทำอาหารตามสั่ง การทำอาหารอีสานประเภทต่างๆ ล้วนเป็นผลิตภัณฑ์ที่อำนวยความสะดวกในฐานะที่เป็นทางเลือกในการอุปโภค (เครื่องแต่งกาย, เครื่องจักรสาน)/บริโภค (อาหาร) สำหรับนักท่องเที่ยวแทบทั้งสิ้น (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563; น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563) นอกจากนี้ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหาร ผ้าทอและเครื่องจักรสานของผู้ประกอบการหมู่บ้านปากแซง ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดกิจกรรมการเลือกซื้อสินค้าภายในแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

ความสามารถในด้านเหล่านี้เกิดจากพรสวรรค์หรือทักษะที่ได้รับการฝึกฝนมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีความสามารถเหล่านี้ต่างมีความชำนาญมากน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งหากพิจารณาในภาพรวมแล้ว จะพบว่าทักษะต่างๆ ที่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงมีนี้ ยังไม่มี ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลและสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีทั้งในด้านงบประมาณและในด้านการอบรมพัฒนาทักษะผ่านโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทางและ โครงการสัมมาชีพชุมชน

Ref. code: 25645724300016KJI

. . . จากการอบรมที่เด่นๆ ครับก็จะเป็นแค่ขนมครับ รองลงมาก็เป็นผ้าครับ ผ้าที่แบบว่าผ้าครามแล้วก็เครื่องจักรสานครับ..ขนมนะครับก็เป็นพวกกล้วยฉาบมันฉาบครับ รองลงมาก็จะเป็นผ้าที่มีการนำมาประยุกต์นะครับ จะเป็นผ้าคราม มาประยุกต์เป็นเสื้อสูทเสื้ออะไรที่เขาตัดกันในชุมชนครับ แล้วก็รองลงมาก็คือผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับเครื่องจักรสาน เป็นพวกหวดสาน เครื่องสานต่างๆ ครับ ผู้นำกลุ่มด้านขนม/ผลไม้แปรรูป นี่คือคุณแม่ดวงครับ ผู้นำด้านกลุ่มผ้านี่ คือ คุณสุนีครับ ส่วนด้านจักรสานคือแม่นายกับแม่แดงครับ . . . (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

. . . สำหรับคุณดวงนี่จะเก่งในเรื่องทอดกล้วย/แปรรูปกล้วย แต่ว่าคนที่สอนทอผ้านี่คือไม่แน่ใจจำชื่อไม่ได้ เพราะจริงๆ เขาทอของเขาอยู่แล้วในหมู่บ้าน เป็นผ้าพันคอหรืออะไรเล็กๆ แต่ไม่ได้โดดเด่นอะไร ยังไม่มีสินค้าอะไรที่เป็นหน้าเป็นตาอำเภอพอได้ขึ้นชื่อ แต่เขามีภูมิปัญญาคนทอเป็นอยู่ 2-3 ราย เราก็เลยไปต่อยอดตรงนี้ให้ ก็ซื้อเส้นฝ้าย ซื้อครามอะไรให้ ใช้งบประมาณ 16,000 บาท เพราะครัวเรือนละ 800 จำนวน 20 ครัวเรือน ซึ่งมาทำในรูปของการรวมกลุ่ม . . . (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563)

4.8.2 ความสามารถในการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน

ความสามารถในการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน ช่วยส่งเสริมภาพรวมขององค์ประกอบทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการช่วยประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวน/ดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่ต้องมากราบไหว้บูชาพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ นอกจากนี้ ยังได้ทำหน้าที่ในประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ ของชุมชนเพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบโดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ค เช่น การประชาสัมพันธ์กิจกรรมล่องเรือนำเที่ยว การประชาสัมพันธ์ลักษณะทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง การบอกเล่า/ประชาสัมพันธ์ประเพณี/พิธีกรรมที่จัดขึ้นในระดับชุมชน (พิธีเลี้ยงบ้านพิธีไหลเรือไฟ บุญข้าวเม่า บุญข้าวสาก บุญข้าวประดับดิน ฯลฯ) การประชาสัมพันธ์การปฏิบัติหน้าที่เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง(การปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัย ณ บริเวณท่าเรือด่านชายแดนของตำรวจและทหารในเขตอำเภอนาตาล พิธีเปิดโครงการพัฒนาท้องถิ่น ฯลฯ)

การเป็นนักเล่าเรื่องชุมชน/การเป็นผู้บอกเล่าเรื่องราวของชุมชน (กรณีของหมู่บ้านปากแซง) ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือความสนใจใฝ่รู้ในตัวบุคคลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของบรรพบุรุษและชุมชนที่อยู่อาศัยทักษะการพูดและการเล่าเรื่อง ส่วนสาเหตุอีกประการหนึ่งนั้น เนื่องมาจากการปลูกฝังหรือการขัดเกลาทางสังคมตั้งแต่อยู่ในวัยเยาว์ให้มีความกล้าแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ ทั้งการปลูกฝังจากสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาประกอบกับการอบรมความรู้เฉพาะทางเกี่ยวกับการท่องเที่ยวท้องถิ่น ดังเช่น กรณีของน้องธันวา ที่

Ref. code: 25645724300016KJI

เป็นนักเล่าเรื่องของชุมชนหมู่บ้านปากแซงที่มีความสนใจใฝ่รู้เกี่ยวกับประวัติของวัดปากแซงและชุมชนหมู่บ้านปากแซงตั้งแต่ในวัยเด็ก และมักจะเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการเข้าประกวดเกี่ยวกับทักษะทางการพูดหรือการเล่าเรื่องอยู่เสมอ โปรดดูคำบอกเล่าของน้องธันวา ประกอบดังนี้

> . . . ครับ ตอนที่ผมเรียนอยู่มัธยม ผมก็เป็นตัวแทนของโรงเรียนไปแข่งขันด้านการพูดหลายครั้งอยู่นะครับ ก็มีได้รางวัลมาบ้างครับ...วันที่เป็นนักเล่าเรื่องชุมชนใช่ไหมครับ คือได้ไปอบรมเกี่ยวกับหมู่บ้านท่องเที่ยวครับ OTOP วิลเลจน่ะครับ ก็ไปกับชุมชนน่ะครับ เพราะผมก็ได้ศึกษาประวัติต่างๆ ของหมู่บ้านมาพอสังเขปครับ แล้ววันนั้นไปใช่ไหมครับเขาก็ไม่มีใครที่จะไปเล่าเรื่องครับ ส่วนมากก็จะมีผู้สูงอายุไปด้วยเยอะครับก็พูดไม่ค่อยชัดเจนเท่าไหร่ เขาก็เลยคัดเลือกให้ผมไปเป็นตัวแทนของชุมชนในวันนั้น คือไปเป็นนักเล่าเรื่องของชุมชนน่ะครับ เป็นมติของผู้ไปเข้าอบรม ทั้งผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านที่เข้าไปร่วมอบรมเกี่ยวกับหมู่บ้านท่องเที่ยวในวันนั้นครับ . . . (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

4.8.3 ความสามารถในการฟ้อนรำ

ความสามารถด้านนี้ ช่วยส่งเสริมในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดปากแซง กล่าวคือ เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์เชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญประจำปีที่จัดขึ้น ณ วัดปากแซง หรือบริเวณหมู่บ้านปากแซง เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลงานวัดปากแซง ประเพณีแข่งเรือยาวสองฝั่งโขง เป็นต้น นอกจากนี้ หากหน่วยงานราชการจัดโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยทำพิธีเปิดงานในเขตหมู่บ้านปากแซง กลุ่มคณะนางรำของหมู่บ้านปากแซงก็มักจะมีโอกาสได้เข้าร่วมแสดงประกอบพิธีเปิดงานในระดับท้องถิ่นด้วยเช่นเดียวกัน

สำหรับความสามารถด้านการฟ้อนรำของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงนี้เกิดจากความสนใจและความสามารถของบุคคลในการฟ้อนรำ ประกอบกับการส่งเสริมของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลและสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อสอนเพลง/แต่งเพลงและท่าฟ้อนรำเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

> . . . แต่ในส่วนของการจัดทีมนางรำเป็นการจัดการของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ก็จะมีงบมา ก็ใช้ในการตัดชุดนางรำ ทีมนางรำก็มาจากเด็กในชุมชนท้องถิ่น เราก็จะไปจ้างวิทยากรสอนรำก็เป็นครูนาฏศิลป์มาจากโรงเรียนดำรงวิทย์ อยู่ในตัวอำเภอนาตาล เพราะโรงเรียนนี้ มีความโดดเด่นในเรื่องของการแสดง สอนช่วงเย็นแล้วก็เสาร์-อาทิตย์ก็อยู่ประมาณ 2 อาทิตย์ แล้วก็ให้เขาแต่งเพลงให้ด้วย เพลง ลำเพลินปากแซง นางรำก็มีทั้งเด็กนักเรียนจากโรงเรียนปากแซง แล้วก็มีกลุ่มแม่บ้าน ที่สอนอย่างน้อยก็จะมี 3 เพลง สอนท่ารำสอนท่าอะไรของเขา . . . (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563)

Ref. code: 25645724300016KJI

4.8.4 ความสามารถ/คุณลักษณะของผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซง

เป็นการอธิบายถึงความสามารถ/คุณลักษณะของผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงทั้งฝ่ายฆราวาสและฝ่ายสงฆ์ ผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงฝ่ายฆราวาส คือ ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนผู้นำชุมชนฝ่ายสงฆ์ คือ เจ้าอาวาสวัดปากแซง มีรายละเอียด ดังนี้

สำหรับความสามารถ/คุณลักษณะความเป็นผู้นำของผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านปากแซงที่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงให้การยอมรับ/เชื่อถือ และยินดีให้ความร่วมมือกับผู้ใหญ่บ้านเมื่อมีการขอความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น นอกจากการยอมรับ/เชื่อถือที่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง ผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซง ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเครือข่ายชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านอำเภอนาตาลและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ยกตัวอย่างเช่น การเชิญชวนคณะนางรำจากหมู่บ้านอื่นมาเข้าร่วมแสดงในช่วงงานวัดปากแซง การมีส่วนร่วม/ประสานงานร่วมกับหัวหน้า/ผู้นำหน่วยงานราชการในเขตตำบลพะลาน/เขตอำเภอนาตาลเพื่อการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงได้เป็นอย่างดี

ส่วนความสามารถ/คุณลักษณะของเจ้าอาวาสวัดปากแซงรูปปัจจุบันนั้น เป็นที่ยอมรับนับถือของชาวบ้านปากแซงและคณะสงฆ์วัดปากแซงอีกเช่นเดียวกัน เนื่องจากในอดีต ท่านดำรงตำแหน่งรองเจ้าอาวาสวัดปากแซงและรองเจ้าคณะอำเภอนาตาล ดังนั้น เมื่อท่านได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสทุกฝ่ายต่างให้ความเห็นชอบด้วยดีทั้งฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆราวาส

ในด้านบุคลิกลักษณะของท่านนั้น ท่านมีบุคลิกลักษณะที่เป็นกันเอง โดยชาวบ้านหรือบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงท่านหรือเข้าพบปะพูดคุยกับท่านได้อย่างสะดวก[145]นอกจากนี้ท่านยังเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อพระสงฆ์ภายในวัด และมักจะให้การช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านงบประมาณทั้งกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรม/โครงการของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นตามวาระโอกาส

---

[145] โปรดดูการให้สัมภาษณ์ของคุณนภา ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงประกอบในข้อ 4.1.2.1 ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้คนภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซง ข้อ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและคณะสงฆ์วัดปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

4.9 ความหมายที่หลากหลายของความเป็นจริง (หรือ ความหลากหลายของการตีความ) ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายทั้ง 5 ความหมาย

4.9.1 ความหมายที่หลากหลายของวัตถุประสงค์ของการเดินทางเข้ามายังหมู่บ้านปากแซง กรณีของกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 1

การให้ความหมายและ/หรือการแสดงออกออกของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ก่อให้เกิดปัญหาที่ปรากฏใน ความหมายที่ 1 ความหมายย่อยที่ “4.1.1.2 การเข้ามายังวัดปากแซงหรือหมู่บ้านปากแซงด้วยวัตถุประสงค์อื่นๆ” ในวัตถุประสงค์ของการมากับเพื่อน/ติดตามกลุ่มเพื่อนเข้ามาของกลุ่มวัยรุ่นนั้น คือ ปัญหาในเรื่องการไม่เคารพต่อสถานที่ทางศาสนา/สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยมีการปฏิบัติตนหรือการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม เช่น มีการพูดจาหยาบคาย หยอกล้อเสียงดังภายในวัด มีการแต่งกายที่ไม่สุภาพ/ไม่เหมาะสม ฯลฯ (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563) และหากพิจารณาในภาพรวมแล้ว การเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ เป็นการเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนาน/ความบันเทิงใจที่ได้ติดตามกลุ่มเพื่อนเข้ามาเท่านั้น และพฤติกรรมเช่นนี้ ถือเป็นการลดทอนความหมาย คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาพุทธ

4.9.2 ความหมายที่หลากหลายของความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเอง กรณี การบริหารจัดการศูนย์โอทอปของหมู่บ้าน ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 2

การให้ความหมายต่อการบริหารจัดการศูนย์โอทอปของหมู่บ้านปากแซงของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องบางกลุ่ม/บางคน (โดยเฉพาะชาวบ้านที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม) ที่แสดงออกผ่านการกระทำการต่างๆ ได้ก่อให้เกิดปัญหาภายในกลุ่มหลายประการ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) ปัญหาในด้านผลิตภัณฑ์ : ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายบางผลิตภัณฑ์ ไม่ได้ผลิตโดยชุมชนหมู่บ้านปากแซงอย่างแท้จริง เช่น ผ้าทอที่ซื้อมาจำหน่ายต่อหรือสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่ซื้อมาประทับตราสัญลักษณ์หมู่บ้านปากแซง และนำมาจำหน่ายในรูปแบบของฝาก/ของที่ระลึก เป็นต้น โปรดดูการให้ข้อมูลของคุณวีณา ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลประกอบ ดังนี้

“อยากให้เขาทำให้มันเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เพราะที่ผ่านมาที่มาทำ OTOP เขาก็ไปซื้อจากมุกดาหารมาขาย เป็นพวกผ้าฝ้ายเหมือนกัน แต่ไม่ได้ทำจากบ้านเราเอง ทางเราก็เลยพยายามสนับสนุน” (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563)

จากการให้ข้อมูลของคุณวีณา จะพบว่าผลิตภัณฑ์โอท็อปของหมู่บ้านปากแซง (บางประเภท) นั้น ยังขาดความเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน มีลักษณะฉาบฉวย ซึ่งถือเป็นการสร้าง

Ref. code: 25645724300016KJI

รายได้แต่เพียงอย่างเดียว แต่ไม่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ในเชิงคุณค่าที่แสดงถึงความเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง (คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563)

(2) ปัญหาในด้านความต้องการส่วนบุคคลของสมาชิก : สมาชิกในกลุ่มบางคนได้นำสินค้าส่วนตัวมาขายที่ศูนย์โอท็อปของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งการกระทำเช่นนี้ถือเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับหลักการและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม/โครงการภายใต้การสนับสนุนของกรมพัฒนาชุมชน ปัญหาดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดความไม่ลงรอยและความไม่ไว้วางใจกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งผลให้การบริหารจัดการกลุ่มไม่เข้มแข็งและไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเท่าที่ควร (พระไพศาล, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2563; คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563)

> . . . บางทีมันก็เกิดจากความอิจฉาริษยากันนี่ บางทีชาวบ้านเขาร่วมหุ้นกันนี่ไปซื้ออันนั่นอันนี่มาขาย ทีนี้ให้คนในหมู่บ้านนี่เป็นกรรมการขายเหมือนเขาไม่เชื่อใจกัน ยังเป็นปัญหาการรวมกลุ่มกันอยู่ เป็นเรื่องผลประโยชน์นั่นแหละ ทีนี้เวลาเอามากันนั่น มันไม่ใช่เป็นสินค้าของกองทุน มันเอาสินค้าส่วนตัวมาขายเสริม นั่น มันก็เลยเกิดการทะเลาะกัน . . . (พระไพศาล, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2563)

(3) ปัญหาเรื่องการแบ่งงาน/แบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม : ปัญหานี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกลุ่มที่ได้กล่าวไว้ในข้อที่ (2) กล่าวคือ การที่สมาชิกในกลุ่มยังไม่สามารถตกลงกันในการเข้ามาทำหน้าที่ประจำในการดูแลร้านค้าได้ รวมถึงการที่ยังไม่สามารถจัดการผลประโยชน์และ/หรือจัดการด้านการเงินของกลุ่มได้อย่างลงตัว

> . . . ที่ผ่านมาก็เห็นว่าจะมีปัญหาเล็กๆ กันอยู่ในเรื่องของการบริหารจัดการ การมาช่วยกันขาย (เกี่ยวกับศูนย์โอทอป/สินค้าโอทอป) ปัญหาเรื่องที่ว่าใครจะมานั่งเฝ้าขายตลอด แล้วก็ปัญหาเรื่องการแบ่งผลประโยชน์กัน แต่ว่าก็ไม่รู้นะ แต่ว่าได้ยินอย่างนั้นแต่ก็ไม่ถือว่าเป็นปัญหาที่รุนแรงหรอก แต่อาจจะมีนิดๆ ล่ะนะ . . . (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563)

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ นอกเหนือจากเรื่องความไม่ลงรอยและความไม่ไว้วางใจกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มแล้ว ยังมีปัญหาในเรื่องการรวมกลุ่มและการพัฒนาผลิตภัณฑ์โอทอปใหม่ (ผ้าฝ้ายทอ)[146] ที่ยังอยู่ในช่วงของการเริ่มต้นพัฒนา[147]อันเนื่องมาจากการสนับสนุนในด้าน

---

[146] การสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนในด้านงบประมาณและการดำเนินงาน

[147] ปัญหาเรื่องต้นทุน/งบประมาณในการผลิต ฝีมือ/แรงงาน การตลาด ส่งผลให้เกิดการผลิต/จำหน่ายที่ไม่ต่อเนื่อง

Ref. code: 25645724300016KJI

งบประมาณและการดำเนินโครงการโดยสำนักงานพัฒนาชุมชน[148] นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคในเรื่องการเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยในช่วงวันปกติธรรมดา[149]ที่ส่งผลกระทบต่อการจำหน่ายสินค้าอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

4.9.3 ความหมายที่หลากหลายของเหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและการชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3

การให้ความหมายของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องบางกลุ่ม/บางคน ที่แสดงถึงปัญหาของการสร้างรายได้ให้กับวัดปากแซง ที่สะท้อนผ่านเหตุการณ์ที่สำคัญของชุมชน 2 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อที่ทราบโดยทั่วกันว่าเป็น “อุบัติเหตุ” และเหตุการณ์การชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายเป็นภาพรวมในการประชุม มีรายละเอียด ดังนี้

เหตุการณ์แรก ผู้วิจัยตั้งข้อสันนิษฐานว่า การที่ไฟไหม้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้ออาจจะไม่ใช่อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญอย่างแท้จริง แต่อาจจะเกิดจากการกระทำ (ไฟไหม้) โดยบุคคล/กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ให้ดูเสมือนว่าเป็นอุบัติเหตุ เพื่อหวังผลประโยชน์ในรูปแบบของเงินบริจาคจากความศรัทธาที่ผู้คนมีให้กับพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ โดยสันนิษฐานว่า จำนวนเงินที่จะได้รับการบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา อาจจะเป็นการนำเงินไปทดแทนการใช้เงินวัดไปในทางที่ไม่เหมาะสม (ข้อสันนิษฐานหากเกิดกรณีการยักยอกเงิน) หรืออาจจะนำมาใช้หนี้จากการจัดซื้อจัดจ้างต่างๆ ในนามของวัด

เหตุการณ์ที่สอง ผู้วิจัยตั้งข้อสันนิษฐานว่า รายจ่ายของวัดที่เกิดขึ้นจริงอาจจะไม่ใช่รายจ่ายตรงตามบัญชีที่ระบุไว้ทั้งหมด โดยเฉพาะการใช้จ่ายปลีกย่อย ที่ไม่ได้นำรายละเอียดทุกอย่าง (ใบเสร็จรับเงินต่างๆ) มาเปิดเผย[150](คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563) อย่างไรก็ตาม ถือเป็นสิทธิ์ของวัดที่จะดำเนินการใช้จ่ายตามที่เจ้าอาวาสและ/หรือคณะกรรมการวัดเห็นสมควร และสำหรับการชี้แจงบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นภาพรวมนี้ สันนิษฐานว่า คณะผู้ชี้แจง คาดหวังที่จะนำเสนอรายละเอียดผ่านการอธิบายโดยปราศจากหลักฐานอ้างอิงบางส่วน เพราะรายละเอียดการใช้จ่ายบางรายการมีผลกระทบต่อบุคคล/กลุ่มบุคคล/หน่วยงานที่ไม่ประสงค์ให้มีการเปิดเผย

---

[148] เช่น โครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชน

[149] เกิดค่าเสียโอกาสในการเข้ามาเฝ้าประจำร้าน/ศูนย์โอทอป กล่าวคือ กำไรที่เกิดขึ้นไม่คุ้มกับการมาเฝ้าประจำร้านในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนน้อย

[150] นอกจากนี้ หากนำมาเปิดเผยทั้งหมด ก็ไม่อาจนำเสนอในที่ประชุมได้ในระยะเวลาอันสั้นได้ ดังนั้น ช่องว่างดังกล่าวนี้ จึงช่วยให้ตัวแทนคณะกรรมการวัดในฐานะผู้ชี้แจง สามารถอธิบายการใช้จ่ายเงินในภาพรวมโดยปราศจากหลักฐานอ้างอิงบางส่วนได้

Ref. code: 25645724300016KJI

ซึ่งจะต้องอาศัยความน่าเชื่อถือของผู้ชี้แจงในการนำเสนอเกี่ยวกับรายละเอียดในการใช้จ่าย ปลีกย่อยในกรณีที่ผู้ร้องเรียนมีข้อซักถาม

ปัญหาดังกล่าว มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณดา จันทร์สม (2557) ที่ระบุว่า กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารวัดในปัจจุบันยังไม่เพียงพอให้วัดบริหารงานได้อย่างมีธรรมาภิบาล ไม่เป็นไปตามมาตรฐานบัญชี เช่น ยังไม่มีการตรวจสอบบัญชี ขาดการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ สำนักงานพระพุทธศาสนาขาดการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบและขาดบทบาทในการตรวจสอบการจัดการเงินของวัดตามหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น

4.9.4 ความหมายที่หลากหลายของของการทำบุญกฐิน วัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3

การให้ความหมายของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องที่แสดงออกผ่านการกระทำการที่ก่อให้เกิดปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในประเด็นนี้ คือ การแสวงหาผลประโยชน์เฉพาะหน้าของบุคคล/กลุ่มบุคคลจากการทำบุญทอดกฐิน กล่าวคือ การที่บุคคล/กลุ่มบุคคลแอบอ้างเสนอตัวเป็นผู้บริจาคเงินทำบุญกฐินเพื่อต้องการสร้างภาพลักษณ์หรือชื่อเสียง โดยให้สัญญากับทางวัดว่าจะนำเงินบริจาคมาให้ในภายหลังแต่ภายหลังจากวันงาน บุคคล/กลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้มีการผัดผ่อนการนำเงินมาให้กับทางวัดหรือปฏิเสธไม่นำมาให้เงินมาให้โดยอ้างว่าไม่มีเงินจำนวนดังกล่าวนั้น ซึ่งในช่วงวันงานทำบุญบุคคล/กลุ่มบุคคลเหล่านี้มักจะเข้ามาร่วมถ่ายภาพและมักจะร่วมลงชื่อให้ทางวัดประกาศรายนามผู้บริจาคในวันงานเพื่อสร้างหลักฐาน ในการทำความดี (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563; พระไพศาล, สัมภาษณ์ 1 พฤษภาคม 2563)

> . . . มันก็มีคนมาหากินกับงานบุญนั่น อย่างเช่น พอคนนี้บริจาคเงินสดมาแสนนึง ก็จะมีพวกที่บอกว่าจะบริจาคแสนนึงเหมือนกัน แต่ยังไม่มีเงินจริงๆ มา แต่พอตอนถ่ายรูปก็พากันมาถ่ายรูปกับเงินก้อนเดียวกันนั่น พอทางวัดโทรไปถามถึงเงินที่ว่า เขาก็บอกว่ายังไม่มีให้ เออ นั่น มันเป็นอย่างงี้ล่ะนั่น ก็ว่ากันไป เราก็ไม่ได้ไปทวงอีก . . . (พระไพศาล, สัมภาษณ์ 1 พฤษภาคม 2563)

ปัญหาของการแอบอ้างการทำบุญเช่นนี้ เป็นผลเสียต่อการบริหารจัดการรายได้ของวัดและส่งผลต่อภาพลักษณ์ในเชิงลบของวัดปากแซงที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ดำเนินไปอย่างไม่ยั่งยืน และหากไม่ดำเนินการแก้ไข ปล่อยให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น อาจจะส่งผลให้บุคคล/กลุ่มบุคคลที่ไม่ประสงค์ดี ใช้เป็นช่องทางในการทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบต่อไปในอนาคต

Ref. code: 25645724300016KJI

4.9.5 ความหมายที่หลากหลายของของการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3

การให้ความหมายของกลุ่มผู้ประกอบการและเจ้าของพื้นที่ส่วนบุคคล (ชาวบ้านปากแซง) ที่มีต่อการจัดงานวัดปากแซงนั้น คือ การแสวงหารายได้/กำไรผ่านการประกอบธุรกิจดังกล่าว เนื่องจากสามารถดึงดูดลูกค้าให้เข้ามาใช้บริการได้เป็นจำนวนมากจากการอาศัยโอกาสในช่วงงานวัด นอกจากนี้ กลุ่มผู้ประกอบการมักจะทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิญชวนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในนามของ “การจัดงานวัดปากแซง” อย่างไรก็ตาม การกระทำเช่นนี้ แม้ว่าจะเป็นการกระทำที่ถูกต้อง/ชอบธรรมตามกฎหมาย แต่ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอีกมาก เช่น ปัญหาเสียงดังรบกวนมายังเขตวัดปากแซง ปัญหาการทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่น ปัญหาภาพลักษณ์ในการจัดงานวัดปากแซง ฯลฯ

> . . . ฝั่งลานเบียร์ทางไปท่าด่าน เป็นที่เอกชน ไม่เกี่ยวกับงานวัด พูดง่ายๆ ว่ามาหากินกับงานวัดนั่นล่ะ แต่ว่าในเรื่องของการรักษาความปลอดภัย เราก็ยังต้องรับผิดชอบอยู่เหมือนเดิม ที่ของเอกชนนี่ เจ้าของเป็นคนในหมู่บ้านเป็นที่ส่วนบุคคล ตรงบริเวณนั้นมันก็จะมีเจ้าของอยู่ประมาณ 3 เจ้า ที่เขามาแสดงเขาก็จะจ่ายเงินให้กับเจ้าของที่โดยตรงเลย ไม่เกี่ยวกับวัด สำหรับลานเบียร์นี่ พึ่งมีปีนี้ ซึ่งเราก็กำลังมองอยู่ว่ามันไม่ใช่แล้ว ปีต่อไปเราก็จะคุยกันอยู่ เพราะว่าดูแล้ว มันมีปัญหาอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องของการรักษาความปลอดภัย พูดง่ายๆว่า มันโจ่งแจ้งจนเกินไป . . . (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอมาทั้งหมดในส่วนของบทที่ 4 จะพบว่า ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงไม่ได้มีแต่ความหมายในเชิงบวกเท่านั้น หากแต่ยังมีความหมายในเชิงลบที่สะท้อนออกมาในรูปแบบของปัญหาที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายต่างๆ ดังที่อธิบายไว้ในข้อ 4.9 ซึ่งจะถูกนำไปวิเคราะห์ต่อร่วมกับอำนาจของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่มาจากความคิดเห็นของชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงเป็นหลัก เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะที่ให้ความสำคัญอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของผู้คนในชุมชนได้อย่างแท้จริง

Ref. code: 25645724300016KJI

บทที่ 5
อำนาจ การกำหนดสร้างความหมาย การท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง

เมื่อพิจารณาถึงการกำหนดสร้างความหมายและความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 จะพบว่า การที่ความหมายแต่ละความหมายเกิดขึ้นได้เนื่องจากมีกลไกในการดำเนินงานที่คอยขับเคลื่อนให้ความหมายเกิดขึ้น ซึ่ง “อำนาจ” คือกลไกดังกล่าว ที่ขับเคลื่อนและ/หรือดำรงอยู่ในบทบาท/การกระทำการของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องที่ก่อให้เกิดความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

อำนาจในการกำหนดสร้างความหมาย ประกอบด้วย 3 อำนาจหลักที่ขับเคลื่อนและ/หรือดำรงอยู่ในบทบาท/การกระทำการของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องที่ก่อให้เกิดความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ได้แก่ (1) อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ (2) อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม และ (3) อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม โดยอธิบายไว้ในข้อ 5.1-5.3 ประกอบด้วยการอธิบายเกี่ยวกับ (1) ระดับของอำนาจ (2) แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ (3) ลักษณะของอำนาจ และ (4) โฉมหน้าของอำนาจ ส่วนในข้อ 5.4 เป็นการอธิบายอำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของความเป็นจริง (หรือ ความหลากหลายของการตีความ) ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายทั้ง 5 ความหมาย

ในข้อ 5.5 เป็นการวิเคราะห์ความสำคัญของอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่มีต่อผู้มีอำนาจหรือผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง (ภาพรวม) ด้วยทุนทางสังคมเชิงวิพากษ์ โดยนำแนวคิดของบูดิเยอร์ (Bourdieu) มาวิเคราะห์ร่วมกับวัตถุประสงค์ของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง ที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนรูปของทุนทางสังคมที่ดำรงอยู่ในอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ส่วนในข้อ 5.6 เป็นการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของกลุ่มผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในด้านอุปทานของการท่องเที่ยวผ่านการใช้อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เพื่อแสดงให้เห็นว่ากลุ่มบุคคลใด เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

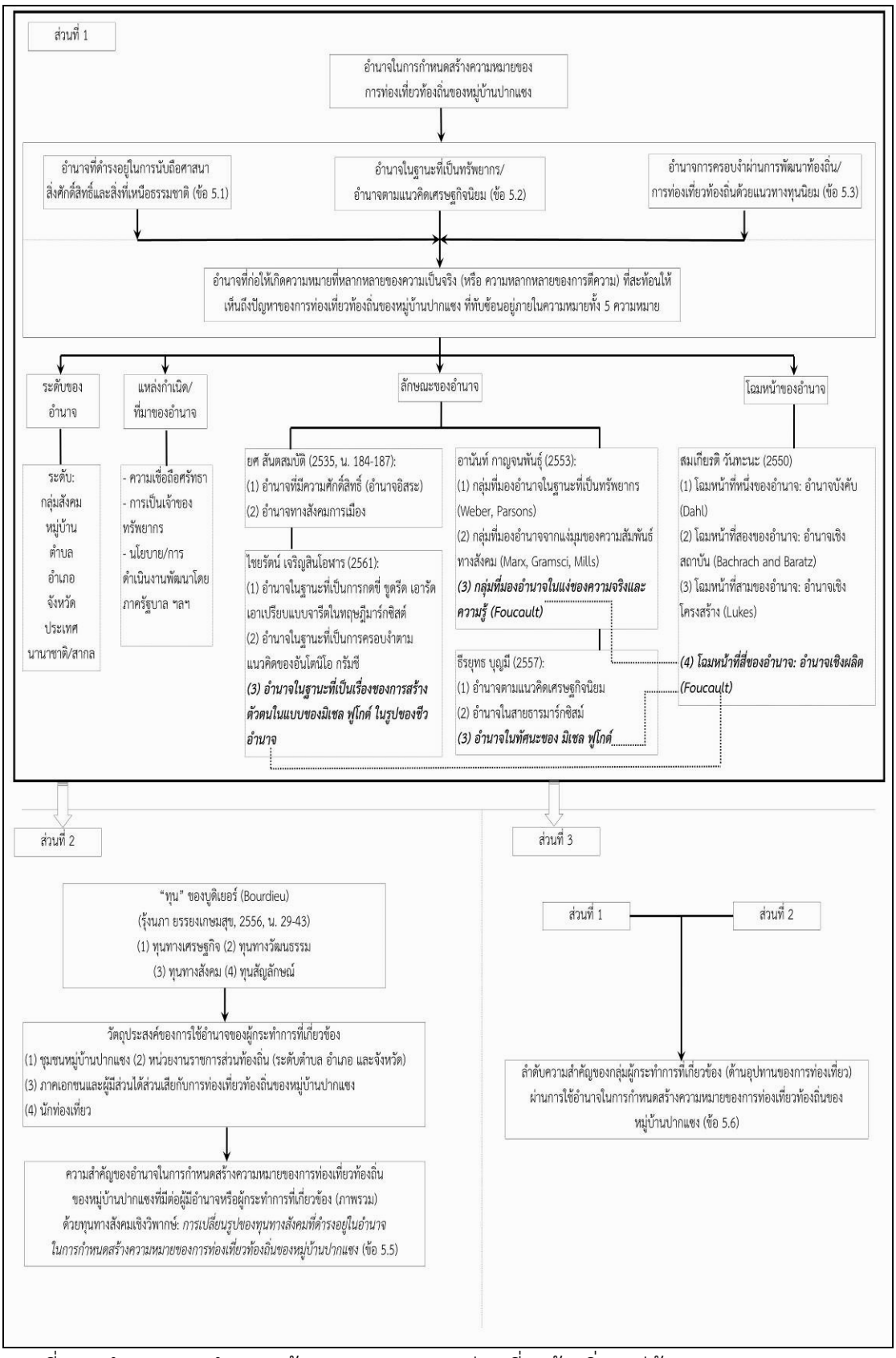

ภาพที่ 5.1 อำนาจ การกำหนดสร้างความหมาย การท่องเที่ยวท้องถิ่น หมู่บ้านปากแซง

5.1 อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ

อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติต่างๆ ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงประกอบด้วย (1) อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือ/ความเชื่อในศาสนาพุทธ (2) อำนาจที่ดำรงอยู่ในการเคารพนับถือ/ความเชื่อศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ (3) อำนาจที่ดำรงอยู่ในการเคารพนับถือ/ความเชื่อศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพญานาค หอแสง (เจ้าแสง) ผีปู่ตา และวิญญาณต่างๆ ซึ่งอำนาจทั้งสามนี้ เป็นกลไก/รากฐานในการดำรงอยู่ของชุมชนหมู่บ้านปากแซงและการก่อให้เกิด/การส่งเสริม/การดำรงอยู่ของการท่องเที่ยวท้องถิ่น ที่แสดงออกในมิติด้านต่างๆ ของการดำรงชีวิต ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม สามารถอธิบายได้ ดังนี้

5.1.1 อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือ/ความเชื่อในศาสนาพุทธ

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ : อำนาจที่ดำรงอยู่ในความเชื่อในศาสนาพุทธ เป็นอำนาจในระดับสากล เนื่องจากศาสนาพุทธเป็นที่รู้จักและมีผู้นับถือศาสนาอยู่ทั่วโลก สำหรับลักษณะของอำนาจนั้น มีลักษณะร่วมระหว่างอำนาจที่มีความศักดิ์สิทธิ์ (อำนาจอิสระ) และ อำนาจทางสังคมการเมือง (ยศ สันตสมบัติ (2535, น.184-187)[151] เพราะ ศาสนาเป็นความเชื่อ/คำสอนหรือสิ่งไร้ตัวตัวตน (จินตภาพ) ที่ดำรงอยู่ย่างอิสระ แต่การกลายเป็นอำนาจขึ้นมาได้นั้น เกิดจากการที่มนุษย์ไปยึดถือ/ยอมรับ/รับรู้ ในจินตภาพเหล่านั้น ว่ามีคุณค่า/ความสำคัญที่ให้คุณให้โทษต่อมนุษย์ได้ในฐานะที่เป็น “อำนาจ” และเมื่อการรับรู้/ยอมรับในความศักดิ์สิทธิ์ของสิ่งที่ดำรงอยู่อย่างอิสระดังกล่าวเกิดการรับรู้ร่วมกันเพิ่มมากขึ้นหรือความเชื่อแพร่ขยายออกไปมากยิ่งขึ้น อำนาจดังกล่าวนี้จึงถูกนำมาใช้เปลี่ยนรูปแบบมาเป็นอำนาจทางสังคมการเมืองที่มีอิทธิพลต่อผู้กระทำการ (ทางสังคม) ที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วว่าการที่ศาสนาพุทธกลายเป็นอำนาจขึ้นมาได้นั้น เกิดจากการที่มนุษย์รับเอาความเชื่อ/คำสอนของศาสนาพุทธมานับถือทั้งในรูปแบบหลักคิดและหลักปฏิบัติและสืบทอด/เผยแพร่ให้ผู้คนได้รับเชื่ออย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (การผลิตซ้ำความเชื่อ) ซึ่งมีที่มาจากความเชื่อ/การผสานความเชื่อ 4 แบบ แบบแรก คือ ความเชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า แบบที่สอง คือ หลักธรรมคำสอน หลักปฏิบัติและการประกอบพิธีกรรมทาง

---

[151] ยศ สันตสมบัติ (2535, น.184-187) จำแนกอำนาจออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) อำนาจที่มีความศักดิ์สิทธิ์ (อำนาจอิสระ) และ (2) อำนาจทางสังคมการเมือง

Ref. code: 25645724300016KJI

พระพุทธศาสนา แบบที่สาม เป็นความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ ที่เป็นเรื่องเล่าจากพุทธประวัติ เรื่องราวเล่าขานเกี่ยวตำนาน/ประวัติพระอรหันต์ พระเกจิอาจารย์ เครื่องรางของขลังต่างๆ เป็นต้น และ แบบที่สี่ คือ การเชื่อจากการปลูกฝังความเชื่อผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันทางสังคมต่างๆ (เช่น วัด ชุมชน โรงเรียน สถาบันทางศาสนา ฯลฯ)

5.1.2 อำนาจที่ดำรงอยู่ในการเคารพนับถือ/ความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ : อำนาจที่ดำรงอยู่ในการเคารพนับถือ/ความเชื่อถือศรัทธาในพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค เป็นอำนาจในระดับประเทศและในระดับนานาชาติ (ไทย-สปป.ลาว) เนื่องจากพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อแห่งวัดปากแซง เป็นพระพุทธรูปที่มีชื่อเสียงและเป็นที่เคารพบูชาภายในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (โดยเฉพาะชาวลาวที่อาศัยอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงฝั่งตรงข้ามกับจังหวัดอุบลราชธานี) ส่วนความเชื่อเรื่องพญานาคนั้นก็เป็นความเชื่อในเขตลุ่มแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องดูแลพระพุทธศาสนาและความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งการที่ผู้คนมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งสองนี้ จะสังเกตได้จากการเข้ามาไหว้พระทำบุญต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือเข้ามาไหว้สักการบูชา/อธิษฐานขอพรโชคลาภต่อพญานาคในช่วงวันปกติธรรมดาทั่วไป หรือในช่วงเทศกาลสำคัญประจำปี/งานบุญประจำปีของวัดปากแซง ที่มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาจากทั่วทุกสารทิศทั้งจากภายในจังหวัดอุบลราชธานี ต่างจังหวัด ต่างประเทศ (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563; (พระไพศาล, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2563) ส่วนลักษณะของอำนาจมีลักษณะร่วมระหว่างอำนาจที่มีความศักดิ์สิทธิ์ (อำนาจอิสระ) และ อำนาจทางสังคมการเมือง (ยศ สันตสมบัติ, 2535) ด้วยเหตุผลเดียวกับอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือ/ความเชื่อในศาสนาพุทธ

การเคารพนับถือ/ความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาคของผู้เชื่อ มีรากฐานมาจากการนับถือศาสนาพุทธ เนื่องจากว่าพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ เป็นพระพุทธรูปซึ่งเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนของพระพุทธเจ้า ศาสดาของศาสนาพุทธ ส่วนความเชื่อเรื่องพญานาคนั้นก็เป็นเรื่องเล่า/ตำนานเล่าขานที่ปรากฏในพุทธประวัติในฐานะที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องดูแลพระพุทธศาสนา ประกอบกับการที่มีกลุ่มเชื่อเคยมีประสบการณ์ตรงจากการที่เคยพบเห็นอิทธิปาฏิหาริย์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น กรณีของคุณธีระดังนี้

“ผมคนหนึ่ง ที่ว่ามีความเชื่อจริงๆ นะ เพราะก่อนที่จะไปสอบข้าราชการได้มาบนบานศาลกล่าว (ต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) ที่ว่าจะมาเป็นลูกหลานที่นี่ถ้าสอบได้ ก็ได้มาจริงๆ” (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563)

Ref. code: 25645724300016KJI

5.1.3 อำนาจที่ดำรงอยู่ในการเคารพนับถือ/ความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของหอแสง (เจ้าแสง) ผีปู่ตา และวิญญาณต่างๆ

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ : อำนาจที่ดำรงอยู่ในความเชื่อในผีปู่ตา หอแสง (เจ้าแสง) และวิญญาณต่างๆ เป็นอำนาจในระดับชุมชนท้องถิ่น (ชุมชนหมู่บ้านปากแซง/ชุมชนระดับตำบล/อำเภอ) เนื่องจากเป็นความเชื่อที่ดำรงอยู่ภายในชุมชนและมีการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงบูชา/อุทิศส่วนกุศลที่จัดขึ้นภายในชุมชนเพื่อความสงบสุขของผู้คนภายในชุมชน จะสังเกตได้จากการจัดพิธีกรรมบวงสรวงบูชาที่มีแต่ผู้คนในชุมชน (และในละแวกใกล้เคียง) เข้ามาร่วมงาน (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563) ไม่ได้มีบุคคลภายนอกหรือนักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมงานหรือให้ความสำคัญมากดังเช่นงานวัดปากแซง หรืองานเทศกาลประจำปีต่างๆ ส่วนลักษณะของอำนาจ มีลักษณะร่วมระหว่างอำนาจที่มีความศักดิ์สิทธิ์ (อำนาจอิสระ) และ อำนาจทางสังคมการเมือง (ยศ สันตสมบัติ, 2535) ด้วยเหตุผลเดียวกับอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือ/ความเชื่อในศาสนาพุทธและอำนาจดำรงอยู่ในการเคารพนับถือ/ความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือพญานาค

ความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของหอแสง (เจ้าแสง) ผีปู่ตา และวิญญาณต่างๆ มีรากฐานมาจากการนับถือศาสนาพุทธ เพราะความเชื่อ/เรื่องราวทางพุทธศาสนาจะมีเรื่องของความเชื่อในเรื่องนรก สวรรค์ เทวดา ภูตผีวิญญาณ ส่วนหอแสงนั้น ตามตำนานระบุว่า “เจ้าแสง” เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้างพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ดังนั้น จึงมีการก่อสร้างหอแสงไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานและเพื่อเป็นผู้ปกป้องดูแลรักษาวัดและพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ (สัญญะ/สิ่งแทนความเชื่อของศาสนาพุทธ) ตามความเชื่อ และการที่ความเชื่อเหล่านี้ ดำรงอยู่ได้จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะอาศัยการผลิตซ้ำความเชื่อไม่ว่าจะเป็นการบอกเล่าและการประกอบพิธีกรรมจากรุ่นสู่รุ่น หรือการเผยแพร่ความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งจะพบว่าเป็นความเข้มข้นของการผลิตซ้ำความเชื่อในระดับหมู่บ้าน

โฉมหน้าของอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ : อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนาพุทธ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ แสดงออกผ่านทั้ง 4 โฉมหน้า ผ่านความเชื่อร่วมกันทางสังคมในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง การอธิบายผ่านแนวคิดเรื่องโฉมหน้าของอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ สามารถวิเคราะห์ได้จากการอธิบายแนวคิดเรื่องอำนาจของสมเกียรติ วันทะนะ (2550) ในฐานะที่เป็นอำนาจทางสังคม/การกระทำการ/การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีรายละเอียด ดังนี้

โฉมหน้าที่หนึ่งของอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ คือ การที่มีบุคคล/กลุ่มบุคคลนำอำนาจดังกล่าวมาใช้เพื่อบังคับ/กำหนด ให้อีกฝ่ายยอมกระทำตาม เช่น การที่ครูบอก/แนะนำนักเรียนเกี่ยวกับความหมายและสำคัญของศาสนาพุทธ/

Ref. code: 25645724300016KJI

ความศักดิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและบอกให้นักเรียนกราบไหว้พระและฝึกนั่งสมาธิที่วัดปากแซงและนักเรียนก็ยินดีที่จะปฏิบัติตาม หรือการที่ครูกล่าวอ้างถึงการให้คุณ/ให้โทษของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดปากแซงเพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้เกิดความสำรวมระวังขณะอยู่ภายในวัด เป็นต้น (คุณสุดา, สัมภาษณ์ 19 พฤษภาคม 2563)

โฉมหน้าที่สองของอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ คือ การที่มีบุคคล/กลุ่มบุคคลนำอำนาจดังกล่าวมาใช้เพื่อบังคับ/กำหนดไม่ให้บุคคลอื่นเข้ามาสร้างความเสียหายให้กับตนได้[152] ยกตัวอย่างเช่น การกล่าวอ้างปาฏิหาริย์เรื่องการให้โทษของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อที่มีต่อช่างก่อสร้างที่โยนอิฐไปถูกเศียรของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อบิ่นจนถึงแก่ความตาย เพื่อปกป้องรักษาปูชนียวัตถุ/มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ไม่ให้ผู้ใดมาลบหลู่ดูหมิ่นหรือทำให้เกิดความเสียหาย การกล่าวอ้างความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อในการทำให้ขโมยเกิดภาพหลอนและถูกชาวบ้านจับได้ ซึ่งทำให้ชาวบ้าน/บุคคลทั่วไปเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะขโมยทรัพย์สินภายในวัด เป็นต้น (อ่อนสี แก้วเนตร, 2561; คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563)

สำหรับตัวอย่างของการกล่าวอ้างถึงความหมายและความสำคัญของศาสนาพุธและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในชุมชนที่สะท้อนให้เห็นโฉมหน้าที่หนึ่งและโฉมหน้าที่สองของอำนาจนี้ ในอีกด้านหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าที่สามของอำนาจด้วยเช่นเดียวกัน เนื่องจากการที่นักเรียน (ในฐานะของนักท่องเที่ยว) รับรู้/รับทราบความหมายและสำคัญของศาสนาพุทธ/ความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อตามที่ครู[153] ได้อธิบายให้ฟังและกราบไหว้พระ/นั่งสมาธิ/นั่งอย่างสำรวมตามที่ครูบอก (คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563)[154] หรือการที่ชาวบ้าน/บุคคลทั่วไปรับรู้เรื่องราว/มีความเชื่อเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อที่ทำให้ขโมยเกิดภาพหลอนแล้วทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำการลักทรัพย์นั้น สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้ มีความคิดเห็นคล้อยตามอำนาจของศาสนาพุทธหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในชุมชนที่มาจากการบอกเล่า/กล่าวอ้าง

การที่บุคคลสนองตอบต่ออำนาจ โดยการมีความคิดเห็นคล้อยตาม/ปฏิบัติตามความต้องการของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องที่ได้นำอำนาจของศาสนาพุทธหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงมาใช้นั้น ในด้านหนึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าที่สี่ของอำนาจ กล่าวคือ อำนาจที่

---

[152] อำนาจเชิงสถาบันที่ยับยั้งไม่ให้เกิดการตัดสินใจ ซึ่งในที่นี้คือการอาศัยความเชื่อของสถาบันชุมชนที่แผ่ขยายความเชื่อออกเป็นวงกว้าง (ระดับอำเภอ/จังหวัด/ประเทศ/นานาชาติ) ที่ถูกนำมาใช้เพื่อปกป้องปูชนียวัตถุ/มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

[153] ผู้ที่มีอำนาจในการดูแล/ปกครองนักเรียน

[154] คุณสุดาประกอบอาชีพรับราชการครู ได้อธิบาย/เล่าถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการพานักเรียนไปไหว้พระ/ปฏิบัติธรรมที่วัดปากแซง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา

Ref. code: 25645724300016KJI

ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนาพุทธ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติเหล่านี้ ในด้านหนึ่งแสดงออกถึงการเป็นอำนาจที่ปรากฏในรูปของความรู้/วาทกรรม ซึ่งเกิดขึ้นมาจากการก่อรูปของความเชื่อที่ผ่านการผลิตซ้ำ (การถ่ายทอด) ที่ก่อให้เกิดแบบแผนของความเชื่อผ่านคำสอนและการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ หรือพิธีกรรมต่างๆ เพื่อแสดงซึ่งความเชื่อ/การเคารพบูชาในศาสนาพุทธ/สิ่งศักดิ์สิทธิ์/สิ่งที่เหนือธรรมชาติต่างๆ ที่เป็นสาเหตุในการดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาไหว้พระทำบุญที่วัด (ปากแซง) และ/หรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยไม่ก่อให้เกิดการตั้งคำถามหรือเกิดข้อสงสัย เนื่องจากเป็นสิ่งที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยยึดโยงกับคุณค่าที่สะท้อนออกมาในรูปของ “แนวคิดและการปฏิบัติที่มีความถูกต้องดีงามตามวัฒนธรรม/จารีตประเพณี”

ด้วยการรับรู้ว่า “แนวคิดและการปฏิบัติที่มีความถูกต้องดีงามตามวัฒนธรรม/จารีตประเพณี” ที่เป็นแสดงออกเพื่อสนองตอบต่ออำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนาพุทธ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติเหล่านี้ กลายมาเป็น “แบบแผนในการปฏิบัติ (ชุดความรู้/วาทกรรม)” ที่สนองตอบต่อความเชื่อ ที่ให้ผู้ที่มีความเชื่อเกิดความเชื่อที่ว่าหากได้ทำการปฏิบัติตามแบบแผนดังกล่าวแล้วจะเกิดความรู้สึกสบายใจเมื่อได้กระทำเพราะเป็นสิ่งที่ดี/สิ่งที่พึงประสงค์ที่สังคมยอมรับในลักษณะของการทำบุญ/การประกอบพิธีกรรม ซึ่งผู้เชื่อยินดีกระทำด้วยความเต็มใจในฐานะที่เป็นการปฏิบัติที่ช่วยให้ชีวิตดีขึ้นจากเดิมหรือช่วยให้ชีวิตความเจริญก้าวหน้า หรือทำให้เกิดความราบรื่นในการดำรงชีวิต (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน; น้องวันวิสา, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563) แต่หากไม่กระทำ จะรู้สึกไม่สบายใจโดยมีความเชื่อว่าอาจจะก่อให้เกิดปัญหา/อุปสรรคในการดำรงชีวิต ทำให้ชีวิตไม่เจริญก้าวหน้าอย่างที่ควรจะเป็น ดังเช่น ความเชื่อในเรื่องเจ้ากรรมนายเวรที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำรงชีวิต ดังเช่น กรณีลูกชายของคุณสมปอง[155] ที่เข้ามาทำบุญที่วัดปากแซงพร้อมครอบครัว (นักท่องเที่ยวเชิงศาสนา)

“แม่พาลูกชายมา มันไปสอบหยังมันกบ่ติดนำเขา ไปหาหมอดูเขากะว่าให้จุดธูปบอกขอขมาเจ้ากรรมนายเวรเพิน ล่ะกะพาเพินไปเฮ็ดบุญ ถวายสังฆทาน ปล่อยปลา ให้เจ้ากรรมนายเวรถึงได้พากันมานี่ละ” (คุณสมปอง, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2564)

นอกจากอำนาจที่มาจากความเชื่อถือศรัทธาในศาสนาพุทธและพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อแล้ว ยังมีอำนาจที่มาจากความเชื่อถือศรัทธาในพญานาค หอแสง (เจ้าแสง) ผีปู่ตา และวิญญาณ ที่ก่อให้เกิดความเชื่อและการประกอบพิธีกรรม ที่ปรากฏอยู่ในรูปของ “สิ่งที่ดี/สิ่งที่พึงประสงค์ที่สังคมยอมรับ” ในฐานะที่เป็นความรู้/วาทกรรมอันเนื่องมาจากการผลิตซ้ำทางสังคมในลักษณะเดียวกัน เช่น การประกอบพิธีกรรมใส่บาตรอุทิศส่วนกุศลให้แก่วิญญาณบรรพบุรุษ/เจ้ากรรมนายเวร

---

[155] เป็นความเชื่อของคุณสมปองและครอบครัว

Ref. code: 25645724300016KJI

ของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและนักท่องเที่ยวเชิงศาสนา การประกอบพิธีกรรมบวงสรวงหอแสง/ดอนปู่ตา การประกอบพิธีกรรมบูชาพญานาค เป็นต้น

5.2 อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม

อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม เป็นการวิเคราะห์/พิจารณาอำนาจจากการถือครองทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ทรัพยากรทางธรรมชาติทางการท่องเที่ยว ได้แก่ พื้นที่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ พื้นที่ของเอกชน พื้นที่ของวัดปากแซง แม่น้ำโขงในเขตฝั่งประเทศไทย และทรัพยากรทางธรรมชาติอื่นๆ ที่ถูกนำมาใช้ในบริบทของการท่องเที่ยว ส่วนทรัพยากรทางวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน โบราณสถาน/โบราณวัตถุ/ปูชนียสถาน/ปูชนียวัตถุภายในวัด/ชุมชน วิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ อาหาร รวมถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่ถูกนำมาใช้ในบริบทของการท่องเที่ยว

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ : อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม เป็นอำนาจในระดับท้องถิ่น (ระดับหมู่บ้าน/ตำบล/อำเภอ/จังหวัด) เนื่องจากทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมดำรงอยู่ภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและผู้ถือครองมีการใช้อำนาจในระดับท้องถิ่น ส่วนแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ เกิดขึ้นมาจากการถือครองทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 แบบ คือ อำนาจในการถือครองเชิงรูปธรรมและอำนาจในการถือครองเชิงนามธรรม อำนาจในการถือครองเชิงรูปธรรม หมายถึง อำนาจในการถือครองที่มีเอกสารสิทธิ์ระบุไว้ชัดเจนที่แสดงถึงความเป็นเจ้าของทรัพยากรในฐานะผู้ถือครอง ส่วนอำนาจในการถือครองเชิงนามธรรมนั้น หมายถึง การถือครองทรัพยากรของส่วนรวมที่มาจากสำนึกร่วม/อุดมการณ์ในความเป็นเจ้าของ ซึ่งในที่นี้ หมายถึง ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง

สำหรับลักษณะของอำนาจนั้น จากสามารถวิเคราะห์ได้จากการอธิบายแนวคิดเรื่องอำนาจของ ยศ สันตสมบัติ (2535) อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) และ ธีรยุทธ บุญมี (2557) ดังนี้

หากพิจารณาจากการอธิบายแนวคิดเรื่องอำนาจของ ยศ สันตสมบัติ (2535) จะพบว่าเป็นอำนาจทางสังคมการเมือง เนื่องจากเป็นอำนาจที่ถูกนำมาใช้ผ่านการกระทำการทางสังคม/การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (ยศ สันตสมบัติ, 2535, น.184-187) ยกตัวอย่างเช่น การที่คณะกรรมการวัดปากแซง/เจ้าอาวาสอนุญาตให้ผู้ประกอบการเข้ามาเช่าพื้นที่ค้าขาย/ประกอบธุรกิจในฐานะที่เป็น

Ref. code: 25645724300016KJI

ผู้บริหารจัดการพื้นที่ในเขตวัด[156] (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563) การใช้ลักษณะภูมิประเทศบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงและวิถีการดำรงชีวิตในเขตลุ่มแม่น้ำโดยการเดินทางด้วยเรือมาใช้เพื่อการประกอบธุรกิจขนส่งข้ามฟากและการล่องเรือนำเที่ยว เป็นต้น

จากการอธิบาย/จัดประเภทของอำนาจโดย อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) ที่ได้อธิบายรายละเอียดของอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร ว่า (1) มีลักษณะของการเป็นอำนาจที่มีความชอบธรรม (เช่น อำนาจตามบารมี ประเพณี กฎหมาย ฯลฯ) และ/หรือลักษณะของการใช้กำลังบังคับที่ขาดความชอบธรรม ตามแนวคิดของเวเบอร์ (Weber) ตัวอย่างเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานใช้พื้นที่สาธารณะบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะ ในการจัดประเพณีแข่งเรือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว/การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563) ซึ่งสะท้อนถึงการใช้อำนาจตามประเพณีและตามกฎหมายหรือตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่มีลักษณะการใช้อำนาจโดยธรรม อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ การที่เจ้าของพื้นที่เอกชน ซึ่งเป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง[157]ได้ให้ผู้ประกอบการธุรกิจคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง และจะพบว่าธุรกิจนี้ได้สร้างภาพลักษณ์ในเชิงลบให้กับการจัดงานวัดปากแซงเพราะก่อให้เกิดเสียงดังรบกวนและอบายมุข การกระทำเช่นนี้ แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจโดยชอบธรรม/ตามกฎหมายของเจ้าของพื้นที่ที่ทำให้ตนสามารถที่จะกระทำการอย่างไรก็ได้ภายในพื้นที่ของตนแม้ว่าผลลัพธ์ของการกระทำนั้น จะก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมโดยรวมก็ตาม ซึ่งถือเป็นการใช้อำนาจ/การกระทำที่ขาดความชอบธรรม (2) มีลักษณะผูกติดอยู่กับโครงสร้างของระบบสังคม เพราะสำนึกในคุณค่าและผลประโยชน์ในการจัดการทรัพยากรเพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันตามแนวคิดของพาร์สัน (Parsons) ซึ่งในที่นี้ หมายถึง อำนาจในการถือครองทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเชิงนามธรรม ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่มีอดีตผู้นำหมู่บ้านปากแซงรวมกลุ่มชาวบ้านบางส่วนในการยื่นคำร้องต่อศูนย์ดำรงธรรมให้ทางวัดเปิดเผยบัญชีรายรับรายจ่ายให้สาธารณชนได้รับทราบ เนื่องจากอาศัยสำนึกในความเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความสุจริต/โปร่งใสให้เกิดขึ้นภายในชุมชน (คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563) ในฐานะที่เป็นอำนาจ อย่างไรก็ตามกรณีการอ้างสำนึกร่วมในความเป็นเจ้าของในเชิงนามธรรมเพื่อความโปร่งใสนี้ อาจจะมีสาเหตุมาจากการที่กลุ่มคนเหล่านี้เคยได้รับผลประโยชน์บางประการจากทางวัดแล้วไม่ได้รับก็เป็นได้ จึงพยายามกระทำการดังกล่าวเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563)

---

[156] การใช้พื้นที่ของวัดเพื่อประกอบการในฐานะที่เป็นการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและการจำหน่ายสินค้า/บริการต่างๆ ในฐานะที่เป็นใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรม (เช่น การจำหน่ายอาหารท้องถิ่น สินค้าโอทอป การให้บริการดูดวงชะตา ฯลฯ)

[157] ในฐานะผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติโดยชอบธรรม

Ref. code: 25645724300016KJI

ส่วนการอธิบาย/จัดประเภทของอำนาจของธีรยุทธ บุญมี (2557) ที่มองว่า อำนาจเป็นเสมือนการครอบครองสิ่งของ/ทรัพย์สมบัติต่างๆ คือ อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยมสำหรับงานวิจัยนี้นั้น หมายถึง อำนาจที่มาจากการถือครองทรัพยากรทางการท่องเที่ยวดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น

โฉมหน้าของอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม : อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยมแสดงออกผ่านทั้ง 4 โฉมหน้า สามารถวิเคราะห์ได้จากการอธิบายแนวคิดเรื่องอำนาจของสมเกียรติ วันทะนะ (2550) ในฐานะที่เป็นอำนาจทางสังคม/การกระทำการ/การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีรายละเอียด ดังนี้

โฉมหน้าที่หนึ่งของอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม คือ การที่มีบุคคล/กลุ่มบุคคลนำอำนาจดังกล่าวมาใช้เพื่อบังคับ/กำหนด ให้อีกฝ่ายยอมกระทำตาม เช่น การที่องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานและ/หรือคณะกรรมการวัดปากแซงเรียกเก็บค่าเช่าพื้นที่จากผู้ประกอบการในช่วงเทศกาลประจำปี เช่น ประเพณีแข่งเรือ เทศกาลปีใหม่ งานวัดปากแซง เทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม; คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563) หรือ การที่นักท่องเที่ยวจ่ายค่าสินค้า/บริการในบริบทของการท่องเที่ยว เช่น การจ่ายค่าอาหาร การจ่ายค่าบริการเรือนำเที่ยว ฯลฯ ซึ่งทั้งสองกรณีนี้ เป็นการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม[158] ในการสร้างรายได้โดยการกำหนด (บังคับ) ให้ผู้ประกอบการ/ลูกค้า (นักท่องเที่ยว) ชำระค่าเช่าพื้นที่ภายใต้สถานการณ์ของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์

โฉมหน้าที่สองของอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม คือ การที่มีบุคคล/กลุ่มบุคคลนำอำนาจดังกล่าวมาใช้เพื่อบังคับ/กำหนดไม่ให้บุคคลอื่นเข้ามาสร้างความเสียหายให้กับตนได้ ยกตัวอย่างเช่น การรักษาความปลอดภัยของภาคีเครือข่ายตำรวจ-ทหารในเขตอำเภอนาตาล-เขมราฐในช่วงการจัดงานวัดปากแซง[159] เพื่อป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาท อาชญากรรม ฯลฯ และเพื่อก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในระหว่างการจัดงาน

โฉมหน้าที่สามของอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม คือ อำนาจในการทำให้ผู้อื่นคล้อยตามหรืออำนาจที่สามารถควบคุมความคิดของผู้อื่นผ่านการปฏิสัมพันธ์ในฐานะตัวบุคคลที่ชัดเจนในตำแหน่งโครงสร้างทางสังคม ยกตัวอย่างเช่น การที่ผู้นำหมู่บ้านปากแซงขอความความร่วมมือจากชาวบ้านปากแซงให้มาช่วยงานวัดปากแซงในฐานะเจ้าภาพ (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563) หรือ การเจ้าอาวาสวัดปากแซงในฐานะของรักษาการ

---

[158] การให้เช่าพื้นที่ (ทรัพยากรทางธรรมชาติ) ผ่านการจัดงานประเพณีวัฒนธรรม (ทรัพยากรทางวัฒนธรรม) การค้าขายสินค้า/บริการ (ทรัพยากรทางวัฒนธรรม)

[159] การจัดงานวัดปากแซง คือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนในฐานะของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

Ref. code: 25645724300016KJI

ตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอนาตาลขอความร่วมมือจากพระลูกวัดและคณะสงฆ์ในเขตปกครองให้เข้ามาช่วยในการจัดงาน/กิจกรรมต่างๆ ที่วัดจัดขึ้น[160] (พระไพศาล, สัมภาษณ์ 1 พฤษภาคม 2563) สำหรับการขอความร่วมมือ/คำสั่งจากตัวอย่างทั้งสองในฐานะที่เป็นอำนาจนี้ ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องมาจากความเชื่อถือในตัวผู้นำ และ/หรือความจำเป็นต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำตามบทบาทหน้าที่ในโครงสร้างทางสังคม/องค์กร

โฉมหน้าที่สี่ของอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม คือ การที่ผู้สนองตอบต่ออำนาจดังกล่าวยอมกระทำตาม/สนองตอบต่ออำนาจเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติ/เป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามหรือเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ/เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ยกตัวอย่างเช่น การให้เงินสนับสนุนของเจ้าอาวาสวัดปากแซงเพื่อการจัดประเพณีแข่งเรือที่จัดขึ้นโดยองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานเป็นเจ้าภาพ จากตัวอย่างนี้ เป็นการพิจารณาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในฐานะผู้ที่มีอำนาจถือครอง/บริหารจัดการพื้นที่สาธารณะบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง (ฝั่งท่าเรือด่านชายแดน) และได้นำทรัพยากรทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือประเพณีแข่งเรือมาใช้เพื่อการจัดกิจกรรม ส่วนบทบาทของเจ้าอาวาสนั้นอยู่ในฐานะของผู้สนับสนุน/ผู้ตอบสนองต่อการใช้อำนาจดังกล่าว เนื่องจากเจ้าอาวาสให้เหตุผลว่าเป็นการสนับสนุน/ส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีของท้องถิ่น (พระไพศาล, สัมภาษณ์ 1 พฤษภาคม 2563) การที่เจ้าอาวาสให้เหตุผลเช่นนั้นเพราะเกิดการรับรู้ว่าการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดีงามและเป็นกิจกรรมของชุมชนที่ถือปฏิบัติกันสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งของบทบาทเจ้าอาวาสที่ควรจะให้การสนับสนุนประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น และจากที่ได้กล่าวมาจะพบว่าประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม/มีประโยชน์/เป็นสิ่งที่ควรให้การสนับสนุน

ดังนั้น ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นจึงเป็นอำนาจในรูปของความรู้/วาทกรรม ส่วนบทบาทของเจ้าอาวาสที่พึงกระทำต่อชุมชน ต่างก็เป็นอำนาจในรูปของความรู้/วาทกรรมอีกเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นสิ่งจูงใจให้เจ้าอาวาสสนับสนุนการจัดประเพณีแข่งเรือ นอกจากตัวอย่างนี้แล้ว ยังมีการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา/ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ทั้งในส่วนของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นและในส่วนของคณะสงฆ์ดังที่ได้ยกตัวอย่างไปในการอธิบายโฉมหน้าที่สามของอำนาจ เนื่องจากการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาถูกระบุไว้ในระเบียบการปฏิบัติงาน/ระเบียบของคณะสงฆ์ในฐานะที่เป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติ (ต่อบทบาทหน้าที่)/สิ่งที่สังคมยอมรับที่ปรากฏอยู่ในรูปของความรู้/วาทกรรมเช่นเดียวกัน

---

[160] การจัดงาน/กิจกรรมในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมในการจัดงาน/กิจกรรม)

Ref. code: 25645724300016KJI

5.3 อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม

อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม เป็นการวิเคราะห์/พิจารณาจากอำนาจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (โดยเฉพาะในเขตอำเภอนาตาล) ที่นิยมใช้งบประมาณเป็นหลักในการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น ณ หมู่บ้านปากแซง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ : อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม เป็นอำนาจในระดับท้องถิ่น (ระดับหมู่บ้าน/ตำบล/อำเภอ/จังหวัด) เนื่องจากเป็นการใช้อำนาจของรัฐบาลส่วนกลางที่ดำเนินการผ่านหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจด้วยเช่นเดียวกัน

สำหรับลักษณะของอำนาจนั้น จากสามารถวิเคราะห์ได้จากการอธิบายแนวคิดเรื่องอำนาจของ ยศ สันตสมบัติ (2535) อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) และ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2561) ดังนี้

หากพิจารณาจากการอธิบายแนวคิดเรื่องอำนาจของ ยศ สันตสมบัติ (2535) จะพบว่าเป็นอำนาจทางสังคมการเมือง เนื่องจากเป็นอำนาจที่ถูกนำมาใช้ผ่านการกระทำการทางสังคม/การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (ยศ สันตสมบัติ, 2535, น.184-187) ซึ่งเป็นการใช้อำนาจระหว่างหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้นำท้องถิ่น และชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง เพื่อดำเนินงาน/โครงการพัฒนา ยกตัวอย่างเช่น การที่พัฒนาการอำเภอเข้ามาประสานงานกับคณะผู้นำหมู่บ้าน เพื่อเชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว การที่องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานประสานงานผ่านคณะผู้นำหมู่บ้านก่อนการจัดงาน/กิจกรรมต่างๆ ภายในหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

หากอธิบายด้วยการจัดประเภทของอำนาจโดย อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553)[161] และไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2561)[162] ผ่านมุมมองความสัมพันธ์ทางสังคม ที่สามารถอธิบายได้ด้วย (1) แนวคิดของกรัมชี (Gramsci) ผ่านการครอบงำด้วยทุนนิยม กล่าวคือ การที่ภาครัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น ที่มุ่งสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนเป็นหลักผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน ยกตัวอย่างเช่น โครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวที่ดำเนินงานโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลและสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด

---

[161] แนวคิดของกรัมชี (Gramsci) และ มิลล์ (Mills)

[162] เฉพาะแนวคิดของกรัมชี (Gramsci)

Ref. code: 25645724300016KJI

อุบลราชธานี ที่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงยินยอมให้ความร่วมมือกับโครงการเป็นอย่างดี การพัฒนาดังกล่าวนี้ ในด้านหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการที่ชาวบ้านยินดี/ยินยอมที่จะอยู่ภายใต้อำนาจรัฐในฐานะของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนามิใช่ในฐานะของผู้ริเริ่ม ทั้งนี้เนื่องจากงบประมาณการพัฒนาต่างๆ ภาครัฐบาลเป็นผู้ออกให้ ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการสอนคณะนางรำ/การแต่งเพลง ค่าใช้จ่าย/ค่าเบี้ยเลี้ยงในการเดินทางไปอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ การจัดตกแต่งสถานที่ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์; น้องธันวา, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2563)

"เหมือนกับว่าถ้าไปอบรมนี้ก็จะได้ค่ารถอะไรอย่างนี้ครับ แต่ว่าค่าอยู่ค่ากิน เขาก็จ่ายให้ทั้งหมด แต่ว่าอยู่ในชุมชนเราก็ไม่ได้เงินอะไร แบบว่าเราแนะนำชุมชนให้ เบี้ยเลี้ยง เช่น 3 วันได้ประมาณ 400 อย่างนี้ครับ" (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2563)

หากวิเคราะห์ร่วมกับการแสดงออกของอำนาจดังกล่าวผ่านโฉมหน้าที่สี่ของอำนาจหรืออำนาจในรูปของความรู้/วาทกรรม จะพบว่าที่การที่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงยินดีให้ความร่วมมือเข้าร่วมโครงการนั้น เพราะเห็นว่าเป็นโครงการของรัฐบาลที่มีความน่าเชื่อถือ สมควรให้ความร่วมมือเพราะจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่าผลเสียโดย เช่น การประชาสัมพันธ์ชุมชนท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น การที่แหล่งท่องเที่ยวได้รับการตกแต่งสถานที่จากการเข้าร่วมโครงการ ฯลฯ

"อันนี่ (โครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว) บ่มีปัญหาดอกค่ะเฮากะได้ตามที่เฮาต้องการอยู่ค่ะ พวกป้ายจุดเช็คอิน ฉาก ต้นไม้ ฯลฯ กะไว้ให้ผู้ที่มานั่นได้ถ่ายรูป กะดีอยู่ค่ะ" (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563)

นอกจากจากโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวแล้ว ยังมีโครงสัมมาชีพชุมชนที่หมู่บ้านปากแซงได้รับงบประมาณในการพัฒนาเนื่องจากเป็นเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ซึ่งชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการต่างก็ได้รับงบประมาณในการซื้อวัตถุดิบในการจัดทำผลิตภัณฑ์ (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563) และจากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าโครงพัฒนาท้องถิ่นของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับงบประมาณผ่านการกำกับควบคุมโดยหน่วยงานราการส่วนท้องถิ่น หรืออีกนัยหนึ่งคือการครอบงำการพัฒนาด้วยแนวทางทุนนิยม เป็นการทำให้ประชาชนอยู่ในสถานะของผู้มีส่วนร่วมมิใช่ในฐานะของผู้ริเริ่มการพัฒนาอย่างเป็นประชาธิปไตยที่มาจากความเข้มแข็งของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปกครองแบบรวมอำนาจที่มีลักษณะเสมือนการกระจายอำนาจ ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย

ข้อดีคือ เป็นการริเริ่มให้กับผู้คนในชุมชนเรียนรู้แนวทางปฏิบัติเพื่อต่อยอดการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นโดยชุมชนเพื่อชุมชนต่อไปในอนาคต ส่วนข้อเสีย คือ เป็นการสนับสนุนให้ภาคประชาชนรอพึ่งพิงการพัฒนาภาครัฐบาลแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นผลดีต่อภาครัฐบาลในการปกครอง/ควบคุมประชาชนในระดับรากหญ้าเนื่องจากประชาชนขาดความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม

(2) แนวคิดของมิลล์ (Mills) อธิบายอำนาจจากแง่มุมความสัมพันธ์ทางสังคมว่า เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มชนชั้นนำทางสังคมเพื่อการกุมอำนาจอย่างสมบูรณ์ และในที่นี้สามารถนำมา

อธิบายอำนาจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่เป็นตัวแทนดำเนินงาน/ขับเคลื่อน/ประสานงานกับผู้คนในชุมชน/ภาคประชาชน[163]เพื่อให้โครงการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของรัฐบาลดำเนินไปได้ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

การที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่รับนโยบายมาจะต้องประสานงานกับคณะผู้นำชุมชนก่อนก่อนที่ชาวบ้านทั่วไปจะรับรู้เกี่ยวกับโครงการ ดังนั้น อำนาจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำท้องถิ่นจึงมีความสำคัญมากในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เข้ามาร่วมในโครงการ ยกตัวอย่างเช่น การคัดเลือกชุมชนหมู่บ้านปากแซงของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลเข้าร่วมโครงการสัมมาชีพชุมชน เพราะสิทธิ์ในการคัดเลือกเป็นอำนาจของพัฒนาการอำเภอนาตาล โดยการคัดเลือกชุมชนหมู่บ้านปากแซงนี้ จะต้องวางอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนและความเหมาะสม/ความจำเป็นของชุมชนด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งพัฒนาการอำเภอจะต้องมีการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นเดียวกัน

โฉมหน้าของอำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม : สามารถวิเคราะห์ได้จากการอธิบายแนวคิดเรื่องอำนาจของ สมเกียรติ วันทะนะ (2550) ในฐานะที่เป็นอำนาจทางสังคม/การกระทำการ/การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีรายละเอียด ดังนี้

โฉมหน้าที่หนึ่งของอำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม คือ การที่มีบุคคล/กลุ่มบุคคลนำอำนาจดังกล่าวมาใช้เพื่อบังคับ/กำหนด ให้อีกฝ่ายยอมกระทำตาม ยกตัวอย่างเช่น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องตามคำสั่งของหน่วยงานราชการ/ผู้บังคับบัญชาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง การที่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของผู้ใหญ่บ้านเพื่อการพัฒนาการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นชองชุมชนหมู่บ้านปากแซง เป็นต้น (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์; คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563)

> . . . มีพัฒนาการ พัฒนากรอำเภอ ประมาณ 33 จังหวัดแล้วก็ไปอบรม รับนโยบาย และผู้ใหญ่บ้านก็รับรู้ เพราะก่อนหน้านี้ เราก็แจ้งแล้วล่ะว่าเราได้รับงบโครงการนี้ มีหนังสือถึงผู้นำหมู่บ้านและก็เชิญเขาไปอบรมก็ที่ไปรับนโยบายนั่นแหละว่า มีกิจกรรมหรือขั้นตอนใดบ้างที่เราจะต้องไปอบรม . . . (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563)

โฉมหน้าที่สองของอำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม คือ การที่หัวหน้า/ตัวแทนของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น จะต้องมีการพูดคุย

---

[163] อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม

Ref. code: 25645724300016KJI

ปรึกษาหารือ และมีมติร่วมกับชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซง ก่อนที่จะดำเนินโครงการ/จัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการท่องเที่ยวท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการรับรู้ เข้าใจและปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อป้องกันข้อครหา หรือการต่อต้าน/ฟ้องร้องหน่วยงาน (จากภาคประชาชน) จากการจัดงาน/กิจกรรม/โครงการดังกล่าว

"การดำเนินงาน (การจัดงานประเพณี/กิจกรรม) ส่วนใหญ่เราก็เรียนถามทางผู้ใหญ่บ้านนอกรอบก่อนว่า จะทำยังไงเพราะ อบต.เราใช้พื้นที่ชุมชน" (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563)

โฉมหน้าที่สามของอำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม คือ อำนาจในการทำให้ผู้อื่นคล้อยตามหรืออำนาจที่สามารถควบคุมความคิดของผู้อื่นผ่านการปฏิสัมพันธ์ในฐานะตัวบุคคลที่ชัดเจนในตำแหน่งโครงสร้างทางสังคม ยกตัวอย่างเช่น ความเชื่อถือของชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซงที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น รวมถึงความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการท่องเที่ยวท้องถิ่น โดยจะสังเกตได้จากความร่วมมือของชาวบ้านภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงในการเข้าร่วมโครงการ/เข้าในกิจกรรมที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัด ที่แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านเห็นด้วยกับโครงการ/กิจกรรมดังกล่าว เช่น พิธีเปิดโครงการตลาดประชารัฐไทย-ลาว สองฝั่งโขง การจัดพิธีเปิดโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนต่อประชาชนในพื้นชายแดน (people to people connectivity) ประเพณีแข่งเรือ ประเพณีสงกรานต์ ฯลฯ

โฉมหน้าที่สี่ของอำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม คือ การที่ผู้สนองตอบต่ออำนาจดังกล่าวยอมกระทำตาม/สนองตอบต่ออำนาจเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติ/เป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามหรือเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ/เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สำหรับตัวอย่างที่จะนำมาอธิบาย คือ ตัวอย่างที่ได้นำเสนอไว้ในโฉมหน้าที่สามของอำนาจ คือ การที่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงมีความคิดคล้อยตามที่แสดงออกผ่านการมีส่วนร่วมกับโครงการ/การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นด้วยเหตุผล ที่นอกเหนือไปจากความเชื่อมั่นในโครงการพัฒนาของรัฐบาลและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ คือ การชาวบ้านยังมีการรับรู้ที่ว่า "การให้ความร่วมมือกับการพัฒนา/การจัดกิจกรรมของภาครัฐบาล เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติเนื่องจากก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในฐานะที่เป็นการพัฒนาท้องถิ่นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองในฐานะที่เป็นการสร้างคุณค่าและความสำคัญผ่านการแสดงออกอย่างเหมาะสม/เป็นประโยชน์หรือพึงปฏิบัติ" และ จากที่กล่าวมานี้แสดงถึงการนำโฉมหน้าที่สามของอำนาจ[164] มาสะท้อนโฉมที่สี่ของอำนาจ คือ อำนาจที่ปรากฏอยู่ในรูปของความรู้/วาทกรรม

---

[164] อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม

Ref. code: 25645724300016KJI

5.4 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของความเป็นจริง (หรือ ความหลากหลายของการตีความ) ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายทั้ง 5 ความหมาย

5.4.1 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของวัตถุประสงค์ของการเดินทางเข้ามายังหมู่บ้านปากแซง กรณีของกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 1

ปัญหาดังกล่าวนี้ เกิดจากอำนาจของกลุ่มนักท่องเที่ยวกรณีของกลุ่มวัยรุ่น (ในฐานะที่เป็นกลุ่มผู้กระทำการ) ที่แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม สามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ : อำนาจดังกล่าว เป็นอำนาจในระดับกลุ่มบุคคล เนื่องจากเป็นการกระทำในระดับกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และพยายามแสดงออกเพื่อให้ตนเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน บางครั้ง มีการแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสม/แสดงออกถึงการขาดมารยาทที่ดีในการเดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวในเชิงศาสนา การที่กลุ่มนักท่องเที่ยววัยรุ่นมีการแสดงออกเช่นนั้น นอกเหนือจากการขาดจิตสำนึกที่ดีในระดับปัจเจกบุคคลแล้ว ยังเกิดจากความเชื่อ/ความรู้สึกที่ว่าพวกตนมากันเป็นกลุ่มมีพรรคพวกที่คอยสนับสนุน ซึ่งเป็นอำนาจที่ก่อให้ความมั่นใจที่จะแสดงออกตามความต้องการของตนโดยไม่คำนึงถึงมารยาท/ความเหมาะสมทางสังคม และจากเหตุผลที่กล่าวมานี้สะท้อนถึงแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจดังกล่าว

ส่วนลักษณะของอำนาจ มีหลายลักษณะ ดังนี้ (1) มีลักษณะเป็นอำนาจทางสังคมการเมือง ตามแนวคิดของยศ สันตสมบัติ (2535) เนื่องจากเป็นการใช้อำนาจ/การกระทำในทางสังคมในระดับกลุ่มบุคคลที่ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อผู้อื่น (2) มีลักษณะเป็นอำนาจที่มาจากความสัมพันธ์ทางสังคม หากพิจารณาจากการจัดประเภทอำนาจของอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) ทั้งนี้ เนื่องจากความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มเพื่อนที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ซึ่งเป็นต้นเหตุ/ที่มาของการก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งอาจจะเนื่องมาจากความคึกคะนองและ/หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของกลุ่มนักท่องเที่ยววัยรุ่น

โฉมหน้าของอำนาจ : สำหรับโฉมหน้าของอำนาจที่มาจากการรวมตัวกันของกลุ่มวัยรุ่นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าที่สองและโฉมหน้าที่สามของอำนาจ การแสดงโฉมหน้าที่สองของอำนาจ คือ การรวมกลุ่มของวัยรุ่นในฐานะที่เป็นการป้องกันไม่ให้ใครเข้ามาทักท้วงหรือต่อว่ากลุ่มของพวกตนเมื่อมีสมาชิกในกลุ่มแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม/ไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคม ส่วนการแสดงโฉมหน้าที่สามของอำนาจ คือ การรวมกลุ่มกันของกลุ่มวัยรุ่น ส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มมีความคิด/การแสดงออกคล้อยตามความเคยชิน/ค่านิยมของกลุ่มเพื่อให้ตนเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ซึ่งอาจจะมีทั้ง

Ref. code: 25645724300016KJI

พฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม และในกรณีนี้เป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม ที่ก่อให้เกิดความรำคาญและการไม่เคารพสถานที่

5.4.2 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเอง กรณี การบริหารจัดการศูนย์โอทอปของหมู่บ้าน ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 2

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ : อำนาจดังกล่าว เป็นอำนาจในระดับกลุ่มบุคคล (ภายในแหล่งท่องเที่ยว) ระดับชุมชน เนื่องจากเป็นการกระทำในระดับกลุ่มของผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่วนแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจเกิดจากการแอบอ้างอำนาจที่มาจากการรวมตัวกันของสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบกับความเห็นแก่ตัวของสมาชิกในกลุ่มบางคน ที่มุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตนที่เกิดจากลักษณะนิสัยของปัจเจกบุคคลอันไม่พึงประสงค์

ส่วนลักษณะของอำนาจ สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดของ ยศ สันตสมบัติ (2535) ว่าเป็นอำนาจทางสังคมการเมือง เนื่องจากถูกนำมาใช้ในระดับกลุ่มบุคคลภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซง เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน นอกจากนี้ ยังสามารถวิเคราะห์ได้ด้วยการอธิบายอำนาจของ ธีรยุทธ บุญมี (2557) ที่ว่าด้วยอำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม ที่อธิบายว่าอำนาจเป็นเสมือนการครอบครองสิ่งของ ซึ่งในที่นี้ หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มสามารถครอบครองอำนาจดังกล่าวในฐานะที่เป็นหนึ่งในสมาชิกของกลุ่ม โดยการกล่าวอ้าง/หรือทำให้นักท่องเที่ยว/กลุ่มลูกค้าเข้าใจว่า ผลิตภัณฑ์ส่วนบุคคลของตนที่ได้นำมาจำหน่ายนั้น คือ ผลิตภัณฑ์ของศูนย์โอทอปของชุมชนหมู่บ้านปากแซง

ส่วนการวิเคราะห์อำนาจตามแนวคิดของอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) ที่จำแนกอำนาจออกเป็น 2 แบบ คือ อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากรและอำนาจจากแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคม สำหรับอำนาจจากแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคมในที่นี้ คือ อำนาจที่เกิดจากการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนของหมู่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากชาวบ้านและคณะสงฆ์ภายในชุมชนและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล ฯลฯ) ส่วนอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากรในที่นี้ คือ อำนาจที่เกิดจากการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนในฐานะที่เป็นการรวมกลุ่มที่ผูกติดอยู่กับโครงสร้างของระบบสังคมเพราะสำนึกในคุณค่าและผลประโยชน์จากการจัดสรร/ทำกิจกรรมร่วมกัน ตามแนวคิดของ พาร์สัน (Parsons) ซึ่งถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็นทรัพยากรซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับที่ได้อธิบายอำนาจดังกล่าวตามแนวคิดของ ธีรยุทธ บุญมี (2557) ในข้างต้น และยังถูกนำมาใช้เป็นอำนาจกระทำการ (อำนาจบังคับ) ในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนของสมาชิกบางคนภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นการใช้อำนาจกระทำการ (อำนาจบังคับ) ที่มีความชอบธรรมตามทรรศนะของ เวเบอร์ (Weber) ในทางที่ไม่ชอบธรรม

Ref. code: 25645724300016KJI

โฉมหน้าของอำนาจ : วิเคราะห์โฉมหน้าของอำนาจผ่าน “การใช้อำนาจที่ได้รับจากการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนหมู่บ้านปากแซง” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าที่สามและโฉมหน้าที่สี่ของอำนาจ การแสดงโฉมหน้าที่สามของอำนาจในที่นี้ คือ อำนาจกระทำการระหว่างผู้จำหน่ายสินค้า (สมาชิกในกลุ่ม) ที่นำสินค้าส่วนตัว[165] มาจำหน่าย ณ ศูนย์โอทอปของชุมชน ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยว/ลูกค้าเกิดความคิดคล้อยตามหรือเกิดความเชื่อว่า สินค้าที่จำหน่ายภายในศูนย์โอทอปของชุมชนนั้นเป็นสินค้าในนามของของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ไม่ว่าจะผลิตเองหรือไม่ก็ตาม เพราะนักท่องเที่ยวบางรายดังเช่น คุณพรพรรณ (สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม, 2563) และคุณสินี (สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2563) ที่ให้ข้อมูลว่า นอกเหนือจากความต้องการประโยชน์จากตัวสินค้าแล้วยังมีความต้องการอุดหนุนชุมชนในฐานะที่เป็นการสร้างรายได้ให้กับผู้คนในชุมชนอีกด้วย

“ก็ใช่ค่ะ มีส่วนด้วยค่ะ เพราะของบางอย่างที่เราต้องการ บางทีก็มีขายทั่วไป เราซื้อที่ไหนก็ได้ แต่ถ้าเรามาเที่ยวที่นี่ เราเห็นของที่เราชอบ ก็ซื้อที่นี่แหละค่ะ ก็เป็นการช่วยอุดหนุนแม่ค้าที่นี่ด้วยค่ะ เพราะช่วงที่ไป เราก็เห็นว่าที่ร้านไม่ค่อยมีคนเข้าเท่าไร” (คุณสินี, สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2563)

การให้เหตุผลประกอบการแสดงโฉมหน้าที่สามของอำนาจ ในด้านหนึ่งนั้นสะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าที่สี่ของอำนาจ กล่าวคือ การขายสินค้าที่มาจากข้อตกลงของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนคืออำนาจที่มีความชอบธรรม/เป็นสิ่งที่สังคม/ผู้คนในชุมชนยอมรับ/สิ่งที่พึงปฏิบัติซึ่งแสดงถึงอำนาจที่อยู่ในรูปของความรู้/วาทกรรม ส่วนการขายสินค้าส่วนตัวของสมาชิกบางคนภายในกลุ่ม คือการใช้อำนาจของกลุ่มที่มีความชอบธรรม/อำนาจที่สังคมยอมรับ/อำนาจที่อยู่ในรูปของความรู้/วาทกรรม (ข้อตกลงของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน) ไปใช้ในทางที่ผิดหรือขาดความชอบธรรม

5.4.3 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของเหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและการชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3

5.4.3.1 เหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ

หากกรณีนี้ เป็นการเกิดขึ้นโดยอุบัติเหตุอย่างแท้จริงแล้ว ผู้วิจัยจึงไม่อาจวิเคราะห์อำนาจกระทำการทางสังคม/อำนาจทางสังคมการเมือง ตามทัศนะของ ยศ สันตสมบัติ (2535) และอำนาจตามทัศนะของนักคิดท่านอื่นๆ ที่ได้นำเสนอในการทบทวนวรรณกรรมได้[166] เพราะ “ความหมาย” ในกรณีนี้คือ ความเป็น “อุบัติเหตุ” ซึ่งหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่เจตนาหรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญ ไม่ได้เกิดขึ้นจาก “เจตนาหรือความจงใจกระทำการอย่างมีวัตถุประสงค์เพื่อผลประโยชน์บางอย่าง”

---

[165] สินค้าที่อยู่นอกเหนือข้อตกลงของกลุ่ม

[166] เพราะอยู่ภายในหมวดหมู่ของ “อำนาจทางสังคมการเมือง” เช่นเดียวกัน

Ref. code: 25645724300016KJI

อย่างไรก็ตาม จากเหตุการณ์ดังกล่าว ได้มีชาวบ้านบางส่วนที่มีความเชื่อว่าเกิดจากอิทธิปาฏิหาริย์ความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ที่ดลบันดาลให้เกิดไฟไหม้เนื่องจากการประพฤติมิชอบของพระสงฆ์บางรูปภายในวัดและ/หรือมีคนนอกที่เป็นคนไม่ดีเข้ามาภายในวัด/ในหมู่บ้าน (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563) ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยอิทธิพลของอำนาจศักดิ์สิทธิ์ ตามความเชื่อของชาวบ้านบางกลุ่ม อย่างไรก็ตาม การอ้างถึงความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นหนึ่งในกลวิธีในการสร้างความปลอดภัยให้กับตนเองในการบอกเล่าถึงสาเหตุที่แห้จริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นได้

หากเหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อไม่ได้เกิดจากอุบัติเหตุแต่มีผู้จงใจกระทำการเพื่อผลประโยชน์บางประการ สามารถอธิบายอำนาจดังกล่าวได้จากข้อสันนิษฐานใน 2 กรณี ดังนี้

กรณีแรก สันนิษฐานว่า เป็นอำนาจของกลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์จากวัดปากแซง ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิด/เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัดปากแซงมาก โดยการกระทำเพื่อการเรียกรับเงินบริจาคจากภาคประชาชนในรูปแบบของ “บริจาคเพื่อบูรณะปฏิสังขรณ์พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ”

กรณีที่สอง สันนิษฐานว่า เป็นอำนาจของกลุ่มผู้ที่ไม่ชอบ/ต่อต้านอดีตเจ้าอาวาสวัดปากแซงที่จงใจสร้างสถานการณ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ในด้านลบให้กับอดีตเจ้าอาวาส เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่ามีกลุ่มบุคคลทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน (กลุ่มธุรกิจ/กลุ่มผลประโยชน์) ที่ไม่ชอบการประพฤติปฏิบัติตนของอดีตเจ้าอาวาส ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพูด/ประกาศเสียงตามสายที่มีลักษณะการพูดจาที่มีการใช้คำค่อนข้างรุนแรง (คุณยายล้อม, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม; คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

“อย่างในอดีตเนาะ ท่าน (อดีตเจ้าอาวาส) มีอะไรท่านก็ใช้เครื่องกระจายเสียงเลย บางทีก็ไปขัดผลประโยชน์พวกมิจฉาชีพตามแนวชายแดน” (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ : กรณีการอ้างความศักดิ์สิทธิ์/อุบัติเหตุ: อำนาจศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อที่ถูกกล่าวอ้างในฐานะของการให้โทษอันเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ไฟไหม้นั้น เป็นความเชื่อในระดับชุมชนท้องถิ่น (ชุมชนหมู่บ้านปากแซงและ/หรือในละแวกใกล้เคียง ระดับตำบล/อำเภอ) โดยลักษณะของอำนาจเป็นอำนาจศักดิ์สิทธิ์ร่วมกับอำนาจทางสังคมการเมืองตามทัศนะของ ยศ สันตสมบัติ (2535) ที่ดำรงอยู่ในความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและถูกนำมานับถือและ/หรือใช้อ้างถึงความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ตามความเชื่อของผู้คนในชุมชน/สังคม ซึ่งสะท้อนถึงแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจด้วยเช่นเดียวกัน

Ref. code: 25645724300016KJI

กรณีแรกของข้อสันนิษฐานที่ไม่เชื่อว่าเป็นอุบัติเหตุ: เป็นอำนาจกระทำการของกลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์จากวัดปากแซง ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับการบริหารจัดการวัดปากแซงมาก สำหรับอำนาจดังกล่าว เป็นอำนาจในระดับชุมชนท้องถิ่น ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ เนื่องจากวัดปากแซง เป็นวัดขนาดใหญ่และมีชื่อเสียงประจำอำเภอนาตาลและผลประโยชน์ของวัดกระทบต่อกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย ส่วนแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ สันนิษฐานว่า เกิดจากความต้องการผลประโยชน์ของบุคคล/กลุ่มบุคคลดังกล่าว ซึ่งผลประโยชน์ในที่นี้คือ เงิน/รายได้ที่จะเข้ามาเพิ่มขึ้นจากผู้มีจิตศรัทธา/ผู้เศร้าที่ยินยอมพร้อมใจ/เต็มใจสนับสนุนอำนาจศักดิ์สิทธิ์ (ศาสนาพุทธ/พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) เพราะในการบริหารจัดการวัดในสมัยอดีตเจ้าอาวาสจนถึงปัจจุบัน ทางวัดยังมีบัญชีค้างจ่ายอยู่เป็นจำนวนมาก

"ก็ตั้งแต่สมัยเจ้าอาวาสองค์ก่อน บางงาน (งานปรับปรุง/พัฒนาวัด) ท่านก็เซ็นต์เชื่อเขาไว้ ใช้ยังไม่หมดจนถึงเดี๋ยวนี้นั่น เออ" (พระไพศาล, สัมภาษณ์ 1 พฤษภาคม 2563)

ส่วนลักษณะของอำนาจในกรณีแรก สามารถวิเคราะห์ได้จากการอธิบายอำนาจตามแนวคิดของ ยศ สันตสมบัติ (2535) ว่า เป็นอำนาจทางสังคมการเมือง เนื่องจากเป็นการใช้อำนาจกระทำการทางสังคม (การจงใจกระทำการให้เกิดไฟไหม้ในรูปแบบของอุบัติเหตุ) อันนำมาซึ่งผลประโยชน์ (รายได้) ของบุคคล/กลุ่มบุคคลดังกล่าว และหากอธิบายด้วยแนวคิดของอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) ที่มองอำนาจจากแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคม จะสามารถอธิบายได้จากแนวคิดของ มิลล์ (Mills) ที่กล่าวว่า อำนาจเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มชนชั้นนำทางสังคม (ระดับชุมชน) เพื่อการกุมอำนาจอย่างสมบูรณ์ ซึ่งในที่นี้ คือ อำนาจของบุคคล/กลุ่มบุคคลดังกล่าว ที่สันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำการ/มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อเหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อในรูปแบบของอุบัติเหตุ และอำนาจดังกล่าวนี้ ได้เปลี่ยนรูปแบบมาเป็นอำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม (ธีรยุทธ บุญมี, 2557) หรืออำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากร/ผลประโยชน์ของวัดปากแซง (อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร) (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553) โดยการใช้อำนาจผ่านความชอบธรรม (การเปิดรับบริจาคในนามของวัดปากแซง/พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) ที่แฝงไว้ด้วยอำนาจ/การกระทำที่ขาดความชอบธรรม (การจงใจกระทำการให้เกิดไฟไหม้ในรูปแบบของอุบัติเหตุ) ตามแนวคิดของเวเบอร์ (Weber)

กรณีที่สองของข้อสันนิษฐานที่ไม่เชื่อว่าเป็นอุบัติเหตุ: เป็นอำนาจกลุ่มผู้ที่ไม่ชอบ/ต่อต้านอดีตเจ้าอาวาสวัดปากแซงและเป็นอำนาจในระดับชุมชนท้องถิ่น ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ กล่าวคือ การที่มีบุคคล/กลุ่มบุคคลดังกล่าวจงใจกระทำการ/ก่อเหตุโดยมุ่งทำลายที่วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านและผู้คนในท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาลและเขมราฐ เพื่อยุยงปลุกปั่นให้ชาวบ้านเกิดการลุกฮือขับไล่อดีตเจ้าอาวาส เพราะกลุ่มคนเหล่านี้ต่างทราบดีว่ามีกลุ่มชาวบ้านส่วนหนึ่งที่ไม่ชอบพฤติกรรมของอดีตเจ้าอาวาสแต่ไม่สามารถทำอะไรได้เพราะยังขาดแรงกระตุ้น ดังนั้น จึงสันนิษฐานว่าบุคคล/กลุ่มบุคคลดังกล่าวจงใจสร้างสถานการณ์ขึ้น

เพื่อสร้างแรงสนับสนุนในการร่วมขับไล่อดีตเจ้าอาวาส และจากที่กล่าวมา คือ การอธิบายถึงแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ

ลักษณะของอำนาจในกรณีที่สอง เป็นอำนาจทางสังคมการเมืองตามแนวคิดของ ยศ สันตสมบัติ (2535) เนื่องจากเป็นการใช้อำนาจกระทำการทางสังคม คือ การจงใจกระทำการให้เกิดไฟไหม้ในรูปแบบของอุบัติเหตุ โดยบุคคล/กลุ่มบุคคลที่จงใจปลุกปั่นสถานการณ์ให้เกิดความแตกแยก โดยสันนิษฐานว่าเพื่อการสร้างอำนาจต่อรอง/แสดงอิทธิพลในการนำมาซึ่งผลประโยชน์บางประการแก่บุคคล/กลุ่มบุคคลดังกล่าว

นอกจากนี้ยังสามารถวิเคราะห์ได้จากอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากรของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) หรือ อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม ของธีรยุทธ บุญมี (2557) ที่มองอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/สิ่งของ/ทรัพย์สมบัตินั้น เป็นอำนาจที่สันนิษฐานว่ามาจากความต้องการ/การปกป้องผลประโยชน์ของวัดด้วยความรู้สึกที่ว่าผลประโยชน์ของวัดส่วนหนึ่งคือผลประโยชน์ของตน/กลุ่มของตน[167] ซึ่งสันนิษฐานว่า อาจจะเป็นเรื่องจำนวนเงินที่วัดค้างชำระต่อกลุ่มผลประโยชน์ เรื่องจำนวนเงินที่วัดและกลุ่มผลประโยชน์ไม่สามารถตกลงกันได้อย่างลงตัว เรื่องการโดนลดทอนผลประโยชน์/ไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างที่เคยได้รับในอดีต หรือความขัดแย้งในประเด็นอื่นๆ ระหว่างวัดและกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น ทั้งนี้ หากกลุ่มผลประโยชน์กระทำการก่อเหตุไฟไหม้ในรูปแบบของการเกิดอุบัติเหตุตามข้อสันนิษฐานจริงแล้ว ถือว่าเป็นการใช้อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยมในทางที่ผิดกฎหมายหรือขาดความชอบธรรม ตามทัศนะของเวเบอร์ (Weber)[168]

ส่วนการอธิบายอำนาจดังกล่าวผ่านแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคม ของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) ตามแนวคิดของมาร์กซ์ (Marx) และไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2561) ตามจารีตในทฤษฎีมาร์กซิสม์ โดยสามารถอธิบายได้จากข้อสันนิษฐานของการเอารัดเอาเปรียบระหว่างวัดและกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งในที่นี้ คือ การเอาเปรียบของวัด (การใช้อำนาจของวัด) ที่มีต่อกลุ่มผลประโยชน์ เช่น การเลื่อนระยะเวลาการจ่ายเงินออกไป การที่อดีตเจ้าอาวาสนำเงินวัดบางส่วนไปให้กับเครือญาติของตน[169] (ข้อกล่าวหา)[170] เป็นต้น ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่กลุ่มผลประโยชน์จะ

---

[167] ตามแนวคิดของพาร์สัน-อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร ของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553)

[168] อยู่ในกลุ่มอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร ตามการจัดประเภทของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553)

[169] พิจารณาจากข้อความในเอกสารข้อกล่าวหาของคณะผู้ชุมนุมประท้วงขับไล่อดีตเจ้าอาวาส

[170] อำนาจที่มาจากการรวมตัวกันของกลุ่มชนชั้นนำทางสังคมเพื่อการกุมอำนาจอย่างสมบูรณ์ตามแนวคิดของ มิลล์ (Mills) (เครือข่ายญาติของอดีตเจ้าอาวาส)

Ref. code: 25645724300016KJI

กระทำการก่อเหตุเพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านหรือบุคคลทั่วไปสนับสนุนการก่อเหตุชุมนุมประท้วงขับไล่อดีตเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากเหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ

โฉมหน้าของอำนาจ : กรณีที่เกิดขึ้นในลักษณะของอุบัติเหตุไฟไหม้และมีชาวบ้านบางกลุ่มอ้างถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อที่แสดงปาฏิหาริย์ให้เป็นที่ประจักษ์ตามความเชื่อของชาวบ้านว่ามาจากการประพฤติมิชอบของพระสงฆ์บางรูปภายในวัดและ/หรือมีคนนอกที่เป็นคนไม่ดีเข้ามาภายในวัด/ในหมู่บ้านนั้น เป็นการหยิบยืมความสำคัญของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่ยอมรับตามความเชื่อของผู้คนชุมชนท้องถิ่นมาใช้ในฐานะที่เป็นอำนาจในรูปแบบของความรู้/วาทกรรม หรือโฉมหน้าที่สี่ ของอำนาจทั้งที่ปรากฏในรูปแบบของความเชื่ออย่างแท้จริง ความเชื่อที่มีความก้ำกึ่งระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิทธิ์และการก่อเหตุโดยมนุษย์ และความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นผู้กระทำการ

ทั้งนี้ การนำอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากล่าวอ้าง เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดประโยชน์หลายประการต่อผู้พูด/ผู้เล่าเรื่อง เช่น การสร้างความปลอดภัยให้กับตนเองผ่านการเล่าเหตุการณ์โดยไม่มุ่งเจาะจงไปที่การกระทำของผู้ก่อเหตุ (กรณีที่บุคคล/กลุ่มบุคคลคิดว่าอาจจะมีผู้กระทำการก่อเหตุ) การเน้นย้ำ (ผลิตซ้ำ) ในคุณค่า/ความหมาย และความสำคัญของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในชุมชนเพื่อให้ความศักดิ์สิทธิ์ดำรงอยู่และเผยแพร่ความศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นที่แพร่หลายในวงกว้างอันจะนำมาซึ่งประโยชน์นานาประการแก่ชุมชนหมู่บ้านปากแซง[171] เป็นต้น

สำหรับการบอกเล่าเรื่องราวสาเหตุของเหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อโดยกล่าวอ้างถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อนี้ ในด้านหนึ่งสะท้อนถึงโฉมหน้าที่สามของอำนาจที่นำความศักดิ์สิทธิ์มากล่าวอ้างเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความคิดคล้อยตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีพื้นฐานความเชื่อร่วมกันในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติอื่นๆ

5.4.3.2 เหตุการณ์การชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด

อำนาจดังกล่าว เป็นอำนาจของคณะกรรมการวัดปากแซงในการจัดเตรียมข้อมูลและทำการชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด ซึ่งกระทำเพื่อขจัดข้อสงสัยและสร้างความเข้าใจ/ทำข้อตกลงร่วมกับฝ่ายผู้ร้องเรียน โดยให้ความสำคัญกับการปกป้องผลประโยชน์ของวัดและรักษาชื่อเสียงของวัดไว้ให้มากที่สุด

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ :

เป็นการใช้อำนาจในระดับชุมชนท้องถิ่น (ระดับหมู่บ้าน/ตำบล/อำเภอ/จังหวัด) เนื่องจากวัดปากแซงเป็นวัดใหญ่ประจำอำเภอ และการชี้แจงบัญชีรายรับรายจ่าย มีตัวแทนของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชน และภาคประชาชนทั้งในระดับตำบล อำเภอและจังหวัด

---

[171] เช่น การควบคุมพฤติกรรมของผู้คนในชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดความสงบสุข การสร้างงานสร้างรายได้จากความศรัทธาของผู้คนที่มีต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ การสร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้าน ฯลฯ

Ref. code: 25645724300016KJI

เข้าร่วมประชุม/รับฟัง/เป็นพยานในการไกล่เกลี่ย/ติดตามข้อมูลข่าวสารการไกล่เกลี่ยระหว่างฝ่ายผู้ร้องเรียนและฝ่ายคณะกรรมการวัดปากแซง ซึ่งแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ เกิดจากการที่มีกลุ่มของอดีตผู้นำหมู่บ้านไปร้องเรียนที่ศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดอุบลราชธานี ให้มีการตรวจสอบรายรับรายจ่ายของวัดปากแซง และเรียกร้องให้มีการเปิดเผยรายการใช้จ่ายเงินของวัดให้สาธารณชนได้รับทราบ

ลักษณะของอำเป็นอำนาจทางสังคมการเมือง หากพิจารณาจากการอธิบายของ ยศ สันตสมบัติ (2535) เนื่องจากเป็นการกระทำทางสังคมเพื่อปกป้อง/รักษาชื่อเสียงและผลประโยชน์ของวัดและเพื่อโน้มน้าวให้คณะกรรมการ/พยาน และกลุ่มผู้ร้องเรียนให้เกิดความเข้าใจ/ยอมรับการชี้แจงที่นำไปสู่การยอมความ นอกจากนี้ ยังสามารถวิเคราะห์ได้จากการจัดประเภทอำนาจของ ธีรยุทธ บุญมี (2557) ที่มองอำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม โดยมองว่าผลประโยชน์และชื่อเสียงของวัดเป็นเสมือนวัตถุ/สิ่งของที่จะต้องปกป้องรักษา รวมถึงแนวคิดของอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) ที่มองอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากรตามแนวคิดของพาร์สัน (Parsons) ที่ระบุว่า อำนาจนั้น ผูกติดอยู่กับโครงสร้างของระบบสังคม เพราะสำนึกในคุณค่าและผลประโยชน์ที่มีต่อส่วนรวม ซึ่งในที่นี้ คือ การที่ตัวแทนของคณะกรรมการวัดได้ทำการชี้แจงบัญชีในภาพรวมเพื่อปกป้องชื่อเสียงและผลประโยชน์ของวัดในฐานะที่เป็นการปกป้องผลประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดข้อโต้แย้ง/ข้อผิดพลาดในการชี้แจงให้น้อยที่สุด ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อการใช้อำนาจ เช่น ข้อจำกัดด้านเวลาที่ทำให้ต้องทำการสรุปรายละเอียด การชี้แจง/นำเสนอให้เป็นที่เข้าใจได้ง่าย เป็นต้น สำหรับการใช้อำนาจของตัวแทนคณะกรรมการวัดปากแซงนี้ เป็นการใช้อำนาจที่ก่อให้เกิดข้อสงสัยในด้านความชอบธรรมที่มีการแสดงออกอย่างชอบธรรม[172]ตามแนวคิดของเวเบอร์ (Weber) ภายใต้การนำเสนอในที่ประชุม

นอกจากนี้ อำนาจดังกล่าว ยังสามารถอธิบายได้ด้วย การมองอำนาจจากแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคมตามการจัดประเภทของอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) ตามแนวคิดของมิลล์ (Mills) ในแง่ที่ว่าอำนาจเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มชนชั้นนำทางสังคมเพื่อการกุมอำนาจอย่างสมบูรณ์ ซึ่งในที่นี้ หมายถึง อำนาจที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มของผู้นำทางสังคมในระดับท้องถิ่น และแม้ว่าจะไม่ปรากฏชัดเจนมากนัก แต่สามารถสันนิษฐานได้ว่าความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคณะกรรมการวัดปากแซงและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ/พยานนั้น ทั้งความสัมพันธ์ในระดับปัจเจกบุคคลและความสัมพันธ์ในฐานะของกลุ่มบุคคล/องค์กรนั้น มีส่วนช่วยให้การเจรจาไกล่เกลี่ยระหว่างกลุ่มผู้ร้องเรียนและกลุ่มคณะกรรมการวัดปากแซงดำเนินไปอย่างสะดวกและราบรื่นมากยิ่งขึ้น

โฉมหน้าของอำนาจ : การใช้อำนาจของคณะกรรมการวัดปากแซง (ตัวแทน) ในการจัดเตรียมและชี้แจงบัญชีรายรับรายจ่ายของวัดต่อที่ประชุมไกล่เกลี่ยจากที่มีการ

---

[172] การชี้แจงผ่านที่ประชุมเพื่อให้ทราบโดยทั่วกัน

Ref. code: 25645724300016KJI

ร้องเรียนเกิดขึ้นนั้น สะท้อนถึงโฉมหน้าที่สี่ของอำนาจ หรืออำนาจที่ปรากฏอยู่ในรูปของความรู้/วาทกรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด เนื่องจากเป็นการนำเสนอการสรุปรายละเอียดบัญชีในภาพรวม แต่ไม่ได้แจกแจงรายละเอียดการใช้จ่ายปลีกย่อย โดยนำมาเสนอและอธิบายประกอบในรูปแบบของข้อเท็จจริงที่มีความน่าเชื่อถือผ่านที่ประชุมอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ การนำเสนอ/การชี้แจงของคณะกรรมการวัดยังสะท้อนถึงโฉมหน้าที่สามของอำนาจเพื่อให้ที่ประชุม/ผู้เข้าร่วมประชุมเกิดการยอมรับและสามารถตกลงไกล่เกลี่ยกันได้โดยง่าย

เนื่องจากผลของการประชุมสามารถไกล่เกลี่ยเข้าใจกันได้ (คุณสุดา, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2563) ส่วนหนึ่งย่อมแสดงให้เห็นว่าอำนาจของคณะกรรมการวัดปากแซงซึ่งเสริมด้วยอำนาจของตัวแทนหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่วางสถานะของตนในฐานะคนกลางในการไกล่เกลี่ย โดยมีนายอำเภอเป็นประธานนั้น (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563) สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของการใช้อำนาจ และสะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าที่หนึ่งและสองของอำนาจ กล่าวคือ อำนาจของที่ประชุม (ภายใต้การกำกับของสถาบัน) มีอำนาจในการยับยั้งการตัดสินใจของกลุ่มผู้ร้องเรียนไม่ให้มีการดำเนินการร้องเรียนต่อ (โฉมหน้าที่สองของอำนาจ) และ มีอำนาจบังคับ/กำหนดให้ทั้งฝ่ายผู้ร้องเรียนและฝั่งคณะกรรมการวัด (โฉมหน้าที่หนึ่งของอำนาจ) ปฏิบัติตามข้อเรียกร้อง/ข้อตกลงบางประการภายใต้การยอมรับ/เห็นชอบร่วมกันของทุกฝ่าย

5.4.4 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของการทำบุญกฐิน วัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3

อำนาจดังกล่าว เป็นอำนาจกระทำการของบุคคล/กลุ่มบุคคล/หน่วยงาน/องค์กร ซึ่งส่วนใหญ่จัดกลุ่มของนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากวัดจากปากแซง โดยมุ่งหวังเกียรติยศ ชื่อเสียง การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเอง/กลุ่มบุคคล/หน่วยงาน/องค์กร (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563) หรือมุ่งหวังสิทธิพิเศษอื่นๆ เพื่อผลประโยชน์ของตน เช่น การลดหย่อนภาษี เป็นต้น (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2563)

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ : เป็นการใช้อำนาจในระดับชุมชนท้องถิ่น (ระดับหมู่บ้าน/ตำบล/อำเภอ/จังหวัด) ที่มุ่งให้ผลประโยชน์กับบุคคล/กลุ่มบุคคล/หน่วยงาน/องค์กร ซึ่งแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจนั้น เกิดจากความต้องการแสวงหาประโยชน์ จากกิจกรรมการกุศล ดังรายละเอียดที่ได้นำเสนอไว้ในข้างต้น

ลักษณะของอำนาจดังกล่าว เป็นอำนาจทางสังคมการเมือง ตามแนวคิดของ ยศ สันตสมบัติ (2535) เนื่องจากเป็นการกระทำทางสังคมโดยการเสแสร้ง (หลอกลวง) ว่าได้นำเงินมาทำบุญบริจาคให้กับวัดในงานทำบุญกฐิน อันนำมาซึ่งการสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงที่ดีให้กับผู้กระทำการ/กลุ่มผู้กระทำการ ในอีกแง่มุมหนึ่ง ยังสามารถอธิบายอำนาจดังกล่าวได้จากการจัดประเภทอำนาจของอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) และ ธีรยุทธ บุญมี (2557) ที่มองอำนาจในฐานะที่

เป็นทรัพยากรหรืออำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม เพราะเป็นเสมือนกับทรัพยากร/สิ่งที่นำมาซึ่งการสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงที่ดีให้กับบุคคล/กลุ่มบุคคล/หน่วยงาน/องค์กร ด้วยเหตุว่า การบริจาคเงินทำบุญ เป็นสิ่งที่สังคมให้ความหมายและคุณค่า ว่าเป็นการกระทำที่พึงปฏิบัติ/เป็นสิ่งที่น่ายกย่อง ซึ่งเป็นการให้ความหมายและมีคุณค่าที่ผูกติดอยู่กับระบบโครงสร้างของสังคม ตามแนวคิดของพาร์สัน (Parsons) หรืออีกนัยหนึ่งคือการใช้อำนาจผ่านการกระทำที่มีความชอบธรรมแต่ถูกใช้ไปในทางที่ขาดความชอบธรรม[173]ตามแนวคิดของเวเบอร์ (Weber)

นอกจากนี้ ยังสามารถอธิบายลักษณะของอำนาจดังกล่าวได้ จากการมองผ่านแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคม ตามการจัดประเภทอำนาจของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) และ/หรืออำนาจในสายธารมาร์กซิสม์/ตามจารีตในทฤษฎีมาร์กซิสม์ที่ว่าด้วยการเอาเปรียบ/กดขี่/ขูดรีด ตามการจัดประเภทอำนาจของธีรยุทธ บุญมี (2557) และ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2561) มีรายละเอียด ดังนี้

สำหรับการมองอำนาจผ่านแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคมตามการจัดประเภทอำนาจของอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) นั้น สามารถได้จากแนวคิดมิลล์ (Mills) ที่ว่าอำนาจเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มชนชั้นนำทางสังคมเพื่อการกุมอำนาจอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ การที่ผู้นำองค์กร/ผู้นำกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจในการบริหารจัดการหน่วยงาน/บริษัททั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ อาศัยอำนาจบารมีบารมี/ความมีชื่อเสียงจากตำแหน่งหน้าที่การงานและ/หรือความรู้จักมักคุ้นกับเจ้าอาวาสและ/หรือคณะกรรมการวัดปากแซงที่เข้ามาเจรจา/ให้คำมั่นสัญญากับทางวัดว่าจะนำเงินทำบุญที่ได้บอกกล่าวระบุจำนวนไว้มาถวายวัด แต่ภายหลังก็ได้เงียบหายไป ไม่มีการนำจ่ายจริง และด้วยการอาศัยบารมีและความสัมพันธ์ที่มาจากหน้าที่การงานนี้ แฝงไว้ด้วยอำนาจการความกดขี่ทางชนชั้นผ่านการเอารัดเอาเปรียบตามจารีต/สายธารมาร์กซิสม์ (ธีรยุทธ บุญมี, 2557; ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2561) แม้จะไม่แสดงออกอย่างเด่นชัดก็ตาม ซึ่งในที่นี้ คือ การที่บุคคล/กลุ่มบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรเอาเปรียบวัดโดยปฏิเสธหรือหาข้ออ้างในการจ่ายเงินให้กับวัดตามที่ได้เคยพูดไว้ในช่วงงานทำบุญ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการวัดก็ไม่ได้โทรศัพท์พูดคุยหรือทวงถามเงินบริจาคดังกล่าวอีก เพราะเกรงว่าจะเกิดความขัดแย้งบานปลายกับกลุ่มผู้มีอำนาจดังกล่าว อันจะนำมาซึ่งผลเสียให้กับวัดมากกว่าผลประโยชน์ที่พึงจะได้รับ

โฉมหน้าของอำนาจ : การใช้อำนาจของบุคคล/กลุ่มบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรที่กระทำการเอาเปรียบวัดจากโดยไม่ยอมจ่ายเงินทำบุญตามที่ได้สัญญาไว้กับคณะกรรมการวัดนั้น แสดงให้เห็นถึงโฉมหน้าที่สามของอำนาจอย่างชัดเจน กล่าวคือ การใช้อำนาจดังกล่าว ทำให้

---

[173] การไม่ยอมจ่ายเงินทำบุญให้กับวัดปากแซงตามที่ได้แจ้งไว้ ซึ่งเป็นเสมือนกับเป็นการกำหนด/บังคับไม่ให้วัดได้รับเงินในทางอ้อมตามที่ควรจะได้รับ

Ref. code: 25645724300016KJI

คณะกรรมการวัดปากแซง/ตัวแทนคณะกรรมการวัดปากแซงยอมที่จะเชื่อถือในคำพูด/การให้คำมั่นสัญญา เพราะพิจารณาจากความสามารถของบุคคล/กลุ่มบุคคล/ตำแหน่งหน้าที่การงาน/การประกอบธุรกิจ ที่มีความน่าเชื่อถือ ประกอบกับความสนิทสนม ความคุ้นเคยกับคณะกรรมการวัดปากแซง/ตัวแทนคณะกรรมการวัดในฐานะที่เคยเป็นผู้มาทำบุญกับวัดหรือเข้าออกวัดอยู่เป็นประจำ

ผลจากการแสดงโฉมหน้าที่สามของอำนาจนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าที่สองและโฉมหน้าที่หนึ่งของอำนาจที่ก่อให้เกิดการยับยั้งไม่ให้เกิดการตัดสินใจและแฝงไว้ซึ่งการบังคับ/ทำให้เกิดการตัดสินใจ (ตามลำดับ) ไปในแนวทางที่ผู้ใช้อำนาจดังกล่าวต้องการ ซึ่งในที่นี้ คือ การที่บุคคล/กลุ่มบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอาศัยโฉมหน้าที่สามของอำนาจที่ทำให้คณะกรรมการ วัดปากแซง/ตัวแทนคณะกรรมการวัดปากแซงยินยอม (ถูกบังคับ/ถูกทำให้เกิดการตัดสินใจ-โฉมหน้าที่หนึ่ง) ที่จะประกาศรายชื่อ/จารึกชื่อ/ออกใบอนุโมทนาบัตรให้กับบุคคล/กลุ่มบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรดังกล่าว และก่อให้เกิดการยับยั้งไม่ให้คณะกรรมการวัด/ตัวแทนคณะกรรมการวัดตัดสินใจในการเรียกรับเงินจำนวนดังกล่าวตามที่ได้ตกลงไว้ ภายในวันทำบุญวันนั้น (โฉมหน้าที่สอง) ส่งผลให้บุคคล/กลุ่มบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรเหล่านี้ได้รับเกียรติคุณแห่งความดีงามผ่านการทำบุญบริจาคที่สะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าที่สี่ของอำนาจโดยที่ไม่ได้จ่ายเงินทำบุญบริจาคจริง เพราะเป็นการใช้อำนาจดังกล่าวในรูปแบบของการทำคุณงามความดีหรือสิ่งที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามพึงปฏิบัติ

5.4.5 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ : อำนาจดังกล่าว เป็นอำนาจกระทำการร่วมระหว่างเจ้าของพื้นที่เอกชนซึ่งเป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและผู้ประกอบการธุรกิจคอนเสิร์ตและลานเบียร์ โดยเจ้าของพื้นที่เอกชนมีอำนาจในฐานะที่เป็นเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของทรัพยากรที่ใช้ทรัพยากรของตนโดยชอบด้วยกฎหมาย (ชอบธรรม) เพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเอง ในขณะเดียวกัน กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจคอนเสิร์ตและลานเบียร์ก็ได้ใช้อำนาจในฐานะเจ้าของทรัพยากรของตนซึ่งในที่นี้คือการใช้เงินในการเช่าพื้นที่ดังกล่าว และเป็นผู้จัดการแสดง อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจของทั้งสองฝ่ายโดยชอบธรรมนี้ ส่งผลกระทบในด้านลบต่อการจัดงานวัดปากแซงโดยเฉพาะการทำลายภาพลักษณ์ของการจัดงานวัด มลภาวะทางเสียง และปัญหาการทะเลาะวิวาท/ก่ออาชญากรรม

ระดับของอำนาจ ลักษณะของอำนาจ และ แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ : เป็นการใช้อำนาจในระดับชุมชนท้องถิ่นในระดับหมู่บ้าน ที่มุ่งให้ผลประโยชน์กับบุคคล/กลุ่มบุคคลส่วนน้อย ซึ่งแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ คือ การที่เจ้าของพื้นที่และผู้ประกอบการเล็งเห็นช่องทางในการสร้างรายได้จากงานวัดปากแซง ซึ่งเป็นการจัดงานใหญ่ประจำปีของชุมชน

Ref. code: 25645724300016KJI

ลักษณะของอำนาจดังกล่าว เป็นอำนาจทางสังคมการเมือง ตามแนวคิดของ ยศ สันตสมบัติ (2535) เนื่องจากเป็นการกระทำทางสังคมโดยการทำสัญญาเช่าพื้นที่ระหว่างบุคคล/กลุ่มบุคคลทั้ง 2 ฝ่าย นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดประเภทอำนาจของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) และ ธีรยุทธ บุญมี (2557) ที่มองอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร หรืออำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม ซึ่งในที่นี้คืออำนาจในการเป็นเจ้าของพื้นที่ของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง และอำนาจในการเป็นเจ้าของเงิน (จำนวนที่นำไปจ่ายค่าเช่าพื้นที่) ของผู้ประกอบการธุรกิจคอนเสิร์ตและลานเบียร์ ที่ถูกนำมาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันตามสัญญา/ข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย และการที่อำนาจดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อชุมชนเนื่องจากอำนาจทั้งสองไปกระทบคุณค่าและผลประโยชน์ร่วมของชุมชนที่ผูกติดอยู่กับโครงสร้างของสังคม/ชุมชนตามแนวคิดของพาร์สัน (Parsons) ซึ่งในที่นี้ คือ การกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชน รวมถึงการจัดงานประเพณีใหญ่ประจำปีของชุมชนอีกด้วย ดังนั้น การใช้อำนาจของบุคคล/กลุ่มบุคคลทั้งสองฝ่าย จึงถือเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายด้วยความความชอบธรรมที่ก่อให้เกิดความไม่ชอบธรรมตามแนวคิดของเวเบอร์ (Weber) โดยส่งผลเสียต่อชุมชนทั้งในด้านมลภาวะทางเสียงและภาพลักษณ์ของการจัดงานวัด

ส่วนการมองอำนาจดังกล่าวจากแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคมตามการจัดประเภทอำนาจของอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) และไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2561) ที่ว่าด้วยการครอบงำทางวัฒนธรรมแบบทุนนิยม ตามแนวคิดของกรัมชี (Gramsci) นั้น สามารถนำมาอธิบายอำนาจดังกล่าวได้ว่า การใช้อำนาจของเจ้าของพื้นที่และการมาเช่าพื้นที่ของผู้ประกอบการเกิดขึ้นได้เพราะการมุ่งหวัง/เห็นผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ/รายได้เป็นสำคัญ[174] โดยไม่คำนึงถึงปัญหาทางด้านสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชน

โฉมหน้าของอำนาจ : การใช้อำนาจของเจ้าของพื้นที่ซึ่งเป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงในการให้ผู้ประกอบการธุรกิจคอนเสิร์ตและลานเบียร์ให้เช่าพื้นที่ และการที่ผู้ประกอบการได้ใช้อำนาจทางการเงินของตนในการเช่าพื้นที่นั้น เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย เป็นการใช้อำนาจโดยชอบธรรมและสะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าที่สี่ของอำนาจ ซึ่งเป็นอำนาจที่อาศัยความถูกต้องหรือการใช้สิทธิ์ตามกฎหมายในฐานะที่เป็นความรู้/วาทกรรมหรือเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับทางสังคมอย่างเป็นทางการ และสำหรับการใช้อำนาจโดยมีกฎหมายรองรับนี้ สะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าที่สามโฉมหน้าที่สองและโฉมหน้าที่หนึ่งของอำนาจด้วยเช่นเดียว กล่าวคือ ผลจากการใช้อำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย สามารถทำให้ผู้อื่นมีความคิดเห็นคล้อยตามกับการให้เช่าพื้นที่ของชาวบ้าน และการเช่าพื้นที่ของผู้ประกอบการ ว่าเป็นการกระทำโดยชอบธรรม (โฉมหน้าที่สามของอำนาจ) และด้วย

---

[174] การถูกครอบงำทางวัฒนธรรมด้วยอุดมการณ์ทุนนิยม

Ref. code: 25645724300016KJI

อำนาจดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดการยับยั้งการตัดสินใจของผู้ที่ไม่เห็นด้วย (โฉมหน้าที่สองของอำนาจ) กับการให้เช่าพื้นที่/เปิดเวทีคอนเสิร์ตและลานเบียร์ ที่ทำให้ไม่สามารถกระทำการร้องเรียนหรือฟ้องร้องได้อย่างเต็มที่มากนักเพราะผู้ให้เช่าพื้นที่และผู้เช่าพื้นที่กระทำการโดยถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การมีเอกสารสิทธิ์พื้นที่กรณีของผู้ให้เช่า การมีเอกสารรองรับในการทำธุรกิจเกี่ยวกับเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จากสำนักงานสำนักงานสรรพสามิตจังหวัด การทำสัญญาเช่าโดยถูกต้องตามกฎหมายในกรณีของผู้เช่าพื้นที่ เป็นต้น และด้วยการอ้างกฎหมายและสิทธิอันชอบธรรมในการใช้อำนาจนี้สะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าที่หนึ่งของอำนาจด้วยเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การที่ผู้ใช้อำนาจสามารถนำไปกำหนด/บังคับทั้งในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การที่ผู้เช่าเป็นผู้กำหนดระยะเวลาและค่าเช่าพื้นที่ให้กับผู้เช่า การที่ผู้ประกอบการเช่าพื้นที่อย่างถูกต้องตามกฎหมายซึ่งก่อให้เกิดการบังคับ/กำหนดให้ชาวบ้านจำต้องยอมรับการดำรงอยู่ของผู้ประกอบการ แม้ว่าชาวบ้านบางส่วนอาจจะไม่เห็นด้วยกับการเช่าพื้นที่ของประกอบการก็ตาม (คุณวิมล, สัมภาษณ์, 8 กันยายน; คุณวิชิต, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564)

"เรื่องจัดคอนเสิร์ตในงานวัด ไม่เห็นด้วย เพราะเป็นการรบกวน แล้วก็มันเป็นงานทำบุญด้วย ไม่ควรจะมี" (คุณวิชิต, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564)

5.5 วิเคราะห์ความสำคัญของอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่มีต่อผู้มีอำนาจหรือผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง (ภาพรวม) ด้วยทุนทางสังคมเชิงวิพากษ์: การเปลี่ยนรูปของทุนทางสังคมที่ดำรงอยู่ในอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

จากข้อมูลการศึกษา พบว่า บุคคลทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านปากแซง หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด) ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง และนักท่องเที่ยว ล้วนแต่เป็นผู้มีส่วนร่วม/มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงทุกฝ่าย แต่มีส่วนร่วม/มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับที่มากน้อยแตกต่างกันไปตามเหตุการณ์/สถานการณ์ ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่าผู้กระทำการทั้ง 4 กลุ่มนี้ เป็นผู้ที่มีอำนาจหรือผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

การวิเคราะห์ความสำคัญของอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง[175]ด้วยทุนทางสังคมเชิงวิพากษ์นี้ เป็นการวิเคราะห์ด้วยแนวคิดเรื่อง "ทุน" ของบูดิเยอร์ (Bourdieu) ที่สะท้อนให้เห็นถึงการนำทุนทางสังคมประเภทต่างๆ มาใช้โดยการเปลี่ยนรูปของทุนเพื่อสนองความต้องการหรือเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้อำนาจ/กลุ่มผู้ใช้อำนาจทั้ง 4 กลุ่มในภาพรวม มีรายละเอียด ดังนี้

5.5.1 ชุมชนหมู่บ้านปากแซง

5.5.1.1 การใช้/เปลี่ยนอำนาจเพื่อเป็นที่พึ่ง/ที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ที่ก่อให้เกิดความสบายใจ/ความจรรโลงใจ/ยกระดับจิตใจ ในระดับปัจเจกบุคคล

ในที่นี้ คือ การที่ชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซงได้ใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติต่างๆ จากทุนทางวัฒนธรรมไปเป็นพลังขับเคลื่อนทางจิตใจที่ก่อให้เกิดความสุข ความสงบ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง หรือความสบายใจในการดำรงชีวิต อันจะนำมาซึ่งความคิด/การกระทำที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนรูปไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงในระดับปัจเจกบุคคล

(1) การเปลี่ยนจากพลังขับเคลื่อนทางจิตใจไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจในระดับปัจเจกบุคคลและการเน้นย้ำ/เสริมสร้างทุนทางวัฒนธรรมทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับสังคม

สำหรับชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง (ทั่วไป) สามารถอธิบายได้จากกรณีของพี่ทิพาที่นับถือศาสนาพุทธและเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อไปทำบุญที่วัดและขอพรต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อให้ตนเองและครอบครัวมีความสุขและมีรายได้/เงินทองเพิ่มมากขึ้น โปรดดูการให้ข้อมูลของพี่ทิพาประกอบ ดังนี้

"เชื่อสิ (เชื่อในศาสนาพุทธและพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) ทุกวันนี้เราก็ยังไปวัดไปทำบุญทำอะไรอยู่ ก็ไปขอให้ครอบครัวเรามีความสุข ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ให้มีออเดอร์[176]เข้ามาให้เราหาเงินได้เยอะๆ เพราะลูกเราก็กำลังเรียนอยู่เนาะ ก็ต้องใช้เงิน" (พี่ทิพา, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2563)

จากการให้ข้อมูลของพี่ทิพา แสดงให้เห็นว่าการไปทำบุญไหว้พระขอพรต่อพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ เป็นการสนองตอบต่ออำนาจที่ดำรงอยู่ในศาสนาพุทธและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

---

[175] (1) อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ (2) อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม และ (3) อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม

[176] งานสานวัสดุเครื่องใช้ในครัวเรือน

Ref. code: 25645724300016KJI

(ตามความเชื่อ) ที่ก่อให้เกิดการสร้างกำลัง/พลังใจให้กับพี่ทิพาที่ส่งเสริม/ก่อให้เกิดพลังกายในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพอันนำมาซึ่งการสร้าง/เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวซึ่งเป็นทุนทางเศรษฐกิจ

หากพิจารณาในอีกด้านหนึ่งจะพบว่า การไปทำบุญไหว้พระขอพรที่วัดปากแซงของพี่ทิพานี้ เป็นการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดการเน้นย้ำ/เสริมสร้างทุนทางวัฒนธรรมทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับสังคม (ครอบครัว/ชุมชนชน/สถาบันทางสังคม ฯลฯ) ในระดับปัจเจกบุคคลคือการเข้าไปเน้นย้ำ/เสริมสร้างความเชื่อทางศาสนาและความศักดิ์สิทธิ์[177]ที่เป็นความเชื่อที่ติดตัวมาซึ่งเป็นทุนที่รวมอยู่ในฮาบิตุส ที่ดำรงอยู่ภายในตัวของพี่ทิพาให้มีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น ส่วนในระดับสังคม คือ การเข้าไปเพิ่ม/เสริมความหมายและคุณค่าของ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นปูชนียสถาน/ปูชนียวัตถุของชุมชน เช่น วัดปากแซง พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ฯลฯ ซึ่งเป็นทุนที่ถูกทำให้อยู่ในรูปของวัตถุหรือที่เป็นรูปธรรมและทุนที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบันทางสังคม[178] (เช่น สถาบันทางสังคมในระดับชุมชน/ท้องถิ่น สถาบันทางศาสนา ฯลฯ)

(2) การเปลี่ยนจากพลังขับเคลื่อนทางจิตใจไปเป็นทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์และการเน้นย้ำ/เสริมสร้างทุนทางวัฒนธรรมทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับสังคม

กรณีของคุณวิมล ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่ไปช่วยงานด้านโรงครัว/โรงทานของวัดในฐานะของการเป็นจิตอาสาโดยอาศัยความเชื่อถือศรัทธาในศาสนาพุทธ/พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อประกอบกับสำนึกร่วมในการเป็นสมาชิกของชุมชนท้องถิ่นและความต้องสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นภายในตนเองในการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

“แม่วิมลนั่นบ่ เลาอยู่ผู้เดียว ลูกเรากะไปเฮ็ดงานไปอยู่กรุงเทพเบิด ที่เลาไปซอย (ไปช่วย) งานนั่นบ่ เราไปแบบจิตอาสาล่ะเลากะเป็นผู้มักสะอาด ล่ะกะมีความศรัทธานำ ที่เลาเฮ็ดนั่นกะถือว่าเฮ็ดประโยชน์ให้กับวัดจังสิ” (คุณนภา, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2563)

การเข้าไปช่วยงานที่วัดของคุณวิมล แสดงให้เห็นถึงการใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติต่างๆ มาใช้เพื่อเสริมสร้างพลังใจและสร้างคุณค่าให้กับตนเอง กล่าวคือ การเสียสละตนเองในการทำงานเพื่อสังคมซึ่งผู้กระทำจะมี

---

[177] ได้รับการปลูกฝัง/ถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากสถาบันครอบครัวหรือสถาบันทางสังคมต่างๆ ภายใต้บริบทในการดำรงชีวิตของปัจเจกบุคคล

[178] กรณีนี้ หมายถึง การกระทำของพี่ทิพาที่การเข้าไปเพิ่ม/เสริมความหมายและคุณค่าของสิ่งที่เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า (สิ่งศักดิ์สิทธิ์/สิ่งที่ควรเคารพบูชา) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซงซึ่งเป็นสถาบันชุมชน หรือ ช่วยส่งเสริมหลักธรรมคำสอนและการประกอบพิธีกรรมตามความนิยมในศาสนาพุทธ ซึ่งถือเป็นการช่วยส่งเสริมสถาบันทางศาสนาพุทธให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

Ref. code: 25645724300016KJI

ความรู้สึกว่าตนเป็นบุคคลที่มีคุณค่า และผลจากการกระทำ (ไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากความคาดหวังของผู้กระทำการหรือไม่ก็ตาม) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปเป็นทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์

สำหรับการเปลี่ยนรูปเป็นทุนสังคมจากการกระทำของคุณวิมลนั้น ปรากฏอยู่ในรูปแบบของการกระทำที่มีความสำคัญต่อศาสนา/วัด/พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่มีความสัมพันธ์กับสมาชิกของกลุ่มและเครือข่ายของสังคม และในรูปแบบของการรวมตัวกันของความรู้ความเข้าใจและการยอมรับ กล่าวคือ การที่ทุกคนในชุมชนต่างยอมรับ/รับรู้โดยทั่วกันว่าคุณวิมล คือผู้ดูแลประจำโรงอาหารและโรงทานของวัด ซึ่งเข้ามาทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของวัด/ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งถือเป็นการเสียสละในนามของการทำความดีเพื่อชุมชน/เพื่อศาสนาที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ของการเป็นตัวแทนของชุมชนที่มีความเสียสละผ่านการทำความดี ดังนั้น จะเห็นว่าภาพลักษณ์ของคุณวิมลปรากฏอยู่ “ผู้มีจิตอาสา”

ส่วนการกระทำของคุณวิมลที่ถือว่าเป็นการเน้นย้ำ/เสริมสร้างทุนทางวัฒนธรรมทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับสังคมนั้น มีลักษณะเหมือน/คล้ายกับกรณีของพี่ทิพาซึ่งเป็นการเข้าไปเสริมความเชื่อของศาสนาพุทธและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ติดตัวมาหรือเป็นทุนที่รวมอยู่ในฮาบิตุส เช่น การเข้าไปเสริมความเชื่อเรื่องการเสียสละตนในการทำความดีช่วยเหลือวัด/ทำความดีถวายพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น ส่วนในระดับสังคม คือ การเข้าไปเพิ่ม/เสริมความหมายและคุณค่าของ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นปูชนียสถาน/ปูชนียวัตถุ/ปูชนียบุคคลของชุมชน โดยการเข้าทำประโยชน์ให้กับวัดและคณะสงฆ์[179] ที่สะท้อนถึงการเข้าไปส่งเสริมทุนที่ถูกทำให้อยู่ในรูปของวัตถุหรือที่เป็นรูปธรรมและทุนที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบันทางสังคม

5.5.1.2 การใช้/เปลี่ยนอำนาจเพื่อรักษาไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ที่พึงกระทำ ทั้งต่อตนเองและต่อสังคมส่วนรวม เพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์ การพัฒนาวัด/ชุมชน การรักษาความสงบและการสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน

(1) การใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติต่าง จากทุนทางวัฒนธรรม ไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์

สามารถจำแนกการอธิบายออกได้เป็น 2 ส่วนตามกลุ่มของผู้ใช้/เปลี่ยนอำนาจดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วย 1) ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง (ทั่วไป) และ 2) คณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซง มีรายละเอียด ดังนี้

---

[179] เช่น การดูแลภัตตาหารเช้า/ภัตตาหารเพล การดูแลทำความสะอาดโรงครัว ห้องน้ำ เป็นต้น (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

Ref. code: 25645724300016KJI

ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง (ทั่วไป) : ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตผูกพันกับวัดทั้งในลักษณะที่เป็นความเชื่อที่มาจากการนับถือศาสนาพุทธและความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน[180] และในลักษณะที่เป็นการปฏิบัติตามประเพณีนิยมปฏิบัติในวิถีการดำรงชีวิตแบบฮีต 12 ที่ผูกพันกับหลักคำสอน/หลักปฏิบัติ/การประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในชุมชน

ดังนั้น การปฏิบัติตนตามประเพณี/วิถีการดำรงชีวิตแบบฮีต 12 หรือการปฏิบัติตามความเชื่อถือศรัทธาในศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงถือเป็นแสดงออกตามค่านิยมอันเหมาะสมของชุมชนทั้งในฐานะที่เป็นการแสดงออก/บทบาทหน้าที่เพื่อสนองตอบต่อความเชื่อส่วนบุคคล การแสดงออก/บทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัวที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าตนได้กระทำตามแบบแผน/การปฏิบัติที่สืบทอดมาจากรุ่นบรรพบุรุษ เช่น การทำห่อข้าวน้อยให้กับวิญญาณบรรพบุรุษในบุญข้าวประดับดิน การสรงน้ำอัฐิธาตุบรรพบุรุษในช่วงบุญสงกรานต์ การกรวดน้ำให้อุทิศบุญกุศลให้กับวิญญาณบรรพบุรุษ/วิญญาณเร่ร่อน ฯลฯ หรือ การแสดงออก/บทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของชุมชน ที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าตน (และ/หรือครอบครัว) เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคม ไม่มีความแปลกแยกจากชุมชน ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนรูปของอำนาจดังกล่าวจากทุนทางวัฒนธรรม ไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์ เช่น การที่ชาวบ้านร่วมใจเข้าร่วมพิธีบวงสรวงดอนเจ้าปู่และร่วมถวายเงินทำบุญ ในพิธีเลี้ยงบ้าน การที่ผู้สูงอายุของชุมชนจะรวมกลุ่มกันไปฟังเทศน์/ฟังธรรมและ/หรือจัดเตรียมอาหารไปถวายพระทั้งในช่วงวันปกติธรรมดาและในช่วงงานบุญประจำปีของชุมชน การที่กลุ่มชาวบ้านร่วมใจกันไปทำบุญไหว้พระ/เวียนเทียนในช่วงวันสำคัญทางศาสนา การที่ชาวบ้านไม่กล้ารุกล้ำเข้าไปตัดต้นไม้หรือล่าสัตว์เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดเหตุไม่ดีกับตนเองอันเนื่องมาจากความศักดิ์สิทธิ์ของผีปู่ตา เป็นต้น (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

จากตัวอย่างที่ได้นำเสนอมา จะพบว่า การเปลี่ยนรูปของอำนาจดังกล่าวเป็นการรักษาไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ที่พึงกระทำทั้งต่อตนเองและต่อสังคมส่วนรวม เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีกับผู้คนในสังคม/ชุมชนในการดำรงชีวิตอย่างร่มเย็นเป็นสุขในสังคมอย่างมีคุณค่า[181] และเป็นการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมควบคู่กันไปและจากการศึกษา พบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sovechea (2018) ที่ระบุว่า ศาสนาพุทธเป็นพลังที่ทรงอิทธิพลที่ฝังลึกอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน โดยกระทำ/แสดงออกผ่านความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมที่สืบเนื่องมาจากรุ่นบรรพบุรุษ นอกจากนี้ หลักคำสอนทางศาสนาพุทธยังถูกนำไปใช้กำหนดนโยบายทางสังคม เพื่อปลูกฝัง/กำหนดแนวทางให้ประชาชนดำเนินชีวิตอย่างมี

---

[180] อธิบายไว้ในข้อ 5.5.1.1

[181] เช่น การผู้คนในชุมชนยอมรับ/ให้เกียรติ การเป็นที่ไว้วางใจ/สามารถพึ่งพาอาศัยได้ ฯลฯ

Ref. code: 25645724300016KJI

คุณธรรม/จริยธรรมเพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันภายในสังคมได้อย่างสันติ นอกจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธแล้ว ยังพบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Lixin et al. (2019) และ Pradhan & Ormsby (2020) ที่ศึกษาเกี่ยวการนำอำนาจสิ่งศักดิ์ของท้องถิ่น/ชุมชนมาใช้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ธรรมชาติแห่งชาติ Baima (ตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลยูนาน) และ เขตป่าศักดิ์สิทธิ์ในรัฐโอริสสา (Odisha) ประเทศอินเดีย ตามลำดับ

ตัวอย่างที่ได้นำเสนอไปในข้างต้น จะพบว่า การเปลี่ยนรูปเป็นทุนทางสังคม คือ การรวมกลุ่มทางสังคมของผู้คนในชุมชนโดยมีศาสนาพุทธ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติเป็นแรงจูงใจ/เป็นศูนย์รวมจิตใจให้เกิดการรวมตัวกันของชาวบ้านที่ก่อให้เกิดการยอมรับในตัวของปัจเจกบุคคลในสมาชิกผู้มีจิตอาสา/มีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งได้เปลี่ยนรูปมาเป็นทุนสัญลักษณ์อันเป็นผลมาจากการแสดงตนให้ชาวบ้าน/ผู้คนในชุมชนด้วยกันเองนั้นตระหนักรู้/เห็นว่าตนเป็นหนึ่งในสมาชิก/เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยการปฏิบัติตามค่านิยม/วิถีปฏิบัติของชุมชน ส่วนทุนทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการเปลี่ยนรูปมาจากของทุนทางสังคมอีกทอดหนึ่งนั้นมักจะปรากฏอยู่ในรูปของวัตถุที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมผ่านการนำไปใช้ เช่น ทรัพย์สินเงินทองที่มาจากการบริจาค ข้าวปลาอาหาร/สิ่งของต่างๆ ที่มีผู้คนนำมาถวายพระ /บริจาคให้กับวัด/ชุมชน เป็นต้น

คณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซง : คณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงประกอบด้วยหลายฝ่าย ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในลักษณะที่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มผู้นำที่มีบทบาทหน้าที่ที่ได้รับการรับรอง/แต่งตั้งโดยมีเอกสารการแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร คณะกรรมการวัด เป็นต้น ส่วนผู้นำในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ เจ้ากวนดอนปู่ตา เจ้ากวนหอแสง ซึ่งเป็นผู้นำที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือในฐานะผู้นำในการประกอบพิธีกรรมบูชาและเป็นสื่อกลางระหว่างชาวบ้านและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน (เจ้าแสงและผีปู่ตา) ตามความเชื่อของชาวบ้าน

บทบาทหน้าที่ที่พึงกระทำ ทั้งต่อตนเองและต่อสังคมส่วนรวมของกลุ่มคณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงจะแตกต่างกันออกไปตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาข้อมูล พบว่า คณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงได้ใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติต่างๆ จากทุนทางวัฒนธรรมไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์ ยกตัวอย่างเช่น

(1) ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าอาวาส ไวยาวัจกรและคณะกรรมการวัดปากแซง ในฐานะของกลุ่มผู้นำชุมชน มักจะใช้อำนาจดังกล่าวในการประชาสัมพันธ์เชิญชวน/ประสานงานให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชน เช่น การประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ชาวบ้านและ/หรือผู้มีจิตศรัทธาเข้ามาทำบุญที่วัดปากแซงในวันสำคัญ

ทางศาสนา การติดต่อประสานงานกับตัวแทนหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น/ผู้ประกอบการ/ผู้นำชุมชนในระดับหมู่บ้าน/ตำบล/อำเภอ/จังหวัด และในระดับหมู่บ้านในเขตแขวงสาละวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวให้มาช่วยงาน/ร่วมกิจกรรม/ร่วมงานทำบุญที่วัดปากแซง เช่น งานสมโภชพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ หรือ งานวัดปากแซง งานวันขึ้นปีใหม่ งานวันสงกรานต์ งานวันเข้าพรรษา/ออกพรรษา เป็นต้น (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์; คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563)

(2) กรณีของเจ้าอาวาส (หรือคณะสงฆ์) เป็นการใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนาพุทธและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ (กรณีนี้หมายถึงพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) โดยการประพฤติตนและการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนตามบัญญัติในธรรมวินัยของสงฆ์ ควบคุมดูแลและบริหารจัดการวัดทั้งการควบคุมดูแลทั้งคณะสงฆ์ภายในวัดและคณะสงฆ์ในเขตอำเภอนาตาล การพัฒนา/ส่งเสริมการพัฒนาวัดและชุมชนหมู่บ้านปากแซง ทั้งนี้ เพื่อรักษาสถานภาพและบทบาทของหน้าที่ในฐานะของความเป็นพระสงฆ์ ผู้นำวัด/ผู้นำชุมน (ฝ่ายสงฆ์) ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม ส่วนไวยาวัจกรและคณะกรรมการวัดปากแซง ก็เช่นเดียวกัน คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินในกิจการของวัด หรือ มักจะช่วยเหลือกิจการของวัดตามที่เจ้าอาวาสสั่ง เช่น การดูแลบัญชีของวัด การจัดซื้อเครื่องบูชาถวายพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ หรือช่วยเป็นต้น โดยเป็นการปฏิบัติเพื่อรักษาไว้ซึ่งสถานภาพและบทบาทของหน้าที่ของตน (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

(3) เจ้ากวนหอแสงและเจ้ากวนดอนปู่ตา ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงปู่ตาและบูชาเจ้าแสงประจำปี และในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ผิดปกติภายในชุมชน เช่น การเกิดไฟไหม้ การที่มีผู้เสียชีวิตอย่างฉับพลันด้วยการเข้าไปกระทำการล่วงละเมิดในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น ซึ่งการกะทำของเจ้ากวน แสดงให้เห็นถึงการกระทำตามประเพณีปฏิบัติของเจ้ากวนที่สืบทอดกันมาจากรุ่นบรรพบุรุษที่ก่อให้เกิดการรักษาความสงบสุขให้กับชุมชนตามความเชื่อของชาวบ้านและก่อให้เกิดกระทำเพื่อรักษาไว้บทบาทหน้าที่และความสำคัญของตน

บทบาทของคณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงจากตัวอย่างที่ได้นำเสนอมานี้ เป็นการกระทำที่ผู้กระทำมุ่งแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบในลักษณะที่พึงประสงค์/ตามความคาดหวังของชุมชน/สังคม เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ต่อสังคม/ชุมชนในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของบุคคลผู้กระทำการอีกด้วย โดยบุคคลผู้กระทำการในฐานะของผู้นำชุมชนมักจะรู้สึกว่าตนมีความภาคภูมิใจหรือรู้สึกจรรโลงใจที่ตนเป็นผู้นำ/ผู้มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของสถาบันศาสนาและสถาบันชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาพุทธในเรื่องการกระทำที่ก่อให้เกิดบุญกุศลหรือการนำมาซึ่ง

Ref. code: 25645724300016KJI

สันติสุขของชุมชน[182] ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนรูปของอำนาจดังกล่าวเป็นทุนสัญลักษณ์ให้แก่คณะผู้นำชุมชน ส่วนการเปลี่ยนรูปเป็นทุนทางสังคมและทุนทางเศรษฐกิจมีลักษณะเหมือนกับชุดการอธิบายของกลุ่มชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง (ทั่วไป)

(2) การใช้/เปลี่ยนอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม จากทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม ไปเป็นทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์

ชุมชนหมู่บ้านปากแซง ทั้งกลุ่มชาวบ้านและคณะสงฆ์ เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดในการนำทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนมาใช้ในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในฐานะที่เป็นเจ้าของชุมชน ซึ่งปัจจัยหลักพื้นฐาน คือ การนำอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา (พุทธ) สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติในฐานะทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนมาเป็นสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ส่วนปัจจัยรองพื้นฐาน คือ การนำทรัพยากรทางธรรมชาติ (ทรัพยากรที่ดิน)[183] คือ ทำเลที่ตั้งริมฝั่งแม่น้ำโขงมาช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาพุทธ ทั้งนี้ สามารถจำแนกกลุ่มผู้กระทำการของชุมชนออกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มคณะสงฆ์วัดปากแซง (ร่วมกับชาวบ้าน) ได้ใช้พื้นที่วัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ซึ่งได้เปลี่ยนพื้นที่ที่เป็นทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจและศาสนา (พุทธ) สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติของชุมชน ไปสู่ผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ ที่ก่อให้เกิดการรวมตัวกันของบุคคลที่ถือเป็นการเปลี่ยนรูปทรัพยากรของหมู่บ้านจากทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมเป็นทุนทางสังคม เช่น การเข้ามาค้าขายของกลุ่มผู้ประกอบการที่เข้ามาเช่าพื้นที่ของวัดซึ่งถือเป็นการสร้างรายได้ให้แก่วัด การเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสร้างรายได้ให้แก่วัดและ/หรือผู้ประกอบการ เป็นต้น ในขณะเดียวกัน การเข้ามากลุ่มคนทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว ในลักษณะที่เป็นการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องนั้น ได้ก่อให้เกิดขยายการรับรู้ออกเป็นวงกว้างว่าหมู่บ้านปากแซงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาพุทธ เพราะผู้คนนิยมมากราบไหว้ขอพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้านปากแซงในลักษณะที่เป็นทุนสัญลักษณ์

กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง คือ กลุ่มชาวบ้านและเจ้าของที่ดินส่วนบุคคล (จำนวน 3 ราย) ที่ใช้/เปลี่ยนทรัพยากรธรรมชาติ คือ พื้นที่สาธารณะของชุมชน/พื้นที่ดินส่วนบุคคลในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน (บัญชีของชุมชน) และการสร้างรายได้

---

[182] ผู้วิจัยวิเคราะห์จากการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนคณะผู้นำ สังเกตท่าที ลักษณะการพูดจา น้ำเสียง การให้ข้อมูลจากบุคคลในชุมชนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ บทบาทในลักษณะ

[183] ทรัพยากรที่ดิน เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความเด่นชัดมากที่สุดที่ถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว

Ref. code: 25645724300016KJI

ให้กับตนเองผ่านการให้ผู้ประกอบการ เช่าพื้นที่สาธารณะ/พื้นที่ส่วนบุคคล โดยเฉพาะในช่วงงานเทศกาลของชุมชน ดังเช่น งานวัดปากแซง ที่เป็นการจัดงานครั้งใหญ่ของชุมชนและมีผู้ประกอบการเข้ามาค้าขายเป็นจำนวนมาก (คุณนภา, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2563) ซึ่งนอกจากจะเป็นการเปลี่ยนทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนในฐานะที่เป็นอำนาจ ให้เป็นทุนทางเศรษฐกิจแล้ว ยังถือเป็นการเปลี่ยนรูปของอำนาจดังกล่าวเป็นทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์ การเปลี่ยนรูปเป็นทุนทางสังคม คือ การส่งเสริมให้เกิดการดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยว ผ่านการให้เช่าพื้นที่ และด้วยเหตุนี้ จึงถือเป็นการส่งเสริมให้เกิดทุนสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่า หมู่บ้านมีการจัดงานประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน โดยผู้คนจะสังเกตได้จากการเข้ามาตั้งแผงร้านค้าของผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม การให้เช่าพื้นที่ส่วนบุคคลของเจ้าของที่ดินรายบุคคลที่นั้น ก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียงและภาพลักษณ์ในเชิงอบายมุข (เชิงลบ-ทุนสัญลักษณ์) ที่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของการจัดงานวัด เนื่องจากเป็นการให้ผู้ประกอบการคอนเสิร์ตและลานเบียร์เป็นผู้เช่าพื้นที่ และหากมีการจัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีต่อไปในอนาคต อาจจะส่งผลต่อภาพลักษณ์หรือภาพจดจำของงานวัดปากแซงที่บิดเบือนไปจากในอดีต

(3) การใช้/เปลี่ยนอำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยมจากทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม เป็นทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสัญลักษณ์

สำหรับชาวบ้านและคณะสงฆ์จะใช้/เปลี่ยนอำนาจดังกล่าวนี้ โดยการยอมรับ สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับโครงการ/การดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งการสนับสนุนของชุมชนที่มีต่อหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นนี้ อาศัยมติของชุมชน โดยมีลักษณะเป็นทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม

เมื่อชุมชนให้การสนับสนุน/ร่วมมือ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปเป็นทุนทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการสร้าง/กระจายรายได้ หรือก่อให้เกิดสินทรัพย์หรือสิ่งของต่างๆ ให้กับชุมชน เช่น การได้รับงบประมาณเพื่อการพัฒนาอาชีพจากโครงการสัมมาชีพชุมชน การที่คณะนางรำ/ผู้แสดงได้รับชุดเพื่อทำการแสดงประชาสัมพันธ์หมู่บ้านท่องเที่ยวจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล การได้รับการก่อสร้าง/ตกแต่งจุดเช็คอิน/จุดถ่ายรูปต่างๆ จากงบประมาณการจัดโครงการ/กิจกรรมการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เป็นต้น (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563; คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563) ทั้งนี้ จะพบว่าการใช้/เปลี่ยนอำนาจดังกล่าวโดยการสนับสนุนของชุมชน ได้ก่อให้เกิดทุนสัญลักษณ์ อันนำมาซึ่งประโยชน์ต่อชุมชนด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการการจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการพัฒนาชุมชน เช่น การแสดงให้เห็น/การเน้นย้ำถึงความหมายและคุณค่าของหมู่บ้านปากแซงว่าเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวและ/หรือเป็นพื้นที่มีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ การได้รับการก่อสร้างหรือได้รับ

อุปกรณ์ตกแต่งสถานที่เพื่อส่งเสริมการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว การที่ชาวบ้านได้ทำการประชาสัมพันธ์ชุมชนของตนอย่างเป็นการ (เต็มรูปแบบ) ในฐานะที่เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวที่ให้เป็นที่รู้จักต่อสาธารณชนมากยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เป็นต้น

5.5.2 หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด)

หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะในเขตอำเภอนาตาล ได้ใช้/เปลี่ยนอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวถิ่นของหมู่บ้านปากแซงเพื่อรักษาไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ที่พึงกระทำต่อหน่วยงานในการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง[184] และในขณะเดียวกันก็เป็นการใช้/เปลี่ยนอำนาจเพื่อการสร้าง/รักษาความสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง[185]ด้วยเช่นเดียวกัน เพราะการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นจะบรรลุผลสำเร็จควรจะต้องมาจากความต้องและความร่วมมือของผู้คนในชุมชน ดังนั้น การรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีกับคณะผู้นำชุมชนหรือผู้คนในชุมชนจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม สามารถอธิบายการใช้/เปลี่ยนรูปของอำนาจตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเป็นทุนทางสังคมประเภทต่างๆ ผ่านบทบาทกระทำการในการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงได้ ดังนี้

5.5.2.1 การใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติจากทุนทางวัฒนธรรมไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์

หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะในเขตอำเภอนาตาลได้ใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติต่างๆ ของชุมชนหมู่บ้านปากแซง ทั้งในลักษณะของการส่งเสริมผ่านการผลิตซ้ำทุนทางวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ภายในชุมชน และการเปลี่ยนรูปอำนาจไปเป็นทุนประเภทต่างๆ ผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นหลากหลายรูปแบบ โปรดพิจารณาจากตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1: องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานได้ใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนาพุทธและพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อในการเป็นเจ้าภาพในระดับอำเภอจัดงานประเพณีสงกรานต์ ณ วัดปากแซง

---

[184] วัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (1)

[185] วัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (2)

Ref. code: 25645724300016KJI

ตัวอย่างที่ 2 : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลได้ใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนาพุทธและพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ในฐานะที่เป็นศักยภาพที่ดึงดูดการท่องเที่ยว เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น “โครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง”

จากตัวอย่างที่ 1 และ 2 จะพบว่า ผลจากการใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนาพุทธและพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานและสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลนั้น ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปเป็นทุนทางสังคม ซึ่งในตัวอย่างที่ 1 ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับอำเภอผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การส่งตัวแทนเข้าร่วมประกวดเทพีสงกรานต์ การส่งตัวแทนคณะนางรำเข้าร่วมแสดงและร่วมประกวดในงาน การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การประกวดการก่อเจดีย์ทราย ฯลฯ (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563) ส่วนตัวอย่างที่ 2 ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชนที่ก่อให้เกิดพลัง/อำนาจในการขับเคลื่อนโครงการ เช่น การเข้าร่วมอบรมทักษะในการจัดทำผลิตภัณฑ์และศึกษาดูงานชุมชนท่องเที่ยวตัวอย่าง การรวมกลุ่มประชาสัมพันธ์เชิญชวนแหล่งท่องเที่ยว การรวมกลุ่มฝึกซ้อม/แสดงของคณะนางรำ เป็นต้น (คุณสุธี, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม; น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

สำหรับการเปลี่ยนรูปของอำนาจเป็นทุนทางสังคมที่ได้อธิบายมานี้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปเป็นทุนสัญลักษณ์ อันนำมาซึ่งชื่อเสียงและเกียรติยศให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานและสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลในฐานะเจ้าภาพในการจัดงาน รวมไปถึงการสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนหมู่บ้านปากแซงในฐานะที่เป็นปัจจัยหลักของการจัดงาน/กิจกรรม เพราะการจัดงาน/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของหน่วยงานทั้งสองจากตัวอย่าง ถือเป็นการเน้นย้ำและแสดงให้เห็นถึงความหมายและคุณค่าของหมู่บ้านในฐานะที่เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีชื่อเสียงประจำอำเภอนาตาล/จังหวัดอุบลราชธานี

ขณะเดียวกัน การจัดโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานทั้งสองยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปเป็นทุนทางเศรษฐกิจผ่านการใช้งบประมาณของหน่วยงานเพื่อการดำเนินโครงการ/จัดกิจกรรม และการส่งเสริมบรรยากาศทางท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการได้มาซึ่งสินทรัพย์เพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการ เช่น การสนับสนุนงบประมาณในรูปแบบของเงินรางวัลในการจัดกิจกรรมประกวดเทพีสงกรานต์ เงินรางวัลจากการประกวดคณะนางรำ การได้มาซึ่งฉากตกแต่ง/ซุ้มประดับแหล่งท่องเที่ยว การได้มาซึ่งชุด/เสื้อผ้าของคณะนางรำ เป็นต้น

Ref. code: 25645724300016KJI

5.5.2.2 การใช้/เปลี่ยนอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม จากทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม ไปเป็นทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์

ตัวอย่างที่ 1 และ 2 ในข้อ 5.5.2.1 สามารถนำมาใช้อธิบายต่อเนื่องได้ในหัวข้อนี้ กล่าวคือ เป็นการมองอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ[186]เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชน และมองพื้นที่ภายในเขตหมู่บ้านสำหรับจัดงาน/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น[187]เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีลักษณะเป็นทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม ส่วนการอธิบายการเปลี่ยนรูปอำนาจดังกล่าวไปเป็นทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์มีลักษณะเช่นเดียวกับข้อ 5.5.2.1

5.5.2.3 การใช้/เปลี่ยนอำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยมจากทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางเศรษฐกิจเป็นทุนสัญลักษณ์

สามารถอธิบายด้วยตัวอย่างที่ 3 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3 : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลได้ใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนาพุทธและพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ในฐานะที่เป็นศักยภาพที่ดึงดูดการท่องเที่ยว เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่นที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวใน “โครงการหมู่บ้านสัมมาชีพ” ซึ่งกระทำการในฐานะที่เป็น “อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม”

โครงการหมู่บ้านสัมมาชีพนี้ ชุมชนหมู่บ้านปากแซงได้รับการอบรมทักษะความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าฝ้าย โดยได้รับเงินสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลจำนวน 16,000 บาท (ครัวเรือนละ 800 บาท) เพื่อซื้อเส้นฝ้าย ครามและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่างๆ โดยถือเป็นการนำเอา (1) ทุนทางสังคม คือ การรวมกลุ่มของชุมชนเข้าร่วมโครงการเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ (2) ทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ การทอผ้า (วิถีการดำรงชีพ/การประกอบอาชีพ) ศักยภาพในการดึงดูดการท่องเที่ยวที่มาจากอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนาพุทธและพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ฯลฯ และ (3) ทุนทางเศรษฐกิจ คือ งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ และ/หรือสิ่งของ/สินทรัพย์ต่างๆ ชาวบ้านได้รับมา เช่น คราม เส้นฝ้าย อุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น ส่วนการกลายเป็นทุนสัญลักษณ์นั้น คือ การสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนหมู่บ้านปากแซงผ่านการดำเนินโครงการ ที่สะท้อนให้เห็นถึงผลงาน/ผลการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานอำเภอนาตาลอย่างเป็นรูปธรรม อันนำมาซึ่ง

---

[186] ตัวอย่างของทรัพยากรทางวัฒนธรรม

[187] ตัวอย่างของทรัพยากรทางธรรมชาติ

Ref. code: 25645724300016KJI

เกียรติยศ/ชื่อเสียงให้กับสำนักงานอำเภอนาตาลในฐานะผู้มีอำนาจหลักในการดำเนินงานด้วยเช่นเดียวกัน[188]

5.5.3 ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงได้ใช้/เปลี่ยนอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวถิ่นของหมู่บ้านปากแซงเพื่อการสร้างอาชีพ/รายได้[189]และในขณะเดียวกันก็เป็นการใช้/เปลี่ยนอำนาจเพื่อการสร้าง/รักษาความสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นด้วยเช่นเดียวกัน เพราะการประกอบธุรกิจในท้องถิ่น (โดยเฉพาะในเขตอำเภอนาตาล) จะต้องอาศัยฐานกำลังซื้อ/การสนับสนุนจากผู้คนภายในท้องถิ่นเป็นหลัก ดังนั้น การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้คนในชุมชนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบการเพื่อรักษาธุรกิจ/กิจการให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

สำหรับภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง ส่วนใหญ่เป็นมักจะเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น ธุรกิจสถานีบริการน้ำมัน ธุรกิจจำหน่ายวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์การเกษตร ร้านค้าชุมชน กลุ่มผู้ค้าขายรายย่อยภายในเขตหมู่บ้านปากแซงที่มีร้านจำหน่ายสินค้าในลักษณะของซุ้ม/เพิง/รถเข็น เป็นต้น อย่างไรก็ตามสามารถอธิบายการใช้/เปลี่ยนรูปของอำนาจตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเป็นทุนทางสังคมประเภทต่างๆ ผ่านบทบาทกระทำการได้ ดังนี้

5.5.3.1 การใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ จากทุนทางวัฒนธรรม ไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์

สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการ/ผู้ค้าขายในเขตวัด/หมู่บ้านปากแซงรายย่อยได้อาศัยอำนาจดังกล่าวเป็นหลักในการดึงดูดกลุ่มลูกค้า/นักท่องเที่ยวให้เข้ามาซื้อสินค้า/บริการ ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนรูปเป็น (1) ทุนทางสังคม คือ การดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวให้เข้ามาซื้อสินค้า/การดึงดูดกลุ่มลูกค้า และการเน้นย้ำ/การแสดงให้เห็นถึงความหมายในอาชีพของผู้ประกอบการ (2) ทุนทางเศรษฐกิจ คือ รายได้ที่เกิดขึ้นจากการค้าขายสินค้า/บริการ และรายจ่ายที่ต้องเสียไปในรูปแบบของทุนทางธุรกิจ เช่น ค่าเช่าพื้นที่ ค่าวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ (3) ทุนสัญลักษณ์ คือ การที่มี

---

[188] รายละเอียดการอธิบายมีลักษณะเช่นเดียวกับข้อ 5.5.2.1

[189] วัตถุประสงค์การใช้อำนาจของภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง (1)

Ref. code: 25645724300016KJI

นักท่องเที่ยว/ลูกค้า/บุคคลทั่วไปจดจำสินค้า/บริการ ในฐานะที่เป็นสินค้ายอดนิยม/เป็นเอกลักษณ์/เป็นของฝากประจำหมู่บ้าน เช่น ผลไม้แปรรูปประเภททอด/ฉาบ ตำกล้วย เป็นต้น

ส่วนผู้ประกอบการที่เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่ประกอบธุรกิจในรูปแบบของห้างร้าน ทั้งที่มีสถานประกอบการอยู่ในเขตหมู่บ้านปากแซงหรือในเขตอำเภอนาตาล ก็มักจะเปลี่ยนอำนาจดังกล่าวมาเป็นทุนสัญลักษณ์และทุนทางเศรษฐกิจ เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนท้องถิ่นและการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับธุรกิจโดยการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น การบริจาคเงินทำบุญ/ถวายสิ่งของต่างๆ ให้กับวัด การทำโรงทานในช่วงงานเทศกาล/งานทำบุญต่างๆ ที่วัดจัดขึ้น เป็นต้น และสำหรับการกระทำดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิด/ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนรูปเป็นทุนทางสังคม คือ การเป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมจากชุมชนท้องถิ่น และทุนทางเศรษฐกิจ คือ รายได้ที่มาจากการซื้อ/อุดหนุนสินค้า/บริการจากชุมชนท้องถิ่นกลับคืนสู่ผู้ประกอบการอันนำมาซึ่งการดำรงอยู่และความเจริญก้าวหน้าทางธุรกิจอย่างยั่งยืน

5.5.3.2 การใช้/เปลี่ยนอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม จากทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม ไปเป็นทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์

มีลักษณะการอธิบายเช่นเดียวกับข้อ 5.5.3.1 โดยเป็นการมองอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ[190] เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรม และเป็นการมองพื้นที่หมู่บ้านปากแซง[191]ที่เป็นพื้นที่ทำการค้าขายเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งตัวอย่างของทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมทั้งสองนี้ มีลักษณะเป็นทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมเมื่อถูกนำมาใช้ในรูปแบบของการทำธุรกิจ/ค้าขาย/ประกอบการ ส่วนการเปลี่ยนรูปไปเป็นทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์ มีลักษณะเช่นเดียวกับข้อ 5.5.3.1 ทั้งกลุ่มผู้ประกอบการ/ผู้ค้าขายในเขตวัด/หมู่บ้านปากแซงรายย่อยและผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่ประกอบธุรกิจในรูปแบบของห้างร้าน ทั้งที่มีสถานประกอบการอยู่ในเขตหมู่บ้านปากแซงหรือในเขตอำเภอนาตาล

5.5.3.3 การใช้/เปลี่ยนอำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยมจากทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางเศรษฐกิจเป็นทุนสัญลักษณ์

สำหรับผู้ประกอบการในเขตหมู่บ้านปากแซงหรือผู้ประกอบการที่เป็นชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซง มักจะใช้อำนาจของตนในการสนองตอบต่ออำนาจการในการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของภาครัฐบาลที่มีหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการหลัก

---

[190] ตัวอย่างของทรัพยากรทางวัฒนธรรม

[191] ตัวอย่างของทรัพยากรทางธรรมชาติ

Ref. code: 25645724300016KJI

ผ่านการให้ความร่วมมือที่สนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เช่น การที่ผู้ประกอบการท้องถิ่นเข้าร่วมแสดงการผลิตและจำหน่ายสินค้า/บริการในพิธีเปิดโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง หรือ ในพิธีเปิดโครงการตลาดประชารัฐ ตลาดนัดสองฝั่งโขง เป็นต้น (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2563) สำหรับการให้ความร่วมมือดังกล่าว[192] กลุ่มผู้ประกอบการมักจะมีการแต่งกายด้วยชุดพื้นเมือง และ/หรือ จำหน่ายสินค้า/บริการ[193]ที่เป็นเอกลักษณ์หรือแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นตามการนัดหมาย/ตกลงร่วมกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น และหากมองในอื่นมุมหนึ่ง การให้ความร่วมมือดังกล่าว เป็นการเน้นย้ำที่แสดงให้เห็นถึง “ลักษณะของความเป็นแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชนท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง”[194] ที่เกิดจากการนำศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นมาสร้างมูลค่า/ความหมาย/คุณค่า ซึ่งถือเป็นการสนองตอบต่ออำนาจ/เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ในการจัดงาน/กิจกรรมของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และจากที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนรูปของทุนจากทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางเศรษฐกิจเป็นทุนสัญลักษณ์

ส่วนผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กทั้งในเขตหมู่บ้านปากแซงและในเขตอำเภอนาตาลบางราย มักจะให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อสังคม/การจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น/ชุมชนตามวาระโอกาส เช่น การสนับสนุนค่าใช้จ่าย/อาหาร/เครื่องดื่ม[195]ของผู้ประกอบการบางรายให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในงานประเพณีแข่งเรือ[196] (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563) การสนับสนุนในด้านอาหาร/เครื่องดื่ม/แอลกอฮอล์ล้างมือ/หน้ากากอนามัย ฯลฯ ให้กับเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่ปฏิบัติงานตามจุดตรวจในช่วงเทศกาลประจำปี การมอบของขวัญปีใหม่ให้กับผู้นำชุมชน เป็นต้น และจากการสนับสนุนของผู้ประกอบการดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้ประกอบการและธุรกิจในฐานะที่เป็นการกระทำเพื่อสังคม[197] ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนรูปผ่านการใช้อำนาจโดยการสนับสนุนหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น/ชุมชนของผู้ประกอบการโดยเปลี่ยนจากทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางเศรษฐกิจเป็นทุนสัญลักษณ์ อันจะนำมาซึ่งผลประโยชน์กลับคืนสู่ผู้ประกอบการในท้ายที่สุด ทั้งในรูปแบบของทุนทางสังคมและทุนทางเศรษฐกิจ

---

[192] ทุนทางสังคม

[193] ทุนทางเศรษฐกิจ

[194] ทุนสัญลักษณ์

[195] ทุนทางเศรษฐกิจ

[196] ทุนทางสังคม

[197] ทุนสัญลักษณ์

Ref. code: 25645724300016KJI

ได้แก่ การอุดหนุนสินค้า/บริการ และการบอกต่อหรือการแนะนำให้เข้ามาซื้อสินค้า/บริการจากภาคประชาชน (ชุมชนท้องถิ่น) ที่ก่อให้เกิดการสร้าง/การแพร่ชื่อเสียงของกิจการสู่กลุ่มลูกค้าในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ในลักษณะของทุนสัญลักษณ์

5.5.4 นักท่องเที่ยว

สำหรับนักท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์ในการใช้/เปลี่ยนอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เพื่อเป็นที่พึ่ง/ที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพื่อความพึงพอใจ การพักผ่อนหย่อนใจความที่ก่อให้เกิดความสบายใจ/ความจรรโลงใจ/ยกระดับจิตใจของตนเองเป็นหลัก สามารถอธิบายได้ ดังนี้

5.5.4.1 การใช้/เปลี่ยนอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ จากทุนทางวัฒนธรรม ไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์

พิจารณาจากความเชื่อและความคาดหวังของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีต่อศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์หลักทางการท่องเที่ยว คือ เพื่อการสร้างกำลังทางจิตใจที่ก่อให้เกิดสุขความสบายใจในการดำรงชีวิต (คุณยายอ่อนจันทร์; น้องวันวิสา, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2563) อันเป็นรากฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางสัญลักษณ์ ติดตามมา เช่น การทำบุญ/อธิษฐานขอพร/การบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอให้มีทรัพย์สินเงินทองเพิ่มขึ้น ขอให้ถูกล็อตเตอรี่ ฯลฯ[198] หรือ การขอให้ได้สอบเข้าสถานศึกษา/สอบเข้าทำงาน/เลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงาน[199] (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม; คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563) ได้ ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนรูปเป็นของอำนาจดังกล่าวผ่านการสร้างพลังทางจิตใจที่ก่อให้เกิดบทบาทกระทำการ (โดยบุคคล/นักท่องเที่ยว) ที่นำมาซึ่งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์

5.5.4.2 การใช้/เปลี่ยนอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม จากทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม ไปเป็นทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์

สำหรับนักท่องเที่ยว อำนาจดังกล่าวอยู่ในสถานะของสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะใช้อำนาจของตนในการสนองตอบต่ออำนาจผ่านการตัดสินใจในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เข้าร่วมกิจกรรมหรือให้การสนับสนุนผ่านบทบาทกระทำการในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เช่น การตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเชิงศาสนาพุทธ/

---

[198] ทุนทางเศรษฐกิจ

[199] ทุนทางสังคม/ทุนสัญลักษณ์

Ref. code: 25645724300016KJI

การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การท่องเที่ยวเชิงเทศกาล การเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ณ หมู่บ้านปากแซง ที่เป็นผลมาจากการถูกดึงดูดทางการท่องเที่ยว[200]

บทบาทกระทำการของนักท่องเที่ยว ที่ถูกรับรู้ว่าเป็น "การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง" นี้ เป็นการกระทำที่ตอบสนองต่อความความต้องการทางด้านจิตใจเป็นของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ได้ก่อให้เกิด "การเปลี่ยนรูปของอำนาจที่เป็นผลมาจากการสนองตอบต่ออำนาจดังกล่าวของนักท่องเที่ยว" จากทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม ไปเป็นทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์ไม่ว่านักท่องเที่ยวจะจงใจให้เกิดการผลลัพธ์จากการเปลี่ยนรูปของอำนาจดังกล่าวหรือไม่ก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น การเข้ามาทำบุญ/บริจาคทรัพย์ของนักท่องเที่ยวเชิงศาสนา และมีการถ่ายรูปดังกล่าวเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลให้บุคคล/กลุ่มบุคคลผู้ที่รับรู้ข่าวสารรับรู้/เกิดความเข้าใจว่า[201] นักท่องเที่ยวเชิงศาสนาคนดังกล่าวได้กระทำสิ่งที่เป็นบุญกุศลตามค่านิยมของสังคมไทย[202] ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปของทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์

5.5.4.3 การใช้/เปลี่ยนอำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยมจากทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางเศรษฐกิจเป็นทุนสัญลักษณ์

สำหรับบทบาทกระทำการของนักท่องเที่ยว คือ การสนองตอบต่ออำนาจดังกล่าวในฐานะที่เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรง คือ การเข้าร่วมกิจกรรม/การเข้ามาท่องเที่ยวในงาน/กิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐบาลส่วนท้องถิ่นจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น ณ หมู่บ้านปากแซง เช่น การเข้าร่วม/มาท่องเที่ยวชมงานประเพณีแข่งเรือยาว (สองฝั่งโขง) และงานประเพณีสงกรานต์ที่จัดขึ้นโดยองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน การเข้าร่วม/มาท่องเที่ยวในพิธีเปิดงานตลาดประชารัฐ ตลาดนัดสองฝั่งโขงที่จัดขึ้นสำนักงานอำเภอนาตาลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน เป็นต้น

ส่วนการสนองตอบต่ออำนาจดังกล่าวในทางอ้อมของนักท่องเที่ยวที่อยู่ในบริบทของการเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ไม่ว่านักท่องเที่ยวจะทราบว่าเกิดขึ้นจากอำนาจดังกล่าวหรือไม่ก็ตามนั้น คือ การกระทำผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การถ่ายรูป ณ จุดเช็คอินหรือฉากประกอบทางการท่องเที่ยวต่างๆ ที่จัดสร้างขึ้นโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลและ/

---

[200] มองพื้นที่จัดงาน/กิจกรรมของหมู่บ้านปากแซงที่ดึงดูดการท่องเที่ยว เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และมองความเชื่อในศาสนาพุทธ/สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรม ซึ่งทรัพยากรทั้งสองนี้มีลักษณะเป็นทั้งทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม

[201] ทุนทางสังคม

[202] ทุนสัญลักษณ์

Ref. code: 25645724300016KJI

หรือสำนักงานอำเภอนาตาล การใช้ระบบโครงสร้างพื้นฐาน/สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในพื้นที่หมู่บ้านปากแซงที่จัดสร้าง/ปรับปรุงซ่อมแซมโดยองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน เป็นต้น

การพัฒนา/การจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นโดยภาครัฐบาลที่ดำเนินการผ่านหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นนั้น ปรากฏอยู่ในรูปของทุนทางสังคม[203] ทุนทางวัฒนธรรม[204] และทุนทางเศรษฐกิจ[205]และสำหรับนักท่องเที่ยวแล้ว การสนองตอบต่ออำนาจดังกล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อมในฐานะสิ่งดึงดูดใจ/อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว คือ การสร้างทุนสัญลักษณ์ให้กับตนเอง เช่น การถ่ายรูป/คลิปวีดีโอ พร้อมกับพูด/พิมพ์ข้อความและนำแหล่งท่องเที่ยวและ/หรือแสดงท่าทางประกอบต่างๆ ในเชิงสนุกสนาน/ให้ความรู้ ณ จุดเช็คอิน/จุดที่มีการประดับตกแต่งที่เป็นสัญลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านปากแซง โดยนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อแสดงให้ผู้อื่นรับรู้ว่า ตน (และคณะ) ได้เดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวคนดังกล่าว รู้สึกมีความพึงพอใจ/รู้สึกว่าตนมีความสำคัญเมื่อมีผู้มาแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในเชิงบวกเกี่ยวกับภาพ/คลิปวีดีโอนั้น เป็นต้น และจากการศึกษาพบว่า มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Hartijasti & Cho (2018) และ Daxböck et al. (2021) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแรงกระตุ้นของนักท่องเที่ยวในการแบ่งปันประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ (เช่น การนำเสนอ/แชร์ภาพถ่าย การแชร์ตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยว การแสดงความคิดเห็น/บอกเล่าเรื่องราวทางการท่องเที่ยวของตนให้ผู้อื่นได้ร่วมรับรู้ ฯลฯ) โดยส่วนหนึ่งของผลการศึกษาระบุว่า นักท่องเที่ยวในฐานะของผู้กระทำการแบ่งปัน/การแชร์/การโพสต์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ตนไปเยือนนั้น มีความรู้สึกเพลิดเพลิน เกิดความนับถือตนเอง/รู้สึกมีศักดิ์ศรี/มีความภาคภูมิใจ เกิดความรู้ผูกพันทางสังคม หรือเกิดความรู้สึกว่าตนได้รับการยอมรับ/ความสนใจ ซึ่งถือเป็นชุดของความรู้สึกที่แสดงให้เห็นว่าตน (นักท่องเที่ยว) เป็นผู้ที่มีความสำคัญ

---

[203] เช่น การอาศัยการมีส่วนร่วม (ความคิดเห็น แรงกาย/แรงใจ ฯลฯ) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา การอาศัยมติ/การยอมรับร่วมในการดำเนินงานพัฒนา/การจัดกิจกรรมที่ดึงดูดการท่องเที่ยว ฯลฯ

[204] การจัดงาน/กิจกรรมตามประเพณี/วัฒนธรรม/วิถีการดำรงชีวิตการดำรงอยู่ของชุมชนท้องถิ่น

[205] เช่น งบประมาณ วัตถุดิบ แรงงาน ฯลฯ ในการดำเนินงานพัฒนา/การจัดกิจกรรม

Ref. code: 25645724300016KJI

5.6 วิเคราะห์ลำดับความสำคัญของกลุ่มผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง (ด้านอุปทานของการท่องเที่ยว) ผ่านการใช้อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

หากพิจารณาผ่านบทบาทกระทำการของผู้ที่มีอำนาจหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง จะพบว่ากลุ่มบุคคลที่มีอำนาจหรือมีบทบาทสำคัญที่สุดนั้น แปรผันไปตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบหลักในเหตุการณ์/สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนหมู่บ้านปากแซง โดยความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานเป็นหลัก การจัดโครงการตลาดประชารัฐไทย-ลาว สองฝั่งโขง โดยความรับผิดชอบของสำนักงานอำเภอนาตาลและองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานเป็นหลัก การจัดงานวัดปากแซงโดยคณะสงฆ์และคณะชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซงเป็นหลัก เป็นต้น

กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจมากที่สุด/มีอำนาจเหนือผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงหากพิจารณาในภาพรวม : อย่างไรก็ตาม หากจะต้องทำการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาว่า “ผู้ใด/บุคคลกลุ่มใดเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด/มีอำนาจเหนือผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในภาพรวม”นั้น สามารถวิเคราะห์/อธิบายได้ว่า ผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด คือ ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง เนื่องจาก ชาวบ้านเป็นเจ้าชุมชน/เจ้าของพื้นที่ หากใครจะเข้ามาดำเนินการ/กระทำการในสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน (ส่วนรวม) เช่น โครงการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของรัฐบาล การจัดพิธีเปิด/การจัดกิจกรรมต่างๆ ณ หมู่บ้านปากแซง ฯลฯ ชาวบ้านจะต้องมีการประชุม พูดคุยปรึกษาหารือร่วมกันว่าจะยอมให้มีการดำเนินโครงการหรือการจัดกิจกรรมต่างๆ หรือไม่ (คุณนภา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์; คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม; น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

“ในความคิดของผมก็คือประชาชนหรือชาวบ้านล่ะครับที่มีอำนาจส่วนที่ไม่มีชีวิตก็คือปูชนียสถานพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว” (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563)

“ถ้าพูดถึงคนที่มีบทบาทอำนาจมากที่สุด ก็จะเป็นเจ้าของพื้นที่ ชุมชน วัด บ้าน โรงเรียน ก็ต้องอาศัยเจ้าของพื้นที่เป็นหลักว่าเขาต้องการพัฒนาอย่างไร” (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2563)

Ref. code: 25645724300016KJI

อย่างไรก็ตาม จะสังเกตได้ว่า หากเป็นการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของภาครัฐบาลและชาวบ้านเห็นว่าเป็นการนำมาซึ่งผลประโยชน์ของชุมชนทั้งในด้านเชิงรูปธรรม[206]และนามธรรม[207]และไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชุมชนส่วนใหญ่ชาวบ้านก็มักจะยินดีให้ความร่วมมือ

หากเปรียบเทียบอำนาจภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงระหว่างกลุ่มชาวบ้านและคณะสงฆ์ จะพบว่ากลุ่มชาวบ้าน เป็นผู้ที่มีอำนาจมากกว่า เนื่องจากอยู่ในฐานะที่เป็นเจ้าของชุมชน โดยเป็นรากฐานในการดำรงอยู่ของวัดและคณะสงฆ์ในลักษณะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งชาวบ้านกระทำโดยอาศัยความเชื่อถือศรัทธา/เคารพบูชาในศาสนาพุทธ พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ และพระสงฆ์ตลอดจนสำนึกร่วมในความเป็นเจ้าของชุมชน[208] ที่ยึดถือเป็นประเพณีปฏิบัติของชุมชนสืบทอดมาจากรุ่นบรรพบุรุษ นอกจากนี้ ชาวบ้านยังเป็นผู้มีอำนาจหรือมีส่วนสำคัญในการตรวจสอบและมีส่วนร่วมในการตัดสินใช้จ่ายเงินของวัดโดยเฉพาะการปรับปรุงพัฒนาวัดหรือการก่อสร้างอนุสรณ์สถาน/สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติ/ตำนานความเชื่อของผู้คนในชุมชน

นอกเหนือจากการที่ชาวบ้านมีอำนาจในการตรวจสอบและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการใช้จ่ายเงินของวัดแล้ว ชาวบ้านยังมีอำนาจในการกำกับ/ควบคุมการกระทำ/พฤติกรรมของคณะสงฆ์ภายในวัดอีกด้วย ซึ่งหากพบการกระทำของสงฆ์ที่ผิดปกติหรือไม่เหมาะสม ชาวบ้านก็มักจะบอกเล่าต่อกันอย่างทั่วถึงทั้งภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้าน ตลอดจนการคอยสังเกตพฤติกรรมว่าคณะสงฆ์ประพฤติผิดวินัยสงฆ์หรือไม่ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้คณะสงฆ์เกิดความสำรวมระวังพฤติกรรม ยกตัวอย่างเช่น เจ้าอาวาสปากแซงรูปปัจจุบัน ที่ท่านมักจะปรึกษาหารือกับชาวบ้านก่อนเสมอก่อนที่จะมีการใช้จ่ายงบประมาณของวัด เพราะในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งรองเจ้าอาวาสวัดปากแซง ท่านพบเห็นการร้องเรียน/การชุมนุมประท้วงเรื่องพฤติกรรมและการใช้จ่ายเงินของอดีตเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัด ดังนั้น เมื่อท่านดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ท่านจึงพยายามป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นโดยเฉพาะเรื่องการใช้จ่ายเงินของวัด

---

[206] เช่น การช่วยให้ชุมชนเกิดการสร้างรายได้ผ่านการค้าขายสินค้าหรือการแสดงของชุมชน การช่วยให้ชุมชนได้ประชาสัมพันธ์สินค้า เป็นต้น

[207] การสร้างชื่อเสียง/ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้กับชุมชน การเน้นย้ำ/แสดงความสำคัญของพื้นที่ชุมชนในฐานะพื้นที่ในเชิงยุทธศาสตร์ เป็นต้น

[208] เช่น ความรักความหวงแหน การปกป้อง/ธำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ฯลฯ

Ref. code: 25645724300016KJI

กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจมากที่สุด/มีอำนาจเหนือผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงหากพิจารณาการกระทำการ/เหตุการณ์/สถานการณ์ต่างๆ ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง : ในกรณีที่เกิดการวิพากษ์ว่าการแสวงหาผู้มีอำนาจมากที่สุดในภาพรวมนั้นไม่สามารถเป็นคำตอบสำหรับงานวิจัยนี้ได้ ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการพิจารณาผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดโดยพิจารณาจากการเป็นเจ้าภาพ/ผู้จัดงาน/ผู้ริเริ่ม ผู้กำหนด/จัดสรรงบประมาณ/ผู้ที่มีบทบาทสำคัญเหนือผู้อื่น ผู้ขับเคลื่อนหรือผู้ดำเนินการหลักที่ทำให้การจัดงานเกิดขึ้นได้ในการกระทำการ/เหตุการณ์/สถานการณ์นั้นๆ ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ยกตัวอย่างเช่น

(1) การจัดงานประเพณีแข่งเรือยาวสองฝั่งโขง ณ หมู่บ้านปากแซงที่องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานเป็นเจ้าภาพในการจัดงาน หรือ เป็นผู้กำหนด/จัดสรรงบประมาณ และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการหลักที่ทำให้งานนี้เกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม ในการจัดงาน จะต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนและผู้ประกอบการท้องถิ่นเป็นหลักในการเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้น สำหรับเหตุการณ์/สถาการณ์นี้จึงสามารถกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน

(2) การจัดงานวัดปากแซง ซึ่งผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดในการจัดงานคือคณะสงฆ์ คณะกรรมการวัดและชาวบ้านปากแซงที่เป็นเจ้าภาพ/ผู้ดำเนินการหลักที่ก่อให้เกิดการจัดงานนี้ขึ้น

กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจ/มีความสำคัญในระดับรองลงมาในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงหากพิจารณาในภาพรวม : กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจ/มีความสำคัญในระดับรองลงมาจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง คือ กลุ่มของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาล[209]และกลุ่มของผู้ประกอบการที่เข้ามาค้าขายในเขตหมู่บ้านปากแซง[210] โดยบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้ มีบทบาทสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงให้เกิดความน่าดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เช่น การที่พัฒนา/ปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซงโดยองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับชาวบ้านรวมถึงนักท่องเที่ยว[211] การเข้ามาค้าขายสินค้า/บริการของผู้ประกอบการที่ช่วยเติมเต็มองค์ประกอบ/เสริมสร้างบรรยากาศทางการท่องเที่ยว (เชิงศาสนา) ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

---

[209] จัดอยู่ในกลุ่มของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด)

[210] จัดอยู่ในกลุ่มของภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง

[211] เช่นการพัฒนา/ปรับปรุง ระบบแสงสว่าง ระบบน้ำประปา การก่อสร้างถนนคอนกรีตภายในชุมชน การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง (ที่นั่งพักผ่อน, จุดเช็ดอิน/จุดถ่ายรูป ฯลฯ)

Ref. code: 25645724300016KJI

หากทำการเปรียบเทียบอำนาจระหว่างกลุ่มของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาลและกลุ่มของผู้ประกอบการที่เข้ามาค้าขายในเขตหมู่บ้านปากแซง จะพบว่า อำนาจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาลเข้ามามีบทบาทหรือมีความสำคัญมากกว่าผู้ประกอบการ เพราะอยู่ในสถานะของการเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น[212]ที่ส่งเสริมให้หมู่บ้านปากแซงเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนมากกว่ากลุ่มของผู้ประกอบการ เช่น การจัดโครงการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมที่ช่วยดึงดูดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง การขับเคลื่อน/ดำเนินโครงการเพื่อสร้างอาชีพ/รายได้ให้กับผู้คนในชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น และจากการกิจกรรมดังกล่าว ถือเป็นการเน้นย้ำถึงความหมายและความสำคัญของหมู่บ้านปากแซงทั้งในฐานะที่เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว (เชิงศาสนา) ที่มีชื่อเสียงของท้องถิ่นและการเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของหน่วยงานราชการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนว่าหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญหรือมีอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่เหนือกว่ากลุ่มของผู้ประกอบการ คือ การที่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นอยู่ในสถานะของการเป็นผู้นำในการดึงดูดนักท่องเที่ยว/การท่องเที่ยว โดยที่กลุ่มผู้ประกอบการอยู่ในสถานะของผู้ตามที่ได้รับ/อาศัยผลประโยชน์จากบทบาทกระทำการของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เช่น การเข้ามาขอเช่าพื้นที่/อาศัยโอกาสทำการค้าขายของผู้ประกอบการจากการจัดงานประเพณีแข่งเรือและประเพณีสงกรานต์โดยองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานเป็นเจ้าภาพ การอาศัยโอกาสทำการค้าขายจากการจัดกิจกรรมพิเศษต่างๆ เช่น พิธีเปิดตลาดประชารัฐไทย-ลาว สองฝั่งโขง การจัดพิธีเปิดโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนต่อประชาชนในพื้นชายแดน พิธีเปิดโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง เป็นต้น

---

[212] ทั้งที่ได้รับมอบหมายภารกิจจากรัฐบาลส่วนกลางและบทบาทหน้าที่ตามระเบียบ/กฎหมายที่จะต้องปฏิบัติ/พึงปฏิบัติในเขตท้องถิ่นที่รับผิดชอบ

Ref. code: 25645724300016KJI

บทที่ 6
แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่สะท้อนถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยประมวลจากความคิดเห็นของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงเป็นหลัก ซึ่งอธิบายไว้ในข้อ 6.1-6.4

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการในบริบทของการพัฒนาท้องถิ่น/การพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนำมาสะท้อนให้เห็นถึงความยั่งยืนของแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์การสะท้อนถึงเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้ มีความสอดคล้องในระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะอยู่ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงด้านระยะเวลา เหตุการณ์/สถานการณ์ และบริบทแวดล้อมต่างๆ

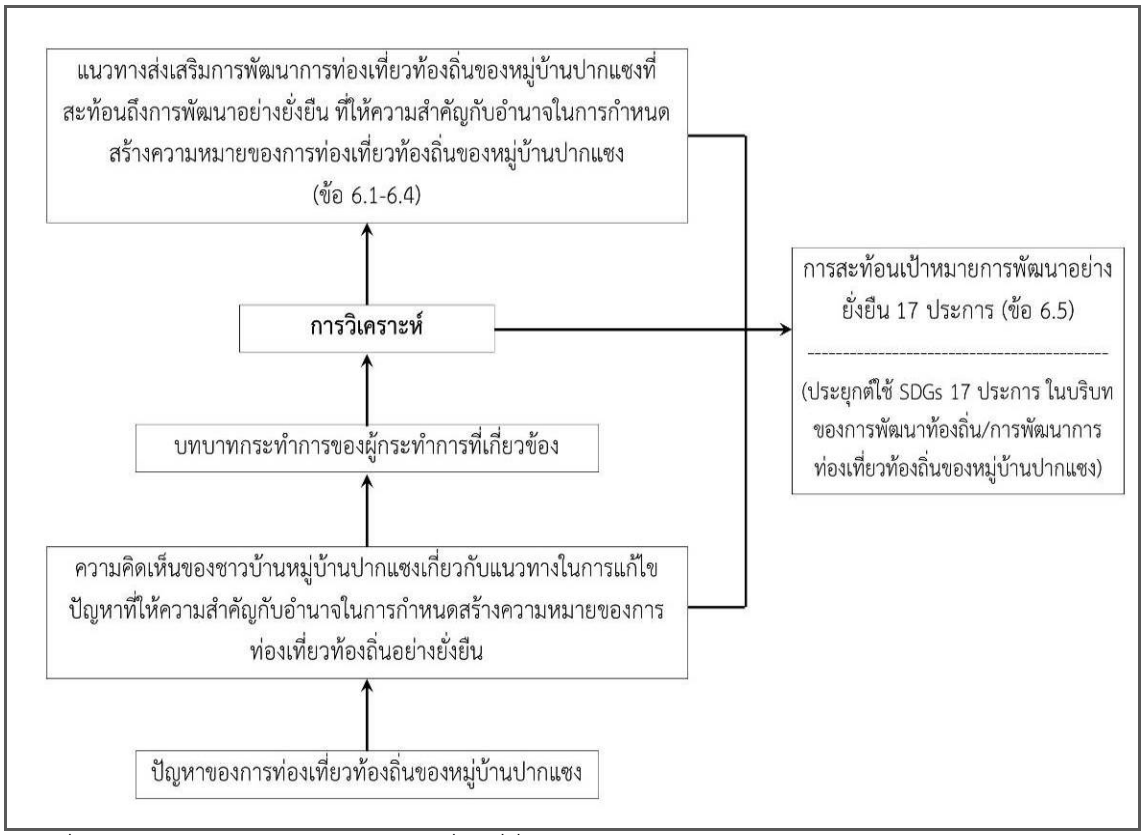

ภาพที่ 6.1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของหมู่บ้านปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

6.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าโอทอปของหมู่บ้านปากแซง

ประกอบด้วย 2 แนวทาง คือ (1) แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการเพิ่มพูนทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาด และการหาสถานที่จัดจำหน่ายเสริม เพื่อให้การจำหน่ายสินค้าโอทอปของชุมชนดำเนินการขายสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง และ (2) แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการปรับปรุงการบริหารจัดการบุคลากร (สมาชิก) ภายในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนของหมู่บ้านปากแซง มีรายละเอียด ดังนี้

6.1.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการเพิ่มพูนทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาด และการหาสถานที่จัดจำหน่ายเสริม เพื่อให้การจำหน่ายสินค้าโอทอปของชุมชนดำเนินการขายสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง

6.1.1.1 อำนาจในการเพิ่มพูนทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาด

ปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์สินค้าโอทอปของชุมชนหมู่บ้านปากแซงยังขาดความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ ที่มีจำหน่ายทั่วไป เช่น ผลไม้แปรรูปทอดกรอบ ตำกล้วย ผ้าฝ้ายทอ เครื่องจักรสาน ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้ อยู่ในระดับที่สามารถจำหน่ายได้ โดยผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปทอดกรอบสามารถจำหน่ายได้ในระดับดี เพราะผลิตภัณฑ์มีความสดใหม่ เนื่องจากผู้ผลิตมีความชำนาญและจำหน่ายอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลาช้านาน จนกระทั่งมีผู้ประกอบการจากภายนอกมาสั่งซื้อสินค้าเพื่อนำไปขายต่อ ประกอบกับราคาสินค้าอยู่ในระดับที่ผู้บริโภคทั่วไปสามารถซื้อได้ทั้งในรูปแบบที่ซื้อรับประทานเองและซื้อเป็นของฝาก แต่อย่างไรก็ตามตัวผลิตภัณฑ์ก็มีลักษณะทั่วไปเช่นเดียวกับตำกล้วย ผ้าฝ้ายทอ เครื่องจักรสานที่อยู่ในระดับที่พอใช้หรือพอจำหน่ายได้และมีผู้มาสั่งซื้อในลักษณะของการขายส่งบ้างเป็นครั้งคราว

สำหรับแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนในภาพรวมจากความคิดเห็นของผู้ประกอบการชุมชนและตัวแทนของคณะผู้นำหมู่บ้าน มีความคิดเห็นตรงกันว่า ควรจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเรื่องการตลาด ได้แก่

(1) การนำเสนอและจำหน่ายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ เพราะจะช่วยทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักและสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์โควิดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อย (คุณประสาน; คุณมีนา, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม; คุณวินัย, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

(2) การเปลี่ยน/จัด/ตกแต่งทำเลที่ตั้ง การจัดข้อเสนอพิเศษและการพัฒนาทักษะในการพูด เพราะปัจจุบันจุดที่ขายสินค้าไม่เป็นที่สะดุดตาสำหรับนักท่องเที่ยว เพราะมีการย้ายสถานที่จำหน่ายมาจากริมฝั่งแม่น้ำโขง[213] อันเนื่องมาจากการจัดระเบียบสถานที่ของเจ้าอาวาสที่ต้องการให้บริเวณดังกล่าวมีความเป็นส่วนตัวในการประกอบกิจของคณะสงฆ์ (คุณวิมล, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2563; คุณศุภกิจ; คุณวิชิต, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564)

"ตัวสินค้าก็มีส่วนถ้าสินค้าดีแล้ว สินค้าจะขายได้ด้วยตัวของเขาเอง และควรได้รับการอบรมเรื่องการขายออนไลน์ พัฒนาการเข้าถึงตัวสินค้า แล้วก็ให้มีการชี้วัด[214] เพื่อให้เห็นการใช้งานที่แท้จริง" (คุณวินัย, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

"คิดว่าต้องมีการศึกษารายละเอียดในเรื่องการตลาดให้มากกว่านี้ และจุดที่วางขายสินค้าโอทอปควรอยู่ในจุดที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้ชัดเจน เช่น ประตูทางเข้าวัด" (คุณวิมล, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2563)

"ต้องตกแต่งหน้าร้านให้เป็นที่น่าสนใจ จัดโซนนิ่งในการขายสินค้าให้ชัดเจน จัดโปรโมชั่นในบางครั้ง และคนขายต้องพูดโน้มน้าวจิตใจได้ดี" (คุณศุภกิจ, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564)

สำหรับแนวทางทั้งสองที่ตัวแทนของชาวบ้านเสนอมานั้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลกาญจน์ สถะบดี (2563) ที่ศึกษากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน และ กฤษติญา มูลศรี (2564) ที่ศึกษากลยุทธ์การตลาด 4.0 สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ระบุว่าการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบออนไลน์นั้น เป็นแหล่งที่มาของรายได้หลัก มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขายโดยจะต้องดำเนินการร่วมกับกลยุทธ์ทางการตลาดอื่นๆ และควรกระทำร่วมกับการจัดจำหน่ายแบบดั้งเดิมหรือการจัดจำหน่ายหน้าร้าน

นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐพงศ์ ใจซื่อตรง (2563) ที่ระบุว่า แนวทางหนึ่งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การแข่งขันทางการตลาดนั้น คือ การเพิ่มพูนทักษะความรู้ให้กับบุคลากรในชุมชนและการจัดให้มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่หลากหลาย

ในส่วนของบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบในการพัฒนากลุ่มสินค้าโอทอปของชุมชนในด้านการตลาดนั้น ควรจะต้องอาศัยอำนาจ/บทบาทกระทำการ (ตามหน้าที่ความรับผิดชอบ) ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล/สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีในการจัดโครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะในด้านการตลาดให้กับผู้ประกอบการชุมชนหมู่บ้านปากแซง เพราะ

---

[213] ทำเลที่ตั้งที่มีความสะดุดตาสำหรับนักท่องเที่ยว

[214] การติดตามวัดผลการอบรม

Ref. code: 25645724300016KJI

ในอดีต ชุมชนหมู่บ้านปากแซง เคยได้รับการอบรม/ให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าโอทอปกลุ่มผ้าฝ้ายทอและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน (อื่นๆ) ในด้านการตลาด (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563) โดยการสนับสนุนของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลและสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีผ่านโครงการสัมมาชีพชุมชนและโครงการหมู่บ้านท่องเที่ยว โปรดดูการให้ข้อมูลของคุณวีณา ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล ประกอบ ดังนี้

> . . . พอเราเข้าสู่กระบวนการอบรมอะไรเสร็จนั่น ในส่วนของพัฒนาชุมชนก็จะมีโครงการหมู่บ้านสัมมาชีพ คือทางเราก็ซื้อเส้นฝ้ายให้เขา ทีนี้ เขาก็เลยมีความคิดขึ้นมาว่าเขาก็อยากมีศูนย์ OTOP ของเขา เขาก็เลยมีแนวคิดลงหุ้นกันในหมู่บ้านนั่น ซื้อพวกผ้าถุงผ้าอะไรต่างๆนั่น มาขายส่วนหนึ่ง ก็คือ ในงบของหมู่บ้านท่องเที่ยวของจังหวัดนี่ เขาจะพัฒนาในตัวผลิตภัณฑ์ด้วย เขาก็จะมีการพัฒนาทำกระเป๋าทำโน่นทำนี่ให้ มีการทำแพ็คเกจให้ มีที่บริษัทเขาให้ มีหมวกปากแซง เสื้อยืดปากแซง มีพวงกุญแจมีอะไรหลายๆอย่าง ก็คือให้ผลิตภัณฑ์ให้กลุ่มบริหารจัดการเข้าหมู่บ้านเลย คือเอามารวมกันอยู่ในศูนย์นี้นี่หลายอย่าง ในส่วนที่ไปอบรม เขาก็จะพยายามเน้นให้เรามีแบรนด์ เช่น ปากแซงมีต้นแซงเป็นสัญลักษณ์ เพื่อแสดงความเป็นท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงและให้นักท่องเที่ยวจำได้ โดยสนับสนุนงบประมาณในการทำแพ็คเกจ หรือถุงกระดาษแบบแข็ง ตัวพัฒนาผลิตภัณฑ์นี่เป็นในส่วนของพัฒนาชุมชนจังหวัดดำเนินการ ในส่วนของอำเภอที่ดำเนินการคือจัดอบรม พาไปดูงานแล้วก็จัดอบรมการแสดงต้อนรับ . . . (คุณวีณา, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2563)

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอมา แสดงให้เห็นว่าในอดีต สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล (ระดับอำเภอ) เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญหรือมีอำนาจในการดำเนินงาน/ประสานงานในการพัฒนาทักษะ/องค์ความรู้เพื่อการพัฒนากลุ่มผู้ประกอบการท้องถิ่น ประเภทสินค้าโอทอปตามความต้องการของชุมชน โดยอาศัยการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และด้วยเหตุนี้ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลจะเข้ามาดำเนินงานในการต่อยอดโครงการสัมมาชีพชุมชนและ/หรือโครงการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวอย่างตรงจุด โดยการจัดอบรมเกี่ยวกับทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาด ที่ให้ความสำคัญในเรื่องการจำหน่ายสินค้าผ่านระบบ/ตลาดออนไลน์ตามเว็บไซต์/แอพลิเคชันยอดนิยมให้กับกลุ่มผู้ประกอบการสินค้าโอท็อปของชุมชน โดยให้ความสำคัญในเรื่องการตลาดออนไลน์ เช่น วิธีการ/ขั้นตอนในการนำสินค้าเข้ามาขายในตลาดออนไลน์ เทคนิคการถ่ายภาพผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ การกำหนดราคาสินค้า/ราคาค่าขนส่ง การบรรจุสินค้าเพื่อส่งให้ถึงมือผู้บริโภคในสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด ฯลฯ

Ref. code: 25645724300016KJI

6.1.1.2 อำนาจในการหาสถานที่จัดจำหน่ายเสริม

การหาสถานที่จัดจำหน่ายนอกเหนือจากแนวทางที่ชาวบ้านเสนอให้จัดจำหน่ายผ่านทางตลาดออนไลน์แล้ว ยังมีแนวทางที่ตัวแทนกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและตัวแทนของชาวบ้านเสนอ ซึ่งสรุปได้เป็น 2 แนวทางด้วยกัน แนวทางแรก คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสินค้าไปขายในตลาดท่องเที่ยวใกล้เคียงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก เช่น ถนนคนเดินเขมราฐที่จัดขึ้นในช่วงบ่ายถึงหัวค่ำของทุกวันเสาร์ แนวทางที่สอง คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดให้มีตลาดภายในหมู่บ้านเป็นประจำทุกวันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาพรวมและเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายให้กับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

“อันนี้เฮากะเว่ากันอยู่ค่ะ ว่า เฮาสิไปขายอยู่เขมราฐบ๊อ มันจังสิมีคนมาซื้อ” (คุณนภา, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2563)

“อยากให้มีตลาดที่หมู่บ้าน เป็นตลาดที่ขายประจำทุกวัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เดินชม” (คุณกมล, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

หากพิจารณาจากความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ จะพบว่า แนวทางแรกมีความเป็นไปได้มากกว่า เพราะสามารถดำเนินการปฏิบัติได้โดยง่ายและรวดเร็วกว่าแนวทางที่สอง เพราะแนวทางแรก เป็นการอาศัยอำนาจจากมติของสมาชิกภายในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและอาศัยอำนาจที่มาจากการสนับสนุนของคณะผู้นำชุมชน ส่วนแนวทางที่สอง จะต้องอาศัยอำนาจหรือความร่วมมือจากหลายฝ่าย ได้แก่

(1) อำนาจของชุมชน : ความเห็นชอบ/มติจากชุมชน การวางแผนงาน การเสนอโครงการ/แผนงาน การจัดหาสถานที่ การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

(2) อำนาจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง : การพิจารณาอนุมัติ/การให้ความเห็นชอบ/การให้ความร่วมมือ ฯลฯ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน สำนักงานอำเภอนาตาลและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

(3) อำนาจของผู้ประกอบการของหมู่บ้านปากแซง : การตัดสินใจของผู้ประกอบการในระดับหมู่บ้านหรืออำเภอใกล้เคียงที่อยากเข้ามาค้าขายสินค้าเพื่อสร้างรายได้

(4) อำนาจของกลุ่มลูกค้า/นักท่องเที่ยว : การตัดสินใจในฐานะที่เป็นกำลังซื้อหรือกำลังในการบริโภคสินค้าในตลาดของชุมชนหมู่บ้านปากแซง

การที่กล่าวว่า แนวทางที่สองเกิดขึ้นได้ยากกว่าแนวทางแรกนั้น เนื่องจากจะต้องอาศัยอำนาจที่มาจากความร่วมมือของหลายฝ่ายรวมถึงการมีระยะเวลาการดำเนินงาน/จัดเตรียมงานที่นานกว่า นอกจากนี้ ยังมีผลเสียที่จะติดตามมาจากการเปิดตลาดประจำ คือ ปัญหาขยะ ปัญหาการทิ้งหรือระบายของเสียลงสู่แม่น้ำ/พื้นที่ของหมู่บ้าน ปัญหามลภาวะทางกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ ฯลฯ ซึ่งจะก่อให้เกิดการทำลายวิถีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมหรือภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของ

หมู่บ้าน ดังเช่นกรณีศึกษาของ วรรณวรางค์ ศุทธชัย และ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2562) ที่ระบุว่า ปัญหาการจัดการขยะ ปัญหาน้ำเสีย และปัญหาเรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เมืองไม่น่าอยู่ หรือกรณีศึกษาของ สิทธิชัย สารพัฒน์ (2563) ที่ระบุว่า การเปิดตลาดการค้าช่องจอมบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ก่อให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การเกิดมลภาวะจากปัญหาน้ำเสียและปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่มาจากตลาดการค้า

6.1.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการปรับปรุงการบริหารจัดการบุคลากร (สมาชิก) ภายในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนของหมู่บ้านปากแซง

อำนาจในการสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง และการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มอย่างเป็นธรรม

พื้นฐานสำคัญในการรวมตัวกันของสมาชิกภายในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนของหมู่บ้านปากแซง คือการรวมกลุ่มกันได้อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง ทั้งนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในกลุ่ม กล่าวคือ เป็นอำนาจของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่ม โดยมีแรงจูงใจคือความสนใจในการทำผลิตภัณฑ์/สินค้า ความต้องการสร้างรายได้ให้กับตนเอง และความต้องการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิก/ส่วนหนึ่งของชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชน ส่วนผู้ที่มีอำนาจในการเสริมสร้างความร่วมมือและสามารถทำให้สมาชิกในกลุ่มรวมตัวกันได้นั้น คือ ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์สินค้าโอทอปและผู้ใหญ่บ้านและคณะ (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้าน/ผู้อาวุโสของหมู่บ้าน) อย่างไรก็ตามปัจจุบันการรวมตัวกันของกลุ่มสินค้าโอท็อปของชุมชนยังขาดความเข้มแข็ง เพราะด้วยสถานการณ์และปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้การรวมตัวกันของสมาชิกในกลุ่มมีความเปราะบาง[215] ที่ส่งผลให้การผลิตสินค้าและการดำเนินงานภายในกลุ่มขาดความต่อเนื่อง (คุณนภา, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม; คุณวิชิต, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564)

สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ตัวแทนของชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ได้แก่

(1) การให้ความสำคัญกับการพูดคุยหรือปรึกษาหารือและสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในกลุ่ม เพราะจากอดีตที่ผ่านมา สมาชิกในกลุ่มไม่ค่อยพูดคุยหรือปรึกษาหารือกัน (คุณประสาน, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม; คุณวินัย; คุณพนัส, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564) สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากการดำเนินงานของกลุ่มไม่ต่อเนื่องหรือไม่เป็นรูปธรรม ดังนั้น สมาชิกกลุ่มจึงไม่ค่อย

---

[215] เช่น ช่วงวันปกติธรรมดาหรือช่วงสถานการณ์โควิดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาน้อย คุณภาพของการผลิตสินค้าอยู่ในระดับที่พอใช้หรือพอจำหน่ายได้ และการรวมกลุ่มยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นที่ยังขาดการบริหารจัดการที่ดีภายในกลุ่ม

Ref. code: 25645724300016KJI

ได้ปรึกษาหารือกันเรื่องกิจการของกลุ่ม แต่มุ่งเน้นไปที่การจำหน่ายสินค้าและประกอบอาชีพของตนเองมากกว่า เพราะในช่วงวันปกติธรรมดามักจะขายสินค้าไม่ค่อยได้จึงไม่ค่อยมีใครอยากจะเข้าไปทำหน้าที่ดูแลร้านประจำหรือลงหุ้น/ลงทุนเพิ่มเติมเพราะเกรงว่าจะขาดทุน (คุณนภา, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2563) โปรดดูการให้ข้อมูลของคุณพนัสและคุณประสาน ประกอบ ดังนี้

"ต้องประชุมกลุ่มอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่ออธิบายข้อข้องใจต่างๆ" (คุณพนัส, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

"ในกลุ่มจะต้องไม่เห็นแก่ตัว ให้รักและสามัคคีกัน ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นเราก็ต้องพูดจากันให้เข้าใจ แก้ไขความขัดแย้งด้วยสติและเหตุผล" (คุณประสาน, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564)

(2) การคัดเลือกผู้นำกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง (คุณวิมล, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2563) การแบ่งหน้าความรับผิดชอบให้มีความชัดเจนและการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลและจัดการระบบอย่างเป็นทางการเพื่อการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม (คุณศุภกิจ, สัมภาษณ์ 17 กรกฎาคม; คุณมานะ, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

"จัดประชุมและแต่งตั้งคณะทำงาน ผู้บริหาร ฝ่ายบัญชี ผู้ขาย และสินค้าที่จะนำมาขายที่ได้ผลกำไรต้องไม่เน่าเสียง่าย" (คุณมานะ, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

"แบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน อย่าให้กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งผูกขาดในการตัดสินใจต่างๆ ต้องให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วม แล้วก็ให้มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างชัดเจน มีการตรวจสอบอย่างตรงไปตรงมา" (คุณศุภกิจ, สัมภาษณ์ 17 กรกฎาคม 2564)

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอมา สามารถสรุปได้ว่าแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง และการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มอย่างเป็นธรรมนั้น เป็นการให้ความสำคัญกับอำนาจของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง ซึ่งได้แก่ หัวหน้ากลุ่มและสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์โอทอปของชุมชนและคณะผู้นำชุมชนของหมู่บ้าน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันจัดระเบียบในการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีกิจการที่มั่นคงและสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งกระทำผ่านแนวทางในการแก้ปัญหาในข้อ (1)-(2) ที่ได้อธิบายไว้ในข้างต้น ทั้งนี้ ข้อเสนอดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ Kontogeorgopoulos et al. (2014) ที่ระบุว่าผู้นำ/กลุ่มผู้นำชุมชนเป็นหนึ่งในสามปัจจัยหลักสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของ จิตติมา พลศักดิ์และรพีภัทร ศรีไกรภักดิ์ (2563) และ เพ็ญศรี ฉิรินัง (2563) ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจหรือบทบาทของชุมชนในการเป็นปัจจัยหลักที่ขับเคลื่อนกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

6.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนา/ปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

6.2.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการเสนอและก่อสร้าง/ตกแต่งซุ้มประตูหมู่บ้านท่องเที่ยว

การเสนอความต้องการก่อสร้าง/ตกแต่งซุ้มประตูหมู่บ้านท่องเที่ยว เป็นอำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซง ส่วนอำนาจในการอนุมัติงบประมาณ คือ อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน ซึ่งชุมชนหมู่บ้านปากแซงที่นำโดยผู้ใหญ่บ้าน มักจะนำเสนอในที่ประชุมเมื่อมีโอกาสประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ตามวาระโอกาส แต่ปัจจุบันหมู่บ้านปากแซงก็ยังไม่ได้รับงบประมาณในการก่อสร้าง เพราะชุมชนเห็นว่าโครงการพัฒนาด้านอื่นๆ ของหมู่บ้านมีความสำคัญยิ่งกว่า แต่หากจะดำเนินการก่อสร้างก็สามารถที่จะกระทำได้ โดยใช้งบประมาณของชุมชนจากบัญชีค่าเช่าพื้นที่สาธารณะ โปรดดูการให้ข้อมูลของคุณนภา ประกอบ ดังนี้

“ตอนนี้ยังอยู่ค่ะ เพราะเฮามีจุดเช็คอิน จุดถ่ายรูปหลายอยู่ค่ะ กะเป็นโครงการที่อยู่หลังๆ เฮาเอาอันที่มันจำเป็นก่อน ขั้นเฮาต้องการอีหลีกะบ่ยากดอกค่ะ มันกะมีงบค่าเช่าพื้นที่ของหมู่บ้านเฮาอยู่ค่ะขั้นสิเฮ็ดอีหลี คือตอนนี่เฮาะถ้าได้ (รอได้) หนาค่ะ” (คุณนภา, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2563)

แนวทางส่งเสริมให้เกิดการก่อสร้างซุ้มประตูหมู่บ้านท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในกรณีนี้ คือ การให้ความสำคัญกับอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานเป็นอันดับแรกในการให้งบประมาณ/ดำเนินการก่อสร้างซุ้มประตูหมู่บ้านท่องเที่ยว ส่วนการให้ความสำคัญกับอำนาจในลำดับรองลงมา คือ อำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเองที่จะมีมติเห็นชอบในการใช้งบประมาณจากค่าเช่าพื้นที่สาธารณะของชุมชนในการดำเนินงานก่อสร้าง

6.2.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการก่อสร้างศาลาชมวิวพร้อมห้องน้ำในเขตพื้นที่สาธารณะ

อำนาจในการเสนอโครงการเป็นอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานที่ส่วนหนึ่งมาจากอำนาจหรือความต้องการของชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซง ส่วนอำนาจในการอนุมัติโครงการนั้น คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การที่ชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงเห็นด้วยและไม่ได้คัดค้านต่อการเสนอโครงการดังกล่าวขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน เนื่องจาก หมู่บ้านปากแซงเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวในระดับอำเภอและในระดับจังหวัด ดังนั้น การที่มีโครงการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ศาลาชมวิวและห้องน้ำสาธารณะที่จะช่วยให้การท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงมีความโดดเด่น

หรือน่าดึงดูดใจมากยิ่งขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ต่างมองว่าเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง เพราะจะทำให้หมู่บ้านปากแซงมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มายังหมู่บ้านปากแซงเพิ่มมากยิ่งขึ้น (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563; คุณวินัย, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

ปัจจุบัน โครงการยังไม่ได้รับการอนุมัติ ดังนั้น จึงเป็นอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการติดตามผลของการยื่นเรื่องขอโครงการโดยการประสานงานไปที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้โครงการดังกล่าวมีความคืบหน้าและเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

6.2.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดถนนสายวัฒนธรรม

โครงการดังกล่าวนี้ ยังไม่มีการริเริ่มดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม แต่เป็นโครงการที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ต่างเห็นด้วย ว่าอยากจะให้มีการจัดขึ้น โดยอาศัยอำนาจชุมชน (คณะสงฆ์และชาวบ้าน) เป็นผู้ริเริ่มหรือเป็นหลักในการดำเนินงานและมีหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้การสนับสนุน (คุณวิชิต; คุณมีนา, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม; คุณประมวล, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

“เห็นด้วย ต้องร่วมกันทั้งวัด หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และ อบต. เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ชุมชน เพื่อจัดหานักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน หารายได้ให้กับพ่อค้าแม่ขาย ผลประโยชน์ก็จะเกิดขึ้นกับทุกฝ่าย” (คุณประมวล, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

หากจะริเริ่มดำเนินงาน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องปรึกษาหารือกับชาวบ้านและคณะสงฆ์เพื่อพูดคุย/ปรึกษาหารือถึงแนวทางปฏิบัติเบื้องต้นในส่วนของชุมชนว่าจะมีการดำเนินการจัดงานในฐานะเจ้าภาพอย่างไร และจากนั้นจะต้องเสนอโครงการไปยังสำนักงานอำเภอนาตาล เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการจัดงานและขอความร่วมมือ/การสนับสนุนในด้านต่างๆ ที่จะช่วยให้การจัดถนนสายวัฒนธรรมประสบความสำเร็จ (คุณนภา, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2563)

จากข้อมูลที่นำเสนอมา สรุปได้ว่า แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดถนนสายวัฒนธรรม คือ การให้ความสำคัญกับอำนาจของชุมชน/คณะผู้นำชุมชน (ชาวบ้านและคณะสงฆ์) เป็นลำดับแรกในฐานะเจ้าภาพในการจัดงานหรือผู้ริเริ่ม ส่วนลำดับที่สอง เป็นการให้ความสำคัญกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในฐานะภาคีเครือข่ายหรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดงาน/สนับสนุนให้การจัดงานถนนสายวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จ

ในด้านการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนานพ เอื้ออารีและสุวัฒนา ธาดานิติ (2562) ที่ให้ความสำคัญกับ

การวางผังเพื่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของเขตบริการอุทยานแห่งชาติเอราวัณเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรศิลป์ บัวงามและอุทุมพร ศรีโยม (2564) ที่เสนอแนะให้ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐบาลในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยควาสะดวก/สนองตอบต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

ด้านการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรมนั้น มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ยุวดี หัสดี (2562) ที่เสนอให้มีการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการจัดถนนสายวัฒนธรรมที่ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการวิเคราะห์จากศักยภาพของชุมชน และสอดคล้องกับ กลยุทธ์ในการพัฒนารูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ในโครงการส่งเสริมยกระดับถนนเดิน กลยุทธ์ในการสร้างองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นองค์กรที่เข้มแข็งในการเป็นแกนนำชุมชนพัฒนาการท่องเที่ยว และกลยุทธ์ในการสร้างบทบัญญัติกติกาหรือแนวทางการบริหารจัดการที่เห็นชอบร่วมกันของชุมชน ผู้ประกอบการและภาครัฐ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของถนนคนเดินแม่จัน ในโครงการจัดตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานการท่องเที่ยวและโครงการจัดกิจกรรมระดมความคิดในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน ในงานวิจัยของ ภูมรินทร์ ขำมิน (2562, น. 85-86)

6.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนด้านการท่องเที่ยว

สามารถจำแนกการอธิบายได้จากปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง โดยพิจารณาเฉพาะประเด็นที่ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นร่วมกันว่าควรจะมีการจัดตั้งกฎ กติกาทางการท่องเที่ยวเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย การจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องขยะ และ การจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการเข้าวัด มีรายละเอียด ดังนี้

6.3.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องขยะ

กฎ กติกาภายในชุมชนที่ทราบกันดีเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดภายในหมู่บ้าน คือ ต่างคนต่างก็ต้องดูแลความสะอาดภายในเขตบ้านเรือน/สถานที่อยู่อาศัย/สถานประกอบการของตนเอง ภายในเขตความรับผิดชอบของตน ซึ่งถือเป็นพื้นฐานในการรักษาความสะอาดในการดำรงอยู่ร่วมกันภายในชุมชน (คุณธีระ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม; คุณนภา, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2563)

Ref. code: 25645724300016KJI

อย่างไรก็ตาม การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามา โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมมักง่าย ไม่ยอมทิ้งขยะลงในถังขยะนั้น ได้ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยกระจายอยู่ตามบริเวณใต้ต้นไม้หรือบริเวณที่นั่งพักผ่อน (น้องธันวา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2563; คุณพนัส, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564) ซึ่งส่งผลให้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางการท่องเที่ยวไม่น่ารื่นรมย์ และหากไม่มีการจัดการดูแลหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว แหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงก็จะเกิดความเสื่อมโทรมและเต็มไปด้วยขยะ และแม้จะมีกลุ่มจิตอาสาเข้ามาช่วยในเรื่องการเก็บขยะของหมู่บ้าน เช่น คณะนักเรียน คณะทหาร/ตำรวจตระเวนชายแดนที่เข้ามาทำกิจกรรมจิตอาสาอยู่บ้าง แต่ก็มีลักษณะเป็นครั้งคราว ไม่ได้เข้ามาดูแลเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง (คุณนภา, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2563)

จากการวิเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาจากตัวแทนของชุมชน พบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่เสนอให้มีการมอบหมายหน้าที่ให้ชาวบ้านช่วยกันดูแล ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของการจัดแบ่งเวรและกำหนดพื้นที่/บริเวณที่รับชอบเป็นรายบุคคล/กลุ่มบุคคล โปรดดูการให้ข้อมูลของคุณมีนาประกอบ ดังนี้

“ควรมอบหมายจัดตั้งผู้ดูแลรับผิดชอบเรื่องขยะ มอบหมายเป็นคนๆ ไป ว่าดูแลรับผิดชอบตรงไหน คนที่รับผิดชอบก็ต้องดูแลตรงที่ตนได้รับมอบหมาย” (คุณมีนา, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564)

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอมา สามารถสรุปได้ว่าแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวจะต้องอาศัยอำนาจผ่านมติของชุมชน (อำนาจของชุมชน) ในการกำหนดข้อตกลง/กฎระเบียบ รวมถึงการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมเพื่อช่วยกันดูแลช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว และสำหรับแนวทางดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khawduesee et al. (2019) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชนท้องถิ่น ในการดูแลรักษาความสะอาดและทำนุบำรุงวัดหรือพุทธสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ที่อยู่ภายในชุมชน/ภายในท้องถิ่นของตนเพื่อการอนุรักษ์ ซึ่งพบในพื้นที่ศึกษาต่างๆ เช่น วัดพุทธนิมิตภูค่าว วัดอินทรประธานพร จังหวัดกาฬสินธุ์ วัดพระพุทธไสยาสน์ จังหวัดขอนแก่น วัดพระธาตุหนองสามหมื่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นต้น และในกรณีของหมู่บ้านปากแซงนี้อาจจะนำความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในฐานะที่เป็นอำนาจศักดิ์สิทธิ์ภายในชุมชน มาใช้เป็นแรงจูงใจอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อจูงใจ/ดึงดูดให้ผู้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกันในการรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาภายในชุมชน นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับกรณีศึกษา ของ Intahphuak et al. (2017) ที่พบว่า ศาสนาไม่ได้เป็นเพียงศูนย์รวมทางด้านศีลธรรมของชุมชนเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์รวมพลังชุมชนให้มีจิตสำนึกในการจัดการขยะอีกด้วย

Ref. code: 25645724300016KJI

6.3.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการเข้าวัด

ตามปกติ ไวยาวัจกร ที่เป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง ที่ประจำอยู่ที่วัดจะเป็นผู้คอยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยภายในวัด เช่น การให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในวัดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ภายในวัด นอกจากนี้ ทางวัดยังได้มีการจัดเตรียมผ้าถุงให้กับนักเที่ยวที่เป็นผู้หญิงที่มักจะใส่กระโปรง/กางเกง ที่มีความสั้นเหนือเข่าเข้ามาในวัด อย่างไรก็ตาม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบเกี่ยวกับการแต่งกาย/การปฏิบัติตนภายในวัดอย่างถูกต้องเหมาะสม และช่วยลดภาระของไวยาวัจกรซึ่งไม่อาจดูแลได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะเวลาที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก หรือในกรณีที่ไวยาวัจกรจะต้องปฏิบัติภารกิจนอกสถานที่ตามคำสั่งของเจ้าอาวาส ทั้งนี้ ตัวแทนของชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลต่างเห็นตรงกันว่า ทางวัดควรจะต้องมีการจัดทำป้ายบอกกฎระเบียบและข้อห้ามต่างๆ ที่พึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติภายในวัด (คุณวิมล, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2563; คุณมีนา; คุณวิชิต, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564) และควรมีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อทำหน้าที่ดูแลปัญหาดังกล่าวร่วมกับไวยาวัจกร (คุณวินัย, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564) โปรดดูการให้ข้อมูลของคุณวินัยและคุณวิมล ประกอบ ดังนี้

"ควรมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องกฎระเบียบนี้โดยตรง เพื่อช่วยคัดกรองแนะนำผู้มาเที่ยวให้ทราบถึงกฎของวัด" (คุณวินัย, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

> . . . การแก้ไขปัญหาเบื้องต้นควรมีป้ายแสดงข้อห้ามและกฎระเบียบในการเข้าวัดที่ชัดเจน เพราะวัดเราเป็นวัดเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมายาวนาน และก็มีกฎข้อห้ามหลายอย่างเกี่ยวกับวัดที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ข้อห้ามเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในวัด ก็คิดว่าทางวัดและคนในชุมชนควรร่วมมือจัดทำข้อห้ามต่างๆ ขึ้นมาแล้วจัดทำเป็นป้ายแสดงให้ชัดเจน . . . (คุณวิมล, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2563)

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เสนอแนะให้มีการจัดทำป้ายบอกกฎระเบียบและข้อห้ามต่างๆ ดำเนินไปเพื่อผลประโยชน์ของทางวัดเป็นหลัก ดังนั้น จึงให้ความสำคัญกับอำนาจของเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดเป็นหลักในการใช้งบประมาณเพื่อการจัดทำป้ายบอกกฎระเบียบและป้ายคำเตือนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนและ/หรือการประกอบพิธีกรรมภายในวัด ส่วนข้อเสนอแนะให้มีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อทำหน้าที่ดูแล/แนะนำการปฏิบัติตนที่เหมาะสมภายในวัดนั้นเป็นการให้ความสำคัญกับอำนาจของเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดเป็นหลักเช่นเดียวกัน ในการบริหารจัดการ/จัดหาผู้ที่มีความเหมาะสมในการช่วยไวยาวัจกรดูแล/ให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยว และสำหรับแนวทางที่สองนี้อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณเพิ่มแต่อย่างใด เพราะมีกลุ่มบุคคลผู้มาช่วยงานวัดเป็นประจำภายใต้การดูแลของไวยาวัจกร ที่จะเข้ามาช่วยสอดส่องดูแล/ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้ อย่างไรก็ตาม การให้ความสำคัญกับอำนาจของเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัด

เป็นหลักในแนวทางการแก้ไขปัญหาทั้งสองนี้ จะต้องอาศัยอำนาจของชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่จะเข้ามาช่วยสนับสนุน/ผลักดันให้ทั้งสองแนวทางนี้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

หากพิจารณาจากการให้ข้อมูลของคุณวิมลและคุณวินัย ที่เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว จะพบว่ามีความสอดคล้องกับหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาพุทธทั่วไป ซึ่งแต่ละที่ก็มักจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวแสดงออกโดยให้ความเคารพต่อสถานที่ตามธรรมเนียมปฏิบัติของวัดเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น การแต่งกายสุภาพตามระเบียบการเข้าสักการะของวัดแต่ละแห่ง การถอดรองเท้าในการเข้าไปสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ (Jocun et al., 2015) อย่างไรก็ตาม วัดบางแห่งอาจจะมีข้อกำหนดเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ประเพณีปฏิบัติ ความเชื่อถือศรัทธาของผู้คนในท้องถิ่น ตลอดจนความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (Stoddard, 1988, p. 104) เช่น ข้อห้ามของผู้หญิงล้านนาในอดีตที่ห้ามไม่ให้ผู้หญิงเข้าไปเหยียบในบริเวณลานเจดีย์ หรือการห้ามผู้หญิงเข้าอุโบสถ/เขตกำแพงแก้วอุโบสถ เป็นต้น (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547) ซึ่งในประเด็นนี้จะพบว่ามีความสอดคล้องกับการแสดงความคิดเห็นของคุณวิมล

6.3.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการรับบริจาคเงินของวัดปากแซง

สืบเนื่องมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในงานบุญกฐิน ที่มีบุคคล/กลุ่มบุคคลลงชื่อร่วมบริจาคเงินเป็นจำนวนมากและสัญญาว่าจะนำเงินมาให้ทางวัดในภายหลังและให้ทางวัดประกาศชื่อเพื่อแสดงการบริจาคเงินให้เป็นที่ประจักษ์หรือรับรู้อย่างทั่วถึง แต่ภายหลังจากการจัดงานเมื่อทางคณะกรรมการวัดแจ้ง/สอบถามไปยังบุคคล/กลุ่มบุคคลดังกล่าวเกี่ยวกับการจ่ายเงินบริจาคให้กับวัด (ตามที่ได้บอกกล่าวหรือได้ให้สัญญาไว้) บุคคล/กลุ่มบุคคลเหล่านั้นกลับบอกว่ายังไม่สามารถนำจ่ายได้ หรือมีการผัดผ่อนระยะเวลาการนำจ่ายออกไปเรื่อยๆ (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563; พระไพศาล, สัมภาษณ์ 1 พฤษภาคม 2563)

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ตัวแทนผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เห็นตรงกัน คือ ควรจะต้องมีจัดระเบียบปฏิบัติในการรับบริจาคเงินของวัดปากแซง ซึ่งจำแนกได้ออกเป็น 2 แนวทางด้วยกัน แนวทางแรก คือ การอาศัยอำนาจของคณะผู้นำชาวบ้านร่วมรับรู้และตรวจสอบจำนวนเงินบริจาค ร่วมกับตัวแทนคณะสงฆ์/คณะกรรมการวัด (คุณศุภกิจ, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม; คุณพนัส, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564) ส่วนแนวทางที่สอง คือ การอาศัยอำนาจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในระดับอำเภอและ/หรือระดับจังหวัด (ตัวแทน) เป็นพยาน/เข้าร่วมตรวจสอบเงินบริจาค

Ref. code: 25645724300016KJI

ร่วมกับตัวแทนคณะสงฆ์/คณะกรรมการวัดและตัวแทนชาวบ้าน (คุณวิมล, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2563; คุณกมล, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

"ให้มีการนำเงินบริจาคมาพร้อมรายชื่อผู้บริจาค แล้วค่อยออกใบอนุโมทนาบัตรให้ และให้ตัวแทนวัด ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นร่วมรับรู้ด้วย" (คุณศุภกิจ, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564)

"เมื่อให้มีการตรวจสอบ ควรมีหน่วยงานข้าราชการมาดูแลด้วย ไม่เอาคณะกรรมการที่มาจากหมู่บ้านอื่น นอกจากคณะกรรมการจากอำเภอและจังหวัด" (คุณกมล, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

จากการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวของตัวแทนชุมชนหมู่บ้านปากแซง สามารถสรุปได้ว่า ควรมีการผสมผสาน (บูรณาการ) อำนาจจากทั้ง 3 กลุ่ม (ตัวแทน) ได้แก่ อำนาจของคณะสงฆ์ อำนาจของชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซง และ อำนาจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น โดยปรับใช้ตามวาระโอกาสตามความสำคัญของงาน เช่น งานทำบุญในระดับท้องถิ่นที่คาดว่าจะมีเงินบริจาคจำนวนไม่มาก อาจจะใช้อำนาจของชุมชน (ตัวแทน) ร่วมตรวจสอบเงินบริจาคร่วมกับคณะกรรมการวัด ส่วนงานทำบุญที่คาดหมายว่าจะมีเงินบริจาคเข้ามาที่วัดเป็นจำนวนมากนั้น ควรที่จะเชิญตัวแทนของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมตรวจสอบ/เป็นคณะกรรมตรวจสอบเงินบริจาคร่วมกับตัวแทนของชาวบ้านและตัวแทนของคณะกรรมการวัด เพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงาน

แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนด้านการท่องเที่ยวดังที่อธิบายในข้างต้น (ข้อ 6.3.1-6.3.3) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นเรศร์ บุญเลิศ (2561) ที่เสนอแนะให้องค์การส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีการประสานงานร่วมกัน คือ การร่วมวางแผนและร่วมบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (การแบ่งหน้าที่ การกำหนดกฎ-กติกา การมีแผนงาน/ขั้นตอน/เป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน ฯลฯ) ทั้งในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว การจัดการสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวรวมถึงการจัดการปัญหาขยะ นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมรินทร์ ขำมิน (2562) ที่เสนอกลยุทธ์ให้มีการสร้างบทบัญญัติหรือกติกาที่ยอมรับร่วมกันระหว่างชุมชน (ชาวบ้าน) ผู้ประกอบการและภาครัฐบาลในการบริหารจัดการท่องเที่ยว หรือสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจวบ ทองศรีและมีสกิน ปุนยัง (2564) ที่เสนอแนะแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยให้คนในชุมชนได้สร้างกติการ่วมกันในการมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

Ref. code: 25645724300016KJI

6.4 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการแก้ไขปัญหาการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง

ปัญหาในประเด็นนี้ เป็นปัญหาในเชิงสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของ (1) ความไม่เหมาะสมในการที่ผู้ประกอบการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ที่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของการจัดงานวัดปากแซงเนื่องจากการจัดงานมีลักษณะเป็นอบายมุข (2) การจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์มีแนวโน้มสูงที่จะเป็นเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม (3) การก่อให้เกิดเสียงดังรบกวนและก่อให้เกิดการทำลายบรรยากาศในการจัดงานวัดปากแซง (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน; คุณวิมล, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2563; คุณวิชิต, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2564)

สำหรับแนวทางในการแก้ปัญหาตามความคิดเห็นของตัวแทนชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซงนั้น สามารถจำแนกได้ 3 แนวทางด้วยกัน

แนวทางแรก คือ การแก้ไขโดยการต่อต้านไม่ให้มีการจัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์ แต่แนวทางนี้ทำได้ยาก เพราะพื้นที่ในการจัดงานเป็นพื้นที่เอกชนโดยมีชาวบ้านปากแซงเป็นเจ้าของพื้นที่ นอกจากนี้ ผู้จัดงานได้มีการขออนุญาตสำนักงานสรรพสามิตโดยถูกต้องตามกฎหมาย รวมถึงการรวมพลังต่อต้านของชุมชนยังไม่ถึงจุดอิ่มตัวที่จะกระทำการต่อต้านแม้ไม่เห็นด้วยหรือไม่อยากจะให้มีการจัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์ก็ตาม ดังนั้นจึงไม่มีใครกล้าออกหน้ากระทำการรวมกลุ่มต่อต้าน เพราะยังอยู่ร่วมกันแบบประนีประนอม/ถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างเจ้าของพื้นที่ที่เป็นชาวบ้านและชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงคนอื่นๆ ทั่วไป

แนวทางที่สอง คือ การแยกกลุ่มผู้จัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์ ออกไปยังพื้นที่ที่ห่างไกลออกไปจากบริเวณที่อยู่อาศัย เพราะก่อให้เกิดปัญหามลภาวะทางเสียง ซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญต่อชาวบ้านในเขตพื้นที่อยู่อาศัย (คุณมานะ; คุณวินัย, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

“การใช้เสียง เพราะดังเกินไปและรบกวนการหลับนอนของชาวบ้านที่ใกล้กับลานเบียร์ให้ไปหาจัดตั้งที่ใหม่ ไปจัดที่ทางหน้าวัดให้หมด ไม่ให้จัดใกล้ชุมชน” (คุณมานะ, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2564)

สำหรับแนวทางที่สองนี้ เป็นแนวทางที่ตัวแทนของชุมชนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมากที่สุดว่าอยากจะให้ย้ายไปจัดในตำแหน่งที่ชุมชนเห็นว่ามีความเหมาะสม ซึ่งในที่นี้คือลานบริเวณหน้าวัด อย่างไรก็ตาม หากจะดำเนินการแก้ไขโดยการให้ย้ายสถานที่จัดงานไปอยู่บริเวณหน้าวัดทั้งหมด ก็เป็นแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้จริง แต่จะมีปัญหาติดขัดอยู่ 2 ประการ คือ (1) เจ้าของพื้นที่จะเสียรายได้จากค่าเช่าพื้นที่ที่ตนเคยได้รับ และ (2) เสียงดังจากการจัดแสดงคอนเสิร์ตระหว่างลานเบียร์แต่ละแห่ง อาจจะส่งผลกระทบกระเทือนระหว่างกันและอาจจะเป็นชนวนเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทและก่อเหตุอาชญากรรม ทั้งนี้ ชุมชนจะต้องพูดคุยเจรจาตกลงกันให้ดีทั้งกับเจ้าของพื้นที่เอกชนและผู้ประกอบการจัดลานเบียร์แต่ละแห่ง

แนวทางที่สาม คือ การปล่อยให้มีการจัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในสถานที่เดิม แต่เป็นการปฏิบัติแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างผู้ประกอบการและชาวบ้าน ในส่วนของผู้ประกอบการ คือ การที่จะต้องคำนึงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เมื่อถึงเวลาเลิกต่อวัน (ประมาณหกทุ่ม หรือ เวลา 0.00 น.) ก็ควรที่จะปิดเครื่องเสียงเพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนการนอนหลับของชาวบ้าน ส่วนชาวบ้านภายในชุมชนก็ควรที่จะอดทนต่อเสียงรบกวนที่เกิดขึ้น (กรณีผู้ที่ไม่ชอบ) เพราะการจัดงานมีเพียงปีละหนึ่งครั้งเท่านั้น และหากทั้งสองฝ่ายสามารถคิดและปฏิบัติเช่นนี้ได้ ผู้คนในชุมชนก็สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โปรดดูการให้ข้อมูลของคุณนภาประกอบ ดังนี้

> . . . เฮากะเว่ากันอยู่ว่าสิให้ (ลานเบียร์) ไปจัดเทิงนอก (ข้างนอก-หน้าวัด) เบิด (ทั้งหมด) บ้อ สิให้ว่าจั่งใด๋ล่ะ เจ้าของที่กะเป็นคนในบ้านเฮา (ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง) กะเห็นหน้ากันอยู่คุมื้อ มีอั่นใด๋กะสิได้เพิ่งพาอาศัยกัน ขโมยขโจรมากะซอยกันเบิงแยง เขากะบอกว่า โอยงานนั้น ปีนึงมีเทือนึง เขากะสิอยากสิมีรายได้ของเขา เปิดปิดเครื่องเสียงนั่นกะไปบอกเขาว่านอนบ่หลับ 6 ทุ่มเพินกะปิด กะเลิก กะพอเว่ากันได้อยู่ค่ะ . . . (คุณนภา, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2563)

แนวทางทั้งสามที่ได้นำเสนอมานี้ เป็นการให้ความสำคัญกับอำนาจของชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซง โดยมีคณะผู้นำหมู่บ้านเป็นหลักในการดำเนินการ กล่าวคือ เป็นผู้ออกหน้าในการเจรจาไกล่เกลี่ย/แสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมสำหรับชุมชน สำหรับแนวทางที่สองและสามซึ่งมีลักษณะของการประนีประนอมเช่นนี้ เป็นการอาศัยจิตสำนึกสาธารณะของผู้ประกอบการธุรกิจในการคำนึงถึงวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bala & Verma (2020) ที่ระบุว่าการสร้างจิตสำนึกสาธารณะเป็นหนึ่งในวิธีการที่ดีที่สุดในการลดปัญหามลภาวะทางเสียงได้

6.5 การอธิบายการสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

สามารถอธิบายได้จากแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจทั้ง 4 แนวทาง โดยนำมาวิเคราะห์ร่วมกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ ที่กำหนดโดยองค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นการนำมาประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง มีรายละเอียด ดังนี้

6.5.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าโอทอปของหมู่บ้านปากแซง

แนวทางนี้ เป็นการให้ความสำคัญกับ (1) อำนาจของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล/จังหวัดอุบลราชธานี ในการเพิ่มพูนทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาด โดยให้ความสำคัญกับการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ (2) อำนาจในการหาสถานที่จัดจำหน่ายเสริม ซึ่งประกอบด้วย (ก) อำนาจของสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและคณะผู้นำชุมชนของหมู่บ้านปากแซงในการหาสถานที่จำหน่ายเสริม (ข) อำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซง หน่วยงานงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มผู้ประกอบการ ในการหาสถานที่และ/หรือจัดจำหน่ายสินค้าในรูปแบบตลาด รวมถึงอำนาจของกลุ่มลูกค้า/นักท่องเที่ยวภายใน (ท้องถิ่น) และ ภายนอก ในฐานะที่เป็นกำลังซื้อ/บริโภค และ (3) อำนาจของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง ซึ่งได้แก่ หัวหน้ากลุ่มบุคคลและสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์โอท็อปของชุมชน และคณะผู้นำชุมชนของหมู่บ้านที่จะเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันจัดระเบียบในการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ของชุมชนโดยการสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง และจัดการเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มอย่างเป็นธรรม ซึ่งสะท้อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 1, 8, 12 และ 16 อธิบายได้ ดังนี้

6.5.1.1 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 1 การขจัดความยากจน (no poverty)

(1) อำนาจของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล/สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีในการเพิ่มพูนทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาด โดยเฉพาะเรื่องการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ที่กลุ่มสมาชิกไม่ต้องใช้เงินลงทุนหรือเสียค่าใช้จ่ายในการอบรมเข้ารับความรู้ เพราะเป็นงบประมาณของภาครัฐในการจัดอบรม การนำสินค้ามาประชาสัมพันธ์และการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หลายอย่างกับผู้ประกอบการ เช่น การที่กลุ่มลูกค้า สามารถเข้าถึงข้อมูลสินค้าและสามารถสั่งซื้อได้ตลอดเวลา โดยที่สมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์ (กลุ่มผู้ขาย) ไม่ต้องมาเฝ้าร้านเป็นประจำและสามารถใช้เวลาดังกล่าวในการสร้างรายได้จากธุรกิจ/แรงงานประเภทอื่นๆ การที่ผู้ผลิต (ผู้จำหน่าย) สามารถทราบข้อมูลในการพัฒนาสินค้า/ผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและตรงจุดจากการประเมิน/แสดงความคิดเห็นของลูกค้าผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น

สรุปแล้วแนวทางในการเพิ่มพูนทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาดโดยเฉพาะการพัฒนาในเรื่องการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์นั้น ช่วยให้เกิดการวางขาย/ประชาสัมพันธ์สินค้าได้อย่างทั่วถึงและตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังช่วยในการลดต้นทุน[216] ซึ่งมีส่วนช่วย

---

[216] เช่น งบประมาณ/ราจ่าย เวลา/ค่าเสียโอกาส ฯลฯ

Ref. code: 25645724300016KJI

ให้เกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้ให้กับให้กับกลุ่มผู้ผลิต (ผู้จำหน่าย) ดังนั้น แนวทางนี้ จึงถือเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการลด/ขจัดความยากจนที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 1

(2) อำนาจในการหาสถานที่จัดจำหน่ายเสริม ประกอบด้วย 2 แนวทาง แนวทางแรก คือ การอาศัยอำนาจของสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและคณะผู้นำชุมชนของหมู่บ้านปากแซงในการหาสถานที่จำหน่ายเสริม ซึ่งเป็นตลาดท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น ถนนคนเดินเขมราฐ ส่วนแนวทางที่สอง คือ การอาศัยอำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซง หน่วยงานงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มผู้ประกอบการ ในการจัดให้มีตลาดเป็นประจำทุกวันภายในหมู่บ้าน โดยจะต้องอำนาจของกลุ่มลูกค้า/นักท่องเที่ยวภายใน (ท้องถิ่น) และภายนอกในการให้ความนิยมเข้ามาซื้อสินค้า/บริการ และสำหรับทั้งสองแนวทางนี้ ส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานและสร้างหรือกระจายรายได้ทั้งในส่วนของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและในส่วนของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงทั่วไป ดังนั้น แนวทางทั้งสอง จึงมีส่วนช่วยในการลด/ขจัดความยากจนที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 1

(3) อำนาจของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง ซึ่งได้แก่ หัวหน้ากลุ่มบุคคลและสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์โอทอปของชุมชน และคณะผู้นำชุมชนของหมู่บ้าน ในการสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็งนั้น เป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนให้สามารถพัฒนา/ดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งเป็นรากฐานที่ส่งเสริมให้เกิดการลด/ขจัดความยากจนที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 1

6.5.1.2 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 8 การทำให้/ส่งเสริมให้ผู้คนมีงานทำ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (decent work and economic growth)

จากการอธิบายแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าโอทอปของหมู่บ้านปากแซงที่อธิบายไว้ในข้อ (1)-(3) ในหัวข้อ 6.5.1.1 ได้สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมให้ผู้คน[217] มีงานทำอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีการอบรมทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาด การหาตลาดท่องเที่ยวเสริมที่ใกล้เคียงกับชุมชนและการจัดให้มีตลาดประจำภายในชุมชนเพื่อเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้า ตลอดจนการส่งเสริม/พัฒนาความสัมพันธ์ภายในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งซึ่งถือเป็นการพัฒนารากฐานของกลุ่มผู้ประกอบการ/กลุ่มธุรกิจ

---

[217] สมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์ของชุมชนหมู่บ้านปากแซง และ/หรือ ชาวบ้านปากแซงคนอื่นๆ ที่เล็งเห็นช่องทางในการค้าขาย/ทำธุรกิจ

Ref. code: 25645724300016KJI

ภายในชุมชน[218]ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้น จึงมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 8

6.5.1.3 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 12 การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน (responsible consumption and production)

สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล/สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีในการเพิ่มพูนทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาด โดยเฉพาะการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ และ อำนาจของสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและคณะผู้นำชุมชนของหมู่บ้านปากแซงในการหาสถานที่จำหน่ายเสริมซึ่งเป็นตลาดท่องเที่ยวใกล้เคียงนั้น เป็นการขยายขอบเขตของตลาด/สถานที่จำหน่ายให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้ามากยิ่งขึ้น และเมื่อกลุ่มลูกค้าได้ทราบหรือเข้าถึงสินค้า/ผลิตภัณฑ์ โอกาสในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าก็ย่อมมีมากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ผู้ผลิต (ผู้จำหน่าย) สามารถสร้างรายได้จากสินค้า/ผลิตภัณฑ์ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ในขณะเดียวกัน การจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ที่สามารถระบุระยะเวลาในการนำส่งได้นั้น มีส่วนช่วยให้ผู้ผลิตสามารถคำนวณการผลิตสินค้าตามจำนวนการสั่งซื้อของลูกค้าได้โดยไม่ต้องลงทุนมากจนเกินไปในการผลิตสินค้าที่เกินจำเป็น โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหารที่เสื่อมคุณภาพได้ง่าย/ไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน ดังนั้น เมื่อสามารถผลิตตามการสั่งซื้อของลูกค้าได้ ลูกค้าย่อมได้รับสินค้าที่มีความสดใหม่ (โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหาร) ซึ่งถือว่าก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อผู้ผลิต (ผู้จำหน่าย) และต่อผู้บริโภคอย่างยั่งยืน

ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซง หน่วยงานงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มลูกค้า/นักท่องเที่ยว ในการร่วมกันก่อให้เกิดตลาด (ประจำทุกวัน) ณ ชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ไม่เพียงเฉพาะสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์ของชุมชนหมู่บ้านปากแซงเท่านั้น หากแต่ยังมีชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงคนอื่นๆ และผู้ประกอบการที่เป็นชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงที่ต้องการจำหน่ายสินค้าภายในตลาดของชุมชน ส่วนผู้บริโภค/ลูกค้าส่วนใหญ่ ก็มักจะเป็นกลุ่มชาวบ้านภายในท้องถิ่น (ภายในเขตตำบล/อำเภอใกล้เคียง) ซึ่งก่อให้เกิดการกระจายรายได้และการสนับสนุนสินค้าภายในท้องถิ่น ดังนั้น แนวทางดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมให้เกิดผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน

ในส่วนของแนวทางที่ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งโดยอาศัยอำนาจของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มบุคคลและสมาชิก

---

[218] กลุ่มชุมชนที่ก่อให้เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้

Ref. code: 25645724300016KJI

ในกลุ่มผลิตภัณฑ์ของชุมชน และคณะผู้นำชุมชนของหมู่บ้านนั้น เป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มมีการผลิต/จำหน่ายสินค้าได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนด้วยเช่นเดียวกัน

6.5.1.4 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 16 การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุข ความยุติธรรมและการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง (peace justice and strong institutions)

แนวทางที่สะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 16 ได้อย่างเด่นชัดที่สุด คือ แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง[219] ในการเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มผลิตภัณฑ์โอทอปของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง รวมถึงการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มอย่างเป็นธรรม เพราะความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์ (กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน) ที่มีความเข้มแข็งย่อมก่อให้เกิดการจัดการผลประโยชน์อย่างเหมาะสม/เป็นธรรม และสามารถยึดโยงให้สมาชิกในกลุ่มมีแรงจูงใจขับเคลื่อนองค์กรชุมชนให้ดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ส่วนแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล/จังหวัดอุบลราชธานีในการเพิ่มพูนทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาด โดยให้ความสำคัญกับการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ และอำนาจในการหาสถานที่จัดจำหน่ายเสริม[220]นั้น อยู่ในฐานะของการเป็นแนวทางปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสงบสุข ความยุติธรรมและการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง เพราะการเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าทั้งในรูปแบบของตลาดออนไลน์ ตลาดท่องเที่ยว หรือตลาดประจำหมู่บ้าน ถือเป็นโอกาสที่ผู้ผลิต (ผู้จำหน่าย) จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าได้ในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น และเมื่อกิจการของกลุ่มผลิตภัณฑ์สามารถดำเนินงานต่อไปได้จากการมีรายได้/มีกำไรเพิ่มเข้ามาในกลุ่ม ย่อมเป็นแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการรวมตัวกันของสมาชิกในกลุ่มอย่างเข้มแข็งตลอดจนการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

---

[219] หัวหน้ากลุ่มบุคคลและสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์โอทอปของชุมชน และคณะผู้นำชุมชนของหมู่บ้าน

[220] (ก) อำนาจของสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและคณะผู้นำชุมชนของหมู่บ้านปากแซงในการหาสถานที่จำหน่ายเสริม-ตลาดท่องเที่ยวใกล้เคียง (ถนนคนเดินเมราฐ) (ข) อำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซง หน่วยงานงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ประกอบการ ในการหาสถานที่และ/หรือจัดจำหน่ายสินค้าในรูปแบบตลาด รวมถึงอำนาจของกลุ่มลูกค้า/นักท่องเที่ยวภายใน (ท้องถิ่น) และ ภายนอก ในฐานะที่เป็นกำลังซื้อ/บริโภค

Ref. code: 25645724300016KJI

6.5.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนา/ปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงที่สะท้อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวทางนี้ ประกอบด้วยการให้ความสำคัญกับ (1) อำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซงและองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการเสนอและก่อสร้าง/ตกแต่งซุ้มประตูหมู่บ้านท่องเที่ยวสะท้อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 9 และ 16 (2) อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการติดตามโครงการก่อสร้างศาลาชมวิวพร้อมห้องน้ำในเขตพื้นที่สาธารณะที่สะท้อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 9 (3) อำนาจในเชิงบูรณาการระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและคณะสงฆ์) และหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาลในการร่วมกันจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม สะท้อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 2, 4, 9, 10, 11, 16 และ 17 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

6.5.2.1 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 2 การขจัดความหิวโหย (zero hunger)

แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดถนนสายวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการอำนาจระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและคณะสงฆ์) และหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาลนั้น นำมาซึ่งอาหารต่างๆ หลายประเภทเป็นจำนวนมากที่พระสงฆ์จะได้รับมาจากการทำบุญ/ถวายของผู้มีจิตศรัทธา และด้วยอาหารที่มีเป็นจำนวนมากเช่นนี้ เจ้าอาวาส (ร่วมกับคณะกรรมการวัดปากแซง) สามารถจัดสรรอาหารที่มีจำนวนมากเกินความต้องการบริโภคของคณะสงฆ์โดยการนำไปแจกจ่ายให้กับชาวบ้านในชุมชนที่จัดอยู่ในกลุ่มคนยากจน[221] หรืออาจจะนำไปคัดแยกเพื่อนำอาหารไปเสริมในการจัดโรงทานของวัด[222] เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเชิงศาสนาหรือผู้มาเยือน ทั้งนี้จะช่วยให้เกิดการเกื้อกูลทางสังคมภายในชุมชนและถือเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอย่างยั่งยืนอีกด้วย

6.5.2.2 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 4 การทำให้/ส่งเสริมให้ผู้คนมีการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ (quality education)

สำหรับการจัดกิจถนนสายวัฒนธรรม[223]นั้น ในด้านหนึ่ง ถือเป็นการส่งเสริมการศึกษา/การเรียนรู้ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ศาสนาและประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นตาม

---

[221] กรณีนี้ อาจจะมีการสำรวจ/ตรวจสอบ/คัดเลือกว่าครัวเรือนใดภายในชุมชนที่มีความยากจนอย่างแท้จริงสมควรได้รับการช่วยเหลือ

[222] จัดขึ้นเป็นประจำทุกวัน

[223] แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

วิถีของชาวพุทธ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติเพื่อการสร้างสรรค์/วางรากฐานทางสังคม/ชุมชน สู่การกลายเป็นสังคม/ชุมชนคุณธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่ง หมายถึง การส่งเสริมให้เกิดการปลูกฝัง/การสร้างคนให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อให้กลายเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

6.5.2.3 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 9 การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ คงทน ตลอดจนการทำให้/ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมและนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน (industry, innovation and infrastructure)

แนวทางที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในข้อ (1) – (2)[224] นั้น ส่งเสริมให้เกิดการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ คงทนที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และบรรยากาศทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งมีส่วนในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในมุมมองของการดึงดูดและการรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนแนวทางที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในข้อ (3) ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนหมู่บ้านปากแซงมีอุตสาหกรรม/นวัตกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยวิเคราะห์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้คนในชุมชนด้วยกันเองและระหว่างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง นอกจากนี้ ยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และเป็นกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมให้ผู้คนทำความดีตามหลักคำสอนและหลักปฏิบัติทางศาสนาพุทธ

6.5.2.4 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 10 การลดความไม่เสมอของผู้คนภาคทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ (reduce inequality)

การจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรมจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้คนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนชายแดนไทย-ลาว เนื่องจากการมีเป้าหมายเดียวกัน คือ เป็นการเดินทางมาเพื่อประกอบคุณงามความดีในการทำบุญใส่บาตร หรือบางรายอาจจะมีการพบปะ/ทำบุญตักบาตรร่วมกับญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่คนละประเทศ (ไทย-สปป.ลาว) ดังนั้น การมีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกันในบรรยากาศ/บริบทของการทำความดีจึงถือเป็นการลดการแบ่งแยกเชื้อชาติรวมถึงการลดความไม่เสมอภาคระหว่างกัน ทั้งนี้ จะเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้เพราะชาวบ้านของทั้งสองประเทศมีพื้นฐานของการนับถือศาสนา ประเพณี สังคมและวัฒนธรรมร่วมกัน

---

[224] อำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซงและองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการเสนอและก่อสร้าง/ตกแต่งซุ้มประตูหมู่บ้านท่องเที่ยว และ อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการติดตามโครงการก่อสร้างศาลาชมวิวพร้อมห้องน้ำในเขตพื้นที่สาธารณะ

Ref. code: 25645724300016KJI

6.5.2.5 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 11 การทำให้/ส่งเสริมให้เมืองและชุมชนเกิดความยั่งยืน (sustainable cities and communities)

จากการอธิบายการจัดถนนสายวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 2, 4, 9 และ 10 ในข้อที่ 6.5.2.1 - 6.5.2.4 แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมให้ชุมชนหมู่บ้านปากแซง เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เนื่องจากการจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของชุมชนหมู่บ้านปากแซงในการเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงการมีสวนร่วมของทุกภาคส่วนที่สะท้อนให้เห็นถึงพลังของชุมชนในการร่วมจัดกิจกรรมอีกด้วย

6.5.2.6 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 16 การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุข ความยุติธรรมและการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง (peace justice and strong institutions)

การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 16 นี้ ประกอบด้วยแนวทางที่ให้ความสำคัญกับ (1) อำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซงและองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการเสนอและก่อสร้าง/ตกแต่งซุ้มประตูหมู่บ้านท่องเที่ยว และ (2) อำนาจในเชิงบูรณาการระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและคณะสงฆ์) และหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาลในการร่วมกันจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม มีรายละเอียด ดังนี้

(1) อำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซงและองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการเสนอและก่อสร้าง/ตกแต่งซุ้มประตูหมู่บ้านท่องเที่ยว

แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจดังกล่าวนี้ จะกล่าวถึงเฉพาะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซง ในการร่วมแรงร่วมใจทั้งในด้านการระดมเงินทุนและแรงงาน/แรงกายในการก่อสร้าง/ตกแต่งซุ้มประตูหมู่บ้านท่องเที่ยว ดังนั้น แนวทางนี้ จึงเป็นแนวทางที่เสริมสร้างสถาบันชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนชนโดยชุมชนเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

(2) อำนาจในเชิงบูรณาการระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและคณะสงฆ์) และหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาลในการร่วมกันจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม

จากข้อมูลที่ได้อธิบายการจัดถนนสายวัฒนธรรมในข้อ 6.5.2.5 สะท้อนถึงเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 16 โดยเฉพาะในประเด็นของการทำให้/ส่งเสริมให้เกิดชุมชนเกิดความสงบสุข และการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง ส่วนประเด็นที่ช่วยส่งเสริมความยุติธรรมจากการจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรมนั้นคือประเด็นที่เสนอแนะเพิ่มเติมที่ระบุไว้ในข้อ 6.5.2.1 คือ การที่

เจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดปากแซงควรที่จะมีมติเห็นชอบที่จะนำอาหาร/สิ่งของที่เกินความต้องการต่อการบริโภคของคณะสงฆ์ (ที่ได้รับจากการถวายของผู้มีจิตศรัทธา) นำไปคัดแยกและแจกจ่ายให้กับชาวบ้านในชุมชนที่มีฐานะยากจน (ทุพลภาพ/มีความลำบากในการดำรงชีวิต) และ/หรือนำไปคัดแยกจัดไว้ที่โรงทานเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว/ผู้มีจิตศรัทธาที่เข้ามายังวัดปากแซง ซึ่งในประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นถึงมิติของความยุติธรรมผ่านการช่วยเหลือเกื้อกูลทางสังคม ที่ไม่ได้เป็นการแจกจ่ายอาหาร/สิ่งของที่คณะสงฆ์ได้รับให้เฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับวัดหรือคณะสงฆ์แต่เพียงเท่านั้น หากแต่เป็นการให้กับผู้ที่มีความยากลำบากในการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง

6.5.2.7 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 17 การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในระหว่างประเทศ (ไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (partnerships for the goals)

แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม อาจจะไม่ได้มีเพียงแต่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและในละแวกใกล้เคียง (หรือในเขตอำเภอนาตาล/อำเภอเขมราฐ) ในฝั่งประเทศไทยที่ให้ความสนใจเท่านั้น แต่ยังมีชาวลาวที่อยู่ฝั่งตรงข้ามที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและ/หรือนิยมมาทำบุญที่วัดปากแซงเข้ามาร่วมกิจกรรมหากมีการจัดถนนสายวัฒนธรรมขึ้น ทั้งนี้ จะสังเกตได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาพุทธของชาวลาวที่วัดปากแซงในหลายๆ กิจกรรมในรอบปี เช่น การมาทำบุญในช่วงเทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา งานสมโภชพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ บุญข้าวประดับดิน เป็นต้น

ดังนั้น การจัดให้มีกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรมจึงถือเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ หรือในกรณีที่เจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดปากแซง ร่วมมือกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาล อาจจะมีการจัดทำหนังสือชี้แจงรายระเอียดของกิจกรรมหรือประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองละครเพ็ง แขวงสาละวัน ซึ่งก่อให้เกิดการร่วมมือ/เชื่อมความสัมพันธ์อันดีทั้งในระดับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชน

6.5.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนด้านการท่องเที่ยวที่สะท้อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวทางนี้ ประกอบด้วยการให้ความสำคัญกับ (1) อำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซงในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องขยะ ที่สะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 3, 8, 11, 12, 14, 15 และ 16 (2) อำนาจของเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดและอำนาจของชาวบ้าน/ผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการเข้าวัด (การจัดทำป้ายแสดงกฎระเบียบ/ข้อห้ามและการแต่งตั้งผู้ดูแลประจำร่วมกับไวยาวัจกร เพื่อความสงบและ

เป็นระเบียบเรียบร้อยในการเข้าวัด) ที่สะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 4, 11, 12 และ 16 และ (3) อำนาจของคณะกรรมการวัดปากแซง ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการรับบริจาคเงินของวัดปากแซงที่สะท้อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ ข้อ 8, 10, 11, 16 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

6.5.3.1 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 3 การทำให้/ส่งเสริมให้ผู้คนมีสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (good health and well-being)

การจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องขยะ ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ส่งผลให้ผู้คนในชุมชนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีสุขภาวะที่ดี และที่สำคัญคือการช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีทางการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยรักษาจำนวนนักท่องเที่ยวไว้ได้ เพราะหากชุมชนเต็มไปด้วยขยะและขาดการดูแล/บริหารจัดการที่ดี ย่อมส่งผลให้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มไม่อยากที่จะเดินทางเข้ามาเพราะสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมหรือเป็นมลภาวะ และเมื่อนักท่องเที่ยวลดจำนวนลงย่อมส่งผลต่อรายได้ของผู้ประกอบการท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่เป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและในละแวกใกล้เคียงที่เข้ามาค้าขายภายในเขตวัด

ดังนั้น การรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนที่กระทำผ่านการกำหนด/จัดแบ่งบทบาทหน้าที่ในการดูแลและจัดการปัญหาขยะ (ตามแนวทางที่ชุมชนเห็นพ้องต้องกัน) จึงถือเป็นการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวอยากที่จะเดินทางเข้ามาและใช้ระยะเวลาอยู่ภายในแหล่งท่องเที่ยวนานยิ่งขึ้น และหากนักท่องเที่ยวใช้เวลาภายในแหล่งท่องเที่ยวนานยิ่งขึ้นย่อมมีแนวโน้มที่จะซื้อสินค้า/ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่จำหน่ายภายในแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยวและนำรายได้ไปใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น

6.5.3.2 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 4 การทำให้/ส่งเสริมให้ผู้คนมีการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ (quality education)

การส่งเสริมการศึกษาในที่นี้หมายถึง การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในด้านสังคมวัฒนธรรม ผ่านการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการเข้าวัด[225]ที่ชุมชนเสนอแนะให้มีการจัดทำป้ายแสดงกฎระเบียบ/ข้อห้าม และการแต่งตั้งผู้ดูแลประจำร่วมกับไวยาวัจกร ในการสอดส่องดูแล รักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในวัด รวมถึงการให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนที่เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมเนียม/ประเพณีปฏิบัติภายในวัดนั้นจะช่วยส่งเสริมให้กลุ่มนักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมะสมในการเข้าวัดตามประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น/ของไทย โดยมุ่งเน้นการให้คำแนะนำกับกลุ่มเด็ก

---

[225] เสนอแนะให้มีผู้สอดส่องดูแลในเรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (โปรดดูรายละเอียดในข้อ 6.3.2 ประกอบ)

Ref. code: 25645724300016KJI

เยาวชนและกลุ่มวัยรุ่นเป็นหลัก เพราะโรงเรียนประถมและมัธยมในเขตจังหวัดอีสานใต้หลายโรงเรียนมักจะจัดกิจกรรมทัศนศึกษาโดยเข้ามาที่วัดปากแซงในช่วงเปิดเทอม (น้องพาขวัญ, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2563) อีกทั้งกลุ่มเด็ก เยาวชนและกลุ่มวัยรุ่นมักจะเป็นกลุ่มที่ไม่ค่อยตระหนัก/ไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมตามธรรมเนียมปฏิบัติเท่าที่ควร (คุณวสุ, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2563)

6.5.3.3 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 8 การทำให้/ส่งเสริมให้ผู้คนมีงานทำ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (decent work and economic growth)

แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการรับบริจาคเงินของวัดปากแซงโดยอาศัยอำนาจของตัวแทนชาวบ้านร่วมกับตัวแทนของคณะกรรมการวัดร่วมตรวจสอบเงินบริจาค กรณีที่มีเงินบริจาคจำนวนไม่มาก และอาศัยอำนาจของตัวแทนชาวบ้าน ตัวแทนของคณะกรรมการวัดและตัวแทนของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องร่วมตรวจสอบเงินบริจาค กรณีที่มีเงินบริจาคจำนวนมาก สะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเด็นของการทำให้/ส่งเสริมให้เกิดคณะทำงาน/คณะกรรมการในกระบวนการตรวจสอบรายได้ของวัดในรูปแบบของเงินบริจาคที่ชุมชนยอมรับและมีความโปร่งใส (มีประสิทธิภาพ) ในแก้ไขปัญหาในการทุจริตเงินบริจาคอย่างเป็นรูปธรรม โดยถือเป็นการส่งเสริมกระบวนการสร้างรายได้/การนำมาซึ่งรายได้ของวัดอย่างยั่งยืน

6.5.3.4 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 10 การลดความไม่เสมอภาคของผู้คนภาคทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ (reduce inequality)

แนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตเงินบริจาคโดยการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการรับบริจาคเงินของวัดปากแซงที่ได้อธิบายไว้ในข้อ 6.3.3 นั้น สะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 10 ในประเด็นของการลดความไม่เสมอภาคในการบริจาคเงินให้แก่วัดอันเป็นที่มาของการทุจริตเงินบริจาค ยกตัวอย่างเช่น หน่วยงาน/กลุ่มบุคคลบางกลุ่มอาศัยความสนิทสนมหรือความรู้จักมักคุ้นกับคณะกรรมการวัดปากแซงในการเจรจาต่อรองหรือให้คำมั่นสัญญาว่าจะนำเงินบริจาคมาให้ทีหลัง แต่ขอให้ทางวัดประกาศต่อสาธารณชนหรือออกใบอนุโมทนาบัตรอย่างเป็นทางการให้ก่อน อย่างไรก็ตาม ด้วยแนวทางการแก้ไขปัญหาที่อาศัยการร่วมกันตรวจสอบจำนวนเงินจริงจากหลายฝ่ายทั้งตัวแทนจากคณะกรรมการวัดปากแซง ภาคประชาชน และหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องลงนามรับเงินจำนวนจริงก่อนออกใบอนุโมทนาบัตร สามารถที่จะช่วยลดการต่อรองกับการใช้อำนาจของผู้ที่มีอำนาจกระทำการดังกล่าวในทางมิชอบ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง

Ref. code: 25645724300016KJI

6.5.3.5 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 11 การทำให้/ส่งเสริมให้เมืองและชุมชนเกิดความยั่งยืน (sustainable cities and communities)

แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่สะท้อนถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจทั้งสาม ได้แก่ (1) อำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องขยะ (2) อำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการเข้าวัด และ (3) อำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการรับบริจาคเงินของวัดปากแซง มีส่วนช่วยให้ชุมชนหมู่บ้านปากแซงเกิดความยั่งยืนในมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ

การส่งเสริมความยั่งยืนในมิติด้านสิ่งแวดล้อม คือแนวทางส่งเสริมการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องขยะที่ช่วยให้ชุมชนหมู่บ้านปากแซงมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นเหมาะแก่การเป็นชุมชนน่าอยู่ซึ่งมีส่วนช่วยในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

ส่วนการส่งเสริมความยั่งยืนในมิติด้านสังคมวัฒนธรรม คือแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับอำนาจทั้งสาม เนื่องจากเป็นความร่วมมือกันผ่านการบูรณาการอำนาจระหว่างชุมชนหมู่ปากแซงด้วยกันเองและระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งทั้งในระดับหมู่บ้านและในระดับภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในข้อที่ (2) และ (3) ได้ส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม/วิถีปฏิบัติอันพึงประสงค์ซึ่งจะเป็นแบบแผนในการปฏิบัติสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

สำหรับการส่งเสริมความยั่งยืนในมิติด้านเศรษฐกิจ คือ แนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในข้อที่ (3) ซึ่งก่อให้เกิดกระบวนการรับเงินบริจาคที่มีความถูกต้องโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ โปรดดูรายละเอียดในข้อ 6.3.3 และ ข้อ 6.5.3.4 ประกอบ

6.5.3.6 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 16 การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุข ความยุติธรรมและการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง (peace justice and strong institutions)

จากการอธิบายแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับอำนาจทั้งสามที่สะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 6.5.3.1-6.5.3.5 (โปรดดูรายละเอียดประกอบ) จะพบว่า เป็นแนวทางที่ทำให้/ส่งเสริมให้ชุมชนหมู่บ้านปากแซงเกิดความสงบสุข เกิดความยุติธรรมและมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การทำให้/ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความสงบสุข จะพบในแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะ เรื่องระเบียบปฏิบัติในการเข้าวัดและเรื่องการรับบริจาคเงินของวัดปากแซง ส่วนการ

ทำให้/ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความยุติธรรมจะพบเด่นชัดในแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องการรับบริจาคเงินของวัดปากแซง

สำหรับการทำให้/ส่งเสริมให้ชุมชนมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็งนั้น ปรากฏเด่นชัดในแนวทางการแก้ปัญหาทั้งสาม เนื่องจากเป็นการแก้ไขปัญหาผ่านการบูรณาการ (ความร่วมมือ) ในการใช้อำนาจระหว่างชุมชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือเป็นรากฐานที่จะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพของสถาบันทางสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

6.5.4 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการแก้ไขปัญหาการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง

แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประกอบด้วย 3 แนวทาง แนวทางแรก คือ การให้ความสำคัญกับอำนาจของชาวบ้าน/ผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงในการต่อต้านไม่ให้มีการจัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์ซึ่งสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 11 ส่วนแนวทางที่สอง คือ การให้ความสำคัญกับอำนาจของคณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงในการเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับเจ้าของพื้นที่เอกชนซึ่งเป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงในการให้ผู้ประกอบการธุรกิจคอนเสิร์ตและลานเบียร์ย้ายสถานที่ไปจัดบริเวณหน้าวัด ซึ่งมีระยะห่างจากเขตพื้นที่อยู่อาศัย และ แนวทางที่สาม คือ การให้ความสำคัญกับอำนาจของคณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงในการเจรจากับผู้ประกอบการธุรกิจคอนเสิร์ตและลานเบียร์เกี่ยวกับการปิดเครื่องเสียงตามเวลาที่กำหนดเพื่อที่ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงจะได้นอนหลับพักผ่อน ทั้งนี้ แนวทางที่สองและแนวทางที่สาม สะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในข้อที่ 16 มีรายละเอียด ดังนี้

6.5.4.1 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 11 การทำให้/ส่งเสริมให้เมืองและชุมชนเกิดความยั่งยืน (sustainable cities and communities)

จากการอธิบายในข้อ 6.4 แสดงให้เห็นว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาแนวทางแรก คือ การต่อต้านไม่ให้มีการจัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์นั้น ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนหมู่บ้านปากแซงมีภาพลักษณ์ในการเป็นชุมชนยั่งยืน[226] กล่าวคือ การปราศจากการจัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์ภายในชุมชน จะช่วยให้ชุมชนสามารถดำเนินการจัดงานประจำปีได้โดยยังคงรักษาไว้ซึ่งภาพลักษณ์ของการจัดงานวัดตามแบบแผนของท้องถิ่นที่ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นการป้องกันภาพลักษณ์ที่เสื่อมเสียที่มาจากการจัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์และถือเป็นการลดเหตุปัจจัยในการเสพอบายมุขและการก่อความรุนแรง/ก่ออาชญากรรม

---

[226] ดำเนินการผ่านการจัดงานวัดปากแซง ในฐานะงานประเพณีของชุมชนที่จัดเป็นประจำทุกปีสืบทอดมาจากรุ่นบรรพบุรุษ (การพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น)

Ref. code: 25645724300016KJI

6.5.4.2 การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อที่ 16 การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุข ความยุติธรรมและการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง (peace justice and strong institutions)

แนวทางการแก้ไขปัญหาตามแนวทางที่สองและสาม แสดงให้เห็นถึงการประนีประนอมผ่านการเจรจาพูดคุยต่อรองผลประโยชน์ โดยแนวทางที่สามมีลักษณะยืดหยุ่นมากกว่าแนวทางที่สอง เพราะต่างฝ่ายต่างต้องปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อยเพื่อผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายในช่วงระยะเวลาของการจัดงาน เช่น การปิดเครื่องเสียงของผู้จัดคอนเสิร์ตในช่วงเวลาหกทุ่มเพื่อให้ชาวบ้านได้นอนหลับพักผ่อน การอดทนของชาวบ้านผู้ที่ได้รับผลกระทบในเรื่องมลภาวะทางเสียง ส่วนแนวทางที่สองคือ การที่คณะผู้นำหมู่บ้านเจรจา[227]กับเจ้าของพื้นที่และผู้จัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในระยะที่ห่างไกลออกไปจากพื้นที่อยู่อาศัย และจะต้องตกลงเรื่องผลประโยชน์จากค่าเสียโอกาสของเจ้าของพื้นที่ให้มีความลงตัวหรือเป็นที่พึงพอใจต่อทั้งสองฝ่าย[228] ทั้งนี้ แนวทางทั้งสองแสดงให้เห็นวิธีการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาได้จริงและลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละฝ่ายที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขขึ้นภายในชุมชน

---

[227] สะท้อนให้เห็นถึงการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง

[228] การจัดการผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

Ref. code: 25645724300016KJI

บทที่ 7
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะของการวิจัย

การวิจัยนี้ ได้นำแนวคิดทฤษฎีทางสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ที่มีความเหมาะสมสำหรับหัวข้อวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ซึ่งการเลือกแนวคิดทฤษฎีมาใช้ เกิดจากการลงพื้นที่ศึกษาและการติดตามข้อมูลข่าวสารของพื้นที่ศึกษามาอย่างต่อเนื่องของผู้วิจัยมาเป็นระยะเวลานาน ประกอบกับการที่ผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานีและการมีความความรู้/ความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเข้าใจในพื้นที่ศึกษาและสามารถเลือกแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษาได้

ในส่วนของความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการศึกษา แสดงให้เห็นถึง 1) การดำรงอยู่ของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนปากแซง 2) ประเด็นต่างๆ จากการศึกษาอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ประกอบด้วย ก) ผู้ที่มีอำนาจ และ ผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ข) แหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ ประเภท/ลักษณะ/รูปแบบของอำนาจ และระดับของการใช้อำนาจของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง ค) การให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง และ 3) แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างยั่งยืน โดยการให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

7.1 การดำรงอยู่ของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนหมู่บ้านปากแซง

การศึกษากระบวนการกำหนดสร้างความหมายและความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนหมู่บ้านปากแซง สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนหมู่บ้านปากแซงว่ามีกระบวนการเกิดขึ้นได้อย่างไรและสามารถดำรงอยู่ในรูปแบบของความหมาย (ภายใต้บริบทของการศึกษา) จนถึงปัจจุบันได้อย่างไรซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

Ref. code: 25645724300016KJI

7.1.1 กระบวนการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

กระบวนการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงสำหรับงานวิจัยนี้ เป็นรูปแบบ/แบบแผนของการกระทำการที่มาจากการรับรู้ ที่นำมาสู่ความเข้าใจและการยอมรับร่วมกันของกลุ่มผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ไม่ว่าจะเป็นในเชิงบวกหรือในเชิงลบ ยกตัวอย่างเช่น

(1) การประชุมปรึกษาหารือระหว่างชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซง คณะสงฆ์วัดปากแซง ตัวแทนของของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาลและอำเภอใกล้เคียงในการจัดงานวัดปากแซง

(2) การที่กลุ่มผู้ประกอบการมาติดต่อและจ่ายค่าเช่าพื้นที่ค้าขายกับตัวตัวแทนของคณะกรรมการวัดปากแซง

(3) การที่กลุ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวหรือทำบุญยังวัดปากแซง (ภายใต้การจัดการและดูแลสถานที่ท่องเที่ยวของคณะสงฆ์วัดปากแซง คณะกรรมการและ/หรือ ชาวบ้านภายในชุมชนหมู่บ้านปากแซง) และ/หรือ การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อทางศาสนากับตัวแทนของคณะสงฆ์วัดปากแซง

(4) การที่มีกลุ่มผู้ประกอบการทั้งภายใน (หมู่บ้านปากแซง) และภายนอกมาทำโรงทานในช่วงที่มีงานทำบุญของวัด/เทศกาลประจำปีต่างๆ

(5) การที่มีหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เข้ามาเป็นเจ้าภาพในการจัดงานประเพณี/พิธีการสำคัญต่างๆ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่ก่อให้เกิดการดึงดูดการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง

(6) การที่ผู้ประกอบการบางรายมาติดต่อเช่าพื้นที่กับชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงบางรายเพื่อประกอบธุรกิจคอนเสิร์ตและลานเบียร์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่/ประเพณี/วัฒนธรรมในการจัดงานวัดของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง

สำหรับตัวอย่างที่ได้กล่าวมานี้ ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่เกิดจากการกระทำการระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการกระทำหรือการใช้อำนาจ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและ/หรือในระดับกลุ่มบุคคล/องค์กร ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และสำหรับรูปแบบของการกระทำการ ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ดังนี้

(1) การร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการกระทำการที่อยู่ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

(2) การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากการขัดเกลาทางสังคมผ่านการปลูกฝัง/อบรม การเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้

(3) การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากแรงจูงใจกระทำการที่มีความสอดคล้องกับบรรทัดฐาน/หลักปฏิบัติของกลุ่ม/สังคม

(4) การกระทำการที่ได้รับอิทธิพลมาจากการตระหนักถึงความเป็นสมาชิกของผู้คนในสังคม โดยการเข้ามามีส่วนร่วม และ/หรือการให้ความสำคัญกับชุมชนทั้งในเชิงอุดมการณ์และการปฏิบัติ

(5) การกระทำการที่อาศัยความสามารถ/อัตลักษณ์/คุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

7.1.2 ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

จากกระบวนการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ทั้ง 5 กระบวนการ ประกอบกับ การหาโครงสร้างการรับรู้เกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถจำแนก/ระบุความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงได้ 5 ความหมาย ดังนี้

(1) ความหมายที่แสดงถึงอุปสงค์ของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

(2) ความหมายที่แสดงถึงความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเอง และระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

(3) ความหมายที่แสดงถึงการสร้างรายได้ให้กับผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

(4) ความหมายที่แสดงถึงการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระหว่างชุมชนชายแดนไทย-ลาว (หมู่บ้านปากแซง-หมู่บ้านปากตะพาน เมืองละครเพ็ง แขวงสาละวัน)

(5) ความหมายที่แสดงถึงการเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในจัดกิจกรรมการพัฒนา/ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แสดงถึงเกียรติภูมิของภาคประชาชนและหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ และ จังหวัด

นอกจากความหมายทั้งห้า ผู้วิจัยยังสามารถจำแนก/ระบุความหมายที่เป็น ความหลากหลายของความเป็นจริง (หรือ ความหลากหลายของการตีความ) ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายทั้ง 5 ความหมายประกอบด้วย

(1) ความหมายที่หลากหลายของวัตถุประสงค์ของการเดินทางเข้ามายังหมู่บ้านปากแซง กรณีของกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 1

(2) ความหมายที่หลากหลายของความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเอง กรณี การบริหารจัดการศูนย์โอทอปของหมู่บ้าน ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 2

(3) อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของเหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและการชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3 (เหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและเหตการณ์การชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด)

(4) อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของการทำบุญกฐิน วัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3

(5) อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3

ความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงมีหลากหลายความหมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทที่ดำรงอยู่ในช่วงเวลาที่ศึกษาที่ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง หากบริบทเปลี่ยนไป ความหมายย่อมเปลี่ยนไปด้วยเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่หมู่บ้านปากแซงมีการพัฒนาสินค้าโอทอปให้มีความโดดเด่นเป็นที่ต้องการและเป็นที่จดจำของกลุ่มนักท่องเที่ยว/กลุ่มลูกค้าจนกระทั่งสินค้าดังกล่าวกลายเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านปากแซง และหากเป็นเช่นนั้น ก็อาจจะทำให้มีความหมายใหม่เพิ่มขึ้นมาจากผลการศึกษา เช่น ความหมายที่แสดงถึงสินค้าโอทอปที่มีชื่อเสียง เป็นต้น

7.2 อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

7.2.1 ผู้ที่มีอำนาจและผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

7.2.1.1 ผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงทั้งสี่กลุ่ม ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านปากแซง หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด) ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง และนักท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น

(1) ระดับกลุ่มคนจำนวนน้อย กรณีการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ : เกิดจากความร่วมมือ/ข้อตกลง (การอาศัยอำนาจ) ระหว่าง บุคคล/กลุ่มบุคคลอย่างน้อยสองฝ่ายคือ เจ้าของพื้นที่และผู้ประกอบการที่ก่อให้เกิดสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวในด้านอุปทาน ส่วนฝ่ายที่สาม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยว/กลุ่มลูกค้าที่ใช้อำนาจในด้านอุปสงค์ โดยการเข้ามาท่องเที่ยว/ใช้บริการซึ่งทำให้ธุรกิจดังกล่าวในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความหมายดำรงอยู่ได้

(2) ระดับกลุ่มคนจำนวนมาก กรณีการจัดงานวัดปากแซง : ในด้านอุปทานเกิดจากการบูรณาการอำนาจหรือการอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยมีคณะสงฆ์ คณะกรรมการวัดและชาวบ้านปากแซงเป็นผู้อำนาจหลักหรือเป็นเจ้าภาพในการจัดงาน โดยมีหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาตาล เป็นภาคีเครือข่ายความร่วมมือหลักในการจัดงาน นอกจากนี้ยังมีการใช้อำนาจของผู้ประกอบการจากภายนอกและผู้ประกอบการท้องถิ่นที่คาดหวังกำไร/รายได้จากการค้าขายเข้ามาเช่าพื้นที่ที่ก่อให้เกิดการเติมเต็มบรรยากาศของการจัดงานวัดปากแซงให้มีความสมบูรณ์ ส่วนในด้านอุปสงค์คืออำนาจที่มาจากกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่ตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในงานวัดปากแซง

จากตัวอย่างทั้งสอง รวมถึงการกระทำการต่างๆ ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่ปรากฏในผลการศึกษา (บทที่ 4-5) ย่อมแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นทั้งสิ้น แต่มีระดับของการใช้อำนาจที่มาก-น้อยแตกต่างกันไปตามการกระทำการต่างๆ (เหตุการณ์/สถานการณ์ต่างๆ) ทั้งนี้ เพราะการกระทำการภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น เป็นการกระทำการ/การใช้อำนาจแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำการ

7.2.1.2 ผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

การพิจารณาว่า “ใครเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดนั้น” สามารถจำแนกการพิจารณาออกได้เป็น 2 แบบ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) พิจารณาในภาพรวม

หากพิจารณาในภาพรวม จะพบว่า ผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด คือ ชุมชนหมู่บ้านปากแซง (ชาวบ้านและคณะสงฆ์) เพราะจากผลการวิจัยพบว่า หากไม่มีชาวบ้านและคณะสงฆ์เป็นผู้ให้ความเห็นชอบ/ขับเคลื่อน/มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น การท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงก็คงไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะชุมชนเป็นเจ้าทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม) ย่อมเป็นผู้สามารถกำหนดว่าจะยอมให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ และจะยอมให้ภาครัฐบาลเข้ามาดำเนินโครงการพัฒนาหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น หากชาวบ้านและคณะสงฆ์ไม่เป็นผู้ดำเนินการจัดงาน/สนับสนุนการจัดงานประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนที่ดึงดูดการท่องเที่ยว คัดค้านการเปิดชุมชนเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว หรือปฏิเสธโครงการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นที่มาจากภาครัฐบาลโดยอาศัยมติของชุมชนแล้ว การท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงก็คงจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมดังที่เห็นในปัจจุบัน

นอกจากนี้หากเปรียบเทียบกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มอื่นๆ ในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในด้านอุปทาน จะพบว่า กลุ่มของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด) และกลุ่มภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ณ หมู่บ้านปากแซง มีอำนาจอยู่ในฐานะของผู้สนับสนุน/ส่งเสริม หรือเป็นส่วนที่เติมเต็มองค์ประกอบของการท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์ แต่เพียงเท่านั้นและหากเปรียบเทียบอำนาจระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงซึ่งอยู่ในด้านอุปทานกับนักท่องเที่ยวที่อยู่ในด้านอุปสงค์จะพบว่าชุมชนหมู่บ้านปากแซงนั้นมีอำนาจมากกว่าแม้ว่านักท่องเที่ยวจะเป็นปัจจัยหลักในด้านอุปทานก็ตาม แต่ถ้าหากว่าชุมชนคัดค้าน/ต่อต้านการเข้ามาของนักท่องเที่ยว เช่น การที่วัดไม่เปิดพื้นที่ให้เข้าชม/ไม่เปิดพื้นที่ให้ผู้ประกอบการเช่า หรือการที่ชาวบ้านไม่ต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยการปิดกั้นเขตเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ นักท่องเที่ยวก็ไม่สามารถรุกล้ำเข้าไปได้เช่นเดียวกัน

(2) พิจารณาจากแต่ละการกระทำการ/เหตุการณ์/สถานการณ์ต่างๆ ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

การวิเคราะห์หาผู้มีอำนาจมากที่สุดจากการกระทำการ/เหตุการณ์/สถานการณ์ต่างๆ ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง คือ การหาผู้กระทำการที่มีความสำคัญหรือมีบทบาทกระทำการหลักในแต่ละการกระทำการ/เหตุการณ์/สถานการณ์ เช่น เจ้าภาพ/ผู้ออกงบประมาณในการจัดงาน/กิจกรรม ผู้ที่มีบทบาท/ความสำคัญที่สุดในการจัดงาน/กิจกรรม เป็นต้น

อันที่จริง ความหมายของผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น มีความเชื่อมโยงกับมิติอื่นๆ อย่างเป็นพลวัต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสลับซับซ้อนของบริบท ที่อำนาจของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องได้ดำรงอยู่จริง โดยเห็นว่าควรเน้นย้ำในการพิจารณาว่า ใครมีอำนาจมากที่สุดอย่างเชื่อมโยงกับพลวัตและบริบทที่รายรอบอยู่กับชีวิตรวมหมู่ของประชาชนในหมู่บ้านปากแซง และสำหรับการวิเคราะห์ว่าประชาชนมีอำนาจมากที่สุดในการกำหนดสร้างความหมายนี้ จึงเป็นการวิเคราะห์ภายใต้บริบทระหว่างการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ และเป็นข้อพิจารณาของผู้วิจัยโดยลำพัง ซึ่งเปิดช่องและน้อมรับให้กับการโต้แย้งในโอกาสต่อไปเสมอ

7.2.2 แหล่งกำเนิด/ที่มา ลักษณะ และระดับของอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

7.2.2.1 อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (ในภาพรวม)

อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (ในภาพรวม) ประกอบด้วย (1) อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์

และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ (2) อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม และ (3) อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม โดยอำนาจทั้งสามปรากฏให้เห็นทั้ง 4 โฉมหน้า ซึ่งแต่ละอำนาจจะมีการแสดงโฉมหน้าอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจ สถานะ/บทบาททางสังคมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่มและบริบท/สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการใช้อำนาจนั้น

อำนาจทางสังคมการเมืองเป็นปรากฏอยู่ในลักษณะของทั้งสามอำนาจ เนื่องจากเป็นการจำแนกอำนาจที่รวมความหมายในขอบเขตกว้าง กล่าวคือ อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เป็นอำนาจทางสังคมการเมืองเพราะถูกนำมาใช้ในบริบททางสังคม/การกระทำการของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

นอกจากนี้ จะพบว่า ระดับของอำนาจในขอบเขตที่กว้างกว่า มีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของอำนาจในขอบเขตที่แคบกว่า ซึ่งในที่นี้ คือ ระดับของอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือ/ความเชื่อในศาสนาพุทธ (ระดับของอำนาจในขอบเขตที่กว้างกว่า) เป็นรากฐาน/เป็นหลักในการขับเคลื่อนความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เพราะอำนาจดังกล่าวได้สร้างความหมายและคุณค่า (ในเชิงผลประโยชน์) ที่เป็นผลให้เกิดอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยมและอำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม (ระดับของอำนาจในขอบเขตที่แคบกว่า) ตามมา

จะเห็นได้ว่าอำนาจ มีบทบทสำคัญในการขับเคลื่อนการกระทำการให้เกิดขึ้น ทั้งในส่วนของการกระทำการที่ขับเคลื่อนความหมายเดิมที่ดำรงอยู่และการกระทำการในฐานะที่เป็นการขับเคลื่อน/ก่อให้เกิดความหมายใหม่ที่แตกต่างไปจากความหมายเดิม (ที่ดำรงอยู่ในแบบแผนของการรับรู้) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ อำนาจในการขับเคลื่อนความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการวิพากษ์ความหมายหรือระบบของการให้ความหมายเดิมที่นำไปสู่การใช้อำนาจ/การกระทำการที่ก่อให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นมา

7.2.2.2 อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของความเป็นจริง (หรือความหลากหลายของการตีความ) ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายทั้ง 5 ความหมาย

เป็นอำนาจย่อยที่แฝงอยู่ในอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (ในภาพรวม) ประกอบด้วย (1) อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของวัตถุประสงค์ของการเดินทางเข้ามายังหมู่บ้านปากแซง กรณีของกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 1 (2) อำนาจที่ก่อให้เกิด

Ref. code: 25645724300016KJI

ความหมายที่หลากหลายของความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซงด้วยกันเอง กรณี การบริหารจัดการศูนย์โอทอปของหมู่บ้าน ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 2 (3) อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของเหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและการชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3 (เหตุการณ์ไฟไหม้วิหารพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและเหตการณ์การชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด) (4) อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของการทำบุญกฐิน วัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3 และ (5) อำนาจที่ก่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง ที่ทับซ้อนอยู่ภายในความหมายที่ 3 โดยอำนาจทั้ง 5 นี้ ในภาพรวมแล้วเป็นปัญหาหรือเป็นอำนาจในระดับกลุ่มบุคคลและระดับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ คือ แหล่งที่มาของปัญหา โดยพิจารณาผ่านมุมมองของอำนาจที่ผู้กระทำการได้นำมาใช้กระทำการที่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมา

หากพิจารณาอำนาจทั้งห้าในภาพรวม พบว่าส่วนใหญ่เป็นปัญหาในเรื่องผลประโยชน์ด้านการเงิน ที่ปรากฏในความหมายที่ 3 ทั้งนี้ เนื่องมาจากความเห็นแก่ตัวหรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน/กลุ่มบุคคลทั้งในส่วนของกลุ่มชุมชนหมู่บ้านปากแซง กลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มนักท่องเที่ยว ที่ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวและส่งผลให้การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงดำเนินไปอย่างไม่ยั่งยืน

สำหรับการนำเสนอข้อมูลเพื่อจำแนกแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจ ลักษณะของอำนาจและระดับของอำนาจ มีประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจรายละเอียดของตัวของอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงแต่ละประเภท เพื่อที่ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องจะนำไปใช้ในเชิงการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด ยกตัวอย่างเช่น การที่คณะผู้นำชุมชนนำความเชื่อในอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาใช้ร่วมกับอำนาจของกลุ่มตนเองในฐานะที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่นการรณรงค์รักษากฎระเบียบ ความสงบหรือรักษาความสะอาดภายในวัด เพราะพิจารณาแล้วว่าแหล่งกำเนิด/ที่มาของอำนาจที่ส่งผลต่อระดับของอำนาจที่มาจากความเชื่อในศาสนาพุทธและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องอยู่ในขอบข่ายกว้างขวางประกอบกับขอบข่ายอำนาจของคณะผู้นำชุมชนที่ครอบคลุมภายในแหล่งท่องเที่ยวสามารถผลักดันให้การขับเคลื่อนการรณรงค์ประสบความสำเร็จ เป็นไปตามความประสงค์ของคณะผู้นำชุมชน เป็นต้น

7.2.3 การให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องทั้งในฐานะของผู้ใช้อำนาจและในฐานะของผู้สนองตอบต่ออำนาจ

ภาพรวมของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพบว่า อำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงทั้ง 3 ปรากฏอยู่ในรูปของทุนทางสังคมที่

Ref. code: 25645724300016KJI

แตกต่างกันไป ดังนี้ (1) อำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ปรากฏอยู่ในรูปของทุนทางวัฒนธรรม (2) อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม อยู่ในรูปของทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม และ (3) อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม ปรากฏอยู่ในรูปของทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่มภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในภาพรวม สามารถอธิบายได้ ดังนี้

(1) วัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจของชุมชนหมู่บ้านปากแซง ประกอบด้วย การใช้/เปลี่ยนอำนาจเพื่อเป็นที่พึ่ง/ที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ที่ก่อให้เกิดความสบายใจ/ความจรรโลงใจ/ยกระดับจิตใจ ในระดับปัจเจกบุคคล และ การใช้/เปลี่ยนอำนาจเพื่อรักษาไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ที่พึงกระทำทั้งต่อตนเองและต่อสังคมส่วนรวม เพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์ การพัฒนาวัด/ชุมชน การรักษาความสงบและการสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน

(2) วัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด) คือ เพื่อรักษาไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ที่พึงกระทำต่อหน่วยงานในการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และในขณะเดียวกันก็เป็นการใช้/เปลี่ยนอำนาจเพื่อการสร้าง/รักษาความสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง

(3) วัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจของภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง คือ การสร้างอาชีพ/รายได้ และในขณะเดียวกันก็เป็นการใช้/เปลี่ยนอำนาจเพื่อการสร้าง/รักษาความสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

(4) วัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจของนักท่องเที่ยว คือ เพื่อเป็นที่พึ่ง/ที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพื่อความพึงพอใจ การพักผ่อนหย่อนใจที่ก่อให้เกิดความสบายใจ/ความจรรโลงใจ/ยกระดับจิตใจของตนเองเป็นหลัก

วัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องทั้งสี่กลุ่มนี้ ในด้านหนึ่งแสดงให้เห็นถึง การเปลี่ยนรูปของอำนาจจากสิ่งหนึ่งไปเป็นอีกสิ่งหนึ่งภายใต้ทุนทางสังคมที่ดำรงอยู่ภายในตัวของอำนาจเอง และเปลี่ยนไปเป็นทุนทางสังคมประเภทต่างๆ ภายใต้แนวคิดของบูดิเยอร์ที่นอกเหนือไปจากรูปของทุนที่ดำรงอยู่ภายในตัวของอำนาจ

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนรูปของอำนาจ ผ่านการกระทำการของบุคคลที่ก่อให้เกิดความหมาย/ที่อยู่ภายใต้บบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เป็นการกระทำในเชิงผลประโยชน์ที่มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นต่อการดำเนินชีวิตของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง ทั้งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในระดับปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลทั้งในระดับจุลภาคไปจนถึงระดับมหภาค

Ref. code: 25645724300016KJI

ทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องได้อาศัยองค์ประกอบของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงหรือสถานะของการเป็น “แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง” มาใช้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน/กลุ่ม/องค์กร/ส่วนรวม ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบ ในเชิงบวก เช่น การกระทำกิจประโยชน์ของชาวบ้านให้วัดหรือการทำบุญบริจาคเงินของนักท่องเที่ยวเพื่อความจรรโลงใจของตนที่ส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อการอนุรักษ์/สืบทอดพระพุทธศาสนา ส่วนในเชิงลบ เช่น การนำสินค้าส่วนบุคคลมาขายในศูนย์โอทอปในนามของสินค้าชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเอง เป็นต้น

7.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างยั่งยืน โดยการให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงโดยการให้ความสำคัญกับอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น ประกอบด้วย 4 แนวทางหลัก

7.3.1 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าโอทอปของหมู่บ้านปากแซง

(1) การให้ความสำคัญกับอำนาจของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลในการเพิ่มพูนทักษะ/องค์ความรู้ในด้านการตลาด

(2) การให้ความอำนาจของสมาชิกภายในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและคณะผู้นำชุมชนในการร่วมกันหาสถานที่จัดจำหน่ายเสริม หรือ การบูรณาการอำนาจระหว่างชุมชนหมู่บ้านปากแซง หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการของหมู่บ้านปากแซง และกลุ่มลูกค้า/นักท่องเที่ยว ในการจัดให้มีตลาดประจำหมู่บ้าน เพื่อให้การจำหน่ายสินค้าโอทอปของชุมชนดำเนินการขายสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง

(3) การให้ความสำคัญกับอำนาจของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง ซึ่งได้แก่ หัวหน้ากลุ่มบุคคลและสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์โอทอปของชุมชน และคณะผู้นำชุมชนของหมู่บ้านที่จะเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง รวมถึงการจัดการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มอย่างเป็นธรรม เพื่อให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีกิจการที่มั่นคงและสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

Ref. code: 25645724300016KJI

7.3.2 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนา/ปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

(1) การให้ความสำคัญกับอำนาจในการเสนอและก่อสร้าง/ตกแต่งซุ้มประตูหมู่บ้านท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย (ก) การให้ความสำคัญกับอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้าง และ (ข) การให้ความสำคัญกับอำนาจจากมติของชุมชนและ/หรือคณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงในการใช้งบประมาณของชุมชน (ค่าเช่าพื้นที่ของชุมชน/พื้นที่สาธารณะ) ในการก่อสร้าง

(2) การให้ความสำคัญกับอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการติดตาม/สอบถามความคืบหน้าของโครงการก่อสร้างศาลาชมวิวพร้อมห้องน้ำในเขตพื้นที่สาธารณะโดยประสานงานกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อให้โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

(3) การให้ความสำคัญกับอำนาจของชุมชน/คณะผู้นำชุมชน (ชาวบ้านและคณะสงฆ์) เป็นลำดับแรกในการจัดถนนสายวัฒนธรรม ในฐานะเจ้าภาพในการจัดงาน และให้ความสำคัญกับอำนาจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในฐานะภาคีเครือข่าย/ผู้ให้การสนับสนุนหรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดงานถนนสายวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จ

7.3.3 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนด้านการท่องเที่ยว

(1) การให้ความสำคัญกับอำนาจผ่านมติของชุมชน (อำนาจของชุมชน) ในการกำหนดข้อตกลง/กฎระเบียบ รวมถึงการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมเพื่อช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องขยะ

(2) การให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการเข้าวัด ประกอบด้วย (ก) การให้ความสำคัญกับอำนาจของเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดเป็นหลักในการดำเนินงาน 2 เรื่อง เรื่องแรก คือ การใช้งบประมาณเพื่อการจัดทำป้ายบอกกฎระเบียบและป้ายคำเตือนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนและ/หรือการประกอบพิธีกรรมภายในวัด การบริหารจัดการ/จัดหาผู้ที่มีความเหมาะสมในการช่วยไวยาวัจกรดูแล/ให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยว เรื่องที่สอง คือ การแต่งตั้งบุคคลเพื่อทำหน้าที่ดูแล/แนะนำการปฏิบัติตนที่เหมาะสมภายในวัด และสำหรับข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ทั้งสองเรื่องนี้จะต้องอาศัยอำนาจของชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซงที่จะเข้ามาช่วยสนับสนุน/ผลักดันให้เกิดการปฏิบัติ

(3) การให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนเรื่องระเบียบปฏิบัติในการรับบริจาคเงินของวัดปากแซง ประกอบด้วย (ก) การอาศัยอำนาจของคณะผู้นำชาวบ้านในการ

ร่วมรับรู้และตรวจสอบจำนวนเงินบริจาค ร่วมกับตัวแทนคณะสงฆ์/คณะกรรมการวัด ในกรณีที่มีจำนวนเงินบริจาคในจำนวนไม่มากนัก (ข) คือ การอาศัยอำนาจของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในระดับอำเภอและ/หรือระดับจังหวัด (ตัวแทน) เป็นพยาน/เข้าร่วมตรวจสอบเงินบริจาคร่วมกับตัวแทนคณะสงฆ์/คณะกรรมการวัดและตัวแทนชาวบ้านในกรณีที่มีเงินบริจาคให้วัดเป็นจำนวนมาก

7.3.4 แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านปากแซง โดยมีคณะผู้นำหมู่บ้านเป็นหลักในการออกหน้าเจรจาไกล่เกลี่ย/ดำเนินการแก้ไขปัญหาของการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในช่วงงานวัดปากแซง

ประกอบด้วย 3 วิธีการ ได้แก่ (ก) การแก้ไขโดยการต่อต้านไม่ให้มีการจัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์ (ข) การแยกกลุ่มผู้จัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์ ออกไปยังพื้นที่ที่ห่างไกลออกไปจากบริเวณที่อยู่อาศัยร่วมกับเจรจาต่อรองผลประโยชน์ทั้งกับเจ้าของพื้นที่เอกชน (ซึ่งเป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง) และ ผู้ประกอบการธุรกิจการจัดแสดงคอนเสิร์ตและลานเบียร์ (ค) การปล่อยให้มีการจัดคอนเสิร์ตและลานเบียร์ในสถานที่เดิม แต่เป็นการปฏิบัติแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างผู้ประกอบการและชาวบ้าน

การสะท้อนเป้าเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ : เนื่องจากแนวทางดังกล่าวมาจากความคิดเห็น/แนวความคิดของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงที่มีต่อการแก้ไขปัญหาของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านอย่างยั่งยืน หรือ เป็นแนวทางที่ชุมชนเข้าใจว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสม/เป็นประโยชน์และสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นได้ต่อไปในระยะยาว ดังนั้น เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าแนวดังกล่าวสามารถส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างยั่งยืนได้ ผู้วิจัยจึงต้องทำการวิเคราะห์การสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า แนวทางทั้ง 4 ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องแต่ละกลุ่ม สะท้อนได้เฉพาะเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนแต่เพียงบางข้อเท่านั้น แต่หากพิจารณาในภาพรวมจะพบว่า แนวทางทั้ง 4 ที่วิเคราะห์มาจากความคิดเห็น/แนวคิดของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง สามารถเป็นหลักปฏิบัติที่ขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนหมู่บ้านปากแซงอย่างยั่งยืนได้

การสรุปความเชื่อมโยงระหว่างผลการศึกษาและแนวคิด/ทฤษฎีที่นำมาใช้ : กระบวนการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องในการกระทำการทางสังคมภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งเป็นการย้อนกลับมาพิจารณาที่ตัวตนของผู้กระทำการว่ามีการคิดหรือตัดสินใจในการกระทำการอย่างไรที่ก่อให้เกิดความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงขึ้นมา ทั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดการประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมายตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยา

Ref. code: 25645724300016KJI

ตามแนวคิด เบอร์เกอร์ และ ลัคแมน (Berger and Luckmann) ในการที่ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องคิด ตัดสินใจหรือกระทำการโดยได้รับอิทธิพลจากสังคมในการรับรู้ความจริงทั้งในเชิงวัตถุวิสัยและอัตวิสัยที่ก่อให้เกิดการกำหนดสร้างความจริงทางสังคมในบริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงขึ้นมา และเมื่อมีการคิด ตัดสินใจและกระทำการมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จนกลายเป็นที่รับรู้ทางสังคมอย่างแพร่หลาย จึงก่อให้เกิดแบบแผน/โครงสร้างของการรับรู้ร่วมกันและเข้าใจร่วมกันในกระบวนการดังกล่าวตามแนวคิดของฮูสเซิร์ลและชูทส์ (Husserl and Schutz) ที่จะเปลี่ยนรูปกลาย มาเป็นความจริงทางสังคมทั้งในเชิงวัตถุวิสัยและอัตวิสัยตามแนวคิด เบอร์เกอร์ และ ลัคแมน (Berger and Luckmann) อีกครั้งอย่างเป็นวัฏจักร

การแสดงให้เห็นถึงแนวคิดการประกอบสร้าง/กำหนดสร้างความหมายตามแนวทางสัญวิทยาในกระบวนการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงตามแนวคิดของโซซูร์ (Saussure) ที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้คือ การจำแนกความแตกต่างของสัญญะ/ปรากฏการณ์ต่างๆ รวมถึงการจัดหมวดหมู่และการเชื่อมโยงสัญญะ/ปรากฏการณ์ภายใต้หมวดหมู่เดียวกัน เช่น การจำแนกความแตกต่างของกระบวนการกำหนดสร้างความหมาย การจัดหมวดหมู่การกระทำการในกระบวนการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เป็นต้น ส่วนการสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดสัญวิทยาเชิงวิพากษ์ในประเด็นของมายาคติ คือ การสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในฐานะที่เป็นความหมายที่หลากหลายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงเพื่อสะท้อนให้เห็นว่า การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงไม่ได้มีแต่ภาพลักษณ์แต่ในเชิงบวกตามความเข้าใจหรือการรับรู้ของผู้คนทั่วไปเท่านั้น แต่ยังมีภาพลักษณ์ในเชิงลบที่สะท้อนออกมาในรูปแบบของปัญหาที่กระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในระยะยาวด้วยเช่นเดียวกัน

ในส่วนของการสะท้อนแนวคิดการรื้อสร้างความหมายด้วยวิธีการวิพากษ์นั้น คือ การที่ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกถึงการกระทำการที่แตกต่างออกไปจากระบบแบบแผนเดิม และได้อาศัยอำนาจต่างๆ ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงหรือภายใต้โลกแห่งการรับรู้/โลกแห่งชีวิตไม่ว่าจะเป็นอำนาจที่ดำรงอยู่ในการนับถือศาสนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ อำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม และ อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยม ทั้งในส่วนของการใช้อำนาจแบบเดียวอย่างเฉพาะเจาะจง และการใช้อำนาจแบบบูรณาการระหว่างอำนาจทั้งสาม ยกตัวอย่างเช่น การวิพากษ์ผ่านการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องต่อปัญหา/สถานการณ์การท่องเที่ยวภายในวัดปากแซง ภายใต้แนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนด้านการท่องเที่ยวในการจัดทำป้ายกฎระเบียบและเสนอให้มีผู้รับผิดชอบในการให้คำแนะนำ

การปฏิบัติตนที่เหมาะสมเพื่อให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามในการแสดงออกถึงซึ่งความเคารพต่อสถานที่หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และจากการเสนอความคิดเห็นของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง จะพบว่า ได้มีการอาศัยอำนาจศักดิ์สิทธิ์ร่วมกับอำนาจของคณะผู้นำชุมชนซึ่งจัดอยู่ในประเภทอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร/อำนาจตามแนวคิดเศรษฐกิจนิยม และ อำนาจการครอบงำผ่านการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นด้วยแนวทางทุนนิยมในการผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าว

จากที่กล่าวมาจะพบว่า การวิพากษ์ของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องร่วมกับการอาศัยอำนาจในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง เข้าไปเปลี่ยนหรือเข้าไปเสริมระบบการรับรู้/การกระทำการของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่เดิมให้แตกต่างออกไปจากเดิม และนำการเปลี่ยนแปลงนั้นเข้าสู่ระบบการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีความเป็นวัตถุวิสัยหรือกลายเป็นแบบแผน ซึ่งอาจจะกระทำในรูปแบบของการประชุม/ประชาคมเกี่ยวกับวิธีคิดหรือวิธีปฏิบัติ หรือการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง เกิดการรับรู้และปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกันจนกลายเป็นแบบแผนการปฏิบัติทางสังคมสืบเนื่องต่อไปในอนาคต ตราบเท่าที่ผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องยังไม่มีการวิพากษ์วิธีคิดหรือวิธีปฏิบัติที่อยู่ในระบบ ยกตัวอย่างเช่น การวิพากษ์เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานผ่านการประชุมปรึกษาหารือระหว่างชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง คณะกรรมการวัดปากแซงและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการจัดงานวัดปากแซง และได้มีการนำแนวทางแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (ที่มาจากมติของการวิพากษ์) เข้าสู่ที่ประชุมระหว่างตัวแทนของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการรับรู้และการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวในการแก้ไขปัญหา เป็นต้น

สำหรับการสะท้อนแนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นเด่นชัดมากที่สุดในแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ในบทที่ 6 ที่ได้ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของชุมชนในการเสนอแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ การให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นรากฐานของการกำหนดแนวทางการพัฒนาและการให้ความสำคัญกับความร่วมมือของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในฐานะของความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

Ref. code: 25645724300016KJI

7.4 การตอบ/อธิบายข้อสันนิษฐานของการวิจัย

ข้อสันนิษฐานทั้ง 3 มีความสอดคล้องหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยในภาพรวม หรือ ผลการวิจัยส่วนใหญ่ มีรายละเอียด ดังนี้

7.4.1 ข้อสันนิษฐานแรก : คณะชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซง เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ในการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

เหตุผลของข้อสันนิษฐานนี้ ผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดไว้ในข้อ 7.2.1 เพราะถึงแม้ว่าหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (โดยเฉพาะในเขตอำเภอนาตาล) จะเป็นผู้เข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะของผู้จัดโครงการและผู้ที่นำมาซึ่งงบประมาณที่ก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากลักษณะภายนอกจึงดูเสมือนว่าหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นทีเกี่ยวข้อง เป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด ดังเช่นที่ปรากฏในงานวิจัยที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมไว้ในข้อ 2.4.3 บทที่ 2 อย่างไรก็ตาม จากกรณีศึกษาของหมู่บ้านปากแซง พบว่า ชุมชนหมู่บ้านปากแซง นั้นเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด โดยพิจารณาจากการให้ข้อมูลของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องและบทบาทกระทำการของผู้คนในชุมชนที่ก่อให้เกิด/มีส่วนก่อให้เกิดความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง แต่อำนาจมักจะจำกัดอยู่ในกลุ่มของคณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงในฐานะตัวแทนหรือผู้ออกหน้าแทนชุมชนซึ่งถือเป็นอำนาจที่จำกัดอยู่ในวงแคบ

นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลของชุมชนท้องถิ่นอีกหลายชุมชน เช่น ชุมชนท้องถิ่นอำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ชุมชนท้องถิ่นบ้านจานเหนือ จังหวัดร้อยเอ็ด ชุมชนท้องถิ่นบ้านธาตุ จังหวัดขอนแก่น ฯลฯ (Thai PBS; workpointtoday, 2562) ที่มีความพยายามในการแสดงให้เห็นถึงความ มีอำนาจเหนือ/มีอำนาจมากกว่าอำนาจครอบงำของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เข้ามาครอบงำผ่านโครงการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่นที่พวกเขาไม่เห็นด้วยหรือไม่พึงพอใจเพราะไม่ได้นำมาซึ่งประโยชน์ต่อพวกเขาอย่างแท้จริง โดยกระทำผ่านการต่อต้านในรูปแบบต่างๆ เช่น การร้องเรียนให้มีการตรวจสอบการใช้งบประมาณของสำนักงานพัฒนาชุมชนในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมในพิธีเปิดงาน การไม่เข้าไปใช้สถานที่ประกอบการ/จัดจำหน่ายสินค้าที่จัดสร้างโดยหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ฯลฯ เพราะเห็นว่าเป็นการคิดเองทำเองของหน่วยงานที่แอบอ้างประโยชน์ของชุมชนบังหน้าเพื่อผลประโยชน์ของหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของชุมชน และจากตัวอย่างที่กล่าวมาย่อมเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นไม่สามารถที่จะเข้ามามีอำนาจ

เหนือชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาหากผู้คนในชุมชนท้องถิ่นในฐานะเจ้าของพื้นที่ไม่อนุญาตหรือไม่ต้องการ

7.4.2 ข้อสันนิษฐานที่สอง : การที่คณะชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซง สามารถรวมกลุ่มในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านปากแซงหรือเพื่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น เกิดขึ้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติและ/หรือความสัมพันธ์กันตามแบบแผนอื่นที่พบในพื้นที่การวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อสันนิษฐานที่สอง กล่าวคือ ความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติในระดับกลุ่มย่อยภายในชุมชน เช่น กลุ่มผู้ปฏิบัติหน้าที่ช่วยงานภายในวัด กลุ่มผู้ประกอบการภายในชุมชน กลุ่มอาชีพชุมชนเรือหมู่บ้านปากแซง ฯลฯ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการชักชวน/เชิญชวนชาวบ้านที่เป็นเครือญาติและ/หรือชาวบ้านที่มีความสนิทสนมกันเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น ทั้งนี้ความสัมพันธ์ดังกล่าวต่างแฝงไว้ด้วยความสัมพันธ์ในเชิงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งผลประโยชน์ในเชิงรูปธรรมและนามธรรม เช่น ความต้องการรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้เชิญชวน ความต้องการผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ ความต้องการสร้างความสำคัญ/สร้างอำนาจให้กับตนเองผ่านการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ฯลฯ

7.4.3 ข้อสันนิษฐานที่สาม : คณะชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงส่วนใหญ่ ได้รับอิทธิพลของการท่องเที่ยวในกระแสหลัก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบการตลาดเสรีเป็นหลัก

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มีความสอดคล้องข้อสันนิษฐานที่ 1.5.3 เพราะจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่า ชาวบ้านให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นรูปธรรมหรือลักษณะการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวแต่ภายนอก และการให้ความสำคัญกับการผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวท้องถิ่นเป็นหลัก สังเกตได้จากการให้ข้อมูลของชาวบ้านที่ให้ความสำคัญกับการก่อสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม (โดยเฉพาะปัญหาขยะ) ที่จะเกิดขึ้นจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวเป็นเรื่องรองลงมา หรือ เป็นที่เรื่องที่จะต้องคิด/จัดการภายหลังจากที่มีการพัฒนาเกิดขึ้น นอกจากนี้ ยังมีตัวอย่างของการแสดงความคิดเห็นของชาวบ้านบางส่วนที่สนับสนุนข้อสันนิษฐานนี้ เช่น การที่ชาวบ้าน มีความคาดหวังว่าจะมีการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมเข้ามาสร้างสถานประกอบการภายในท้องถิ่น (ในเขตอำเภอนาตาล) อันเป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นหรือการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 เพื่อจะได้เป็นการลดภาระค่าครองชีพ หรือการเสนอให้มีการจัดตลาดประจำภายในหมู่บ้าน ที่จะก่อให้เกิดการสร้างงานและสร้าง/กระจายรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น (โดยเฉพาะชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง)

Ref. code: 25645724300016KJI

จากตัวอย่างทั้งสอง แสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านให้ความสำคัญกับเรื่องการสร้างงานและรายได้เพื่อการดำรงชีวิตเป็นหลัก และแม้จะทราบอยู่แก่ใจว่า ผลลัพธ์ในเชิงลบที่จะตามมาจากการพัฒนาก่อให้เกิดความเสียหายต่อชุมชนโดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ต่างก็ให้เหตุผลว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องเกิดขึ้นจากการพัฒนาหรือการเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่ก็ขอให้มีการพัฒนาหรือการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนก่อน แล้วค่อยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในภายหลัง ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยของ Higgins-Desbiolles (2006) ที่แสดงให้เห็นว่า ความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากการพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวที่จะก่อให้เกิดการสร้างงาน/สร้างรายได้นั้น เป็นมุมมองที่มีต่อการท่องเที่ยวในฐานะของอุตสาหกรรมที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งถูกครอบงำด้วยแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบการตลาดเสรีหรืออำนาจครอบงำด้วยอุดมการณ์ทุนนิยมตามแนวคิดของกรัมชี (Gramsci) (หากพิจารณาจากกรณีศึกษาหมู่บ้านปากแซง) แต่ไม่ได้เป็นการมองการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นพลังทางสังคมที่มุ่งทำให้การท่องเที่ยวเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่ายโดยคำนึงถึงการไม่ทำลายมิติทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ดี จะพบว่า หากมีการดำเนินงานพัฒนาตามความคาดหวัง/ความต้องการบางประการของชาวบ้าน (ดังที่ได้อธิบายไว้ในข้างต้น) ที่ถูกครอบงำด้วยแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบการตลาดเสรี ในระยะยาว อาจจะก่อให้เกิดผลลัพธ์เช่นเดียวกับ (1) กรณีศึกษาของกัมปนาท เบ็ญจนาวี (2561) ที่อธิบายว่า การมีนักท่องเที่ยวเข้ามายังพื้นที่ท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี นำมาซึ่งการสร้างรายได้และการเติบโตของเศรษฐกิจในพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกันนั้น ได้ก่อให้เกิดขยะหรือของเสียจากกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการบริโภคของนักท่องเที่ยวภายใต้กิจกรรมต่างๆ เป็นจำนวนมากด้วยเช่นเดียวกัน และ (2) กรณีศึกษาของ Van Noorloos (2011) ที่แสดงให้เห็นว่า การที่ภาครัฐบาลเอื้อ/เปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเป็นจำนวนมากเข้ารับสัมปทานที่ดินในเขตพื้นที่ชายฝั่งคอสตาริกาเพื่อประกอบธุรกิจรองรับนักท่องเที่ยวนั้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาขยะ มลภาวะและสภาพแวดล้อมเลื่อมโทรมภายในแหล่งท่องเที่ยวที่ย้อนกลับมาทำลายแหล่งท่องเที่ยว

7.5 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยนี้ ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนา/ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์โดยอาศัยข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็น/การเสนอแนะของชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงเป็นหลัก มีรายละเอียด ดังนี้

7.5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการพัฒนา/ปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

ประกอบด้วย 2 ข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับภูมิทัศน์ทางการท่องเที่ยวในภาพรวม เพราะในอดีตที่ผ่านมา ได้มีหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาพูดคุย/ปรึกษาหารือกับชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา/ปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง แต่จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการดำเนินการก่อสร้าง/ปรับปรุงตามแนวทางที่ได้ประชุมร่วมกับชุมชนไว้ และในช่วง 2-3 ปีมานี้ หมู่บ้านปากแซงมีการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แต่ส่วนใหญ่มาจากงบประมาณของวัดเป็นหลัก (เนื่องจากอยู่ในเขตวัด) ที่ทำให้พื้นที่ท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การอาศัยงบประมาณของวัดแต่เพียงอย่างเดียว คงจะไม่เพียงพอที่จะผลักดันการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วนในทุกมิติ/อย่างมีประสิทธิภาพได้ ดังนั้น ชาวบ้านจึงคาดหวังให้มีงบประมาณจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์ตามที่ได้เคยวางแผน/กำหนดแนวทางการพัฒนาร่วมกับชุมชนไว้

(2) การปรับปรุงบริเวณลาน/สถานที่จอดรถ เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความเป็นระเบียบเรียบร้อยและในเรื่องการปรับปรุงพื้นที่จอดรถเพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการค้าขายในเขตวัดปากแซงโดยเฉพาะในฤดูฝน

สำหรับเหตุผลในเรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อยนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่านักท่องเที่ยวมักจะจอดรถไม่เป็นระเบียบ บางครั้งมีการจอดขวางเส้นทางเดินรถทำให้รถของบุคคลอื่นที่เข้ามาไม่สามารถใช้เส้นทางดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ชาวบ้านบางส่วนก็มักจะเปรียบเทียบบริเวณที่จอดรถของวัดปากแซง กับวัดอื่นๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาเหมือนกัน โดยมักจะแสดงความคิดเห็นว่า วัดอื่นๆ มีการจัดแบ่งพื้นที่ลานจอดรถและมีการตีเส้นแบ่งการจอดรถอย่างเป็นระบบระเบียบ อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้น ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นว่าควรกั้นพื้นที่ไม่ให้รถเข้ามาข้างในแต่ให้ไปจอดบริเวณหน้าวัดแทน

ส่วนข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงพื้นที่จอดรถเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในฤดูฝนนั้น ชาวบ้านบางส่วนเสนอแนะให้มีการถมพื้นที่และทำระบบระบายน้ำ และสำหรับข้อเสนอแนะในการทำระบบ/คลองระบายน้ำนั้น มีแนวโน้มในการก่อสร้างสูงมาก เนื่องจากเป็นโครงการที่คณะกรรมการวัดและชาวบ้านปรึกษาหารือร่วมกันและเห็นสมควรว่าควรจะมีการก่อสร้างโดยงบประมาณของวัด เพื่อประโยชน์ของวัดและของชุมชน (ส่วนรวม) ซึ่งโครงการนี้อยู่ระหว่างรอการดำเนินการก่อสร้าง

7.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในการจัดตั้งกฎ กติกาชุมชนด้านการท่องเที่ยว

เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาขยะภายในแหล่งท่องเที่ยวจากความคิดเห็นของผู้คนในชุมชน มี 3 ประการ ดังนี้

(1) การให้ความสำคัญกับอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลละลานในการจัดหาถังขยะให้เพียงพอ และจัดสร้างเตาเผาขยะประจำหมู่บ้าน สำหรับข้อเสนอแนะในการจัดหาถังขยะให้เพียงพอนั้น จะช่วยลดปัญหาการทิ้งขยะมูลฝอยตามจุดต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว ส่วนการจัดสร้างเตาเผาขยะประจำหมู่บ้าน จะเป็นประโยชน์สำหรับชุมชนโดยเฉพาะในช่วงที่มีการจัดงานประจำปี เช่น งานปีใหม่ สงกรานต์ งานวัดปากแซง งานแข่งเรือ ฯลฯ เพราะจะช่วยให้เกิดการบริหารจัดการขยะได้ในปริมาณมาก มีความสะดวก/รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

(2) การให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้และปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงปฏิบัติในการทิ้งขยะภายในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้จะต้องมีการดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดวางถังขยะให้เพียงพอ และสำหรับการสร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวนั้น ชุมชนควรจะต้องใช้งบประมาณของชุมชน เพื่อจัดทำป้าย/สื่อประชาสัมพันธ์ในการรณรงค์ โดยใช้ข้อความและรูปภาพในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเกิดความคล้อยตาม/อยากที่จะปฏิบัติตามโดยการทิ้งขยะให้ลงถังที่มีการติดตั้งประจำจุดต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การใช้ถ้อยคำเชิญชวนที่สุภาพและจูงใจนักท่องเที่ยวประกอบกับการใช้ภาพการ์ตูน ติดตั้งบริเวณที่ทิ้งขยะ

7.5.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

จำแนกได้ 3 ประการ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้ได้รับความนิยมเหมือนแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในจังหวัด (เช่น สามพันโบก วัดภูพร้าว ถนนคนเดินเขมราฐ ฯลฯ) และการให้ความสำคัญกับการดึงจุดเด่นในเรื่องวิถีชีวิตของคนลุ่มน้ำโขงมาใช้เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยว ซึ่งในกรณีนี้ เสนอแนะให้อาศัยการบูรณาการอำนาจในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาล/จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานอำเภอนาตาล สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี ฯลฯ ในการเข้ามาสนับสนุนหรือเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชนเพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ เพราะชุมชนหมู่บ้านปากแซงเป็นชุมชนที่มีศักยภาพที่จะกระทำได้ แต่อาจจะต้องอาศัยการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านงบประมาณและวิธีการปฏิบัติ

(2) คณะผู้นำชุมชนควรขยายวงของการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน/หมู่บ้าน ในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และการลงมือปฏิบัติเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น/การพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น เพราะจากอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน การคิดและการตัดสินใจเพื่อ

การพัฒนาท้องถิ่น/การท่องเที่ยวท้องถิ่น มักจะจำกัดอยู่ที่คณะผู้นำชุมชนหมู่บ้านปากแซงประกอบกับการที่ชาวบ้านทั่วไปเชื่อมั่นในตัวผู้นำ/คณะผู้นำชุมชน และไม่ได้ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยภายในชุมชนเท่าที่ควร หรือขาดความกระตือรือร้นเพราะเห็นไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องอะไรกับการดำรงชีวิตตนมากนัก โดยยึดติดกับความคิดที่ว่าหากสิ่งไหนดีต่อชุมชนผู้นำ/คณะผู้นำหมู่บ้านจะเป็นผู้ออกหน้าในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาชุมชน และไม่ควรที่จะแสดงความคิดเห็นขัดแย้งต่อการพัฒนาหรือสิ่งที่สร้างประโยชน์ให้กับชุมชนเพราะเกรงว่าผู้คนจะครหานินทาว่าไม่ใช่บทบาทหน้าที่พึงกระทำและจะนำมาซึ่งความเสียหาย/ความเดือดร้อนให้กับตนเอง

(3) การฝึกนักเรียนโรงเรียนบ้านปากแซงให้เป็นเยาวชนมัคคุเทศก์ (มัคคุเทศก์น้อย) เพื่อต้อนรับและแนะนำนักท่องเที่ยว เช่น การเล่าถึงประวัติของหมู่บ้าน/วัด/พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อปฏิบัติตนภายในวัดให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ เป็นต้น ทั้งนี้ จะช่วยลดปัญหาการปฏิบัติตนที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว และช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และสร้างรายได้ให้กับกลุ่มนักเรียน/เยาวชน

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน. (2560). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองและสื่อสารศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาสารคาม : อินทนิล.

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2554). *การวิจัยเชิงคุณภาพในสวัสดิการสังคม: แนวคิดและวิธีวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2558). *ทฤษฎีสังคมสงเคราะห์ร่วมสมัย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โคเซอร์, ลิวอิส เอ. (2537). *แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา ตอน แมกซ์ เวเบอร์.* แปลจาก *Masters of Sociological Thought: Ideas in Historical and Social Context*. แปลโดย อังกาบ กอศรีพร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชนิดา จิตตรุทธะ. (2557). ปรากฏการณ์วิทยาและอัตถิภาวนิยม. ใน อัมพร ธำรงลักษณ์ (บรรณาธิการ), *รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แนวหลังสมัยใหม่นิยม*, (น. 16-127). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2555). *สัญวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษารัฐศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิภาษา.

_____. (2557). *รัฐศาสตร์แนววิพากษ์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2558ก). *อัตวิสัย/วัตถุวิสัยในสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2558ข). *เอกภาวะในทฤษฎีสังคมร่วมสมัย* (พิมพ์ครั้งแรก). กรุงเทพฯ : วิภาษา.

_____. (2561). *อำนาจไร้พรมแดน: ภาษา วาทกรรม ชีวิตประจำวันและโลกที่เปลี่ยนแปลง* (พิมพ์ครั้งแรก). กรุงเทพฯ : วิภาษา.

ธีรยุทธ บุญมี. (2557). *มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิภาษา.

ประเวศ วะสี. (2551). *จุดเปลี่ยนประเทศไทย หัวใจคือชุมชน* (พิมพ์ครั้งแรก). นนทบุรี: กรีน ปัญญาญาณ.

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2557). *ปรัชญาสังคมศาสตร์: การอธิบายทางสังคม รากฐานสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิม์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : บางกอกบล็อก.

มณีมัย ทองอยู่. (2557). *แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาว่าด้วยขบวนการทางสังคม* (พิมพ์ครั้งแรก). ขอนแก่น : ศูนย์วิจัยพหุลักษณ์สังคมลุ่มน้ำโขง.

ยศ สันตสมบัติ. (2535). *อำนาจ บุคลิกภาพ และผู้นำการเมืองไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : น้ำไท.

สวิง บุญเจิม. (2554). *ตำรา มรดกอีสาน*. อุบลราชธานี : สำนักพิมพ์มรดกอีสาน.

สุภางค์ จันทวานิช. (2555). *ทฤษฎีสังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรัช คมพจน์. (2557). ทฤษฎีวิพากษ์สังคมแห่ง “สำนักแฟรงก์เฟิร์ท” กับการศึกษารัฐศาสตร์และการบริหารรัฐกิจ.ใน อัมพร ธำรงลักษณ์ (บรรณาธิการ), *รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แนวหลังสมัยใหม่นิยม* (น. 128-209). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรพงษ์ ชัยนาม. (2557). อันโตนิโอ กรัมชี กับทฤษฎีว่าด้วยการครองความเป็นใหญ่. ใน ปิยศิลป์ บุลสถาพร (บรรณาธิการ), *ความขัดแย้งของการปฏิวัติ: อันโตนิโอ กรัมชี กับ ปัญหาของปัญญาชน* (น. 110-132). กรุงเทพฯ : สยามปริทัศน์.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2553). อำนาจ. *แนวความคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม* (หน้า 209-216). เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อ่อนสี แก้วเนตร. (2561). *ประวัติพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). อุบลราชธานี : ศิริธรรมออฟเซ็ท.

บทความวารสาร

กฤษติญา มูลศรี. (2564). กลยุทธ์การตลาด 4.0 สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, *31*(1), 164-180.

กัมปนาท เบ็ญจนาวี. (2561). ชนชั้นเสี่ยงในเมืองท่องเที่ยว: กรณีศึกษาพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 6*(1) 1, 95-117.

จิตติมา พลศักดิ์ และ รพีภัทร ศรีไกรภักดิ์. (2563). แนวทางการบริหารจัดการชุมชนสู่กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กรณีศึกษาบ้านหว้าน ตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองศรีสะเกษ. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *4*(3), 113-124.

ชลกาญจน์ สถะบดี. (2563). การศึกษาองค์ประกอบทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึกเซรามิค โดยใช้ภูมิปัญญาแบบผสมผสานด้วยแบบจำลองธุรกิจ. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, *8*(1), 174-193.

ณฐพงศ์ ใจซื่อตรง. (2563). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การแข่งขันทางการตลาดบ้านสมใจ ตำบลใจดี อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 22*(2), 121-130.

ณดา จันทร์สม. (2557). การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย : ความสอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ NIDA Development Journal, 54*(1), 107-141.

ธนานพ เอื้ออารี และ สุวัฒนา ธาดานิติ. (2562). แนวทางการปรับปรุงผังบริเวณสำหรับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเขตบริการอุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, 6*(1), 239-256.

ประจวบ ทองศรี และ มีสกิน ปุนยัง. (2564). การมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน : กรณีศึกษาตำบลปูยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. *Journal of Social Science and Humanities Research in Asia, 27*(2), 107-140.

พรศิลป์ บัวงาม และ อุทุมพร ศรีโยม. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารรัชต์ภาคย์, 15(*41), 230-241.

เพ็ญศรี ฉิรินัง. (2563). องค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม. *วารสารการบริหารท้องถิ่น, 13*(1), 47-62.

มิเชล ฟูโก. (2540). ว่าด้วยการปกครอง (On Governmentality). แปลและเรียบเรียงจาก Michel Foucault. “On Governmentality.” Ideology and Consciousness (London) No. 6 Autumn 1979. แปลและเรียบเรียงโดย ธเนศ วงศ์ยานนาวา. *วารสารสังคมศาสตร์, 30*(3), 114-120.

ยุวดี หัสดี. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการแพรวาภาพสินธุ์, 6*(3), 346-363.

รุ้งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2556). มโนทัศน์ชนชั้นและทุนของ ปิแอร์ บูร์ดิเออ. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 2*(1), 29-44.

ลักษณวัต ปาละรัตน์. (2552). การศึกษาประสบการณ์นิยมของ ฟรานซ์ เบรนทาโน. *วารสารมนุษยศาสตร์, 16*(2), 1-7.

วรนุช พรเสนาะ, รัมภา ภัทรรังษี และ อาภาพร ปานนุ่น. (2020). แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดราชธานี จังหวัดสุโขทัย สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. *T-VET Journal, 4*(7), 39-56.

วรรณวรางค์ ศุทธชัย และ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2562). ข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อบูรณาการการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านขยะ น้ำเสีย และตลาด. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 21*(2), 41-49.

วีระศิษฏ์ แก้วป่อง และ ทัศนาวลัย อุฑารสกุล. (2563). ปัจจัยทุนทางสิ่งแวดล้อม ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และ ทุนทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมถนนคนเดินข่วงเมืองน่าน จังหวัดน่าน. *วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวินิจฉัย, 19*(3), 79-96.

สมเกียรติ วันทะนะ. (2550). อำนาจ. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 33*(2), 196-207.

สร้อยมาศ รุ่งมณี. (2559). “ตำแหน่งแห่งที่” ในฐานะเครื่องมือการเข้าถึงข้อมูล: บทสะท้อนจากการทำงานภาคสนามในพื้นที่ชายแดนอีสาน-ลาว. *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา, 35*(1), 25-46.

สิทธิชัย สารพัฒน์. (2563). ผลการจัดกิจกรรมต่อความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของผู้ประกอบการค้าตลาดช่องจอม อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์.*วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน, 6*(2), 98-111.

โสภี อุ่นทะยา. (2557). วาทกรรมชายแดน. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง, 10*(3), 49-68.

อรุษา ปัญญากดแก้ว. (2559). การติดตามวัตถุของการศึกษา : นัยเชิงวิธีวิทยาในการศึกษาการค้าข้าวข้ามพรมแดนไทย-ลาว. *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา*, *35*(1), 49-69.

อรัญยา ปฐมสกุล, วิศาล ศรีมหาวโร และ สมคิด รัตนพันธุ์. (2560). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลท่าชนะ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 4*(1), 177-194.

รายงานวิจัย

กนกกานต์ แก้วนุช และ คณะ. (2556). *รายงานวิจัยโครงการย่อยที่ 4 กลยุทธ์และคู่มือการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

จำปา ทองโสภา, ชูศักดิ์ อินธิแสง, วันชัย อินธิแสง, วันนี กลมเกลี้ยง, มาลี มิ่งขวัญ, ดาวทวี กลมเกลี้ยง และ คณะ. (2560). *รายงานวิจัยโครงการการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หาดทรายสูงบ้านลาดเจริญ ตำบลนาแวง อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ชัยรัตน์ จุสปาโล. (2561). *รายงานวิจัยการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวภายใต้อัตลักษณ์และวิถีของท้องถิ่นลุ่มน้ำทะเลสาบ: นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

ณรงค์ พลีรักษ์, ปริญญา นาคปฐม และ เยี่ยมพล โชติปัญญาธรรม. (2561). *รายงานวิจัยโครงการ “มโนรมย์” การปรับภูมิทัศน์สำหรับเมืองท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์*. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฏฐินี ทองดี และ กนก บุญศักดิ์. (2559). *รายงานวิจัยการจัดการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ชี มูล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวประเทศไทย ลาว และเวียดนาม*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

ดลฤทัย โกวรรธนะกุล, พรลภัส สุวรรณรัตน์, วิศิษฐ์ศิริ ชูสกุล และ ศราวุธ ผิวแดง. (2559). *รายงานวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในลุ่มน้ำโขงบนฐานความเดิมแท้เพื่อตอบรับแผนการท่องเที่ยวของอาเซียน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

นฤพนธ์ เลิศกาญจนาพร, บุญทา ชัยเลิศ, จิระพงค์ ไชยซาววงค์, ชลิตดา มัธยมบุรุษ, สิริยุพา เลิศกาณจนพร, อรุณโรจน์ พวงสุวรรณ และคณะ. (2558). *รายงานวิจัยศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

นเรศร์ บุญเลิศ. (2561). *รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนของผู้ประกอบการและชุมชนในจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย.

วิทยานิพนธ์

กรกนก เกิดสังข์. (2560). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเชิงกลยุทธ์: กรณีศึกษา ตำบลบางใบไม้ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คนึงภรณ์ วงเวียน. (2543). *ความสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวไทย-ลาว ศึกษากรณี สะพานมิตรไทย-ลาว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะรัฐศาสตร์.

จันทร์จิรา สุขบรรจง. (2559). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ชลิศา รัตรสาร. (2549). *การค้าไทย-ลาว ในบริบทของการครอบงำทางวัฒนธรรม*. (ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยาลัยสหวิทยาการ.

ณัฏฐิรา กระแสร์สาร. (2544). *บทบาทคณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย-ลาว ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์.

ทิพาพร ไตรบรรณ์. (2557). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์กรณีศึกษาหมู่บ้านอรัญญิก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ผกายมาศ พรหมประสิทธิ์. (2552). *สถานภาพ ผลกระทบ และความคาดหวังต่อการค้าชายแดนระหว่างไทย-สปป.ลาว: กรณีศึกษา ตลาดนัดไทย-ลาวและด่านศุลกากรบึงกาฬ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย*. (รายงานการศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น.

พิมสิริ พิชวงค์. (2553). *การศึกษาโครงสร้างและรูปแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและลาวในจังหวัดน่าน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะเศรษฐศาสตร์.

ภูมรินทร์ ขำมิน. (2562). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรม ถนนคนเดินแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา, คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์.

ภัสราวดี นิติเขตต์ปรีชา. (2544). *ความสัมพันธ์ทางการค้าไทย-ลาว ช่วงปี พ.ศ. 2534-2543: ศึกษาในเชิงการพึ่งพา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะรัฐศาสตร์.

ศิริพร ทองคณารักษ์. (2551). *พลวัตชุมชนชายแดนไทย-ลาว ในกระแสโลกาภิวัตน์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, บัณฑิตวิทยาลัย.

สนมพรรณ วรวิเชียรวงษ์. (2544). *ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศไทย-ลาวที่มีผลต่อการกำหนดภาวะการค้าชายแดน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย.

อาร์ม พรมสุวรรณ. (2552). *สะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 ในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะรัฐศาสตร์.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมทางหลวง. (25 เมษายน 2559). สั่งเร่งศึกษาสะพานมิตรภาพไทย-ลาว6 [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://th-th.facebook.com/departmentofhighway/posts/1005295186212688.

กรมทางหลวง. (2561). *กำหนดการประชุมสรุปผลการศึกษาของโครงการ (สัมมนาครั้งที่ 3) งานศึกษาความเหมาะสมทางด้านเศรษฐกิจ วิศวกรรม และผลกระทบสิ่งแวดล้อม และสำรวจออกแบบรายละเอียดโครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย – ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี– สาละวัน)*. สืบค้นจาก http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:v1ua9NPzAhEJ:www.6thkhongriverbridge.com/upload/7.1_Doc-Conf-Final.pdf+&cd=17&hl=th&ct=clnk&gl=th

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2560). *ข้อมูลการค้าไทย-สปป.ลาว*. สืบค้นจาก http://www.dtn.go.th/files/60/ASIA/Lao_2s_0217.pdf

กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ. (2559). *ความสัมพันธ์ไทย-ลาว*. สืบค้นจาก http://www.thaisavannakhet.com/savannakhet/th/knowledge/relationships/

กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2560ก). *โครงการวางและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนชายแดนบ้านปากแซง จังหวัดอุบลราชธานี. สืบค้นจาก http://paksaeng-urbanplan.com*

_____. (2560ข). *วัตถุประสงค์ของโครงการวางและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนชายแดนบ้านปากแซง จังหวัดอุบลราชธานี*. สืบค้นจาก http://paksaeng- urbanplan.com/2017/10/31/วัตถุประสงค์ของโครงการ/

กรุงเทพธุรกิจ. (2560). *ภาคท่องเที่ยวปี 59 ดันรายได้ 17% ของจีดีพี*. สืบค้นจาก www.bangkokbiznews.com/news/detail/740824

กาญจนา แก้วเทพ. (9 กุมภาพันธ์ 2556). การบรรยายเรื่อง "ทฤษฎีวิจัย" โดย รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ จัดการอบรมโดยคณะกรรมการวิชาการและวิจัย คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เผยแพร่โดยคณะกรรมการ KM คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=wu5hKvrXunk

คนอุบลรักกัน. (2556). *มท.1 ลงพื้นที่ จ.อุบลฯ สำรวจจุดก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6.* สืบค้นจาก http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=572565&page=1436

คมข่าวทั่วไทย คมชัดลึก. (2561ก). *อุบลฯจัดแข่งเรือประเพณีสนามสุดท้ายชิงจ้าวน้ำโขง*. สืบค้นจาก http://www.komkhaotuathai.com/content/4421

ชญาภา (Chayapha). (2561). *จ.อุบลฯ เปิด 'OTOP Village 10 หมู่บ้าน' ชวนเช็คอินถิ่นอารยธรรมอีสานใต้ & วิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง*. สืบค้นจาก http://www.362degree.com/2018/07/30/จ-อุบลฯ-เปิด-otop-village-10-หมู่บ้าน/

นครปากแซง สุดเขตแดนสยาม. (13 กรกฎาคม 2561ก). นักเล่าเรื่อง บ้านปากแซง อบรม 11~14 ณ โรงแรมรีเจ้นท์ อุบลราชธานี [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/search/top/?q=นักเล่าเรื่อง%20ปากแซง

_____. (25 กรกฎาคม 2561ข). การเปิดโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนต่อประชาชนในพื้นที่ชายแดนครั้งที่2 ณ ศูนย์บริการด่านพรมแดนถาวรบ้านปากแซง [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/นครปากแซง-สุดเขตแดนสยาม-1657084997894000/

_____. (15 สิงหาคม 2561ค). งานหลวงก็ยังทำ งานหมู่บ้านก็ยังทำร่วมกันทำความเจริญรุ่งเรืองในหมู่บ้าน [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/นครปากแซง-สุดเขตแดนสยาม-1657084997894000/

_____. (18 สิงหาคม 2561ง). ผู้ว่าราชการจังหวัดนายสฤษดิ์ วิฑูรย์ และคณะได้เดินทางมาเป็นประธาน และมอบรางวัลเพื่อเป็นเกียรติ ให้กับหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/นครปากแซง-สุดเขตแดนสยาม-1657084997894000/

_____. (2 กันยายน 2561จ). ซ้อมสมจริงรำบายศรีสู่ขวัญต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองที่มาเยี่ยมเยือนชุมชนปากแซง [วีดิทัศน์]. สืบค้นจากhttps://www.facebook.com/นครปากแซง-สุดเขตแดนสยาม-1657084997894000/

_____. (3 กันยายน 2561ฉ). ถ่ายทำหนังสือประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/นครปากแซง-สุดเขตแดนสยาม-1657084997894000/

_____. (3 กันยายน 2561ช). ถ่ายทำหนังสือประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/นครปากแซง-สุดเขตแดนสยาม-1657084997894000/

_____. (5 ตุลาคม 2561ซ). ซ้อมไปแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ณ บ้านปากตะพานเมืองละคอนเพ็ง แขวงสาละวัน สปป.ลาว อาทิตย์ 7 ตุลาคม 2561 [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/นครปากแซง-สุดเขตแดนสยาม-1657084997894000/

_____. (10 ตุลาคม 2561ฌ). ปากแซงภูมิใจเสนอผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อปที่เมืองทองธานี [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/นครปากแซง-สุดเขตแดนสยาม-1657084997894000/

_____. (21 ตุลาคม 2561ญ). มาม่วนนำกันเด้อพี่น้อง บุญสวงเฮือทางปากแซง, พิธีเปิดงานพิธี-กองเชียร์เฮือปากแซง-รับถ้วยรางวัล [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/นครปากแซง-สุดเขตแดนสยาม-1657084997894000/

_____. (1 พฤศจิกายน 2561ฎ). กำหนดการทอดกฐินสามัคคี วัดพระโต ปากแซง [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/นครปากแซง-สุดเขตแดนสยาม-1657084997894000/

_____. (3 พฤศจิกายน 2561ฏ). บุญข้าวเม่า ถวายพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ประจำปี ๒๕๖๑ [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/นครปากแซง-สุดเขตแดนสยาม-1657084997894000/

บีทริปส์นิวส์. (2561). *จ.อุบลฯ เดินหน้าปั้น "บ้านปากแซง+บ้านสองคอน" สู่ 'หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตริมแม่น้ำโขง'*. สืบค้นจากhttp://www.btripnews.net/?p=29836

ปากแซงแห่งความหลัง. (23 กรกฎาคม 2561ก). แชร์วิดีโอถ่ายทอดสด ซ้อมรำ [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก *https://www.facebook.com/botap213/videos/241995536415070*

_____. (12 สิงหาคม 2561ข). นางจำปีคุณภาทีผู้นำหมู่บ้านและ ชุมชนเรา ทำความดีด้วยการทำความสะอาดถนนรอบหมู่บ้านปากแซง [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/www.paksang/photos/a.370113729844982/942452715944411/

_____. (16 สิงหาคม 2561ค). 8 เส้นทาง 10 หมู่บ้าน พบกับมหกรรมสินค้า OTOP วันที่ 24 สิงหาคม 2561 ที่ศูนย์ OTOP บ้านปากแซง ต.พะลาน อ.นาตาล จ.อุบลฯ [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/www.paksang/photos/pcb.946419432214406/946417555547927/

_____. (23 สิงหาคม 2561ง). ซ้อมใหญ่ พิธีเปิด หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว 8 เส้นทาง 10 หมู่บ้าน [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/www.paksang/photos/pcb.954422281414121/954421184747564/

_____. (23 ตุลาคม 2561จ). สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ไหลเรือไฟ บ้านปากแซง [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/www.paksang/photos/pcb.989844337871915/989843454538670/

แผนที่ชีวิต. "พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ วัดปากแซง อ.นาตาล, 24." 27 ธันวาคม 2561 (23 ธันวาคม 2561).

วอยซ์ ทีวี (Voice TV). (2559). *ศึกษาพื้นที่สร้างสะพานข้ามโขงแห่งที่ 6.* สืบค้นจาก https://www.voicetv.co.th/read/356079

วีเคเบิลทีวีอุบล ข่าวสารท้องถิ่น. (2561). เช็คอิน บ้านปากแซง บ้านสองคอน ท่องเที่ยววิถีชีวิตริมแม่น้ำโขง ‘แอ่งเล็ก เช็คอิน’ ฟินตลอดปี [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=QTwVFEettJI&feature=youtu.be

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2547). ความเชื่อเกี่ยวกับแม่ญิงล้านนา. สืบค้นจาก http://www.sri.cmu.ac.th/~maeyinglanna/main8/main.php

สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). *ทุ่ม4.3พันล้านปักหมุด”อุบลฯ-สาละวัน” สะพานมิตรภาพเชื่อมไทย-ลาวแห่งที่ 6 เชื่อมการค้า 3 ประเทศ*. สืบค้นจาก http://www.tca.or.th/tca_website/frontends/newsdetail/384

สำนักข่าว ไอ.เอ็น.เอ็น. จำกัด. (2556). *ผู้ตรวจยัน สะพานไทยลาว 6 สร้างบ้านปากแซง*. สืบค้นจาก http://www.innnews.co.th/shownews/show?newscode=479678

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี. (2556). *รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กำหนดตรวจราชการที่อุบลราชธานี วันที่ 12 ต.ค.56 นี้*. สืบค้นจาก http://pr.prd.go.th/ubonratchathani/ewt_news.php?nid=902&filename=index.

8 โมงเช้า ข่าว NBT. “อุบลฯ เปิดตลาดประชารัฐสองฝั่งโขงไทย ลาว อ.นาตาล.” 10 มีนาคม 2559.

News NBT THAILAND. (23 กรกฎาคม 2561). โครงการสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 จ.อุบลราชธานี (สด) วันที่ 23 กรกฎาคม 2561 ข่าวเที่ยง. [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=G9PZ2hWhI7c&feature=share

United Nations in Thailand. (2018). *โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)*. สืบค้นจาก http://www.un.or.th/th/staff/โครงการพัฒนาแห่งสหประช/

Ubon News. (2562, 5 กุมภาพันธ์). หมู่บ้าน OTOP Village บ้านปากแซง จ.อุบลราชธานี ท่องเที่ยวอุบลนิวส์ [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=HPND8V2347k&feature=youtu.be&fbclid=IwAR3vvbD4Ssw1VUvRlnyV2CHMPumZoLVr3LJbLRsW0e6tDv9qmZkDET1qTI4

Suebphongsua, W. (2562, 19 ตุลาคม). เปิด งานแข่งเรือ ปากแซง 19-20 2562 [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=o6_EQ6XZCyY&list=PLAC1wHpI1wCapAqHTCeTqr2RSKdwtXIkL

Thai PBS. (2562). *เปิดปม: ตลาดวายนวัตวิถี*. สืบค้นจาก https://news.thaipbs.or.th/content/283872

workpointtoday. (2562). *ผ่างบมหาดไทย OTOP นวัตวิถี 7.5 แสน เป็นค่าอะไรบ้าง*. สืบค้นจาก https://workpointtoday.com/เงินเป็นแสน-ได้กระท่อมม/

เอกสารอื่นๆ

กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม. *โครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน): เอกสารประกอบการประชุมปฐมนิเทศโครงการ (สัมมนา ครั้งที่ 1).* กรุงเทพฯ : กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม, 2560ก.

_____. *โครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน): เอกสารประกอบการประชุมเพื่อพิจารณาแนวเส้นทางเลือกและรูปแบบทางเลือกสะพานของโครงการ (กลุ่มย่อย ครั้งที่ 1).* กรุงเทพฯ : กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม, 2560ข.

_____. *โครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน): เอกสารประกอบการประชุมสรุปผลการคัดเลือกรูปแบบทางเลือกที่เหมาะสม (สัมมนา ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ : กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม, 2561.

กระทรวงต่างประเทศ. *กต 1303/1315 เรื่อง ผลการเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอย่างเป็นทางการของรองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์).* กรุงเทพฯ : กระทรวงต่างประเทศ, 2560.

กรมพัฒนาชุมชน. *มท 0408.3/ว 0897 เรื่อง การดำเนินงานโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP Village) 8 เส้นทาง.* กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาชุมชน, 2561.

สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี. *อบ.0017.2/ว2959 เรื่อง ขอเชิญประชุมคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ. จังหวัด).* อุบลราชธานี : สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี, 2560.

สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมพัฒนาชุมชน. *คู่มือการดำเนินงานผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP รายใหม่ ประจำปี 2558.* กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาชุมชน, 2558.

สำนักสำรวจและออกแบบ กรมทางหลวง. *คค 06142/4587 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการติดประกาศการประชุมปฐมนิเทศโครงการ (สัมมนา ครั้งที่ ๑) งานศึกษาความเหมาะสมทางด้านเศรษฐกิจ วิศวกรรม และผลกระทบสิ่งแวดล้อม และสำรวจออกแบบรายละเอียดโครงข่ายสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน).* กรุงเทพฯ : กรมทางหลวง, 2560.

Books and Book Articles

Bonefeld, W. (2014). *Critical theory and the critique of political economy: on subversion and negative reason*. New York: Bloomsbury Academic.

Boyne, S., Hall, D. and Williams, F. (2003). Policy, support and promotion for food-related tourism initiatives: a marketing approach to regional development. In C. M. Hall (Ed.), *Wine, food, and tourism marketing* (pp. 131-154). Binghamton, NY: Haworth Hospitality Press.

Bruce, S. and Yearley, S. (2006). *The Sage dictionary of sociology*. London; Thousand Oaks, Calif: SAGE.

Dant, T. (2003). *Critical social theory: culture, society, and critique*. London; Thousand Oaks, Calif: SAGE Publications.

Fuchs, C. (2016). Critical theory. In G. Mazzoleni, K. G. Barnhurst, K. Ikeda, R. Maia, and H. Wessler (Eds.). *The international encyclopedia of political communication volume 1* (pp. 240-252). Chichester, UK; Malden, MA: John Wiley & Sons.

Habermas, J. (1979). *Communication and the evolution of society* (Thomas McCarthy Trans.). Boston: Beacon Press.

Habermas, J. (1987). *The theory of communicative action volume 2 lifeworld and system: a critique of functionalist reason* (Thomas McCarthy Trans.). Boston: Beacon Press.

Hansen, G. P. (2001). *The trickster and the paranormal*. Philadelphia, PA: Xlibris Corp.

Kaelber, L. (2005). Paradigms of travel: from medieval pilgrimage to the postmodern virtual tour. In D. J. Timothy and D. H. Olsen (Eds.), *Tourism, religion, and spiritual journeys* (pp. 49-63). New York: Routledge.

Mangion, C. (2011). *Philosophical approaches to communication*. Bristol: Intellect.

Mason, P. (2006). *Tourism impacts, planning and management*. Amsterdam: Elsevier Butterworth-Heinemann.

McCabe, S. (2009). Who is a tourist? conceptual and theoretical developments. In J. Tribe (Ed.). *Philosophical issues in tourism* (pp. 25-42). Bristol, UK; Buffalo, NY: Channel View Publications.

Payne, M. (2010). Critical theory. In M. Payne and J. R. Barbera (Eds.). *A dictionary of cultural and critical theory* (pp. 153-154). Chichester, West Sussex: Wiley-Blackwell.

Payrow Shabani, Omid A. (2003). *Democracy, power, and legitimacy: the critical theory of Jurgen Habermas*. Toronto: University of Toronto Press.

Richards, G. & Hall, D. R. (Eds.). (2000). *Tourism and sustainable community development*. London; New York: Routledge.

Richards, G. (2012). An overview of food and tourism trends and policies. In OECD (Ed.), *Food and the tourism experience: the OECD-Korea workshop* (pp. 13-46). Paris: The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

Roday, S., Biwal, A. and Joshi, V. (2009). *Tourism operations and management*. New Delhi: Oxford University Press.

Roderick, R. (1986). *Habermas and the foundations of critical theory*. New York: St. Martin's Press.

Schaefer, R. T. (2012). *Sociology*. New York: McGraw-Hill.

World Tourism Organization and United Nations Development Programme. (2017). *Tourism and the sustainable development goals - journey to 2030: highlights*. Madrid: UNWTO.

Articles

Bala, M., & Verma, D. (2020). Investigation & Examination of Noise Pollution-Definition, Sources, Effects, Monitoring and Control. *International Journal of Research in Social Sciences*, *10*(7), 182-207.

Chumnanmak, R., Apichatvullop, Y. & Laphanan, P. (2016). Border trade area: social networks and power relations of the Thai-lao PDR border trade system. *The Social Sciences*, *11*(3), 317-323.

Du Pisani, J. A. (2006). Sustainable development – historical roots of the concept. *Environmental Sciences*, *3*(2), 83-96.

Groenewald, T. (2004). A Phenomenological Research Design Illustrated. *International Journal of Qualitative Methods, 3*(1), 42-55.

Heiskala, R. (2011). The meaning of meaning in sociology. The achievements and shortcomings of Alfred Schutz's phenomenological sociology. *Journal for the Theory of Social Behaviour, 41*(3), 231-246.

Hunter, C. (1997). Sustainable tourism as an adaptive paradigm. *Annals of Tourism Research*, *24*(4), 850-867.

Khawduesee, P., Laoakka, S., & Champadaeng, S. (2019). Reclining Buddha: Conservation and Restoration by Participation of the Community in the Northeast of Thailand. *Journal of Politics and Governance, 9*(1), 203-209.

Kontogeorgopoulos, N., Churyen, A., & Duangsaeng, V. (2014). Success factors in community-based tourism in Thailand: The role of luck, external support, and local leadership. *Tourism planning & development, 11*(1), 106-124.

Lun, L., Pechlaner, H. & Volgger, M. (2016). Rural tourism development in mountain regions: Identifying success factors, challenges and potentials. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, *17*(4), 389-411.

Phakphian, P. & Khechornsart, R. (2020). Educational cooperation between Thailand and Lao PDR in the post-ASEAN time: a case study of twin schools under Mekong river sub-region's cultural context. *Journal of MCU Peace Studies, 8*(3), 798-813.

Schutz, A. (1960). The social world and the theory of social action. *Social Research*, *27*(2), 203-221.

Sirivejjabhandu, A. (2019). Tourism identity and marketing in the special economic zone (SEZ): case study of northeast Thailand and central Laos. *Sisaket Rajabhat University Journal*, *13*, 82-93.

Tennberg, M., Vola, J., Espiritu, A. A., Fors, B. S., Ejdemo, T., Riabova, L. et al. (2014). Neoliberal governance, sustainable development and local communities in the Barents Region. *Peoples, Economies and Politics*, *1*(1), 41-72.

Van Noorloos, F. (2011). Residential tourism causing land privatization and alienation: new pressures on Costa Rica's coasts. *Development 2011*, *54*(1), 85–90.

Sovechea, V. V. (2018). How does Buddhism help build Peace and Happiness in Cambodia thought, local ritual ceremonies, lifestyle, beliefs and tradition?. *Buddhism in Mekong Region Journal, 1*(1), 33-36.

Wang, W., Chen J. S. & Huang, K. (2016). Religious tourist motivation in buddhist mountain: the case from China. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, *21*(1), 57-72.

Wilson, S., Fesenmaier, D.R., Fesenmaier, J. & Van Es, J. C. (2001). Factors for success in rural tourism development. *Journal of Travel Research*, *40*(2), 132-138.

Proceeding

Van Vuuren, C. & Slabbert, E. (2011). Travel motivations and behaviour tourists to a south African resort. *Proceedings of international conference on tourism & management studies, Portugal*, *1*, 294-304.

Juvan, E., Omerzel, D. G., & Maravić, M. U. (2017). Tourist behaviour: an overview of models to date. *Proceedings of Management Intrenational Conference, Italy,* 23-33.

Daxböck, J., Dulbecco, M. L., Kursite, S., Nilsen, T. K., Rus, A. D., Yu, J., & Egger, R. (2021). The Implicit and explicit motivations of tourist behaviour in sharing travel photographs on instagram: a path and clusteranalysis. In: Wolfgang, W., Chulmo, K., & Jason L. S., editors. Information and Communication Technologies in Tourism 2021. eTourism Conference: Proceedings of the ENTER 2021; 2021 January 19–22; Online. Switzerland: Springer; 2021. p. 244-255.

Electronic Media

Anuar, A.R. & Harun, A. (2018). Malaysia-Thailand cross border trade and cross border special economic zone potential: a case study of Rantau Panjang - Sungai Kolok cross border town. *Journal of International Studies*, *14*, 119-139. DOI: https://doi.org/10.32890/jis2018.14.8

Bank of Thailand. (2021). “Revitalising Thailand’s tourism sector: In search of enablers for future sustainability.” https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/250624_WhitepaperVISA.pdf (accessed November 22, 2021).

Hartijasti, Y. & Cho, N. (2018). Motivation in using and sharing experience on social media among multi-generational travelers. *Journal of Information Technology Applications and Management, 25*(4), 171-184. DOI: https://doi.org/10.21219/jitam.2018.25.4.171

Intahphuak, S., Pamala, N., Yodkhong, B., & Buakhiao, A. (2017). Religion role on community movement for solid waste management. *The Journal of Solid Waste Technology and Management, 43*(4) 321-327. DOI: https://doi.org/10.5276/JSWTM.2017.321

Jocun, A., De Saint-Georges, I., Chonmahatrakul, N., & Ankapanichkit, J. (2015). 'Please do not stand over the buddha's head (pay respect)': meditations of tourist and researcher experience in Thailand. *Lingue Culture Mediazioni/ Languages Cultures Mediation, 2*, 115-134. DOI:10.7358/lcm-2015-001-jocu

Lacey, A. & Ilcan, S. (2015). Tourism for development and the new global aid regime. *Global Social Policy, 15*(1), 40-60. DOI:10.1177/1468018114523633

Lixin, Y., Shengji, P., & Yu, Z. (2019). Action research on Tibetan sacred nature sites (SNS) conservation in Tibetan community in NW Yunnan. *Biodiv Sci, 27*(7), 749-757. DOI: 10.17520/biods.2019081

Pradhan, A. & Ormsby, A. A. (2020). Biocultural conservation in the sacred forests of Odisha, India. *Environmental Conservation, 47*(3), 190-196. DOI: https://doi.org/10.1017/S0376892920000181

Provotorina, V., Kazmina, L., Petrenko, A., & Ekinil, G. (2020). Organization and functioning of accommodation facilities as a component of rural tourism infrastructure in the Rostov Region. *E3S Web of Conferences, 175,* 1-12.DOI: https://doi.org/10.1051/e3sconf/202017510002

Stoddard, R. (1988). Characteristic of buddhist pilgrimages in Sri Lanka. *Geography Faculty Publications, 33*, 99-116. http://digitalcommons.unl.edu/geographyfacpub/33 (accessed August 18, 2018)

The World Tourism Organization (UNWTO). (2018). *Who we are*. Retrieved April 9, 2018, from http://www2.unwto.org/content/who-we-are-0

United Nations Development Programme. (2015). “Sustainable development goals.” http://www.undp.org/content/dam/undp/library/corporate/ brochure/ SDGs_Booklet_Web_En.pdf (accessed February 3, 2018).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
การพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ

(1) การพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำว่า “ความยั่งยืน (sustainability)” เริ่มได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายไปทั่วทุกภูมิภาคของโลกจากรายงานบรันท์แลนด์ (Brundtland) ในปี ค.ศ. 1987 (พ.ศ. 2530) (หรือรายงานที่มีชื่อว่า “Our Common Future” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า “อนาคตของพวกเรา” ที่จะต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน) รายงานฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมของโลกและปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกนำไปใช้อย่างไม่คุ้มค่าและต่อไปในอนาคตทรัพยากรธรรมชาติจะไม่มีเพียงพอสำหรับการดำรงอยู่ของคนในรุ่นถัดไป ทั้งนี้ เนื่องมาจากจำนวนประชากรของโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วประกอบกับการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นเป็นไปอย่างก้าวกระโดด (Mason, 2006, p. 166) และเพื่อบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้มีการเสนอแนวทาง “การพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development)” เข้ามาแก้ปัญหา ในรายงานบรันท์แลนด์ได้อธิบายความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่า “เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความจำเป็นของคนในรุ่นปัจจุบันโดยไม่ไปลดทอนความสามารถในการตอบสนองความจำเป็นของคนรุ่นไป” สำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นแนวทางการพัฒนาที่เป็นการประนีประนอมของ 2 ขั้วที่มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงระหว่างขั้วของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและขั้วของการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาที่ใช้อุตสาหกรรมเป็นผลักดันการพัฒนาประเทศ

ด้วยความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงระหว่างทั้งสองขั้วดังกล่าว ก่อให้เกิดเป็นประเด็นถกเถียงในแวดวงวิชาการอยู่เป็นระยะว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้จะมีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติจริงหรือไม่และจะเกิดสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด (Du Pisani, 2006) ปัจจุบัน แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ยังคงได้รับความนิยมมากในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่า แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้ เป็นแนวคิดที่แฝงไว้ด้วยคุณค่าที่พึงประสงค์ทางสังคม (เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การมีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น) และยังทำให้ภาคอุตสาหกรรมหรือองค์กรธุรกิจสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้โดยไม่ถูกมองว่าเป็นผู้มากอบโกยผลประโยชน์และสร้างความเสียหายให้กับสังคมและสิ่งแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว และด้วยการคำนึงผลประโยชน์ของภาคอุตสาหกรรมหรือภาคธุรกิจที่เป็นแกนหลักสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ/ของโลก องค์การสหประชาชาติจึงยังคงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยนำหลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากำหนดเป้าหมายของการพัฒนาในแต่ละด้านเพื่อให้มีความครอบคลุมและเข้าถึงประชากรโลกมากยิ่งขึ้น ซึ่งก็ถือเป็นสิ่งที่ดีเพราะเป็นการนำมาซึ่ง

Ref. code: 25645724300016KJI

คุณประโยชน์ต่อผู้คนและสังคมโดยรวมหากปฏิบัติได้ตามหลักการหรือแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ได้กำหนดไว้ ในขณะเดียวกันก็ถือเป็นการเอื้อต่อภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจด้วยเช่นเดียวกัน โดยการดำเนินกิจการของภาคอุตสาหกรรมหรือภาคธุรกิจย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมไม่มากก็น้อย และแท้จริงแล้ว เป็นการยากที่จะทราบได้แน่ชัดว่า ภาคอุตสาหกรรมหรือภาคธุรกิจได้ดำเนินกิจการสอดคล้องกับมาตรฐานของอุตสาหกรรมหรือแนวทางปฏิบัติ/ข้อควรปฏิบัติในการสร้างความยั่งยืนหรือไม่ ดังเช่นองค์กรหรืออุตสาหกรรมบางแห่งที่นำแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาใช้เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ทางธุรกิจเท่านั้น แต่ไม่ได้มีการกระทำเพื่อสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

(2) เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ

เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ ประกอบด้วย 1) การขจัดความยากจน (no poverty) 2) การขจัดความหิวโหย (zero hunger) 3) การทำให้/ส่งเสริมให้ผู้คนมีสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (good health and well-being) 4) การทำให้/ส่งเสริมให้ผู้คนมีการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ (quality education) 5) การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ (gender equality) 6) การทำให้/ส่งเสริมให้ผู้คนมีน้ำสะอาดไว้ใช้และมีระบบการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน (clean water and sanitation) 7) การทำให้/ส่งเสริมให้ผู้คนได้ใช้หรือเข้าถึงพลังงานที่สะอาด (affordable and clean energy) 8) การทำให้/ส่งเสริมให้ผู้คนมีงานทำ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (decent work and economic growth) 9) การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ คงทน ตลอดจนการทำให้/ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมและนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน (industry, innovation and infrastructure) 10) การลดความไม่เสมอของผู้คนภาคทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ (reduce inequality) 11) การทำให้/ส่งเสริมให้เมืองและชุมชนเกิดความยั่งยืน (sustainable cities and communities) 12) การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน (responsible consumption and production) 13) การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเร่งด่วน (climate action) 14) การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล/มหาสมุทรอย่างยั่งยืน (life below water) 15) การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรภาคพื้นดินอย่ายั่งยืน (life on land) 16) การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุข ความยุติธรรมและการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง (peace justice and strong institutions) 17) การทำให้/ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในระดับโลกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (partnerships for the goals) (United Nations Development Programme, 2015)

Ref. code: 25645724300016KJI

ภาคผนวก ข
ลักษณะทางภูมิศาสตร์และปฏิทินชุมชนของหมู่บ้านปากแซง

(1) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านปากแซง

หมู่บ้านปากแซงมีอาณาเขตประมาณ 1,200 ไร่ ตั้งอยู่ ณ ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ด้านทิศเหนือ ติดต่อกับหมู่ที่ 2 บ้านนาทราย

ด้านทิศใต้ ติดต่อกับ คลองปากแซง

ด้านทิศตะวันออก ติดต่อกับแม่น้ำโขง (หมู่บ้านปากแซง ตั้งอยู่ตรงข้ามบ้านปากตะพาน เมืองละครเพ็ง แขวงสาละวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ด้านทิศตะวันตก ติดต่อกับหมู่ที่ 1 บ้านพะลาน และ หมู่ที่ 6 บ้านทุ่งเกลี้ยง

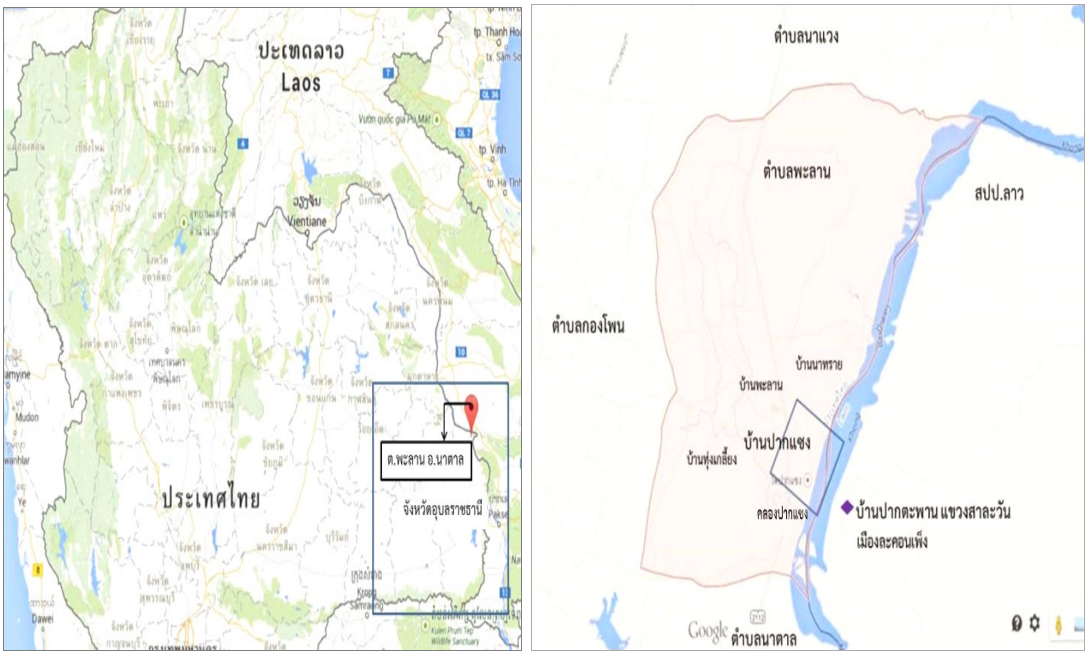

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงตำแหน่งพื้นที่ศึกษา หมู่บ้านปากแซง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี
ที่มา: ดัดแปลงจาก https://www.google.co.th/maps/

สัญลักษณ์แสดงตำแหน่งสถานที่สำคัญภายในหมู่บ้านปากแซง

สัญลักษณ์ A คือ วัดปากแซง **สัญลักษณ์** B คือ จุดจำหน่ายสินค้า (อาหาร เครื่องดื่ม ฯลฯ) เขตวัดปากแซง
สัญลักษณ์ C คือ บ้าน/ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านปากแซง **สัญลักษณ์** D คือ โรงเรียนบ้านปากแซง
สัญลักษณ์ E คือ ศาลาประชาคมหมู่บ้าน **สัญลักษณ์** F คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (ปากแซง
สัญลักษณ์ G คือ ดอนเจ้าปู่ตา **สัญลักษณ์** H คือ ท่าเรือด่านชายแดน หมู่บ้านปากแซง
สัญลักษณ์ I คือ ศูนย์บริการจุดผ่านแดนถาวรบ้านปากแซง
สัญลักษณ์ J คือ จุดตรวจ กองร้อยเฉพาะกิจตำรวจตระเวนชายแดนที่ 227
สัญลักษณ์ K คือ ร้านขายของ/ร้านมินิมาร์ท “ณ ปากแซง” **สัญลักษณ์** L คือ จุดบริการรถทัวร์นครชัยแอร์
สัญลักษณ์ M คือ จุดบริการรถทัวร์บุษราคัมทัวร์ **สัญลักษณ์** N คือ ซุ้มประตูทางเข้าหลัก (วัดปากแซง)

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงตำแหน่งของสถานที่สำคัญต่างๆ ภายในหมู่บ้านปากแซง
ที่มา: ดัดแปลงจาก https://www.google.co.th/maps/

(2) ปฏิทินชุมชนของหมู่บ้านปากแซง

ตารางที่ 1

ปฏิทินชุมชนของหมู่บ้านปากแซง

เดือน	**กิจกรรม**	
	ฮีตสิบสอง	**กิจกรรมอื่นๆ**
มกราคม	- บุญเข้ากรรม (ช่วงเวลา) - บุญคูณลาน (ช่วงเวลา)	- งานทำบุญ/งานรื่นเริงวันปีใหม่ (สากล) - งานประจำปีวัดปากแซง (บุญเดือน 3)[268] (ช่วงเวลา)
กุมภาพันธ์	- บุญคูณลาน (ช่วงเวลา) - บุญมาฆบูชา - บุญผะเวส (พระเวส) หรือ ทำบุญมหาชาติ (ช่วงเวลา)	- งานประจำปีวัดปากแซง (บุญเดือน 3) (ช่วงเวลา)
มีนาคม	- บุญผะเวส (พระเวส) หรือ ทำบุญมหาชาติ (ช่วงเวลา)	- งานประจำปีวัดปากแซง (บุญเดือน 3) (ช่วงเวลา)
เมษายน	- บุญสงกรานต์	- การค้าขาย การละเล่น ช่วงสงกรานต์ - พิธีบวงสรวงดอนเจ้าปู่ขอฟ้าฝน ก่อนฤดูทำนา ทำหลังบุญสงกรานต์[269]
พฤษภาคม	- บุญบั้งไฟ/บุญวิสาขบูชา (ช่วงเวลา)	- พิธีบายศรีสู่ขวัญพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ก่อนฤดูทำนา
มิถุนายน	- บุญบั้งไฟ/บุญวิสาขบูชา (ช่วงเวลา) - บุญซำฮะ	

[268] ช่วงระยะเวลาของงานประมาณ 9 วัน มีทั้งส่วนของพิธีกรรมทางศาสนาและงานรื่นเริงสำหรับประชาชนทั่วไป มีผู้ประกอบการเข้ามาประกอบกิจการค้าขายบริเวณวัดปากแซงเป็นจำนวนมาก และหลังเสร็จงานสิ้นงานแล้ว มักจะมีการทำบุญตักบาตรและอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติผู้ล่วงลับ

[269] บุญเลี้ยงบ้าน (เลี้ยงผีปู่ตา)

ตารางที่ 1

ปฏิทินชุมชนของหมู่บ้านปากแซง (ต่อ)

เดือน	**กิจกรรม**	
	ฮีตสิบสอง	**กิจกรรมอื่นๆ**
กรกฎาคม	- บุญอาสาฬหบูชา - บุญเข้าพรรษา	
สิงหาคม	- บุญข้าวประดับดิน (ช่วงเวลา)	
กันยายน	- บุญข้าวประดับดิน (ช่วงเวลา) - บุญข้าวสาก (ช่วงเวลา)	
ตุลาคม	- บุญข้าวสาก (ช่วงเวลา) - บุญออกพรรษา - บุญกฐิน (ช่วงเวลา)	- งานแข่งเรือ (ช่วงเวลา)
พฤศจิกายน	- บุญกฐิน (ช่วงเวลา)	- งานแข่งเรือ (ช่วงเวลา) - งานบุญข้าวเม่า
ธันวาคม	- บุญเข้ากรรม (ช่วงเวลา)	- งานทำบุญ/งานรื่นเริงวันปีใหม่ (สากล) ปลายเดือนธันวาคม

รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ฮีต 12 โปรดดูเพิ่มเติมใน สวิง บุญเจิม (2554, น. 576-619)

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจาก ชุมชนหมู่บ้านปากแซง (แบบสุ่ม)

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....
รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง

ประเด็นแรก การตั้งคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ของชุมชนหมู่บ้านปากแซงต่อข่าวสารและสถานการณ์ในการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน)

- ท่านทราบเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) หรือไม่ ท่านมีความคิดเห็นต่อโครงการดังกล่าวอย่างไร (ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในเชิงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนหมู่บ้านปากแซง)
- ท่านคิดว่า หากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจนเสร็จสมบูรณ์ จะมีการเปลี่ยนแปลงต่อชุมชนหมู่บ้านปากแซงและชุมชนแวดล้อมของท่านหรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่สอง การตั้งคำถามเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องการเมืองในระดับท้องถิ่น และ/หรือในเรื่องของอำนาจภายในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านปากแซงและพื้นที่ในละแวกใกล้เคียง

- ท่านคิดว่าใครเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ/มีอำนาจในการพัฒนาหมู่บ้านปากแซง และบุคคล/กลุ่มบุคคลเหล่านั้นดำเนินบทบาท/มีอำนาจหรือกระทำการอย่างไรในการพัฒนาหมู่บ้านปากแซง
- เพราะเหตุใด ท่านจึงมีความคิดเห็นว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้น เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ/มีอำนาจในการพัฒนาหมู่บ้านปากแซง
- ในกรณีที่ท่านคิดว่า มีบุคคลหลายคน/หลายกลุ่มเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ/มีอำนาจในการพัฒนาหมู่บ้านปากแซง โปรดเรียงลำดับความสำคัญของบุคคล/กลุ่มบุคคลจากผู้ที่มีความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด
- ท่านคิดว่าผู้ที่มีบทบาทสำคัญ/มีอำนาจในการพัฒนาหมู่บ้านปากแซงเหล่านั้น ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านบวกหรือด้านลบอย่างไรต่อชุมชนหมู่บ้านปากแซงและชุมชนแวดล้อม

Ref. code: 25645724300016KJI

- ท่านคิดว่าการแสดงบทบาท/การแสดงถึงซึ่งความมีอำนาจ/การกระทำของผู้ที่มีอำนาจเหล่านั้นในการพัฒนาหมู่บ้านปากแซง ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด และอย่างไร

ประเด็นที่สาม การตั้งคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านปากแซงของคนในชุมชน

- ท่านเคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านปากแซงอย่างไรบ้าง (โปรดระบุกิจกรรมที่ท่านเคยมีส่วนร่วมในการพัฒนา)

- ท่านคิดว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคใดหรือไม่ในการพัฒนาและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคาดหวังหรือมีความต้องการให้หมู่บ้านปากแซงมีการพัฒนาเรื่องใดหรือในด้านใด และท่านมีความคิดเห็นว่าท่านควรจะมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านปากแซงอย่างไร

ประเด็นที่สี่ การตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านคิดว่าจุดดึงดูดความสนใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซงคืออะไร/สิ่งใด

- ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านปากแซงนี้ มีอะไรบ้าง อย่างไร

- ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามายังหมู่บ้านปากแซงนี้ เข้ามาเป็นจำนวนมากในช่วงวันและช่วงเวลาใด

- ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงอย่างไร

- ท่านคิดว่า ปัจจุบันหมู่บ้านปากแซงมีปัญหา/อุปสรรคในด้านการท่องเที่ยวหรือการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร และท่านคิดว่าจะมีวิธีการขจัดปัญหา/อุปสรรคดังกล่าวอย่างไร

- ท่านมีความคาดหวังหรือมีความต้องการให้หมู่บ้านปากแซงมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในเรื่องใดและอย่างไร และท่านมีความคิดเห็นว่าท่านควรจะมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงอย่างไร

ประเด็นที่ห้า การตั้งคำถามเกี่ยวกับอำนาจของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่เข้ามากำหนดความหมายของการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านคิดว่าใครเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ/มีอำนาจในการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และบุคคล/กลุ่มบุคคลเหล่านั้นดำเนินบทบาท/มีอำนาจหรือกระทำการอย่างไรในการพัฒนาหมู่บ้านปากแซง

- เพราะเหตุใด ท่านจึงมีความคิดเห็นว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้น เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ/มีอำนาจในการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ในกรณีที่ท่านคิดว่า มีบุคคลหลายคน/หลายกลุ่มเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ/มีอำนาจในการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง โปรดเรียงลำดับความสำคัญของบุคคล/กลุ่มบุคคลจากผู้ที่มีความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

- ท่านคิดว่าผู้ที่มีบทบาทสำคัญ/มีอำนาจในการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงเหล่านั้น ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านบวกหรือด้านลบอย่างไรต่อชุมชนหมู่บ้านปากแซงและชุมชนแวดล้อม

- ท่านคิดว่าการแสดงบทบาท/การแสดงถึงซึ่งความมีอำนาจ/การกระทำของผู้ที่มีอำนาจเหล่านั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใดและอย่างไร

.....

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง (แบบเฉพาะเจาะจง)

ประกอบด้วย 5 แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) มีรายละเอียด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 1: แบบสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านปากแซง

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 2: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนคณะสงฆ์วัดปากแซง

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 3: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของคณะกรรมการหมู่บ้านปากแซง

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 4: แบบสัมภาษณ์นักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซง

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 5: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของชุมชนหมู่บ้านปากแซงในด้านการนำเสนอสื่อ/ข่าวสารของหมู่บ้านปากแซงสู่สาธารณะ

.....

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 1: แบบสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านปากแซง

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....

รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ประเด็นที่หนึ่ง การตั้งคำถามเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและพื้นที่ในละแวกใกล้เคียง

คำถามในส่วนของประเด็นที่ 1 นี้ มีลักษณะเหมือนกับแบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่ปรากฏในภาคผนวก ค (ประเด็นที่ 1) แต่จะเพิ่มในส่วนของประเด็นคำถามที่มีความเฉพาะเจาะจงตามบทบาท หน้าที่ และความสำคัญของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น มีรายละเอียด ดังนี้

- นับจากที่ท่านอยู่ภายในหมู่บ้านปากแซงและ/หรือดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านจนถึงปัจจุบันนั้น มีเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านปากแซง ที่มีส่วนสัมพันธ์กับโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว

Ref. code: 25645724300016KJI

แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) หรือไม่ หากมี ขอให้ท่านยกตัวอย่างเหตุการณ์ และโปรดเล่าถึงบทบาทหน้าที่ของท่านและ/หรือชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์สำคัญนั้น

ประเด็นที่สอง การตั้งคำถามเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องการเมืองในระดับท้องถิ่น และ/หรือในเรื่องของอำนาจภายในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง และการตั้งคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชน

คำถามในส่วนของประเด็นที่ 2 นี้ มีลักษณะเหมือนกับแบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่ปรากฏในภาคผนวก ค (ประเด็นที่ 2) แต่จะเพิ่มในส่วนของ ประเด็นคำถามที่มีความเฉพาะเจาะจงตามบทบาท หน้าที่ และความสำคัญของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น มีรายละเอียด ดังนี้

- นับจากที่ท่านดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านปากแซงจนถึงปัจจุบันนั้น ท่านคิดว่าท่านได้ใช้อำนาจของท่านที่มีอยู่อย่างไร เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และการใช้อำนาจดังกล่าวนั้นเกิดผลสัมฤทธิ์/บรรลุเป้าหมาย (พิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจจากตัวอย่างที่ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร) หรือไม่ อย่างไร และมากน้อยเพียงใด ขอให้โปรดอธิบายในภาพรวม

(หมายเหตุ: สำหรับประเด็นคำถามนี้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร เข้าใจคำถาม และสามารถต่อยอดคำตอบออกไปได้ เช่น การประสานกับชาวบ้านทั้งภายในและภายนอกชุมชน การแสดงบทบาทในฐานะผู้นำ การประสานกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นหรือภาคเอกชน การประสานกับภาคีเครือข่ายต่างๆ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น เป็นต้น)

- เพื่อให้ทราบรายละเอียดที่ชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยจะลำดับสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (นับจากที่เริ่มดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน) เพื่อขอความกรุณาให้ท่านเล่า/อธิบายให้ผู้วิจัยฟังว่า ท่านมีบทบาท/มีส่วนสำคัญอย่างไรบ้างในสถานการณ์ต่างๆ เหล่านั้น

- ขอความกรุณาท่านได้เล่า/อธิบายว่า ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและ/หรือชาวบ้านในพื้นที่ละแวกใกล้เคียงนั้น ได้เข้าร่วมกิจกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง มากน้อยเพียงใด

- การที่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและ/หรือชาวบ้านในพื้นที่ละแวกใกล้เคียงที่เข้าร่วมกิจกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้าน

ปากแซงในจำนวนมาก-น้อย ดังที่ท่านได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังในข้างต้นนั้น ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดชาวบ้านจึงยินดีมาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสถานการณ์สำคัญดังกล่าว

- ท่านคิดว่า มีปัญหาใดเกิดขึ้นหรือไม่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งขอให้ท่าน โปรดยกตัวอย่างสถานการณ์สำคัญประกอบ (เช่น ปัญหาเรื่องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ปัญหาด้านการประสานงานกับภาคเครือข่ายต่างๆ เป็นต้น)

- ท่านคิดว่า ปัญหาต่างๆ ที่ท่านได้กล่าวมานี้ ควรแก้ไขอย่างไร เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงดำเนินไปอย่างยั่งยืน

(ผู้วิจัยทำการเรียงลำดับปัญหาตามที่ผู้ให้ข้อมูลบอก และผู้วิจัยจะถามถึงแนวทางแก้ไขตามลำดับของปัญหา)

- มีภาคีเครือข่ายจากภายนอกหรือไม่ (ไม่ว่าจะเป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน หมู่บ้านปากแซง หรืออื่นๆ) ที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (เช่น มหาวิทยาลัย บริษัทเอกชน มูลนิธิ สมาคมต่างๆ เป็นต้น)

ประเด็นที่สาม การตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

คำถามในส่วนของประเด็นที่ 3 นี้ มีลักษณะเหมือนกับประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่ปรากฏในภาคผนวก ค (ประเด็นที่ 4) แต่จะเพิ่มประเด็นคำถามเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่เป็นความต้องการของผู้คนในชุมชนและทิศทางที่มาจากนโยบายของภาครัฐบาลในการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น ดังนี้

- ท่านมีความคิดเห็นว่า ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างไร สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของภารัฐบาลหรือไม่ อย่างไร ซึ่งในส่วนนี้ขอความกรุณาท่าน โปรดอธิบายแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่รัฐบาลส่วนท้องถิ่นเป็นผู้กำหนด/ชี้แนะให้หมู่บ้านปากแซงและ/หรือพื้นที่ในละแวกใกล้เคียงนำไปปฏิบัติ

.....

Ref. code: 25645724300016KJI

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 2: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนคณะสงฆ์วัดปากแซง

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....
รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ประเด็นที่หนึ่ง การตั้งคำถามเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและพื้นที่ในละแวกใกล้เคียง

คำถามในส่วนของประเด็นที่ 1 นี้ มีลักษณะเหมือนกับแบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่ปรากฏในภาคผนวก ค (ประเด็นที่ 1) แต่จะเพิ่มในส่วนของ ประเด็นคำถามที่มีความเฉพาะเจาะจงตามบทบาท หน้าที่ และความสำคัญของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น มีรายละเอียด ดังนี้

- หากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ดำเนินการก่อสร้างจนเสร็จสมบูรณ์แล้ว ท่านคิดว่าจะมีผู้มาเยือนวัดปากแซงเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร ขอให้โปรดอธิบายเหตุผลประกอบ
- คณะสงฆ์วัดปากแซงได้เข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรม หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) หรือไม่ อย่างไร หากมีการเข้าร่วมทำกิจกรรม ขอความกรุณาท่านโปรดยกตัวอย่างประกอบ

ประเด็นที่สอง การตั้งคำถามเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องการเมืองในระดับท้องถิ่น และ/หรือในเรื่องของอำนาจภายในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชน/พัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงและพื้นที่ในละแวกใกล้เคียง

คำถามในส่วนของประเด็นที่ 2 นี้ มีลักษณะเหมือนกับแบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่ปรากฏในภาคผนวก ค (ประเด็นที่ 2) แต่จะเพิ่มในส่วนของ ประเด็นคำถามที่มีความเฉพาะเจาะจงตามบทบาท หน้าที่ และความสำคัญของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น มีรายละเอียด ดังนี้

- ท่านคิดว่าคณะสงฆ์วัดปากแซง มีอำนาจ/มีบทบาทสำคัญต่อชุมชนหมู่บ้านปากแซงและพื้นที่ในละแวกใกล้เคียงอย่างไร มากน้อยเพียงใด
- การที่หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน หรือชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซง/ในละแวกใกล้เคียงมีการจัดงาน/กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยว

Ref. code: 25645724300016KJI

ท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น ท่านรับรู้รับทราบด้วยหรือไม่ อย่างไร และท่านหรือคณะสงฆ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดงาน/กิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว อย่างไร (โปรดอธิบายทีละกิจกรรม/การจัดงาน)

- มีภาคีเครือข่ายจากภายนอกหรือไม่ (ไม่ว่าจะเป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน หมู่บ้านปากแซง หรืออื่นๆ) ที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (เช่น มหาวิทยาลัย บริษัทเอกชน มูลนิธิ สมาคมต่างๆ เป็นต้น)

ประเด็นที่สาม การตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

คำถามในส่วนของประเด็นที่ 3 นี้ มีลักษณะเหมือนกับประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่ปรากฏในภาคผนวก ค (ประเด็นที่ 4) แต่จะเพิ่มประเด็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาวัดปากแซงในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและเป็นสถานที่หลักที่ดึงดูดผู้คนให้เข้ามาทำบุญ/ท่องเที่ยว มีรายละเอียด ดังนี้

- ผู้วิจัยทราบว่า ที่ผ่านมาวัดมีรายได้เข้ามาประมาณ 10 กว่าล้านบาทต่อปี อยากทราบว่า ทางวัดมีการบริหารงบประมาณอย่างไร และมีใครบ้างที่มีอำนาจในการจัดการกับงบประมาณของทางวัด ขอความกรุณาท่านโปรดยกตัวอย่างการใช้งบประมาณ (หากมีเอกสารการใช่งบประมาณที่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้ หากท่านมี ขอความกรุณาท่านโปรดนำมาแสดงประกอบ)

- ที่ผ่านมา วัดปากแซงได้ทำการปรับปรุง/พัฒนาวัดและอาณาบริเวณของวัดอย่างไร เพื่อการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยว และใครเป็นผู้มีอำนาจ/เกี่ยวข้องบ้างในการพัฒนาแต่ละครั้ง (ผู้วิจัยจะกล่าวถึงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถต่อยอดคำตอบขยายออกไปได้)

- ปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ณ วัดปากแซงหรือการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้นประสบปัญหาในเรื่องใด และท่านคิดว่าควรมีแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างไร เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างยั่งยืน (ผู้วิจัยจะเรียบเรียงปัญหาและแนวทางแก้ไขเป็นรายประเด็นไป)

.....

Ref. code: 25645724300016KJI

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 3: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของคณะกรรมการหมู่บ้านปากแซง

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....
รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ประเด็นที่หนึ่ง การตั้งคำถามเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านปากแซง และพื้นที่ในละแวกใกล้เคียง

คำถามในส่วนของประเด็นที่ 1 นี้ มีลักษณะเหมือนกับแบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่ปรากฏในภาคผนวก ค (ประเด็นที่ 1) แต่จะเพิ่มในส่วนของ ประเด็นคำถามที่มีความเฉพาะเจาะจงตามบทบาท หน้าที่ และความสำคัญของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น มีรายละเอียดดังนี้

- นับจากที่ท่านอยู่ภายในหมู่บ้านปากแซงและ/หรือดำรงตำแหน่งกรรมการหมู่บ้านจนถึงปัจจุบันนั้น มีเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านปากแซง ที่มีส่วนสัมพันธ์กับโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) หรือไม่ หากมี ขอให้ท่านยกตัวอย่างเหตุการณ์ และโปรดเล่าถึงบทบาทหน้าที่ของท่านและ/หรือชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์สำคัญนั้น

ประเด็นที่สอง การตั้งคำถามเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องการเมืองในระดับท้องถิ่น และ/หรือในเรื่องของอำนาจภายในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง และการตั้งคำถามเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชน

คำถามในส่วนของประเด็นที่ 2 นี้ มีลักษณะเหมือนกับแบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่ปรากฏในภาคผนวก ค (ประเด็นที่ 2) แต่จะเพิ่มในส่วนของ ประเด็นคำถามที่มีความเฉพาะเจาะจงตามบทบาท หน้าที่ และความสำคัญของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น มีรายละเอียด ดังนี้

- นับจากที่ท่านดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการของหมู่บ้านปากแซงจนถึงปัจจุบันนั้น ท่านคิดว่าท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ของท่านอย่างไร เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง และการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนั้นเกิดผลสัมฤทธิ์/บรรลุเป้าหมาย (พิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจจากตัวอย่างที่ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร) หรือไม่อย่างไร และมากน้อยเพียงใด ขอให้โปรดอธิบายในภาพรวม

(หมายเหตุ: สำหรับประเด็นคำถามนี้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร เข้าใจคำถาม และสามารถต่อยอดคำตอบออกไปได้ เช่น การประสานกับชาวบ้านทั้งภายในและภายนอกชุมชน การแสดงบทบาทในฐานะผู้นำ การประสานกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นหรือภาคเอกชน การประสานกับภาคีเครือข่ายต่างๆ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น เป็นต้น)

- ผู้วิจัยจะลำดับสถานการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (นับจากที่เริ่มดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน) เพื่อขอความกรุณาให้ท่านเล่า/อธิบายให้ผู้วิจัยฟังว่า ท่านมีบทบาท/มีส่วนสำคัญอย่างไรบ้างในสถานการณ์ต่างๆ เหล่านั้น

- ท่านมีความคิดเห็นว่า ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและ/หรือชาวบ้านในพื้นที่ละแวกใกล้เคียงนั้น ได้เข้าร่วมกิจกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง มากน้อยเพียงใด และชาวบ้านดังกล่าวนั้น ได้มีส่วนร่วมอย่างไร (เช่น การมีส่วนร่วมตั้งแต่การเสนอความคิดเห็น/กำหนดความเป็นไปในการจัดกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติโดยไม่ได้เสนอความคิดเห็น ฯลฯ)

- การที่ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงและ/หรือชาวบ้านในพื้นที่ละแวกใกล้เคียงที่เข้าร่วมกิจกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงในจำนวนมาก-น้อย ดังที่ท่านได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังในข้างต้นนั้น ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดชาวบ้านจึงยินดีมาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสถานการณ์สำคัญดังกล่าว

- ท่านคิดว่า มีปัญหาใดเกิดขึ้นหรือไม่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง ซึ่งขอให้ท่าน โปรดยกตัวอย่างสถานการณ์สำคัญประกอบ (เช่น ปัญหาเรื่องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ปัญหาด้านการประสานงานกับภาคเครือข่ายต่างๆ เป็นต้น)

- ท่านคิดว่า ปัญหาต่างๆ ที่ท่านได้กล่าวมานี้ ควรแก้ไขอย่างไร เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงดำเนินไปอย่างยั่งยืน

(ผู้วิจัยทำการเรียงลำดับปัญหาตามที่ผู้ให้ข้อมูลบอก และผู้วิจัยจะถามถึงแนวทางแก้ไขตามลำดับของปัญหา)

Ref. code: 25645724300016KJI

- มีภาคีเครือข่ายจากภายนอกหรือไม่ (ไม่ว่าจะเป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน หมู่บ้านปากแซง หรืออื่นๆ) ที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (เช่น มหาวิทยาลัย บริษัทเอกชน มูลนิธิ สมาคมต่างๆ เป็นต้น)

ประเด็นที่สาม การตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

คำถามในส่วนของประเด็นที่ 3 นี้ มีลักษณะเหมือนกับประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง ที่ปรากฏในภาคผนวก ค (ประเด็นที่ 4) แต่จะเพิ่มประเด็นคำถามเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่เป็นความต้องการของผู้คนในชุมชนและทิศทางที่มาจากนโยบายของภาครัฐบาลในการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น ดังนี้

- ท่านมีความคิดเห็นว่า ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างไร สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของภารัฐบาลหรือไม่ อย่างไร ซึ่งในส่วนนี้ ขอความกรุณาท่าน โปรดอธิบายแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงที่รัฐบาลส่วนท้องถิ่นเป็นผู้กำหนด/ชี้แนะให้หมู่บ้านปากแซงและ/หรือพื้นที่ในละแวกใกล้เคียงนำไปปฏิบัติ

- ปัจจุบัน หมู่บ้านปากแซง มีโครงการ/การดำเนินงาน (ที่กำลังดำเนินอยู่หรือแผนการที่กำหนดไว้แน่นอน) ใดๆ หรือไม่ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

.....

Ref. code: 25645724300016KJI

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 4: แบบสัมภาษณ์นักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชน

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....
รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ประเด็นที่หนึ่ง ความเป็นมาของการทำหน้าที่นักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซง

- บทบาทหน้าที่ของนักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซงนี้ เกิดขึ้นมาได้อย่างไร
- อยากจะให้ท่านช่วยเล่าถึงรายละเอียดความเป็นมาของการทำหน้าที่นักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซง (เช่น ท่านเริ่มทำหน้าที่นี้ตั้งแต่เมื่อใด และเพราะเหตุใดหรือมีเหตุจูงใจอะไรที่ทำให้ท่านเลือกทำหน้าที่นี้)
- เพราะเหตุใดท่านจึงได้รับเลือกให้ทำหน้าที่นักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซง

ประเด็นที่สอง อำนาจและบทบาทหน้าของนักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซง

- นับจากที่ท่านได้รับเลือกให้ทำหน้าที่นักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซงจนถึงปัจจุบันนั้น ท่านได้แสดงบทบาทหรือทำหน้าที่อะไรและอย่างไรบ้าง
- ชาวบ้านหรือผู้คนในชุมชนท้องถิ่นให้การยอมรับนับถือในความสามารถของท่าน โดยแสดงออก/ปฏิบัติต่อท่านอย่างไร
- มีภาคีเครือข่ายจากภายนอกหรือไม่ (ไม่ว่าจะเป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน หมู่บ้านปากแซง หรืออื่นๆ) ที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (เช่น มหาวิทยาลัย บริษัทเอกชน มูลนิธิ สมาคมต่าง ๆ เป็นต้น)

ประเด็นที่สาม ความสำคัญของนักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซงกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า ท่านมีความสำคัญอย่างไรบ้างในการช่วยส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง
- ท่านมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น กำลังประสบปัญหาใดหรือไม่ หากมีปัญหาเกิดขึ้นควรจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้อย่างไร

Ref. code: 25645724300016KJI

- ท่านมีความคาดหวังว่าอยากให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงในด้านใด หรือเป็นอย่างไร (หากผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจคำถาม ผู้วิจัยจะยกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวมาชี้นำ หรือ สอบถามผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ให้ข้อมูลเคยไปเยือนและมีความรู้สึกประทับใจ)

ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์ที่จะให้ข้อมูลต่อโดยสมัครใจ ผู้วิจัยจะสอบถามประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ปรากฏในภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง

.....

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 5: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของชุมชนหมู่บ้านปากแซงในด้านการนำเสนอสื่อ/ข่าวสารของหมู่บ้านปากแซงสู่สาธารณะ

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....
รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ประเด็นที่หนึ่ง ความเป็นมาของตัวแทนของชุมชนหมู่บ้านปากแซงในด้านการนำเสนอสื่อ/ข่าวสารของหมู่บ้านปากแซงสู่สาธารณะ

- ท่านนำเสนอข่าวสารของหมู่บ้านปากแซงผ่านสื่อในรูปแบบใดบ้าง ส่วนใหญ่เป็นข่าวสารประเภทใด (เช่น งานประเพณี กิจกรรมของหมู่บ้าน ฯลฯ)
- เพราะเหตุใดท่านจึงเลือกนำเสนอสื่อ/ข่าวสารของหมู่บ้านแซงสู่สาธารณะ โดยเฉพาะการนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์
- ท่านเริ่มนำเสนอสื่อ/ข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ตั้งแต่เมื่อใด และท่านมีความคิดเห็นว่าการนำเสนอข่าวสารออกไปนี้ มีผลกระทบต่อบุคคลใดบ้าง และอย่างไร (เช่น ประโยชน์/โทษต่อผู้รับรู้และผู้ที่เกี่ยวข้อง)

ประเด็นที่สอง อำนาจและบทบาทหน้าของนักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซง

- การที่ท่านได้นำเสนอข่าวสารของหมู่บ้านปากแซงผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆนั้น ทำให้ท่านคิดว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อชุมชนหรือไม่ อย่างไร

- ชาวบ้านหรือผู้คนในชุมชนท้องถิ่นคิดว่าท่านเป็นผู้ที่มีอิทธิพลภายในชุมชนหรือไม่อย่างไร และท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทต่อกิจกรรมต่างๆ/ความเป็นไปของชุมชนมากน้อยเพียงใดและอย่างไร

- มีภาคีเครือข่ายจากภายนอกหรือไม่ (ไม่ว่าจะเป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน หมู่บ้านปากแซง หรืออื่นๆ) ที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (เช่น มหาวิทยาลัย บริษัทเอกชน มูลนิธิ สมาคมต่างๆ เป็นต้น)

ประเด็นที่สาม ความสำคัญของนักเล่าเรื่อง (ท้องถิ่น) ของชุมชนหมู่บ้านปากแซงกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า ท่านมีความสำคัญอย่างไรบ้างในการช่วยส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น กำลังประสบปัญหาใดหรือไม่ หากมีปัญหาเกิดขึ้นควรจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้อย่างไร

- ท่านมีความคาดหวังว่าอยากให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงในด้านใด หรือเป็นอย่างไร (หากผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจคำถาม ผู้วิจัยจะยกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวมาชี้นำ หรือ สอบถามผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ให้ข้อมูลเคยไปเยือนและมีความรู้สึกประทับใจ)

ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์ที่จะให้ข้อมูลต่อโดยสมัครใจ ผู้วิจัยจะสอบถามประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ปรากฏในภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง

.....

ภาคผนวก จ
แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลจากผู้ประกอบการภายในหมู่บ้านปากแซง

ประกอบด้วย 2 แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) มีรายละเอียด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 1: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของผู้ให้บริการเรือขนส่งข้ามฟาก ณ ท่าเรือบ้านปากแซง

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 2: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของผู้ประกอบการค้าขายเขตวัดปากแซงและภายในเขตหมู่บ้านปากแซง

.....

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 1: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของผู้ให้บริการเรือขนส่งข้ามฟาก ณ ท่าเรือบ้านปากแซง

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....

รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ประเด็นที่หนึ่ง ความเป็นมาและการให้บริการเรือขนส่งข้ามมาก

- กิจการให้บริการเรือขนส่งข้ามฟากนี้ มีผู้ให้บริการกี่ราย มีบริการประเภทใดบ้าง (เช่น ขนสัมภาระ ขนส่งผู้โดยสาร เป็นต้น) มีอัตราค่าบริการอย่างไรและมีบริการกี่รอบต่อวันในแต่ละประเภทบริการ
- กิจการให้บริการเรือขนส่งข้ามฟากนี้เริ่มดำเนินกิจการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ใด และมีความเป็นมาอย่างไร
- ผู้มาใช้บริการเรือขนส่งข้ามฟากส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้มาใช้บริการชาวไทยหรือชาวลาวหรืออื่นๆ แล้วกลุ่มผู้มาใช้บริการเหล่านั้น เข้ามาใช้บริการเพื่อจุดประสงค์ใด นอกเหนือจากการข้ามฟาก (เช่น ข้ามมาทำงานในเขตประเทศลาวหรือไทย ข้ามมาท่องเที่ยวแบบไปกลับ ขนส่งสินค้า ฯลฯ)
- ในวันปกติธรรมดา เช่น วันจันทร์-ศุกร์ มีผู้มาใช้บริการประมาณกี่คน/วัน วันหยุดสุดสัปดาห์ (วันเสาร์-อาทิตย์) มีผู้มาใช้บริการประมาณกี่คน/วัน และช่วงวันงานเทศกาลหรือวันหยุดพิเศษมีผู้มาใช้บริการประมาณกี่คน/วัน (โปรดอธิบายตัวอย่างประกอบ/เล่ารายละเอียดประกอบ)

- ในวันปกติธรรมดา เช่น วันจันทร์-ศุกร์ กิจการมีกำไรประมาณกี่บาท/วัน วันหยุดสุดสัปดาห์ (วันเสาร์-อาทิตย์) มีกำไรประมาณกี่บาท/วัน และช่วงวันงานเทศกาลหรือวันหยุดพิเศษมีกำไรประมาณกี่บาท/วัน

ประเด็นที่สอง ผลกระทบจากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ที่มีต่อผู้ให้บริการเรือขนส่งข้ามฟาก ณ ท่าเรือบ้านปากแซง

- หากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว (อุบลราชธานี-สาละวัน) ดำเนินการเสร็จสิ้นสมบูรณ์และมีการเปิดใช้อย่างเป็นทางการแล้ว ท่านคิดว่าจะมีผลกระทบต่อการดำเนินกิจการของท่านหรือไม่ อย่างไรและมากน้อยเพียงใด

- ในกรณีที่เกิดปัญหาการในด้านรายได้ที่ลดลงจากการดำเนินกิจการ ท่านได้วางแนวทางแก้ไขไว้หรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่สาม อำนาจและบทบาทหน้าของผู้ให้บริการเรือขนส่งข้ามฟาก ณ ท่าเรือบ้านปากแซง

- ชาวบ้านหรือผู้คนในชุมชนท้องถิ่นคิดว่าท่าน/หรือกลุ่มของท่านเป็นผู้ที่มีอิทธิพลภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร และท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทต่อกิจกรรมต่างๆ/ความเป็นไปของชุมชนมากน้อยเพียงใดและอย่างไร (โปรดอธิบายตัวอย่างประกอบ)

- มีภาคีเครือข่ายจากภายนอกหรือไม่ (ไม่ว่าจะเป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน หมู่บ้านปากแซง หรืออื่นๆ) ที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (เช่น มหาวิทยาลัย บริษัทเอกชน มูลนิธิ สมาคมต่าง ๆ เป็นต้น)

ประเด็นที่สี่ ผู้ให้บริการเรือขนส่งข้ามฟาก ณ ท่าเรือบ้านปากแซงกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า ตัวของท่านนั้นมีความสำคัญอย่างไรบ้างในการช่วยส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า บทบาทหน้าที่ของท่านในฐานะของผู้ให้บริการเรือขนส่งข้ามฟาก ณ ท่าเรือบ้านปากแซง จะมีส่วนช่วยส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงได้อย่างไร

- ท่านมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น กำลังประสบปัญหาใดหรือไม่ หากมีปัญหาเกิดขึ้นควรจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้อย่างไร

- ท่านมีความคาดหวังว่าอยากให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงในด้านใด หรือเป็นอย่างไร (หากผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจคำถาม ผู้วิจัยจะยกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวมาชี้นำ หรือ สอบถามผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ให้ข้อมูลเคยไปเยือนและมีความรู้สึกประทับใจ)

ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์ที่จะให้ข้อมูลต่อโดยสมัครใจ ผู้วิจัยจะสอบถามประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ปรากฏในภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง

.....

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 2: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนของผู้ประกอบการค้าขาย เขตวัดปากแซงและภายในเขตหมู่บ้านปากแซง

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....
รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ประเด็นที่หนึ่ง ความเป็นมาและการประกอบการค้าขายเขตวัดปากแซงและภายในเขตหมู่บ้านปากแซง

- การประกอบการค้าขายเขตวัดปากแซง/หมู่บ้านปากแซงนี้เริ่มดำเนินกิจการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ใด และมีความเป็นมาอย่างไร

- การประกอบการค้าขายเขตวัดปากแซง/หมู่บ้านปากแซงนี้ มีการค้าขายสินค้าประเภทใดบ้าง และสินค้าที่ได้รับความนิยมจากลูกค้า คือสินค้าประเภทใด (โปรดเรียงลำดับ)

- ในช่วงวันปกติ เช่น วันจันทร์-ศุกร์ มีร้านค้าประมาณกี่ร้าน วันเสาร์-อาทิตย์ มีร้านค้าประมาณกี่ร้าน และวันหยุดพิเศษมีร้านค้าประมาณกี่ร้าน และเพราะเหตุใด ผู้ค้าขายจึงมีจำนวนเพิ่ม-ลดในช่วงวันที่แตกต่างกันเช่นนี้

- ในวันปกติธรรมดา เช่น วันจันทร์-ศุกร์ กิจการมีกำไรประมาณกี่บาท/วัน วันหยุดสุดสัปดาห์ (วันเสาร์-อาทิตย์) มีกำไรประมาณกี่บาท/วัน และช่วงวันงานเทศกาลหรือวันหยุดพิเศษมีกำไรประมาณกี่บาท/วัน

- ในการประกอบกิจการค้าขายในเขตวัดปากแซง/หมู่บ้านปากแซง มีค่าเช่าสถานที่ในการขายสินค้าหรือไม่ อย่างไร ราคาค่าเช่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ในแต่ละเขตการขายและช่วงเวลา

ประเด็นที่สอง ผลกระทบจากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ที่มีต่อผู้ประกอบการค้าขายเขตวัดปากแซง/หมู่บ้านปากแซง

- หากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว (อุบลราชธานี-สาละวัน) ดำเนินการเสร็จสิ้นสมบูรณ์และมีการเปิดใช้อย่างเป็นทางการแล้ว ท่านคิดว่าจะมีผลกระทบต่อกิจการค้าขายในเขตวัดปากแซง/หมู่บ้านปากแซงหรือไม่ อย่างไรและมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ ท่านได้มีการเตรียมแผนการรองรับไว้หรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่สาม อำนาจและบทบาทหน้าของผู้ประกอบการค้าขายเขตวัดปากแซง

- ชาวบ้านหรือผู้คนในชุมชนท้องถิ่นคิดว่าท่าน/หรือกลุ่มของท่านเป็นผู้ที่มีอิทธิพลภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร และท่าน/หรือกลุ่มของท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทต่อกิจกรรมต่างๆ/ความเป็นไปของชุมชนมากน้อยเพียงใดและอย่างไร (โปรดอธิบายตัวอย่างประกอบ)

- มีภาคีเครือข่ายจากภายนอกหรือไม่ (ไม่ว่าจะเป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน หมู่บ้านปากแซง หรืออื่นๆ) ที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (เช่น มหาวิทยาลัย บริษัทเอกชน มูลนิธิ สมาคมต่าง ๆ เป็นต้น)

ประเด็นที่สี่ ผู้ประกอบการค้าขายในเขตวัดปากแซงกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า ตัวของท่าน/กลุ่มของท่านนั้นมีความสำคัญอย่างไรบ้างในการช่วยส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า ปัจจุบัน การประกอบการค้าขายในเขตวัดปากแซง กำลังประสบปัญหาใดหรือไม่ และท่านคิดว่าควรจะมีการดำเนินการแก้ไขอย่างไรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น กำลังประสบปัญหาใดหรือไม่ หากมีปัญหาเกิดขึ้นควรจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้อย่างไร

- ท่านมีความคาดหวังว่าอยากให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงในด้านใด หรือเป็นอย่างไร (หากผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจคำถาม ผู้วิจัยจะยกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวมาชี้นำ หรือ สอบถามผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ให้ข้อมูลเคยไปเยือนและมีความรู้สึกประทับใจ)

Ref. code: 25645724300016KJI

ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูล (สำหรับผู้ประกอบการที่เป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากแซง) มีความประสงค์ที่จะให้ข้อมูลต่อโดยสมัครใจ ผู้วิจัยจะสอบถามประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ปรากฏในภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง

.....

ภาคผนวก ฉ
แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

ประกอบด้วย 4 แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ดังนี้ มีรายละเอียด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 1: แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปากแซง

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 2: แบบสัมภาษณ์พัฒนาการอำเภอศรีเมืองใหม่ (อดีตพัฒนาการอำเภอนาตาล)

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 3: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 4: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง

.....

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 1: แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปากแซง

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....

รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ประเด็นที่หนึ่ง ผลกระทบของโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ที่มีต่อโรงเรียนบ้านปากแซง/หลักสูตรการเรียนการสอน/การทำกิจกรรมของทางโรงเรียน

- คณะครูและ/หรือนักเรียนโรงเรียนบ้านปากแซงได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) หรือไม่ อย่างไร (เช่น การเข้าร่วมประชุมคัดเลือกรูปแบบสะพาน การเข้ากิจกรรมในพิธีการต่างๆ เป็นต้น)

- ทางโรงเรียน มีหลักสูตรการเรียนการสอนหรือมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของท้องถิ่นในฐานะพื้นที่ในเชิงยุทธศาสตร์หรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะการที่จะมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) เชื่อมระหว่างชายแดนของประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

- หากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว (อุบลราชธานี-สาละวัน) ดำเนินการเสร็จสิ้นสมบูรณ์และมีการเปิดใช้อย่างเป็นทางการแล้ว ท่านคิดว่าจะมีผลกระทบต่อชาวบ้านใน

หมู่บ้านปากแซงและชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงหรือไม่ อย่างไร (เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น)

ประเด็นที่สอง หลักสูตรการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ปัจจุบันทางโรงเรียนมีหลักสูตรการเรียนการสอนหรือกิจกรรมใดหรือไม่ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงหรือพื้นที่ในละแวกใกล้เคียง

ประเด็นที่สาม อำนาจและบทบาทในการมีส่วนร่วมในฐานะของตัวแทนของโรงเรียนบ้านปากแซงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ชาวบ้านหรือผู้คนในชุมชนท้องถิ่นคิดว่าท่านเป็นผู้ที่มีอิทธิพลภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร และท่านในฐานะของตัวแทนของโรงเรียนบ้านปากแซง/หรือด้วยสถานภาพส่วนบุคคลของท่านนั้น ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทต่อกิจกรรมต่างๆ/ความเป็นไปของชุมชนมากน้อยเพียงใดและอย่างไร (โปรดอธิบายตัวอย่างประกอบ)

- ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนบ้านปากแซงกับชุมชนดำเนินไปด้วยดีหรือไม่ อย่างไร (โปรดยกตัวอย่างประกอบ)

- ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนบ้านปากแซงกับวัดปากแซงดำเนินไปด้วยดีหรือไม่ อย่างไร (โปรดยกตัวอย่างประกอบ)

- โรงเรียนบ้านปากแซงมีได้เข้าไปมีส่วนร่วมและ/หรือเข้าไปมีบทบาทสำคัญอย่างไรในการช่วยส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (ผู้วิจัยอาจจะกล่าวถึงสถานการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในรอบปีของหมู่บ้านปากแซง ที่ได้ทราบมาจากการสังเกตการณ์และการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายต่อยอดได้)

- มีภาคีเครือข่ายจากภายนอกหรือไม่ (ไม่ว่าจะเป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน หมู่บ้านปากแซง หรืออื่นๆ) ที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (เช่น มหาวิทยาลัย บริษัทเอกชน มูลนิธิ สมาคมต่างๆ เป็นต้น)

ประเด็นที่สี่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น กำลังประสบปัญหาใดหรือไม่ หากมีปัญหาเกิดขึ้นควรจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้อย่างไร

- ท่านมีความคาดหวังว่าอยากให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงในด้านใด หรือเป็นอย่างไร (หากผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจคำถาม ผู้วิจัยจะยกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวมาชี้นำ หรือ สอบถามผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ให้ข้อมูลเคยไปเยือนและมีความรู้สึกประทับใจ)

ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์ที่จะให้ข้อมูลต่อโดยสมัครใจ ผู้วิจัยจะสอบถามประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ปรากฏในภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง

.....

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 2: แบบสัมภาษณ์พัฒนาการอำเภอศรีเมืองใหม่ (อดีตพัฒนาการอำเภอนาตาล)

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....
รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ประเด็นที่หนึ่ง ผลกระทบของโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ที่มีต่อชุมชนและแผนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ให้ความสำคัญกับผลกระทบเกิดขึ้นกับหมู่บ้านปากแซง)

- หากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว (อุบลราชธานี-สาละวัน) ดำเนินการเสร็จสิ้นสมบูรณ์และมีการเปิดใช้อย่างเป็นทางการแล้ว ท่านคิดว่าจะมีผลกระทบต่อชาวบ้านในหมู่บ้านปากแซงและชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงหรือไม่ อย่างไร (เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น)

- ผลกระทบจากการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) นี้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง/ปรับปรุงแผนการพัฒนาชุมชน/แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับอำเภออย่างไร (ในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งพัฒนาการอำเภอนาตาล)

- สำหรับการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) นี้ ท่านมีความคิดเห็นว่าจะเป็นโอกาสหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงและ/หรือพื้นที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างไร (โปรดอธิบาย)

ประเด็นที่สอง รายละเอียดและการวิพากษ์โครงการหมู่บ้านท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

- โครงการหมู่บ้านท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง เกิดขึ้นมาได้อย่างไร ใครเป็นผู้ริเริ่มโครงการ และมีวัตถุประสงค์ใดในการดำเนินโครงการ

- บทบาทของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งพัฒนาการอำเภอนั้น มีบทบาทหน้าที่อย่างไรในการดำเนินโครงการหมู่บ้านท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่าโครงการหมู่บ้านท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงที่ได้จัดขึ้นนั้นมีข้อดีข้อเสียอย่างไร มีปัญหาเกิดขึ้นในเรื่องใด และท่านมีความคิดเห็นว่าควรมีแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นอย่างไร

ประเด็นที่สาม อำนาจและบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งพัฒนาการอำเภอนาตาลนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและวัดปากแซงดำเนินไปด้วยดีหรือไม่ อย่างไร (โปรดยกตัวอย่างประกอบ)

- ในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งพัฒนาการอำเภอนาตาลนั้น ชาวบ้านหรือผู้คนในชุมชนท้องถิ่นคิดว่าท่านเป็นผู้ที่มีอิทธิพลภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร และท่านในฐานะของพัฒนาการอำเภอหรือด้วยสถานภาพส่วนบุคคลของท่านนั้น ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทต่อกิจกรรมต่างๆ/เข้าไปกำหนดความเป็นไปของชุมชนมากน้อยเพียงใดและอย่างไร โปรดอธิบายตัวอย่างประกอบ

- นอกเหนือจากการดำเนินงานพัฒนาในโครงการหมู่บ้านท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงแล้ว สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาตาลได้ดำเนินบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นโดยเฉพาะพื้นที่หมู่บ้านปากแซง อย่างไร

- วิธีการที่ท่านประสานกับชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาตามโครงการของสำนักงานพัฒนาชุมชนนั้น ท่านมีวิธีการประสานหรือเชิญชวนให้ชาวบ้านในชุมชนเข้าร่วมการพัฒนาได้อย่างไร ขอความกรุณาท่านโปรดยกตัวอย่างการดำเนินงาน

- มีภาคีเครือข่ายจากภายนอกหรือไม่ (ไม่ว่าจะเป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน หมู่บ้านปากแซง หรืออื่นๆ) ที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (เช่น มหาวิทยาลัย บริษัทเอกชน มูลนิธิ สมาคมต่างๆ เป็นต้น)

ประเด็นที่สี่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น กำลังประสบปัญหาใดหรือไม่ หากมีปัญหาเกิดขึ้นควรจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้อย่างไร

- ท่านมีความคาดหวังว่าอยากให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงในด้านใดหรือเป็นอย่างไร (หากผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจคำถาม ผู้วิจัยจะยกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวมาชี้นำหรือ สอบถามผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ให้ข้อมูลเคยไปเยือนและมีความรู้สึกประทับใจ)

ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์ที่จะให้ข้อมูลต่อโดยสมัครใจ ผู้วิจัยจะสอบถามประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ปรากฏในภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง

.....

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 3: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....
รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ประเด็นที่หนึ่ง ผลกระทบของโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น (ให้ความสำคัญกับผลกระทบเกิดขึ้นกับหมู่บ้านปากแซง)

- หากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว (อุบลราชธานี-สาละวัน) ดำเนินการเสร็จสิ้นสมบูรณ์และมีการเปิดใช้อย่างเป็นทางการแล้ว ท่านคิดว่าจะมีผลกระทบต่อชาวบ้านในหมู่บ้านปากแซงและชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงหรือไม่ อย่างไร (เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น)
- ผลกระทบจากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) นี้ จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ในความรับผิดชอบของท่านหรือไม่ อย่างไร
- สำหรับการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) นี้ ท่านมีความคิดเห็นว่าจะเป็นโอกาสหรือเป็นอุปสรรคต่อหน้าที่ของท่าน หรือต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงและ/หรือพื้นที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างไร (โปรดอธิบาย)

ประเด็นที่สอง อำนาจและบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลานในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลพะลานกับชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและวัดปากแซงดำเนินไปด้วยดีหรือไม่ อย่างไร (โปรดยกตัวอย่างประกอบ)
- ด้วยบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เป็นการพัฒนาท้องถิ่นในระดับตำบลเป็นหลัก ซึ่งรวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงอยากสอบถามความคิดเห็นของท่านว่า องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานนั้น เป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดหรือไม่ในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง หรือท่านคิดว่าเป็นอำนาจของบุคคลอื่น/กลุ่มอื่น/หน่วยงานอื่นๆ และอย่างไร (โปรดอธิบาย)

- ชาวบ้านหมู่บ้านปากแซงหรือชาวบ้านในหรือในละแวกใกล้เคียง ได้มีส่วนเข้ามากำหนดหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน/พัฒนาการท่องเที่ยวผ่านการดำเนินงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน และชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงหรือไม่ อย่างไร (ขอความกรุณาท่านได้อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ)

- องค์การบริหารส่วนตำบลพะลานได้ดำเนินบทบาทหน้าที่การพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างไร (ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างสถานการณ์สำคัญที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมของหมู่บ้านปากแซงมาประกอบเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายต่อยอดได้)

- มีภาคีเครือข่ายจากภายนอกหรือไม่ (ไม่ว่าจะเป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน หมู่บ้านปากแซง หรืออื่นๆ) ที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง (เช่น มหาวิทยาลัย บริษัทเอกชน มูลนิธิ สมาคมต่างๆ เป็นต้น)

ประเด็นที่สาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น กำลังประสบปัญหาใดหรือไม่ หากมีปัญหาเกิดขึ้นควรจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้อย่างไร

- ท่านมีความคาดหวังว่าอยากให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงในด้านใด หรือเป็นอย่างไร (หากผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจคำถาม ผู้วิจัยจะยกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวมาชี้นำ หรือ สอบถามผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ให้ข้อมูลเคยไปเยือนและมีความรู้สึกประทับใจ)

ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์ที่จะให้ข้อมูลต่อโดยสมัครใจ ผู้วิจัยจะสอบถามประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ปรากฏในภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง

.....

แบบสัมภาษณ์ (ย่อย) ที่ 4: แบบสัมภาษณ์ตัวแทนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....
รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ประเด็นที่หนึ่ง บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง (ให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านปากแซง)

- บทบาทหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง มีอะไรบ้าง และการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านปากแซงนั้น คือภารกิจหรือบทบาทหน้าที่ใดบ้าง
- ปัญหาในภารกิจหรือในบทบาทหน้าที่ของท่านนั้น คือเรื่องใด และท่านคิดว่าสมควรแก้ไขหรือดำเนินการอย่างไร
- ชาวบ้านปากแซงส่วนใหญ่นิยมเข้ามารับการรักษาที่นี่หรือไม่ เพราะเหตุใด หรือผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นลูกค้ากลุ่มอื่น เพราะเหตุใด
- ขอบเขตการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซงในทางการแพทย์และสาธารณสุขนั้น เป็นอย่างไร

ประเด็นที่สอง ผลกระทบของโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) ที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น (ให้ความสำคัญกับผลกระทบเกิดขึ้นกับหมู่บ้านปากแซง)

- หากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว (อุบลราชธานี-สาละวัน) ดำเนินการเสร็จสิ้นสมบูรณ์และมีการเปิดใช้อย่างเป็นทางการแล้ว ท่านคิดว่าจะมีผลกระทบต่อชาวบ้านในหมู่บ้านปากแซงและชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงหรือไม่ อย่างไร (เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น)
- ผลกระทบจากโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) นี้ จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ในความรับผิดชอบของท่านหรือไม่ อย่างไร
- สำหรับการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน) นี้ ท่านมีความคิดเห็นว่าจะเป็นโอกาสหรือเป็นอุปสรรคต่อหน้าที่ของท่าน หรือต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงและ/หรือพื้นที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างไร (โปรดอธิบาย)

Ref. code: 25645724300016KJI

ประเด็นที่สาม อำนาจและบทบาทหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง (ให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านปากแซง) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง กับชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านปากแซงและวัดปากแซงดำเนินไปด้วยดีหรือไม่ อย่างไร (โปรดยกตัวอย่างประกอบ)

- ปัจจุบัน ชาวบ้านหรือผู้คนในชุมชนท้องถิ่นคิดว่าผู้นำหน่วยงานของท่าน/หน่วยงานของท่านเป็นผู้ที่มีอิทธิพล/เป็นหน่วยงานที่มีอิทธิพลภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร ผู้นำหน่วยงานของท่าน/หน่วยงานของท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทต่อกิจกรรมต่างๆ/เข้าไปกำหนดความเป็นไปของชุมชนมากน้อยเพียงใดและอย่างไร โปรดอธิบายตัวอย่างประกอบ

- ท่านมีความคิดเห็นว่าบทบาทของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแซง จะมีส่วนช่วยส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงอย่างไร

ประเด็นที่สี่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขในการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซงนั้น กำลังประสบปัญหาใดหรือไม่ หากมีปัญหาเกิดขึ้นควรจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้อย่างไร

- ท่านมีความคาดหวังว่าอยากให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงในด้านใด หรือเป็นอย่างไร (หากผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจคำถาม ผู้วิจัยจะยกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวมาชี้นำ หรือ สอบถามผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ให้ข้อมูลเคยไปเยือนและมีความรู้สึกประทับใจ)

ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์ที่จะให้ข้อมูลต่อโดยสมัครใจ ผู้วิจัยจะสอบถามประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ปรากฏในภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากชุมชนหมู่บ้านปากแซง

.....

ภาคผนวก ช
แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มของนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง

วัน/เดือน/ปี.....เวลาเริ่มเก็บข้อมูล.....ระยะเวลาที่ใช้.....
รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

แบบสัมภาษณ์ (ประเด็นคำถาม) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มของนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซง

1. ประเด็นคำถามทั่วไป

- ท่านเดินทางมาจากที่ใด (ตำบล อำเภอ จังหวัด เขต ประเทศ) มายังหมู่บ้านปากแซง ด้วยวัตถุประสงค์ใด และท่านมายังหมู่บ้านปากแซงผู้เดียวหรือมีผู้อื่นร่วมเดินทางมากับท่านด้วยหรือไม่ จำนวนกี่คน (นับรวมกับผู้ให้ข้อมูล)
- ท่านเคยมายังหมู่บ้านปากแซงมาก่อนหรือไม่
- หากท่านเคยเดินทางมายังหมู่บ้านปากแซงมาก่อน ท่านได้เดินทางมาประมาณกี่ครั้ง เดินทางมาด้วยวัตถุประสงค์ใด และโดยมากแล้วท่านมักจะเดินทางมาในช่วงวันหยุดหรือเดินทางมาในช่วงวันธรรมดา

2. ประเด็นคำถามเฉพาะ

ประเด็นคำถามเฉพาะ จะเป็นการตั้งคำถามนักท่องเที่ยว โดยการพิจารณาจากองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 5 ประการ ตามทรรศนะ/แนวคิดของ ชารอน ดิคแมน (Sharron Dickman) (The classic five ‘A’s of tourism/destination)

2.1 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

- ท่านเดินทางมายังหมู่บ้านปากแซงโดยวิธีใด และอย่างไร
- ท่านคิดว่าการเดินทางมาท่องเที่ยวยังหมู่บ้านปากแซงนั้น สามารถเดินทางเข้าถึงได้อย่างสะดวกหรือไม่ อย่างไร ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกในด้านยานพาหนะ เส้นทาง ค่าใช้จ่าย รวมถึงความปลอดภัยในการเดินทาง

- ท่านคิดว่ามีสิ่งใดที่ควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นเกี่ยวกับความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว/หมู่บ้านปากแซงไม่ว่าจะเป็นความสะดวกในด้านยานพาหนะ เส้นทาง ค่าใช้จ่าย รวมถึงความปลอดภัยในการเดินทาง

- ท่านมีข้อเสนอแนะใดเพิ่มเติมหรือไม่ เกี่ยวกับการพัฒนาในเรื่องความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว/หมู่บ้านปากแซงทั้งในด้านยานพาหนะ เส้นทาง ค่าใช้จ่าย รวมถึงความปลอดภัยในการเดินทาง

2.2 ที่พักที่มีความเหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation)

- ท่านคิดว่าภายในอาณาเขตหมู่บ้านปากแซงนั้น มีที่พักไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวหรือแขกผู้มาเยือนหรือไม่ อย่างไร หากมีที่พักไว้ให้บริการ ท่านคิดว่าที่พักดังกล่าวนั้นเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวหรือแขกผู้มาเยือนหรือไม่ อย่างไร

- การที่ท่านเดินทางเข้ามายังหมู่บ้านปากแซงนั้น ท่านได้พักค้างแรมหรือไม่ หากท่านมีการค้างแรม ท่านเข้าพัก ณ สถานที่ใด เป็นเวลากี่คืน และที่พักดังกล่าวนั้น เป็นสถานที่ที่อยู่ในอาณาเขตของหมู่บ้านปากแซงหรืออาณาบริเวณใกล้เคียงหรือไม่ โปรดระบุ

- ท่านคิดว่าที่พักดังกล่าวนั้น มีความสะอาด สะดวกสบาย มีความปลอดภัย เหมาะสมคุ้มค่ากับราคาที่พักหรือไม่ อย่างไร

- ท่านคิดว่ามีสิ่งใดที่ควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นเกี่ยวกับที่พักที่มีความเหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งที่พักที่อยู่ในอาณาเขตของหมู่บ้านปากแซงหรือที่พักที่อยู่ในอาณาบริเวณใกล้เคียง

- ท่านมีข้อเสนอแนะใดเพิ่มเติมหรือไม่ เกี่ยวกับการพัฒนาในเรื่องของที่พักที่มีความเหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งที่พักที่อยู่ในอาณาเขตของหมู่บ้านปากแซงหรือที่พักที่อยู่ในอาณาบริเวณใกล้เคียง

2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities)

- ท่านคิดว่าภายในหมู่บ้านปากแซง โดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนั้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ หากมีไม่เพียงพอ โปรดระบุว่าท่านคาดหวังให้แหล่งท่องเที่ยว หมู่บ้านปากแซง มีสิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องใด

(ในกรณีนี้ ผู้วิจัย/ผู้ศึกษา/ผู้สอบถาม จะยกตัวอย่างสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวประกอบเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ยกตัวตัวอย่างเช่น ร้านอาหาร สัญญาณโทรศัพท์มือถือสัญญาณอินเตอร์เน็ต บริการจองตั๋วในการเดินทาง/บริการเรียกรถรับส่ง ระบบบริการฝาก/ถอนเงิน เป็นต้น)

- ท่านมีข้อเสนอแนะใดเพิ่มเติมหรือไม่ เกี่ยวกับการพัฒนาในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.4 แหล่งท่องเที่ยว/สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions)

- ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวหรือสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงนี้ คืออะไรหรือสิ่งใด (หากมีหลายอย่างกรุณาเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย)

- ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์หลักที่ทำให้ท่านเดินทางมายังหมู่บ้านปากแซงนี้ คืออะไร

- ท่านคิดว่ามีสิ่งใดที่ควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวหรือสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีข้อเสนอแนะใดเพิ่มเติมหรือไม่ เกี่ยวกับการพัฒนาในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวหรือสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

2.5 กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)

- เมื่อท่านเดินทางมายังหมู่บ้านปากแซงนั้น ท่านมักจะทำกิจกรรมใดหรือทำอะไร (เช่น ทำบุญ ซื้อของ บูชาพระ รับประทานอาหาร ฯลฯ)

- ท่านคิดว่า ณ ปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านปากแซง มีกิจกรรมใดบ้างที่สามารถให้บริการกับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนได้ (โปรดระบุเป็นลำดับ)

- ท่านคิดว่าในปัจจุบันนี้ กิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซงมีเพียงพอเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ หากไม่เพียงพอ ท่านคิดว่าควรมีกิจกรรมใดเพิ่มเติมที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

- ท่านมีข้อเสนอแนะใดเพิ่มเติมหรือไม่ เกี่ยวกับการพัฒนาในเรื่องของกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านปากแซง

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในมุมมองของนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการพัฒนาด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวและ/หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นของหมู่บ้านปากแซง

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ซ
รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร (นามสมมติ)

ตารางที่ 2

รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร (นามสมมติ)

ลำดับ	ชื่อ (นามสมมติ) ของผู้ให้ข้อมูล	วันที่ทำการสัมภาษณ์
1	คุณวีณา	27 กุมภาพันธ์ 2563
2	พี่ทิพา	5 กุมภาพันธ์ 2563
3	คุณนภา	21 กุมภาพันธ์; 25 พฤษภาคม; 19 ตุลาคม 2563, 17 กรกฎาคม 2564
4	คุณธีระ	4 มีนาคม 2563
5	น้องพาขวัญ	14 มีนาคม 2563
6	คุณสุธี	29 มีนาคม 2563
7	คุณยายล้อม	29 มีนาคม 2563
8	คุณวสุ	6 เมษายน 2563
9	น้องธันวา	11 เมษายน; 30 มิถุนายน 2563
10	พระไพศาล	1 พฤษภาคม 2563
11	คุณสุดา	19 พฤษภาคม 2563
12	คุณพรพรรณ	24 กรกฎาคม 2563
13	น้องวันวิสา	17 สิงหาคม 2563
14	คุณยายอ่อนจันทร์	17 สิงหาคม 2563
15	คุณสินี	29 สิงหาคม 2563
16	คุณวิมล	8 กันยายน 2563
17	คุณมีนา	8 กันยายน 2563, 17 กรกฎาคม 2564
18	คุณสมปอง	9 มีนาคม 2564
19	คุณวิชิต	17 กรกฎาคม 2564
20	คุณประสาน	17 กรกฎาคม 2564
21	คุณศุภกิจ	17 กรกฎาคม 2564
22	คุณพนัส	19 กรกฎาคม 2564
23	คุณมานะ	19 กรกฎาคม 2564

Ref. code: 25645724300016KJI

ตารางที่ 2

รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร (นามสมมติ) (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ (นามสมมติ) ของผู้ให้ข้อมูล	วันที่ทำการสัมภาษณ์
24	คุณวินัย	19 กรกฎาคม 2564
25	คุณกมล	19 กรกฎาคม 2564
26	คุณประมวล	19 กรกฎาคม 2564

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นพวรรณ เชื้อโชติ
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2549: เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2556: บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขา การจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผลงานทางวิชาการ

นพวรรณ เชื้อโชติ, สุวภัทร ศรีจองแสง และ บุณยสฤษฎ์ อเนกสุข. รูปแบบกิจกรรมและการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในตำบลกุดชมภู อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. ใน สุภาวดี ขุนทองจันทร์, มาลิณี ศรีไมตรี, ศุภกัญญา เกษมสุข, บรรณาธิการ. การประชุมวิชาการระดับชาติ บูรณาการงานวิจัยท้องถิ่นด้านบริหารธุรกิจสู่ประชาคมอาเซียน; วันที่ 22 พฤศจิกายน 2556; อุบลราชธานี: คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; 2556. น. 113-125.

นพวรรณ เชื้อโชติ. (2564). วิธีการศึกษาอำนาจและการกำหนดสร้างความหมายของการท่องเที่ยวท้องถิ่น ผ่านมุมมองของโรล็องด์ บาร์ตส์. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 10*(1), 867-881.

Chuachote, N., Sregongsang, S., & Aneksuk, B. The role of local government for sustainable tourism development: a case study of Kut Chom Phu Subdistrict, Phiboon Mangsahan District, Ubon Ratchathani Province. ICHUSO2013. Proceedings of the 9th International Conference on Humanities and Social Sciences; 2013, Nov 14-15; Khon Kaen, Thailand. Khon Kaen: Klung Nana Vithya Press Limited Partnership; 2013. p. 97.